SALMAN RUSHDIE

AYAKLARININ ALTINDAKİ TOPRAK

ROMAN

Çeviri: KEREM IŞIK

SALMAN RUSHDIE

AYAKLARININ ALTINDAKİ TOPRAK

Can Yayınları 1950

The Ground Beneath Her Feet, Salman Rushdie
© 1998, Salman Rushdie
© 2011, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Şubat 2011
Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © iStockphoto.com / Andesign 101

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Ekosan Matbaası

ISBN 978-975-07-1277-7

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

SALMAN RUSHDIE

AYAKLARININ ALTINDAKİ TOPRAK

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Kerem Işık

CAN

Salman Rushdie'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Soytarı Şalimar, 2007

Öfke, 2008

Floransa Büyücüsü, 2009

SALMAN RUSHDIE, on roman, bir kısa öykü derlemesi ve dört edebiyat-dışı yapıtın yazarı ve *Mirrorwork* adındaki çağdaş Hint Edebiyatı antolojisinin iki editöründen biridir. Yazarın *Geceyarısı Çocukları* adlı romanı 1981'de Booker Ödülünü, 1993'te Booker of Bookers ve 2008'de Best of the Booker ödüllerini aldı. *Mağriplinin Son İç Çekişi*, 1995'te Whitbread Ödülü'nü ve 1996'da Avrupa Birliği Aristeion Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Salman Rushdie, edebiyata yaptığı katkılardan dolayı 2007 yılında Şövalye unvanıyla ödüllendirildi. Ayrıca, İngiltere Kraliyet Edebiyat Derneği Üyesi ve Fransa Kültür Bakanlığı tarafından verilen *Commandeur des Arts et des Lettres* unvanlarına da sahiptir.

KEREM IŞIK, 1976'da İzmir'de doğdu. İzmir Amerikan Koleji ve Ege Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. Amerika'da yükseklisans yaptıktan sonra İzmir'e döndü, halen orada yaşıyor. Serbest çevirmenlik yapıyor, yazı yazıyor. İlk öykü kitabı *Aslında Cennet de Yok* Ocak 2010'da yayımlandı.

Milan'a

İçindekiler

1. Arıcı 15
2. Melodiler ve sessizlikler 43
3. Trakya efsaneleri 89
4. Müziğin icadı 132
5. Keçi şarkıları 171
6. Şaşan rotalar 220
7. Aşktan fazlası 275
8. Dönüm noktası 302
9. Zar 359
10. Cadının mevsimi 397
11. Yüce aşk 449
12. Dönüştürücü 495
13. Haz Adası'nda 533
14. Asıl felaket 587
15. *Ayaklarının Altında* 648
16. Vina Divina 685
17. Duvardaki Mira 735
18. *Dies Irae* 791

"Bir anıt dikmeyin. Bırakın gülü
yalnızca açsın onun adına her yıl.
Çünkü Orpheus'tur o. Onun dönüşümü
onda ve şunda. Gerek yok uğraşmaya
başka adlar bulmamıza. Her zaman için
şarkı söylenince o Orpheus olur..."

R.M. RILKE, *Orpheus'a Soneler*

1

Arıcı

Hayatının son günü olan 1989 yılının Sevgililer Günü'nde efsanevi pop şarkıcısı Vina[1] Apsara[2], kendisinin kurban edileceğini gördüğü bir kâbustan hıçkırıklar içinde uyandı. Aktör Christopher Plummer'a benzeyen, belden yukarıları çıplak adamlar onu el ve ayak bileklerinden kavramışlardı. Kıvranan çıplak bedeni, üzerinde tüylü yılan Quetzalcoatl oyması olan parlak bir kayaya yatırılmıştı. Yılanın açık ağzı kayaya oyulmuş kara bir boşluğu çevreliyordu ve Vina avazı çıktığı kadar bağırsa da tek duyabildiği patlayan flaşların sesiydi; fakat boğazı kesilmeden, kanı o korkunç kâseyi doldurmadan önce, Meksika'nın Guadalajara kentinde öğle vakti yabancı bir yatakta, koynunda yarı ölü halde, yirmi yaşlarında, çıplak, melez bir yabancıyla uyandı; facianın ardından yayımlanan bitmek bilmez medya haberlerinde adamın, şirketlerinden biri de otelin sahibi olan ünlü bir yerel inşaat zenginin çapkın oğlu Raúl Páramo olduğu açıklandı.

Vina kan ter içindeydi; sırılsıklam çarşaflara geceki birleşmenin anlamsız sefilliğinin kokusu sinmişti. Raúl

1. Vina aynı zamanda yaylı bir Hint çalgısının adıdır. (Ç.N.)
2. Hindu mitolojisinde bulut tanrıçalarından birinin adı. (Ç.N.)

Páramo baygındı, dudakları bembeyazdı ve bedeni kısa aralıklarla, Vina'nın rüyasında gördüğü kıvranışlara benzettiği spazmlarla kasılıyordu. Çok geçmeden, birileri boğazını kesiyormuş ya da gözle görülmeyen bir yaranın kırmızı gülümseyişinden sızan kanı hayalî bir kadehi dolduruyormuş gibi, soluk borusundan korkutucu sesler çıkmaya başladı. Paniğe kapılan Vina yataktan fırlayıp kıyafetlerini, bir gece önce kentin gösteri merkezindeki konserinde sahneye son çıkışında giydiği deri pantolonuyla altın payetli büstiyerini kaptı. Küçük düşürücü bir tavırla, ümitsizce kendini bu hiç kimseye, yarı yaşında bile olmayan bu oğlana teslim etmiş, her biri gecenin yıldızına limuzinler ve şampanya ve kokain ve hatta belki pırlantalar sunmayı bekleyen kulis müdavimleri, jigololar, çiçekli âşıklar, kodamanlar, beş para etmez aristokratlar ve uyuşturucu patronlarıyla tekila prenslerinin arasından bu adamı neredeyse rasgele seçmişti.

Adam kendini tanıtmaya, böbürlenip yaltaklanmaya başlamıştı, fakat Vina onun ne adını, ne de banka hesabının kabarıklığını bilmek istiyordu. Onu çiçek seçer gibi seçip almıştı ve şimdi dişlerinin arasına kıstırmak istiyordu, onu eve yemek ısmarlarmışçasına çağırmıştı ve şimdi azgın iştahıyla adamı korkutuyordu, çünkü limuzinin kapısı kapanır kapanmaz, şoför, yolculara mahremiyet sağlayan ara bölmeyi kaldırmaya fırsat bulamadan üzerine saldırmıştı. Sonrasında şoför, Vina'nın çıplak bedeninden saygıyla bahsetmişti, gazeteciler tekila ısmarlayarak ondan laf almaya çalıştığında fısıltıyla kadının kıpır kıpır ve yırtıcı çıplaklığını bir mucizeymiş gibi anlatmıştı, kırklı yaşlarının sonunda olduğu kimin aklına gelir, yukarıda birileri onun olduğu gibi kalmasını istemiş olmalı. Böyle bir kadın için her şeyi yapardım, diye ah çekti şoför, canı hız isterse arabayı saatte iki yüz kilometre hızla sürerdim, ölmeyi arzularsa beton duvara çarpardım.

Vina ancak yarı çıplak ve şaşkın bir vaziyette yalpalayarak otelin on birinci kat koridoruna çıkıp eşikte duran henüz okunmamış gazetelerin Pasifik'teki Fransız nükleer denemeleriyle ve Chiapas'ın güney eyaletindeki politik kargaşayla ilgili manşetleri parlak mürekkepleriyle çıplak ayaklarını boyayınca, az önce terk ettiği süitin kendi odası olduğunun farkına vardı, kapıyı arkasından çarpmıştı, üstelik anahtarı da yoktu ve öyle savunmasız bir durumda karşısına çıkanın ben olduğum için, yani Bombay'daki o eski günlerden bu yana deyim yerindeyse ahbabı olan ve bin bir kilometrelik mesafe içinde onu böyle nefis fakat küçük düşürücü bir halde, bir an için tüm benliği bulanıklaşmış ve en kötüsü de asıl yaşı belliyken fotoğraflamayı aklının ucundan dahi geçirmeyecek olan tek fotoğraf meraklısı; o yıpranmış ve çaresiz bakışını, o yorgun ve hiç şüphe götürmeyecek kadar şişkin gözlerindeki âcizliğini, başının üzerinde orman kaçkını gibi topladığı kırmızıya boyalı fırça saçlarını, acımasız yılların kararsızlıkla titreyen dudaklarının kenarında oluşturduğu ve gitgide derinleşen minik fiyortlarla çevrili güzel ağzını, kısacası yabanıl rock tanrıçasına verilebilecek en iyi örneğin perişanlık ve çöküşe uzanan yolun ortasındaki halini asla çalmayacak olan tek görüntü hırsızı, "Rai" lakaplı Mr. Umeed Merchant olduğu için çok şanslıydı. Bu turnede kızıl saçlı olmaya karar vermişti, çünkü kırk dört yaşında yeni bir başlangıç yapıyordu, O olmadan bir solo kariyere başlıyordu, yıllardan beri ilk kez Ormus olmadan yollara düşüyordu, yani normal olarak kafası çoğunlukla karışık ve dengesizdi. Üstelik yalnızdı da. İtiraf etmeli. Gerçek şu ki kalabalığın arasında ya da özel hayatında hiç fark etmiyordu: onunla birlikte değilken yanında kim olursa olsun daima yalnızdı.

Yönünü şaşırma: Doğu'nun yitimi. Ve Ormus Cama'nın, yani güneşinin.

Ve orada bana rastlaması yalnızca şans değildi. Ben daima onun arkasındaydım. Onu hep kolluyor, aramasını bekliyordum. Eğer istese benim gibi düzinelerce, yüzlerce, binlerce olabilirdi. Fakat sanırım yalnızca ben vardım. Ve son çağrısında ona yardım edemedim ve o öldü. Hayat hikâyesi orta yerinde sonlandı; Vina, ara ezgide terk edilmiş, hayat veren dizeleri sonuna, o doyurucu uyağa kadar takip etme hakkı elinden alınmış yarım kalan bir şarkıydı.

Onu otel koridorunun dipsiz uçurumundan kurtarmamın ardından iki saat sonra, en büyük mavi agav kaktüsü çiftliklerinden biri ve meşhur Ángel damıtma tesisinin sahibi olan, countertenor sesinin tatlı tınısı, top gibi göbeği ve müsrif ev sahipliğiyle efsaneleşmiş Don Ángel Cruz tarafından Vina'nın onuruna verilecek ziyafete katılmak üzere helikopterle Tequila'ya uçtuk. Bu esnada, Vina'nın çapkın âşığı hastaneye kaldırılmıştı, geçirmekte olduğu uyuşturucu krizleri öyle şiddetliydi ki sonunda ölümüne sebep oldular ve sonrasında, Vina'nın başına gelenler nedeniyle, ölü adamın kanı, midesi, bağırsakları, erbezi torbası, gözyuvaları, apandisi, saçları, kısacası ilgi çekici bir şey içerdiği düşünülmeyen ve narkotik tarafından altüst edilmesinin ardından son anlarındaki bilinçsiz sayıklamaları esnasında sarf ettiği kelimeleri kimsenin anlayamadığı beyni hariç tüm organları ayrıntılı analizlerle günlerce dünya kamuoyuna aktarıldı. Fakat birkaç gün sonra bilgiler internete sızdığında, San Fransisco'nun Castro bölgesinden <elrond@rivendel.com> lakaplı bir fantastik kurgu meraklısı Raúl Páramo'nun Orkça, yani yazar Tolkien tarafından Karanlıklar Lordu Sauron'un hizmetkârları için tasarlanan şeytani dilde konuştuğunu açıkladı: *Ash nazg durbatulûk, ash nazg gimbatul, ash*

nazg thrakatulûk agh burzum-ishi krimpatul. Ardından Satanist hatta belki Sauronist ayinlerle ilgili dedikodular internet aracılığıyla kontrolsüz bir şekilde yayıldı. Ortaya atılan söylenti melez adamın şeytana taptığı, Cehennem'in eli kanlı bir hizmetkârı olduğu ve Vina Apsara'ya verdiği paha biçilemez fakat kötücül yüzüğün o felakete yol açarak kadının Cehennem'e düşmesine neden olduğu yolundaydı. Fakat o zamana kadar Vina efsaneleşmeye başlamıştı bile, moronların aptallıklarını kusmak için kullanabileceği bir araç, ya da bir başka deyişle kültürün bir aynası olma yolundaydı ve bu kültürün doğasını, en doğru şekilde ancak en gerçekçi yansımasının bir ceset olduğunu söylediğimizde anlayabiliriz.

Hepsine hükmedecek bir yüzük, hepsini o bulacak, hepsini bir araya getirip karanlıkta bağlayacak. Tequila'ya uçan helikopterde Vina'nın yanında oturuyordum, parmağından hiç çıkarmadığı ve Ormus Cama ile aralarında bir bağ kuran, ona adamın aşkını anımsatan tılsımlı ay taşı dışında yüzük takmamıştı.

Adamlarını karayoluyla göndermiş, helikopterde yanında sadece benim olmamı isterken "Sizin gibi oropu çocuklarının arasında güvenebileceğim tek kişi o," diye homurdanmıştı. Lanet olası hayvanat bahçesi tam kadro olarak yola bizden bir saat önce çıkmıştı: Vina'nın yılan menajeri, sırtlan suretli kişisel asistanı, güvenlik gorilleri, kuaförü olacak tavus kuşu, halkla ilişkiler canavarı; ama şimdi, helikopter araç konvoyunun üstünden uçarken havalanışımızdan bu yana onu çevreleyen karanlık aralanmaya başlamış gibiydi ve pilota gitgide daha da alçalarak aşağıdaki araçların üzerinden geçmesini emrettiğinde pilotun gözlerinin korkuyla açıldığını gördüm, fakat o da hepimiz gibi Vina'nın büyüsüne kapıldığından her dediğini yapıyordu. Vina'nın kahkahası rüzgârda çarpan bir kapı gibi kulaklarımda çınlarken mikrofonlu

kulaklığa *yüksel, çabuk yüksel* diyc bağıran bendim ve korktuğumu söylemek üzere dönüp ona baktığımda ağladığını gördüm. Raúl Páramo'nun aşırı doz aldığı olay mahalline gittiklerinde polisler şaşırtıcı bir şekilde nazik davranarak, onu kendisi hakkında da bir soruşturma açılabilcceği konusunda uyarmakla yetinmişlerdi. Avukatları görüşmeyi o noktada sonlandırmışlardı, ne var ki daha sonra Vina, patlayan bir ampul, bir süpernova ve hatta evren gibi paramparça olmanın eşiğindeymiş kadar gergin, dengesiz, aşırı hareketli görünüyordu.

Daha sonra araçları geçip tarlalarının dumanlı bir maviye boyadığı tepelerle vadilerin üzerinden geçerken ruh hali yine aniden değişmiş, mikrofona kıkırdamaya ve onu var olmayan bir yere, hayalî bir mekâna, bir harikalar diyarına götürüyor olduğumuz konusunda ısrar etmeye başlamıştı, yoksa Tequila adında bir yer olması başka nasıl mümkün olabilirdi, "Bu viskinin Whisky adında bir yerde yahut cinin Gin'de yapıldığını söylemekten farksız," diye bağırdı. "Yoksa Votka Rusya'da bir göl mü? Rum'da rom mu yapılıyor?" Ve sonra aniden yüzü asıldı, sesiyse pervane gürültüleri arasında neredeyse duyulmaz oldu, "Ve eroin kahramanlardan, *crack* kokain de Mahşer Günü'nden geliyor."[1] Bir şarkının doğuşuna tanıklık ediyor olabilirdim. Daha sonra, kaptan ve yardımcı pilotlar helikopter yolculuğu hakkında sorgulandıklarında Vina'nın anbean coşku ile umutsuzluk arasında gidip gelen monoloğu hakkında herhangi bir detay vermeyi sadık bir şekilde reddetmişlerdi. "Keyfi yerindeydi," dediler, "ve İngilizce konuşuyordu, bu yüzden anlamadık."

1. Eroinin İngilizce karşılığı *heroin* kelimesi ile kahraman anlamındaki *hero* sözcüğünün ve kokaini kabartma tozuyla karıştırarak elde edilen *crack* kokainin İngilizce aslı olan *crack* kelimesinin mahşer günü anlamına gelen *Crack of Doom* ile benzeşmesinden yararlanılarak oluşturulan sözcük oyunlu bir cümle. (Ç.N.)

Sırf İngilizce değil. Ne de olsa konuşmanın bir dilde başlayıp ikinci ve hatta üçüncü dillerle karıştıktan sonra tekrar ilkine dönebildiği Bombay'a özgü argoyla, *Mumbai ki kaçrapati baat-çeet*, çene çalabileceği tek kişi bendim. Bizim buna taktığımız isim *Sarıl-Bana* idi. Hintçe Urduca Guceratça Marathi İngilizce. Benim gibi Bombaylılar beş dili kötü konuşup hiçbir dilde akıcı olmayan insanlardı.

Bu turneye Ormus Cama'sız çıkan Vina müzikal ve sözel yeteneğinin sınırlarının farkına varmıştı. Artık iddia ettiği gibi Ormus'un bestelerinin asla yeterince yansıtmadığı o Yma Sumac'ınki gibi insanı kendinden geçiren çok oktavlı bir enstrümandan farksız tanrısal sesiyle gösteriş yapabileceği yeni şarkılar bestelemiş, ama yanında üç çılgın Brezilyalı perküsyoncusu ve her gösteriyi bir düelloyla sonlandıracaklarından korkulan iki Arjantinli gitarist olmasına rağmen Buenos Aires'te, São Paulo'da, Mexico City'de ve Guadalajara'daki kalabalığın bu şarkılara kayıtsız kaldığını kendi gözleriyle görmüştü. Eski Meksikalı süperstar Chico Estefan'ın konuk sanatçı olarak sahne alması bile kalabalığı hareketlendirmeye yetmemiş, aksine adamın estetik ameliyatlarla gerilen cildi ve ağız dolusu takma dişleri dikkatleri kalabalığın yaş ortalamasının iyiden iyiye açığa vurduğu Vina'nın geçkin gençliğine çekmişti. Gençler gelmemişti, ya da en azından yeterli sayıda değillerdi.

Fakat VTO'nun her eski popüler şarkısının ardından övgü dolu tezahüratlar yükseliyordu ve kaçınılmaz olan bir gerçek varsa o da bu parçalar sırasında perküsyoncuların çılgınlıklarının ilahîlik mertebesine iyiden iyiye yaklaştığı, düellocu gitaristlerin yüceleştiği ve hatta yaşlı kurt Estefan'ın tepelerin ardındaki yeşil çayırlarından kopup geri gelmiş gibi göründüğüydü. Vina Apsara söz ve müziği Ormus Cama'ya ait parçaları seslendirme-

ye başlar başlamaz seyircilerin arasında azınlıkta kalan gençler canlanıp çılgına dönüyor, kalabalıktaki binlerce el aynı anda hareketlenerek gök gürültüsünü andıran çığlıklarla eşzamanlı olarak o meşhur grubun adını işaret diliyle boşluğa çiziyorlardı:

V!T!O!

V!T!O!

Ona geri dön diyorlardı. Birlikte olmanıza ihtiyacımız var. Aşkınızı silip atmayın. Ayrılmak yerine keşke kumrular gibi sevişiyor olsaydınız.

Dikey Kalkış. Ya da Vina'dan Ormus'a.[1] Ya da Sarıl-Bana diline V-to diye çevrilen *We Too*[2]. Ya da V-2 roketine yapılan bir gönderme. Ya da özledikleri barışı simgeleyen V ile iki anlamındaki T, yani ikisi ve aşkları içinse O. Ya da Ormus'un doğduğu kentteki gösterişli yapılardan birinin saygıyla anılması: Victoria Terminus Orkestrası. Ya da uzun zaman önce Vina'nın eski bir gazlı içecek markası olan Vimto'nun yalnızca üç harfi okunan neon ışıklı reklam panosunu gördüğünde buldukları bir isim, *im* olmadan Vimto.

V . . . T . . . Ohh

V . . . T . . . Ohh

İki çığlık ve bir iç geçirme. Yüzüğünü parmağında taşıdığı geçmişin orgazmı. Bana rağmen dönmesi gerektiğini bildiği geçmişin.

Akşamüzeri tam da Vina'nın sevdiği gibi kuru ve yoğun bir sıcak vardı. Inişten önce pilot bölgedeki hafif sarsıntılar konusunda bilgi vermişti, fakat artık tehlikenin

1. *Vertical Take-Off* ve *Vina to Ormus* sözcüklerinin ilk harfleri. (Ç.N.)
2. (İng.) Biz de. (Ç.N.)

geçtiğini ve inişi iptal etmek için bir neden olmadığını söyleyerek bizi rahatlatıyordu. Ardından Fransızca küfretti. "Şu nükleer denemelerden sonra beş gün sayın, bir, iki, üç, dört, beş ve mutlaka yer sarsılır." Helikopteri küçük Tequila kasabasının merkezinde toz toprak içindeki bir futbol sahasına indirdi. Muhtemelen kasabanın polis örgütünün tümü olan kalabalık bir grup, yerel halkı uzak tutmaya çalışıyordu. Vina Apsara görkemli bir şekilde alçalırken (o daima bir prensesti, yaşı ilerledikçe de kraliçeliğe adım atıyordu) bir çığlık duyuldu, sadece adı, *Viiinaaa*, sesli harfler salt arzuyla uzatılmıştı ve hayatının kamuoyuna abartılı bir şekilde sergilenmesine, tüm o süperstar tuhaflıklarıyla *nakhra*'sına[1] rağmen ona asla öfke duyulmuyor, tavırları sanki tüm dünyanın yeni doğmuş çocuğuymuş gibi insanları yatıştırıp ona karşı nefret yerine mucizevi, koşulsuz bir şefkat duymalarını sağlıyordu.

Buna sevgi diyebilirsiniz.

Güvenlik şeridini aşıp kan ter içindeki polislerce kovalanan küçük çocukların ardından saç rengiyle uyumlu iki gümüş Bentley ile Don Ángel Cruz çıkageldi, bizi bir aryayla karşılamadığı için özürler diledi, ama toz, ah şu uygunsuz toz toprakla baş etmek hep güçtür fakat depremle birlikte iyice arttı, lütfen, sinyora, sinyor ve bileğinin tersine hafifçe öksürerek bize öndeki Bentley'ye kadar refakat etti, hemen gideceğiz, lütfen ve programa başlayacağız. Kendisi de ikinci araca binerken devasa mendillerle yüzünü siliyor, otuz iki dişini göstererek gülümsemeye devam etmek için tüm iradesiyle kendini zorluyordu. Mükemmel ev sahibi görüntüsünün altında bastırılan sıkıntıyı neredeyse görebilirdiniz. "İşte endişeli bir adam," dedim Vina'ya aracımız çiftliğe doğru ilerlerken.

1. (Hint.) Naz, cilve. (Ç.N.)

Omuz silkti. Vina 1984 yılının Ekim ayında *Vanity Fair*'de yayımlanacak promosyon amaçlı bir makale için deneme sürüşüne çıktığı lüks bir araçla Oakland Körfez Köprüsü'nü batıya doğru geçmiş ve epey ilerledikten sonra girdiği bir benzin istasyonunda arabadan inince, aracın gelecekten gelmiş ya da *Geleceğe Dönüş* filminden fırlamışçasına dört tekerinin birden havalanıp öylece boşlukta asılı kaldığını görmüştü. O esnada Körfez Köprüsü oyuncak gibi yıkılmaktaydı. Bu nedenle Don Ángel'ın çalışanlarının bizi güneşten korunmamız için hasır kovboy şapkalarıyla beklediği ve pala ustalarının meyvesinin nasıl ezme makinesine hazır mavi renkli irice bir "ananas" haline getirildiğini göstermeye hazırlandığı çiftliğe vardığımızda Vina bana dönüp o sert-geniş, afet kurdu sesiyle, "Sakın beni depremleme," dedi. "Sakın beni Richterleyim deme Rai, tatlım. Bunu daha önce yaşadım."

Hayvanlar rahat durmuyordu. Benekli kırma köpekler kesik kesik havlayarak daireler çiziyor, atlarsa sürekli kişniyordu. Hayret uyandıran kuşlar gürültülü bir şekilde tepemizde dönüp duruyordu. Don Ángel Cruz gitgide daha da yapmacıklaşan bir nezaketle damıtma tesisini gezdirmek için bizi peşi sıra sürüklerken yeraltındaki sismik hareketlenme de artmaktaydı, işte bunlar bizim geleneksel ahşap fıçılarımız ve burada ışıl ışıl parlayan yeni teknolojik harikalarımızı görebilirsiniz, geleceğe yatırımımız, muazzam, paha biçilemez yatırımımız. Korku, pis kokan ter damlacıkları halinde bedeninden sızmaya başlamıştı. Bu kokuşmuş akıntıyı sırılsıklam mendilleriyle dalgın dalgın silerken şişeleme tesisinde servetinin, yani cam şişelerdeki sıvının kırılganlığını fark edince deprem korkusu göz pınarlarından süzülmeye başladı.

"Denemeler başladı başlayalı Fransız şarap ve likör satışları neredeyse yüzde yirmi azaldı," diye mırıldandı başını iki yana sallayarak. "Şili'deki şarap imalathaneleri

ve burada, Tequila'da çalışan insanlarımız bundan faydalandı. İhracat talebi öyle bir arttı ki inanmazsınız." Titreyen elinin tersiyle gözlerini sildi. "Tanrı elimizden alacaksa neden böyle bir hediye veriyor? Neden inancımızı sınamak zorunda?" Ona gerçekten de bir yanıt verebilirmişiz gibi yüzlerimize baktı. Verilebilecek bir yanıt olmadığını anlayınca aniden Vina Apsara'nın ellerini yakalayıp onun maiyetindeki biri gibi yalvarmaya başladı, bu aşırı yakınlık davranışının nedeni, içinde bulunduğu durumun çaresizliğiydi. Vina elini çekmeye çalışmadı.

"Ben asla kötü bir adam olmadım," dedi Don Ángel yalvaran bir ses tonuyla Vina'ya dua edermiş gibi. "Çalışanlarıma adil, çocuklarıma iyi davrandım ve hatta karıma sadık kaldım, sadece dürüst olmam gerekirse birkaç ufak olay dışında ve bunlar belki yirmi yıldan da önceydi sinyora, siz bilgili bir hanımsınız, orta yaşın zayıflıklarını anlayabilirsiniz. O halde böyle bir şey neden benim başıma geldi?" Gerçekten de başını öne eğdi, Vina'nın ellerini bırakıp kendi ellerini kavuşturarak korku içinde dudaklarına yasladı.

Vina karşısında günah çıkartılmasına alışkındı. Boşta kalan ellerini adamın omzuna koyarak onunla O Seste konuşmaya, sevgililermiş gibi fısıldamaya başladı, korkulan depremi tek ayaküstünde durma cezası alan yaramaz bir çocuk gibi bertaraf edip ona faziletli Don Ángel'ı daha fazla rahatsız etmesini yasakladı; öyle mucizevi bir sese sahipti ki söylediklerinden çok, ses tonu sayesinde endişeli adamın terlemesi kesildi ve gülümseyişi kararsız, çekingen bir şekilde yüzüne yayılırken saf ve temiz başını kaldırıp gülümsedi. "Güzel," dedi Vina Apsara. "Hadi artık öğle yemeği yiyelim."

Aile şirketinin şimdilerde bu tür ziyafetler için kullanılan eski çiftliğindeki süs havuzlu avluya bakan üstü kemerli verandada uzun bir masaya sofra kurulmuştu;

Vina içeri girerken bir *mariachi* grubu çalmaya başladı. Daha sonra araç konvoyu geldi ve rock dünyasının o insanı dehşete düşüren yabanıl hayvan topluluğu bağırıp çağırarak aniden ortalığa çıkıverdi, ev sahiplerinin kaliteli tekilalarını herhangi bir partideki kutu bira ya da alelade bir şarapmışçasına içip böbürlene böbürlene depremler boyunca nasıl ilerlediklerini anlattılar, Vina'nın asistanı durmaksızın titreyen yerküreye dava açacakmış gibi küfürler yağdırırken, menajer yalnızca karşı taraf için utanç verici şartlar içeren bir anlaşma imzaladığında yaptığı gibi keyifle gülüyor, tavus kuşu öfke içinde bağırıp çağırarak yürüyor, goriller tek heceli homurtular çıkarıyor, Arjantinli gitaristler her zamanki gibi birbirini boğazlamaya çalışıyor ve bateristler –Ah, bateristler!– yaşadıkları paniği unutabilmek için tekila içip yüksek sesle bağırıp çağırarak siyah-lame karışımı kıyafetiyle son derece gösterişli olan ve sombrerosunu yere çalıp kemerindeki altıpatlara davranan *mariachi* grubunun lideriyle dalga geçerken, Don Ángel şenlik atmosferi yaratabilmek amacıyla iyiliksever bir tavırla araya girdi, "Lütfen. İzin verirseniz havayı değiştirmek için şarkı söylemek istiyorum."

Gerçek bir countertenor tüm tartışmaları susturur, yıldızlarınkini aratmayan tatlılığı tıpkı gök kubbenin tınısı gibi bize utanç verici küçüklüğümüzü anımsatır. Don Ángel Cruz bize Gluck'tan *Trionfi Amore*'yi seslendirdi ve *mariachi* şarkıcıları da Orpheus korosu olarak çok iyi bir iş çıkardılar.

Trionfi Amore!
E il mondo intiero
Serva all'impero
Della beltà.

Orpheus öyküsünün hazin sonu, yani Orpheus'un geriye bakması yüzünden Eurydike'nin sonsuza dek kaybolması hem opera bestecileri hem de yazarları için daima bir sorun teşkil etmiştir. –"Hey, Calzabigi, bu nasıl bir son böyle? Çok hüzünlü, insanları evlerine bir karış suratla mı yollayayım? *Alo?* Şunu biraz neşelendir, tamam mı!"– Tabii Herr Gluck, hemen agitato olma. Sorun yok! Aşk Hades'ten bile güçlüdür. Aşk tanrıları merhametli kılar. Kadını geri gönderseler nasıl olur? "Bas git kızım, oğlan senin için deli oluyor! Bir bakıştan ne çıkar?" Sonra âşıklar bir parti verir, ama ne parti! Dans, şarap, aklına ne gelirse. Al sana istediğin afili son, salondan herkes neşe içinde mırıldanarak çıkar. – Bana uyar. İyi gidiyor, Raniero. – Tabii ki de Willibald. Unut gitsin.

Ve işte gösterinin ayakta alkışlanmayı hak eden finali. Aşkın ölüm karşısındaki zaferi. *Bütün dünya güzelliğin egemenliğine itaat eder*. Ben de dahil herkesin şaşkın bakışları arasında rock yıldızı Vina Apsara ayağa kalkıp her iki sopranonun, yani Amor ve Euridice'in bölümlerini seslendirdi, her ne kadar bu konuda uzman olmasam da, kendini bir doyumun coşkusuna kaptırmış sesi tek bir kelime ya da nota hatası yapmıyor ve en nihayetinde ne işe yaradığımı anladınız işte diyormuş gibi geliyordu.

...E quel sospetto
Che il cor tormenta
Al fin diventa
Felicita.

Azap çeken gönül mutluluğu bulmakla kalmıyor: kendisi *mutluluk oluyor*. Hikâye bu, diye düşündüm. Fakat sanırım sözleri yanlış anladım.

Vina şarkıyı bitirir bitirmez yerküre de icrasını alkışlıyormuşçasına titremeye başladı. Ziyafetin muazzam natürmortunu oluşturan tabaklar dolusu etle kâse kâse meyve ve en iyi Cruz tekilasıyla ziyafet masası dahil olmak üzere tüm cansız nesneler, minik büyücü çırağı, şu kafası çok çalışan fare tarafından hayat verilmişçesine hoplayıp zıplayarak Disneyvari bir dansa başladı; ya da Vina'nın söylediği şarkının kudretine kapılarak kapanış *chaconne*'una katılmak için hareketlendi. Olayların sırasını anımsamaya çalıştığımda hafızamın bir sessiz filme dönüştüğünün farkına varıyorum. Oysa ses olmalıydı. Çatlaklar bina duvarlarını kertenkeleler gibi bir baştan bir başa kat edip, uzun, ürkütücü parmaklarıyla Don Ángel'ın çiftlik evini tıpkı bir sanrı ya da bir film dekoru gibi yerle bir edene dek ayırırken ve biz binanın yıkılmasıyla birlikte kalkan toz bulutunun arasından çıkıp ne yöne koşacağımızı bilmeden sadece canımızı kurtarmak için kendimizi eğilip bükülen sokaklara atarken, çatılardan tuğlalar düşüp ağaçlar gökyüzüne savrulurken ve caddelerdeki lağımlar patlayıp evlerin ikiye ayrılmasıyla birlikte yıllardır kilerlerde saklanmakta olan bavullar üzerimize yağarken ancak Pandemonium[1], iblisler kenti ve onların işkenceleri bu Meksika kasabasından daha gürültülü olabilirdi.

Oysa yalnızca sessizliği anımsıyorum, büyük bir dehşete özgü o sessizliği. Daha doğrusu fotoğrafın sessizliğini, çünkü mesleğim buydu ve doğal olarak deprem başlar başlamaz makineme sarıldım. Aklım eski fotoğraf makinelerimden, Voigtlander Leica Pentax, geçen film şeritleri ve beklenmedik hareket ya da olaylar ve elbette ki objektifi doğru ya da yanlış yere yanlış ya da doğru

1. Şeytanların toplandığı söylenen kaotik yer. (Ç.N.)

zamanda çevirmemi sağlayan yetenek yahut yetenek eksikliği sayesinde o şeritlere düşen biçim ve renklerdeydi. İşte yüzler ve bedenler ve hayvanlar ve hatta doğanın sonsuz sessizliği yakalanmıştı –evet– benim makinemde fakat aynı zamanda da önceden kestirilemeyenin saçtığı korkuda ve bu nefret edilen dönüşümün cenderesinde yaşanan kayıpların verdiği acıda, bir yaşam biçiminin asla tam olarak yeniden inşa edilemeyecek biçimde geçmişin tozlu bir sayfasına dönüşme anındaki dehşet verici sessizlikte, çünkü bir kez deprem yaşadınız mı çizik dahi almadan kurtulsanız bile onun da tıpkı bir kalp krizi gibi yeniden ve bu kez çok daha şiddetli bir şekilde yeniden tekrarlama riskini taşıyarak dünyanın göğsünde beklediğini bilirsiniz.

Fotoğraf saniyenin sekizde biri, on altıda biri ya da yüz yirmi sekizde birinde alınan ahlaki bir karardır. Parmaklarınızı şaklatın; şipşak çekilen bir fotoğraf çok daha hızlıdır. Hayatımı tanıklıkla dikizcilik, sanatkârlıkla alçaklık arasında bir yerde göz açıp kapayıncaya kadar geçen süre içinde kararlar vererek kazandım. Sorun değil, fark etmez. Hâlâ hayattayım ve sadece birkaç yüz kez küfür ve alaya maruz kalmışımdır. Alay edilmeyi kaldırabilirim. Beni asıl endişelendiren ağır silahlar taşıyan adamlar. (Ve bunu yapanlar hemen her zaman erkek, yok edici silahlar sırtlanmış Arnoldlar, sakalları tuvalet fırçası, üstdudaklarıysa bebek teninden farksız gözü dönmüş intihar bombacıları; fakat kadınlar bu tür işlere kalkıştıklarında genellikle çok daha fena oluyorlar.)

Ben şahsen hep bir olay bağımlısıydım. Tercih ettiğim uyarıcı daima hareket olmuştur. Suratımı olan bitenlerin sıcak, terli ve kırık yüzeyine yapıştırmaktan her zaman hoşlandım, gördüklerime içercesine bakarken gözlerim hariç diğer tüm duyu organlarımı kapatırdım. Karşımdakinin nasıl koktuğu, ona dokunmanın mide

bulandıracak oluşu, yalanması durumunda tat duyusuna yapacakları, hatta ne kadar yüksek sesle bağırdığı asla urnurumda olmazdı. Önemli olan nasıl göründüğüydü. Uzunca bir süre duygu ve gerçeği işte burada aradım.

Gerçekleşmekte olan olay: Hiçbir şey onun yerini tutamaz; suratın darmadağın olmadığı sürece olaya iyice yaklaşmak gibisi yoktur. Dünyada daha heyecan verici bir şey olamaz.

Çok uzun zaman önce görünmezlik becerisi geliştirdim. Bu sayede dünyada yaşanmakta olan dramların başrol oyuncularının, hastaların, ölmekte olanların, delilerin, yas tutanların, zenginlerin, açgözlülerin, esriklerin, yoksunların, öfkelilerin, katillerin, gizemlilerin, kötülerin, çocukların, iyilerin, haber yapmaya değecek kimselerin yanına kadar gidebiliyor; o büyülü özel bölgelerine, öfkelerinin, acılarının ya da kendilerinden geçmelerine neden olan heyecanlarına sızarak dünyadaki varoluşlarını tanımlayan o anın bir parçası olup lanet olası fotoğrafımı çekiyordum. Birçok durumda bu ortadan kaybolma becerisi hayatımı kurtarmıştır. İnsanlar bana keskin nişancı kaynayan şu yola girme, şu diktatörün kalesinden uzak dur ya da şu milislerin bölgesinin çevresinden dolaşsan iyi edersin dediklerinde neredeyse kaçınılmaz olarak oraya çekiliyordum. Biri beni oraya fotoğraf makinesiyle girip sağ çıkan olmamıştır diye uyarır uyarmaz geri dönüşü olmayan o sınıra yönelirdim. Geri döndüğümdeyse insanlar bana hayalet görmüş gibi tuhaf tuhaf bakarak bunu nasıl becerdiğimi sorarlardı. Başımı sallardım. Gerçek şu ki çoğu zaman bunu ben de bilmezdim. Belki de bilsem yapamazdım ve savaş alanının birinde vurulup ölürdüm. Günün birinde bu da olabilir.

Bu soruya verebileceğim en iyi yanıt kendimi nasıl küçültebileceğimi bildiğimi söylemek olur. Uzun boylu ve iriyarı olduğumdan kastettiğim şey fiziksel değil ruh-

sal bir küçülme. Sadece kendimi küçümseyen gülümsememi takınarak değersizleşebiliyorum. Bu davranışımla keskin nişancıyı kurşununa layık olmadığıma ikna ediyor, kendi bedenimi taşıma tarzım diktatörü baltasını temiz tutmaya razı ediyor. Belki de samimi olduğum için işe yarıyor, çünkü böyle durumlarda amacım sahiden kendimi küçümsemek oluyor. Kendi kendime değersizliğimi anımsatmak istediğimde başvurabileceğim deneyimler, faydalanabileceğim anılar var. İşte hayatta kalmamı böylelikle geçmiş yaşamım ve hatalarımın meyvesi olan bir tür sonradan edinilmiş alçakgönüllülük sağlamış oldu.

Vina Apsara'nın yanıtı, "Bok yeme," oldu. "Bu yalnızca kız tavlama yöntemlerinden biri."

Kadınlar söz konusu olduğunda alçakgönüllülük işe yarar, bu doğru. Ama kadınların yanında rol yaparım. O tatlı, utangaç gülümsememem, çekingen vücut dilim. Süet ceketimle postallarıma sığınıp kel kafamın altında (Çok güzel bir kafam olduğu kim bilir kaç kez söylenmiştir!) cesaretsizce gülümsedikçe kadınlar daha ısrarcı bir şekilde üzerime gelir. Aşkta kişi geri çekilerek ilerler. Tabii aşk derken benim kastettiğim şeyle sözgelimi Ormus Cama'nın aynı kelimeyi kullanarak anlatmak istediği şey bambaşka. Aşk benim için hep bir beceri olmuştur, *Ars Amatoria*[1]: ilk yaklaşma, endişelerin uzaklaştırılması, ilginin uyanması, uzaklaşma aldatmacası ve sonra yavaş, amansız bir geri dönüş. Döne döne insanın en derinine ulaşan arzu merdiveni. *Kama*. Aşk sanatı.

Oysa Ormus Cama için aşk sadece bir ölüm kalım meselesinden ibaretti. Aşk yaşam için vardı ve ölümden sonra da var olmaya devam ediyordu. Aşk Vina'ydı ve

1. Ovidius'un MÖ 1-2 yıllarında kaleme alıp Romalı genç kız ve erkeklere aşk öğretmenliği yaptığı "Aşk Sanatı" adlı şiiri. (Ç.N.)

Vina'nın ötesinde karanlık bir boşluktan başka hiçbir şey yoktu.

Ama dünyadaki küçük yaratıklar nezdinde asla görünmez olamamışımdır. O altı bacaklı cüce teröristler beni nerede bulacaklarını bilir, buna hiç şüphe yok. Bana bir karınca gösterin (aslında göstermemenizi tercih ederim), beni bir eşekarısına, balarısına, sivrisineğe ya da bir bite götürün (götürmeyin). Hem kahvaltı niyetine hem de daha önemli diğer öğünlerde beni afiyetle yiyecektir. Küçük ve ısıran her şey beni ısırır. İşte depremin tam ortasında anne babasını kaybetmiş ağlayan bir çocuğu fotoğraflarken sanki vicdani bir davranışla yanağımdan bir kez sertçe ısırıldım ve irkilip yüzümü fotoğraf makinemden tam zamanında (sanırım beni ısıran hangi korkunç *aguijón*[1]-sahibi böcekse ona teşekkür borçluyum; bu davranışının nedeni vidandan çok altıncı his olmalı) çekince tekila selinin başladığını gördüm. Kasabanın dev depolama fıçıları patlamıştı.

Caddeler kırbaçtan farksızdı, kıvrılıp bükülerek çatırdıyorlardı. Bu darbeler karşısında ilk pes eden Ángel damıtım tesisiydi. Eski ahşaplar çatlayıp açılırken yeni metaller bükülüp ikiye ayrılıyordu. Bir sidik nehrini andıran tekila akıntısı köpürerek kasaba sokaklarına ulaşınca kaçmaya çabalayan insanları önüne katıp alaşağı etti; içki öyle sertti ki ilahî köpüklerden ağız dolusu yutanlar yalnızca ıslanıp soluk soluğa kalmıyor, aynı zamanda sarhoş da oluyordu. Don Ángel Cruz'u son görüşümde elinde kulplu bir tencere, tekila dolu meydanlarda içler acısı bir şekilde koşuşturup kurtarabildiği kadar içkiyi boynuna

1. (İsp.) *Aguijón de Abeja*: Arı iğnesi, arı sokması. (Y.N.)

iplerle bağladığı iki ibriğe doldurmaya çabalıyordu.

İşte insanlar gündelik hayatları darmaduman olduğunda, yaşamın dünyayı biçimlendiren büyük güçlerinden birini birkaç dakikalığına da olsa açık ve çıplak bir şekilde gördüklerinde böyle davranırlar. Afet, hipnoz edici bakışlarıyla onları oldukları yere çivileyince yerle bir olmuş hayatlarının molozundan, dayanılmaz acılarının arasından gündelik ayrıntıları –bir oyuncak, bir kitap, bir giysi, hatta bir fotoğraf– söküp almaya çalışırlar. Dilenciye dönmüş Don Ángel Cruz tam da ihtiyacım olan o çocuksu, olağanüstü görüntüyü sağlamıştı, Vina Apsara'nın nereye giderse gitsin yanından ayırmadığı Enid Blyton'ın "Uzak Ağaç" serisi kitaplarındaki gerçeküstü "Tencere Adam"a olan benzerliğiyle tüyler ürperten bir suret. Görünmezliğime sarınarak fotoğraf çekmeye başladım.

Tüm bunların ne kadar sürdüğünü anımsamıyorum. Titreyen masa, çiftlik evinin yıkılması, lunapark treni gibi eğilip bükülen sokaklar, insanların soluk soluğa tekila nehrine batıp çıkması, histerinin çöküşü, evsiz, işsiz, parasız, anne ve babasız kalanlarla ölülerin korkunç kahkahaları... Aşağı yukarı bir tahminde bulunmamı isteseniz doğrusu yanıt veremem. Yirmi saniye mi? Yarım saat mi? Hadi deneyin. Görünmezlik paltom ve diğer tüm duyularımı kapatarak tüm algısal güçlerimi mekanik gözüme yönlendirme becerim – işte bunların, nasıl desem, bir tür dezavantajı var. Gerçekliğin görkemiyle yüzleştiğimde, o azametli canavar objektifime kükrediğinde diğer her şeyin kontrolünü yitiriveririm. Saat kaç? Vina nerede? Kim ölü? Kim sağ? Postallarımın altında aralanan şey bir uçurum mu? Ne dedin? Şu ölen kadına ulaşmaya çalışan bir tıbbi ekip mi var? Neden bahsediyorsun? Neden önüme geçiyorsun, sen de kimsin lanet olası, beni itip kakma hakkını nereden buluyorsun? *Görmüyor musun, çalışıyorum?*

Kim sağdı? Kim ölüydü? Vina neredeydi? Vina neredeydi? Vina neredeydi?

Kendime geldim. Böcekler ensemi ısırdı. Tekila taşkını azaldı, o değerli nehir çatlayan toprağa karıştı. Kasaba, öfkeli bir çocuğun bin parçaya ayırmasının ardından annesi tarafından titizlikle yeniden birleştirilen bir kartpostala benziyordu. Kırıklık mertebesine ulaşmış, o büyük kırıklar ailesine akraba olmuştu: kırık tabaklar, kırık oyuncaklar, kırık İngilizce, kırık sözler, kırık kalpler. Vina Apsara toz toprağın arasından üstüme atıldı. "Rai, Tanrı'ya şükür." Budist bilgeler (Rinpoche Hollywood ile Ginsberg Lama) ve Krishna Bilinci çalgıcılarıyla Tantra guruları (şu *kundalini* üstatları), Zen ve Pazarlık Sanatı, Gelişigüzel Seksin Taosu, Özsevgi ve Aydınlanma gibi şu ya da bu çılgın inancın Transandantal *rişi*'leri[1] ve ustalarıyla olan münasebetlerine, tüm bu ruhani maymun iştahlılığına rağmen Vina'nın sahiden var olan bir Tanrı'ya inanıyor oluşuna kendi Tanrıtanımaz tarzımla asla inanamadım. Ama sanırım inanıyordu; sanırım bu konuda da yanılıyordum; hem zaten böyle bir durumda başka hangi kelime sarf edilebilir ki? Hayatın sana sunduğu acemi şansı için minnettar olduğunda, teşekkür edebileceğin kimse olmamasına rağmen birine teşekkür etmen gerektiğinde ne dersin? Vina, Tanrı demişti. Bu kelime bana göre duygulardan kurtulmanın bir yoluydu. Başka hiçbir yeri olmayan şeylerin konulabileceği bir yer.

Gökten çok daha büyük bir böcek alçalarak bizi o kaba kanatlarının ısrarcı rüzgârına maruz bıraktı. Helikopter tam zamanında havalanarak yıkımdan kurtulmayı başarmıştı. Şimdi pilot iyice alçalmış, eliyle gelmemizi işaret ediyordu. "Hadi buradan gidelim," diye bağırdı

1. Hindu kutsal kitabı *Veda*'nın "ilk indiği" kişiler. Çoğunun kadın olduğu kabul edilir. Ayrıca, Hindu ilahilerinin bestecileri anlamına da gelir. (Y.N.)

Vina. Başımı iki yana salladım. "Sen git," diye bağırdım ona. Önce iş sonra eğlence. Çektiğim fotoğrafları gerekli yerlere göndermeliydim. "Sonra görüşürüz," diye kükredim. "Ne?" "Sonra." "Ne?"

Plana göre helikopter bir hafta boyunca kafa dinleyebilmemiz için bizi Pasifik kıyısında, Puerto Vallarta'nın kuzeyinde büyülü bir krallık gibi ormanla deniz arasına sıkışıp kalmış uzak bir villaya, Colchis Plak Şirketi'nin başkanına ait Villa Huracán'a götürecekti. Şimdiyse villanın hâlâ sağlam olup olmadığını bilmemizin imkânı yoktu. Dünya değişmişti. Yine de kasabalıların çerçevelenmiş fotoğraflarına, Don Ángel'ınsa tencerelerine sarılması gibi Vina Apsara da süreklilik fikrine, önceden ayarlanmış seyahat programına sarılıyordu. Programa uyuyordu. Oysa yakaladığım görüntüler bedellerini bulmak üzere dünya haber ajanslarının masalarına ulaşana dek benim için tropik Şangri-La[1] yoktu.

"O halde ben gidiyorum," diye haykırdı.

"Ben gidemem."

"Ne?"

"Git."

"Siktir git."

"Ne?"

Sonra helikoptere bindi ve yükselmeye başladılar ve ben onunla gitmemiştim ve onu bir daha asla görmedim, hiçbirimiz görmedik ve bana doğru bağırarak söylediği son sözler ne zaman aklıma gelecek olsa içim acır ve her gün birkaç yüz kez aklıma gelir, sonra bir de sonu gelmeyen uykusuz geceler vardır.

"*Hoşça kal Ümit.*"

1. İngiliz yazar James Hilton'ın 1933 yılında yazdığı *Yitik Ufuklar* adlı kitabında betimlediği düşsel bir mekân. Şangri-La dünya üzerindeki cennet, özellikle de mitsel bir Himalaya ütopyası fikriyle özdeşleşmiştir. (Ç.N.)

"Rai" takma ismini ünlü Nabukadnezar Ajansı tarafından işe alındığımda kullanmaya başladım. Mahlaslar, sahne isimleri, takma isimler: bunlar yazarlar, aktörler ve casuslar için asıl kimliklerini gizlemelerine yarayan faydalı maskelerdir. Ama kendimi *Rai*, yani prens olarak tanıtmaya başladığımda aksine bana ait bir maskeyi araladığımı hissettim, çünkü en değer verdiğim sırrımı, yani bunun aslında henüz çocukken Vina'nın bana taktığı özel bir evcil hayvan ismi ve yavru bir köpeğinkinden farksız masum sevgimin işareti olduğunu tüm dünyaya açıklıyordu. Daha henüz dokuz yaşımda, ağzımda diş telleri varken, "Çünkü minik bir raca gibi yürüyorsun," demişti bana sevgiyle, "yani değersiz bir pislik olmadığını yalnızca arkadaşların biliyor."

İşte Rai buydu: değersiz bir çocuk-prens. Fakat çocukluk eninde sonunda biter ve yetişkinlikte Vina'nın beyaz atlı prensi ben değil Ormus Cama oldu. Yine de takma ismim kullanılmaya devam etti. Hatta Ormus da bu ismi kullanacak kadar cömertti, ya da belki bunu tıpkı bir hastalık gibi Vina'dan kapmıştı, ya da belki ona rakip olabileceğimi, bir tehdit oluşturabileceğimi hayal dahi etmiyor ve işte bu yüzden beni arkadaşı olarak görebiliyordu... Ama şimdilik boşverin. *Rai*. Aynı zamanda arzu anlamına da gelir: bir erkeğin kişisel eğilimi, gitmeyi seçtiği yön ve irade; kişiliğinin gücü. Hoşuma giden her şey. Rahat taşınan bir isim oluşunu seviyordum; herkes söyleyebiliyordu ve her dilde kulağa hoş geliyordu. Ve o yüce yanlış telaffuz demokrasisi, yani Amerika Birleşik Devletleri'nde ismim kimi zaman "Hey, Ray"e dönüşse de tartışmaya girmez, sadece yüksek ücretli işleri alır ve şehri terk ederdim. Ve dünyanın bir başka bölgesinde "rai" müzik anlamına gelirdi. Heyhat, bu müziğin anayurdunda fanatik dinciler son zamanlarda müzisyenleri öldürmeye başlamışlar. Müziğin, bize ses veren fakat

şarkı söylememizi istemeyen, bize özgür irade, *rai* veren fakat özgür olmamamızı tercih eden Tanrı'ya bir küfür olduğunu düşünüyorlar.

Her neyse, artık herkes bunu biliyor: Rai. Tek bir isim, kolay ve üstelik bir tarzı var. Çoğu kimse asıl ismimi bilmez bile. Umeed Merchant, söylemiş miydim? Farklı bir evrende, farklı bir zaman diliminde, Cuffe Parade[1], Bombay'da uzun zaman önce yanıp kül olmuş bir bungalovda büyümüş olan Umeed Merchant. Sanırım açıklasam iyi olur, Merchant ismi tüccar anlamına gelir. Bombay'da aileler çoğu zaman ölmüş atalarının meslek-lerini isim olarak kullanır. Mühendisler, inşaatçılar, doktorlar. Ve Hazırparalar'ı, Teslimattaödemeliler'i, Balıkwalalar'ı[2] unutmayalım. Mistry duvar ustasıdır, Wadia gemi yapım işçisi, avukat Vekil, bankerse Shroff. Ve susuz kentin gazlı içeceklerle olan uzatmalı sevdası nedeniyle yalnızca Batliwala[3] değil aynı zamanda Sodaşişesiwala ve yalnız Sodaşişesiwala değil Sodaşişesi*açacağı*wala isimleri de türetilmiştir.

Yemin ederim.

"Hoşça kal Ümit," diye bağırdı Vina ve helikopter sert bir dönüş yaparak gökyüzünde yükselip gözden kayboldu.

Umeed, işte. İsim, dişil. "Ümit" anlamında.

Neden şarkıcıları önemseriz? Şarkıların gücü nerede yatar? Belki de bu güç, dünyada şarkı söylemek diye bir şeyin var olmasındaki tuhaflıktan gelmektedir. Nota,

1. Mumbai/Bombay'in güneyinde, kıyıdaki kordon boyu. (Y.N.)

2. Sanskritçe konuşma dilinde *wala* sıklıkla isimlerin sonuna eklenen bir ektir. (Ç.N.)

3. *Batli* kelimesi İngilizcede şişe anlamına gelen *bottle* kelimesinin Sanskritçe konuşma diline uyarlanmış halidir. (Ç.N.)

gam, akort; melodiler, armoniler, aranjmanlar; senfoniler, *raga*'lar[1], Çin operaları, caz, blues: tüm bunların var oluşu, tek başlarına yetersiz nota yığınlarının insan elinde sesten katedraller oluşturmalarını sağlayan büyülü aralık ve mesafeleri keşfetmiş oluşumuz da en az matematik, şarap ya da aşk kadar gizemlidir. Belki de bize kuşlar öğretmiştir. Belki de hayır. Belki yalnızca bir tür yücelik peşinde koşan yaratıklarız. Ne de olsa bizde fazla bulunmaz. Hayatlarımız hak ettiğimiz gibi değildir; kabul edelim ki birçok yönden acı verecek şekilde yetersizdir. Şarkılar onları başka bir şeye dönüştürür. Şarkılar bize arzularımızı hak eden bir dünya gösterir, eğer dünyaya layık olsaydık nasıl bir benliğimiz olacağını gösterir.

Görünmeyenin anahtarını elinde tutan beş gizem vardır: âşık olma, bir bebeğin doğumu, büyük sanatın tasarlanması, ölüm ya da bir felaketle yüz yüze gelmek ve insan sesinin şarkı söylerken yücelişini duymak. İşte bunlar evrenin cıvatalarının açıldığı, bizlerin de gizlenmiş olana anlık bir bakış atabildiğimiz durumlardır; açıklanamaz olana dair bir açıklama. Bu gibi anlarda üzerimize görkem yağar: depremlerin karanlık görkemi, yeni bir hayatın kaygan mucizesi, Vina'nın şarkı söylerken saçtığı ışıltı.

Yabancıların bile yıldızını takip edip kurtuluşlarını sesinde, o iri, nemli gözlerinde ve dokunuşunda aradığı Vina. Böylesine patlamaya hazır, hatta ahlakdışı bir kadın nasıl olup da dünya nüfusunun yarısı tarafından bir sembol, bir ülkü olarak görülebilmiş? Çünkü size onun bir melek olmadığım söyleyebilirim ama gelin de bunu Don Ángel'a anlatın. Belki de Hıristiyan olarak doğmamış olu-şu iyidir, yoksa onu bir aziz yapmaya kalkarlardı. Askerlerini savaşa hazırlayan Büyük İskender gibi yaralarını

1. Dinî içerikli Hint müziği. (Ç.N.)

toplanan kalabalığa gösteren Stadyumların Meryem Anası, arenadaki Meryemimiz; gözlerinden kırmızı yaşlar dudaklarındansa sımsıcak bir müzik akan Bakire olmayan heykelimiz. Çağlar boyu afyon niyetine kullandığımız dinden uzaklaştıkça buna benzer Apsaravari[1] birçok yan etkiyle karşılaşmamız normaldir. İbadet alışkanlığını kırmak kolay değildir. Müzelerde en kalabalık yerler ikonaların sergilendiği odalardır. Bu tür ikonaların muhakkak yaralı, bedenine oklar saplı yahut alaşağı edilerek çarmıha gerilmiş olmalarını isteriz; derilerinin yüzülmesine, çırılçıplak kalmalarına ihtiyaç duyar, güzelliklerinin yavaş yavaş yok oluşunu ve narsist acılarını görmek isteriz. Onları hatalarına rağmen değil hataları *için* baş tacı eder, zayıflıklarına, adiliklerine, kötü evliliklerine, madde bağımlılıklarına, garezlerine taparız. Vina'nın aynasında kendimizi görüp onu affettiğimizde aynı zamanda kendimizi de affederiz. Kendi günahlarıyla bizi kurtarır.

Ben de farklı değildim. Daima onun işleri yoluna koymasına ihtiyaç duydum: yüze göze bulaştırılmış bir iş, kırılan gururum, ayrıldığım bir kadının içime işleyen acımasız sözleri. Ancak hayatının sonuna yaklaştığında ondan aşkını istemek, onu elde etmeye çalışmak cesaretini bulabildim ve baş döndürücü bir an için onu Ormus'un elinden söküp alabileceğime sahiden inandım. Sonra öldü ve bana yalnızca o afsunlu dokunuşunun dindirebileceği bir acı bıraktı. Fakat artık alnımdan öpüp, Her şey yolunda Rai, seni küçük pislik, hepsi geçecek, o kötü, yaramaz yaralara büyülü merhemimden süreyim, hadi yanıma gel ve yaklaşan güzel zamanları izle, demek için yanımda değildi.

Şimdi Don Ángel Cruz'un o kırılgan damıtma tesi-

1. Apsaralar güzel, doğaüstü kadınlardır. Genç ve narin olup dans sanatında ustadırlar. (Ç.N.)

sinde Vina'nın karşısında ağladığını düşündüğümde hissettiğim tek bir şey var: haset. Ve de kıskançlık. *Keşke ben de bunu yapsaydım, çok geç olmadan ona kalbimi açıp yalvarsaydım,* ve *keşke sana hiç dokunmasaydı, seni sümüklü, cırlak sesli batasıca kapitalist böcek.*

Hepimiz huzur için ona dönüyorduk, oysa kendisi huzurlu değildi. Ve işte bu yüzden baş başayken kulağına dahi fısıldayamadıklarımı şimdi burada açık açık yazmayı seçtim: yani her şeyi. Hikâyemizi anlatmayı seçtim, onun ve benim ve Ormus Cama'nın hikâyesini, her şeyi, en ince ayrıntısına varıncaya değin anlatacağım ve belki böylelikle en azından burada, sayfaların arasında, mürekkep ve yalanların yeraltı dünyasında huzur bulup hayatı boyunca mahrum kaldığı o dinlenceye çekilebilir. İşte dilin cehennemî dünyasına açılan kapının önündeyim, havlayan bir köpekle beni bekleyen bir feribot kaptanı var, bir de yolculuk ücreti niyetine dilimin altına sıkıştırdığım madenî para.

"Ben asla kötü bir adam olmadım," diye sızlandı Don Ángel Cruz. Pekâlâ, ben de kendi adıma biraz sızlanacağım. Dinle Vina: Ben de kötü bir adam değilim. Gelgelelim enikonu itiraf edeceğim gibi aşkta hainlik yaptım ve tek çocuk olduğumdan daha önce hiçbir çocuğun yapmadığı şeyi yapıp sanat adına felakete uğramışlarla ölülerin resimlerini çektim, zamparalık yaptım ve tüm bunlara omuz silktim (böylece beni kollayan melekleri omzumun üzerindeki tüneklerinden ettim) ve çok daha kötü şeyler de yaptım, yine de kendimi erkeklerin arasında bir erkek olarak görüyorum, diğer erkekler gibi bir erkek, ne daha iyi ne daha kötü. Evet, böcekler tarafından sokulma cezasına çarptırıldım ama kötü bir adam gibi mi yaşadım. Buna inanabilirsiniz: kesinlikle hayır.

Mantualı ozan P. Vergilius Maro'nun Dördüncü *Georgica* şiirini biliyor musun? Ormus Cama'nın babası,

klasik edebiyat uzmanı heybetli Sir Darius Xerxes Cama kendi Vergiliusu'nu iyi bilirdi ve onun aracılığıyla ben de biraz öğrendim. Sir Darius elbette ki bir Aristaeus hayranıydı; dryad[1] Eurydike'ye kötü niyetle yaklaşıp bir yılana basmasına ve böylelikle orman perisinin ölümüyle birlikte dağların ağlamasına neden olan dünya edebiyatındaki ilk arıcı Aristaeus. Vergilius'un Orpheus hikâyesini anlatışı muazzamdır: tüm noktalarla virgüllerin çıkarıldığı yetmiş altı ateşli dizeyi takip eden otuz baştan savma dizede Aristaeus'un günahlarını affettirmek için gerçekleştirdiği adak törenini anlatır, hepsi bu kadar, şiirin sonu, o aptal kader mahkûmu âşıklar için daha fazla endişe etmeye gerek yoktur. Şiirin asıl kahramanı arıcıdır, ölen sevgilisini dahi diriltemeyen zavallı Trakyalı şarkıcının sanatından çok daha azametli bir mucize yaratan "Arkadyalı usta". Aristaeus'un mucizesi şuydu: *Bir ineğin çürüyen karkasından anında yeni arılar var edebilirdi.* Sahip olduğu şey "tanrılara özgü bir şekilde boşluktan bal elde etme hüneriydi."

Eh, ne yapalım. Don Ángel da mavi agavdan tekila üretebiliyordu. Ve ben, fotoğrafçı Umeed Merchant, olan bitenin kokuşan karkasından anında yeni anlamlar üretebilirim. Benim sahip olduğum şeytani bir şeydi, gerçeğin sessiz yüzünü önlerine koyduğum umursamaz gözlerden bir tepki, bir duygulanma, hatta belki anlayış alabilme yetisi. Ben de tehlikeliyimdir, ne kadar ıslah edilemez olduğumu benden iyi kimse bilmez. Üstelik ne sunabileceğim bir adak ne de gönlünü alabileceğim tanrılar vardır. Yine de adım "umut" ve "irade" anlamlarına gelir ki bu da bir şeydir, öyle değil mi? Haksız mıyım Vina?

Elbette bebeğim. Elbette, Rai, tatlım. Haklısın.

1. Yunan mitolojisinde meşe ağacı perisi.

Müzik, aşk, ölüm. Bir tür üçgen olduğu kesin; hatta belki de ezeli bir üçgen. Fakat ölüm getiren Aristaeus aynı zamanda yaşam da getirebiliyordu, tıpkı benim memleketimdeki Tanrı Şiva gibi. Sadece bir dansçı değil, aynı zamanda hem Yaratıcı hem de Yok Edici. Yalnızca arılar tarafından sokulan değil, arı sokmalarını var eden. İşte bu üçü: aşk ve yaşam-ölüm. Tıpkı bir zamanlar bizim de olduğumuz gibi bir üçlü. Ormus, Vina ve ben. Birbirimizi esirgemedik. Dolayısıyla bu anlatıdan da hiçbir şey esirgenmeyecek. Vina, seni özgür bırakabilmek için sana ihanet etmeliyim.

Başlayalım.

2

Melodiler ve sessizlikler

Ormus Cama 27 Mayıs 1937 günü sabahın erken saatlerinde Hindistan'ın Bombay kentinde dünyaya geldi ve doğumundan birkaç dakika sonra iki elinin parmaklarıyla gitaristlerin akort geçişleri olarak tanımlayabileceği tuhaf, seri hareketler yapmaya başladı. Fakat ne Altamount Yolu'ndaki Maria Gratiaplena Hemşireleri Doğumevi'nde yeni doğan bebeğin ziyaretine davet edilenler ne de daha sonra Apollo Bunder Caddesi'ndeki aile evine gelenler arasında gitarist olmadığından, amatör ev videoları düşkünü babam Mr. V.V. Merchant'ın kendi el kamerası Paillard Bolex ile 17 Haziran'da çektiği 8 mm'lik monokrom film olmasa bu mucize fark edilmeyebilirdi. Neyse ki zaman içinde edindiği takma adla "Vivvy filmi" nispeten iyi durumda kalınca yıllar sonra geliştirilen bilgisayarlı film iyileştirme teknikleri sayesinde tüm dünya dijital olarak yakınlaştırılmış çekimlerde bebek Ormus'un tıknaz parmaklarıyla boşlukta gitar çalarken karmaşık nota gruplarıyla baş döndürücü melodiler arasında benim diyen virtüözlerin dahi gurur duyacağı bir hız ve duyguyla gidip geldiğini görebildi.

Oysa başlangıçta, insanların aklına gelecek son şey müzikti. Ormus'un annesi, Leydi Spenta Cama'ya ha-

mileliğinin otuz beşinci haftasında taşıdığı çocuğun öldüğü söylenmişti. Bu bilgi çok geç geldiğinden doğum sancıları çekmeyi beklemekten başka çaresi yoktu ve Leydi Spenta, Ormus'un abisi, çift yumurta ikizi Gayo'nun ölü doğan fetüsünü gördüğünde öyle kahrolmuştu ki, içinde devam eden hareketin, cansız bebeğine bir an önce kavuşabilmesini sağlamak amacıyla dünyaya gelmeye çabalayan kendi ölümü olduğuna inanmıştı.

O mutsuz ana dek Leydi Spenta Cama kendi halinde bir kadıncağız; çenebaz, fevri, dengesiz kocası, uzun boylu, cılız, gür bıyıklı ve sırma püsküllü kırmızı fesinin altından delici bakışlar atan Sir Darius Xerxes Cama'nın çoğu zaman bile isteye aptallık olarak nitelendirdiği bir hareketle geviş getirir gibi oynatan kalın gözlüklü tıknaz bir astigmattı. Oysa bu aptallık değildi. Tamamen tinsel boyuta yoğunlaşan, daha doğrusu gündelik hayhuyun arasında tanrısal olanla iletişim kurmanın bir yolunu bulmuş olan bir ruhun sarsılmazlığının göstergesiydi. Leydi Spenta Cama, kendi ismini de aldığı iki Parsi[1] melekle, yani Ameşa Spenta[2] ile konuşuyordu: İyi Akıl Meleği ile her sabah yaptığı sessiz konuşmalar neredeyse bir saatini alıyordu (sohbetlerinin içeriğini kocası ya da başka biriyle paylaşmayı inatla reddediyordu); diğeriyse verdiği eğitimle Leydi Spenta Cama'nın hemen hemen bütün öğleden sonrasını ayırdığı ev işlerinde ince eleyip sık dokumasını sağlayan Doğruluk ve Dürüstlük Meleği idi. Olağanüstü güçlere sahip çeşitli Spentalar arasında Leydi Spenta Cama kendisini en çok bu ikiliye yakın hissediyordu. Kusursuz Düzen Meleği ile Ölümsüzlük Meleği'nin kendisi için erişilmez olduğunu alçakgönül-

1. Hindistan'da Zerdüşt diline bağlı cemaat. (Ç.N.)

2. Zerdüştlük inancında "İyiliksever Ölümsüz" anlamına gelen ve altı semavi varlığın isimler bütününe verilen ad. (Ç.N.)

lülükle kabul ediyordu; Mutlak Egemenlik Meleği ve Tanrı'ya Saygı Meleği ile çok yakın bir bağlantısı olduğunu iddia etmekse küstahlık olurdu.

Tıpkı şeytanların "kendi Daeva[1]" soylarımızdan gelmesi gibi, Hıristiyanlık ve Müslümanlıktaki melek kavramlarının da Zerdüştlükteki bu asıllarından "türetildiği" konusunda böbürlenmekten hoşlanırdı; Parsiliği sahiplenişi, onun üstünlüğüne dair gururu öyle yoğundu ki bu kötücül güçlerden kendi evcil hayvanlarıymış ya da Cama ailesinin Apollo Bunder'daki tıka basa eşya dolu dairelerine, tuz lekeli beş uzun camı da denize nazır o gıpta edilen Bombay cihannümasına tıkıştırdığı porselen biblolarmış gibi bahsederdi. Yine de böylesine erdemli birinin ilginç bir şekilde Istırap, Yapmacık Görünüş ve Kötücül Akıl tanrılarına boyun eğip kendine acındırmak için feryat etmesi şaşırtıcıdır.

"Hadi o zaman *Arré*[2], gel de al beni, ne bekliyorsun, ah ölüm, benim memleketim ol," diye feryat etti Leydi Spenta. Yatağının yanı başında iki azametli Valkyrie[3] gibi dikilen kadınlar hoşnutsuzca somurttu. Maria Gratiaplena'nın şef uzman jinekoloğu Ute Schaapsteker (kentin üst kademelerinde "Kibirli Utie" ya da "Adolf Hemşire" olarak bilinir), vakti geldiğinde istenmese de kaçınılmaz olan ölümü zamanından önce çağırmanın yakışıksızlığı konusunda bir dizi serzenişte bulundu. Aynı zamanda ebe olan yardımcısı Rahibe John o günlerde hâlâ gençti, ama ürkütücü suratsızlığı ve üstdudağındaki beniyle elli yıl boyunca Bombay'daki pek çok doğumu olumsuz

1. Zerdüşt inancında Kötü Cinler. (Ç.N.)

2. Alt kademedeki birine seslenme ünlemi olan Sanskritçe *are*'den geliştirilmiş olan ve Güney Asya ülkelerinde birinin dikkatini çekmek, merak, şaşkınlık ya da asabiyeti belirtmek için kullanılan sözcük. (Y.N.)

3. İskandinav mitolojisinde Tanrı Odin'e hizmet eden bakireler. (Ç.N.)

yönde etkileyecek melun bir başucu varlığına dönüşme yolunda ilerliyordu. "Neşe ve mutluluğa dair müthiş haberler!" diye bağırdı abus bir suratla. "Çünkü O, Yüce Olan, bu talihsiz bebeğin ruhunu kutsanmış bir pirinç tanesi gibi kendi üstüne ekmişti." Leydi Spenta aniden tamamen farklı, hatta şaşkın bir ses tonuyla, "Arka kısımda öyle bir sancı var ki ya bir tabure doğurmak üzereyim ya da başka bir *çokra*[1] çıkmaya çabalıyor."

Elbette içindeki kıpırtı kendi ölümü değildi. Bağırsakları da patlama tehlikesi geçirmiyordu. Çok geçmeden ufak ama sağlıklı bir oğul doğurdu; hepi topu iki kilo ağırlığında, yılanbalığını andıran bu bebek ölü ikiz kardeşinin daha iri bedeni tarafından gizlendiğinden, Dr. Schaapsteker'in hem hamilelik hem de doğum esnasında yaptığı muayenelerde gözden kaçmıştı. İşin tuhafı, Cama ailesinin asıl adları Khusro ile Ardaviraf olmasına rağmen herkes tarafından "Cyrus ve Virus" olarak bilinen ve halihazırda beş yaşında olan çift yumurta ikizi oğulları vardı. Yunan mitolojisini iyi bilen Sir Darius Xerxes Cama, Olimpos tanrılarının gerçek bir insan yavrusu (Lynceus, Castor) taşımaya hazırlanan ana rahmine yarı-tanrısal bir bebek (Idas, Polydeuces) daha yerleştirme uygulamalarına aşinaydı. Söz konusu büyümüş de küçülmüş, birden çok yeteneğe sahip Khusro –gerçek bir kahramanın kötücül acımasızlığına sahip bir çocuk– ve kalın kafalı, mülayim Ardaviraf olduğunda antik Yunanlılar hangi çocuğun babasının bir tanrı olduğunu kestirmekte güçlük çekmezdi. Aynı olayın tekrarındaysa, muhtemelen, ölü doğan Gayo dünyevi, hayatta kalan Ormus ise ölümsüz bir soyağacıyla arzulara sahip olandı. Böylelikle Sir Darius bir beceriksizin ve bir cesedin babası sayılacaktı; yüz kızartıcı

1. Güney Asya'da argoda oğlan çocuk anlamına gelir. (Ç.N.)

bir kader. Fakat âlimlik bir şeydi, ebeveynlik başka bir şey ve "Apollo Bunder'ın Apollocusu" lakaplı Sir Darius Xerxes Cama, sağlam bir Cambridge rasyonalisti olmasının yanı sıra, eğitimini Middle Temple'da hatmetmesinin ardından hayatını ani bir zekâ parıltısı sonucunda kasıtlı bir tezat oluşturmak için "mantığın mucizesi" olarak adlandırdığı şeye adamış yetkin bir avukattı. Kökeni ne olursa olsun babalık haklarını hiçbir Tanrı'ya bırakmadı, dizginleri eline alıp tüm çocuklarını eşit bir şekilde bastırdı.

Bir doğumdansa "hasat zamanını" kutlamayı yeğleyen Rahibe John hayatta kalan bebeği kuvöze götürdü. Ölü bebek ortadan kaldırıldı (bazı görüntüler âciz insanların görmeye dayanamayacağı kadar vurucudur) ve ancak ondan sonra Sir Darius Xerxes Cama'nın doğum odasına alınmasına izin verildi. Spenta vicdan azabıyla kıvranıyordu. "Onun doğum anında Yalan'ın hizmetkârlarının dilimi ele geçirmelerine izin verdim," diye itiraf etti. Sir Darius eşinin her durumu harfi harfine açıklayan sofuluğunun farklı tezahür biçimleriyle başa çıkmakta epeydir güçlük çekiyordu. Rahatsızlığını gizlemek için elinden geleni yapsa da Leydi Spenta'nın dilinin Alıriman lakaplı Angra Mainyu tarafından salınan minik yarasa kanatlı yaratıklar tarafından oynatılmasına dair görüntüyü zihninden atamıyordu. Gözlerini kapayıp titredi.

Leydi Spenta kendini topladı. "O zavallı oğlana Gayo ismini vermek de kimin fikriydi?" diye çıkıştı; içinde bulunduğu hararetli ve karmaşık duygusal durumda bunun kendi fikri olduğunu unutmuştu. Bunu ona anımsatmayacak kadar cesur olan kocasıysa başını eğip suçu üstlendi. Gerçekten de İlk İnsan, yani Gayomart[1] uzun zaman önce Angra Mainyu tarafından öldürülmüştü.

1. İran mitolojisinde ilk insan. (Ç.N.)

"Çok *kötü* bir isim seçimi," diye bağırdı Leydi Spenta bir kez daha hıçkırıklara boğularak. Sir Darius Xerxes Cama başını iyice eğdi; Leydi Spenta kendisini adamın püsküllü fesine doğru konuşurken buldu. Sertçe tepesine vurdu. Kof bir ses duyuldu. "Bunu telafi etmenin tek yolu," diye ısrarlı bir şekilde konuşurken hıçkıra hıçkıra ağlamaya da devam ediyordu, "hayatta kalan oğlana vakit kaybetmeden bir tanrı ismi vermektir."

Ortaya attığı öneriler Ahura Mazda'nın diğer isimleri olan Hürmüz ve Ormazd idi ve klasik edebiyat uzmanı Sir Darius Xerxes Cama bunu alelacele Latinleştirerek Ormus haline getirdi. Karısı yatışmıştı. Gözlerini kuruladı ve birlikte kuvöz odasına gittiler; orada Ute Schaapsteker çocuğun hayatta kalmasını beklediklerini söyledi. "Benim minik Ormim," diye mırıldandı Leydi Spenta Cama kuvözdeki ufak tefek oğlana. "Çelimsiz oğlum benim. Artık Cehennem'den uzaktasın. Artık yeri yarıp seni aşağı çekemezler."

Kibirli Utie'den Minik Ormus'un yaşayacağına dair güvence alan Sir Darius, kriket oynamak için Leydi Spenta'ya göre aşırı istekli halde alelacele dışarı çıkmadan evvel izin istedi, hatta eğilip karısını öptü. Onu büyük bir maç bekliyordu. Her yıl kentteki İngiliz, Hindu, Müslüman ve İranlı takımlar arasında oynanan Dörtlü Turnuva o yıl için Beşli olmuştu ve Sir Darius tam da o gün, Bombay'daki Hıristiyan, Anglo-Hintli ve Yahudilerin arasından seçilmiş olan on bir kişinin oluşturduğu Diğerleri adlı yeni takıma karşı İranlıların formasını giyecekti. Sir Darius Xerxes Cama kırk üçünde olmasına karşın hâlâ çok yönlü bir sportmenin, vücutçunun ve eski bir amatör güreş şampiyonunun fiziksel kuvvetiyle tanrısal adale yapısına sahipti. Bir vurucu olarak zarif so-

laklığı rağbet görüyordu; alametifarikasıysa tembel tembel uyguladığından panik yaratan ama son derece etkili bir geç vuruştu. Ve kısa süreliğine de olsa hâlâ çok hızlı vuruşlar yapabiliyordu: bu vuruşlar eskiden beri "Darius'un şimşekleri" olarak biliniyordu. Klinikte geçirdiği endişe dolu gecenin ardından Parsi beyefendilere özgü uzun paltosu ve gösterişli fesini çıkarıp beyaz formasını giyince mağrur bir rahatlama duygusuna kapıldı. Artık kadınlara özgü meselelerin etrafında dönüp durmasına gerek yoktu! Zincirleri boşalan bir kaplandı ve üçüncü bir erkek çocuk babası olmanın verdiği coşkun gurur, top ve sopa aracılığıyla çok geçmeden rakiplerinin üzerine ustalıklı vuruşlar biçiminde yağacaktı. Hayattaki tüm âdetler arasında Sir Darius'un en hoşuna gideni, Büyük Meydan'daki soyunma çadırında kentliden sporculuğa doğru gerçekleşen bu dönüşümdü. (Avukatlık yaparak geçen dayanılmaz bir günün ardından Adalet'in cüppe ve peruğunu atarak kriket sopasını eline aldığında kendi asıl doğasına büründüğünü, tanrısal bir yapı ve zarafete kavuştuğunu hissederdi.) Takımındaki ilk vurucu, Homi Catrack adındaki cevval delikanlı ona uykusuz geçen bir gecenin ardından oynayabilecek durumda olup olmadığını sordu. "Öff!" diye bağırdı Sir Darius ve ırkı uğruna savaş vermek üzere öne çıktı.

Meydanda onu bekleyen geniş, gürültülü bir kalabalık vardı. Sir Darius Bombaylı taraftarların bu davranışından oldum olası haz etmezdi. Bu enfes günlere leke süren yegâne şey işte buydu. Yuhalamalar, bağırışlar, öttürülen teneke borular, durmaksızın çalınan *dhol*'lar[1], atıcı hazırlanırken gitgide yükselen uğultu, tezahüratlar, çerez satıcılarının bağırışları, kahkahalar, kısacası dinmek bilmeyen

1. Kuzey Hindistan'a özgü bir tür vurmalı çalgı. (Ç.N.)

tüm bu gürültüler Sir Darius'a göre sporun saygın icrasına uygun düşmeyen bir ortam oluşturuyordu. Halkın ahlaksızlığını gören kraliyet mensupları bunca zaman boyunca ustaca hükmettikleri kimselerin süregelen geriliği karşısında yalnızca hayal kırıklığına uğrayabilirlerdi. Sir Darius Xerxes Cama vuruş yapmak üzere sahaya çıkarken kalabalığa dönüp şöyle bağırmak istiyordu: "Toparlanın! Kendinize çekidüzen verin! İngilizler izliyor."

Ormus Cama "güzel gün"de doğmuştu. Uzun zamandır kullanılmayan bu eski Bombay deyişi, eskiden beklenmedik bir şekilde çıkagelerek sıcağa karşı serinletici etki yapan bulut örtüsünün olduğu gün anlamına gelirdi. Geçmişte kalan o günlerde alışılageldiği üzere öğrencilere "güzel gün tatili" verilirdi. Ne var ki bu güzel gün aslında uğursuzdu. Evet, doğan çocuklardan biri hayattaydı fakat öteki ölmüştü. Şeytanlar, Daevalar çağrılmıştı ve havada birtakım hoşnutsuzluklar vardı. Maria Gratiaplena Hemşireleri Doğumevi'nde Kibirli Utie Schaapsteker'in Leydi Spenta'nın kendi kendine acıması karşısında duyduğu hoşnutsuzluk, Sir Darius'un başka bir zaman olsa eşinin "batıl inançlarından biri" deyip geçebileceği şeye karşı duyduğu hoşnutsuzlukla karışarak kutlama havasını bir anda dağıtmıştı. Kriket sahasında da beklenmedik serzeniş nidaları yükseliyordu. Milliyetçi bir bando çeşitli sağır edici müzik aletleriyle çıkagelmiş ve oyunun başlangıcından itibaren Sir Darius'un zevksiz bir tür müzikal gürültü olarak nitelendirdiği seslerle oyuncuların dikkatini dağıtmaya çalışmıştı.

"Kriket kalesi gibi durma," diye bağırıyordu şamatacılar davul ve trompet sesleri arasında, "Müşterek kriketi yasakla." Sir Darius Xerxes Cama, Mahatma Gandhi ve yandaşlarının, kolonileştirilmiş zihniyete sahip erkeklerin İngilizleri eğlendirmek için maymunlar gibi gösteri yaparak böl-ve-yönet politikasına faydasız bir destek

sağladığını düşündükleri için halkı bölmeye çalışan, milliyetçilik karşıtı bir gerileme olarak gördükleri Beşli Turnuva'ya karşı olduklarının farkındaydı. Sir Darius bir Bağımsızlık taciri değildi. Milliyetçiler! Hindistan'ın yönetimini müzik zevkleri bu kadar sınırlı olan kimselere vermenin ne kadar bilgece bir davranış olacağına dair ciddi şüpheleri vardı. Mr. Gandhi'ye karşı kişisel olarak gönülsüz bir saygı besliyordu, fakat yine de bu yüce insanı spor pantolonları giyip oyunun temellerini öğrcnmeye razı edebilirse, eksikliği durumunda hiçbir halkın dünya toplumları arasında yer edinemeyeceği o rekabet ruhunu geliştiren turnuvanın taşıdığı değer konusunda Mahatma'nın da ikna edileceğini hissediyordu.

Vuruş çizgisine yaklaşırken şamatacılardan biri yüksek sesle şarkı söylcmeyc başladı, "Leydi Daria oyuna başla!" Aniden kalabalığın rahatsız edecck kadar büyük bir bölümü –Hıristiyanlar, Anglolar ya da Yahudiler olmalı, diye homurdandı Sir Darius– bu küçük düşürücü tezahürata katıldı. "Leydi Cama, hani bize drama! Hadi hadi ıskala!" Düüt, tangır, tungur. "Hani bize drama, Leydi Cama!"

O esnada Sir Darius beş yaşındaki ikiz oğulları Cyrus ve Virus'un *ayah*'ları[1] ile birlikte milliyctçi bandonun yakınındaki çimlerin üzerine oturmuş, oyunbozanların soytarılıklarından son dercce hoşnutmuş gibi mutlu mesut gülümsediklerini gördü. Sopasını sallayarak onlara doğru birkaç adım attı. "Khusro! Ardaviraf! Çekilin oradan!" diye seslendi. Bu gürültü patırtının ortasında oğulları da, *ayah* da onu duymadıkları gibi üstüne üstlük bir de el salladığını düşündüler. Onlar da el salladı. Sopasını kendilerine doğru salladığını düşünen

1. Hintli çocuk bakıcısı. (Ç.N.)

şamatacılar ise Sir Darius'u kışkırtmış olmanın mutluluğuyla canhıraş bir şekilde gürültü etmeye devam ettiler. Husumetlerinin şen şakraklığı adamın kulaklarında yankılanıyordu. Sir Darius Xerxes Cama atıcının karşısına işte böyle kötü bir ruh hali içinde çıktı.

Diğerleri takımı için açılış atışını yapan Mr. Aaron Abraham o bulutlu günde yeni topa rahatsız edici bir falso vermeyi başardı. Sir Darius ilk üç atışı atlatmış olduğu için şanslıydı. Zor durumda olduğunu gören milliyetçi şakşakçılar gürültüyü iyice artırdı. Düüt, tangır, tungur. Davulcular ve trompetçilerin tutturduğu doğaçlama melodiye işkencecileri durmaksızın şarkı söyleyerek eşlik ediyordu, "Leydi Daria gevşeme. Ördek vuruşu yap vak vak vak." Ve sonra aynısının biraz değişik ve popüler olduğu açıkça belli bir şekli duyuldu: "Leydi Donald, vak vak vak."

Sir Darius takım arkadaşıyla konuşmak üzere sahada ilerledi.

"Vak vak öyle mi?" dedi öfkeli bir şekilde sopasını savurarak. "Vak vak neymiş onlara gösteririm ama şu Donald da neyin nesi?" Fakat Sir Darius henüz soruyu sorarken yakın zamanda ikizlerle birlikte sinemaya gidip diğer pek çok özelliğinin yanı sıra "sessiz" olduğundan ötürü de hoşlandığı Chaplin'in *Asri Zamanlar* adlı filmini izlediklerini anımsadı. Filmden önce gösterilen *Öksüzün Çıkarı* adlı kısa çizgi filmde yeni, anarşik olarak nitelendirilebilecek derecede şiddetli, perdeayaklı ve korkunç gürültücü bir antikahraman izlemişlerdi. Sir Darius canlanıverdi. "Donald öyle mi?" diye kükredi. "Ha! Ha! Ha! O aşağılık heriflere Ördek[1] nasıl olurmuş göstereceğim."

Homi Catrack çaresizce onu sakinleştirmeye çalıştı.

1. Burada *duck* kelimesinin İngilizcede hem ördek hem de eğilmek anlamlarına sahip olmasından faydalanarak bir kelime oyunu yapılıyor. (Ç.N.)

"Sen kalabalığı boşver. Dikkatini topla; sonra onlara hadlerini bildiririz." Ancak Sir Darius kendini kaybetmişti. Aaron Abraham'ın dördüncü atışı oldukça zayıftı, yani kolaylıkla vurulabilirdi ve Sir Darius bu fırsatı kaçırmadı. Sopayı tüm gücüyle savurduğunda milliyetçi bandoyu hedef aldığına dair en ufak bir şüphe olamazdı. Sonrasında, dinmek bilmeyen bir pişmanlık içinde yanarken kırılan gururunun babalık sağduyusunun önüne geçtiğini itiraf etti, ama artık çok geçti; kriket topu hedefe doğru son hızla gidiyordu ve geri dönüşü yoktu.

Şamatacılara isabet etmeyecek olan topun yönünü değiştirmenin imkânı yoktu, fakat gerçekten korkutucu bir hıza ulaşmış olduğundan seyircilerin birçoğu önünden kaçmak için kendilerini sağa sola atmaya başlamışken Sir Darius Xerxes Cama'nın çift yumurta ikizleri babalarının harika vuruşunu alkışlamak üzere, tam da orada, yani topun izlediği yolun ortasında korkusuzca ayağa kalkarak kaçmaya yeltenmediler bile, sevgili babaları hiç onlara zarar verebilecek bir şey yapar mıydı?

Şüphesiz ki *ayah*'ın geciken tepkileri de kazaya sebebiyet verdi, ama Sir Darius neler olacağının farkına vardığı andan itibaren kendinden başka kimseyi suçlamadı. Avazı çıktığı kadar bağırıp onları uyarmaya çalıştıysa da davullarla boruların sesleri haykırışlarını bastırdı, müziğin gürültüsü alarmı çalmasına engel oldu ve bir an sonra roket gibi giden kriket topu kaşlarının ortasına çarpınca tatlı, ağırkanlı Ardaviraf Cama kütük gibi öylece yere yığılıverdi.

Muhtemelen tam o esnada, Cama ailesinin hikâyesi, eklenen o acımasız satır, yani babasının sopasından çıkıp oğlunun alnında patlayan kırmızı bir kriket topunun havada uçuşu yüzünden sonsuza dek değişirken annemle

babam Maria Gratiaplena Hemşireleri Doğumevi'nde ilk kez karşılaşmaktaydı.

Söz konusu aşk olunca insanların kendilerini inandırabilecekleri şeyler konusunda sınır yoktur. Hayatın kesintili oluşuna, uçurumlarla dolu bir vadi oluşuna ve rastlantısal olayların kaderlerimizde önemli bir yer tuttuğuna dair onca kanıta rağmen sürekliliğe, nedenselliğe ve anlama inanmaya devam ederiz. Fakat her geçen gün üzerinde yeni çatlaklar oluşan kırık bir aynanın üstünde yaşamaktayız. İnsanlar (Virus Cama gibi) bu çatlaklardan kayıp giderek sonsuza dek kaybolabilir. Ya da annemle babam gibi şans eseri birbirlerinin kollarına atılarak âşık olabilirler. Hayat felsefelerindeki baskın akılcılığa rağmen babam ve annem onları yakınlaştıran şeyin, bu birlikteliği sağlamak için sosyal, kalıtımsal, gastronomik ve Rahibe John olmak üzere en az dört farklı biçime giren kader olduğu konusunda hemfikirdi.

İkisi de Leydi Spenta Cama'yı ziyarete gelmişti ve ikisi de uygunsuz yas kıyafetleri içindeydi, küçük Ormus'un doğum haberini almadıklarından niyetleri yalnızca ölü doğum yapmış olan Leydi Spenta'yı teselli etmekti. Annemle babam Sir Darius ve Leydi Spenta'dan bir kuşak gençti ve her ikisi de ailenin nispeten yeni dostlarındandı. İki erkeğin aralarında beklenmedik bir dostluk oluşmasına vesile olan ortak nokta Bombay idi; (ileride nam salacak bir amatör filmin utangaç *auteur*'ü[1] olacak olan) babamın –İngiltere'den kesin dönüş yapmış mimar ve yerel tarihçi V.V. Merchant'ın– zamanla en önde gelen vakanüvisi haline geleceği İngiliz yapımı görkemli metropol, Bombay. Hindistan Barosu'na verdiği hizmetlerden ötürü baronlukla onurlandırılan Sir Da-

1. (Fr.) Yazar. (Y.N.)

rius Xerxes Cama gürültülü bir kahkaha atarak kendisinin de görkemli İngiliz yaratılarından biri olduğunu söyler ve bununla gurur duyardı. "Merchant, bu kentin tarihini yazarken," diye kükremişti lokaldeki bir akşam yemeğinde *mulligatavni*[1] ile patates kızartması yerken, "kaleme aldığının aslında benim yaşam öyküm olduğunu görebilirsin." Annem ise Leydi Spenta Cama ile Bombay Edebiyat Topluluğu'nun toplantılarında tanışmıştı. Gruptaki kadınlar arasında en az okuyan Leydi Spenta idi, fakat neredeyse Himalayalar kadar engin cahilliğine rağmen sahip olduğu serinkanlı ilgisizliği genç (ve çok daha göz kamaştırıcı olan) Ameer'de bir tür neşeli hayranlık uyanmasına neden oluyordu, öyle ki olaylar farklı bir yönde gelişmiş olsa aralarındaki ilişki derinleşerek dostluğa dönüşebilirdi.

Doğumevinin bekleme odasında, yeni doğmuş erkek çocukların sevinçli akrabalarıyla yeni doğmuş kız çocukların kararlı bir biçimde neşeli olan akrabaları arasında, koyu takım elbisesi ve yüzündeki kederli ifadeyle gelecekte babam olacak adam, gösterişsiz sarisi ve belli belirsiz makyajıyla gelecekte annem olacak kadınla birlikte tuhaf bir çift oluşturuyordu. (Annem uzun yıllar sonra bana açıldığında şöyle demişti, "Babanın aşkından her zaman emindim, çünkü bana âşık olduğunda bir mandadan daha çirkindim.") Bayram sevinci yaşanan bir ortamda yalnızca ikisi yas tutuyor olduğundan birbirlerine yaklaşıp kendilerini tanıtmaları son derece doğaldı.

Leydi Spenta ve Sir Darius'un derin bir acı içinde olacaklarını düşündüklerinden, onlarla karşılaşma beklentisi, her ikisinin de kendilerini tuhaf hissetmesine neden olmalıydı. Nazik, iyi kalpli babam bir o yana bir bu

1. Etli ve baharatlı bir tür Hint çorbası. (Ç.N.)

yana dönüp kalbindeki his dünyasının derinliğini dışarıya yansıtmasını güçleştiren boğucu, duygusal kekemeliği ve küflü arşiv müdürlüklerini Bombay'ın dipsiz karmaşasına yeğlemesine neden olan dünya dışı mizacı yüzünden utangaç, dişlek gülümseyişiyle etrafa bakıyor olmalıydı. Annem –kendi alaycı tabirine göre "hem ismen hem de aileden gelen bir zenginliğe sahip olan"– Ameer de huzursuzluk hissediyor olmalıydı, çünkü taziye ve tebrik söz konusu olduğunda söyleyecek söz bulmakta zorlanırdı. Hissiz ya da soğuk olduğunu kastetmiyorum; hatta tam aksi. Annem lüks bir hayatın kucağına düştükten sonra insanlığın asıl normunun rahatça elde edilen keyif değil de kasvetli bir ıstırap olduğunu anlayınca yüzleştiği bu gerçeğin etkisinden asla kurtulamamış canı sıkkın bir fedakâr, dünyaya çok daha iyi bir yer düşleyerek gelmiş olan sinirli bir kadındı. Ne müşfikliği ne de öfke nöbetleri –her ikisi de etkileyici olmasına rağmen– içinde yaşadığı gezegene ve kendi ırkına dair hayal kırıklığını gidermeye yetiyordu. Bu nedenle, evren tarafından yüzüstü bırakıldığına dair hislerinin şekillendirip renklendirdiği ölüm ve yaşam hakkındaki düşünceleri alışkın olmayan kulaklara biraz, nasıl desem, gülünç gelebilirdi. Ya da dürüst olmak gerekirse kalpsiz, gaddar ve son derece çirkin. *Bebek ölmüş mü? Başka ne beklenebilir ki? Kurtulduğu iyi olmuş. Bebek yaşıyor mu? Zavallı çocuk. Onu nelerin beklediğine bir baksana.* Doğal tarzı işte buydu.

Fakat konuşmaya başlayıp gelecekteki babamı sonsuza dek kendinden uzaklaştırması şaşırtıcı bir keşif tarafından engellendi ve tarih tıpkı trenlerin makas değiştirmesi gibi bambaşka bir yola saptı.

"Ben Merchant," diye tanıttı babam kendini. "Vijay gibi, ama bir akrabalığımız yok, yalnız benim adım da V ile başlıyor. Hatta adım V.V." Ameer, Vijay Merchant'ın Hint kriket dünyasında parlayan bir yıldız olduğunu bil-

mediğinden değil, başka bir nedenle kaşlarını çattı...

"Sen nasıl 'Merchant' olabilirsin?" diye itiraz etti. "Sen 'Merchant' olamazsın. Ben," diyerek söylediklerinin altını çizmek istercesine kendini işaret etti, "*Ben* Merchant'ım. Adım Ameer."

"Sen mi?" (Şaşkına dönmüş bir şekilde.)

"Ben." (Bastıra bastıra.)

"Soyadın Merchant?" (Başını iki yana sallayarak.)

"Miss A.. Merchant." (Omuz silkerek.)

"O halde ikimizin de soyadı Merchant," diye onayladı V.V. şaşkınlıkla.

"Aptal olma," diye cevabı yapıştırdı Ameer.

Tam bu noktada V.V. Merchant aklındakileri uzun uzun anlatmaya koyuldu. "Büyükbabam zamanına kadar soyadımız Shetty ya da Shetias ya da Sheths imiş. Sonra kendisi bunu İngilizceye daha uygun bir hale getirmiş, standartlaştırmış. Aynı zamanda din de değiştirmiş. Bir tür uydurma Müslüman olmuş. Ondan sonra gelen diğer herkes gibi dini vecibelerin hiçbirini yerine getirmemiş. Aklına şöyle bir soru takılabilir, O halde neden din değiştirmekle uğraşmış ki? Buna tek bir yanıtım var, Neden olmasın?"

"Sheths, öyle mi?" diye düşüncelere daldı Ameer konuya sadık kalarak.

"Ve şimdi Merchant."

"Demek soyadın *sahiden* Merchant," diyerek kabullendi.

"Hizmetinizde."

"Ama akrabalık yok."

"Ne yazık ki hayır."

Yukarıda aktardığım sohbet esnasında annem önemli fakat o esnada hâlâ belirsiz bir karara varmıştı. V.V. Merchant'ın utangaçlığının ve tavşan dişlerinin altında yatan muazzam bir ruhun varlığını hissetmişti, çarpıcı

bir sadakate sahip ve sonrasında saygısızca böbürlenmekten hoşlandığı gibi üzerine kendi mabedini inşa edebileceği, kaya kadar sağlam bir ruh. Böylelikle büyük cesaretle ve hiçbir tartışmaya mahal vermeyen bir ses tonuyla şöyle dedi, "İki tüccar arasında orta yol yoktur. Ya ezeli düşman olmalı ya da bir araya gelip ortak olmalıyız."

Babam öyle bir kızardı ki dağınık ve daha o zamandan seyrelmeye başlayan saçları sevinçle titredi.

Sosyal olaylar tarafından başlatılan ve isim benzerliğiyle desteklenen bu durum Leydi Spenta için getirmiş oldukları ufak tefek taziye hediyeleriyle de pekişti. Mr. V.V. Merchant şaşkınlık içinde Miss Ameer Merchant'ın elindeki ufak poşeti gördü; aynı şekilde Miss Ameer Merchant da kendi poşetinin tıpatıp benzerini Mr. V.V. Merchant'ın elinde görüp hayrete düştü. Her iki çantanın üzerinde de görünür bir şekilde Kemp's Corner'daki saygın bir şarküterinin ismi yazılıydı ve poşetlerin içinde birbirine eş cam kavanozlar vardı.

"Bal," diye açıkladı V.V. Merchant. "Kaşmir Vadisi balı. Hayatın tatlılığını anımsasın diye."

"O nasıl Kaşmir balı olabilir ki?" diye bağırdı Ameer. "Kaşmir balı işte *bu*."

Birbirlerine poşetlerindeki kavanozları gösterdiler. Annem önce sinirlendiyse de sonra gülmeye başladı. Babam da ona katıldı.

Uzak diyarlardaki arıların işçiliği aşka uzanan yolu açmıştı.

En nihayetinde kaderleri kesin olarak öfkeli bir rahibede vücut bulmuştu, çünkü tam o anda kendilerini, gölgesi kısmi güneş tutulmasını andıran bir kadının sert, muazzam varlığıyla karşı karşıya buldular. Rahibe John, "Evet?" diye öyle bir çıkıştı ki zaten keyiflenmiş olan Merchantlar kahkaha krizine girdi. "Biz buraya," diye açıklamaya çalıştı V.V. Merchant katılırcasına gülerek,

"Leydi Spenta Cama'yı yaşadığı trajik olay için teselli etmeye geldik."

"Ne kadar korkunç bir durum," dedi annem bir yandan dövünüp öte yandan sevinç gözyaşlarını silerken. "Ölü doğan bir çocuk."

"Dikkat edin," dedi Rahibe John Mahşer Günü'ne yaraşır bir ses tonuyla. "Yoksa günahlarınız için cehennem ateşinde yanarsınız."

Bekleme odası sessizliğe gömüldü. Ebenin ikazıyla kendilerine gelen iki Merchant içgüdüsel olarak birbirlerine yaklaştılar, safları sıklaştırdılar. Bir el (babamın, annemin) diğer bir ele (annemin, babamın) sürtündü. O günü takip eden yıllar içinde ilk adımı kimin attığı, kimin parmaklarının diğerininkine uzandığı, hangisinin el tutan, hangisinin eli tutulan olduğu konusunda neşeli tartışmalara girdiler. İnkâr edilemeyecek olan bir şey varsa –"öne" ve "gevşekçe" olarak nitelendirilmesi gereken o ilk hareketin ardından– Rahibe John'un birleştirdiği ellerinin neredeyse hiç ayrılmadığıydı. Ta ki yıllar sonra üçüncü bir kişi yüzünden ayrılmalarına dek. Evet, bir tür sevgili, her halükârda bir sevilen. İnsan dahi olmayan yaşlı bir bayan. Bombay kentini kastediyorum.

"Her neyse," diye ekledi Rahibe John omuz silkerek, "bir doğum da var."

Her iki Merchant da, hayatı henüz dünyaya gelmeden son bulan Gayomart Cama'nın trajedisiyle iç içe olan doğumu nedeniyle kimsenin nasıl kutlayacağını kestiremediği ikinci bebekle ilgili bilgileri Rahibe John'dan aldı. Sir Darius'un yokluğunda ipleri elinde tutan bu aksi rahibe annemle babamın yollarını kesmişti. "Leydi Spenta şu anda dinleniyor. Sonra gelin." Taarruz pozisyonu almış bir kadırgayı andıran ebe, uzun süren

dil dökmelerin ardından Vivvy ve Ameer'i az gelişmiş fakat en ufak bir kuşkuya mahal vermeyecek şekilde parmaklarını oynatan ve sol gözkapağının üzerinde göz küresinin gölgesini andıran ufak bir morluk olan bebek Ormus'u, neredeyse tanrılara yaraşır bir halde tek dizini havaya kaldırmış, sırtüstü yatmakta olduğu ışıl ışıl cam kuvözde görebilmeleri için odaya aldı. Bebeği kutusunun içinde parlar vaziyette görünce annemin kendini tutamayıp, "Minik cüce bu cam mezarda daha çok Pamuk Prenses'e benziyor," demesi üzerine art arda sertçe alınan iki nefesle birlikte bu uygunsuz benzetmenin yalnızca Rahibe John'u değil, aynı zamanda ziyaretçilerini karşılamak üzere ayağa kalkar kalkmaz soğuk duş etkisi yapan bu nahoş sürprizle karşılaşan Leydi Spenta'yı da şaşkına çevirdiği anlaşıldı. "Ah," dedi Leydi Spenta şaşkınlık içinde gözlerini kırpıştırıp; olduğu yerde kalakalmıştı ve gevşek çenesini mütemadiyen oynatıp duruyordu. "Mezar mı dedin? Ah, Tanrım, Tanrım. Cadının teki çocuğumu lanetlemeye gelmiş."

Babam kekeleyerek durumu toparlamaya çalıştıysa da artık çok geçti. O pek-güzel-olmayan günde batan gemiyi yüzdürmenin imkânı yoktu.

Tekrar ediyorum: Ormus'un doğumuna dek Leydi Spenta Cama doğası gereği neredeyse olağandışı sakindi. Dolayısıyla ifadelerindeki bu yeni.yabanilik o anın talihsiz, dönüştürücü doğasının bir göstergesiydi. O andan itibaren kişiliği değişti ve sinirli, huzursuz, kolaylıkla telaşlanan biri haline geldi. Ayrıca annemin sözümona lanetinden sonra bu ilençli çocuğu hak ettiği şekilde sevemez oldu. Bunun yerine hastalık taşıyormuş gibi ondan uzak durmaya başladı.

Neyse ki Sir Darius Cama ve V.V. Merchant –yaşlı adam spor ceket giyen gösterişli bir hedonistken genç adam ortalığa çıkmaktan hoşlanmayan sönük tiplerden-

di– arasındaki *Ratty ve Mole*[1] benzeri etkileşim sayesinde üç hafta sonra ivedilikle kabul edilen bir özür dileme fırsatı ortaya çıktı. Artık Ameer ve Vivvy etle tırnak gibi olmuşlardı. Apollo Bunder'a kol kola gittiler, V.V. Merchant yanında götürdüğü Paillard Bolex ile bebek Ormus'u beşiğinde filme aldıktan sonra barış çubuğu niyetine Leydi Spenta'ya uzattığı kayıt alışılagelmiş sakin doğasına kavuşmuş gibi görünen kadın tarafından kabul edildi. Benim annemle Ormus'un annesiyse asla tam anlamıyla yakın olmadılar.

Fakat asıl hikâyemi atlamamalıyım.

Miss Ameer Merchant'ın kasti olmayan kabalığının ardından babam hiçbir utanma emaresi göstermeden somurtmaya devam eden annemi vakit kaybetmeden olay yerinden uzaklaştırdı. Leydi Spenta Cama bir batıl inanç taşkınlığı içinde yatağa düştü. Ormus'un zaten muğlak olan doğumu Ameer'in cam tabutlu ölüm imgesiyle iyice lekelenmişti. Ve çok geçmeden Rahibe John üzgün bir şekilde Sir Darius Xerxes'nin oğlu Virus'un hamur gibi gevşemiş bedenini Oval Maidan'daki kriket sahasından Parsi Hastanesi'nin acil servisine kadar koşarak getirdiği haberini iletmesiyle Leydi Spenta'nın tutunmaya çabaladığı ruh sağlığı bir an için boşta kaldı.

Ardaviraf Cama birkaç saat sonra yoğun bakım ünitesinde kendine geldiğinde beyin sarsıntısı ve çift görme dışında bir şikâyeti yoktu. Doktorlara göre konuşma konusundaki gönülsüzlüğünün sebebi yaşadığı şoktu. Fakat çok geçmeden beyninin zarar görmüş olduğu anlaşıldı. Artık hiç konuşmuyor ve kendisine yöneltilen sorulara

1. Karakterleri fare ve köstebek olan çizgi roman dizisi. (Y.N.)

kederli bir halde başını ağır ağır aşağı yukarı ya da melankolik bir şekilde iki yana sallayarak karşılık veriyordu. Ne var ki zaman içinde bu baş hareketleri bile kesildi ve Virus bir daha asla çıkamayacağı ruhsuz bir sessizliğe gömüldü. Kendi kendisinin fotoğrafı haline gelmiş gibiydi. Sanki müziğinden arındırılarak başlık kartonu ve hatta piyano eşliği dahi olmayan bir sessiz sinema gösterisi halini almış "sesli" bir filmdi. Babasının hedefini şaşıran vuruşu bütün babalara olan inancını, hatta güven kavramına olan güvenini bile öyle derinden sarsmıştı ki bu sonsuz inziva gerekli bile görülebilirdi.

Konuşmuyordu, fakat basit ricalara ve komutlara karşılık veriyordu. Masada yemek olduğu söylenirse oturup sessizce yiyordu. Yatma vaktinin geldiği söylendiğinde tek kelime etmeden odasına çıkıp yüzünü duvara dönerek yatıyordu. Kentteki en gelişmiş tıbbi imkânların bile ona daha fazla yardım edilemeyeceğini kabullenmesi fazla uzun sürmedi. Katedral Okulu'ndaki eğitimine geri döndü, eskisi gibi sırasında oturuyor, ancak ne konuşmak için elini kaldırıyor ne de öğretmeninin sorularını yanıtlamaya tenezzül ediyordu. Kısa bir alışma döneminin ardından okul yeni durumu kabullendi. Virus hep yavaş bir çocuk olmuştu ve şimdi eskisinden de yavaştı, fakat zaman içinde düzelebileceğini uman öğretmenleri, okulda kalıp derslere katılması konusunda istekliydiler.

Virus'un artık hiçbir oyuna katılmak istemediği de aşikârdı. Teneffüslerde okul bahçesinin bir köşesine bağdaş kuruyor, yüzünde yogilerinkine benzer düşünceli bir sakinlik ifadesiyle etrafındaki kargaşaya aldırış etmez halde öylece oturuyordu. Böylelikle tek kelime sarf etmeden büyürken saha hokeyinin yanı sıra kriket ve atletizm de dahil olmak üzere her tür sportif faaliyetten kendini soyutladı. O yıl Patiala Mihracesi farklı evlilik dışı ilişkilerinden vakit bulup muhteşem Brabourne Stadyumu'nu

kullanıma açabildi ve sonrasında Okul Spor Günleri bu görkemli mekânda düzenlenmeye başladı. Gelgelelim Spor Günü'nde Virus yataktan çıkmayıp o alışılmış dingin, boşvermişlik ifadesiyle öylece bakardı ve kimse de onu zorla dışarı çıkarmaya kıyamazdı. Okul çıkışının ardından ikiz kardeşi Cyrus ve arkadaşları genellikle onu sokakta oynadıkları yeditaş ya da *gillidanda*[1] oyunlarına katılması için ikna etmeye çalışır fakat elleri boş dönerlerdi. Masaüstü oyunlarla kart oyunları bile Virus'un hayatından çıkmıştı: C*arrom* ve *rummy*, *Totopoly* ve *Happy Families*, Ç*in daması* ve *Snap*. İç dünyasının gizemine çekilmişti ve oyunlara ayıracak vakti yoktu.

Daha beş yaşında çocuklukla ilgili her şeyi rafa kaldırmaya karar veren bir çocukla karşı karşıya kalan Sir Darius Xerxes Cama kendisini cezalandırmak için bir daha sonsuza dek kriket oynamamaya karar verdi; nispeten daha az sevdiği güreş, eskrim, yüzme ve squashtan da uzak duracaktı. Ve bu kaza için kendisinin yanı sıra müziği de suçladığından Cama ailesinin evinde her tür müzik geri dönüşsüz bir şekilde yasaklandı. Sir Darius pikaplı radyoyu satıp koleksiyonundaki tüm plakları kırdı; evlilik sezonu açılıp da gürültülü konvoylar Apollo Bunder'dan Taj Hotel'e doğru ilerlemeye başladığında öfke içinde ayaklanıp düğün davetlilerinin şarkıları duyulmasın diye bütün pencereleri kapıyordu. Cyrus ve Virus piyano ve Hint flütü dersleri almaya başlamışlardı. Bu dersler kesildi. Öğretmen azledildi ve salondaki kuyruklu küçük piyano kilitlendi. Leydi Spenta Cama kocasının ricasına uyarak anahtarı gümüş bir madalyonun içine koyup yıllarca boynunda taşıdı.

Virus'un sessizliği tanıdık, hatta hoş bir hal aldı.

1. Daha ziyade Hindistan'da oynanan, krikete benzeyen bir tür sokak oyunu. (Ç.N.)

Hatta Sir Darius özürlü oğlunun anlamsız çocuksu sözler yumurtlayarak kahvaltı masasının tadını kaçırmamasının kendisini rahatlattığını fark etti. Oğlunun sessizliğinde ağırbaşlılık vardı. Hatta Sir Darius bunun dokunaklı olduğuna kanaat getirdi. Tarih aksi yönde ilerliyordu. Virus'un sessizliği azametli bir yadsıma gibi görünmeye başladı. Bağımsızlık bandosu kalabalıklaşıyordu –Holigan destekçileri Sir Darius'u kışkırtarak kendi çocuğunu yaralamasına neden olan Bağımsızlık!– ve çok geçmeden *Pax Britannica* sonlanacaktı. "Bizi kötü günler bekliyor," diyordu Sir Darius. "Sürüyle insan sürüyle laf ediyor ve sonunda bu sarf edilen sözler kurşunlarla taşlara dönüşüyor. Ardaviraf'ın sessizliği, kelimelerin bu dönüştürücü gücünden korkan bizim gibiler adına konuşuyor."

İşte Sir Darius Xerxes Cama'yı oğlu Virus'un dilsizliğinin bilgece bir tür konuşma olduğuna yarım yamalak da olsa ikna eden yine kendisi oldu. Bu durum kendini daha iyi hissetmesini sağlıyordu, fakat tuhaf bir şekilde, kendisini sorumluluğun en azından bir bölümünden bağışık tuttukça müzik karşıtlığı iyice aşırıya kaçmaya başladı. Gitgide dünyadaki kötülüklerden müziği sorumlu tutmaya ve müzikle ilgilenenlerin tıpkı bir hastalık gibi dünya yüzeyinden silinmeleri, köklerinin kurutulması gerektiğini ileri sürmeye başladı. Müzik bir virüs, bir tür enfeksiyondu ve müzikseverler, yedikleri nanelerle frenginin tüm dünyaya yayılmasına neden olan o gezgin cinsel ahlaksızlardan farksızdı. Onların hepsi hastaydı, sağlıklı olan ise vakur sessizliği içindeki Virus Cama'ydı.

Virus'un sessizliğe çekilmesinin ardından Leydi Spenta da kendi inzivasına, artık bizimkinden çok daha iyi olduğunu düşündüğüm o ruhani dünyasına çekildi. Kocasına, "Oğlumun nereye gittiğini biliyorum," diye

açıklama yaparken, ses tonundan herhangi bir itirazı kabullenemeyeceği açıktı. "Ruhu çıktığı yolculukta Chinvat Köprüsü'nü geçti. Ruhu geri dönene kadar bedenini kollamak bizim görevimiz." Müttefiki olan Doğruluk ve Dürüstlük Meleği'yle birlikte kendisini bu işe adadı ve sanki Virus bir bebekmiş gibi banyoda yıkayıp ellerini nasıl kullanacağını bilmiyormuş gibi onu kaşıkla besledi. "Bütün gücünü öte dünyadaki bu zorlu yolculuğa harcıyor," diye açıklıyordu. "Bu yüzden onu her tür dünyevi çabadan uzak tutmalıyız." Virus Cama tüm bu ihtimama aynı durgunlukla boyun eğiyor, ne hoşnutluk ne de hoşnutsuzluk gösteriyordu. Sırtında taşıdığı ağır suçluluk duygusu da Sir Darius'un itiraz etmesine engel oluyordu.

Bebek Ormus'un yıkanıp beslenmesi ise evdeki hizmetkârlara bırakılmıştı.

Virus Cama'ya, milattan sonra üçüncü ve yedinci yüzyıllar arasında kesin olarak bilinmeyen bir zaman diliminde yaşamış ve ardında, Leydi Spenta'nın kendi oğlunun da çıktığına inandığı yolculuğa dair ayrıntılı bir seyahatname bırakmış olan bir Zerdüşt din adamının adı verilmişti. Eğer kadın haklıysa Virus Cama, ruhani dünyaya uzanan Chinvat Köprüsü üzerinde öncelikle ölü bir ruhun, hayattayken yaptığı iyiliklerin cisimleşmiş hali olan koca memeleri "hem kalbi, hem de ruhu büyüleyecek şekilde aşağı doğru dolgunlaşan" güzel bir kadınla karşılaşmasına tanık olmuş ve sonrasında Kutsal İtaat ve Düşüncenin Alevlenen Ateşi Melekleri tarafından aynı derecede iyi ve günahkâr olanların heykele dönüştürüldüğü, yıldızlarla ayın mekânı, dinsiz oldukları halde farklı biçimlerde iyilikler yapmış olanların gittiği Daimi Dinginlik âlemine götürülmüş ve daha üstün erdemler ve nurları geçip Ahura Mazda'nın saf ışığına ulaşmış olmalıydı; ve sonra –çünkü bu Dante'nin yolculuğunun tam ters yönündeydi- yılanların sürünerek insanların kıç de-

liklerine girip ağızlarından çıktığı Cehennem'e uzun uzun bakmıştı. Kadın göğüsleriyle dışkılara olan alışılmamış ilgiyi ve sürüyle günahkârın Muzır Yaratıklar tarafından vahşi bir keyifle yendiğini görmüş olmalıydı. Zina yapan kadınlar göğüslerinden asılıyor ya da göğüslerini demir taraklarla yarmak zorunda bırakılıyor; çocuklarını emzirmemiş olan kadınlarsa göğüslerini kullanarak kayalık tepelerde çukurlar açmak zorunda bırakılıyordu. Özellikle ayakta işemek çok sert bir şekilde cezalandırılıyor ve âdet dönemleri esnasında su ya da ateşe yaklaşmış olan kadınlar tabak tabak erkek çişiyle dışkısı yemeye zorlanıyordu. Minik Ardavirafi'nın, adaşının peşi sıra bu yolculuğa çıktığını düşünen Leydi Spenta'nın onu temiz tutup daha uygun koşullarda doldurulan tabaklarla beslemeye konusundaki saplantısı pek de şaşırtıcı değil.

Virus Cama'nın sessizliği uzadıkça Leydi Spenta'nın çaresizliği de arttı. Oğlunun günün birinde mutlaka tamamlayıp döneceğini düşündüğü yolculukla ilgili düşlerine kendini öyle kaptırmıştı ki Chinvat Köprüsü'nü geçip o muazzam ve korkunç görüntülerle karşılaşan, yaptığı iyiliklerin sarkık göğüslü kanıtı ve günahlarının ceratli tezahürleriyle yüzleşen sanki Virus değil de oymuş gibi yavaş yavaş bu hayallerin arasında kaybolmaya başladı. Virus ve onun ihtiyaçlarıyla meşgul olmadığında dalgın fakat huzursuz bir ifade takınıp tedirgin ve mesafeli davranıyordu. (Ormus'a soğuk davranmaya devam ediyor, asla sevecenlik göstermiyordu. Olaylar ona karşı beslediği annelik duygularını köreltmişti. Hizmetkârlar tarafından büyütülen Ormus sevgiyi başka yerlerde aramak zorunda bırakılmıştı.)

Bir kriket topunun başlattığı olaylar zinciri dur durak bilmiyordu. Cama ailesinin üyeleri teker teker gerçeklikten el ayak çekip kendi özel dünyalarına dalıyorlardı.

Gündelik hayattan uzaklaşan bir sonraki aile üyesi

Sir Darius Xerxes Cama oldu. Yetişkin yaşamı boyunca ona ahlaki bir güç vererek ayakta tutan Hukuk, diğer pek çok meslektaşının açık açık ifade etmeye başladığı gibi bir "baş belası" durumuna gelmişti. Bu dönemde kraliyet yönetimi milliyetçilere karşı hukuk sistemini tam güç kullanmaya başlamıştı ve Sir Darius önde gelen bir İngiliz uygarlığı destekçisi ve Meclis karşıtı olmasına rağmen olaylar karşısında derin bir rahatsızlık duymaya başladı. Saygın meslektaşlarının birçoğu, liderliğini aynı zamanda yetkin bir hukuk bilgisine sahip Mr. Gandhi'nin yaptığı Bağımsızlık saflarına katılmıştı. İçinde kopan fırtınalara karşı hazırlıksız yakalanan Sir Darius Xerxes Cama mesleğini bırakıp Apollo Bunder'daki apartman dairesinin medarı iftiharı olan ve klasik metinlerden oluşmuş ihtişamlı kütüphanesine çekilip özel ve genel tarihçesinin kapsamlı bir şekilde yok ettiği huzuru o ilim yuvasında aramaya başladı.

Sir Darius kendisi gibi mason olan arkadaşı William Methwold ile birlikte Hindu-Avrupa mitolojisi hakkında bir araştırma yapmaya başladı. Kökleri toprak sahibi ve diplomatlara dayanan varlıklı bir İngiliz olan Methwold aynı zamanda bir yapsatçı olarak Malabar Tepesi ve Warden Yolu üzerinde yeni inşa edilen pek çok villa ve apartman bloklarında pay sahibiydi. Saçkıran hastalığının perukla örtbas edilemeyecek etkileri nedeniyle yumurta gibi bir kafaya sahip olan Methwold, eski Yunan konusunda önemli bir bilgindi ve Sir Darius'un kütüphanesine, hiç beklemezken tertemiz bir dağ nehri bulan kavruk bir gezginin susuzluğuyla dalmıştı. Sir Darius Xerxes Cama gençliğinde, karşılaştırmalı mitoloji üzerine yaptığı çalışmalar sonucunda Proto-Hindu-Avrupa ya da Ari kültürlerindeki –Zerdüştler, Hintliler, Yunanlar– mitosun temelde güneşle ilgili hikâyelere dayandığı sonucuna varan Alman asıllı bilim adamı Max Müller'in etkisine kapıl-

mıştı. Dinden kopmuş bir Parsi olan Sir Darius, sevgili eşini neredeyse tam anlamıyla ele geçiren ruhani palavraların makul kaynağını en sonunda bulduğunu düşündüren bu teoriden hoşlanıyordu. (Ne de olsa Ahura Mazda, Ormazd ve Hürmüz aslında Işık'tan başka bir şey değillerdi; Apollo ise güneşti.) Fakat Müller'in öğrencileri İsa ve havarilerinin yalnızca güneş ve on iki burcun masallaştırılmış bir hali olduğunu ispat etmeye kalkıştıktan sonra William Methwold "güneş mitolojisi"nin aleyhine dönerek her ikisinin de üye olduğu Malabar Tepesi Locası'nın toplantılarından birinde önce İmparator Napolyon ve on iki generalinin tıpkı İsa ve havarileri gibi burçlardan fırlamış hayalî kahramanlar olduğunu ve ardından Oxford Üniversitesi'yle Profesör Müller'in de aslında var olamayacaklarını bir dizi mükemmel muzip monologla ispatlayarak Sir Darius'u öfkeden kudurtmuştu. Müller'in felsefesine cevaben Methwold da bu tür Ari teorilere gerek olmadığını savunan İskoç gazeteci Andrew Lang tarafından geliştirilen saldırı niteliğindeki görüşleri ortaya atmıştı; buna göre Yunan tanrıları yalnızca tüm dünyada var olan yabanıl inançlar aracılığıyla ortaya çıkmıştı. "Yabanıl inanç mı?" diye kükredi Sir Darius elinde konyağıyla ayaklanıp tüm locayı susturarak. "Bu bizim inancımızı da kapsıyor, öyle değil mi?" William Methwold geri çekilmedi. "Dünya barbarlarla doludur sevgili dostum," diyerek cevabı yapıştırdı. "Elbette ki sözüm meclisten dışarı."

İki dost bir süre hemen hiç görüşmedi. Ormus'un doğumuyla Virus'un başına gelen kazadan kısa bir süre önce, William Methwold yerel bir badminton turnuvasındaki başarısından ötürü Sir Darius'u kutlamak üzere ziyarete geldiğinde araları düzeldi. Bardak bardak viski içtikten sonra Methwold, Ari kültürüne olan bu ilgisini, Yunan tanrısı Ouranos'un aslında Hindu kültüründeki Varuna olduğunu göstererek tüm Ari kültürünün ortak mirasını

ortaya koyan Fransız Georges Dumézil'e borçlu olduğunu itiraf etmişti. "İyi gösteri," diye bağırdı Sir Darius mutlulukla. "Her şeye rağmen ikimiz de barbar çıktık."

Sonraki birkaç yıl içinde Sir Darius ve Methwold, Homeros ve Hindu mitoloji gelenekleri arasındaki ilişkiler üzerinde çalışmak için zaman zaman bir araya geldiler. Troyalı Helen'in Paris tarafından kaçırılmasıyla Ayodhyalı Sita'nın ifrit kral Ravana tarafından kaçırılması; kurnaz maymun tanrı Hanuman ile sinsi Odysseus arasındaki ilişki; Atreus Evi ile Rama'nın kabilesinin trajedileri arasındaki paralellikler: bu ve buna benzer pek çok konuyu iki kibar bilgin olarak hoşnutlukla ayrıntılı bir şekilde kaleme aldılar. Özellikle Dumézil'in üç parçalı teori adıyla bilinen kuramı Sir Darius'un ilgisini çekmişti. Gerçekten de tüm Ari kültürler dinin hükümranlığı, fiziksel güç ve verimlilik kavramları üzerinde mi duruyordu – hem Doğu hem de Batı uygarlıklarını, aralarındaki bağı tanımlayan asıl üçlem bu muydu? Barodan ayrılmasının ardından Sir Darius Xerxes Cama'nın hayatındaki en büyük soru işte bu oldu. William Methwold ile birlikte bu sorunun teknik yönleriyle ilgili derinlikli araştırmalara girdi ve birlikte hayatın yüzeyinden uzaklaştıkça kendilerini daha mutlu hissettiler. Kütüphanenin dışındaysa İngiltere ve Hindistan'ın sömürge tarihinin o pek bilindik yola sapmasıyla birlikte Helen ile Sita için verilen savaşlardan çok daha büyüğü patlak vermek üzereydi. Ancak Sir Darius ve William Methwold kendilerini modern hayattan soyutlayarak ebedi ve ezelî olana sığındılar. Cama kütüphanesinde Odysseus bir maymun tanrıya, Paris ise ifrit krala dönüşürken Parsi şövalyeyle İngiliz mülkwala birbirlerine öyle yakınlaşmaya başladılar ki onları ayırt etmek güçleşti. Sir Darius'un saçı iyice döküldü; William Methwold siyah peruğunu çıkarıp sandalyesinin arkalığına astı. Ve ara

sıra köşedeki taburenin üzerinde sessizce oturan Virus Cama'nın dilsiz, hayaleti andıran siluetini saymazsak kitapların mahrem evreninde, bilgi birikimiyle gıcırdayan meşe masanın başında mutlu bir yalnızlık içinde çalışmaya devam ettiler.

Fakat günün birinde Sir Darius yarım çerçeveli gözlüğünü çıkarıp yumruğunu masaya vurarak şöyle haykırdı: "Bu yeterli değil."

William Methwold şaşkın bir şekilde önündeki kitaplardan başını kaldırdı. Yeterli olmayan neydi? Yoksa Sir Darius her ikisine de büyük keyif veren bu huzur dolu varoluştan sıkılmaya mı başlamıştı? "Be-Belki de şu kendi kendine verdiğin mahrumiyet hükmünü yeniden değerlendirmek istersin," diye kekeledi, "ve böylelikle bir el squash oynayabiliriz. *Mens sana*, bilirsin ya, *in corpore sano*[1]." Sir Darius önemsemez bir ses çıkardı. Yeni bilgilerin eşiğindeydi ve squash oynamanın sırası değildi.

"Üç işlev yeterli değil," dedi hararetli bir şekilde. "Bir dördüncüsü olmalı."

"Olamaz," dedi Methwold. "Yaşlı George'un bu üç kavramı sosyal çerçeveyi tamamen dolduruyor."

"Evet," diye yanıtladı Sir Darius. "Fakat peki ya *dışındalık*? İlk bakışta görünmeyen, karmaşanın dışında kalan, göze çarpmayanlar ne olacak? Dışlanmışlar, cüzamlılar, toplumdışı kalmışlar, sürgünler, düşmanlar, tekinsizler, aykırılar? Toplumdan uzak kalan bu insanlar ne olacak? Lanet olsun," diyerek odadaki gölgelerin arasında sessizce oturan oğluna döndü, "*peki ya Virus ne olacak?*"

"Tam olarak anladığımı sanmıyorum." Bu sorular William Methwold'un boyunu aşıyordu.

"Bir yere ait olmayan insanlar ne olacak?"

1. (Lat.) Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur. (Ç.N.)

"Nereye? Nereye ait olmayan?"

"Herhangi bir yere. Herhangi bir şeye, herhangi bir kimseye. Fiziksel olarak bir bağı olmayanlar. Uzay boşluğundaki kuyrukluyıldızlar gibi hiçbir çekim gücüne tabi olmayanlar."

"Eğer bahsettiğin türde insanlar varsa," diye bir öneride bulundu Methwold, "bunlar, şey, *rarae aves*[1] olmuyor mu? Az sayıda olan arada kalmışlar? Onları açıklayabilmek için dördüncü bir kavrama gerçekten ihtiyaç var mı? Onlar, ne bileyim, atık kâğıt ya da tüm o çöpe attığımız diğer şeylerden farklı mı? Yalnızca sahiden gerekli olan şeyler arasında bir fazlalık değiller mi? Yolculukta istenmeyeler? Onları basitçe silmez miyiz? Kesip atmaz mıyız? Kara listeye almaz mıyız?"

Fakat Sir Darius Xerxes Cama dinlemiyordu. Kütüphanenin muazzam pencerelerinin birinden dışarı, Umman Denizi'ne bakıyordu. "Tüm resmi görebilenler," diye mırıldandı, "çerçevenin dışına adım atanlardır."

Görüntüyü zihninizde canlandırmaya çalışın: kütüphanesinde Ingiliz dostu ve oğlunun yaşayan ruhuyla birlikte inzivaya çekilmiş azametli bir Parsi, hayatın kitapların arasına fırlattığı bir adam, açık pencerenin önünde duruyor. Demek tam anlamıyla dışarıya kapalı değil, kütüphane bir mezar sayılmaz ve pencereden kentin tüm çalkantısı duyumsanmakta: *çanna*[2] ve *bhel*[3] kokularına karışan hinthurması ve yasemin; bağıran insanların sesleri, çünkü buralarda kimse önce sesini yükseltmeden

1. (Lat.) Eşine az rastlanır. (Ç.N.)

2. Bir tür bezelye. (Ç.N.)

3. Pirinç, haşlanmış patates, hinthurması sosu ve kırmızıbiberle hazırlanan bir tür yemek. (Ç.N.)

bir şey söylemez; ve trafiğin karmaşası, toynak sesleri, öksüren motorlar, bisiklet zilleri; körfezi aydınlatan parlak güneş ışığı, uzaktaki savaş gemilerinin düdükleri ve dönüşümün eşiğindeki bir toplumun elektriği.

Şimdi de aniden sertçe esen bir rüzgâr hayal edin, leş gibi sokaklardan birinde yerde duran buruş buruş bir gazete sayfasını önüne katarak pis bir kelebekmiş gibi döndüre döndüre havalandırıyor; en sonunda gazete sayfası açık pencereden girip dış dünyayla içeridekini karıştırarak Sir Darius'un cilalı ayakkabılarının yanına usulca konup ondan ilgi bekliyor. Bu sürekli olarak zihnimde canlanan bir görüntü, fakat gerçekten böyle olmuş olamaz değil mi. Belki birisi Sir Darius'a bir mektup yazdı ya da kalbini kıran bu bilgiyi şans eseri rastladığı bir âlimin güncesinde kendisi okudu. Böylesine yavan bir uyarlamayı da tercih edebilirsiniz, keyfiniz bilir, ben kendi bildiğim gibi anlatmaya devam edeceğim. Gazete sayfası pencereden girdi ve onu hoşnutsuz bir şekilde yerden alan Sir Darius tam atmak üzereyken dört ayrı kelime gözüne çarptı. *Ari, Nazi, Müller, Dumézil.*

Ne Sir Darius Xerxes Cama ne de William Methwold, iftiraya uğrayan bu büyük âlimlerin, yani ölmüş olan Max ile hâlâ hayatta olan Georges'un, bedenlerinde ırkçı tek bir hücre dahi taşıyor olabileceklerine asla inanmamıştı. Ama dil elden gidip de zehirlendiğinde, bu zehir zaman içinde geriye uzanarak masum insanların saygınlıklarına işleyebilir. Max Müller ve onun da içinde bulunduğu nesil için salt dilsel bir anlam taşıyan "Ari" kelimesi artık hiç de akademik olmayan insanların eline düşmüştü; erkek ırkı, hükümdar ırkı ve hizmetkâr ırkı gibi ırklardan bahsediyorlar ve benzer şekilde örneğin içlerinde barındırdıkları temel safsızlıkları esaslı uygulamalar gerektiren ırklardan, yolculukta istenmeyen ırk-

lardan, sahiden gerekli olan şeyler arasında bir fazlalık olan, kesilip atılması, kara listeye alınarak tarihin çöplüğüne bırakılması gereken ırklardan dem vuruyorlardı. Kitlesel olduğunda insanlığın tarihini belirleyen imkânsızlıklardan biri nedeniyle, Sir Darius ve William Methwold'un inzivaya çekilerek araştırdıkları gizemli konu evrilip çevrilerek çağın en büyük kötülüğünün hizmetine sunulmuştu. Tarih araştırma konularını ele geçirmiş, bu konuya olan bağlılıklarıysa onları yanlış tarafa –insanları zehirleyip tarifi imkânsız acılar veren, işledikleri suçlar kelimelere sığmayanların tarafına– sokmuştu.

Tam da o esnada, onlar için işler değişirken, Sir Darius ve Methwold *İlyada*'daki Surların Üzerinden Bakış (Troyalılar istilacı orduyu uzaktan gözlerken Helen de onlar için Agamemnon, Odyssus, Idomeneus ve büyük Ajax'ın kim olduklarını saptar) ile *Ramayana*'daki benzer sahneleri (Ravana'yı kaçıran kişiyle birlikte kale surlarında duran iki ajan Rama, Lakshmana, Vibhishana ve Hanuman'ın kim olduklarını saptarlar) incelemenin keyfini çıkarıyorlardı. Sir Darius rüzgârın pencereden soktuğu gazete sayfasını inceleyip tek kelime etmeden Methwold'a uzattı. İngiliz en nihayetinde okumayı bitirdiğinde derin bir uykudan uyanıyormuş gibi titreyip şöyle dedi, "Şimdilik bu kadar yeter." Sir Darius başını yana eğip çok sevdiği kitaplarını kapatmaya başladı. 1939 yılının Eylül ayıydı. Rip van Cama ve William Winkle[1] gözlerini kırpıştırarak gerçek dünyanın ışığına, gürültüsüne ve pisliğine çıktılar.

"Bugünlerde bir ara," diye mırıldandı Sir Darius tam

1. Washington Irving'in 1819 yılında yayımlanan *Rip Van Winkle* adlı kısa hikâyesine gönderme. Kısa hikâyenin kahramanı Rip van Winkle büyülü bir içki içtikten sonra bir ağaç gölgesinde uyuyakalır ve uyandığında 20 yıl geçmiş olduğunu anlar. (Ç.N.)

da Methwold peruğunu takıp vedalaşmak üzereyken, "şu squash maçını yapalım."

Karşılaştırmalı mitoloji çalışmalarına son vermesinin ardından Sir Darius Xerxes Cama değişmeye başladı. Söylentilere göre sosyal tabakanın en altında bulunan Hintli kadınlara karşı özel bir ilgi duymaya başlamış olan William Methwold'u artık neredeyse hiç görmüyordu. Oğlu Ardaviraf'ın yaralanmasına sebep olduktan sonra verdiği sözü bozan Sir Darius sportif mükemmeliyet arayışına geri döndü: Bu kez tabii ki de kriket yerine güreş, badminton ve squash'ı seçmişti. Sir Darius düzenli rakibi olan kendisinden çok genç Homi Catrack ile kıyaslandığında çok daha yetenekli bir atlet olmasına ve fiziksel çabanın getirisi olan rahatlamaya ihtiyaç duymasına rağmen yıllar ondan çok şey götürmüştü ve kazandığından daha fazla maçı kaybetti. Sir Darius'un bu düşüşünden en çok etkilenen iki kişi, aşağılamaya başladığı Parsi gençliğinin sözde zayıflığı hakkında her gün düzenli olarak payladığı oğulları Cyrus ve Ormus idi. Oyunu kötüye gittikçe bir sonraki nesli daha şiddetli bir şekilde çöküş yaşamakla, yenilgiyi kabullenmekle, zayıflık ve eşcinsellikle suçlamaya başladı. Oğullarını kendisiyle bilek güreşine tutuşmaları için zorluyor, kazanınca da suratlarına karşı gülüyordu. Trajik sessizliğin pek çok farklı biçimine, dostları, meslektaşları, hatta annemle babamı uzaklaştıran toplu sessizliklere alışkın o apartman dairesi için zorbaca sarf edilen bu tumturaklı sözler iyice şaşırtıcıydı.

Üç yıl geçti. Sir Darius Xerxes Cama içkiye başladı. (O zamanlar genel bir içki yasağı vardı, fakat Sir Darius'unki gibi bir aileden gelip onun bağlantılarına sahip biri için her zaman bir şişe bulunurdu.) Esrar ve afyon bağımlısı oldu. Homi Catrack ona kentin karanlık yüzü-

nü, varlığını tahmin dahi edemeyeceği bir dünyayı gösteriyordu. Alçaldıkça serzenişleri de artıyordu. Kamathipura'daki kafeslerden, dans eden orospularla dolu odalardan dönünce çoğu zaman oğullarını sarsarak uyandırır ve onları ahlaksızlıkla suçlayıp cehenneme gideceklerini, mahvolup tükeneceklerini söylerdi. On yaşındaki Cyrus ve beş yaşındaki Ormus onu defalarca dinlemiş oldukla-
rından tek kelime etmezlerdi. Bir Cama olarak kendilerini nasıl aptallık zırhıyla kuşatacaklarını iyi biliyorlardı. Sarf edecekleri her kelime babalarının bu riyakâr öfkesine çanak tutmaktan başka işe yaramazdı; abi kardeş sessiz kalmaları gerektiğini biliyorlardı.

Ormus Cama'nın ilk yılları onu öyle bunaltıcı bir duygusal yalnızlığa mahkûm etmişti ki geçici bir süre için de olsa şarkı söyleme yetisini yitirdi. Doğduğu andan itibaren hızla gelişen müzikal becerisinin derinliğine dair pek çok olağandışı belirti göstermişti – buna yalnızca parmak hareketleriyle yaptığı akort geçişleri değil, aynı zamanda minik ayaklarıyla beşiğine güçlü bir şekilde vurarak ritim tutması ve yüksek sesle hatasız bir şekilde gamları *saregama padhanisa, sanidhapa magaresa* sıralayışı da dahil. Fakat annesi gizemciliğin içinde kaybolmuş, erkek kardeşi Virus sessizliğe gömülmüştü; babasıysa dinlemiyordu. Ona dikkat eden tek kişi abisi Cyrus Cama'ydı ve Cyrus'un kalbi de nefret doluydu.

İkiz kardeşi Ardaviraf'ın dilini yutmuş bir zombiye dönüşmesiyle cesareti kırılan ve bu musibet için babasını da, zavallı Virus'u da suçlamak istemeyen Cyrus, bebek kardeşini suçlamaya karar vermişti. "Eğer babam bütün gece Ormus'un doğumunu beklememiş olsa," diye yazmıştı yatağının altında sakladığı güncesine, "vuruşu direkt olarak o şamatacılardan birinin suratında patlardı." O günlerde Cyrus babasına tapıyor ve onu memnun etmek için hiçbir çabadan sakınmıyordu. Ancak sı-

nıf birincisi olup karnesi elinde eve koştuğunda babasından Parsi çocukların zekâlarının azalmasıyla ilgili bir tirat dinliyordu; Brabourne Stadyumu Spor Günü'nde gençler kategorisinde yarışlara katıldığındaysa babası gelip onu izlemeyi reddediyordu. Sonrasında Cyrus elinde minik gümüş kupalarla eve döndüğünde Sir Darius rakiplerine öfkesini kusardı. "Eften püften nanemollalarla yarışmışsındır, onları yenmene şaşmamalı." Bu gaddarlıkları için bir türlü babasını suçlayamayan Cyrus tüm öfkesini erkek kardeşi Ormus'a yöneltiyordu.

1942 yılının bir gece yarısında Cyrus Cama hâlâ odasını paylaşmakta olduğu minik Ormus'un uykusunda söylediği şarkıya uyandı; öyle güzel söylüyordu ki kuşlar da şafak söktüğünü sanarak uyanmış ve onu dinlemek için pencere pervazına konmuşlardı. Bu uykucunun ezgisi öyle neşeli, öylesine hayat ve umut doluydu ki Cyrus Cama kendisini kaybetti ve yastığını kaptığı gibi kardeşini öldürme fikriyle Ormus'un yatağının yanına gitti. Aile *ayah*'ı Roxana yerdeki bir döşeğin üzerinde uyuyordu. Bu, kriket topu Virus Cama'ya çarptığında yanında olan aynı yavaş *ayah* idi, fakat bu kez hatasını telafi edebildi, çünkü o da Ormus'un sesine uyanmıştı ve ay ışığının aydınlattığı odadaki döşeğinin üzerinde, uykusunda şarkı söyleyen çocuğu huzur içinde dinliyor olduğundan Cyrus'un elindeki yastığı erkek kardeşinin yüzüne bastırıp orada tuttuğunu görebildi. Şarkı kesildi, kuşlar kaçıştı, minik Ormus debelenmeye başladı ve Roxana, Cyrus Cama'nın üstüne atılıp onu uzaklaştırdı.

Cyrus'un ebeveynlerine, dağınık saçlı Leydi Spenta ile üstünde sabahlığı olduğu halde düşünceli bir şekilde başını kaşıyan deli bakışlı Sir Darius'a yaptığı tek açıklama, "Dayanamadım," oldu. "O sese dayanamadım."

Ses ve sessizlik, sessizlik ve ses. Bu, kulaklarımızın arasında (ve içinde) olan bitenler nedeniyle bir araya ge-

lip birbirinden uzaklaşan hayatların hikâyesi. Cyrus Cama, yetkinliği deneyimlerle ispatlanmış olan soğuk duş, kötü yiyecek, düzenli dayak ve kaliteli akademik eğitim gibi yöntemler kullanan ve sonrasında gerçek bir psikopata dönüşmesine neden olan acımasız bir yatılı okula gönderilirken bile bakışlarında hâlâ aynı öfke vardı.

Ya Ormus? Ormus Cama on dört yıl boyunca bir daha şarkı söylemedi. Ne cıvıltı, ne şakıma, ne de bir nota. Ta ki Vina Apsara içindeki müziği serbest bırakıncaya dek.

Sir Darius Xerxes Cama'nın yavaş yavaş dibe vuruşu, hayatı boyunca altında gerçek kişiliğini saklayan nezaket örtüsünü aralayarak o resmî dış görünüşünün gizlediği muazzam kibri ortaya çıkarmış, tek zayıf noktası olan gösteriş yapma merakını kontrol eden dizginleri boşaltıvermişti. Boş zamanının çoğunu yıpranmakta olan Raj yönetiminin ileri gelenleri ve onların dostları arasında geçirdiği Malabar Tepesi Masonlar Locası'nda kendini gösterebilmek için epey fırsatı oluyordu. 1942 yılında, loca tarafından iki ayda bir yalnızca erkekler için düzenlenen muazzam akşam yemeklerinden birinde Sir Darius Xerxes Cama sarhoş olduktan sonra tanık olan kimsenin asla unutamayacağı bir performans sergiledi. Yiyecek kısıtlamaları ve kameyle dağıtım kanunlarının etkileyemediği bir iştahla yedikten sonra üyeler, tütünlüğün yanı sıra bir yaylı dörtlüsünün de bulunduğu, yaşadıkları çağa dair tek gerçekliğin pencerelerdeki dışarıyı göstermeyen perdeler olan soylulara özgü bir sigara odasına geçtiler; fakat içki yasağına karşın durumu telafi etmek adına üyelere mükemmel ithal konyak ve viski seçenekleri sunulmuştu. Bu hoş ortamda rahatlayan azametli erkekler birbirlerine müstehcen fıkralar anlatıyor, iskambil kâğıtlarıyla ufak

gözbağcılık numaraları yapıyor, iş dünyasıyla Kraliyet'in çarklarını yağlayarak eğleniyorlardı. Sir Darius –sarhoş, afyondan sersemleşmiş ve kendi kendine öfke dolu bir halde– fraklı müzisyenlerden *We're Off to See the Wizard* (*The Wonderful Wizard of* Oz)adlı film müziğine "bir el atmalarını" istedi. Müzik düşmanı Sir Darius! Melodisi olan her şeyden bitmek bilmeyen bir şekilde yakınan Sir Darius bir şarkı istiyor! Eh, işte *bu* herkesin dikkatini çekti.

Müzisyenler şarkıya başlarken Sir Darius Xerxes Cama gömleğini çıkarıp İngiliz-Hindu Bombayı'nın –milliyetçi hareketin hız kazandığı ve buna benzer her kolonyal gecenin öncekine kıyasla biraz daha son dans hissi verdiği savaş zamanı Bombayı– ileri gelenlerini kendine özgü bir sanat türü olan Müzikli Kas Kontrolü ile tanıştırdı. Göğüs ve karın kasları, dişlerinin arasına gül sıkıştırmış tangocular ya da eteklerini savurarak eğilip bükülen *swing* ve *lindy hop*[1] müdavimlerininkinden farksız bir şekilde müziğe göre kasılıp gevşerken bir yandan da şöyle bağırıyordu, "Altın çağımızda işte biz bunları yapabiliyorduk! Birlikte işleyen beden ve zihni iyi izleyin! İç içe geçen düşünsel ve fiziksel dünyaya dikkat edin!" Gösterisinin sonunda gömleğinin düğmelerini iliklediği ve öne eğilip selam vererek hikâyesinin anafikrini özetleyen bir masal yazarı edasıyla konuştu, "*Mens sana in corpore sano.*" Mason dostları buna o belli belirsiz "İmparatorluk sonu bıkkınlıklarını" gizleyen bitkin bir kibarlıkla karşılık verdi.

Sir Darius bu çiğ beceriyi ancak Falkland Yolu üzerindeki batakhanelerin birinde, mason dostu Homi Catrack'ın karanlık ahbaplarının birinden öğrenmiş olmalı. Bu gösteriden mağrur kahkahalarla uzaklaşmamış oluşu bir yana, öğrenmek için haftalarca oraya geri dönmesi ne

1. Bir dans çeşidi. (Ç.N.)

kadar dibe vurduğunun, bir zamanlar asil olan ruhunu nasıl bayağılıklara kaptırdığının işaretidir. Ya da bir başka deyişle: Tüm o böbürlenmelerine rağmen yine de oğlunun babası olduğunu gösterıniştir. Gelecekte yıldızların yıldızı olacak oğlu Ormus'u kastediyorum.

Kraliyet'in daha güçlü olduğu zamanlarda –mason standartlarına göre bile aşırı kaçan– bu tür tuhaf teşhircilikler hiç şüphesiz Sir Darius'un itibarını lekeleyip avukatlık kariyerini olumsuz yönde etkilerdi, fakat emekli olduğundan dokunulmazdı; üstelik Hindistan'daki İngiliz tebaasının etrafında dönüp duran akıllı tayfa oldukça moral bozucu, karanlık günler yaşamaktaydı. İntiharlar ve sinir krizi geçirenlere sık rastlanıyordu. Elinde purosu gömleğini çıkarıp müziğe göre kaslarını oynatan bir Parsi asilzadesi bunlarla kıyaslandığında az bile kahrdı. Orada bulunan herkes acısını anlayabiliyor ve geleceği görebiliyordu: Sir Darius'un ve kendilerinin geleceklerini. Bu insanların uzun zamandır hüküm sürmesini sağlayan İngiliz hayranlığı bundan böyle sırtlarında taşıdıkları kara bir leke olacaktı. Bitmek bilmez ve aynı zamanda geri dönüşü olmayan çöküşlerinin üzerinde sallanan kara bir yıldız olacaktı.

Bay Gandhi'nin tutuklanmasının ardından Gowalia Tank'taki meydanda başlatılıp kent çapında şiddet gösterilerine, yağmalara ve kundakçılıklara neden olan Hindistan'dan Vazgeç Önergesi'nden kısa bir süre sonra, 1942 yılında bir gün, Sir Darius Xerxes Cama "ülkenin ayaktakımı ve kundakçıların idaresine boyun eğmesi" konusunda hararetli sözler sarf edip gitgide saplantıya dönüşecek bir düşünceyi ilk kez ileri sürdü. "Bombay Hindistan değil ki. Onu İngilizler inşa etti ve Parsiler kişiliğini kazandırdı. İlla olacaksa bağımsızlıklarını başka yerde kazansınlar, fakat Bombayımızı lütufkâr Parsi-İngiliz yönetiminde bıraksınlar.

Sir Darius, bu *cri de coeur*[1] konuşmasını yönelttiği Homi Catrack tarafından gitgide daralan İngiliz merkezli sosyal çevresinden sıyrılıp "geleceğe kucak açması" konusunda ikna edildi. Homi bir iskambil-ve-at yarışı kumarbazı olmasının yanı sıra –sıvalı pantolon paçaları ve görünürdeki faaliyetlerine rağmen– Brylcreem[2] –ve– kravatıyla, çapkın-jigolo görüntüsünün altında yatan milliyetçilik hareketine şaşırtıcı bağlılığa sahip bir film yapımcısıydı. Sir Darius onu bir ırk haini olarak görmeye başlamıştı. (Ne de olsa varlıklarını hararetli bir şekilde savundukları, kültürlerini çok başarılı bir şekilde kendi kültürleriyle birleştirmeyi başardıkları İngilizlerin çıkarlarıyla Parsilerinkiler aynı değil miydi?) Fakat adamın cazibesi karşı konulmazdı ve badminton, squash ve hatta golf konusundaki mahareti Sir Darius'unkine eşti – hatta kimi zaman sinir bozucu bir şekilde daha bile fazlaydı. Wellesley Kulübü soyunma odasının çıplak demokrasisinde mutlu mesut terliyorlarken "Raketler ve kulüpler," dedi Homi nefes nefese. "Karşında böyle biri var işte. Tam bir kulüp adamı, *par excellence*[3]. Ve kendi çapında bir raketçi[4]." Burada yaptığı kelime oyununun altını çizmek için Sir Darius'a göz kırptı.

Göz kırpsın ya da kırpmasın Homi basit bir gerçekten bahsediyordu, ne de olsa kentte (artık kapalı olan) Wellesley'den Mahalaxmi Hipodromu yöneticilerine varıncaya değin kayda değer her kulübün üyesi olmasının yanı sıra o yokluk günlerinde hem çimento pazarını ele geçirerek hem de korsan videolar ve yasadışı içki mekân-

1. (Fr.) Tutkulu bir rica. (Ç.N.)

2. Bir İngiliz briyantin markası. (Ç.N.)

3. (Fr.) Daha üstünü olmayan. (Ç.N.)

4. Burada kullanılan *racketeer* kelimesi İngilizcede hem raketli sporlarla uğraşan kimse hem de düzenbaz, dolandırıcı anlamlarına gelir. (Ç.N.)

larından hatırı sayılır bir servet elde etmişti. "Paralel ekonomi" terimini ilk kullananın Homi Catrack olduğu ve kazandığı kara paraların üst üste konulduğu takdirde Hindistan Kapısı'ndan daha yüksek bir bina oluşturacağı söylenir. 1940'lardaki karışıklıktan böylesine büyük bir servet elde edebilmiş olan Homi'nin aynı zamanda Meclis Liderleri adını verdiği "Hindistan'ı tertemiz yapacak olan dürüst adamlar"ın da en büyük hayranlarından biri olması insan doğasının paradokslarından biri olsa gerek. Gandhi'nin tutuklanmasına gösterdiği öfke içten ve şiddetliydi.

Sir Darius Xerxes Cama soyunma odasında yaptıklarıyla kıl payı da olsa ilk kez kazandığı zorlu bir mücadelenin ardından kendini eski Yunan ya da İran'da filozoflar, disk atıcılar, savaş arabacıları, koşucular, büyücüler ve kralların arasında ter atıyormuş gibi hissediyordu. Böyle hülyalara dalmışken basit bir göz kırpmayı hoş görebilirdi, üstelik onu geleceğe ulaştırmayı vaat eden bu davet de uygun görünüyordu. "Pekâlâ," dedi hoşgörülü bir bakışla, "Zirveye ne tür alçakların çıkmakta olduğunu görelim bakalım."

Homi'nin bahsettiği gelecek, Warden Yolu üzerinde yer alan Côte d'Azur adında *art deco* tarzı sitedeki gösterişli apartman dairesinde toplanan bir grup bohem, ressam, yazar ve sinemacıdan başkası değildi. Daha birkaç dakika geçmeden Sir Darius Xerxes Cama oraya giderek hata yaptığını anlamıştı. Kendisini aydan gelmiş kadar yabancı hissediyor, bu sert, fahiş havayı solumakta dahi güçlük çekiyordu. Dikkat çekici dış görünüşüne rağmen –fes, bıyık, uzun redingot, hareketlerindeki doğal zarafet, gözlerinde ışıldayan güç: insani güç, yani ancak bir insanın doğasından gelebilecek ve öğrenilmesi, ödünç alınması yahut verilmesi mümkün olmayan bir güç– gece boyu görmezden gelinerek kıyıda köşede kaldı.

Entelektüeller bazı güzel kadınların –genç yıldız Pia Aziz, aktris Aurora Zogoiby– etrafına toplanmışken odadaki diğer kadınların çoğu, Sir Darius Xerxes Cama' nın o ana dek duyduğu en kibar ve süslü Urducada lafı dolandırmadan, yakışık alıp almadığını düşünmeden dünyadaki en kötü şeylerin ayrıntılı ve tüyler ürpertici betimlemelerini yapan, işe yaramaz hikâyeleriyle meşhur olmuş sarhoş bir Müslüman yazarın dizlerinin dibine toplanmıştı. Adam bir şekilde hem şehvetli hem de yanlışsız, hem zarif hem de korkunç olabilen ışıltılı anlatımıyla konuşuyor, yerel tımarhanelerdeki berbat koşullardan, kentin gizlenen yüzünü oluşturan vahşi cinayetlerle tecavüzlerden, yönetimi elinde bulunduranların kokuşmuşluklarıyla fakirlerin kalplerindeki şiddetten, yüksek sosyetedeki ensest ilişkiler ve gecekondu mahallelerinde öldürülen kız çocuklarından, Falkland Yolu'nda kafeslere kapatılmış orospulardan ve kentteki organize suç şebekesinin yanı sıra fuhuşu da idare eden ve pazardan muz alırmış gibi erkeklerin penisinin kesilmesini emredebilen mafya babalarından bahsediyordu. Yazarın mücevher gibi işlediği diliyle anlattıklarının pornografik içeriği arasındaki çelişki Sir Darius'u ifade edebileceğinden çok daha fazla şaşırtarak midesini bulandırmıştı. Tabii aynı zamanda bu yazarın asıl eserleriyle ifşa etmek isteyeceğinden daha fazla haşır neşirdi.

Arkasını döndüğünde ortamdaki tek İngiliz'le burun buruna geldi. Bu adam yıllardır görmediği William Methwold'dan başkası değildi. "Peki, *sen* burada ne arıyorsun?" Cesareti kırılmış olan Sir Darius kendini kibarlıktan nasibini almamışçasına açık seçik konuşurken bulunca özür dilemeye yeltendi. "Korkarım biraz huysuzum," diye başlamışken Methwold onu susturup belirgin bir yakınlıkla selamladı.

"Benim de aklım karışık sayılır," dedi. "Ama tabii bu-

rada toplanmış olan kalabalığın çoğunun hemfikir olacağı gibi bu bizim kaderimiz. Ve soruna yanıt vermek gerekirse, Mr. Catrack'ın almayı düşündüğü bir evim var. Ve elbet satmayı düşüneceğim bir zaman gelecektir."

Konuyu orada kapatıp deli gibi içmeye başladılar. İnsanlık tarihi de onlara eşlik ederken tepelerinde yıldızlar ışıl ışıl dönüyordu. Ne Homer'den ne Max Müller'den ne de *Ramayana* yahut Dumézil'den bahsettiler. O gece viskinin ve yenilginin gecesiydi. Sir Darius Xerxes Cama onu Apollo Bunder'daki apartman dairesinde bekleyen eşini unuttu, nerede olduğunu unuttu, kendini kaybetti, küfelik oldu ve bir süre sonra gömleğini yırtarak avaz avaz *Let's Do It (Let's Fall in Love)*, diye bağırıp kalabalığı o nazik Müzikli Kas Kontrolü sanatıyla tanıştırdı. Diğer tüm ziyaretçiler sustu; açık seçik hikâyeler anlatan yazarın bile sesi kesildi ve Sir Darius Xerxes Cama "*Mens sana in corpore sano*," diyerek gösterisini bitirdiğinde o sarhoş haliyle kendisi bile, Britanya Hindistanı'nın son yıllarındaki yuvarlak ekmek fırlatan, güle oynaya işeyen, Eton-ve-Oxford, kadınlar-giremez masonluk çevrelerinde kabul görebilecek olan şeylerin bu kez çok daha köklü ve karmaşık bir toplumun önünde komik duruma düşmesine neden olduğunu anladı. Birkaç bastırılmış kahkaha ve önlenmesi mümkün olmayan yüksek sesli, neşe dolu homurtular sayılmazsa, uzunca bir süre kimse konuşmadı. Sonra Aurora Zogoiby, o sivri dilli lanet olası ressam kadın açık ve seçik konuşarak Sir Darius'u kalbinden bıçakladı.

"Dilediğin gibi Latince alıntılar yap bakalım, ama genel kanıya göre şu senin *corpore* apaçık deli saçması bir *insano*[1]," diyerek ağır konuştu. "Sen de Sir Sirkus Camasaurus olmalısın."

1. (İt.) Deli. (Ç.N.)

Sir Darius Xerxes Cama, Aurora Zogoiby'i bir daha asla görmedi. Büyük bir kentte, kısa süreliğine kesişip ardından sonsuza dek ayrılarak bizim de hayat boyu kaderimizin peşi sıra içinde sürüklenerek ite kaka yolumuzu bulmaya yahut çıkıp kurtulmaya çabaladığımız o kalabalık hikâye yığınının arasında kendilerine özgü sonlarının peşinde ilerleyen envai çeşit hikâyeyle dolu bir metropolde yaşıyorlardı. Bombay'da bu hikâyeler yolda size çarpardı, kaldırımlarda yahut eczane kapılarında uyuduklarında üstlerinden atlardınız, trenlerden sarkar ve B.E.S.T. otobüslerinden düşerek ya da –bir zamanlar; artık değil– hızla gelen bir tramvayın altında kalarak can verirlerdi. Ressam Aurora çok geçmeden bu sarhoş avukatı unuttu, bir daha da asla aklına getirmedi, oysa Sir Darius onun sözlerini bir mızrak gibi mezara kadar kalbinde taşıdı.

Bir karar verdi. Homi Catrack ve göklere çıkarttığı şu "gelecek" ona hiçbir şey vaat edemezdi. Her ikisinden de yollarını ayıracaktı. Ne de olsa bir palyaço, bir dinozor, nesli tükenmek üzere olan bir tür hayvandı. Muazzam bir şey dünyasına çarpmak üzereydi ve bu çarpmanın sebep olacağı duman bulutu onun gibileri yok ederdi. Çok güzel. Öyle olsun. Kalan günlerinde ilerlemenin getirisi olan hatalar ve gençlerin geçmişten ders alamamasına dair bir ağıt yakabilirdi. Kapkaranlık gece çökene dek tıpkı o büyük sürüngenler gibi dünyanın başına bela olacaktı.

Tarihin çıkmaz sokaklarından birine düşerek tüm destekçilerini yitirmiş doğuştan liderlik vasıflarına sahip bir adamdı. İnsanları götürmeye çalıştığı istikametse kimsenin gitmek istemediği ters yöndü. Oğullarını severdi, oysa babalarının hayal kırıklığı denizinde fırtınaya yakalanıp her nefes için savaş vererek her an boğulmaktan korkan o genç yüzücüler, bitmek bilmeyen söylevleri, asla sonlanmayıp tüm gençlik günleri boyunca devam

eden eleştirileri nedeniyle babalarından nefret eder olmuşlardı.

Ve babasının gölgesinden olabildiğince uzağa kaçmaya çabalayan Ormus Cama babasından en çok etkilenen aile bireyi olmuş, onun teşhirci yanıyla birlikte her ikisinin de kaslarını titretip yerlerinde duramamalarına neden olan uyduruk müziğe olan zaafları konusundaki benzerliklerini gizliden gizliye daima kabullenmişti.

Kendi annem, Mrs. Ameer Merchant, genç Ormus için daha başka bir sorun öngörmüştü. Herkesin dikkati Virus'un geçirdiği kaza, Cyrus'un cinayet girişimi, Leydi Spenta'nın gizemli yokluğu ve Sir Darius'un dibe vurusunun üzerindeyken asıl önemli konuya dikkat eden kişi Ameer'di. "O çocuğun ikiz kardeşi ne Cyrus ne de Virus," diyerek dikkati çekiyordu. "Kaderini çizen kaza kriket sahasında değil, o daha doğmamışken annesinin karnında gerçekleşti." Aramızda on yaş olmasına rağmen Ormus ile beklenmedik bir şekilde çok iyi dost olduktan uzun yıllar sonra bile annem bu konuya dönerdi. "Ölü erkek kardeşinin gölgesinde doğdu," diyerek başını iki yana sallardı. "Bundan asla kurtulamadı. Ne kadar uzağa giderse gitsin o ölü çocuğun gölgesi hep peşindeydi. Dünyanın çevresini yüz bir kez dönmüş olması fark etmez. Kabadayı hayatına henüz adım atamadan kaderi oracıkta belirlenmişti."

İşte Ormus Cama'yı sıradan aile bağlarından koparan faktörler bunlardı. Sevgi adını verdiğimiz ve bizi boğan o bağlardan. Bu bağların zayıflamasıyla birlikte çektiği tüm acılara rağmen özgür oldu.

Ama asıl istediğimiz şey özgürlük değil sevgidir. O

halde kim daha şanssızdır? Kalbinin arzuları karşılanan ve sonsuza dek onu kaybetmekten korkan sevilen bir adam mı, yoksa dünyada esir hayatı yaşayan orduların arasında, çıplak ve bir başına kalan özgür adam mı?

Annemin sezgileri doğru çıktı. Ölü ikiz kardeşinin gölgesinde doğan Ormus Cama, ölmüş sevdiklerine ait kayıp ruhların çağrılmasıyla ilgilenen eskilerin ruh rehberi dediği biri oldu çıktı. Yaşlandıkça ailesinden gelen sessizlik, içekapanıklık gibi sıkıntılar çekmeye başladı. Başlangıçta, müziğin gerçekleştirdiği mucizeden önce, C*ama obscura*[1] adını verdiği bu sıkıntılardan korkuyor fakat karşı koymak için hiçbir şey yapamıyordu. Bu "karanlık" anlarda Ormus gözlerini kapayıp saatlerce hareketsiz yatarken gözkapağındaki mor leke Gayomart'ı aramak (ve sonunda bulmak) için sanki görünmeyen şeylerin krallığım tarar, apaçık olan yüzeyin altında gizli kalmış dünyaların derinliklerine dalardı.

Zeus'un oğlu Polydeuces, ölümlü Castor'un mızrak darbesiyle can verdikten sonra zamanının yarısını Thera-pne adı verilen bir yeraltı bölgesinde ölü erkek kardeşiyle birlikte geçiriyor, bunun karşılığındaysa ölü ikiz kardeşi de zamanının yarısını yer üstünde geçiriyordu. Fakat Gayomart Cama geri dönmedi; tabii eğer annemin Ormus'un gölgesi olarak adlandırdığı ve bir zamanlar Peter Pan'ın elinden kaçıp sonunda Wendy Darling tarafından tekrar onun ayaklarına dikilen o kumaz, bağımsız siluet biçiminde gelmediyse. Çünkü Ormus'un gölgelerden farksız kişilikleri, başına bela olup hayatına yön veren pek çok "diğeri" olduğu doğruydu. Ölü ikiz kardeşinin Or-

1. Fotoğraf makinelerinin atası olarak kabul edilen karanlık kutu için kullanılan Latince *camera obscura* ile yapılan bir kelime oyunu. (Ç.N.)

mus'un şekil değiştiren, renksiz gölgesinde hâlâ yaşıyor olduğunu söylemek pek de gerçekdışı olmayabilir. (Doğam gereği gerçek dışı şeylere karşı zaafım vardır.)

Leydi Spenta Cama hiç beklemediği oğlunu *"Benim minik Ormim,"* diye karşılamıştı. *"Çelimsiz oğlum benim. Artık Cehennem'den uzaktasın. Artık yeri yarıp seni aşağı çekemezler:"* Fakat Leydi Spenta oğlunun ayaklarının altındaki toprak konusunda yanılıyordu. İblisler tarafından kadim bir doğaüstü cehennemine götürüldü demiyorum. Hayır, hayır. Ama yer sahiden yarıldı. Çukurlar oluştu. Bu çukurlar onun aşkını yiyip bitirdiler, ondan Vinasi'nı çalıp geri vermek istemediler. Ve daha sonra göreceğimiz gibi onu Cehennem'e götürüp sonra geri getirdiler.

Toprak, ayaklarımızın altındaki toprak. Köstebekten farksız olan babam, Leydi Spenta'ya toprağın dayanıksızlığıyla ilgili bir çift söz edebilirdi. Boru ve kabloları taşıyan tüneller, göçmüş mezarlar, geçmişin katman katman yayılan belirsizliği. Kendi tarihimizin aralarından sızar sızmaz kaybolduğu ve sonrasında ancak eskisinden bambaşka bir haliyle anımsayabildiğimiz toprak üzerindeki yarıklar. Tahmin dahi etmek istemediğimiz yeraltı dünyaları.

Üzerinde durabileceğimiz bir toprak parçası buluruz. Hindistan'da, yani konum, konumunu-iyi-bilme, konumuna-ait-olma saplantıları olan bu yerde genellikle rasgele bir bölge verilir ve hepsi budur, tartışmak yok, hayatına devam et. Fakat Ormus, Vina ve ben bunu kabul edemezdik, bize ait olan yerden çıktık. İnsanın yüce mücadeleleri –iyilik/kötülük, mantık/mantıksızlık vb.– arasında Memleket ve Uzaklar çatışması da vardır; kişinin köklerine dair düşleriyle kurduğu yolculuk hayalleri. Ve eğer şarkıları tüm sınırları, hatta insanların kalpleri-

nin sınırlarını dahi aşabilen Ormus Cama ya da Vina Apsara olsaydınız, o zaman belki de müziğin büyülü gücü sayesinde tüm yerkürenin aşılabileceğine, tüm sınırların ortadan kalkabileceğine inanırdınız. Her şeyi aşıp ailenin ve kabilenin ve ulusun ve ırkların ötesine geçip tabu mayınlarını da hiç zarar görmeden aşarak en son ve en yasaklı kapının önüne varırdınız. Damarlarınızda atan kan bile haykırırdı, *Aklından bile geçirme*. Ama aklınızdan geçirip o son sınırı da geçerdiniz ve belki de, belki de –hikâyenin nasıl sonlanacağını göreceğiz– en sonunda çok uzağa gitmişsinizdir ve yok olursunuz.

"Tenin sınırlarında." Her şeyle olduğu gibi bununla da ilgili bir şarkı yaptılar. Bunu anımsıyorsun. Ormus'un bu şarkının sözlerini genzinden uzatarak söyleyişini ve arka planda Vina'nın sesinin o tiz saflığını anımsıyorsun. Ormus'un söylediği bölümleri, Vina'nın söylediği bölümleri anımsıyorsun. Eğer müziği anımsıyorsan sözleri unutman imkânsızdır. Tenin sınırlarında köpekler kol gezmez. Buydu işte. Tenin sınırlarında. "Sen" biter "ben" başlarken. Atlarım günahtan günaha. Umudu boşverip dalarken boşluğa. Ve ruhumu kaybederken. Tenin sınırlarında köpekler kol gezmez.

Evet, ama ikinci bir kıta daha vardı. Tenin sınırlarında kuduz köpekler kol gezer. Tenin sınırlarında. Kaçırmamak için seni öldürürler. Tenini söküp atma sakın. Ya da rolünü değiştirme. Sen çıkamazsın bense giremem. Biterken yeniden başlamalısın. Yoksa ruhunu kaybedersin. Tenin sınırlarında silahlı muhafızlar kol gezer.

Vina Apsara, güzel ve ölü. Adı bile bu dünyaya fazla. Vina, Hint liri anlamında. Apsara ise kuğuyu andıran bir su perisi (Batı terminolojisinde dryad değil, naiad.) olan *apsaras*'tan devşirme. Dikkat et Vina. Su perisi, bastığın yere iyi bak. Ayaklarının altındaki toprağa dikkat et.

3

Trakya efsaneleri

Ailemde hiç kimse bırakın şarkı söylemeyi ya da bir ezgiye eşlik etmeyi, tek bir nota dahi söyleyemezdi. Aynı zamanda hiçbirimiz her ne şekilde olursa olsun düzgün bir dizi müzikal ses çıkaramazdık. Ne yaylı çalgılar çalınıyor, ne flütler üfleniyor ne de klavyelere dokunuluyordu. Islık dahi çalamazdık. Çocukluk denen o tozlu sandukadan çekip çıkarabildiğim anılar arasında, annem Ameer'in gençken Cuffe Parade'deki verandamızda denize dönük alçak bir tabureye oturmuş, dizlerinin arasına sıkıştırdığı eski bir güğümün içinde mangolu dondurma yaparken bir yandan da ahmakça ıslık çalmaya çalıştığı o gün de var. Çalkalama ve ıslık çalma zorlu, hararetli bir çalışmanın göstergesiydi, kalkık kaşlarının kırışıp terlemesine neden oluyordu fakat tüm bu çabanın sonunda ortaya çıkan dondurmayı tadınca öğürmeye başladım; akortsuz *siti-bajana*[1] en sevdiğim tatlıyı mahvetmişti. Yapamayacağını bile bile gelecekte bundan vazgeçmesi için ona yalvardım. "Ah ana, sessiz olsana." "Sessiz dondurma en iyi dondurma." "İstediğim dondurma ama sakın ıslık çalma." Ve Kwality markasının o meşhur sloganıyla dalga

1. Sanskritçede ıslık anlamına gelir. (Ç.N.)

geçerek söylediğim, "Çığlıksız bir rüya." Annemle işte böyle konuşurduk: kelime oyunları ve uyaklarla. Yani bir nevi şarkı sözleriyle. Bizim trajedimiz de buydu. Biz doğuştan lafebesiydik, kulağa hoş gelen her şeyi anında kapıverirdik. Biz müzik yeteneği olmayan birer *tinpan alleycat*[1] idik. Sözlerini bildiğimiz halde hiçbir şarkıya eşlik edemezdik. Yine de cesurca akortsuz çığlıklarımızı atar, tiz notalar tarafından alaşağı edilirken bas notaların altında kalırdık. Ve bunun sonucu tatsız dondurmalar olacaksa, eh, dünyada çok daha kötü şeyler de vardı.

Büyüdüğüm yer olan Villa Trakya, vaktiyle o güzel sahil yolu boyunca kraliçelerinin, yani denizin karşısına saray erkânı gibi dizilmiş, cicili bicili düğün pastalarını andıran bungalovlardan biriydi. Bombay'ın serin akşamüstlerinde gezintiye çıkan şehir halkı, yürüyüş yapmaya, cilveleşmeye ve "havayı tatmaya" ailecek Cuffe Parade'e gelirlerdi. Seyyar satıcılardan çocuklarına *çanna*, beylere Gold Flake sigarası ve hanımefendilere de saçlarına takmaları için yasemin çiçeklerinden yapılma narin taçlar alınırdı. Çocukluğumu geçirdiğim bu evle ilgili anılarım artık Olimpos'un rüyalarından, dünyanın ortasına atılmadan önce tanrılarla geçirdiğim kısa bir zaman diliminden farksız. Geçmişe dair elimde kalanlara sımsıkı tutunmaya çabalıyor, elimden kayıp gidenlerin attığı ürkütücü kahkahaları duyuyorum. Uzanıp perilerin kıyafetlerini yakalamaya çabalıyorum ama geçmişte kalanlar artık geri gelmiyor. Yankılarla idare etmeliyim.

Bu Cuff Parade artık yok ve eğer asılsız söylentilere inanmak isterseniz, bu yok oluş süreci genç Vina Apsa-

1. *Tin Pan Alley Cats* (Teneke Tava Sokağı Kedileri), 1943'te çekilmiş ve ünlü caz müzisyenlerinin birer kedi olarak gösterildiği kısa bir çizgi filmdir. (Ç.N.)

ra'nın yardımıyla çıkartılan bir yangınla destekliydi; ve Vina tarafından başlatılmış olsun yahut olmasın, bu süreç kenti çok seven ancak geleceğin aşktan çok daha kudretli olduğunu düşünen annem tarafından tamamlandı. Kentler ölümsüz değildir; anılar ve tanrılar da öyle. Çocukluğumun Olimposu'na ait tanrılardan geriye çok azı kaldı.

Pek çok Hintli için ebeveynlerimiz tanrılardan farksızdır. Ailesini inkâr etmek için sürüyle nedeni olan Vina, şöhretinin doruğundayken ve Erich von Däniken'in yazdıklarını okuduktan sonra asıl soyunun uzaydan gümüş at arabalarıyla indiğini ve tanrıları andıran bu uzun, ışıltılı, çift cinsiyetli varlıklardan birinin hiç acı çekmeden onu "kendi" karnından çıkardığını anlatıyordu. Anlattıklarını şaşkınlık içinde dinleyen pek çok gazeteciye, "Beni daima kolluyorlar," demişti. "Sürekli iletişim halindeyim. Sürekli." O günlerde Vina hem sahnede hem de özel hayatında kendisini çift cinsiyetli bir uzaylı olarak gösteriyordu ve bu tür saçmalıkların işlerin iyi gitmesine katkısı olduğuna hiç şüphe yoktu. Fakat aklı bir karış havada verdiği demeçlerin altında yatan vahşiliği sezebiliyordum. Geçmişindeki keçi şarkılarını duyabiliyordum.

("Keçi şarkıları" mı? Özür dilerim. Aslında çok daha tanıdık olan bir kelimenin Yunancadan direkt çevirisi: "tragedyalar". Ve Vina'nın, ah, Helen, Eurydike, Sita, Rati ve Persephone gibi eski masalları da içeren hikâyesi – bin dereden su getirerek anlatmaya çabaladığım uzun Vina'nın uzun hikâyesinin kesinlikle trajik bir yanı vardı. Fakat aynı zamanda keçilerle de epey bir içli dışlıydı.)

Ebeveynlerimizin tanrısal varlıklar oldukları düşünülebiliyorsa, tanrılar gerçekten asıl ebeveynlerimiz olabilirler mi? Kabul edelim ki ilahi ebeveynlerle ilgili hikâyeler zamanın başlangıcıyla birlikte ortaya çıktı ve yine ancak zaman sona erdiğinde ortadan kalkacak. Genç-

liğimde babamdan öğrendiğim kadarıyla tanrılar da "varsayılan yaratıcı müdahaleler" nedeniyle kendi aralarında tartışıyorlardı. Yeni doğan Ganeş'in kendi oğlu olmayabileceğinden şüphe eden Şiva bebeğin kafasını uçurdu; bu olayın hemen ardından, hissettiği vicdan azabıyla kopuk başı eline geçen ilk başla yeniledi: böylelikle ortaya hepimizin bilip sevdiği fil hortumlu baş çıktı. Peki ya Orpheus'un babası kimdi; azametli Güneş Tanrısı Apollo mu yoksa taşradan hallice ücra Trakya yöresinin hâkimi Oeagrus mu? Daha da ileri gitmek gerekirse, İsa'nın babası kimdi?

Yaşımız ilerledikçe atalarımızın insanüstü doğalarına dair inancımızı yitirmeye başlarız. Pek de ahım şahım olmayan kadın ve erkeklere dönüşüverirler. Apollo Oeagrus olur çıkar, tanrı ve marangoz Yusuf'un aslında aynı kişi oldukları anlaşılır. İbadet ettiğimiz tanrıların bizden farksız olduklarını keşfederiz.

İşte ben de böyle bir ruh hali içerisindeydim, çünkü kendi aile hayatıma dair en önemli gizemlerden birini su yüzüne çıkarmanın vakti geldi. O halde lafı daha fazla uzatmadan sizi çocukluğumda kalmış ve o-dönemde-bana-hâlâ-tanrısal-görünen babam, yani Mr. V.V. Merchant'a dair bir görüntüyle baş başa bırakayım. Juhu Sahili, *circa*[1] 1956, babam kırklı yaşlarının ortasında, cılız mı cılız, bir vaat kadar samimi, bir doğum kadar neşeli, dudaklarında o aynı utangaç, dişlek gülümseme; ayakları çıplak, tüysüz göğsü çıplak, pantolon paçaları yukarı kıvrık; başında hasır bir şapka, yanaklarından ter süzülüyor, elinde bir kürek; kazıyor.

Ah, babam kazmaktan nasıl da hoşlanırdı! Çocukları şevkle kumu eşelerken diğer ebeveynler sıkkın halde yan-

1. Yaklaşık anlamına gelen Latince kelime. (Ç.N.)

larında durur; ya da silikon âlemini minik afacanlarla onların *ayah*'larına bırakarak hava almak (ve sohbet etmek) üzere uzaklaşırlardı. Oysa ben hararetle kazmakta olan benim pedere yetişebilmek için bütün gücümü harcamak zorunda kalırdım. İtiraf etmeliyim ki dokuz yaşımdayken kova ve küreğin ötesinde var olan deniz canlılarına aşırı bir ilgim vardı. O günlerde Juhu Sahili henüz kentleştirilip Bombay Bondisi'ne[1] dönüştürülmemiş olan cennet gibi bir yerdi. Oraya her gidişimizde kentin sınırlarını aşarak büyülü bir dünyaya doğru yolculuğa çıktığımı hissederdim. Ve yavaş yavaş büyüyüp de başımı kaldırarak kumların, hafta sonu atıştırmalıkları satan seyyar satıcıların ve palmiyelere tırmanıp deve güreşi yapan çocukların ötesine baktığımda daha önce hiç duymadığım bir dilde, kalbimin gizli dilinde konuşan yeni bir ses duydum.

Bu, denizin sesiydi. O beri-gel mırıltıları, o baştan çıkarıcı kükreyiş. İşte bu ruhumu alıp götürebilecek bir müzikti. Vaatleri bambaşka yerlerde olan bu bambaşka elementin çağrısı, içimde gizlenen ve ailemi geride bırakarak denizlere açılmama neden olan şeyi ilk kez hissetmemi sağladı. Şarap koyuluğunda, balık kaynayan deniz. Kızgın kumlarda sonlanan dalga sesleri. Denizkızları hakkındaki söylenceler. Denize dokunur dokunmaz anında en uzak sahiline vardın demektir, Arabistan'a (Umman Denizi), Süveyş'e (o yıl kriz[2] yaşanmıştı) ve daha ötedeki Avrupa'ya. Hatta belki –genç dudaklarımda gezinen bu kelimenin yarattığı heyecanı anımsıyorum– Amerika'ya. İngilizleri bizden çok daha önce def eden açıl-susam-açıl Amerika. Bırakın Sir Darius Xerxes Cama İngiltere'ye dair sömürgeci düşler kuradursun.

1. Bondi Sahili, Avustralya'nın en ünlü sahil şeritlerinden biridir. (Ç.N.)

2. Süveyş Krizi: 1956 yılında İsrail, Birleşik Krallık ve Fransa'nın oluşturduğu gizli ittifak ile Mısır arasında yapılan savaş. (Ç.N.)

Benim rüya-okyanusum Amerika'ya, bana özel o keşfedilmemiş topraklara uzanıyordu.

(Şunu da eklememe izin verin: Denizdeyken hiçbir böcek ısırmaz.)

O günlerde iyi bir yüzücüydüm, hâlâ da öyleyim. Dokuz yaşımdayken bile tehlike nedir bilmeden cesurca boyumu aşan yerlere yüzerdim. Annem endişeyle suyun içinde yürüyerek peşimden gelmeye çabalarken sarisi denizanası gibi şişiverirdi. Sağ salim kıyıya döndüğümde kulağımın üstüne tokadı indiriverirdi. "Denizdeki Yaşlı Adam'ın seni derinlere çekmeyi beklediğini bilmiyor musun?" Biliyorum anne, biliyorum.

Çıplak ayaklı babamın mesai yapan bir mezarcı gibi kazdığı o kumlu sahil, o pek sevgili evim zamanla zindanım oldu. Deniz –ister altı olsun ister üstü, artık hiç fark etmiyordu– yalnızca deniz beni özgürlüğe ulaştırabilirdi.

Ne var ki V.V. Merchant geçmişi düşünüyordu. Geçmiş zaman asıl gerçeklikti ve tıpkı diğer tüm gerçeklikler gibi gizleniyordu. Onu kaza kaza çıkarmalıydınız. Herhangi bir geçmiş değil; sadece kentin geçmişi. V.V. tepeden tırnağa tam bir Bombaylıydı. Ve evet, artık pek çok Bombaylı bu harfleri o eciş bücüş milyarder finansçı V.V. "Timsah" Nandy ile özdeşleştirmiş durumda, ancak babam kesinlikle o düzenbazların şahıyla karıştırılmamalı. Nandy'nin tüm yolsuzlukları, dalavereleri ve hırsızlıkları arasında bana en çok dokunanı Vivvy Merchant'ın baş harflerini aşırması oldu. Fakat sanırım hayat böyle bir şey. Bu dünyada büyük bir düzenbaz kendi halinde, dürüst bir adamdan daha fazla itibar görebiliyor.

Eğer merak ediyorsanız babamın asıl adları Vasim Vaqar idi, isimleri geleneksel Urducadan çevrilirken eklenen hatalı W harfleri fonetik olarak doğru olan V harfleriyle değiştirilmişti. Fakat bu değişikliğe rağmen, sıkı bir laiklik taraftarı olan babam isimlerindeki "uygunsuz

dinî vezni" hiç sevmiyordu ve burada ortaya çıkarılmasından da hiç hoşlanmazdı; daha resmî ve ideolojik bakımdan tarafsız olan "Vivvy" uzun zamandır işini görüyordu. Yine de o Bombay Kazıcısı idi ve geçmişi eşeleyerek gömmeye çalıştığı isimlerini çekip çıkarmış olmamdan yakınması ikiyüzlülük olurdu.

(O öldü. Yakınamaz.)

Hindistan'ın geri kalanı Vivvy için hiçbir önem taşımazken kendi kasabası –evrenin enginliğinde döne döne ilerleyen tek bir kum tanesi– ona göre evrenin tüm sırlarını içinde barındırıyordu. Ve elbette ki onun tek oğlu olarak ben, bilgisini boşaltabileceği bir depo, bir emanet hesabı ya da bir kilitli kasa görevi görüyordum. Her baba oğlunun ondan en iyi özelliklerini almasını diler ve babamın bana verdiği şey Bombay'dı. Çocuk kitapları yerine yerel efsaneler okuyordum. *Bimbakyan* ya da *Bimb'in Günceleri*.

Sonunda oradan kaçtım. Yüzlerce, hatta binlerce kilometre uzağa.

Bombay mı? Sormayın. Karşıma çıkarabileceğiniz her tür sınavdan geçebilirim. Yeni sokaklarda yürüyen eski dönem ruhlarını görebilirim. Beni Churchgate'e götürürseniz size bir zamanlar Kilise Kapısı'nın nerede olduğunu gösterebilirim. Bana Rampart Row'u gösterin, ben de size vaktiyle İngiliz donanmasındaki ipçilerin o büklüm büklüm maharetlerini sergiledikleri Ropewalk'u gösteririm. Size ölülerin nereye gömüldüğünü (F.W. Stevens, kentin mimarı azamı, ö. 5 Mart 1900, Sewri Mezarlığı'nda yatıyor), küllerin nereye serpildiğini, akbabaların nerede kol gezdiğini söyleyebilirim. Mezarlıklar, kavruk dağ geçitleri, *doongervadi*'ler[1]. Kent merkezindeki yarımadaya yıllar

1. Doongervadi (Sessizlik Kulesi) Zerdüştler tarafından ölüleri sergilemek için kullanılan yüksek, daire şeklinde yapılardır. (Ç.N.)

önce eklenen adaları bile gösterebilirim. Yaşlı Kadın Adası –bu ismi biraz eşelediğinizde ortaya *Al-Oman* çıkar– günümüzde Colaba Pazarı'nın doğu tarafında kalan yüksek bir toprak parçasıdır. Babam yer isimlerini de eşelemekten hoşlanırdı, izninizle ilk aklıma gelenleri sıralamak isterim, Çinçpokli aslında "Hint hurması kâsesi"dir, Cumballa Tepesi ise adını lotus çiçeğinden alır ve Bhendi Pazarı bir zamanlar bezelye yetiştirilen yerdedir.

Bu anaokulu sebze dersinden, Vivvy Merchant'ın deyişiyle bu kentsel "yeme etimolojisinden" sonra yetişkinlere daha uygun bir bölgeye ulaştık. Vivvy Juhu Sahili'ni kazıyor, peki ama ya Çovpatti[1]? Sorun değil. "Dört dere", tabii kimse nereye aktıklarını bilmiyor... Ya Foras Yolu? Eğer adını duyduysanız bir fahişeler sokağı olduğunu da bilirsiniz. Fakat V.V. bu genelevlerin altına kadar kazdı, toprakla birlikte zamanı da kazdı, bir anlamdan diğerine ulaşıp bana bir zamanlar bataklık olan bu bölgeyi denizden koparıp alan "foras sevicileri" binasını gösterdi. Günümüzde ahlaki bir bataklık olan bu bölgede bir zamanlar gerçek bir bataklık vardı... Ve Apollo Bunder, Ormus Cama'nın büyüdüğü yer? Elbette ki orijinal adı Palva Bunder. "Apollo," diye açıkladı babam, "bir terminoloji mütecaviziydi." Babam böyle konuşurdu. Terminoloji mütecavizi, uygunsuz dinî vezin, yeraltı hakikati. "Yunan tanrıları diğer her yeri olduğu gibi Hindistan'ı da zaman zaman istila etmiştir."

Bunder'ı kavrayan Apollo idi fakat asıl iz bırakan Dionysus oldu. Henüz genç, istilacı ve içkiciyken buraya gelip biz Hintlilere nasıl şarap yapılacağını öğretti. (Ne var ki öğrettiklerini unutunca arak ve *toddy*[2] ile yetin-

1. Juhu Sahili'nden sonra Mumbai'deki en ünlü sahillerden. (Ç.N.)
2. Palmiye şarabı. (Ç.N.)

mek zorunda kaldık, ta ki çok sonra İngilizler bize bira, rom ve *yo-ho-ho* öğretene dek.) Dionysus girdiği bütün savaşları kazandı, payına düşen kıyımı yapıp etrafı yeterince kirlettikten sonra bir sürü fille birlikte gitti; her zamanki şeyler. Artık bu tür gösterişçi davranışlar bizi etkilemiyor. Bana daha çok sömürgeci böbürlenmesi gibi geliyor. Günümüz dünyasında hiç yeri yok.

Sefahat düşkünü tanrıçalar: işte bu, yaşadığım kişisel deneyimlere daha yakın. Bildiğim şey Vina. Dışarıdan gelip hepimizi yıkıp geçen, her kalbi önce fethedip sonra mahveden Vina. Dişi bir Dionysus olarak Vina. İlk Baküs rahibesi olarak Vina. İşte buna inanabilirdim.

Babam Portekiz *moidore*'leri[1] (doğal olarak bu kelime üzerinde de kazılara girişti. *Moedas de ouros*, merak ediyorsanız; altın paralar) ya da belki de yalnızca tarihöncesi çağlardan kalma balık fosilleri bulmayı umarak Juhu güneşinin yakıcılığında gitgide daha derinlere daldı. İçinde bulunulan anı kürekliediğini görebilir, dikkatli baktığınızda sağa sola savurduğu zaman kumlarının etrafında şeffaf yengeçlerle dolu tepecikler oluşturduğunu fark edebilirsiniz! Hayret verici ama içinde mektup olmayan kırık bir şişeye rastlayınca attığı âlimlere yaraşır çığlıkları dinleyin, "Aha! Oho!", eski uygarlıkların bir kalıntısıymış gibi üstüne atlayıveriyor, Roma, Mohenjo-Daro, Gondwana, hatta belki Gondwanaland, hani şu bırakın cama şekil vermeyi yahut içine Dionysos şarabı doldurmayı, insanoğlunun hiç adım atmadığı ilk kıta; fakat eğer yeterince derine inerseniz Gondwanaland'i hâlâ Hindistan'ın ortaya çıktığı yerde bulabilirsiniz. Hindis-

1. 1640-1732 yılları arasında yürürlükte olan Portekiz altın parası. (Ç.N.)

tan ondan ayrılıp okyanusu aşarak kuzey ilk kıtasından artakalanlarla çarpışıp Himalayalar'ı meydana getirdi. (Babam şöyle diyerek beni şaşkına uğratırdı, "Bu çarpışma hâlâ sürüyor, Hindistan çarpışmanın etkilerini yaşamaya devam ediyor, yani dağlar gitgide yükseliyor.") Şimdi belden aşağısı görünmüyor, canlı, coşkulu; şimdi yalnızca şapkası görünüyor; Cehennem'e ya da Antipodes'a doğru kazmaya devam ediyor, bense gelecekte bir yerde debelenip derinlere açılırken denizanası annem bana sesleniyor.

Uluslar tarihindeki gelmiş geçmiş en büyük kargaşalardan biri olan Britanya Krallığı'nın çöküşü boyunca tam yirmi yıl mimar, kazıcı ve yerel tarihçi olan babam Britanyalıların inşa ettiği kentin yeraltında kalan anılarına dalıp başka kimsenin en ufak bir ilgi dahi duymadığı bu konunun tartışmasız üstadı haline geldi; ne de olsa Bombay her günbatımında tarihini unutup söken şafakla birlikte yeni baştan yazar. Uğraşları onu bu yılların önemine, Donanma Grevi, Bölünme ve sonrasında olan her şeye karşı kör etmiş olabilir mi? O karmaşa günlerinde bastığımız yer sağlam değildi, toprak, bildiğimiz haliyle toprak bile yeni baştan yaratılmayı bekliyor gibiydi ve adım atmadan önce basacağınız yerin ağırlığınızı taşıyıp taşımayacağını kontrol etmeniz gerekiyordu. Büyük bir dönüşüm sürecindeydik ve eğer babam bu belirsizliği katlanılmaz bularak kendini geçmişe gömüp değişmezliği bilgide, sağlam zeminiyse tarihin kayan kumlarının arasında bulmayı umuyorsa, eh, bunda utanılacak bir şey yoktur.

Hepimiz modernliğin belirsizliğiyle baş etmek durumundayız. Yer titrer ve biz de sallanırız. Bugün bile kaldırımda yürürken birleşim yerlerine basmamaya çalışırım. O çatlaklardan birine basarsanız genişleyip miskin miskin esneyerek sizi yutabilir. Elbette ki batıl inançların bir tür kaçış, gerçeklikle yüzleşmemek için başvurulan

bir yöntem olduğunu biliyorum. Fakat asıl olan Vina'ydı ve onun sonuyla yüzleşmek benim için hâlâ çok güç.

Yüzleşeceğim. Zamanı gelince bunu yapacağım.

En sonunda babam kazılarından vazgeçti. Uzun süredir onu görmezden geliyorduk, miskin sahil dünyası onun tuhaf hiperaktivitesiyle ilgilenmiyordu. Bitkin düştüğünden, kazdığı çukurdan çıkabilmek için yardıma ihtiyacı vardı. Sırıtan hindistancevizi satıcıları sepetlerini başlarında dengeleyerek ona yardım ettiler. Her ne kadar o dönemde henüz bu kelimenin tam olarak ne anlama geldiğini bilmesem de karşımdaki görüntünün *kitsch*'liğini utanarak fark etmiştim. Babamsa yorgun bir kaygısızlık içindeydi. Şapkasıyla üzerindeki kumları mutlu mutlu silkeledikten sonra ona yardımcı olan satıcılardan hindistancevizi aldı, büyük bıçaklarıyla tepelerini kesmelerini bekledi ve şapır şupur sesler çıkararak hindistancevizi sütünü bir güzel içti. Çok geçmeden palmiyelerden birinin gölgesinde uykuya dalmıştı bile; annemse sessiz olmamız için işaretparmağını dudaklarına götürüp gizliden gizliye gülümseyerek kendi kum çılgınlığına başladı.

Tıpkı ortaya çıkardığı Titan heykellerinin Carrara mermeri yığınlarının içinde hapsolduklarına ve bir sanatçı olarak görevinin onları özgür bırakmak olduğuna inanan, *David* heykelini yapmak için sadece taşın üzerinde David olmayan her ne varsa söküp atan Michelangelo gibi, Ameer Merchant da V.V.'nin sahil şeridi arkeolojik kazıları sonucu ortaya çıkan kum yığınlarının arasında gizlenen bir şeye rastladı. Gelgelelim annem sanatçı değildi. O bir girişimciydi ya da o günlerde yeni yeni

ortaya çıkmakta olan bir kelimeyi kullanacak olursak bir "geliştirici" idi. Nemden kararmış kumulların arasında ilahî bir siluet görmedi. "Tanrılara yaraşır köşkler inşa edeceğim," diye belirtti, "fakat içlerinde insanlar yaşayacak." V.V. horlarken Ameer bahsettiği türde bir köşkün kumdan maketini yaptı. Babam bilinmeyen derinlikleri düşlerken annem yüksekliklere dair bir hayal inşa etti. Tıpkı nesiller boyunca kayaları oyarak inşa edilen muazzam yekpare binanın yani Ellora'daki Kailash Tapınağı'nın ustaları gibi titizlikle yukarıdan aşağıya doğru çalıştı. Ve evet, ortaya çıkan bir binaydı, ama ibadetle hiçbir bağlantısı yoktu. İlk önce uzun bir kulenin göründüğü doğru, fakat bu bir anten direğiydi. Ve her ne kadar bina kilise kuleleri gibi kumdan yükselmekteyse de, akla pencereleri getiren çok sayıda ince işlemeli girinti bunun herhangi bir kutsal yerden çok daha büyük ölçekte bir tasarım olduğunu gösteriyordu. Ameer'in kırılgan düşüne dikkatlice eklediği ufak dallar çörten görevi görüyor, binanın yüzeyleriyse mimarı tarafından çeşitli düzlemlerine eklenen fazlasıyla geometrik eklentilerle birbirinden ayrılabiliyordu. Fazla gelen kumlar gereksiz bir kıyafet gibi çıkarılıp atıldığında eseri tüm o çarpıcı çıplaklığıyla önümde duruyordu.

"Gökdelen," diye isimlendirdi. "Çatı katına ne dersin?" Göknesi? Çatı katı nereye çatılıyordu? Bunlar bilmediğim kelimelerdi. Hiçbirinden hoşlanmamıştım: ne kelimelerden ne de ait oldukları binadan. Üstelik sıkılmıştım ve yüzmek istiyordum.

"Bence kocaman bir kibrit kutusuna benziyor," diyerek omuz silktim. "İçinde yaşamak mı? Sanki yaşanabilirmiş gibi."

Ameer özenli el işçiliğine yapılan bu saldırı karşısında parlayıverdi. Bunun suya girmek için en doğru zaman olduğuna karar verdim. "Senin hiçbir şeyden haberin

yok," diye bağırarak sekiz yaşındaki çocuklar gibi üzerime yürüdü. "Bekle ve gör. Günün birinde bunlar her yerde olacak." Sonra somurtmaya başladığını fark edip kikirdedi. "Burada olacaklar," diyerek neşeli bir şekilde kolunu savurdu. "Böyle yol boyunca." Bu beni de hareket geçirdi. "Sahildelen," dedim. "Kumuldelen," diye ekledi. "Devedelen, cevizdelen, balıkdelen." Artık ikimiz de kahkahalar atıyorduk. "Sanırım Çovpatti Sahili'ndekiler çovdelen olur," dedim düşünceli bir şekilde. "Malabar Tepesi'ndekiler de tepedelen. Peki ya *Cuffe Parade*'dekiler?"

"Cuffedelen tabii," diyerek güldü annem. "Hadi şimdi gidip yüz, bir daha da bu kadar *bad-tameez*[1] olma."

"Hem bunları nereye inşa edeceksin ki?" Yaptığı şakalardan cesaret bulup konuyla ilgili yanıtı olmayan bir son söz söyleyiverdim. "Burada kimse istemeyecektir, şehirdeyse zaten her yerde ev var."

"O zaman hiç yer yok," dedi düşünceli bir şekilde.

"Kesinlikle," diye onayladım denize yönelerek. "Hem de hiç yer yok."

Vina'yı ilk kez gördüğüm sahildeki o büyük günü unutmam mümkün değil. İlk bakışta karasevdaya kapıldığım o gün ömür boyu sürecek olan esaretim de başlamıştı... Ama aniden kendimi durduruyorum. Sahilde geçen birkaç farklı hafta sonunu tek bir günmüş gibi değerlendiriyor olabilirim. Lanet olsun, anımsayamadığım şeyler var. Bahsettiğim olay o gün mü olmuştu yoksa başka bir gün mü? Kasım ayı mıydı yoksa bir sonraki ocak mı? Babam kestirirken mi yoksa ben yüzmeye git-

1. Urducada kaba anlamına gelir. (Ç.N.)

tikten sonra mı? Öyle çok şey kayboldu ki. Bunca kumun birikip yaşanan yılları örtmüş olmasına inanmak güç. Olayların üstünden bunca yıl geçmiş olduğuna, tenin ölümlü olduğuna ve her şeyin kendi sonuna doğru ilerlediğine inanmak da öyle. Bir zamanlar geleceğe aittim. Önemli olan şey sevgili annemin sevgili geleceğiydi; şimdiki zaman yalnızca bir araçtı, geçmişse kırık dökük bir çömlek parçası, babamın sahildeki kazılarında bulduğu bir şişeden farksızdı. Oysa artık geçmişe aidim.

Yoksa bu bir şarkı sözü mü? Anımsayamıyorum. Öyle mi?

Her neyse: Altın rengi bu akşamüzeri yahut havanın daha koyulaştığı ilerleyen saatlerde, şu ya da bu anda, ünlü Mr. Piloo Doodhwala ve meşhur "muazzamaiyet"i Juhu Sahili'nde ilerlemeye başladı. O esnada kendisi hakkında hiçbir şey bilmediğimi belirtmeliyim. Tam bir "tip" ve "başarılı adam" olarak kentte yayılan ünü konusunda zır cahildim; asıl adının Shetty olduğunu –yıllar önce henüz daha İngilizceleştirilmemişken bizim de soyadımız buydu– fakat kimsenin ona adıyla hitap etmediğini çünkü kendisinin sürekli olarak "namım sütçü, adım da Sütçü," deyip durduğunu bilmiyordum; bir arada olmaktan mutluluk duyduğu yakın aile üyeleri ve maiyetini tanımlamak için uydurduğu terimi hiç duymamıştım – dilencilerin neşe içinde benimseyip sürekli alay ettiği ("muazzamişkembe," "kibirlimaiyet," vb.) bir terim; fakat Doodhwala nam Piloo Shetty'ye alay işlemezdi. Karşımda yirmili yaşlarında ufak tefek, tıknaz, beyaz *kurta*[1]-pijamalı bir adam vardı, tavus kuşu gibi kasıla kasıla yü-

1. Bölgeye özgü, dize kadar inen geleneksel bir bol gömlek. (Ç.N.)

rüyen ve saçları briyantinden inek yalamışa dönmüş bu genç adam kendi kıymetinin öyle bilincindeydi ki şimdiden orta yaşlı gibi görünüyordu. Bir kral, Caligula ya da Ekber örneği tanrısal güçler taşıdığına dair hülyalar kuran hükümdarlar gibi ilerliyordu. Hemen arkasında, payet ve ayna işlemeleriyle süslenmiş çok renkli irice bir güneşliği minik hükümranın başının üzerinde sallayıp duran, baştan ayağa kuşak-ve-sarıklara bürünmüş uzun boylu bir Peştun vardı.

Piloo'nun önünde müzisyenler ilerliyordu – bir davulcu, gürültücü bir flütçü, en az otomobil şoförleri kadar saldırgan bir borucu ve çıkardıkları korkunç gürültülerle sahil şeridinin akşamüzeri huzurunu kaçıran, bel kırıp mırıldanarak ilerleyen ve muhtemelen kiralık *hijra*, yani transseksüel şarkıcı-dansçı olan iki kişi. Hemen sağ ve sol yanında alelacele ilerleyen ve bu yüce adamın söylediklerini duymak için iki büklüm olduğu halde bir yandan da hızlı hızlı notlar alan iki erkek sekreter vardı. Bu olağandışı grubun arkasında ufak tefek, neredeyse top gibi denebilecek bir kadın, alacalı yüzünü siyah bir şemsiyenin altında gizleyen Golmatol, yani ismi tuhaf olmasına karşın kendisine cuk oturan Piloo'nun eşi; yaşları yedi ve sekiz olan, isimleriyse anne babalarının tatlıya olan düşkünlüklerini yansıtan Halva ve Rasgulla adında iki kız ve yüzü düşük siperlikli hasır şapkası tarafından tamamen örtülmüş olduğundan yalnızca ABD bayrağı desenli mayosuyla hemen mayonun üzerine belinden bağladığı beyaz *lungi*'sini[1] görebildiğim çok daha uzun boylu, koyu esmer tenli, on iki on üç yaşlarında bir kız daha vardı. Bir *ayah* ile birlikte piknik sepeti taşıyan iki de hizmetçi vardı. Üçlü düzende ilerlerken askerî

1. Sarong ya da dhoti olarak da bilinen, Hindistan'da bele takılan bir tür kumaş. (Ç.N.)

üniformaya benzer kıyafetlerinin içinde oluk oluk terleyen güvenlik görevlileri de vardı. Bu görevlilerin asıl sorumluluğu –ki bunu şevkle, coşkuyla ve ellerindeki uzun *lathi* sopalarını özgürce savurup durarak yerine getiriyorlardı– muazzamaiyetin peşi sıra koşarak uğultu halinde konuşup duran heyecanlı bireylerin oluşturduğu kalabalığı dağıtmaktı, ne de olsa etrafında mızmızlanıp duran asalakların hiç eksik olmadığı bu yüce insan dışarıda güzel bir gün geçirmeye çalıştığında korunmalıydı.

Bu cep devi, bu kudretli sıçan da kimdi? Böylesi bir gösterişin kaynağı ne olabilirdi? Gücü ve serveti nereden gelmekteydi? Doodhwala'nın gürültülü ilerleyişi yüzünden neşesi kaçan Ameer Merchant bu tür sorulara tahammül edebilecek durumda değildi. "Keçiler," diye kestirip attı. Bundan ne kastettiğini anlayamamıştım. *Onu* sinirlendirmiş[1] olduğuna şüphe yoktu. "Anne? Anlamadım?" Sahiden de öfkeli bir şekilde meledi. "Keçi nedir bilmez misin? *Me-e-e?* Erkek keçi, dişi keçi. Aptal olma. *Bakra-bakri*[2] işte." Ve aldığım tek açıklama bu oldu.

V.V. Merchant şaşkın bir şekilde uyandı, tüm bu gürültü derin uykusunu bölmüştü; üstüne üstlük bir de sevgili eşi ona çıkışınca iyice şaşırdı. "Kahrolasıca *tamahsa,*" diye homurdandı annem öfkeli öfkeli. "Görünüşe bakılırsa bu ailenin bir kolu nerede nasıl davranması gerektiğini asla öğrenememiş."

Eh, işte *bu* tam bir bomba etkisi yarattı. "Biz onunla akraba mıyız? Nasıl? Nereden?"

Piloo avenesi yalnızca on metre ötemizde durmuştu ve asilzade sayılamayacak olan üyeleri Golmatol'un gür-

1. İngilizcede keçi anlamına gelen *goat* bu cümlede bir kimseyi sinirlendirmek anlamına gelen *to get one's goat* deyimi içerisinde kullanılarak bir kelime oyunu yapılmıştır. (Ç.N.)

2. Sanskritçede erkek ve dişi keçi anlamlarına gelen kelimeler. (Ç.N.)

leyen talimatlarına uyarak çarşaflar yayıp tatlılar çıkarıyor, bir yandan da direklere renkli bir *shamiana*[1] kurarak tüm bu eğlenceli kalabalığın üzerini kapatmaya çalışıyorlardı. İskambil oyunları başladı ve Piloo çok geçmeden kendisinin sıkı bir bahisçi ve iyi bir oyuncu olduğunu gösterdi, tabii çıkarları gereği uşakları bu başarısına göz yummuş olabilirdi. Termos taşıyan hizmetli, Piloo için alüminyum bir bardağa mavi-beyaz renkli seyreltilmiş keçi sütü doldurdu. Adam bardağı iştahla başına dikerken üstüne başına damlamasına aldırış etmiyordu. Halva ve Rasgulla da kendi içecekleri için sızlanmaya başladılar, fakat hasır şapkalı ve mayolu kız uzaklaşmış, sırtını Doodhwalalara dönerek kollarını göğsünde kavuşturmuş, yavaşça ve inancını yitirmiş bir şekilde (hâlâ büyük bir kısmı görünmeyen) başını iki yana sallıyordu. Ve müzisyenlerin gürültüsü, dilencilerin yakarışları, boşlukta savrulan *lathi* sopalarının vızıldayışları, yaralıların bağırışları, genç kızların sızlanmaları ve Golmatol Doodhwala'nın haykırarak yağdırdığı emirlerin arasında, bu yüksek desibelli aileye dair sorularımı duyurabilmek için benim de bağırmam gerekiyordu.

Ameer alnını ovuşturdu. "Of, Tanrım, Umeed, başının etini yiyip durma. Benimle bir ilgileri yok, bu kadarını söyleyebilirim. Babanın akrabalarını lütfen kendisine sor."

"Uzak akrabalar," diye bağırdı V.V. Merchant savunmaya geçerek.

"Zavallı akrabalar," diye küstahça seslendi Ameer Merchant.

"Bana pek de zavallı görünmüyorlar," diye itiraz ettim avazım çıktığı kadar bağırarak.

1. Güney Asya'da kullanılan bir tür çadır. (Ç.N.)

"Keçi zenginleri," diye bağırdı Ameer ve tam o esnada müzik kesilince ağzından çıkan kelimeler geri dönüşsüz bir biçimde havada asılı kaldı, Marine Yolu'ndaki neonlu Jeep reklamı gibi ışıl ışıl parladılar, "ama kalite yoksunları. Değersiz insancıklar."

Korkunç bir sessizlik çöktü. 1956 sıcak bir yıldı, şimdiye dek kaydedilmiş olan en sıcak yıllardan; saatler epey ilerlemiş olmasına karşın ısı hiç azalmamıştı. Şimdi de sıcaklık iyice artıyordu, havada çakmalar oluştu, tıpkı gök gürültüsünden önce olduğu gibi ve *Şri*[1] Piloo Doodhwala bu sıcakta öyle bir şişmeye, kızararak vücudundaki her delikten öyle bir terlemeye başladı ki sanki söylemek istediği kelimeler içinde biriktiğinden bedeninde başka hiçbir şeye yer kalmıyordu. En küçük kızı Halva gergin bir şekilde kıkırdayınca annesinden iki sert şaplak yedi, ağlamaya başladı, Golmatol Doodhwala'nın elinin yine havaya kalktığını görünce anında sustu. Savaş çok yakındı. Doodhwala kampıyla aramızdaki kumlar tehlikeli bir ara bölge halini almıştı. Ağır toplar hazırlanıyordu. Ve tam bu esnada üzerinde ABD bayrağı desenli mayosu olan on iki ya da on üç yaşındaki uzun boylu kız aylak aylak yürüyerek o ara bölgeye girdi ve meraklı bakışları Doodhwalalar ile Merchantlar arasında gidip gelirken kocaman hasır şapkasını geriye doğru itti. Yüzünü gördüğümde kontrolümü kaybettiğimi üzülerek belirtmeliyim. Çok sonraları kendisi de bir tür tanrıça-kraliçe olduğu halde kudretli hükümdarların etkileyemediği kibirli Vina'nın, Kraliçe Hat Cheap Suit[2] olarak adlandırdığı, yazılı tarihte adı geçen ilk kadın olan Kraliçe Hat-

1. (Hint.) Çok saygıdeğer anlamında bir sıfat. (Y.N.)

2. Firavun Hatşepsut'un adı İngilizcede "şapkalı ucuz takım elbise" şeklinde bir anlamı olan *Hat Cheap Suit* deyimi şeklinde yazılarak kelime oyunu yapılıyor. (Ç.N.)

şepsut'un bir portresinde yıllar sonra gördüğüm Mısırlılara özgü o çehre; o alaycı bakışlar, o umursamazlıkla kıvrılmış dudaklar soluğumu kesmişti. Hayır, bundan fazlasıydı. Boğuluyormuş gibi çıkardığım kesik kesik, yüksek sesli homurtular en sonunda bir hıçkırığa dönüştü. Kısacası hayatımda ilk ve son kez yalnızca fena halde çarpılarak beklenmedik ve acı dolu bir şekilde âşık olan bir erkeğin çıkarabileceği sesler çıkardım. Ve daha sadece dokuz yaşındaydım.

O müthiş anı tüm detaylarıyla anımsamaya çalışayım. Sanırım denizden henüz yeni çıkmıştım, diş tellerim ağzımı acıtıyordu ve kendimi biraz gergin hissediyordum – yoksa denize girmeyi planlarken muazzamaiyetin sahile gelişiyle dikkatim mi dağılmıştı? Her neyse, Ameer Merchant, Piloo Doodhwala'nın savaş ilanı olarak algıladığı cümleleri sarf ettiğinde ben de tam meyve dolu bir torbaya uzanıp sulu mu sulu bir elma almıştım. Elimde elma, üzerinde bayrak desenli mayosu olan o koyu esmer tenli güzel kızı görünce bir şeyden çılgınca hoşlandığımda yaptığım gibi berbat, çaresizlik dolu o sesi çıkardım; ayaklarım kendi kendilerine harekete geçip beni onun önüne kadar götürdüğünde ışık saçan güzelliğine bakarken elimdeki elmayı bir adak yahut ödül sunarmışçasına havaya kaldırmıştım.

Kız gülümsedi, keyiflenmiş görünüyordu. "Bu bana mı?" Fakat henüz yanıt veremeden diğer iki kız –Lanet olsun, iki çirkin kız kardeş!– *ayah*'larının geri dönmeleri için yaptığı ikazları duymazdan gelerek ışıl ışıl yüzleriyle yanıma koştular. "Emma," dedi Halva Doodhwala, bebekler gibi bakıp onlar gibi konuşarak beceriksizce sevimli görünmeye çabalıyordu; yaşça büyük olduğu halde kardeşinden hiç geri kalmayan Rasgulla Doodhwala ise dudak bükerek onayladı, "Lüffen." Uzun boylu kız acımasızca gülümsedi, havalara girerek başını yana atıp elini beline

koydu. "Eh, görüyor musun genç adam, bir seçim yapman gerekiyor. Bu güzel hediyeni hangimize sunacaksın?"

Bu kolay, demek istiyordum, ne de olsa kalbimden kopup gelen bir hediye. Ancak Piloo ve (özellikle) Golmatol ne karar vereceğimi beklerken gözlerini belertmiş bana bakıyorlardı ve bir an duraksadıktan sonra annemle babama bakınca onların da hayatlarını en az benimki kadar etkileyebilecek bir konuda seçim yapınama yardım edemeyeceklerini gördüm. O zaman uzun boylu kızın diğer iki genç kızın ablası olmadığını (aslında bunu tahmin etmek pek de güç değildi), maiyetin arasındaki yerinin de Helen'den çok Külkedisi ya da bu ikisinin tuhaf bir karışımı; yani Troyalı Külkedisi olduğunu da bilmiyordum. Fakat bunu biliyor olsaydım da fark etmezdi; çünkü dilim tutulmuştu ama kalbim yeterince açık ve net konuşuyordu. Tek kelime etmeden elmayı aşkıma uzattım; o da sertçe başını sallayarak pek de zarif olmayan bir şekilde hediyemi kabul edip okkalı bir ısırık aldı.

İşte böylece, samimiyetsizce kirpiklerini kırpıştırıp duran uzun boylu kızın küçükhanımları, yani Halva ve Rasgulla'nın cazibelerini burun kıvırarak reddetmem annemin kazara duyulan hakaretine eklenince olanlar oldu. Hırçın, neredeyse çocukça bir didişme anlamına gelen Hintçe *kutti* kelimesi bu durumu tanımlamakta yetersiz kalır. Bu *kutti* değildi. Bu kan davasıydı. Ve Piloo Doodhwala –beni dehşete düşürerek ona yaklaşmamı işaret ediyordu– adında kudretli bir düşman edinmiştim, hem de ömür boyu.

"Çocuk!"

Artık geri dönüşü olmayan bir durumda olduğumuzdan Piloo mucizevi bir şekilde rahatlamıştı. Yüzündeki, öfkeli kelimelerle dolu olan bir adamın o şişkin görüntüsü silinmişti ve hatta terlemesi bile kesilmişti. Bense her tarafımı böceklerin ısırdığını fark ettim. Gök-

yüzünün keskin iğneli ordularının gün yüzüne çıkarak minik bulut kümeleri halinde beliriverdiği saatler başlamıştı. Aynalı işlemelerle süslü çadırının altında *gao-takia*[1] minderlerine şaşaalı bir halde yaslanmış olan Piloo'ya yaklaşırken elma olayı yüzünden kendi kendimi cezalandırıyormuş gibi durmaksızın yüzüme ve enseme şaplaklar indirmek zorundaydım. Piloo ise o ölümcül, ışıltılı gülümsemesini takınıp beni yanına çağırmayı sürdürdü.

"İsmini balışeder misin lütfen?" Ona adımı söyledim. "Umeed," diye tekrarladı. "Ümid. Bu güzel. Tüm insanlar ümit etmeli, halleri ümitsiz olsa bile." Bir süre düşüncelere dalıp elindeki bir lokma kuru balığı kemirip durdu; sonra balığı havada sallayarak yeniden konuşmaya başladı. "Bombay ördeği," diyerek gülümsedi. "Ne olduğunu biliyor musun? Bu *bombil*[2] balığının Leydi Sita'yı kurtarmak için Lanka'ya köprü inşa etmek isteyen Lord Rama'ya yardım etmeyi reddettiğini biliyor musun? Ve o da bu yüzden balığı iyice sıktı, sıktı ve tüm kemiklerini kırdı, bu yüzden şimdi kemiksiz, şaşılacak şey değil mi? Hayır, nereden bileceksin, siz mühtedisiniz." Bu kelime uzunca bir süre başını sallayarak balıktan birkaç lokma daha yemesine neden oldu, sonra söylevine devam etti. "Mühtedi," dedi. "Nedir bilir misin? Anlatayım. Dinden dönmek trene binmeye benzer. Bir süre sonra ait olduğun tek yer tren olur. Ne çıktığın ne de vardığın istasyon. Her iki yerde de tamamen hakir görülürsün. Mühtedi işte böyle bir şeydir. Yani şu senin babanın ataları."

Ağzımı açtım; eliyle kapatmam gerektiğini işaret etti. "Görülen ama işitilmeyen," dedi. "Gaganı kapalı tutmak en iyisidir." Bu kez mango yemeye başladı. "İnsa-

1. Enseye destek olması amacıyla kullanılan silindir şeklindeki minder. (Ç.N.)
2. Marathi dilinde Bombay ördeği balığının adı. (Ç.N.)

nın mühtedi olması," diyerek konuşmaya devam etti, "elektrik kesintisine benzer. Yük boşaltma. Baksana, görmüyor musun? İnsanoğlunun Kader Yükünü temelde korkakça bir şekilde boşaltıyor. Esasen gayriciddi bir tutku. Böyle yaparak kendisini ırkının tarihçesinden soyutluyor, öyle değil mi? Fişi çekmek gibi, tamam mı? Ve sonra tost makinesi çalışmıyor. Hayat nedir evlat? Söyleyeyim. Hayat yalnızca Tanrı'nın başından koparılmış tek bir saç teli değildir, tamam mı? Hayat bir döngüdür. Bu zavallı hayatımızda geçmişteki varoluşlarımızın günahlarının acısını çekmeli ve eğer varsa iyi davranışlarımızın ödülünü almalıyız. Mühtedi otelde kalıp parasını ödemeyen birine benzer. Yani borçluyken ayrıcalıklarından faydalanmayı bekleyemez."

Trenler, tost makineleri, döngüler ve otellerin havada uçuştuğu Piloo'nun tezi kolay anlaşılır gibi değildi, fakat temel noktayı anlamıştım: babama ve babamın ailesinin (Müslüman) köklerine ve dolayısıyla uzatmalı olarak bana hakaret ediyordu. Şimdiyse yetişkin kimliğimle dokuz yaş gözlüğümü takıp bu sahneye tekrar baktığımda daha başka şeyler de duyup görüyorum: örneğin sınıf farklılıkları, Piloo'nun kaba davranışları ve bayağı aksanına karşı annemin takındığı küçümser tavırlardaki kendini beğenmişlik ve elbette ki toplumsal farklılıklar. Şu eski Hindu-Müslüman çatışması. Ailemin bana verdiği hediye dinsizlik, insanlara hangi tanrılara taptıklarını sorma zahmetine katlanmamak ve hatta tıpkı annemle babam gibi onların da tanrılarla ilgilenmediklerini ve bu ilgisizliğin "normal" olduğunu düşünmek oldu. Bu hediyenin zehirli bir kadeh olduğunu ileri sürebilirsiniz fakat öyle olsa bile bu kadehten seve seve yeniden içerdim.

Ailemin tanrısızlığına rağmen şu eski aile çatışması devam ediyordu. Bu öyle köklü bir çatışmaydı ki her iki tarafta, hem dinden dönenler hem de dönmeyenler, öte-

kileri soyağaçlarından silip atmıştı. Dokuz yaşımdayken Doodhwalaların varlığından bihaberdim ve aynı şekilde Halva ve Rasgulla'nın da Umeed Merchant adında bir kuzenleri olduğunu bilmediklerine emindim. Uzun boylu kıza gelince, elmarmı afiyetle yemekte olan mayo güzelinin kim olduğu ve bu karmaşanın hangi parçasını oluşturduğuna dair hiçbir fikrim yoktu.

"Umeed," diye seslendi annem sinirli bir ses tonuyla, "hemen buraya gel."

"Git bakalım küçük Ümid." Piloo beni azletti. Üzerinde oturduğu halıya ağır hareketlerle poker zarları fırlatmaya başlamıştı. "Ama büyük Ümid'in ne olacağını merak ediyorum doğrusu."

Bunun yanıtını daha o zamandan biliyordum. "Ji, fotoğrafçı, Ji."

"Öyle mi?" dedi. "O halde bir fotoğrafın nasıl sahte olabileceğini öğrenmelisin. Hemen şimdi fotoğrafımı çektin diyelim. Ne görürsün? Sadece kasılıp duran iri- yarı bir sahip. Ama bu aşağılık bir yalan. Ben halk insanıyım Ümid. Mütevazı kökleri olan basit bir adam ve çok çalışmaya alışkın olduğumdan hayattan nasıl keyif alınacağını da bilirim. Örneğin şu anda keyif alıyorum. Ama sen Ümid, sen ve şu anan baban, asıl kasılıp duran sizlersiniz. Size layık hiçbir şey yok gibi." Duraksadı. Gözbebeklerinin çevresinde süt rengi hilaller vardı. "Sanırım daha önce kavga etmişizdir, eski hayatlarımızda. Bugün kavga etmeyeceğiz. Fakat günün birinde yine kavgaya tutuşacağımız kesin."

"Umeed!"

"Sevgili annene de şunu ilet," diye mırıldandı Piloo Doodhwala ve dudaklarındaki gülümseme bir anda silindi, "şu *Şiv-lingam*[1] gibi inşa ettiği kumdan kuleler Tan-

1. Aynı zamanda erkek cinsel organını da temsil eden bir sembol. (Ç.N.)

rı'ya edilen küfürlerden farksız. Terbiyeli gözler için çirkin ve müstehcen."

Zihnimde yine dokuz yaşındaki halimi görüyorum, düşmanın yanından çıkıp kendi kampına dönen bir elçi. Fakat gerçekte olup bitenleri de görebiliyorum, gücün de tıpkı sıcaklık gibi, öfkeli annemin dünyasından çekilerek serinkanlı Piloo'nun dünyasına akışını. Bu bir hayal değil, yalnızca geç gelen bir idrak. Piloo bizden nefret ediyordu ve zaman içinde *tüm* dünyayı olmasa da *bizim* dünyamızı eline geçirecekti.

Yanından geçerken, "Hindistan'dan nefret ediyorum," dedi mayo güzelim vahşice. "Ve nefret edecek çok şey var. Sıcaktan nefret ediyorum ve hep sıcak, yağmur yağarken bile ve yağmurdan da nefret ediyorum. Yiyeceklerden nefret ediyorum ve suyu da içemiyorsun. Fakir insanlardan nefret ediyorum ve onlar her yerde. Zenginlerden de nefret ediyorum, hayatlarından öyle memnunlar ki. Kalabalıktan nefret ediyorum, asla yalnız kalamıyorsun. İnsanların bağırarak konuşmalarından ve mor elbiseler giyip bir sürü soru sorarak emirler yağdırmalarından nefret ediyorum. Toz topraktan nefret ediyorum ve kokudan ve sıçmak için çömelmekten. Paradan nefret ediyorum, çünkü hiçbir halta yaramıyor ve dükkânlardan da nefret ediyorum, çünkü alacak hiçbir şey yok. Sinemadan nefret ediyorum, dans etmekten nefret ediyorum, müzikten nefret ediyorum. Konuşulan dillerden nefret ediyorum çünkü sade bir İngilizce değil ve İngilizlerden de nefret ediyorum çünkü onlar da sade bir İngilizceyle konuşmuyor. Amerikan arabaları hariç tüm arabalardan nefret ediyorum ve hatta onlardan da nefret ediyorum çünkü on yıl önce modası geçmiş arabalar. Okullardan nefret ediyorum çünkü hapishaneden farksızlar ve tatillerden nefret ediyorum çünkü o zaman bile tam olarak özgür değilsin. Yaşlı insanlardan nefret ediyorum ve ço-

cuklardan nefret ediyorum. Radyodan nefret ediyorum, zaten televizyon da yok. Hepsinden çok da şu kahrolası tanrılardan nefret ediyorum." Bu, gözlerini ufka dikip bıkkın bir ses tonuyla dile getirdiği hayret verici bir konuşmaydı. Nasıl yanıt vereceğimi bilmiyordum fakat bir yanıta da gerek yok gibiydi. O an öfkesini anlamıştım ve beni çok şaşırtmıştı. Umutsuzca âşık olduğum kız bu muydu? "Elmalardan da nefret ediyorum," diye ekledi kalbime bir hançer saplayarak. (Ama benimkini yediğini görmüştüm.) Aşk acısı içinde etrafımdaki böcekleri kovalamaya çalışarak arkama döndüm. "Neyi sevdiğimi bilmek ister misin, tek sevdiğim şeyin ne olduğunu?" diye seslendi arkamdan. Durup tekrar ona döndüm.

"Evet, lütfen," dedim âcizane bir tavırla.

"Denizi severim," diyerek koşa koşa yüzmeye gitti. Kalbim neşe içinde yerinden fırlayacakmış gibi çarpmaya başlamıştı.

Piloo'nun zarlarının yuvarlanmaya başladığını duydum; sonra Golmatol Doodhwala'nın komutuyla birlikte müzisyenler yine çalmaya başladı ve başka hiçbir şey duymadım.

Uzun bir süre boyunca, her nesilde basitçe *doğuştan ait olmayanlar* şeklinde nitelendirilebilecek, bu dünyaya yarı kopuk vaziyette, güçlü bir aile, mekân ya da ulus yahut ırk bağlılığı olmadan gelmiş, şanslı ya da lanetli diyebileceğiniz birkaç kişi olduğuna inandım – belki bu da Sir Darius Xerxes Cama'nın dördüncü bir kavram olan dışındalığa olan inancına dair kendi yorumumdur; hatta daha da ileri giderek buna benzer milyonlarca, milyarlarca insan olabileceğini, ait olanlar kadar ait olmayanların da olabileceğini ve her ne kadar insanlık tarihi boyunca fırsat eşitsizliği nedeniyle hüsrana uğramış

olsa da toplamda bu fenomenin, tıpkı tam zıttı gibi insan doğasının "doğal" bir tezahürü olabileceğini düşündüm. Üstelik hüsrana uğramasının nedeni yalnızca bu değil: çünkü istikrara değer verenler, geçici olandan, belirsizlikten ve değişimden korkanlar köksüzlüğe, o yıkıcı, toplum düşmanı güce karşı namus ve çeşitli tabularla güç kazanan bir sistem inşa etmişlerdir, biz de çoğu zaman buna uyarız, içtenlikle inanmadığımız birlik ve dayanışmalar bizi heveslendiriyormuş gibi yapar, gizli kişiliklerimizi, üzerlerinde asıl ait oldukları kişilerin onay damgasını taşıyan bu kimliklerin yalancı maskeleri altında saklarız. Fakat gerçek rüyalarımıza sızar; yataklarımızda yalnızken (çünkü tek başımıza uyumasak bile geceleri tamamen yalnızızdır) özgürce yükselir, uçar, kanatlanıp kaçarız. Ve içinde yaşadığımız toplumların uyanıkken görmemize izin verdiği rüyalarda, yani mitolojilerimizde, sanatımızda, şarkılarımızda işte bu ait olmayanları, farklı olanları, kanun kaçaklarını, ucubeleri göklere çıkarırız. Kendimize yasakladığımız şeyleri bir tiyatro ya da sinema salonunda izlemek yahut bir kitabın kapakları arasında gizlice okumak için servet döker iz. Kütüphanelerimiz, eğlence saraylarımız gerçeği anlatır. Avare, katil, isyankâr, hırsız, başkalaşan, dışlanan, suçlu, şeytan, günahkâr, seyyah, gangster, koşucu, maske: hiç karşılanmayan ihtiyaçlarımıza hitap etmeseler her yerde, her dilde, her zaman diliminde bunları tekrar tekrar yaratmazdık.

Gemi inşa eder etmez denize açıldık, okyanusları kâğıt teknelerle aştık. Araba inşa eder etmez kendimizi yollara vurduk. Uçak inşa eder etmez yerkürenin en uzak köşelerine göz diktik. Şimdiyse Ay'ın karanlık yüzüne, Mars'ın kayalık düzlüklerine, Satürn'ün halkalarına, uzay boşluğuna kafayı takmış durumdayız. Gezegenlerin yörüngesine mekanik fotoğrafçılar yerleştiriyor ya da onları yıldızlara doğru geri dönüşü olmayan yolculuk-

lara gönderiyor ve bize ulaştırdıkları inanılmaz görüntüler karşısında gözlerimiz doluyor; gökyüzünde buluttan payandalar gibi asılı duran bu uzak galaksilerin fotoğrafları bize ne kadar önemsiz olduğumuzu anımsatıyor ve uzaydaki kaya parçalarına sanki evcil hayvanlarımızmış gibi isim takıyoruz. Uzayın büküldüğü yere, zamanın sınırlarına ulaşmak için can atıyoruz. Evde oturup kendini –Nasıl derler?– *bağlarıyla* tutsak etmekten hoşlanıyorum diye kandıran ırk bu öyle mi? özel kitap grubu

Bu benim görüşüm. Katılmak zorunda değilsiniz. Hem zaten belki de aynı görüşte olan pek fazla insan yoktur. Belki de sahiden zararlı ve toplum karşıtı olan bizim gibilerin sokağa çıkması yasaklanmalıdır. Bu da sizin görüşünüz. Yalnızca şunu söyleyebilirim: Rahat uyu bebeğim. Rahat uyu ve tatlı rüyalar gör.

Evrenin Doodhwala yorumuna göre her şey baba tarafından büyük büyük babamın, nasıl derler: Dinlerin arasında kucaklamaya hiç uygun olmayan "İslam'ı kucaklamasıyla" başladı. Bu acı verici kucaklaşmanın bir sonucu olarak Vivvy Merchant (ve Ameer, hatta altkıtadaki tüm Müslümanlar, ne de olsa itiraf etsek de etmesek de her birimiz birer mühtedi çocuğuyuz) tarihle arasındaki bağı yitirdi. Yani babamın umutsuz bir şekilde kentin geçmişini kazma çabaları kendi kayıp kimliğini bulmak üzere çıktığı bir yolculuk olarak yorumlanabilir; üstelik Cuffedelen hayalleri kuran Ameer Merchant ve ona benzer diğerleri de yüksek apartmanlarla *art deco* tarzı sinema düşlerinin yani tuğla ve harçla güçlendirilmiş beton blokların arasında kayıp kesinlikler peşine düşmüşlerdi.

Hayatın gizemlerine dair açıklamaların sonu yoktur. Bugünlerde açıklamaların bini bir para. Asıl gerçeği bulmaksa başlı başına bir uğraş.

Anımsayabildiğim ilk günlerden bu yana –hep (belki de fazlasıyla) bağlılık duyduğum bir deyimi yeniden kullanmam gerekecek– bu dünyaya layık olmayı arzuladım. Bu yolda testlerden geçmeye, çaba harcamaya hazırdım. Yunan ve Roma kahramanlarını Nathaniel Hawthorne'un *Tanglewood Öyküleri* adlı eserinden öğrenmeye başladım, Camelot'u ise ilk kez başrollerinde Robert Taylor'ın Lancelot olarak, Mel Ferrer'in Arthur olarak ve eğer hafızam beni yanıltmıyorsa Ava'nın yani arkadan da en az önden olduğu kadar iyi görünen o palindromik tanrıçanın rol aldığı MGM'nin *Yuvarlak Masa Şövalyeleri* adlı yapımında gördüm. Norveç Destanları (özellikle de Skidbladnir yani "uçan gemi" adlı tekneyle çıkılan destansı yolculukları anımsıyorum), Hatim Tai ve Harun el-Reşid ve Denizci Sinbad ve Marco Polo ve İbn Battuta ve Rama ve Lakshmana ve Kuru ve Pandava ile ilgili olanların yanı sıra elime geçen tüm çocuk kitaplarını bir çırpıda okudum. Ne var ki "dünyaya layık olma" gibi yüksek ahlaki değeri olan bir ifade gündelik hayatta kolaylıkla uygulanamayacak kadar soyuttu. Gerçeği söylerdim ve oldukça dürüst, aynı zamanda da yalnız ve içine kapanık bir çocuktum; kahramanlık bana çok uzaktı. Hatta bu bahsettiğim dönemde dünyanın bana layık olmadığını düşünmeye başladığım kısa bir süre de olmuştu. Falsoları, eksiklikleri bana batıyordu. Bu belki de annemin düş kırıklığına uğramış idealizminin, gitgide artan kinikliğinin bedenime sızmasından başka bir şey değildi. Şimdi geriye dönüp baktığımda dünyayla hemen hemen eşit olduğumuzu söyleyebilirim. Her ikimiz de gerektiğinde lazım gelenleri yaptık, zaman zamansa sorunlara yol açtık. Fakat yalnızca kendi adıma konuşacak olursam (dünya adına konuşma cüretkârlığını göstermiyorum): en kötü halimde tam bir kakofoniydim, bütünlüklü bir kişilik oluşturamayan insan sesleri toplamı. En iyi halim-

deyse dünya bana şarkı söylüyor, benim aracılığımla bir kristal gibi çınlıyordu.

Sahilde Vina'yla tanıştığımda ilk kez değerimi nasıl ölçebileceğimin farkına vardım. Sorularımın yanıtlarını onun gözlerinde arayacaktım. Yaptıklarım için yalnızca kadınımın onayı yetecekti.

Hayata mümkün olabilecek en iyi şekilde başladığımı söyleyebilirim. Kendi özel ve mesleki tutkularından vazgeçmeden çocuklarına adil davranabilmek istedikleri için benden sonra başka çocuk yapmamaya karar veren sevgi dolu bir anneyle babanın tek çocuğu olma şansına naildim. Sahildeki o eğlenceli güne dair az önce anlattıklarımı gözden geçirirken V.V. ve Ameer Merchant'ın birbirlerine olan sevgilerini mütemadiyen göstermek için yaptıkları pek çok küçük müşfik davranışı atlamış olduğumu fark ettim: annemin kumları kazan kocasına olan alaycı ancak aşk dolu gülücükleri, babamın bu gülücüklere karşılık olarak utangaç bir şekilde dişlek dişlek sırıtması, Ameer'in elinin V.V.'nin yanağında dolaşması, babamınsa annemin ensesine dokunuşları, mutlu bir evlilikte rastlanabilecek kuruntular –şuraya otur, daha gölge; şunu iç, daha soğuk ve tatlı– her ne kadar tüm bunlar son derece gizli kapaklı yapılmaya çalışılsa da etrafındaki her şeyi kaydeden kamera-gözlü, anten-kulaklı bir çocuktan kaçamazdı. Ben de çok seviliyordum ve bir gün olsun bir *ayah*'a bırakılmamıştım, bu da kendi toplumsal çevremizde şaşkınlığa neden olarak epey eleştiriliyordu. Ormus'un doğduğu günkü *faux pas*, yani yaptığı kabalık nedeniyle Ameer'i asla tam anlamıyla affetmeyen Leydi Spenta Cama etrafındaki insanlara iyi bir *ayah* aramayan bir kadının "aile geçmişinin hizmetkârlığa gereğinden çok alışkın olduğunu" söylerdi. En hızlı çalışan

postacı fesatlık olduğundan bu ifade çok geçmeden Ameer'in kulağına gitti ve iki kadının arası iyice açıldı. Buna benzer alaylı sözler yalnızca annemle babamın kararlılıklarını güçlendirmeye yarıyordu. Bebeklik ve yeniyetmelik dönemlerim esnasında sorumluluklarla boş vakitleri tam anlamıyla yarı yarıya paylaşıyor, çalışma programlarını ve hatta uyku düzenlerini bile ebeveyn eşitliği ilkesine uyacak şekilde ayarlıyorlardı. Annemden hiç süt emmedim; babam buna asla izin vermezdi, çünkü o zaman kendisi beslenmem konusunda payına düşeni yapamazdı. Ve kendi kibar tavırlarıyla üstüne düşen alt temizleme, bez yıkama, gaz sancısı dindirme ve oyun oynama kotalarını doldurma konusunda ısrar ederdi. Annem kulak tırmalayan şarkılar söylerken babam da kendi ezgilerini mırıldanırdı. İşte böylelikle ben, bunun da "normal" olduğunu düşünerek büyüdüm. Dünyada beni bekleyen pek çok sürpriz vardı.

Farkına bile varmadan sosyal hayatlarından neredeyse tamamen vazgeçtiler. Çocuğun (benim) doğuşu onları bir şekilde tamamlamıştı ve artık sanki başka insanlara ihtiyaç duymuyorlardı. Önceleri dostları onları kınadı. Hatta aralarında bozulanlar dahi oldu. Çoğu Leydi Spenta Cama gibi Merchant ailesinin "saplantılı" davranışlarında "sağlıksız" bir yan olduğunu düşünüyordu. Fakat sonunda herkes bu yeni düzeni hayatın bir gerçeği, yaşam boyu karşılaşılan tuhaflıklardan yalnızca biri olarak kabul etti. Böylelikle V.V. ve Ameer kırılan insanları incitmekten yahut başkalarının ağızlarına sakız olmaktan çekinmeden oğullarına (bana) odaklanabildiler.

Acaba bakışlarımı denize çevirip Amerika hülyalarına dalmamın nedeni bu boğucu sevgileri miydi, yoksa kendi içimde var olan açıklaması güç bir başka durum muydu? Acaba kendi aralarında yaşadığımız kenti –Toprağın onlara ait olduğunu mu düşünüyordum?– tam ma-

nasıyla paylaşmış oldukları için denizle yetinmeye mi çalışıyordum? Bombay'dan ayrılmamın nedeni bu koskoca lanet şehrin bana annemin rahmi gibi gelmesi ve dünyaya gelebilmek için yurtdışına çıkmam gerektiğini hissetmem miydi? İlk aklıma gelen psikolojik açıklamalar işte böyle.

Tümünü birden reddetmek istiyorum. Annemle babam, tekrar ediyorum, beni çok seviyor ve ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyorlardı. Hiçbir çocukluk evi Cuffe Parade'deki Villa Trakya kadar anımsanıp hoş bir tat gibi anılarda yer edemez; olabilecek en iyi aile evinin yanı sıra yakın dostlarım vardı, iyi bir okula gidiyordum ve parlak bir geleceğim vardı. O halde annemle babamı her ebeveynin sunmayı hayal ettiği şeyleri sağladıkları için suçlamak ne kadar büyük terbiyesizlik! Her anne ve babanın ülküsü olan sevgi dolu ihtimamı onların yüzüne vurmak ne kadar da uygunsuz! Benden bu tür kelimeler duymayacağınıza emin olabilirsiniz. Ait olmamak, bağlılık duygusunun zayıflığı doğamda vardı. Dokuz yaşımda bile yalnızca sırlarım yoktu, onlarla bir de gurur duyuyordum. Güçlü arzularımı, eski çağlara ait şövalye ve kahramanlara dair hülyalarımı kendime saklıyordum; onları açığa çıkarmak kendi kendimi utandırmak, gayelerimin azametiyle elde edebildiklerimin değersizliği arasındaki küçük düşürücü uçuruma yuvarlanmak anlamına gelirdi. Günün birinde şarkı söyleme hayalleri kurarak içimdeki sessizliği büyütüyordum.

Kendini aşırı derecede koruyan bu benliğimin bazı faydalı tarafları da vardı. Bazı akşamüzerleri Vivvy ve Ameer ile poker oynardım. Neredeyse her zaman en büyük kibrit yığını benim önümde toplanırdı. "Belki de büyüyünce profesyonel kumarbaz olmalısın," diye şaşırtıcı bir öneride bulunmuştu annem. "Çünkü sevgili oğlum, poker-suratın şimdiden işe yarıyor." Başımı salladım. Ba-

şarı az da olsa dilimi çözmüştü. "Düşündüklerimi kimse hiçbir zaman bilmiyor," dedim ona. "Bu da benim hoşuma gidiyor."

Yüz ifadelerinden şok geçirip hayrete kapıldıklarını anlayabiliyordum. Bana ne söylemeleri gerektiği konusunda hiçbir fikirleri yoktu. "Kalbinde ne varsa söylemek en iyisidir Umeed," dedi babam en sonunda. "Elini saklamaktansa göstermek daha iyidir, öyle değil mi?" Tam bir asil centilmen örneği olan babam; erkeklerin en haysiyetlisi, en dürüstü, en güzel ahlaklısı, en nazik tavırlısı fakat aynı zamanda da en ilkelisi, en hoşgörülüsü, kısacası en mükemmeli, sokakta ucuz bir saat alıp Omega sanabilen, kart oyunlarında ve sonraları trajik bir şekilde hayatta da kaybeden Tanrıtanımaz bir aziz. (Bu terimden nasıl da nefret ederdi!) Ve onun kurnaz, numaracı oğlu olan ben, gözlerimi belerterek bu saf ve temiz adamın masumiyetini yansıtıyormuş gibi sırıttım ve sonra bitirici hamlemi yaptım. "O halde," diye mırıldandım, "neden bütün kibritler sizin önünüzde değil?"

Geriye dönüp baktığımda denizin benim için aslında yalnızca bir eğretileme olduğu çok açık. Yüzmeyi kesinlikle seviyordum, fakat sözgelimi Willingdon Kulübü'nün yüzme havuzu yahut tuzlu su yerine tatlı su da bana yetiyordu. Ne bir yelkenli nasıl yüzdürülür öğrendim, ne de öğrenmediğim için pişmanlık duydum. Su yalnızca beni akıntılarına alıp uzaklara götüreceğini düşlediğim büyülü bir elementti; büyüyüp de havayla tanıştırılınca hemen saf değiştirdim. Yine de hâlâ suya minnettarım çünkü Vina suyu çok seviyordu ve birlikte yüzebiliyorduk.

Su ve hava, toprak ve ateş: bu dört element de hikâyelerimize yön verdi (elbette ki kastettiğim Ormus'un

hikâyesi, Vina'nın öyküsü ve benimki). İlk ikisi, başlangıcımızdı. Ama sonra ortaları ve sonları da geldi.

* * *

Benim gibi büyük bir kentte, hele hele de o kentin en gösterişli zamanlarından birinde büyüdüğünüzde bunun sonsuza dek süreceğini düşünürsünüz. Hep oradadır, hep de orada olacaktır. Metropolün görkemi bir kalıcılık sanrısı yaratır. İşte doğduğum yarımada Bombay da bana göre kesinlikle daimiydi. Colaba Caddesi benim Via Appia'mdı, Malabar ve Cumballa tepeleri bizim Capitol ve Palatine'ımız, Brabourse Stadyumu ise bizim Kolezyumumuzdu; *art deco* tarzı ışıltılı evlerin süslediği Marine Yolu'na gelince, eh, işte bu Roma'da bile olmayan bir şeydi. Sahiden *art deco*'nun bir "Bombay tarzı", yerel bir buluş olduğuna ve adını "görmek" anlamına gelen fiilden aldığına inanarak büyüdüm. *Art dekho*[1]. İşte sanat. (New York fotoğrafları görmeye başladığımda önceleri bir tür öfke duyuyordum. Amerikalıların zaten çok şeyi vardı; bizim "tarzımızı" da almasalar olmaz mıydı? Fakat kalbimin daha gizli kapaklı bölmelerindeyse bizimkine kıyasla çok daha gösterişli olan Manhattan'daki *art deco* tarzı binalar yalnızca Amerika'nın cazibesini artırmakla kalmıyor, aynı zamanda onu hem tanıdık hem de büyüleyici kılıyordu, bir nevi bizim Bombay'ın büyütülmüş hali gibi.)

Gerçekte Bombay'ı tanıdığımda neredeyse yepyeniydi; üstelik ailemin inşaat firması Merchant & Merchant kentin yapımında önemli bir rol üstlenmişti. Ormus Cama'nın doğumuyla benim dünyaya gelmem ara-

1. Urduca görmek. (Y.N.)

sında geçen on yıl içinde kent devasa bir şantiye sahasına dönmüştü; sanki tamamlanmak için acele ediyor ya da ben ona dikkat edecek yaşa gelene kadar son halini alması gerektiğini biliyor gibiydi... Hayır, hayır, bu tür bencil şeyler düşünmem aslında. Ne tarihe ne de Bombay'a bu denli aşırı bağlıyım. Ben az bağlananlardanım.

Sadede geleyim. Her ne kadar benimle ilgisi olmasa da çocukluğumun Bombayı'nı oluşturan inşaat atılımının ben doğmadan önce hızlandığı ve sonra yaklaşık yirmi yıl boyunca yavaşladığı ve bu görece istikrar halinin kentin sonsuzluk niteliğine inanmama neden olduğu doğrudur. Elbette ki bu inşaat durumu daha sonra tam bir canavara dönüşünce kendimi dışarı zor attım. Rezil canımı kurtarmak için kaçtım.

Ben mi? Ben tam anlamıyla bir Bombay *çokra*'sıydım. Fakat daha çocukken büyüdüğüm kente karşı aşırı bir kıskançlık duyduğumu itiraf etmeliyim, çünkü Bombay annemle babamın diğer aşkları, hiç sahip olmadıkları kız evlatlarıydı. Birbirlerini seviyorlardı (güzel), beni seviyorlardı (çok güzel) ve onu da seviyorlardı (hiç güzel değil). Bombay rakibimdi. Ebeveynlik görevlerini dönüşümlü olarak paylaşmalarının asıl nedeni kente karşı duydukları duygusal bağdı. Annem benimle değilken –ben babamın omuzlarındayken ya da onunla birlikte Taraporewala Akvaryumu'ndaki balıklara bakıyorken– annem dışarıda *onunla*, yani Bombay'la birlikte kente yeni baştan hayat veriyordu. (Çünkü ne de olsa inşaat işleri asla bitmez ve Ameer'in dehası asıl bu işleri denetlerken ortaya çıkıyordu. Annem usta inşaatçıydı. Tıpkı ondan önce bu unvanı taşımış olan ölmüş babası gibi.) Ve babam beni anneme emanet ettiğinde –kulak tırmalayıcı şarkılarımızı söyleyip kesilen dondurmalarımızı yerken– yerel tarihçi şapkasını takıp üzerinde bir sürü cep olan haki renkli ceketini giyerek kentin geçmişine

dair gizler bulabileceği şantiye sahalarına gidip temellerin altını kazar ya da şapkasız ve ceketsiz bir halde çizim tahtasının başına geçip başı sonu olmayan hülyalarını tasarlardı.

V.V. Merchant'ın ilk aşkı her zaman kentin tarihçesi olacaktı; sanki bebeğin dünyaya getirilişi bebeğin kendisinden daha önemliydi. Ona izin verseniz memnuniyetle saatler boyu Elephanta ve Salsette adalarındaki iki bin beş yüz yıllık Çalukya yerleşim yerlerinden ya da on bir yahut on ikinci yüzyılda Raja Bhimdev'in Mahim'deki efsanevi başkentinden söz edebilirdi. Mughal İmparatoru Bahadır Şah'ın Yedi Adalar'ı Portekizlilere devretmesine neden olan Bassein Antlaşması'nın maddelerini ezbere okuyabilirdi ve II. Charles'ın eşi Bragançalı Kraliçe Catherine'in Bombay ve New York şehirleri arasındaki gizli bir bağ olduğuna dikkat çekmekten çok hoşlanırdı. Bombay, Kraliçe'nin yetenekleri sayesinde İngilizlere geçmişti; ama o aynı zamanda New York'un Queens bölgesinin de Kraliçesiydi.

Kentin geçmiş yıllarına ait haritalar ona büyük keyif veriyordu ve artık var olmayan kentteki gösterişli yapılarla *objelerin* eski fotoğraflarını biriktirerek oluşturduğu koleksiyonunun eşi benzeri yoktu. Artık yıkılmış olan bir zamanların kalesi, Teen Darvaza yani Bazaargate'in hemen dışındaki gecekondu "kahvaltı pazarı" ve kendi halinde kasaplarla fakirlerin şemsiye tamir hastanelerinin yanı sıra bir zamanların muhteşem sarayları da bu fotoğraflarda yeniden hayat buluyordu. Eski kentin kalıntıları hayalleriyle fotoğraf albümlerini süslüyordu. Şapkalara özel bir ilgisi vardı. "Zamanında bir erkeğin toplumun hangi kesimine ait olduğunu şapkasından anlayabilirdin," diyerek ah çekerdi. Başındaki baca külahını andıran fesiyle Sir Darius Xerxes Cama, Parsilerin başlarına taktıkları şeylerden ötürü Topazlar olarak adlandı-

rıldığı eski günlerin son temsilcisiydi. *Bania*'ların[1] yuvarlak şapkaları vardı ve *çov-çov Bohra*'lar sokaklarda sayısız mallarını bağıra çağıra satmaya çalışırken başlarının üzerinde koca birer top taşıyor gibi görünürlerdi... Nasıl işler yapmak istemediğimi anlamama neden olarak beni sanatsal anlamda etkileyen Bombay'ın ilk büyük fotoğrafçıları Raja Deen Dayal ve A.R. Haseler'ı babam aracılığıyla tanıdım. Dayal kentin doğumunu gösteren panoramik fotoğraflarını çekmek için Rajabai Kulesi'ne tırmanmıştı; Haseler ise bir adım daha ileri giderek havalanmıştı. Çektikleri fotoğraflar hayret verici ve unutulmazdı fakat aynı zamanda bende yeniden göz hizasına inmek için dayanılmaz bir istek uyandırıyordu. Yükseklerdeyken sadece kuleler görünür, bense kent sokaklarının, bileyicilerin, su hamallarının, Çovpatti kapkaççılarının, sokak tefecilerinin, otoriter askerlerin, fahişelik yapan dansçıların, saman çalan sürücüleriyle at arabalarının, demiryolundaki izdihamın, İran restoranlarında satranç oynayanların, yılan kancalı kemerleriyle öğrencilerin, dilencilerin, balıkçıların, hizmetçilerin, Crowford Pazarı'ndaki kalabalığın, yağlıgüreşçilerin, film çekenlerin, liman işçilerinin, kitap tamircilerinin, sokak çocuklarının, sakatların, dokuma tezgâhında çalışanların, serseri çocukların, rahiplerin, katillerin, üçkâğıtçıların arasında olmak istiyordum. Hayatın bir parçası olmak istiyordum.

Bunu babama söylediğimde şapkaların, dükkân vitrinlerinin ve iskelelerin natürmortlarını göstererek henüz anlamak için çok genç olduğumu söyledi. "Tarihî aksesuarları kavramak insan faktörünü açığa çıkarır," diyerek beni ikna etmeye çalışmıştı. Söyledikleri tercüme edilmeyi gerektiriyordu. "İnsanların yaşadığı, çalıştığı ve

1. Hindistan'da çalışan sınıfına mensup tüccar. (Ç.N.)

alışveriş yaptığı yerleri görürsen," diye açıklamıştı hiç beklenmedik bir şekilde az da olsa sinirlenerek, "neye benzedikleri ortaya çıkar." Yaptığı tüm bu kazılara rağmen Vivvy Merchant'a dünyanın yüzeyi de yetiyordu. Ben, yani onun fotoğrafçı oğlu ise fotoğraf makinesinin yüzeyin altında yatanı ve gerçekliğin kurduğu tuzakların ötesini görüp yaşamın kalbine ulaşabileceğini göstererek onu haksız çıkarmak üzere yola koyulmuştum.

Aile inşaat işi, sürekli asabi olduğundan henüz kırk üç yaşında organları tabiri caizse öfkeden patlayan ve içten içe kanayarak ölen kayınpederi İshak Merchant tarafından geliştirilmişti. Bu kızının evlenmesinden kısa bir süre sonra olmuştu. Öfkeli bir adamın kızı olan annem sinirden tamamen arınmış bir eş seçmiş olmasına rağmen onun nazik –ve nadir– azarlamalarını bile kaldıramıyordu; en basit tartışmalarda annem bir duygu fırtınasına kapılarak öfkelenmekten çok ağlamaya başlıyordu; ölmüş babasının aşırı ve zarar verici öfkesini bildiğinden ona hiç benzemiyordu. V.V. ise annemin kırılgan soylu doğasına yaraşır biçimde ona ihtiyatlı yaklaşıyordu. Bu gerekliydi; ama aynı zamanda yaklaşan sorunların da habercisiydi, tabii mutlu çiftin bunu duyması için dinliyor olması gerekliydi. Her ikisi de tüm bu uyarılara karşı kulaklarını kapatmıştı. Delicesine âşıktılar; bu da zaten en sıkı kulak tıkacından daha etkilidir.

Mutlu çift Vivvy ve Ameer kendilerini hem evliliklerine hem de inşaat hayallerine fena kaptırmışlardı. Neyse ki kentin bulabileceği her inşaatçıya ihtiyacı vardı. Yirmi yıl sonra Oval Meydan'daki sıra sıra *art dekho* mahânelerden birkaçını işaret edip gururla, "Bunu biz inşa ettik" ya da "Bu bizim" diyebileceklerdi. Şimdiyse kentin dışında Worli ve Pali Tepesi civarında çalışıyorlardı. Juhu'dan eve dönerken bazı şantiye sahalarına bakmak için birkaç kez başka yollara sapmamız gerekti, üstelik

dolaştığımız sahaların bazılarını çevreleyen tellerin üzerinde Merchant & Merchant yazmıyordu. Aileden inşaatçı olanlar için şantiye sahası görmek nüfusun geri kalanına göre turistik yer gezmekten farksızdır. Bu tür davranışlara alışmıştım, üstelik mayo tanrıçamla karşılaştığım için öyle heyecanlıydım ki şikâyet etmek aklımın ucundan bile geçmiyordu. Fakat bazı sorularım vardı.

"O kızın adı ne?"

"Arrė, hangi kızın? Ne bileyim ben? Babana sor."

"O kızın adı ne?"

"Emin değilim. Nissa ya da öyle bir şey işte."

"Nissa ne? Nissa Doodhwala mı? Nissa Shetty mi? Ne?"

"Hatırlayamıyorum. Buradan çok uzakta, Amerika'da büyümüş."

"Amerika'da mı? Amerika'nın neresinde? New York'ta mı?"

Ne var ki babam yalnızca bu kadarını biliyordu; ya da bilmemi istemediği şeyler vardı. Ameer ise her şeyi biliyordu.

"New York eyaleti," dedi. "Kuş uçmaz kervan geçmez bir *köy* işte."

"Ne *köyü*? Of Ammi, hadi ama."

"ABD'deki her yeri bildiğimi mi sanıyorsun? Chickaboom gibi bir ismi vardı işte."

"Bu bir isim değil. Öyle değil mi?"

Omuz silkti. "Orada ne tür çılgın isimler olduğunu kim bilebilir? Sadece Hiawatha-Minnehaha değil, bir de Susquehanna, Shenandoah, Sheboygan, Okefenokee, Onondaga, Oshkosh, Chittenango, Chikaska, Canandaigua, Chuinouga, Tomatosauga, Chickaboom var." Bunlar konuyla ilgili söylediği son sözlerdi. Demek Chickaboom, New York'tu.

"Her neyse," diye ekledi annem, "o kızdan uzak

dursan iyi edersin. Birincisi onun velisi artık Piloo, üstelik sorun çıkarmakla ünlü. Yüzde bin bir kötü tohum. Çok trajik bir hayatı olmuş, bu yüzden onun için üzülüyorum, ama sen yine de ondan uzak dur. Nasıl konuştuğunu duydun. Çok disiplinsiz. Hem zaten çok da büyük; kendi yaşında arkadaşlar edin. Üstüne üstlük," diye ekledi sanki bu olayı çözümlüyormuş gibi, "o bir vejetaryen."

"Onu sevdim," dedim. Annem de babam da beni duymazdan geldi.

"Baksana," diye konuyu değiştirdi annem, "şu Kızılderili isimleri bana Güney Hindistan isimleri gibi geliyor. Chattanooga, Ootacamund, Thekaddy, Schenectady, Gitchee-Gummee, Ticklegummy, Chittoor, Chitaldrog, Chickaboom. Belki de şu bizim Dravid dil ailesine mensup vatandaşlardan bazıları yıllar önce bezelye yeşili bir tekneye atlayıp Amerika'ya gitmiştir. Hintliler her yerdedir, öyle değil mi? Kum gibi."

"Belki biraz balla biraz para da götürmüşlerdir[1]," diye sohbete katıldı babam. Geleneksel aile şamatalarımızdan birine başladığımızın farkındaydım ve artık konuyu yeniden toparlamaya çalışmanın bir anlamı yoktu.

"Beş poundluk banknotun arasına bal koymanın anlamı nedir ki," dedim pes ederek. "Üstüne üstlük," diye ekledim aklıma yine mayo güzelim gelince, "özsaygısı olan hangi cici kedi aptal bir baykuşla evlenir ki?"

Ameer, "Minnehaha, Gülen Su," diyerek kendi konuşmasına kaldığı yerden devam etti. "Yani *haha* gülmek anlamına geliyor olmalı, yani *Minne* de su demek. Peki, ama Mickey ne ola ki?"

"Mickey," dedi babam sertçe, "bir faredir."

1. "Bezelye yeşili tekne" ve "biraz balla biraz para" ifadeleri Edward Lear'ın "*The Owl and The Pussycat*" adlı şiirine yapılan göndermelerdir. (Ç.N.)

Filozof Aristoteles mitolojiye önem vermiyordu. Ona göre mitler insan doğası ve içinde yaşadığımız çevreye dair hiçbir değerli bilgi içermeyen düşsel hikâyelerden ibaretti. İnsanların kendilerini anlayıp içinde yaşadıkları dünyaya egemen olmalarının tek yolunun mantıktan geçtiğini savunuyordu. Çocukluğumda Aristoteles'in bu görüşünü destekleyen kısır bir yerel çevre vardı. "Mantığın asıl mucizesi," demişti Sir Darius Xerxes Cama bir keresinde (aslında pek çok kez), "mucizevi olanın karşısında kazandığı zaferdir." Önde gelen diğer pek çok kişinin buna katılmadığını belirtmeliyim; örneğin Leydi Spenta Cama için uzun zamandır sıradanın yerini mucizevi olan almıştı ve melekleriyle şeytanları olmasa gündelik hayatın trajik cangılında kaybolup giderdi.

Aristoteles ve Sir Darius'a cephe almış olanlardan biri de Giovanni Battista Vico (1668-1744) idi. Günümüzde çocukluk dönemi teorisyenlerinin pek çoğu için olduğu gibi hayatımızın ilk yılları Vico için de büyük önem taşımaktaydı. O ilk yıllarda yaşanan olaylar ve dramlar gelecek için bir zemin oluşturuyordu. Vico'ya göre kültürlerin çocukluğunu koruyan bir aile albümü ya da bir depo olan mitoloji, şiirleri ve kehanetleriyle o toplumun geleceğine dair hikâyeler barındırmaktaydı. Artık var olmayan Villa Trakya'nın özel dramı sonraki hayatımızı önceden haber vererek yaşantımızı renklendiriyor.

"Ondan uzak dur," dedi Ameer Merchant, ne var ki mitsel olana dair amansız dinamikler bir kez devreye girdi mi siz istediğiniz kadar arıları baldan, dolandırıcıları paradan, politikacıları bebeklerden, filozofları belkilerden uzak tutmaya çalışın. Vina kancalarını bana geçirmişti ve bunun sonucunda hayat hikâyem şekillendi. Ameer ona hem "kötü tohum" hem de "çürük elma" demişti. Ve sonra sırılsıklam ve yara bere içinde bir gece yarısı kapımıza gelip içeri alalım diye yalvardı.

Juhu deneyimimizden yalnızca yedi gün sonra, akşamüzeri saat altıda bulutsuz gökten sıcak ve iri yağmur damlaları boşaldı. Yoğun nemle birlikte ortalığı kasıp kavuran sıcak dalgasını hiçbir şekilde azaltamayan bir yağmurdu bu. Ve yağmur hızını artırırken doğanın bir oyunu sonucu sıcaklık da artmaya başlayınca düşmekte olan su damlaları daha yere çarpmadan buharlaşarak sise dönüşüyordu. Bombay'da nadiren görülen bir meteorolojik olgu olan ıslak ve beyaz sis tabakası Back Körfezi'ne doğru ilerledi. Geleneksel "hava tatma" yürüyüşü için Parade'e çıkmış olan kalabalık sığınacak bir yer bulabilmek için etrafa kaçıştı. Sis kenti yok etti; dünya, üzerine yazılmayı bekleyen bembeyaz bir kâğıt halini aldı. V.V., Ameer ve ben dışarı çıkmayıp poker oynadık ve o tuhaf beyazlığın içinde yaşadığımız an ölçüsüz davranışlarda bulunmamızı gerektiriyormuşçasına aşırıya kaçan bahislerimiz gitgide ölçüsüz bir hal aldı. Babam bile her zamankinden daha fazla kibriti çok daha kısa bir sürede kaybetti. Üstümüze bembeyaz bir gece çöktü.

Yataklarımıza çekildiysek de hiçbirimiz uyuyamadık. Ameer bana iyi geceler öpücüğü vermeye geldiğinde şöyle dedim, "Bir şeyler olacakmış gibi geliyor." Ameer başını salladı. "Biliyorum."

Gece yarısından sonra verandadan gelen gürültü patırtıyı ilk duyan Ameer oldu, sanki vahşi bir hayvan debelenip duruyor ve sonra yorulup inlermişçesine soluk alıp veriyordu. Yatağında doğrulup şöyle dedi, "Umeed'in olmasını beklediği şey her neyse sonunda gerçekleşti galiba."

Verandaya çıktığımızda kızı kendinden geçip yere yığılmış vaziyette bulduk. Bir gözü mordu ve kollarında kimisi oldukça derin olan kesikler vardı. Işıl ışıl parlayan saçları verandanın ahşap zemininde yılan gibi kıvrılmıştı. Medusa. Taş kesmemek için yüzüne ancak parlak bir

zırhın ardından bakabileceğimizi düşündüm. Beyaz tişörtü ve pantolonu sırılsıklamdı. Kıyafetinin altından görünen dolgun göğüs uçlarına bakmadan edemiyordum. Çok hızlı ve derin soluklar alıp verirken bir yandan inliyordu. "Bu o," dedim aptallık ederek.

"Ve başka çaremiz yok," dedi annem. "Olanlar olacak."

Kurunup ısındıktan sonra havlusunu başının üzerine firavun tacı gibi dolayan kız annemle babamın yatağında sıcak yulaf lapası yerken biz, yani üç Merchant, görgüsüz saray nedimleri gibi öylece karşısında dikiliyorduk. "Beni öldürmeye çalıştı," dedi. "Sarı göbekli Piloo. Bana saldırdı. Ben de kaçtım." Sesi kısıldı. "Beni dışarı attı," dedi. "Ama geri dönmeyeceğim, her ne olursa olsun dönmeyeceğim." Ve daha önce beni ona karşı uyarmış olan Ameer sertçe konuştu, "Geri dönmek mi? Söz konusu dahi olamaz. Nissa Doodhwala, hiçbir yere kımıldamayacaksın." Bu sözlerin karşılığı çekingen fakat yine de şüphe dolu bir gülümseme oldu.

"Bana o piç kurusunun soyadıyla hitap etmeyin, tamam mı?" dedi kız. "Orayı hiçbir şey almadan terk ettim. Şu andan itibaren de seçeceğim adı kullanacağım."

Ve çok geçmeden ekledi, "Vina Apsara. Benim adım bu."

Annem onu sakinleştirip rahatlatmaya çalışıyordu –"Evet Vina, tamam bebeğim, sen nasıl istersen"– ve sonra konuyu deşmeye başladı: bu denli şiddetli bir saldırıya sebep olan neydi? Vina'nın yüzü kitap gibi kapanıverdi. Fakat ertesi sabah bu sorunun yanıtı endişeli bir şekilde kapımızı çalıyordu: on dokuz yaşında, "namlı" ve bulutların ardına gizlenen güneş kadar tehlikeli ve güzel olan Ormus Cama. Yasak elmanın peşinde.

Kentin geçmişe ait efsaneleri ve geleceğe dair öngörülerinin arasında Trakyalı tanrılar, yani ailemle birlikte

geçirdiğim neşeli günlerimin sonu işte böylece başlamış oldu. Küçük dünyamızın güvenli bir yer olduğuna inandığım sevgi dolu çocukluk yıllarımın ardından benim için her şey dağılmaya başlayacak, ailem korkunç kavgalar edip çok zamansız öleceklerdi. Bu korkutucu çöküşten kaçarak kendi hayatıma döndüm ve sevgiyi orada da buldum; ama bu da zamansız bir şekilde sona erdi. Ardından uzunca bir süre yalnızca ben ve acı veren anımsayışlar vardı.

Şimdiyse en sonunda hayatımda çiçek açan yeni bir mutluluk var. (Bu da zamanı geldiğinde anlatılacak.) Belki de geçmişin dehşetiyle bu sayede yüzleşebiliyorum. Görme yetisini kaybetmişken dünyanın güzelliklerinden söz etmek, ya da duyamazken müziğe övgüler dizmek zordur. Aynı şekilde kırık bir kalple aşk hakkında yazmak, hele hele sevgi dolu cümleler kurmak da çok zordur. Yine de bu bir mazeret olamaz; herkesin başına gelebilir. Tek yapılması gereken şey bunları aşmaktır, sürekli aşmak. Acı ve kayıp da "normal"dir. Aslolan kalp kırıklarıdır.

4

Müziğin icadı

Ormus Cama, şaşılacak kadar yakışıklı ve inanılmaz yetenekli kahramanımız, her ne kadar –Acı çekmesine neden olduğu genç kadını yatıştırmak için iş işten geçtikten sonra!– sahnemin merkezine dönmüş olsa da okuyucuya işlerin nasıl olup da bu kadar kötü duruma geldiğini daha iyi bir şekilde aktarabilmek için peşimden atlı kovalıyormuş gibi anlattığım hikâyeme burada biraz ara vermeliyim. Ve böylelikle sizi Ormus'un babasına, yani şu anda altmışlı yaşlarının ortasında olan Sir Darius Xerxes Cama'ya geri götürüyorum; kendisi Apollo Bunder'daki kütüphanesinde, İngiliz tarzı arkadan düğmeli deri bir *chesterfield* divana uzanmış, hemen yanında kesme kristal kadehle viski dolu bir şişe olduğu halde rüya görüyor.

Rüyalarında yalnızca İngiltere olurdu: eteklerinde gümüş rengi akan yılankavi bir ırmak olan tepenin üzerinde, etrafında yaşlı meşelerle karaağaçların çevreleyip görünmeyen usta bahçıvanların dört mevsimlik bir renk senfonisine dönüştürdüğü yemyeşil çiçek bahçeleri olan Palladio tarzı saf, bembeyaz bir köşk olarak hayal ettiği İngiltere. Köşkün limonluk kanadındaki açık duran, camlı balkon kapılarında beyaz perdeler uçuşuyordu. Sir Darius rüyasında yeniden kısa pantolonlu bir gençti;

köşkse onu yemyeşil çimlerden, özenle budanmış taflanların, eski Yunan ve Roma'dan kalma saçı sakalı birbirine karışmış şehvet düşkünü tanrılar, kılıçlarını havaya kaldırmış çıplak kahramanlar, yılanlar, tecavüze uğramış kadınlar, kesik başlar ve insan başlı atlarla dolu süslü çeşmenin yanından geçerek kendisine çağıran bir mıknatıs. Perdeler bedenine dolanıyor ama o yine de debelenip kurtuluyordu, çünkü rüyasında yeniden sarılabilmek için sabırsızlandığı uzun zaman önce kaybedip her gün yasını tuttuğu annesi evin bir yerinde upuzun saçlarını tarayıp hoş bir şarkı söyleyerek onu bekliyordu.

Onu bulamadı. Çaresizlik içinde evin her köşesini aradı, birbirine açılan gösterişli kraliyet bölümlerinde; hançer ve zehirlerini *fleur-de-lys*[1] kaplamaların arkasındaki gizli bölmelere saklayan Restorasyon dönemi soylu hanımlarının odalarında; kokulu mendilleri olan peruklu asilzadelerin bir zamanlar himayeleri altında önlerinde diz çöken kokuşmuşlara iltimas edip bağış yaptıkları ve aynı zamanda yönetime karşı planlanan komploların soylular tarafından katillerle hırsızların kulaklarına fısıldandığı barok tarzı iktidar odalarında; ihanete uğrayan prenseslerin yalnızlık ve çaresizlik içinde kendilerini bıraktıkları gösterişli halılarla döşeli *Jugendstil* merdivenlerde ve tavanlarında galaksilerle sönen yıldızların resmedildiği, bir zamanlar alelacele adalet dağıtılan engizisyon mahkemelerinin düzenlendiği odalarda... ta ki tesadüfen bulduğu beyaz evin iç avlularından birindeki soğuk, simsiyah bir havuzun karşı tarafında suya atlamaya hazırlanıyormuş gibi kollarını iki yana açmış öylece duran gözleri bağlı, çıplak ve güzel bir kadın görene dek. Ama kadın suya atlamadı. Avuçlarını davetkâr bir

1. Fransız kraliyet sembolü, saflık ve ışığı simgeleyen üçlü zambak motifi. (Ç.N.)

şekilde ona doğru çevirince Sir Darius karşı koyamadı, artık kısa pantolonlu bir çocuk değil, arzu dolu bir erkekti; bu skandalın sonu olacağını bildiği halde kadına doğru koştu. Rüyasında, rüyasının kendi geçmişinde kalan bir şeyle ilgili olduğunu sezdi; bu her neyse öyle derinlere gömülmüştü ki ne olduğunu kendisi dahi tamamen unutmuştu.

"Evet, gel bana," diye fısıldadı Skandal onu kollarının arasına alarak, "sevgilim, en sevdiğim Yalan hizmetkârı."

Uyanıp da yüzme havuzunun kenarında duran gözleri bağlı çıplak kadına dair aklında kalanlar belli belirsiz anımsanan şeylerin Araf'ında kaybolup da viski çenesini düşürünce Sir Darius Xerxes Cama eski İngiltere'deki yazlık köşklerle ilgili özlem dolu bir tirada başladı – Boot Magna, Howard Kalesi, Blandings, Chequers, Brideshead, Cliveden, Styles. Yaşlanıp da zihni içkiden karışmaya başladıkça hafızasındaki bazı sınırlar bulanıklaştı ve Toad Hall ile Blenheim Sarayı, Longleat ile Gormenghast arasında yalnızca belli belirsiz farklar olduğunu düşünmeye başladı. Bu nostaljisi rüyasında gördüğü evlerin yanı sıra "aristokratların" ve devlet başkanlarının ve Astor klanı gibi zengin sonradan görmelerin gerçek kır evleri için de geçerliydi. Gerçek olsun ya da olmasın bu azametli yapılar Sir Darius'a göre insanoğlunun hayal gücü ve yaratıcılığının dünyada Cennet'i yaratmaya en çok yaklaştığı yerlerdi. Ailecek İngiltere'ye kalıcı olarak taşınmaları konusunu gitgide daha sık açmaya başladı. Ormus Cama'nın on dokuzuncu yaş gününde babası ona Sir Winston Churchill'in "İngilizce Konuşan Halkların Tarihçesi" başlıklı yeni çalışmasının ilk cildini armağan etti. "Savaşı kazanmak yetmemiş olmalı," dedi Sir Darius başını iki yana sallayarak, "yaşlı buldok bir de kalkıp Nobel Edebiyat

Ödülü'nü kazandı. Ona boşuna Winnie[1] demiyorlar. Britanya gençliği onu örnek alıp takip etmek istiyor. Bunun neticesinde de İngiltere'deki genç nesilden muazzam şeyler bekleniyor. Üzücü bir kıyaslama yapmak gerekirse," dedi hoşnutsuz bir şekilde Ormus'a bakarak, "bizim gençliğimiz tam bir çöküş yaşıyor. Eski değerler –topluma hizmet, kişisel disiplin, şiir ezberleme, ateşli silahlarda ustalık, kuşçuluk, klasik danslar, spor yoluyla kişilik geliştirme– bu gibi şeyler hep anlamını yitirdi. Kişi bunları yalnızca kendi ülkesinde yeniden keşfedebilir."

"Bu kitabın kapağında İngiltere Kralı gözünde bir okla resmedilmiş," diye işaret etti Ormus. "Okçuluk buldok cinsinin yeteneklerinden biri olmasa gerek."

Tahmin edilebileceği gibi bu sözler Sir Darius'u kışkırtmıştı ve tam yeni bir tirada başlamak üzereyken Leydi Spenta araya girdi, "Eğer yine Londra'ya taşınma hayalleri kuruyorsan benim pılımı pırtımı toplayıp yollara koyulmaya hiç niyetim olmadığını söyleyeyim." Tabii bu da diğer tüm kehanetler gibi doğru çıkmadı.

Ormus Cama içine kapandı. Annesiyle babasını kadim çatışma ayinleriyle baş başa bırakarak Apollo Bunder'daki apartman dairesinde öylece dolaşmaya başladı. Sir Darius'un görüş alanındayken hareketleri ergenlerinkilerden farksızdı, yani miskin ve kaygısız, yozlaşmış Parsi gençliğinin tipik bir örneği. Ne var ki babasının görüş alanından çıkar çıkmaz çarpıcı bir değişim geçiriyordu. Doğuştan şarkıcı olan Ormus'un, abisi Cyrus tarafından neredeyse yatağında boğularak öldürüldüğü geceden bu yana bir kez olsun şarkı söylemek için dudaklarını aralamadığı unutulmamalı; ve şimdi ona dışarıdan bakacak olan bir yabancı, sessiz geçen yıllar boyunca söylen-

1. "Kazanan" sözcüğünün kısaltılarak lakap haline getirilmiş biçimi. (Y.N.)

memiş şarkıların içinde birikerek akut huzursuzluk ve hatta acıya sebep olduğunu, bastırılan melodilerin o yürürken dahi patlayarak bedeninden boşalmaya çabaladığını düşünebilirdi.

Ah, nasıl da sallanıp kıvırıyordu!

Ormus Cama'nın gelmiş geçmiş en büyük pop şarkıcısı olduğunu, dehasının diğer tüm sanatçılarınkini aştığını ve ona yetişmeye çalışanların bunu asla başaramadığını söylersem en zorlu okurlarımın dahi bunu kabulleneceğine eminim. Kent sokaklarını dansa kaldıran ve gökdelenlerin bile sallanarak eşlik ettiği melodiler bulan bir müzik büyücüsü, hareketli şarkı sözleri Cehennem'in kapılarını açabilecek denli kudretli bir ozandı; şarkıcı ve söz yazarını bir şaman ve sözcü olarak yeni baştan yaratırken yaşadığı çağın günahkâr akıllısı oldu. Fakat kendi anlattıklarına bakılırsa bundan çok daha fazlasıydı; çünkü kanımızı kaynatan, her nerede olursak olalım bizi avuçlarının içine alıp harekete geçiren müziğin, tüm insanlığın ortak dilini konuşan, anadilimiz ne olursa olsun yahut ilk öğrendiğimiz danslar her ne olursa olsun müşterek mirasımız olan müziğin bilinmeyen mucidi, tek yenilikçisi olduğunu iddia ediyordu.

Başından itibaren yaşadığı çağın çok ilerisindeydi.

Şu anda size aktarmakta olduğum yıllarda kelebek hâlâ kozasındaydı, kâhin henüz sesini bulamamıştı. Ve yapmam gerektiği üzere size Ormus'un Apollo Bunder'daki apartman dairesinde yürürken kalçalarının nasıl dönüp durduğundan, gitgide daha belirginleşen leğenkemiği hareketlerinden ve dervişler gibi kollarını savurup durmasından bahsedersem; eğer üstdudağının zalim-bebek kıvrımına yahut Victoria dönemine özgü bir melodramdan fırlamış favorilerine değinirsem –hepsinden öte, eğer çıkarmayı başardığı o tuhaf *mmmhh*, *ıhh-hhh* ya da *ohhh* seslerini taklit etmeye kalkarsam– o zaman siz, sa-

yın yabancı, onu Tupelo, Mississippi'de bir kulübede ölü ikiz kardeşiyle birlikte doğan ve yıllar sonra ünlenen genç kamyon şoförünün mantar gibi türeyip ardından gülünç duruma düşen taklitçilerinden biri sanabilirsiniz.

1956 yılının ilk aylarında bir gün, Persis Kalamanja adında bir kız –Leydi Spenta Cama'nın oğlu Ormus'u evlendirmeyi düşündüğü kız; hatta sözü geçen günlerde Leydi Spenta apar topar aynı şeyi Kalamanja'nın *père et mère*, yani babası ve annesiyle de görüşmekteydi– Ormus Cama'yı Bombay'ın Fort bölgesinde, eski bir kuşağın gözdesi olan şarkıcıların antikalaşmış plaklarının yanı sıra kimi zaman, muhtemelen limana yanaşmış Amerikan donanmasına ait gemiden izinli olarak kente inen denizcilerden edindikleri gerçek cevherlerin de bulunabileceği o sahte elmaslarla dolu bir define sandığına benzeyen Ritim Merkezi'ne götürdü. Orada, dinleme odalarından birinde, gelecekteki kocasını engin kültürüyle etkilemek için can atan Persis (çünkü Persis bu eşleştirmeye kendini epey kaptırmıştı; ne de olsa daha önce bahsetmiş olmam gereken ve hiç şüphesiz yeniden bahsetmek için pek çok fırsat bulacağım üzere Ormus karşı konulamayacak kadar tatlı bir genç adamdı) yeni olmasına rağmen cızırdayan bir 78'lik plak çalınca kendi dillendirilmeyen acılarını, kendi açlığını, yalnızlığını ve rüyalarının sesini duyan Ormus'un gözleri, *Heartbreak Hotel*'i Jesse Garon Parker'ın sesinden duyan her genç gibi dehşet ya da aşkla irileşince genç kadın derin ancak kısa süren bir doyum yaşadı.

Ama Ormus sıradan bir delikanlı değildi. Persis'in büyülü bir mutluluk anı olarak gördüğü şey aslında gitgide kabararak kontrol edilemeyecek şekilde bedenini veba mikrobu gibi saran öfkeydi. Şarkının yarısında öfkesi dışarıya taştı. "Bu kim?" diye bağırdı Ormus Cama. "Bu kahrolası hırsızın adı ne?"

Yeterince hızlı davranırsa şarkıcıyı yakasından yaka-

layıverebilirmiş gibi dinleme odasından hışımla çıktı. Karşısında uzun boylu, New York'taki Giants takımına bağlılığını ifade eden bol bir eşofman üstü giymiş, halinden hoşnut on iki on üç yaşlarında olmasına rağmen her ikisi için de yeterince bilgili görünen bir kız duruyordu. "Hırsız mı?" diye sordu. "Ona pek çok isim takıldığını duymuştum fakat bunu ilk kez duyuyorum."

Vina Apsara ile Ormus Cama'nın hikâyesi yıllardır farklı ağızlarda efsaneleştirilip, tekrar tekrar anlatılıp, yalanlanıp kötülendiğinden ilk karşılaşmaları da pek çok farklı biçimde anlatılmaktadır: Hangi dergiyi okuduğunuza bağlı olarak Ormus'un beyaz bir boğaya dönüşerek sırtladığı Vina'nın erotik bir keyifle onun iki uzun, kıvrık ve ışıltılı boynuzunu sıkıca kavradığını; ya da Vina'nın aslında uzak mı uzak bir galakside yaşayan bir uzaylı olduğunu ve gezegendeki en çekici erkeğin Ormus olduğunu belirleyince elinde bir uzay çiçeği olduğu halde tam da Hindistan Kapısı'nın orada Ormus'un önüne ışınlandığını duymuş olabilirsiniz. Ritim Merkezi'ndeki karşılaşma pek çok yorumcu tarafından "uydurma" olarak göz ardı edilmiştir; fazla zoraki diyerek omuz silkerler, çok banal, hem şu şarkıyı kendisi yazmış olma hikâyesi de *nedir* öyle? Üstüne üstlük, diye ekler bu alaycılar, fasa fiso olduğuna dair kanıt mı arıyorsunuz, o halde şuna bir bakın. Ormus Cama'nın, yani kaküllü, favorili ve durmadan kalçasını sallayan Ormus'un o dönemin rock'n'roll kralını daha önce hiç duymadığını kabul etmezseniz bu hikâye baştan sona mantıksız bir hal alıyor. "Bahsi geçen olay 1956 yılında olmalı," diyerek gülüyor eleştirmenler. "1956 yılında Papa bile Jesse Parker adını duymuştu. Hatta Ay'daki Adam[1] bile."

1. Bir Hıristiyan efsanesine göre insanoğlunun Ay'a sürüldüğüne ve Ay'da bir insan sureti olduğuna inanılır. (Ç.N.)

Fakat o günlerde Bombay'da iletişim teknolojisi henüz emekleme dönemindeydi. Televizyon yoktu, radyolarsa ebeveynler tarafından katı bir şekilde kontrol altında tutulan kaba saba aletlerdi. Üstelik All-India adlı devlet radyosunun popüler Batı müziği çalması yasaktı ve Hindistan'da, Kalküta'daki Dum Dum fabrikasında Batı müziği olarak yalnızca Placido Lanza'dan seçmeler ya da *Parmak Çocuk* adlı MGM filminin plağı basılıyordu. Yazılı medya da aynı şekilde çok sınırlıydı. Bırakın günlük gazeteleri, yerel şov dünyası dergilerinde bile tek bir Amerikan şarkıcısının fotoğrafını gördüğümü anımsamıyorum. Elbette ki ithal edilen bazı Amerikan dergileri vardı ve Ormus *Photoplay* ya da *Movie Screen* dergilerinde Jesse Parker'ın resimlerini (muhtemelen menajeri olan fesat "Albay" Tom Presley'nin yanında) görmüş olabilirdi. O yıl aynı zamanda Jesse'nin ilk filmi, *Treat Me Tender* New Empire Sineması'nda yalnızca yetişkinler için gösterime girdi. Yine de Ormus Cama hep ısrarla Ritim Merkezi'ndeki o güne dek Parker'ın ne bir resmini gördüğünü ne de adını duyduğunu savunup tek stil gurusunun ölü ikiz kardeşi Gayomart olduğunu iddia etti – Gayomart ona rüyalarında görünüyormuş.

Bense Ormus ve Vina'nın o büyük aşklarını yaşadıkları yıllar boyunca hikâyenin kimi zaman dinleme odasının içinde kimi zamansa dışında geçen bölümlerini, kâh o yanını kâh bu yanını uzatıp durarak yüzlerce kez anlattıklarına şahit olduğumdan plak dükkânı anekdotuna sadık kalacağım. Her âşık çift bir araya geliş öykülerine ayrı bir değer verir ve Ormus ile Vina da farklı değillerdi. Fakat kendileri de –yeri gelmişken belirtilmeli– hayatlarını efsaneleştirmekten hoşlandıklarından anlattıkları hikâyenin çok önemli bir noktası hatalıydı: Miss Persis Kalamanja anlatılarından tamamen çıkarılmıştı. Bu, şimdi düzeltme fırsatı bulduğum bir haksızlık. Kalbi kırık

tanığım Miss K.'yi kürsüye davet ediyorum.

Sevgi dolu kalbini Ormus Cama'ya kaptıran zavallı Persis o gün Ritim Merkezi'nde çok daha fazlasını kaptırmıştı. Ormus'un kendisini ve onunla birlikte de tüm geleceğini. Ormus bir kez Vina ile yüz yüze gelince Persis için her şey bitmişti; hatta Persis bile ilk bakışta bunun farkına varmıştı. Vina ve Ormus birbirlerine dokunmamış, hatta henüz ismen tanışmamışlardı fakat bakışarak sevişmeye başlamışlardı bile. Ormus tarafından yüzüstü bırakılan Persis insanın nasıl olup da birbiriyle çelişen iki farklı şeye aynı anda inanabileceğini anladı. Uzun bir süre boyunca Ormus'un elinin tersiyle ittiği aşkın Amerika'dan dönmüş o kadının verebileceğinden çok daha yüce olduğunu fark edip kendisine döneceğine inandı; aynı zamanda asla geri dönmeyeceğini de biliyordu. Birbirinin zıttı olan eş güçteki bu iki önerme Persis'in elini ayağını bağladığından hayatı boyunca ne evlendi ne de Ormus'u sevmekten vazgeçti; peş peşe gelen felaketler sonlandığında ondan bir mektup aldım. Ormus'un artık hayatta olmamasına rağmen hâlâ onun etkisinde olan zavallı Persis, güçlü kişiliğini yansıtan zarif, olgun elyazısıyla kalbindekileri kâğıda dökmüştü. Yine de bu etkileyici kadın bile Ormus Cama'nın gücü, elektriği, cazibesi, kayıtsız acımasızlığı, kısacası hayatına karşı savunmasızdı. Ormus onu paramparça edip bir köşeye atmıştı. Sanki birbirlerine olan sevgilerinin büyüklüğü onları sıradan inceliklerden, sorumluluktan, özenden bağışık tutuyormuş gibi her ikisi de insanlara bunu yapıyordu. Vina da bunu bana yapmıştı. Üstelik bu beni özgür kılmamıştı.

"En kötüsü de," diye yazmıştı Persis, "beni sanki hiç orada olmamışım, hiç var olmamışım, sanki onu oraya götürüp her şeyi başlatan ben değilmişim gibi tamamen silip atmış olması." Yazdığım yanıtta onu elimden geldiğince avutmaya çalıştım. Ne de olsa Ormus ve Vina'nın

kendi hikâyelerinde silmeye çalıştıkları tek kısım kesinlikle o değildi. Sosyal hayatlarının büyük bir bölümünde köklerini gizlemeyi, geçmişi söküp atmayı seçtiler ve diğer her şeyle birlikte Persis de bundan nasibini aldı; bu kişisel bir şey değildi. En azından onun durumunda son derece kişisel olabileceğini düşünmeme rağmen, Persis'e böyle söyledim. Kimi zaman Ormus ve Vina'nın, yücelerin yücesi bir dille bahsettikleri kendi aşklarının sunağında ibadet ettiklerini düşünüyordum. Kimse böyle âşık olmamış, bu denli derinlikli ve çarpıcı duygular hiçbir ölümlü tarafından daha önce hissedilmemişti... Böylesine tanrısal *amant*, yani âşıkların arasında bir başka kadının varlığı ilahların görmezden gelmeyi tercih edeceği bir detaydı.

Ancak Persis gerçekti; hâlâ da öyle. Ormus ve Vina artık yok, Persis ise tıpkı benim gibi geride kalanların bir parçası.

Plak dükkânında Ormus ve Vina bakışarak sevişirken Persis bölgesini savunmaya çalıştı. "Baksana ufaklık," diyerek dişlerini gösterdi, "senin AO'da olman gerekmez mi?"

"Anaokulu dağıldı büyükanne," dedi Vina ve Kalamanja vârisine sırtını dönerek Ormus Cama'yı çağlayan bakışlarıyla yıkadı. Ormus soğuk bir şekilde, uyurgezer gibi sorusunu yanıtladı. "Ona hırsız dedim çünkü sahiden öyle. Bu benim şarkım. Yıllar önce ben bestelemiştim. Tam tarihi bilmek istiyorsan iki yıl, sekiz ay ve yirmi sekiz gün önce."

Persis, "Of, hadi ama Ormie," diyerek mücadeleye devam etti. "Bu plak sadece bir ay önce piyasaya çıktı, o da Amerika'da. Buraya ise daha yeni geldi." Oysa Vina başka bir melodi mırıldanmaya başlamıştı; Ormus'un gözleri yine irileşti. "Bu şarkıyı nereden biliyorsun?" diye

sordu. "Yalnızca benim zihnimde var olan bir parçayı sana kim söylemiş olabilir?"

"Sanırım bunu da sen yazmışsındır," diye üsteledi Vina ve üçüncü bir melodinin girişini mırıldandı. "Ve bunu da, hatta bunu da."

"Evet, hepsini," dedi Ormus ciddiyetle. "Müziği yani ve sesli harf vurgularını. Şu budalaca sözler başkasının olabilir – *mavi ayakkabılar* hakkında bir şarkı öyle mi? Ne *bakvaas*[1] ama! – yine de vurgulama bana ait."

"Benimle evlendiğinde Mr. Ormus Cama," dedi Persis Kalamanja yüksek sesle bir yandan onu kolundan sıkıca yakalarken, "şu an olduğundan çok daha mantıklı davranman gerekecek." İşte tam bu esnada Persis'in aşkının hedefi olan kişi gülmekle yetindi: neşe içinde yüzüne güldü. Bozguna uğrayan Persis hıçkıra hıçkıra ağlayarak küçük düşürüldüğü bu sahneyi terk etti. Onu plaktan silme süreci başlamıştı.

Vina en başından itibaren Ormus'un yalvaççа tavırlarını sorgusuz sualsiz kabullenmişti. Adam o dönemin en popüler parçalarından bazılarının asıl bestekârı olduğunu iddia ediyor ve bunu öylesine kontrolsüz bir şiddette yapıyordu ki Vina'nın ona inanmaktan başka şansı kalmıyordu. "Ya sahiden doğru söylüyordu," dedi Vina bana yıllar sonra, "ya da tehlikeli olabilecek kadar kaçıktı ve o dönem Bombay'daki hayatımla ilgili hislerimle Piloo amcamın kıskacında yaşadıklarımın yanında erkek arkadaşımın kaçık olması iyi sayılırdı." Persis kaçtıktan sonra ne yapacaklarını bilemedikleri kısa bir an yaşadılar; ardından Vina, kendi hayatını şimdiden gizlice bir-

1. (Hint.) Saçmalık. (Ç.N.)

leştirdiği karşısındaki adamın ilgisini kaybetmemek için ona müziğin nasıl icat edildiğini bilip bilmediğini sordu.

Evvel zaman içinde tüylü yılan Quetzalcoatl hava ve suyun hâkimiyken savaş tanrısı da toprağa hükmediyordu. Savaşlarla ve güçlerini ispat etmeye çalışarak dolu dolu yaşıyorlarsa da hiç müzik yoktu ve her ikisi de güzel bir ezginin özlemini çekiyordu. Savaş tanrısı bu durum karşısında çaresizdi fakat tüylü yılan öyle değildi. Aynı zamanda müziğin de yurdu olan güneşin evine uçtu. Yolda birkaç gezegen geçti ve her birinden farklı müzikler geldiğini duymasına rağmen ortada hiç müzisyen yoktu. En sonunda müzisyenlerin yaşadığı güneşin evine vardı. Yılanın istilası karşısında güneşin hiddeti korkunçtu, fakat Quetzalcoatl korkmuyordu ve özel gücünü, yani fırtınaları serbest bıraktı. Fırtınalar öyle şiddetliydi ki güneşin evi bile sallanmaya başladı ve dehşete kapılan müzisyenler dört bir yana kaçıştı. İşte bazıları da dünyaya düştü, yani tüylü yılan sayesinde müziğimiz var.

"Bu hikâyenin kökeni nedir?" diye sordu Ormus. Kendini kaptırmıştı.

"Meksika," dedi Vina. Ona doğru bir adım atıp yüzsüzce elini tuttu. "Ve tüylü yılan benim, burası güneşin evi ve sen, sense müziksin."

Ormus Cama kızın ellerinin arasındaki eline bakınca üzerinden bir şeylerin kalkmaya başladığını hissetti, bu belki de uzun zaman önce erkek kardeşinin sesini kesmek için kullandığı yastıktı.

"Yakın zamanda şarkı söylememi dinlemek ister misin?" diye sordu kendisini bile şaşırtarak.

"Kültür" nedir? Sözlükten bakın. "Denetim altındaki bir besi yerinde yetiştirilen bir mikroorganizmalar grubu." Hepi topu bir lamın üzerindeki hücre topluluğu,

kendisine toplum adını veren bir laboratuvar deneyi. İşte bu hücreler gibi dönenip duran birçoğumuz için lamın üzerindeki hayat yeterlidir; hatta bu "kültür" bizim için bir gurur kaynağı dahi olabilir. Kölelik için oy atan köleler ya da lobotomi isteyen beyinler gibi tüm bu moron mikroorganizmaların tanrısının önünde diz çöküp tek tipleştirilmek ya da öldürülmek ya da bir şekilde düzenlenmek için ibadet ederiz; itaat etmeye ant içeriz. Ancak eğer Vina ve Ormus da bir çeşit bakteri idiyseler, kolay kolay pes etmeyecek türden bir çift böcek olmalıydılar. Hikâyelerini anlamanın bir yolu da, bunu başka kimsenin kullanamayacağı ısmarlama iki kişiliğin yaratılmasına dair bir anlatı olarak görmekti. Geri kalanlarımızın kişiliği, dini, dili, önyargıları, davranış biçimleri, kısacası her şeyi hazır geliyordu; oysa Vina ve Ormus *otocouture*[1] adı verilebilecek şeyde ısrarcıydı.

Ve müzik, yani popüler müzik de onlar için büyülü dünyalara açılan kapının anahtarıydı.

Hindistan'da çoğu zaman bahsetmekte olduğum müziğin heybetli Batı dünyasının Doğu'ya bulaştırdığı hastalıklardan, aklı başında herkesin dur durak bilmeden savaşması gereken kültürel emperyalizmin en güçlü silahlarından biri olduğu söylenirdi. O halde köklerine ihanet edip zavallı hayatını çocuklarımıza Amerikan saçmalıkları dinletmeye adayan Ormus Cama gibi kültür hainleri neden sevinç nidalarıyla karşılanıyor? Değersiz kültürlerin bunca yüceltilip sığlıkların göklere çıkarılması neden? Pislik, bu kötü alışkanlık neden bir erdem gibi savunuluyor?

İşte kutsal anayurtlarının, o camdan laboratuvar la-

1. Burada "otkutür" olarak okunan ve özel tasarım giyim anlamına gelen *haute couture* tabiri kullanılarak bir kelime oyunu yapılıyor ve kişinin kendisini tasarlaması anlamında kullanılıyor. (Ç.N.)

ının dokunulmazlığını korumak için debelenip tıslayan esir edilmiş mikroorganizmaların iğrenç çabaları bunlardan farksızdır.

Vina ve Ormus'un bir an dahi vazgeçmeden iddia ettikleri şey budur: Ormus Cama'nın dehasının bir Amerika taklidi ya da Amerika'ya verilen bir yanıt olmadığı; bestelediği ilk şarkıların, sessizlik içinde geçen çocukluk yıllarında zihninde duyduğu müziğin Batı'ya ait olmadığı, ancak elbette ki en başından bu yana saf olmayan ve Batı, Doğu, Kuzey ve Güney'i karman çorman bir tür şifre gibi içinde barındıran Bombay aslında Batı'yı zaten içerdiğinden Batılılığın da Ormus'tan ayrı görülemeyecek meşru bir Bombaylı yanı olduğu.

Bu inanılmaz bir önermeydi: yani müziğin aslında Sun Plak Şirketi stüdyolarından ya da Brill Binası'ndan ya da Cavern Kulübü'nden önce Ormus'a ulaşmış olması. Müziği ilk kez onun duyması. Rock müzik, tüm sınırları aşarak herkese –biz çocukken doğup ergenliğini biz gençken yaşayarak, bizimle birlikte yetişkinliğe adım atarak aynı anda göbeklenip kelleştiğinden en çok da benim kuşağıma– ait olan kentin ve günümüzün müziği: Sözde Ormus Cama adında Parsi bir Hintli erkek çocuk tarafından herkesten önce, hatta tam iki yıl sekiz ay ve yirmi sekiz gün önce duyulan müzik işte buydu. Yani Ormus ve Vina'nın anlattığı tarihin farklı akışına, kendi alternatif gerçekliklerine göre biz Bombaylılar bu müziğin aslında bize ait olduğunu, tıpkı Ormus ve benim gibi Bombay'da doğduğunu, "ithal mal" olmayıp tamamen Hindistan'da ortaya çıktığını ve belki de yabancılar tarafından bizden çalınmış olabileceğini iddia edebilirdik.

Bu arada iki yıl, sekiz ay ve yirmi sekiz gün tam olarak (artık yıl olmazsa) bin bir geceye tekabül ediyor. Ne

var ki 1956 artık yıldı. Hadi bakalım. Buna benzer tuhaflıklar her zaman işe yaramaz.

Böyle bir şey nasıl olabilir?

Bu sorunun yanıtını alabilmek için bir süre daha beklemeliyiz, Ormus Cama plak dükkânından (reşit olmayan pericik Vina Apsara ile tanıştığı için) neşe ve (gizliden gizliye bestelediği şarkıların Jesse Parker, Jack Haley'nin Meteorları ve parmak şaklatan birtakım başka kâküllü Yankiler tarafından "çalındığını" keşfettiği için) dehşet içinde çıkıp eve dönene kadar. Bu yanıt, işlerin nasıl gittiğini merak eden çöpçatan annesi Ormus'a "Sevgili Persis, nasıl da hünerli bir kız, öyle çok iyi özelliği var ki, saygılı, iyi eğitimli, lise ve üniversitede hep iyi notlar almış, üstelik kendi çapında çok da güzel, sence de öyle değil mi Ormus?" diye sorup da alelacele yapılan övgüler yüzünden yanıt yerine yalnızca bir omuz silkmesi almadan verilemez. Sonra miskin miskin yürüyerek girdiği yemek odasından çıkıp büfenin üzerindeki gümüş şamdanı parlatıyormuş gibi yapan yaşlı, dermansız hizmetkârın, yani babasının ölmüş William Methwold'dan devraldığı ve Sir Darius'un Lord Emsworth'ün ölümsüz Beach'ine[1] olan sempatisi nedeniyle "uşak" titrini edinerek aile yadigârı gümüşleri yıllardır çok ama çok yavaş bir biçimde çalmakta olan (ortadan kaybolan gümüşler öyle değersiz, olaylar arasında geçen süreyse öyle uzundu ki İyimser Düşünce Meleği ve elbette ki Süzme Budalalık Meleği'nin önderlik ettiği Leydi Spenta bunları kendi dikkatsizliğine verdi. Bu şamdan dışında hemen hiç gümüş eşya kalmadı ve her ne kadar Ormus hırsızın

1. P.G. Wodehouse'un ünlü bir hikâyesindeki uşak karakterinin adı. (Ç.N.)

kimliğini biliyor olsa da kibirli bir şekilde mülkiyet fikrini küçük gördüğünden anne babasına hiçbir şey söylemedi) kleptoman kâhya Gieve'in yanından geçmeli. Ve –En sonunda!– Ormus kendi odasına girip yatağına uzandıktan sonra yavaş yavaş dönmekte olan tavan vantilatörüne bakıp –Şimdi!– düşüncelere dalıp gidiyor. Bir karanlık çöküyor. İşte o meşhur C*ama obscura*, yalnızca kendisinin dizginleyip bir hünere dönüştürdüğü hastalıklı ailesinin içine kapanıklık laneti.

Zihnine oyun oynayabiliyor. Vantilatöre bakarken odayı baş aşağı "çevirebiliyor", öyle ki artık sanki tavanda yatıp yerde gitgide büyüyen metal bir çiçek gibi dönmekte olan vantilatöre bakıyor. Sonra içinde bulunduğu ortamın ölçeğiyle oynayabiliyor, yani vantilatör artık dev gibi ve hemen altında kendisinin oturmakta olduğunu düşünebiliyor. Burası neresi? (Gözleri kapanıyor. Sol gözkapağındaki mor doğum lekesi sanki titreyip atıyor.) Çölün ortasında bir vaha ve o, dalları rüzgârda salınıp duran upuzun bir hurma ağacının gölgesinde yatıyor. Şimdiyse kurduğu hayalleri derinleştirerek bu çöl tavanını doldurmaya başlıyor; kocaman uçaklar perde raylarına iniyor ve içlerinden büyülü bir metropolün gürültülü kalabalığı geçiyor; yollar, gökdelenler, taksiler, silahlı polisler, gangsterler, avanaklar, dudaklarının arasına sigara sıkıştırıp başka erkeklerin eşlerine şarkı besteleyen piyanistler, poker masaları, ünlü yıldızlarla dolu büyük odalar, çarkıfelekler, har vurup harman savuracak paraları olan oduncular, almak istedikleri o küçük elbise için para biriktiren orospular.

Artık bir vahada değil, parlak ışıklı bir kentte, tiyatro ya da kumarhane ya da başka bir dünyevi keyif sarayının önünde duruyor. Hışımla içeri giriyor ve aniden kimi aradığını anlıyor. Kardeşinin belli belirsiz olsa da fazla uzaktan gelmeyen sesini duyuyor. Ölü ikiz kardeşi ona şarkı söylüyor fakat o bunun hangi parça olduğunu

çıkaramıyor. "Gayomart, nereye gidiyorsun?" diye seslen-iyor Ormus. "Gayo, geliyorum, beni bekle."

Etraf ana baba günü, herkesin de çok acelesi var, çok para harcıyorlar, birbirlerini çok şehvetli öpüyorlar, önlerindeki yemeği çok hızlı yiyorlar, öyle ki et suları ve ketçap çenelerinden akıyor, yok yere kavgaya tutuşuyorlar, çok yüksek sesle gülüyor, çok yüksek sesle ağlıyorlar. Odanın bir köşesindeki devasa gümüş ekran odayı parlak ışıklarla dolduruyor. Zaman zaman odadaki insanlar başlarını kaldırıp tıpkı bir Tanrı'ya bakarmış gibi özlemle ekrana bakıyor, fakat sonra üzgün bir şekilde başlarını iki yana sallayıp tuhaf bir şekilde melankolik olan âlemlerine devam ediyorlar. Herkes bir tamamlanmamışlık havası yayıyor, tam anlamıyla var olamamış gibiler. Nişanlılarına kahramanlıklarını ballandıra ballandıra anlatan askerler var. Sarışın bir kadın muhteşem dekolteli gece elbisesiyle bir çeşmenin içinden geçiyor.[1] Odanın bir köşesinde Ölüm, Haçlı Seferi'nden dönmekte olan bir şövalyeyle satranç[2] oynuyor, bir diğer köşedeyse Japon bir samuray ulaşamadığı bir noktayı çaresizce kaşımaya çabalıyor. Dışarıda, sokakta, saçları kısacık kesilmiş sarışın bir kadın *Herald Tribune*[3] gazetelerine bakıyor.

Gayomart Cama, parlak gölgelerin arasından sahibinden kopmuş karanlık bir gölge gibi kayıp geçerken o belli belirsiz şarkısını söylemeye devam ediyor. Kardeşine yetişmeye çalışan Ormus'u elindeki lolipopu emip duran kel bir polis, uyaklı konuşan iki absürd Hintli palyaço ve yanaklarına pamuk doldurmuş bir mafya babası itip kakarak yolunu kesiyor. Bakışlarını kısa bir süre için Ormus'a çevirip onu hararetli bir şekilde sorguluyorlar.

1. Fellini'nin *Tatlı Hayat* filmindeki Anita Ekberg'e gönderme. (Y.N.)
2. Ingmar Bergman'ın *Yedinci Mühür* adlı filmine gönderme. (Ç.N.)
3. Jean-Luc Godard'ın *Serseri Âşıklar* filmine gönderme. (Y.N.)

O *sen misin?* diye soruyor gibiler. *Bizi bu korkunç yerden, bu bekleme odasından, bu limbodan kurtarıp gümüş ekranın anahtarını verecek olan kişi sen misin?* Fakat anında onun işlerine yaramayacağını anlıyorlar, bekledikleri kişi Ormus değil ve zombi danslarına geri dönüyorlar.

Gayomart bu ilk odanın dibindeki kapıdan çıkıyor ve Ormus güçlükle peşinden gidiyor. Kovalamaca gitgide sıradanlaşan merdivenlerden aşağıya doğru devam ederken daha kasvetli odalardan geçmeye başlıyorlar. Oynanmamış tiyatro rollerinin bulunduğu oda, çekilmemiş film ve televizyon karakterleriyle dolu olan salondan daha az büyüleyici, çok daha bayağı olan gelecekteki ihanetlerin parlamento salonu, düşünülmemiş kitaplar barı ve işlenmemiş cinayetler arka sokağından sonra en nihayetinde karşısında yalnızca zifiri karanlığa doğru inen demir basamaklı dar bir merdiven var ve Ormus ikiz kardeşinin aşağıda onu beklediğini biliyor, ne var ki inmeye korkuyor.

Yarattığı bu rüya âleminin en üst basamağında oturup karanlığa bakarken orada, karanlıkta bir yerde olan kayıp kardeşini, benliğinin gölgesini arama çabalarından dolayı gözkapağının üzerindeki mor leke parlamaya başlıyor, Ormus Cama, Gayo'nun şarkı söylediğini duyuyor. Gayo'nun güzel, hatta harika bir sesi var: mükemmel bir perde, muazzam ses aralığı, zahmetsiz bir kontrol, ustaca geçişler. Ama çok uzaktan geliyor; Ormus sözleri çıkaramıyor. Yalnızca vurguları duyabiliyor.

Anlamsız bir ses yığını. Saçmalık.

Eck-eck eye ay-ee eck ee, ack-eye-ack er ay oo eck, eye ook er aw ow oh-ee ee, oo ... ah-ay oh-eck...

İki yıl, sekiz ay ve yirmi sekiz gün sonra Bombay'daki bir dinleme odasında yeni Amerikan harikasından, yeni müziğin ilk yıldızından bu aynı sesleri duyunca kendini dışarı atmış ve kendi rüya âleminde gördüğü, tam anla-

mıyla var olmayı arzulayan ve o büyük günün asla gelmemesinden korkan gölgelerin yüzlerindeki ifadeler zihninde yeniden canlanıverince kendi yüzünde de aynı ifadenin olduğunu, çünkü aynı korkunun, yani *birilerinin tarihte aslında ona ait olan yeri çalmakta olduğu* korkusunun kendi kalbini de sımsıkı kavradığını fark etmişti ve Vina, Ormus'un titrek on dokuz yaşındaki elini tuttuğunda karşılık verdiği şey işte bu korku dolu bakıştı.

Doğaüstü olaylara karşı görüp görebileceğiniz en ilgisiz adamlardan biriyimdir fakat bu abartılı hikâyeye inanmaktan başka seçeneğim yok.

Ormus'un büyük gününün eninde sonunda gelmesini sağlayan ikisi hayatta, biri ölü –yani Ormus'un ikiz kardeşi Gayomart'ın ruhu, Ormus'un sevgilisi Vina ve Ormus'un babası Sir Darius Xerxes Cama– üç insan vardı. Gayo'nun dudakları bükük ifadesini örnek alarak kendi sert bakışlı duygusallığını ortaya çıkardı; Gayomart'ın o belli belirsiz şarkıları, şeytansı karanlıktan yükselen o melun ezgiler Ormus'un kendi ezgileri oldu. Ormus ikiz kardeşinde dönüşmeyi düşlediği Öteki'ni, sanatını besleyen o karanlık benliği buldu.

Vina'nın bu hikâyedeki rolünden çok yakında fazlasıyla bahsedilecek. Deri *chesterfield* divanında uyurken viski dolu İngiltere rüyaları gören, uyanıkken ise hayalî köşkler arzulayan Sir Darius'a gelince; oğlunun capcanlı bir rüyalar âlemi kurgulama yetisini babasından edinmiş olduğuna hiç şüphe yok. Daha fazlası da var; Sir Darius'un doğup büyüdüğü kente ilişkin hayal kırıklığı Ormus'ta da oluştu. Babasının huzursuzlukları oğluna da geçmişti. Gelgelelim Ormus asla İngiltere hayalleri kurmadı. Onun için beyaz bir köşk değil de şu öteki ev, ışık ve korku, düşünce ve tehlike, güç ve mucize mekânı olan ve gele-

ceğin doğmayı beklediği yer vardı. Amerika! Amerika! Ormus'u kendine çekiyordu; tıpkı pek çoğumuza yaptığı gibi ona da sahip olacak ve (o bizi canlı canlı yerken) Haz Adası'ndaki Pinokyo yahut tüm o minik eşekler gibi keyif içinde güleceğiz.

Aaa-iii!

Amerika, o Büyük Cazibe Merkezi, benim de kulaklarıma fısıldıyordu. Fakat her ikimizin de bırakıp gideceği kent olan Bombay konusunda Ormus ve ben asla anlaşamadık. Bombay onun gözünde hep bir taşra kasabası, kaba saba ve ilkel bir kentti. Büyük sahne, asıl metropol daha başka yerlerde, Şanghay'da, Tokyo'da, Buenos Aires'te, Rio'da ve hepsinden öte geniş caddelerine tepeden bakan kuleli mimarisi, devasa ay roketleri ve kocaman şıringalarıyla Amerika'nın o meşhur kentlerindeydi. Artık Bombay gibi yerler hakkında insanların o dönemde konuştuğu gibi konuşmak, yani tam bir *sınırda* olduğunu söylemek; ya da en az Ormus kadar Vina ile benim de arzuladığımız şeyleri bir tür *merkezcil kuvvet* olarak adlandırmak hoş karşılanmaz. Yine de Ormus ve Vina'yı harekete geçiren şey işte bu merkezi bulma arzusuydu.

Benimse nedenlerim farklıydı. Bombay'dan ayrılmama neden olan şey kibir değil bıkkınlık ve klostrofobiydi. Bombay fazlasıyla ebeveynlerim V.V. ve Ameer'e aitti. Yaşarken bedenlerinin öldükten sonraysa ruhlarının bir uzantısından farksızdı. Babamın hem anneme hem de Bombay şehrine karşı beslediği duygular öyle derindi ki ara sıra şakayla karışık çokeşli olduğunu söylüyordu ve Ameer'den sanki o da bir metropolmüş gibi bahsetmeye başlamıştı: onun temelleri, onun meydanları, onun trafiği, onun yeni gelişmeleri, onun suç oranı. Sir Darius Xerxes Cama bir keresinde kendisini, yani İngilizlerin

baş İngiliz Muhibbi ürününü Bombay'la bir tutmuştu; fakat Bombay Vivvy'nin kalbinde yer ettiği gibi Darius'un kalbinde asla bir yer edinemezdi. Çünkü Vivvy'nin kalbinde asıl kendi karısı Ameer vardı.

Pek çok genç kendi kişiliklerini bulmak için evlerinden ayrılır; benimse sadece *Wombay*'dan[1], ebeveynlerimin kentinden uzaklaşmak için okyanuslar aşmam gerekti. Doğmak için kaçtım. Fakat tıpkı en sonunda sigarayı bırakmayı başaran bir tiryaki gibi, geride bıraktığım o eski uyuşturucunun ne tadını ne de etkisini unuttum. Şimdi lütfen Jane Austen'ın o çok resmî toplumunun özenle törenselleştirildiğini (ve evet evlilik takıntısı edindiğini), çürümüş balık nasıl kıvıl kıvıl kurtçuk kaynarsa işte o denli karmaşa ve beklenmedik olay dolu Dickens'ın kokuşmuş, kalabalık Londrası'na aşılandığını; karışımın iyice çalkalanıp bir tür *shandy*[2] ve arak kokteyli elde edildiğini düşünün; sonra mor, lal, bordo ve yeşille renklendirip içine biraz da madrabazla pezevenk eklerseniz işte o zaman benim müthiş kentime benzer bir şey elde edebilirsiniz. Evet, orayı terk ettim; fakat benden muazzam bir yer olmadığını söylememi istemeyin.

(Ve açık konuşmam gerekirse başka nedenlerim de vardı. Örneğin aldığım tehditler. Orada kalmaya devam etmem canıma mal olabilirdi.)

Şimdi hikâyem ters yönlere doğru bir ileri bir geri gitmeye başlıyor. Hikâye anlatıcılarının ancak başlarına gelebilecekleri kabullenerek görmezden geleceği ve benim şu anda boyun eğmem gereken ileri akış, yasak aşkın

1. Ana rahmi anlamına gelen *womb* kelimesi kullanılarak kelime oyunu yapılıyor. (Ç.N.)

2. *Shandygaff* ya da *shandy*; İngiltere'de geliştirilen ilk zencefilli bira. (Ç.N.)

cazibesinden başka bir şey değil. Çünkü tıpkı "yeni yerler bulan" Alman şair Novalis'in yirmi yaşındayken kendisinden bir yaş büyük Sophie von Kühn'e bir kez bakar bakmaz geleceğinde tüberküloz ve romantizm olan absürd bir aşka tutulmaya yazgılı oluşu gibi on dokuz yaşındaki Ormus Cama, yani (Ardaviraf'ın başına gelen kaza sonucunda ailesinin üzerine çöken kara bulutlar nedeniyle evliliğe en uygun aday sayılmamakla birlikte) Bombay'daki bu en yakışıklı genç adam da sanki biri onu sırtından ittirmiş gibi on iki yaşındaki Vina'ya çarpılıverdi.

Ama aşkları absürd değildi. Asla olmadı. Hepimiz ona pek çok anlam yükledik, hem de fazlasıyla; tıpkı ölümlerine yaptığımız gibi.

"Adamakıllı bir centilmendi," derdi yetişkin Vina gururlu bir ses tonuyla – erkekler söz konusu olunca dünyadaki en kaba saba haytalara, en karanlık, centilmenlikten en uzak tiplere kadar düşebilen Vina! "İkinci kez karşılaştığımızda," diye devam ederdi anlatmaya, "aşkını ilan etti? ve aynı zamanda on altıncı yaş günüme kadar bana dokunmayacağına dair yemin etti. Ah şu benim Ormus ve o lanet olası yeminleri." Geçmişini aklamaya çalıştığından şüpheleniyordum ve bunu birçok kez dile getirdim. "Uçlarda yaşanan deneyimler bambaşka bir şeydir," diye çıkışırdı. "Bu konudaki düşüncelerimi biliyorsun: hepsine varım. Hepsini getirin! Yalnızca gazetelerde okumak değil, yaşamak istiyorum? Ama ben Bombay'ın Lolitası değildim." Başını iki yana sallayıp sinirlendiği için kendi kendine kızardı. "Sana güzel bir şey anlatıyorum piç kurusu. Sana yeniden elini tutabilmem için üç yıldan uzun bir süre geçmesi gerektiğinden bahsediyorum! Tek yaptığımız şarkı söylemekti. Ve o lanet tramvaylara binmek." Sonra güldü: Bu anılara asla karşı koyamadığından öfkesini unuttu. "Çın-çın!" diye bağırdı. "Çın!"

Ormus Cama'nın şarkı sözlerini duymuş olan herkes onun kişisel simgeleri arasında tramvayların ne denli önemli bir yer tuttuğunu bilir. Sokak çalgıcıları, kart oyuncuları, kapkaççılar, büyücüler, şeytanlar, sendikacılar, kötücül papazlar, balıkçı kadınlar, güreşçiler, soytarılar, berduşlar, dengesizler, orospular, gözden düşmüş şöhretler, motosikletler ve ucuz romla birlikte tramvaylar da pek çok şarkıda vardır ve her seferinde aşka yol alırlar. Aşkın altında eziliyorum, kaçışım yok, der bir şarkısında. Ah, tutsak ettiğin kalbimi ikiye böl, beni üzüm gibi ez. Hayır, umurumda değil. Ben buyum. Beni tramvay gibi ezip geçebilirsin bebeğim ama ben tramvayını raydan çıkarırım.

İşte Ormus ve Vina uzun süren flörtlerini geçmişte kalmış, hâlâ üzüntüyle anımsanan Bombay'daki tramvaylarda sürdürdüler: Vina okuldan kaçarken Ormus hiçbir açıklama yapmadan Apollo Bunder'daki apartman dairesinden çıkardı. O günlerde gençler daha sıkı kontrol edildiğinden bir hesaplaşma kaçınılmazdı fakat o zamana dek kentin sokaklarında büyülü saatler geçirerek birbirlerinin hikâyelerini öğrendiler. Ve işte ben de –en sonunda– geçmişe gidebileceğim; Vina'nın geçmişine. Hikâyemin diğer bir gereğini yerine getirerek Vina'nın gelecekteki sevgilisinin kulaklarına fısıldadıklarını beğeninize sunacağım.

Kötü bir kız nasıl yetişir: Nissa Shetty adı verilen kız, Virginia'nın Chester kasabasının dışında, Hopewell'in hemen üstünde, Screamersville ve Blanco Mount arasında kalan ve 295 numaralı otobandan doğuya doğru kıvrılarak ayrılan ıssız bir yolun kenarındaki mısır tarlasının ortasında bir kulübede doğdu. Her iki yanı mısırla çevriliydi, arka taraftaysa keçiler vardı. Annesi, balıketli, sinir-

li, çok kitap okuyan, hayalci ve hayata yaptığı mütevazı başlangıca rağmen kendini iyi taşıyıp çok şeyler uman Yunan-Amerikan melezi Helen, II. Dünya Savaşı'nın erkek kıtlığında tatlı dilli Hintli –Ta oraya kadar nasıl gelmişti? *Hintliler her yerdedir, kum gibi, öyle değil mi?*– bir avukata âşık olmuş, onunla evlenmiş ve üç yıl içinde üç kız babası (Normandiya Çıkarması sırasında doğan Nissa ortancalarıydı) olan bu adam görevini kötüye kullanmaktan hapse girmiş, barodan atılmış, Nagasaki'nin bombalanmasının ardından hapisten çıkmış, karısına cinsel tercihinde bir değişiklik olduğunu söylemiş, Vina'nın deyişiyle "ilişkide kadın rolünü üstlenerek" iriyarı erkek sevgilisiyle birlikte bir kasap açmak üzere Newport News'e gitmiş ve bir daha ne aramış ne para yollamış ne de kızlarının doğum gününde ya da Noel'de bir hediye göndermişti. Sevgisiz bir huzur içinde geçen o günlerde Helen Shetty içki, hap ve borç batağına saplanarak bir türlü dikiş tutturamayınca çocukları da kısa yoldan cehenneme yönlenmişlerdi ki kendisi de dört çocuk sahibi bir dul olan ve elinden her iş gelen inşaatçı John Poe bir barda sarhoş vaziyette geğirip duran Helen'le karşılaşmış, onu dinlemiş, umutsuzluğa kapılmak için yeterince nedeni olduğuna karar vermiş, nefes almayı hak eden güzel bir kadın olduğunu düşünmüş, ona bakmaya yemin edip üç çocuğuyla birlikte içinde bulunduğu bataktan çekip alarak kendi basit evine almış ve kendi çocuklarıyla Helen'in çocukları arasında asla ayrım yapmamış, onların koyu esmer tenleriyle ilgili tek kelime etmemiş, kızlara kendi soyadını vermiş (böylelikle Nissa Shetty üç yaşından itibaren Nissa Poe olmuştu), ailesinin karınlarını doyurmak, üstlerini giydirmek için canla başla çalışmış, karşılığındaysa Helen'den alışılagelmiş kadınsal işlerle ilgilenmesi dışında bir de başka çocuk sahibi olmayacaklarına dair bir anlaşma yapmasını istemiş ve her ne

kadar Helen hayatı için bambaşka şeyler ummuş olsa da dibe vurmaya ne kadar yaklaştığını bildiğinden bunu, yani istikrarı, kaba saba bir tür aşk, cömert kalpli bir adam ve ayaklarının altından kaymayacak sağlam bir zemin bulmuş olduğu için kendisini şanslı sayıyordu ve eğer adam işlerin eski moda yürümesini istiyorsa bu hiç itiraz etmeden kabulleneceği bir değişiklikti ve böylelikle yaşadıkları kulübe hep tertemizdi, kıyafetleri daima ütülüydü, çocuklar hep tok ve temizdi, John Poe her akşam eve geldiğinde sıcak yemeği masada hazırdı ve çocuk konusunda da haklı olduğundan Helen kente inip ameliyat olmuştu ve bu da sorun değildi, sahiden sorun değildi, yapacak sürüyle işi vardı ve bu da durumunu kolaylaştırıyordu, John yatakta da en az gündelik hayatında olduğu kadar eski kafalıydı, lastiklerle falan işi yoktu ve artık her şey iyiydi, hatta iyiden de öte, çok iyiydi. Her hafta maaile John'un kamyonetine binip açık hava sinemasına giderlerdi ve Helen Poe beyazperdedeki yıldızlar yerine göktekilere bakarak bazı çekinceleri olsa da şansı için onlara teşekkür ederdi.

Eğer John Poe'nun bir hayali varsa o da keçilerle ilgiliydi. Evin arkasındaki ağılda onlara süt sağlayan beyaz bir Saanen[1] keçisiyle birlikte kesim için beslenen az sayıda İspanyol ve miyotonik keçiler vardı. Nissy Poe inek sütünün tadını bilmeden büyüdü. John Poe ona keçi sütünün hazrnının daha kolay olduğunu söylemiş, hatta Kraliçe Kleopatra'nın yaptığı gibi güzellik maskesi niyetine yüzünü keçi sütüyle yıkaması için onu yüreklendirmişti. Annesi ona asla bu iriyarı, içten fakat baskın adamla ters düşmemesi gerektiğini öğretmişti ve Nissy daha sonra nefret edeceği o mavimsi, kötü kokan sıvıyı hiç

1. Adını İsviçre'deki Saanen Vadisi'nden alan değerli bir keçi türü. (Ç.N.)

itiraz etmeden içti. Kaderleri önceden belli olan İspanya keçileri sezon geldiğinde mezbahaya gönderildiğinde haftalarca keçi etinden başka yiyecek bir şey olmazdı. Helen Poe çok iyi yemek yapabilen bir kadın değildi ve küçük Nissy takınması gereken yapmacık gülümsemeler nedeniyle her şeyden çok yemek saatlerinden korkuyordu. John Poe sağladığı nimetler için düzenli olarak teşekkür edilmeyi bekleyenlerdendi.

Mükellef bir keçi eti yemeğinin ardından John Poe sandalyesini geriye doğru itip gelecekten bahsederdi. Arka bahçede, tellerin arasında yalnızca on santim olan bir buçuk metre yüksekliğinde çitlerle çevrili küçük otlaktaki keçiler için, bunlar yalnızca bir başlangıç, derdi Nissy'nin üvey babası. Hayatı boyunca başkaları için çalışıp durmayacağına dair bahse girebilirdiniz. Aklında bir keçi çiftliği vardı. Düşündüğü bir et çiftliği değildi; etleri için beslenen keçileri, özellikle de genetik bozuklukları nedeniyle ürktüklerinde bacakları kaskatı kesilip yere düşen miyotonikleri küçümsüyordu. Kimi geceler John Poe Oregon'da, hatta belki Florida'da keçi sütü işine gireceği günlerden bahsederdi. İsviçre'nin Alp ve Toggenburg keçileriyle çöle özgü Nubian keçilerine övgüler düzerdi. Keçi peyniriyle keçi sütünden yapılan sabunların faydalarından bahsederdi. Bazı gecelerse hayallerini angora ve kaşmirlerin yanı sıra gelecekte Texas ya da Colorado'da yapacağı iplik çiftçiliği süslerdi. "Doğulu olduğunuz için bu hoşunuza gider," derdi Helen'in kızlarına. "Kaşmir'in kökeni Hindistan'ın Kaşmir kentidir ve angora da Türkiye'nin Ankara kentinden çıkmadır ve angora keçilerinin yününden yapılan kıyafetlere verdiğimiz isim olan moher Arapçada ya da ona benzer bir dilde 'tercih ettiğimiz şey' anlamına gelir." Yün lifleri post tüylerinden daha uzun olan ve yüksek kalitede kaşmir tipi yün sağlayan Özbek karakeçisi de sık sık bu tiratlarda

yer alırdı. Ama Nissy yine de ondan beklendiği şekilde gülümseyip teşekkür ederdi. Ve John Poe elinde birası kendi Şark hayallerine dalıp giderdi.

Ormus Cama ve ben Hindistan'da büyürken kalplerimizin Batı için çarptığını hissederdik; Vina'nın Doğu'ya, en azından Doğu'nun tüylü hayvanlarına düşkün olan o iyi, basit adamın himayesinde onca yıl geçirmiş olduğunu düşünmek ne kadar da tuhaf.

Bazen John Poe keçi fıkraları anlatırdı. (İki keçi açık hava sinemasındaki makinist odasına girip makarayı kemirmeye başlar. "Tanrım, bu film çok güzel," der biri ve ikincisi şöyle der, "Evet ama kitabı çok daha güzeldi.") Ne var ki başkalarının bu tür laubalilikler yapmasına katlanamazdı. Bir keresinde yeni komşuları gelip şöyle demişti, "Keçiler ha. Süper, biz keçilere bayılırız, hatta evcil bir keçi almayı düşünüyorduk, ama adamın teki bize, 'Keçiler iyidir hoştur ama arabanızı yiyebilirler,' dedi." Adam gittikten sonra John Poe ona, ailesine ve mülklerine yasak koydu. Adam nedenini dahi bilmeden ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştı ve söz konusu John Poe olduğundan temyiz şansı da yoktu.

Özel hayatın olmadığı bir evdi, ranzalı yatak odalarının birinde üç, diğerinde dört çocuk istif halindeydi. İçlerinden bazıları büyüdükçe sessizleşti, içine kapanıp çekingenleşti. Nissy ise azgınlaştı. Anaokulunda arkadaşlarını ısırmasıyla dillere düştü ve onun da okuldan alınması gerekti. John Poe onu bir güzel dövünce Nissy geri dönüp arkadaşlarını daha sert ısırmaya başladı. Savaş iyice kızıştı ve sonra aniden sona erdi çünkü her iki taraf da bu işin sonunun ölümcül olacağının farkına varmıştı. John Poe, Nissy'ye onu sevdiğini söyleyerek kemerini yerine taktı ve Nissy Poe da dehşet içindeki sınıf arkadaşlarına, "Tamam tamam, sizi öldürmeyeceğim," dedi.

Irklar konusunda John Poe liberal düşünceye çok

yakındı. Helen ile birlikte okul yetkililerine gidip kızın esmerliğinin zenci karası olmadığını, Hindistan'dan gelen Hintliler olduklarını ve haklarında ayrımcılık yapılmaması gerektiğini, tıpkı diğer çocuklar gibi okul otobüsüne binebileceklerini söyledi. Her ne kadar bazı sorunlar yaratsa da yetkililer bu görüşlerine katıldı.

Nissy büyüdükçe diğer çocukların, yani beyaz çocukların ona Karaayak Hintli ve Keçikız dediklerini öğrendi. Sonra bir de zenci gibi görünüp İspanyolca konuşan –bu durum *onların* akıllarını sahiden karıştırmıştı– şu üç komşu çocuğu vardı ve Nissy Poe beyaz çocuklarla birlikte okul otobüsüne bindiği için onunla alay ederlerdi. Bir gün bu üç çocuk Nissy'nin otobüsünü beklemeye başladı, ısrarla yeni bir kanunun çıktığını ve artık kendilerinin de onun okuluna gideceklerini söylediler, tabii otobüs şoförü onları almadı. Nissy otobüse binerken arkasından ailesinin *cabrito*'ları hakkında küfrettiklerini, onun bir *cabronito* kızı olduğunu söylediklerini duydu. Hemen sözlükten baktı. C*abrito* bebek keçi anlamına geliyordu ve *cabronito* ise küçük homoseksüel demekti. Ertesi gün yine otobüsü beklerlerken bu kez yanlarında babaları da vardı, ama ne fark eder ki, Nissy hepsine yeterdi. Adam Nissy'yi oğullarının üstünden güçlükle alırken o sağa sola tekme ve yumruk savuruyordu, fakat tatmin olmuştu çünkü o kısacık süre içinde küçük küfürbazlara şaşırtıcı derecede büyük bir zarar vermişti. John Poe yine kemerini çıkarırken bu kez pek istekli değildi, çünkü kızın daha güçlü bir iradeye sahip olduğunu biliyordu. Nissy'yi görmezden gelmeye başladı ve Helen kızlarının okulda kalıp eğitimine devam ederek bir zamanlar kendisinin de yapmayı umduğu gibi yoksulluktan kurtulabilmesi için yetkililere yalvarmaya giderken ona eşlik etmedi. "Çocuklar için umut olmadan yaşamak çok zordur," dedi Helen Poe sınıf öğretmenine.

Keçikız. Kulübenin yakınlarında, Redwater Deresi'ne doğru Jefferson Lick adı verilen ağaçlıklı bir çukur vadi vardı. Şehir efsanelerine göre orada gezici bir Kanada sirkinden kaçıp yıllar boyunca başkaları eğlensin diye kafeste yarı aç yarı tok tutulup kırbaçlandığından vahşi ve tehlikeli olan insan başlı bir tür at yaşıyordu. Canavar Keçi ya da Jefferson Lick küçük çocukları korkutmak için kullanılan yerel bir öcüydü ve yaz aylarında düzenlenen fuardaki kıyafet balosunda mutlaka bir iki Lick Adam olurdu, kudretli Tanrı Pan eski püskü giysiler giyip Virginia'ya gelirdi. Çocuklar Nissy Poe'dan yeterince uzakta olduklarına eminlerse ona Keçi Adam'ın kızı diye bağırıp canlarını kurtarmak için var güçleriyle koşmaya başlarlardı.

Helen kızını daha doğru bir yola sokmaya çabaladı. Nissy neredeyse on yaşına yaklaştığında annesi onunla birlikte dışarı çıkıp (1954 yılının Anma Günü'nün[1] gecesiydi) gökyüzünde ışıldayan galaksiye bakmıştı. "Sadece kendi yıldızını takip et tatlım, başka hiç kimse ya da hiçbir şeyin seni yolundan çıkarmasına izin verme," dedi Helen titrek bir sesle ve Nissy sertçe ona baktı. Annesi apar topar kendini zorlayıp gülümsediyse de Nissy'yi bir an için bile kandıramadı. "Sadece bu güzel yıldızlardan birini seçip nereye gidiyorsa takip et." Bir meteor parladı. "Ben şunu seçiyorum," dedi Nissy Poe. "Bir sürü yere gidecek gibi görünüyor." Onu seçme, diye düşündü annesi, yıldız kayması kötü şans getirir. Fakat bunu söylemedi ve kızı sertçe başını salladı. "Evet anne. İstediğim yıldız işte o."

Nissy Poe o hafta sonu işlerini bitirdikten sonra kendi başına korkusuzca Jefferson Lick'e gitti. Herhangi bir

1. Amerikan İçsavaşı'nda ölenlerin anıldığı 30 Mayıs günü. (Ç.N.)

canavarla karşılaşacağını düşünmüyordu, ama yine de gidebildiği kadar uzağa gitmek istiyordu. Orman çok güzel, karanlık ve derindi ve Nissy yay gibi kıvrılan yaprakları aralayıp çukurun derinliklerine inerken anlamlandıramadığı bir hisse kapıldı, sanki kutsanmış gibiydi. Bu ıssızlıktı. Kuşları görmek için sessizliğin bir parçası olmanız gerekir. Bunu kim söylemişti? Mankafanın teki. Burada kendisini Pamuk Prenses gibi hissediyordu. Kuşlar her yerdeydi, tıpkı kelebek bulutları gibi ve şarkı söylediğinizde onlar da eşlik ediyordu. Arka vokallerde sarı tepeli ve sarı gerdanlı ötleğen kuşları vardı, ritmiyse ağaçkakanlar sağlıyordu. Nissy Poe kendini özgür bırakıp şarkı söyledi. *Shame, rattle and roll!*[1] Bu, yani fırlayan bir roket kadar kuvvetli olan sesi onun en büyük sırrıydı. Kimi zaman John Poe işteyken ve John Poe'nun çocukları da evde yokken, yani olan biteni daha sonra anlatamayacaklarken –John Poe herkese eşit davranabilirdi fakat çocukları tamamen farklıydı– Helen radyoyu açıp Driftwoods, Jack Haley, Ronnie "Man" Ray gibi yenilerden çalan bir kanal bulurdu. Hatta bazen şu zenci ritim ve blues kanallarından birine rastlarlardı ve Helen de kalçasını sallayarak John Poe'nun şeytan müziği olarak adlandırdığı bu ayrıksı müziğe eşlik ederdi. "Hadi tatlım," diye ısrar ederdi Helen, "benimle birlikte sen de söyle," fakat Nissy Poe onu daima reddedip dudaklarını bembeyaz bir çizgi haline sokarken annesi başını iki yana sallardı. "İyi vakit geçirebilmeni sağlamak için ne yapmalıyız bilmiyorum," derdi ve sonra kendini yeniden müziğe kaptırarak kıvırıp durmaya başladığında kendi kızları sadık fakat ruhsuz bir şekilde öylece bakarlardı. (Üç kızından ikisi; en genci genelde John Poe beklenmedik bir

1. 1954'te Jesse Stone'un, Charles E. Calhoun adıyla bestelediği ve Bill Haley & Comets tarafından seslendirilen rock'n roll parçası. (Y.N.)

saatte çıkagelirse diye ön bahçede nöbet tutardı.) Bu anlarda Helen de sanki çocuklaşır, zorunluluklardan ötürü bürünmesi gereken yetişkin kimliğinin altında sıkışıp kalan çocukluğuna dönmeye çalışırdı.

Nissy Poe annesi için asla şarkı söylemedi, kalbinin en derinlerindeki gizli tutkularını ortaya çıkaran sesini ancak yalnız kalmak için Jefferson Lick'e gidip uydurma bir canavarın koruması altında tüm dünyadan uzaklaştığında serbest bırakırdı. Müzik! Hayatta istediği tek şey buydu; sessizliğin değil, sesin bir parçası olmak.

Eğer sahiden bir Lick Canavarı olsaydı eminim o da Nissy'yi alkışlardı. En başından itibaren Vina'da hem ses hem de dur durak bilmeyen bir atak vardı. Genç kalbinde ne var ne yok döktükten sonra kirlenecek olan kıyafetleri yüzünden başının belaya gireceğini bilmesine rağmen toprağa uzandı, uykuya daldı, bir hışım uyanıp havanın kararDığını görünce Lick çukurundan apar topar çıkıp koşmaya başladı ve eve varınca acele etmesine gerek olmadığını gördü, çünkü herkes ölmüştü.

Çocuklar yataklarında katledilmişlerdi, tam kalplerine kocaman ekmek bıçakları saplanmıştı. Uykularında ölmüşlerdi. Fakat John Poe'nun boğazı kesilmişti ve odadaki karmaşadan anlaşılacağı üzere, eski televizyon sehpasının üzerine yığılıp kalmadan önce epey bir debelenmiş olmalıydı. Televizyon ekranı kan içindeydi ve John Poe tam televizyonun önünde, sonlanan hayatının kan çamurunda boylu boyunca yatmaktaydı. Televizyon açıktı ve birileri bir yerde başlayan savaştan bahsediyordu, Vietne? Dienbienkim? Çinhindi'nde tamam. Orası Hindistan'la Çin'in arasındaydı? Ve bu durum Hopewell, Virginia'da dizlerine kadar ailesinin kanına bulanmış küçük bir kızla gerçekten çok ilgiliydi.

Helen kulübede değildi, fakat Nissy onu çok geçmeden buldu, çünkü bütün keçiler de öldürülmüştü ve

Helen, havalar kötüleştiğinde hayvanların başlarını sokacak bir yerleri olsun diye John Poe'nun kendi elleriyle inşa ettiği üç kenarlı ahırın kirişlerinden birine asılıydı. Boşlukta sallanan ayaklarının tam altındaysa kurumakta olan kopkoyu bir kan tabakasıyla kaplı büyük bir bıçak duruyordu.

Nissy sabaha kadar yardım çağırmadığı için; portatif merdiveni kurup annesinin boynundaki ipi cinayet aletiyle kestiği için; bütün gece ışıl ışıl bir gökyüzü, kayıp duran yıldızlar ve sanki üzerine akan Samanyolu'nun (muhtemelen kahrolası keçi sütünden yapılmıştı ve bok gibi kokuyordu) altında, o ahırda tek başına bıçak ve annesi ve ölü keçilerle kaldığından; kötü kız olarak nam salmış olduğundan, herkesi ısırıp herkese karşı koyduğundan beş dakika boyunca bir şüpheli olarak görüldü ve bu beş dakika boyunca o, yani keçi kız, keçi canavarının Jefferson Lick'ten olma kızı, polislerin ona gözünü kırpmadan adam öldüren katillere baktıkları gibi bakıyor olduklarını fark etti. Saygı duyar gibi diyelim. Fakat beş dakika geçmeden Şerif Henry bile bunu bir çocuğun yapmasının çok zor olacağına kanaat getirdi, annesi asılmıştı ve Tanrı aşkına çocuk daha on yaşındaydı. Çözmesi zor bir olay değildi, deli kadın cinnet geçirmiş, onun gibi iriyarı, güzel bir kadın, üstelik hâlâ bir erkeğin kaybetmek istemeyeceği pek çok şeye sahipken daha fazla dayanamamış ve kendini kaybetmişti, yazık. Olur böyle şeyler.

* * *

Bu olayın ardından babası, yani Kasap Shetty âşığıyla birlikte çıkageldi ama Nissy Newport News fikrinden pek hoşlanmamıştı ve ömrü boyunca yetecek kadar ka-

saplık gördüğünden vejetaryen olacaktı. En sonunda Helen'in uzaktan akrabası olan New York eyaletinin batısındaki Finger Gölü yakınlarında yer alan Chickaboomlu Egiptus ailesinin[1] yanına taşınmayı kabul etti: Oraya tek başına otobüsle giderken annesinin cinnet geçirmek için neden tam da o anı, yani ortanca kızının Jefferson Lick'te uyuyakaldığı o Anma Günü'nü seçtiğini düşünüyordu. Belki de bir anlık bir şey değildi. Belki Helen onun, yani Nissa'nın güvende olmasını beklemişti. Hayatta kalmayı hak eden tek aile ferdi olarak annesi tarafından seçilmişti. Annesi onda bir şey, vahşiliği ve şiddeti dışında bir şey görmüş ya da duymuş ve bu yüzden canını bağışlamıştı. Nissa, annesinin kayan yıldızı.

"Beni duydu!" Aniden gelen farkındalık bağırmasına neden olmuştu. Etrafındaki yolcular ona bakıp koltuklarında hareketlendiler fakat onların bu rahatsızlığı Nissa'nın umurunda değildi. *Helen beni duydu. Bir gün beni Lick'e kadar izlemiş olmalı ve ben hiç fark etmedim ve işte bu yüzden bekledi, uzun süre dönmeyeceğimi biliyordu. Hayatta kaldım çünkü şarkı söylemenemi istedi.*

Bir tabelanın üzerinde, "Chickaboom'a Hoş Geldiniz" yazılıydı.

O kuzey ikliminde, Egiptus ailesinin yanında geçirdiği yaklaşık bir yıllık inziva boyunca Vina Apsara kimseyle çok fazla konuşmadı. Biraz üstüne gitseniz bir yılan gibi anında saldırıya geçerdi. Hayatı boyunca bana bu konudan yalnızca birkaç kez bahsetti. Ayak bastığı andan itibaren Nissy Poe'yu gömmüştü, bunun farkındaydım. Mr. Egiptus ona kendi soyadını kullanmasını önerdi

1. Burada Egiptus ailesi için *Egiptian* yani Mısırlı anlamına gelen *Egyptian* benzeri bir kelime kullanılarak kelime oyunu yapılıyor. (Ç.N.)

ve hep Diana adında bir kızı olmasını istediğini söyledi. O da hiç pişmanlık duymadan Diana Egiptus oldu. Fakat yeni ismi ona şans getirmedi. "Bana kötü davranan bir kadın vardı," dedi. "O ailede bana hiç iyi davranılmazdı." İsimlerini ağzından güçlükle alırdım. "O dönemde yanında kaldığım kadın," derdi baş işkencecisi Mrs. Marion Egiptus'a; diğer aile fertleriyse "yanlarında mutlu olmadığım insanlar" idi. Anladığım kadarıyla bu insanlar, kapısının önünde bir elinde dizginler diğerindeyse bir avuç puro olan, firavun dönemine ait iki tekerlekli bir savaş arabasının üzerindeki bir figürün durduğu Egypt adında bir puro dükkânı işletiyordu. "Tek atlı bir kasabaydı," dedi Vina, "ve o at da ahşaptı." Bu küçük kasaba onun ilk Truvası'ydı. Bombay ikincisi oldu, hayatının geri kalanıysa üçüncüsü; ve her gittiği yerde savaş vardı. Erkekler onun için mücadele ediyordu. O da kendi çapında bir Helen'di.

Chickaboom'da ne mi oldu? Size pek fazla şey anlatamam; Vina o dönemle ilgili çok az konuşurdu ve daha sonraki tarihlerde hikâyeyi araştıranlar da birbirleriyle çelişen, çoğu zamansa salt hayalî bilgiler verdiler. Marion Egiptus ağzı bozuk huysuzun tekiydi ve geleceğin Vina'sı'nın koyu esmer teninden tiksinirdi. Egiptus ailesinin diğer fertleriyse aynı koyu renk teni cinselliğe bir tür çağrı olarak görürdü. Genç Nissy-Diana-Vina'nın kuzenleriyle mücadele etmesi gerekiyordu.

Egypt iflas etti ya da satıldı. Bir yangın çıktı ya da çıkmadı. Yangının sebebi sigorta üçkâğıdı ya da kundakçılıktı ya da aslında hiç yangın olmamıştı. Marion Egiptus, yani "o dönemde yanında kaldığı kadın", "ona kötü davranan kadın" belki aile servetinin aldığı bu darbeden ötürü, belki de (eğer böyle bir darbe aslında olmadıysa) kıza karşı beslediği derin tiksinti duygularıyla, Diana Egiptus'un daha fazla yanında kalmasını kabul etmedi.

Vina'nın hata yapmaya, okuldan kaçmaya, şiddete eğilimli olmaya ve yoğun hap kullanımına devam etmiş olduğunu iddia edenler var.

Bayan Egiptus tarafından reddedilen Vina artık Amerika'da başka seçeneği kalmadığından Hindistan'a gönderildi. Newport News'taki Kasap Shetty, Bombay'daki zengin akrabaları yani Bandralı[1] Doodhwalalara neredeyse yalvarırcasına yazdığı mektupta artık ne bir avukat ne de her gün kibirli Amerikalılarla beslenmeye devam eden bir para babası olduğundan bahsetti, fakat bu şekilde eksik bilgi vermesi bir onur meselesi, özsaygısını korumanın bir yoluydu. Aynı zamanda kızının birden çok defa otoriteyle başının derde girdiğinden ve az da olsa abartılan Nissa Shetty'nin (bu mektupta asıl ismini kullanmıştı) genç kız cazibesinden de bahsetmemişti. Neyse ne, Amerika'dan dönen bir yeğen sahibi olmanın büyüleyiciliğine kapılan zengin Doodhwalalar Vina'yı yanlarına almayı kabul etti. Nissa Shetty'nin babası Greyhound ile gelen kızını Port Authority Terminali'nde karşılayıp onunla Manhattan'da bir gece geçirdi. Nissa'yı Rainbow Room'a akşam yemeğine götürüp ona sımsıkı sarılarak döner sahnede dans etti ve Nissa babasının ne söylemeye çalıştığını anladı; yalnızca işlerin iyi olduğundan değil, aynı zamanda sonsuza dek elveda dediğinden ve Nissa'nın artık kendisine bel bağlamaması gerektiğinden bahsediyordu. Arama, yazma, umarım iyi bir hayatın olur, elveda. Ertesi sabah Vina tek başına Idlewild'a gitti, derin bir nefes alıp Doğu'ya, Ormus'la benim onu beklediğimiz Bombay'a doğru yola çıktı.

1. Bombay'da zengin bir semt. (Ç.N.)

Vina'nın sanatını harekete geçirip hayatını mahveden öfkesini anlamak istiyorsak bize anlatmaktan kaçındıklarını, yaşadığı insafsız ilişkilerde maruz kaldığı ufak tefek acımasızlıkları, iyilik melekleriyle cam ayakkabıları olmayışını, hayatında prenslere yer olmayışını hayal etmemiz gerekir. Onunla Juhu Sahili'nde tanıştığımda ve Hindistan'ın geçmişi, bugünü ve geleceğiyle ilgili o çarpıcı tiradını duyduğumda aslında yalnızca bir tür maskeli baloda acı ironilerin ardına gizlenerek kendisini benden saklamaya çalışıyordu. Kozmopolit Bombay'da asıl taşralı olan kendisiydi; eğer Amerikan zevklerini övmek için bizi hiçe sayıyorsa bu sadece o ince zevklerden hiç nasibini almadığı içindi. Yoksulluk içinde geçmiş olan yaşamı boyunca, ona zenginliği ilk kez tattıran şişman Piloo Doodhwala'nın bedenine bürünmüş Hindistan oldu; bu yüzden o da ters tepki vererek konuşmasını Şark'ın yoksulluğunu küçümseyen sahte zengin Amerikalı sözlerle doldurdu. Chickaboom'da kışlar çok sertti (ondan öğrenmeyi başardığım ayrıntılardan biri de buydu); soğuktan nefret etmesine rağmen Bombay'dayken bu kez sıcaktan yakınmaya başlamıştı.

Son ve hepsinden önemlisi, eğer Vina'nın öfkesini anlamak istiyorsak kendimizi onun yerine koyup yorucu bir yolculuk sonrasında dünyanın öbür ucundaki Bombay'ın Santa Cruz Havaalanı'nda Pan Amerikan Douglas DC-6 tipi uçaktan inip de babasının –Ah şu adamın affedilmez düşüncesizliği!– onu bir kez daha ve bu kez en ufak bir kurtuluş umudu olmadan o çok nefret ettiği keçilerin kucağına atmış olduğunu görünce neler hissetmiş olabileceğini hayal etmemiz gerekir.

Çın-çın! Çın!

Bombay büyük bir şehir olmasına rağmen kimi za-

man şaşırtıcı bir şekilde ufak bir kasaba gibi olabiliyor; insanlar her şeyi hemen öğreniveriyor, özellikle de on iki yaşındaki kibirli ve güzel bir genç kız, film yıldızları kadar yakışıklı olan ve kızlarla olan ilişkilerindeki başarı oranı kulaktan kulağa aktarılarak efsanevi boyutlara ulaşmış on dokuz yaşındaki bir erkekle tramvaya bindiğinde. Hafıza kaypaktır ve üçümüz de dedikoduların yayılmasının kaç gün, hafta ya da ay sürdüğü konusunda bir türlü hemfikir olamamıştık. Fakat kesin olan şu ki bu söylentiler kulağına gittiğinde Piloo Doodhwala kızı dövmeye kalkınca Vina ona öyle vahşice saldırdı ki Golmatol, Halva, Rasgulla ve "muazzamaiyet"in birkaç üyesi onu anca yatıştırabildi ve bu süreçte Vina hem yaralandı hem de karşısındakileri yaraladı. Yağmur yağdı; Vina kapı önüne kondu; bizim kapımıza geldiğindeyse onu seven, bırakın onurunu lekeleyecek davranışlarda bulunmayı asla dokunmadığına dair yeminler eden Ormus fazla uzakta değildi.

Ve tüm bunlar mazide kalan 1950'li yıllardaydı! Kadın-erkek ilişkilerinin sıkı kontrol altında olduğu "azgelişmiş" Hindistan'da! Doğru, doğru: fakat "azgelişmiş" olsun olmasın en önemli kültürel miraslarımızdan biri, yalnızca toplumsal ahlakta yeni yeni başlayan değişim değil, aynı zamanda tarihsel olarak kanıtlanan ve halen hiperaktif olan erotik doğamız nedeniyle de ikiyüzlü kınamalara maruz kalan oldukça gelişmiş bir araçtı. *Kama Sutra* nedir? Bir Disney çizgi filmi mi? Khajuraho tapınaklarını kimler inşa etti? Japonlar mı? Ve elbette ki 1950'li yıllarda Kamathipura'da günde on sekiz saat çalışan genç fahişeler yoktu, çocuklar asla evlendirilmezdi ve çocuk yaştaki kızların peşinde şehvet düşkünü yaşlı Humbert'lar[1]

1. Humbert Humbert, Nabokov'un *Lolita*'sının orta yaşlı kahramanı. (Y.N.)

–evet, Nabokov'un şu yeni bombasını duyduk– neredeyse hiç yoktu. (Acaba.) Bazı insanların konuşmalarını duysanız, Hindistan'da yirminci yüzyılın ortasında seksin henüz keşfedilmediğini ve nüfus patlamasının bir tür alternatif döllenme yöntemiyle gerçekleştirildiğini sanırdınız.

Yani: Her ne kadar bir Hintli olsa da Ormus Cama'nın kızlarla arası iyiydi ve Vina her ne kadar on iki yaşında olsa da çizgiyi aşan erkeklere karşı aşırı bir şiddet uygulamışlığı vardı. Yine de tanışmaları her ikisini de dönüştürdü. O andan itibaren Ormus insan ırkına mensup diğer tüm dişilere karşı ilgisini yitirdi ve bir daha da asla edinmedi, Vina'nın ölümünden sonra dahi. Ve Vina ilk defa sürekli olarak beğenisine ihtiyaç duyduğu, yaptığı yahut söylediği her şeyden sonra onay, doğrulama ve anlam bulmayı bekleyerek baktığı bir erkek bulmuştu. Ormus onun hayatının anlamı olmuştu ve o da Ormus'un hayatının. Vina'nın hurdası çıkmış bir de gitarı vardı ve tramvaylara bindikleri ya da Scandal Point'te kayalara oturdukları ya da Hanging Gardens'ta dolaştıkları ya da Kamala Nehru Park'taki Old Woman's Shoe'nun[1] etrafında yürüdükleri o uzun akşamüzerlerinde Ormus'a nasıl çalınacağını öğretti. Üstelik Ormus'un kulak misafiri olduğu o anlaşılmaz şarkıları, ölmüş olan Gayomart Cama'nın kehanetten farksız ezgilerini duyduğunda ona ikinci kez ve gerçek anlamda müziğin içine doğmasını sağlayan ve sonsuza dek akıllarda yer etmesine neden olan o muazzam Cama repertuvarını mümkün kılan öğüdü verdi. "Kardeşini sevmen ve onun gittiği yolu takip etmek istemen çok güzel. Ama bu yol belki yanlış yoldur. Şu rüya sarayında bir başka odayı dene. Sonra bir başkasını, bir başkasını, bir baş-

1. Mumbai'nin Malabar Tepesi'nde çocuklar için düzenlenmiş bir piknik alanı. Asma Bahçeler de denen bu parkta bot biçiminde yapılmış ve "Yaşlı Kadının Ayakkabısı" adını taşıyan bir oyun evi vardır. (Y.N.)

kasını daha. Belki oralarda bir yerde kendi sesini bulursun. Belki o zaman sözleri duyarsın."

Zamanın döngüsü bir kez sonlandığında *kenosis*, yani bir tür boşalma yaşadığımızı söylerler. Her şey anlamını yitirir, yıpranır. Sanırım yalnızca Ormus Cama ve Vina Apsara'ya değil, aynı zamanda hayatlarının kesiştiği herkese olan da işte buydu. Bir döngünün sonunda zamanın bu şekilde dağılmasının türlü türlü zehirli, alçaltıcı, kirletici etkileri vardır. Bir temizlik gerekir. Ormus ve Vina arasında filizlenen aşk, yeni bir temizlik ve yeni bir zaman döngüsünün başlaması vaadiyle tamamlanmak için yıllarca beklemeye hazır olan aşk. *Plerosis*, yani zamanın yeni başlangıçlarla dolması vahşi, verimli bir tür güç bolluğuyla tanımlanır. Yine de buna benzer uygun kuramlar asla gerçek hayatın karmaşasını karşılamaya yeterli olmaz. Zamanın temizlenip yenilenmesinin gerçekten de faydalı sonuçları oldu, fakat yalnızca âşıkların hayatlarında. Bu yeni aşklarının onlara çok büyük bir enerji verdiği doğruydu; gelgelelim çevrelerinde felaketlerin ardı arkası kesilmedi.

Ormus, Vina'yı bir müptela gibi seviyordu: Ona daha çok sahip oldukça daha fazla ihtiyaç duyuyordu. Vina ise Ormus'u bir öğrenci gibi seviyor, kendisi hakkında iyi düşüncelere sahip olmasına ihtiyaç duyuyor ve o büyülü gülümsemesini görebilme umuduyla gözüne girmeye çabalıyordu. Fakat en başından itibaren Vina'nın da oyunlarına devam etmek için onu bırakıp başka yere gitmesi gerekiyordu. Ormus onun ciddiyeti ve benliğinin en derin yeriydi, ama aynı zamanda eğlencesi de olamazdı. İşte itiraf etmeliyim ki bu hafif rahatlama, bahçedeki bu yılan bendim.

5

Keçi şarkıları

Bugüne bir hayvan adağıyla başlayalım. (Ya da en azından bir adağın anlatımıyla.)

Ey iki kez dünyaya gelmiş olan Dionysos, Ey deliliğin güç verdiği boğa, tükenmek bilmeyen hayat çeşmesi, ilahî esrik, Hindistan'ın fatihi, kadınların tanrısı, defne yaprağı kemiren, yılanlara sarınan *maenad*'ların[1] hâkimi! Mütevazı eğlencelerimize devam etmeden evvel yakılan adaklar yerine katledilen süt verenlere dair kanlı hikâyemizi dinleyin ve memnun olursanız bu zavallı çabalarımıza o çılgın, ölümcül gülümsemenizin takdisini bahşedin!

Vina Apsara'nın ölmüş üvey babası John Poe için büyük çaplı keçi çiftçiliği uzak, ütopik bir fanteziden farksızken, kırsal kesimde sürülerinin bakım ve idaresi neredeyse tüm yerel halka iş olanağı sağladığından muazzam, hatta neredeyse feodal önem taşıyan Şri Piloo Doodhwala, yani kızın en yeni "*loco parentis*[2]"i ya da annemin deyişiyle "ebeveynden ziyade *loco*[3]", daha sonra Maharaştra adını alan eyaletin keçi kralıydı. En eski za-

1. Yunan mitolojisinde Dionysos'un müritleri, sözcük anlamı çılgın ve çılgınca çığlık atanlardır. (Ç.N.)

2. *In loco parentis* Latince "ebeveynler yerine". (Ç.N.)

3. (İsp.) Deli, çılgın. (Ç.N.)

manlardan şimdiki itibarlı konumuna gelinceye dek sütçü Piloo "küçük çaplı işini", yani "süt dağıtımını" yalnızca çok daha üst kademelere, sözgelimi devlet memuriyetine ve dünyanın nasıl işlediğini iyi bilen birinin böyle bir konumda edinebileceği muazzam zenginliğe ulaşmasını sağlayacak bir basamak olarak görüyordu. İşte bu nedenle Exwyzee[1] Süt Kolonisi'nin açılışı ve Bombaylılara kaliteli, tam yağlı, pastörize inek sütü sağlama iddiası Piloo için bir hakaretten farksızdı.

"İnek mi?" diye bağırdı karısı Golmatol'a. "İneklere tapsınlar ama memelerini de rahat bıraksınlar! İnsan bir tanrıçanın memeleriyle oynamamalı! Doğru değil mi kadın? Sen ne diyorsun?" Golmatol bu soruyu vakit kaybetmeden yanıtladı, "Yine de sütü iyidir." Piloo patladı. "İyi mi? Bunu benim yüzüme mi söylüyorsun? Arré, etrafım hainlerle çevriliyken nasıl ayakta kalabilirim? Möleyen tanrıların yanı sıra kendi karımla da tartışmam gerekirken bu nasıl olabilir?"

Golmatol renkten renge girerek başını öne eğip geriledi. "Hayır tatlım, ben yalnızca." Fakat Piloo'nun öfkesi yeniden asli düşmanına dönmüştü. "Exwyzee," diye homurdandı. "O kadar wyzeelerse[2] çok yakında ex[3] olacaklarını da biliyorlardır."

Piloo savaş açtı. Seğirterek ilerleyen muazzamaiyetin eşliğinde Bombay devlet dairelerinin koridorlarına dalıp rüşvetler dağıtıp tehditler savurarak "Kentin hemen kuzeyinde kâfirlerin açtığı yeni inek-istismar dükkânının" soruşturulmasına, suçlanmasına ve kapatılmasına öncelik verilmesini talep etti. İmar müfettişlerinin,

1. X, Y, Z harflerinin İngilizce telaffuzu. (Y.N.)

2. İngilizcede bilge, akıllı anlamına gelen *wise* kelimesiyle *wyzee* kelimesinin okunuşları benzeştiğinden bir kelime oyunu yapılmış. (Ç.N.)

3. Tıp terminolojisinde hastanın ölümü. (Ç.N.)

vergi müfettişlerinin, canlı hayvan müfettişlerinin, hijyen müfettişlerinin ve elbette ki polis müfettişlerinin peşinde koştu. Para verip hazırlattığı dev reklam panolarının üzerindeki *Sütçünüz Diyor ki* yazısının hemen altında yer alan kendi pis pis sırıtan yüzünden çıkan dev konuşma balonlarında şunlar yazılıydı: *EX – Pahalı demektir! WY – Neden Alasınız ki?? demektir*: *ZEE – Sıfır Keyif!!!*[1] *demektir.* Ve panonun en altında yer alan karton keçi logosunun yanında şu slogan yer alıyordu: O*yunuz Keçiye – Seçiminiz PILOO – Dost Doodh.*

İşe yaramadı. Hayatı boyunca daha eksiksiz, daha küçük düşürücü bir yenilgi yaşamamıştı. Bırakın Süt Kolonisi'ni suçlamayı yahut çalışma ruhsatlarını iptal etmeyi, kent yetkilileri soruşturma başlatmayı bile reddetti. Araştırmacılar ne kâfirlik ne de istismar olduğu konusunda hemfikirdi. İmar müfettişleri izinleri iptal etmeyi, vergi müfettişleriyse firmayı taciz etmeyi reddederken canlı hayvan ve hijyen müfettişleri Exwyzee'ye övgüler yağdırdığından polisler teftiş edilecek bir şey olmadığını söylüyordu. Daha kötüsü, Exwyzee arazisi popüler bir mesire yeri haline geldi; ve en kötüsü de her geçen ay Piloo'nun satış rakamları düşerken o lanet inekler başarıdan başarıya koştu. Keçicilikle geçinen köylerde yaşayan halk bu kriz için Piloo'yu suçlayarak galeyana gelmiş, hatta şiddete başvurma olasılıkları bile ortaya çıkmaya başlamıştı. Merkezî güçten düşen Piloo Doodhwala en sonunda eşine ne yapması gerektiği konusunda hiçbir fikri olmadığını itiraf etti.

"Peki ya benim zavallı Halva ve Rasgullam ne olacak?" diye üsteledi Golmatol Doodhwala bir yandan kollarına sarılıp ağlayan kızlarını teskin etmeye çalışır-

1. Yine kelime oyunuyla kurulmuş bir cümle: *EX-means Expensive! WY-means Why Buy it?? ZEE-means Zero Enjoyment Exists!!* (Y.N.)

ken. "Onlara ne diyeceksin? Şu küçük kafalarında herhangi bir fikir olduğunu mu düşünüyorsun? Sevimli değiller! Tenleri buğday gibi değil! Okulda yetersizler! İsimleri tatlı olsa da aslında ekşi mi ekşiler! Tek umutları sendin! Ve şimdi sen ellerinden servetlerini de alırsan halleri ne olacak? Gökten koca mı yağacak? Zavallı kızların hiç şansı yok – hem de hiç!"

İşte tam da bu kriz döneminde o melez kız ta New York'tan kalkıp geliverdi. Akrabalıklarının yakın olmadığı ve kızın çok da fakir olduğu ortaya çıktı, üstelik geçmişinde bir Pompadour'unkinden çok skandal vardı: kısacası defolu maldı. Doodhwalalar ona sırtlarını dönüp neredeyse yokmuş gibi davrandılar. Ona yalnızca en gerekli olan şeyleri sağladılar: yiyecek (masaları çeşit çeşit yemeklerle dolu olsa da ona genelde mutfakta pilav ve mercimek verilirdi, çoğu zaman önüne konan porsiyonlar azdı ve geceleyin aç yatardı); basit kıyafetler (mayosunu Amerika'dan kendisi getirmişti, kayıplara karışan babasının bir hediyesiydi); ve eğitim (Piloo'nun en çok içine oturan da buydu, çünkü harçlar çok yüksekti ve zaten bu veletin pek bir şey öğrenmeye niyeti yoktu). Vina'ya bu gereksinimleri sağlamanın ötesinde onu kendi kaderine bırakmışlardı. Vina, Zengin Bombay'ın da geçmişte kalan çok daha fakir iki hayatındaki en kötü şeyleri önüne koyduğunu çok geçmeden anladı: tiksindiği John Poe'nun keçileri ve puro dükkânlarıyla ünlenen Egiptus ailesinin kalpsiz zalimlikleri.

Artık Juhu Sahili'ndeki o gün çok daha farklı görünmeye başlıyor. Piloo ve Vina'nın aslında tuhaf bir şekilde aynı sonuca vardıkları anlaşılıyor: Hayatta ellerinde kalan

tek şey dışarıya karşı takındıkları tavırlardı, fakat bu da nasıl binilmesi gerektiğini bilince insanı epey uzağa taşıyabilecek bir küheylandı. İşte Piloo ve muazzamaiyeti, halkın arasında bir güç maskesine bürünerek başarıları devam ediyormuş rolünü oynarken bu maskeli baloda gösterdikleri performansın söyledikleri yalanı bir şekilde gerçek kılacağını, Dost-Doodh'un keçilerinin Exwyzee ineklerinin karşısında yaşadıkları hezimeti yavaşlatabileceğini yahut tersine çevirebileceğini umuyorlardı. Ve Vina da hayatta kalmak için çabalıyordu: gerçekte Piloo'nun şımarık Amerikalı şıllık kızı değil de karanlık bir gelecekle yüz yüze olduğu halde durumu pişkinliğe vuran fakir bir çocuktu.

Süt işinin geleceği Piloo Doodhwala'nın konuştuğu tek konu oldu, hatta saplantısı haline geldi. Bandra'daki villasının bahçesinde bir ileri bir geri giderken kafese kapatılmış Asya maymunu gibi çığlıklar atıp anlaşılmaz sesler çıkarırdı. Böğür yumruklama ve saç yolmayı hâlâ geçerli uğraşlar olarak gören son insanlardan olan Piloo tam kuşağının adamıydı. Farklı biçimlerde gelecek korkusu duyan ailesi ve muazzamaiyeti onu derin bir sessizlikle izlerdi. Ağlamalarını, yumruk sallamalarını, bomboş, bulutsuz göğe yakarışlarını. İnsan hayatının adaletsizliğiyle ilgili şikâyetlerini. Kısacık hayatında çok şey yaşamış olan Vina'nın ağzı fazla sıkı değildi ve günün birinde buna artık daha fazla katlanamadı.

"Of, şu aptal keçilerinin canları cehenneme," diye patladı Vina. "O lanet boğazlarını kesip et ve kürk manto haline getirsene!" Ses tonundan korkarak sağa sola kaçışan papağanlar Piloo'nun üstüne başına ve hatta karman çorman haldeki saçlarına pisledi. Vina farkında olmadan sarf ettiği uyaklı cümleler yüzünden derin öfkesine rağmen kıkırdamaya başladı.

Olayı izlemekte olan Doodhwala kızları babalarının bu sonradan görme fakiri artık kesinlikle pataklayacağını düşünerek neşe içinde birbirlerine sarıldılar. Fakat –Vina'nın küstah asiliği ve Ameer Merchant'ın deyimiyle "kıkırık krizine"; yağmur gibi yağan papağan pisliklerine rağmen– beklenilen öfke açığa çıkmadı. Tıpkı fırtına beklerken güneşin belirmesi gibi Piloo Doodhwala'nın yüzünde önce ağır aksak beliren gülümseme çok geçmeden ışıl ışıl parlamaya başladı. "Sana teşekkür ederim Miss Amerika," dedi. "İçerisi için et, dışarısı için kürk manto. Fikir güzel, fakat," –ve tam bu esnada şakağına bir parmağıyla vurmaya başladı– "aklıma çok daha güzel başka bir fikir getirdi. İstemeden de olsa aile servetimizi kurtarmış olabilirsin matmazel." Halva ve Rasgulla ise evlerindeki Külkedisi'nin böylesine beklenmedik (ve onlara göre tamamen uygunsuz) bir şekilde övgüye değer görülmesi karşısında içerleseler mi yoksa sevinseler mi bilemediler.

Bu tuhaf olayın ardından Piloo Doodhwala sürüsünün tamamının kesilip elde edilen etin bunu hak eden ve vejetaryen olmayan fakir halka bedelsiz olarak dağıtılmasını buyurdu. Krallara layık bir katliam oldu; kanlar kesimhanelerin yakınındaki oluklardan köpük köpük taşıp sokakları leş gibi kokuttu. Öyle yoğun bir karasinek istilası yaşandı ki, bazı yerlerde görüş mesafesi çok düştüğünden araba kullanılamaz oldu. Fakat et bol ve güzeldi ve Piloo'nun politik konumu düzelmeye başladı. Oylar sahiden keçilere gitmeye başladı. Eğer Piloo o hafta valiliğe aday olsaydı karşısında kimse duramazdı.

Yoksulluk günlerinin yaklaşmakta olduğunu kuzeyden gelen posta treni kadar açık seçik gören endişeli keçi çobanları acilen teminat isteminde bulundular. Piloo kırsal kesimde dolaşıp kulaklarına bilmeceden farksız sözler fısıldadı. "Hiç korkmayın," dedi. "Gelecekte edineceğimiz keçilerin karşısında ne Exwyzee ne de başka alfabeci tay-

fası durabilir. Çok kaliteli keçiler olacak ve hepiniz şişman ve tembel olacaksınız, çünkü maaşlarınızı almaya devam edeceksiniz, fakat keçiler artık bakım istemeyecek, üstelik beslenmeleri tek bir rupi bile tutmayacak. Şu andan itibaren," diye tamamladı bulmacadan farksız konuşmasını, "sadece keçi değil meçi de yetiştireceğiz."

"Meçi" –ya da keçi, meçi– bilmecesi bir süre daha çözümsüz kalacak. Yine dönüp dolaşıp Vina'nın kapı dışarı edilmesine geldik. Ormus Cama ile olan utanılacak ilişkisi sonunda velisinin kulağına geldi; daha önce üstü kapalı bir şekilde bahsedilen tartışma yaşandı ve bitti. Bu küfürlü atışmalar yahut Vina'nın sağanak yağış altında yaptığı ve onu Doodhwalaların Bandra'daki köşkünden bizim Cuffe Parade'deki Villa Trakyamız'ın kapısına getiren kaçışı öncesinde vuku bulan şiddetli boğuşmalarla ilgili daha fazla ayrıntı vermiyorum. Bunun yerine hikâyeye kaldığı yerden devam ediyorum: yani Vina'nın durumu hakkında endişelenen Ormus'un Cuffe Parade'deki evimize gelişi ve Ormus'un peşi sıra Şri Piloo Doodhwala'nın da karısı, kızları ve "muazzamaiyeti" ile birlikte teşrif edişi.

Annem Ameer, Vina'nın iyi olduğunu haber vermek için Piloo'yu daha önce aramış ve kıza olan davranışlarıyla ilgili bazı acı gerçeklerden de bahsetmişti. "Senin evine dönmeyecek," diye tamamladı sözlerini Ameer. "Dönmek mi?" diye kükredi Piloo. "Madam, onu sıradan bir fahişe gibi kapı dışarı ettim. Dönmesi söz konusu bile olamaz." Telefon konuşmasında Vina'yla ilişiğini kestiğinden Piloo & Ortakları'nın gelişi sürpriz olmuştu. Vina apar topar ayaklanıp koşarak annemin ona verdiği odaya kaçtı. Ormus ise sevgilisine işkence eden adamla yüzleşmek üzere kapıya koştu. Piloo'ya ne istediğini sor-

mak halim selim babama kalmıştı. Sütçü omuz silkti. "Şu nankör kızla ilgili," dedi. "Çeşitli yerlere paralar ödendi. Harçlar peşin peşin yatırıldı. Kaynaklardan epey sarfiyat yapıldı ve bunun neticesinde çok para kaybetmiş olduk. Bu yüzden masrafların iadesini talep etmemiz anlamsız olmaz."

"Onu satın almamızı mı istiyorsun?" Ince ruhlu, yüce gönüllü babamın bu korkunç gerçeği kavraması için bir süre geçmesi gerekti. Piloo suratını ekşitti. "Satın almak gibi değil," diye ısrar etti. "Kâr etme peşinde değilim. Ama sen onurlu bir adamsın, öyle değil mi? Bu kayıpların üstüne bir bardak soğuk su içmemi de istemeyeceğine eminim."

"Biz burada bir mal ya da köleden bahsetmiyoruz-" diye söze başladı V.V. Merchant öfkeli bir şekilde, fakat tam da bu noktada Ormus Cama araya girdi. Oturma odasında heykel gibi dikiliyorduk –bu karşılaşmanın şoku, rahatlamakla ilgili tüm düşünceleri aklımızdan silip atmıştı– ve Ormus Cama'nın gözleri masanın üzerinde duran ve birkaç gece önce, yani dünya henüz tamamen değişmemişken kaygısızca oynanan birkaç el pokerden kalan iskambil destesiyle kibrit yığınına takıldı. Desteyi neredeyse Piloo'nun burnuna soktu. "Hey boşboğaz," dedi. "Kız için oynayacağım. Ne dersin akıllım? Ya hep ya hiç. Cesaretin var mı yoksa korkağın teki misin?"

Ameer itiraz etmek üzereyken babam –kendisinin ölümcül zayıflığının kumar olduğu sonradan ortaya çıkacaktı– onu susturdu. Piloo'nun gözleri ışıl ışıldı ve bu yüzleşmeye verandadan kulak misafiri olan muazzamaiyetindekiler de ıslık çalıp tezahürat yapmaya başladı. Piloo yavaşça başını aşağı yukarı salladı. Sesi iyice alçaldı. "O halde ya hep ya hiç. Ya ben 'tüm' yasal tazmin haklarımdan vazgeçeceğim ya da... İyi de 'ya da'sı ne? 'Hiç' nedir? Sen kaybedersen ben ne kazanmış olacağım?"

"Sen beni kazanacaksın," dedi Ormus. "Vina'nın borcunu ödeyene dek senin için çalışacağım, ne iş yapmamı istersen."

"Kes şunu Ormus," dedi Ameer Merchant. "Bu çocukça, saçma."

"Kabul ediyorum," diye iç geçirdi Piloo Doodhwala ve başıyla selamladı.

Ormus da onu selamladı. "İkimiz de desteyi bir kez keseceğiz," dedi. "Yüksek kart kazanır. Deste önemsiz. Aslar yüksek, jokerler asları yener. Eğer eşit kart çekersek deste kesilmeye devam edilecek."

"Anlaştık," dedi Piloo. "Ama benim destemle oynayacağız." Parmaklarını şaklattı. Peştun taşıyıcı[1] öne doğru uzattığı beyaz eldivenli sağ elinin ayasında, üzerinde henüz mührü açılmamış bir kırmızı iskambil destesi olan gümüş bir tepsiyle oturma odamıza girdi. "Yapma," diye yalvardım Ormus'a. "Bir hile var." Fakat Ormus desteyi alıp mührü açtıktan sonra başını salladı. "Hadi başlayalım."

"Karıştırmak yok," diye fısıldadı Piloo. "Sadece keseceğiz."

"İyi," dedi Ormus ve desteyi kesti. Çektiği kart kupa ikisiydi.

Piloo güldü. Ve kesti. Maça ikisini çekti. Yüzündeki gülümseme anında silindi ve Peştun taşıyıcısı efendisinin gaddar bakışlarına maruz kalmamak için geriledi.

Ormus desteyi bir kez daha kesti. Karo onlu. Piloo kaskatı kesildi. Eli gümüş tepsiye doğru uzandı. Sinek onlu. Peştun taşıyıcının kolları titremeye başlamıştı. "Tepsiyi iki elinle tut," diye çıkıştı Piloo, "beceremeyeceksen de altına kaçırmayan bir başkasını bul."

Üçüncü kesişte bu kez her ikisi de sekizli çektiler.

1. İngilizcede *bearer* yani taşıyıcı kast sisteminin altlarında yer alan bir kasta verilen addır. (Ç.N.)

Dördüncüde sırasıyla kupa ve maça, beşincideyse karo ve sinek valeleri. Altıncı turda her ikisi de beşli çekince odadaki sessizlik öyle yoğun bir gürültü halini almıştı ki neler olup bittiğini anlamak için Vina bile saklandığı yerden çıktı. Piloo Doodhwala kan ter içindeydi; beyaz *kurta*'sı göbeğinin kıvrımlarıyla sırtına yapışmıştı. Ormus Cama ise son derece sakindi. Yedinci turda her ikisi de papaz çekti; sekizinci turdaysa dokuzlu. Dokuzuncu turda yeniden papazlar çekildi ve onuncu turda dörtlüler.

"Bu kadar yeter," diye sessizliği bozdu Piloo. "Şu andan itibaren önce ben çekeceğim."

On birinci kesişte Piloo Doodhwala maça ası çekip derin derin iç çekti. Henüz aldığı nefesi veremeden Ormus kartını çekti. Joker. Ormus kayıtsız bir ifadeyle gümüş tepsinin üzerinde sırıtan palyaçoya bakıyordu. Piloo Doodhwala belirgin bir şekilde çöktü. Sonra aniden canlanıp parmaklarını Ormus'un burnuna doğru şaklatıp, "Orospu senin olsun," diyerek dışarı çıktı.

Ormus Cama hayatında ilk kez korkmuş, on iki yaşındaki bir kız gibi görünen Vina'nın yanına gitti. "Adamı duydun," diyerek sırıttı. "Seni dürüst bir şekilde kazandım. Artık bana aitsin."

Fakat yanılıyordu. Vina hiçbir erkeğe ait olmadı, hayatının sonuna dek sevdiği Ormus'a bile. Minnettarlığını göstermek üzere ona sarılmak için öne uzandı. Ormus büyük bir ciddiyetle geriledi. "Dokunmak yok," diye anımsattı bir kez daha. "On altı yaşından gün alana kadar."

"Hatta resmen evlenmenize kadar," dedi annem, "tabii benim sözüm geçiyorsa."

Artık olumlu şeyleri vurgulamanın vakti geldi. Bu koskoca altkıtada hiç mi onurlu davranışlar, büyük başa-

rılar, coşkunluğa kapılan ruhlar yok? Sürekli bir şiddet, kumar ya da düzenbazlık mı olmalı? Bunlar nazik zamanlar. Ulusal hassasiyetler alarm durumuna geçmiş ve yolda bir kazı kışkışlamak bile gün geçtikçe güçleşiyor, çünkü söz konusu kaz paranoyak çoğunluğa (kazizm tehdit altında), buluttan nem kapan azınlığa (kazofobi kurbanları), saldırgan kesime (Kaz Sena[1]), ayrımcılara (Kazistan Özgürlük Cephesi[2]), tarih boyunca toplumdan dışlanan kimselerin gitgide daha iyi organize olan yandaşlarına (kışkışlanmazlar[3] ya da Kayıtlı Kazlar[4]) yahut o en üstteki kaz gurusunun, yani mukaddes Ana Kaz'ın içten takipçilerine mensup olabilir. Hem zaten aklı başında olan biri neden kazları kışkışlamak istesin ki? Bu tür kışkışçılar sürekli çamur atarak ciddi anlamda değerlendirilme şanslarını yitirmektedir (kendi kazlarını kendileri pişirir).

Bu nedenle bir zamanlar kumsalda Amerikan bayrağına sarınıp Hintli olan her şeye lanet yağdıran Vina Apsara'nın Villa Trakya'da biyolojik babasının köklerinin dayandığı o büyük ülkeye âşık olmaya başlamasını hoşnutlukla anımsıyorum. Ormus Cama'yı on altıncı doğum gününe kadar beklemesi gerekti, ancak sözünü ettiğim bu diğer aşk için herhangi bir bekleme süresi yoktu. Vina da zaten vakit kaybetmedi.

Hayatının son gününe dek Vina'ya her baktığımda kapımıza gelen o her an kaçmaya hazır, delişmen, paramparça kızı gördüm. O yıllarda bir kazazededen farksızdı! Kelimenin tam anlamıyla benliksizdi ve kişiliği tıpkı bir ayna gibi kendi hayatınca darmadağın edilmişti. İsmi, an-

1. Aşırı sağcı Şiv Sena partisine gönderme. (Ç.N.)
2. Ulusal Özgürlük Cephesi'ne gönderme. (Ç.N.)
3. Kast sisteminde en altta yer alan Dokunulmazlar'a gönderme. (Ç.N.)
4. En alt kastlardan Kayıtlı Kast sistemine gönderme. (Ç.N.)

nesi ve ailesi, aidiyet duygusu, evi, güvenliği ve yaşadığı sevgiyle geleceğe olan inancı ayaklarının altından bir halı gibi çekilip alınmıştı. Boşlukta kimliksiz, tarihsiz bir şekilde yuvarlanıyor, etrafındaki şekilsizliği tırmalayarak bir iz bırakmaya çabalıyordu. Tam bir garabet. Onun yanında kendimi her an dünyanın kenarından boşluğa düşmekten korktuğu için isyan çıkarmaya eğilimli bir halde gözetleme direğinden özlemle ufka bakıp o masmavi boşlukta umutsuzca bir kara parçası görmeyi uman Kolomb'un denizcilerinden biri gibi hissediyordum. Sonraları, ünlü olduğunda kendisi de sık sık Kolomb'dan bahsederdi. "Hintlileri aramaya çıkıp Amerika'yı buldu. Bense hiçbir yere gitmeyi planlamamışken katlanabileceğimden daha fazla Hintli buldum." Lafazan Vina'nın kıvrak dili. On iki yaşında bile böyle konuşurdu.

Sahip olabileceği kişiliklerden parçalar içeren bir benlik bulamacıydı. Bazı günler ipleri kesik bir kukla gibi öylece köşesinde otururdu ve yeniden canlandığında bu kez nasıl biri olduğunu kestirmenin imkânı olmazdı. Tatlı ya da vahşi, sakin ya da öfkeli, komik ya da üzgün: Yakalanırsa en büyük arzunuzu yerine getirmesi gerektiğini bildiğinden ona her uzandığınızda başka bir kılığa giren deniz cininden farksızdı. Neyse ki peşini bırakmayıp ruhunu aşkıyla sımsıkı saran ve on altıncı yaşından gün alıp da önce okyanus sonra ateş, kar ve rüzgâr olmayı bırakarak kollarında yalnızca kendisi olana dek bir kez olsun dokunmayan Ormus'u bulmuştu. Ve sonra o da sözünü tutup bir gece için Ormus'un arzuladığı şeyi verdi.

Başının belada olduğunu zaten biliyordu. Küstahlık, suçluluk, nihilizm ve önceden kestirilemeyen davranışların bir insan etmediğinin farkındaydı. Yüzeydeki tüm kayıtsızlık ve isyankârlığına rağmen kendi çapında yapıcı bir ruha sahipti ve kendi kendini inşa etmek gibi bir kah-

ramanlığa kalkışmasının sürekli bir inşadan bahsedilen *chez nous*, yani yaşadığımız yer kaynaklı olduğuna inanıyordum (o günlerde V.V. ve Ameer sonunda mahvolmalarına neden olacak Orpheum sinema projesi üzerinde çalışmaya başlamışlardı). Vina inşa etmeye başladığı şeyi bir arada tutmak için kolaylıkla elde edebileceği malzemeleri kullanıyordu: yani Hint malzemelerini. İnşa ettiği şeyse tanrıça "Vina Apsara," tıpkı Ormus ve benim gibi tüm dünyanın da âşık olacağı Galatea idi.

Müzikle başladı. "Vina." Piloo'nun maiyetindeki bir müzisyenin kaba ve duygusuzca çalmakta olduğu enstrümanı ördüğünde şöyle demişti, "İlahî bir ses çıkarıyordu ve adını öğrenince bunun tam da bana uygun olduğunu anladım." Kuzey yörelerine özgü sitar *raga*'larından güneydeki karnatik müziğe kadar tüm Hint müzikleri onda daima tarif edilmez bir özlem hissi uyandırıyordu. Saatlerce gazel dinleyebilirdi ve *kaval* kullanılan karmaşık ibadet müzikleri onu kendinden geçiriyordu. Neye özlem duyuyordu? Elbette ki asla sahip olamayacağı "özgün" bir Hintliliğe değil? Bence Vina'nın asıl istediği daha çok –ve benim gibi ömür boyu kuşkucu olan birisi için bunu yazmak zor– bilinmeyene atılacak bir bakıştı. Müzik, bilgimizi sınırladığı söylenen *afsun* perdesini aralayarak, bizi algı kapılarının ötesindeki ilahî ezgilere ulaştırıyor, ses dalgalarının arasında doğmuş olma hissi uyandırıyordu.

Kısacası asıl istediği şey ilahî bir deneyimdi. Bu bir bakıma müziği benden çok daha iyi anladığı anlamına geliyordu, ne de olsa ruhani öğesi yalnızca müzisyenler değil pek çok kişi için de büyük önem taşır. Bense tam anne babamın oğluydum, yani her çeşit dinî iletişim yöntemine karşı tamamen sağırdım. Onları ilk bakışta göründükleri gibi kabullenemediğimden –Ne, orada *sahiden* bir melek olduğunu mu düşünüyorsun? Reenkar-

nasyon, ciddi misin?– diğer herkesin de benimle aynı görüşte olduğunu ve bu tür konuşmaların mecazdan başka bir şey olmadığını düşünme hatasına kapıldım (çocukluğum boyunca evimizde hiçbir Tanrı'nın kabul görmemiş olması elbette ki bu düşüncelerimi destekle-mişti). Bu her zaman yapılabilecek en iyi varsayımlardan biri olmayabiliyor. İnsanın başını belaya sokuyor. Ve yine de –her ne kadar unutulmuş efsanelerin bir zamanlar geçerli dinler olduğunu ve Quetzalcoatl ya da Dionysos günümüzde yalnızca bir masaldan ibaret olsa da bir zamanlar çok sayıda insanın, keçileri saymıyorum bile, onlar adına öldüğünü bilmeme karşın– hâlâ inanç sistemlerinin doğruluğunu kabul edemiyorum. Bana göre "kaypak anlatım" adı verilen edebiyat türünün basit, inandırıcılıktan uzak örneklerinden başka bir şey değiller. İnancı bir tür hiciv olarak gördüğümden olsa gerek, yalnızca yaratıcı hayal gücü ve gerçek olduğunu iddia etmeden gerçeği anlatan kurmacaların gerektirdiği inanç sıçramalarını yaşayabiliyorum. Bütün dinlerin tek ortak yanı olduğunu söylemeye bayılıyorum, o da şu büyük soruya, yani köklerimizin nereye dayandığı sorusuna verdikleri yanıtın yanlış olması. İşte bu yüzden Vina tekrar tekrar yaptığı gibi son din değiştirmesinden bahsettiğinde yanıtım, "Ah, tabii," olurdu ve aslında bilgece alay ettiğini düşünürdüm. Fakat alay etmezdi. Söyledikleri hep doğruydu. Vina Büyük Balkabağı[1] tanrısına tapmaya başlasa Cadılar Bayramı geldiğinde en yürekten hazırlanmış balkabağı bahçesi onunki –zavallı Linus'un değil– olurdu.

Bunu fark edemeyecek kadar aptal olmasam aslında "Apsara" da bir ipucuydu. Yoğun bir okuma gerektiriyordu ve her ne kadar Vina bu ismi *Femina* ya da *Filmfare*

1). *Snoopy*'deki Linus karakterinin her Cadılar Bayramı'nda geleceğini düşündüğü ve asla gelmeyen hayalî varlığa verdiği ad. (Ç.N.)

dergilerindeki cilt sabunu, ipek ya da buna benzer değersiz süslerle ilgili bir reklamdan almış olduğunu iddia etse de geriye dönük düşününce bunun nasıl akıllıca bir bahane olduğunu daha iyi anlayabiliyorum. Düşündüğü, olduğu yahut bildiği her şeyden sürülerek ulaştığı bu tuhaf, koskoca toprak parçasında büyük önem taşıyan konuya kendini kaptırmıştı. Değeri küçümsenen alışılagelmiş sürgün rolünün reddi –şimdi farkına varabiliyorum– kahramancaydı.

"Vina Apsara", on iki yaşındaki kıza var olması olası biri gibi geliyordu. Ormus Cama'ya olan aşkını, inanılmaz iradesini, hayata karşı duyduğu muazzam açlığı ve sesini birer araç gibi kullanarak ona hayat verecekti. Şarkı söyleyebilen bir kadın kurtuluştan asla uzak değildir. Dudaklarını aralayarak ruhunu özgür kılabilir. Ve Vina'nın şarkı söyleme yeteneğinin benim sevinç nidalarıma yahut övgülerime ihtiyacı yok. Plaklarından birini takın, arkanıza yaslanın ve kendinizi akıntıya bırakın. O hepimizi birden alıp götürebilecek azametli bir nehirdi. Bazen gazel okusa nasıl olurdu diye hayal etmeye çalışıyorum. Ne de olsa hayatını bambaşka bir müzik türüne adamış olsa da Hindistan'ın, ona özgü şarkıların, dilin ve hayatın çekim gücünün ondaki etkisi bir tür gelgitten farksızdı.

Benim için geri döndüğünü düşünerek kendime iltifat etmiyorum (en azından her zaman).

Annem ve babam için Vina hiç sahip olmadıkları kızları, bana ve işlerine odaklanabilmeleri için vazgeçtikleri çocuklarıydı; hayatlarında yeri olmadığını düşündükleri bir başka hayattı. Fakat artık hayatımıza girdiğine göre onlar da neşe içindeydi ve istenirse her şeye vakit ayrılabileceği anlaşıldı. Vina hayatı boyunca farklı dilleri de hep sevgili kapar gibi kaptı. İşte şu bizim çokdilli ko-

nuşmamızı, yani "Sarıl-Bana"yı da o yıllarda öğrendi. Bir tabak erişte istediğinde "Chinese khana ka big mood hai", demeyi ya da –büyük bir hobbit hayranı olduğundan– "Apun J.R.R. Tolkien's *Angootiyan-ka-Seth* ko çok seviyorum karta chhe," demeyi öğrenmişti. Ameer Merchant, ailemizin yetkin kelime oyuncusu Vina'nın uydurduğu deyimlerin pek çoğunu kişisel dağarcığına katarak ona iltifat etmişti. Ameer ve Vina, en azından dilsel anlamda, kendilerine özgüydü. (Ve annem analık ettiği bu yeni çocukta kendi alışılmadık ruhunun derin yansımalarını görüyordu.) Ameer daima ses uyumu ve uyağın çok daha derin anlamlar gizlediğini düşünürdü: yani başarısız bir popçuydu. Bu nedenle, Vina'ya sataştığı yahut genel olarak alaycı olduğu o gitgide samimileşen anlarda Ameer, Ormus Cama ile Vasco de Gama'yı birleştirirdi –"Ormie da Cama, senin büyük kâşifin, seni tıpkı baharat dolu bir dünyayı keşfeder gibi keşfediyor"– ve Gama'dan şarkı olan G*ana*'ya yahut Cama'dan aşk tanrısı olan *Kama*'ya geçmesi çok daha kolay olurdu. Aşk ve aynı zamanda şarkının vücut bulmuş hali. Annem haklıydı. Kelime oyunları bildiğinden daha fazlasını söylüyordu.

Vina daha o zamandan annemle aşağı yukarı aynı boy ve yapıda olduğundan Ameer ona yalnızca ipek sariler vermekle kalmaz, daracık pullu –ve dekolteli– elbiseler denemesine de izin verir, onu bu şekilde kentin entelektüel kesimine göstermeye bayılırdı. Vina saçlarını uzattı ve Ameer uzayan bukdelerine haftada bir hindistancevizi yağı uygulayarak genç kızın kafa derisine kendi elleriyle masajlar yaptı. Vina'ya geleneksel uzun saç kurutma yöntemini, yani altına köz haline gelip tütsülenmiş kömür yerleştirilen hasır işi bir yüzeye saçlarını sermeyi öğretmişti. Vina teni içinse gülsuyu ve adını Pakistan'daki Multan'dan alan *multani mitti* toprağını karıştırarak yüz maskesi elde etmeyi öğrenmişti. Ameer genç

kızın ayaklarını yumuşatmak ve sıcak aylarda "fazla ısısını" almak için yağlardı. Hepsinden öte Vina'ya mücevheratla talih arasındaki bağlantıyı öğretmişti; Tanrıtanımaz Ameer'in bu tür batıl inançları vardı. Vina beline altın bir zincir takmaya başladı. (Fakat bir keresinde ona kadınların doğurganlığını artırdığı söylendiğinden hiçbir güç ayak başparmaklarına yüzük takmasını sağlayamadı.) Ve bu büyük şarkıcı geri kalan hayatı boyunca yatarken yastığının altına koyup rüyalarına ne tür bir etkisi olduğunu görmeden, yani "deneme sürüşü" yapmadan hiçbir değerli taş takmadı. Bu durum uluslararası üne sahip bazı mücevher firmalarının sabrını zorluyordu fakat iyi bir müşteri ve bir yıldız için herkes sınırlarını zorlamaya hazırdı.

(Eğer son cinsel partneri çapkın Raúl Páramo'nun şaşkın sevişmeleri esnasında yastığının altına gizlice yakut bir gerdanlık koyduğunu bilse –yakut yıllar önce Ameer'in kişisel astroloğu tarafından yasaklanmıştı– o gece neden kanlı adak rüyaları gördüğünü anlar ve belki de sonunun yaklaştığını hissederdi. Ama o gerdanlığı fark etmedi. Daha sonra otel odasını arayan polis memurları tarafından bulundu ve konu hakkında bilgilendirilmesine kalmadan her şey bitti.

Hem zaten bu mücevher kehanetleri tamamen saçmalık. Hiçbir gerçek tarafı yok.)

Hint-Urdu dillerinin yanı sıra güzellik ve mücevherlere dair gizlere de vâkıf olan Vina'nın Bombay kentini, özellikle de binalarının dilini kana kana içmeye çalışması babamı keyiflendiriyordu. V.V. onun hevesli öğretmeni oldu, Vina'ysa babamın yıldız öğrencisi. Annemle babam Bombay Merkez tren istasyonunun yakınlarında bulunan ve Orpheum Sineması için önerilen araziye yüklüce bir

para yatırmıştı ve kentteki diğer *deco* tarzı sinemalar daha şimdiden yirmi yaşına girmişken "modern" sinemalar revaçta olsa da babam sinema binasının Bombay'a özgü *deco* tarzında inşa edilmesi konusunda ısrarcıydı. Vina her şeyi bilmek istiyordu. Bir süre sonra ne zaman İngilizce filmlere gitsek beyazperdeden çok sinema binasıyla ilgileniyordu. Kızıl-krem kum taşlarıyla bir *deco* başyapıtı olan Eros Sineması'nda (Vista Vision, oynayan Paramount Yapımları: Başrolde Danny Kaye'in zehirli hap nedeniyle saraydaki kadehten uzak durulmasını gerektiğini söylediği *Kralın Soytarısı*) izlediği filmlerin konularını anımsamazken sıradan bir bilgiymiş gibi binanın Bombaylı Sohrabji Bhedwar tarafından tasarlanmasına rağmen siyah, beyaz, altın sarısı ve krom renklerle bezeli mükemmel iç tasarımının aynı zamanda New Empire (20th Century Fox yapımları, Todd-AO, Rodgers, Hammerstein, çayırda parlak altın sarısı bir pus, püsküllü faytonlar, Rod Steiger'ın kendi kendine acıdığı o müthiş şarkısı, bunların hiçbiri Vina'nın o muazzam film müziğinin sözlerini anımsamasına yetmiyor O*oooooooo-klahoma*!) Binası'nı da yenilemiş olan Fritz von Drieberg'e ait olduğunu söyleyebiliyordu. Görkemli MGM filmlerinin –*İntikam Kılıcı*'nda Stewart Granger sinema tarihindeki en uzun kılıç dövüşünü kazanıyordu– gösterildiği Metro'da dikkati sandalyelerle halılara (Amerikan malı, ithal) ve (bir zamanlar Rudyard Kipling'in babasının yönettiği J.J. Sanat Okulu öğrencileri tarafından yapılan) fresklere kayıyordu. Regal'de –Universal yapımların *Yılanlı Mabude* adlı filminde Maria Montez unutulmazdı– mimariyle kafayı bozmuş olan Vina, La Montez'in ikiz rolünde oynadığını fark etmezken sahnenin üzerindeki çarpıcı güneş ışını desenleri için Çek Karl Schara'ya fısıltıyla da olsa övgüler yağdırıyordu. Hint yapımı filmlerde daha terbiyeli davranıp çok daha ilgili görünse de Angelo Molle'nin

(iç dekor, Broadway Sineması, Dadar) hünerlerinden bahsetmeyi de atlamıyordu. Vina bayağı bir şekilde Raj Kapoor'a âşık olduğunu açıkladığında Ormus'un sinirlenmesi çok dokunaklıydı. Bense sinemalardan neredeyse tiksiniyordum. Neyse ki yaz sezonu tatili başlayınca Kaşmir'e gittik.

Vina'nın o bir zamanların kutsanmış vadisinde kadınlığa doğru ilerlemesi en değer verdiğim anılarımdan biridir. Şalimar Bahçeleri'nde bir çocuk gibi atlayıp zıplarken aniden yavaşlayıp bir kadın gibi yürümeye başladığında dikkatleri nasıl da üstüne çektiğini anımsıyorum. Onu dağ merası Baisaran'da bir palomino midillisinin üstünde saçları rüzgârda dağılırken anımsıyorum. Onu kartonpiyer ve ceviz ağacı oyması eşyalar ve numdah kilimleriyle dolu Srinagar'daki Bund'da büyülü isimlere âşık olurken anımsıyorum: Çilekeş Musa ve Pinti John ve Beter Subhana. Onu yükseklerde bir köy olan Aru'da bir midilli gezisinde anımsıyorum, köylüler ona "Vina" diye seslendiğimi duyup bizi Hindu sanınca dehşete kapılıp yiyecek hiçbir şeyleri yokmuş gibi davranmışlardı ve sonra Müslüman olduğumuzu öğrenince bize bir *şirnal*[1] ve köfte ziyafeti çektirip para ödetmediklerinde Vina'nın yüzünde oluşan yoğun tiksinti ifadesini de anımsıyorum.

Açgözlü bir şekilde kitap okuduğunu anımsıyorum – okuduklarının hepsi İngilizceydi, çünkü Hint dillerini konuştuğu kadar iyi okuyamazdı. Gulmarg'da bir çiçek tarlasında *Yolda*'yı okumuştu (O ve Ormus kitaptan bazı bölümleri ezbere okuyabilirlerdi ve kitabın hüzünlü son cümlesini, *Dean'i düşünüyorum... Dean Moriarty'i düşünüyorum*, okuduğunda gözleri dolmuştu). Ya da Pahalgam yakınlarında upuzun ağaçlı bir ormanda bu koza-

1. Bir tür gözleme. (Y.N.)

laklı ağaçların arasında bulutlar tarafından gizlenen uçlarına düşsel toprakların uğradığı Enid Blyton'ın Uzak Ağacı olup olmadığını düşünürdü. Ona dair anılarımın arasında en yürek burkanıysa Kolahoi Buzulu'nda heyecanlı bir şekilde Jules Verne'in *Arzın Merkezine Seyahat*'inden ve karla kaplı bir başka yere, İzlanda'daki Snaefellsjokull'a gitme arzusundan bahsetmesiydi; böylelikle yaz gündönümünde doğru zamanda doğru yerde olarak bir kayanın gölgesinin tam öğle vakti Yeraltı girişini, yani Arctic Taenarus Kapısı'nı işaret ettiğini görebilecekti. Başına gelenler düşünülecek olursa bu anının beni ürperttiğini itiraf etmeliyim.

(Artık tüm bu sinemalarda Hint filmleri oynuyor. Ve Kaşmir bir savaş bölgesi. Fakat geçmişin artık şimdi olmaması onu daha az değerli kılmıyor. Hatta çok daha değerli, çünkü sonsuza dek kayboldu. Tüm bunlara bana özgü bir gizemcilik, dillendirebileceğim ender ruhani ifadelerden biri diyebilirsiniz.)

Ormus Cama ne tatillerde ne de sinemaya giderken bize eşlik ediyordu. Vina'nın olağandışı ilişkisi konusunda Ameer Merchant kesin kurallar koymuştu. Büyük bir toleransla –ve pek hoşlanmadığını anımsayacağınız Leydi Spenta Cama'nın gürültülü itirazlarına rağmen– bunun gerçek bir aşk eşleşmesi olabileceğini kabul ediyordu, "fakat yine de tüm adabımuaşeret kurallarına uyulmalıydı." Ormus'un haftada beş kez çay saatlerinde aramasına ve tam tamına bir saat kalmasına izin veriliyordu. Annem Ormus'un ziyaretlerini öğrenirse Leydi Spenta Cama'nın da bu ziyaretler sırasında orada bulunmak isteyeceğini yahut iş toplantıları orada bulunmasını imkânsız kılıyorsa buluşmanın dışarıda, verandada gerçekleşmesi konusunda ısrar edeceğini düşündüğünden ona bunlardan bahsetmemeye ikna olmuştu. Vina itirazsız kabul etti. Bu ne Nissy Poe'nun isyankâr içedönüklüğü

ne de hayatta hiçbir seçeneği kalmamış olan bir kızın korku dolu teslimiyetiydi. Aile hayatı Vina'yı iyileştirmeye, onu yeniden bir bütün haline getirmeye başlamıştı ve o da Ameer'in anaç disiplinine memnuniyetle boyun eğdi, çünkü bunun bir tür sevgi gösterisi olduğunu düşünüyordu. Gerçekten de öyleydi; kimin kime daha çok ihtiyacı olduğunu kestirmek güçtü.

(Üstelik Vina ve Ormus'un, bir dizi daha özel buluşmayı olanaklı kılan beklenmedik bir başka dostları daha olduğu ortaya çıkmıştı.)

Ormus'un ziyaretleri boyunca geçirdiğim bir saat benim için o haftanın en kötü saatiydi. Olabildiğince dışarıda bulunmaya gayret ediyordum. Evdeysem de odamda kös kös oturuyordum. Fakat o gittikten sonra her şey yoluna girerdi. Vina beni görmeye gelirdi. "Hadi ama Rai," derdi. "Nasıl olduğunu bilirsin. Sen büyüyüp de erkeğim olana dek Ormie ile vakit öldürüyorum." Yanağımı okşar, hatta dudaklarıma belli belirsiz bir öpücük kondururdu. Ve yıllar geçti ve ben on üç yaşıma girdim ve onun on altıncı yaşı yaklaştı ve Ormus Cama hâlâ Vina'nın yanında biri olsun yahut olmasın ona dokunmayı reddediyordu ve ben hâlâ odamda kös kös oturuyordum ve o içeri girip, "Hadi ama Rai," deyip bana sarılıyordu. Parmaklarıyla dudaklarının hafif dokunuşlarında Ormus'a olan yasak aşkının, o tarifsiz tutkunun bütün ağırlığını hissedebiliyordum. Ben de yasak elmaydım, Vina'nın değil de benim henüz çok küçük olmamdan ötürü. Her ne kadar ailem benim Ormus'un yerini almam gibi bir olasılığı akıllarına getiremeyecek kadar saf olduklarından bizi izleyen birileri olmasa da ben yan rollere, yani Ormus'un gölgesi, onun yankısı olmaya bile razı olabilirdim; hatta bunun için yanıp tutuşuyordum. Fakat Vina beni mutlu etmeyi reddetti, eskisinden daha kötü hissetmeme neden oldu, beni bekletti.

Bu uzun bir bekleyişti. Ama Vina beklemeye değerdi.

Vina'nın akıl hocaları, liderler ve öğretmenlere karşı olan zaafı, hayatın köklü belirsizliklerini sümen altı etme yolu olarak başvurduğu tüm o saçmalıklara olan bağımlılığı, Ormus'un daima ve hiç çaba harcamadan onun kendisine ait olduğunu iddia edebilecek olduğu anlamına geliyordu. Fakat yineliyorum: Vina asla tümüyle ona ait olmadı. İskambil oyunu zaferleri ve dünya çapındaki şöhrete rağmen sürekli bana geri döndü.

Kıta Amerikası'nın en alçak noktası olan Ölüm Vadisinden bakıldığında en yüksek noktası olan Whitney Dağı görülebilir. İşte şimdi ben de Ormus Cama'nın çaya geldiği günlerde yaşadığım sıkıntılı mutsuzluğun derinliğinden, Vina ile sevgili olduğumuz o ışıltılı günlere dair anımsadıklarıma bir bakış atıyorum:

Uzun yıllar sonra, New York'un eşcinsel Kübalı sığınmacı nüfusuyla meşhur St. Mark's mahallesi yakınlarındaki asansörsüz binanın üçüncü katında bulunan dairemde sevişmemizin hemen ardından Vina terli vücudunun üstünden kayıp bir sigara yaktı. (Ben hep çok terleyen biri oldum, gündelik hayatta bu zaman zaman bir dezavantaj olabiliyorken ahlaki de dahil olmak üzere her tür kayganlığın etkili olduğu seks esnasında tam bir artı.) "Sana bahsettim mi? Onda bir ışık gördüm," dedi. "Bir parıltı, bir tür aura, plak dükkânındaki o ilk gün yani. Öyle çok parlak bir şey değil? Ama kesinlikle bir ışık yayıyordu. Yüz mumluk bir ampul kadar diyelim, yani ortalama büyüklükteki bir odayı aydınlatmaya yeter. Fazla bile sayılır."

Vina cinsel ihanetin hassasiyeti konusuna asla önem vermezdi. Hayatının o döneminde kolaylıkla ve gürültülü bir şekilde ulaştığı orgazmdan (Evlenmelerinden sonra

da çok çabuk orgazm olmaya devam etti, fakat yalnızca kısa bir an zevk alır ve sonra sanki görünmez bir maestroya itaat ediyormuş gibi pat diye bitirirdi. Sanki o güzel müzik aletini, yani bedenini çalarken yanlış bir notaya basmış gibi.) yirmi saniye sonra kaçamak yaptığı adamla *fidanzato*'sunu, yani nişanlısını konuşmaktan çekinmezdi. Kendimi onun konuşmasındaki kabalıklara alıştırmıştım. Fakat o zaman da tıpkı şimdi olduğu gibi "aura" ya da "ışık" gibi saçmalıklara tahammülüm yoktu.

"Bushwah," diye cevabı yapıştırdım. "Ormus portatif aydınlatma etkisi olan bir tanrı-adam falan değil. Senin sorunun ne biliyor musun, Hindistan'a gelince Doğu-Bilgeliği-sıtmasına, yani beyni öldüren ve tedavisi olmayan guruculuk hastalığımıza yakalandın. Kaynamamış suyu içmemen gerektiğini söylemiştim."

"*Senin* sorunun ne biliyor musun," diyerek sigara dumanını suratıma üfledi, "suyu en az lanet bir *yıl* boyunca kaynatmadan *asla* içmiyorsun."

Hindistan hastalığına yakalandı ve bu onu neredeyse öldürüyordu. Sıtma, tifo, kolera ve hepatit olmasına rağmen Hindistan'a karşı duyduğu açlık azalmadı. Onu sanki yol kenarından satın aldığı ucuz bir atıştırmalık gibi mideye indirdi. Sonra Hindistan da en az Virginia ya da New York eyaleti kadar acımasız bir şekilde onu reddetti. Fakat o zamana gelinceye dek bu darbeyi kaldırabilecek kadar güçlenmişti. Ne de olsa Ormus vardı ve geleceği tamamen kendisinindi. Karşılık verip hayatta kalabilirdi. Ancak yıllardır süregelen iyi hal ve tavırları o an son buldu. Ardından hem kendisinin hem de dünyanın dengesizliklerini kucaklayıp yol boyunca kendi kurallarını kendi koydu. Artık onun çevresinde hiçbir şey belirli değildi, bastığı yerler sarsılırken fay hatları başından ayağına yayılıyordu; insanoğlundaki hatalar tıpkı inleyen yerküredeki çatlaklar gibi eninde sonunda hep açığa çıkar.

"Yüzücü," yani Ormus Cama'nın kendisi ve Vina için yazdığı son şarkılardan biri, Montserrat Adası'nda gümbürdeyen bir volkanın altında kaydedilmişti. Şarkının lokomotifi olan ağır ritim-ve-blues gitar melodisi günlerdir zihnindeydi. Bir sabah kulaklarında bu melodiyle uyanınca uçup gitmeden kaydetmek için gitarıyla kasetçalarına sarılmıştı. O günlerde araları pek iyi değildi ve sıkıcı geçen kulak tırmalayıcı stüdyo saatleri boşa harcanıyordu. En sonunda Ormus bu zehir zemberek ortama daldı, onlara ket vuran şeyle yüzleşip onu evcilleştirdi ve bu anlaşmazlığı konu edinince ortaya, kehanette bulunurcasına sonu kötü bitecek olan bir aşkı anlatan o acı verici şarkı çıktı. Kendisi için şimdiye dek kaleme aldığı en karanlık sözleri yazdı. "Yüzerek Haliç'i geçtim, kalbim yerinden fırlayacak. Doğasının en iyi yanı en kötünün içinde boğulacak." Sözleri uzatarak şarkıyı genzinden söylemesi hayranlarının paniğe kapılmasına yol açtı ve acımasızlığıyla ünlü bir müzik eleştirmeni (farkında olmadan şarkıcının babası Sir Darius Xerxes Cama gibi konuşuyordu) Ormus'un yaşanan trajediden çok daha önce batmaya başladığını kanıtlarcasına çıkan bu sesleri yaşlanmış bir keçinin ölüm sancılarına benzetti. Yine de Ormus, Vina'yı hâlâ sevdiğinden, yaşadıkları en kötü günlerde dahi bunu inkâr edemezdi, kendi kederli sözlerine rağmen ona sirenlerin şarkıları kadar baştan çıkarıcı umut dolu sözler yazdı; sanki hem John hem de Paul'dü, aynı anda ekşi ve tatlı.

Penceremde bir mum var, diyordu şarkıda Vina, ama bunu sana söylememe gerek yok, zaten sen de hissediyorsun, anısı duygularına sesleniyor. *Yüz bana*. Bu şarkıyı ben de dinleyemiyorum. Artık değil.

Doğamızın en iyi yanı en kötünün içinde boğuluyor. Bunu söyleyen Ormus'un annesiydi. 1950'lerde Leydi

Spenta Cama derin bir üzüntüye saplanıp kalınca, kutsal kitaplar Avesta, Yasna ve Bundahish'te kehanet edilenin aksine Yalan Canavarı, Ahriman ya da Angra Mainyu'nun Ahura Mazda ve Işık karşısında muzaffer olacağına günahkâr bir şekilde de olsa kanaat getirdi. Beyaz cüppeler içindeki papazlar Apollo Bunder'daki apartman dairesine gitgide daha sık çağrılmaya başlandı ve ufak ateşlerini de beraberlerinde getirip ilahiler okudular. "O halde kulaklarınla işit ve parlak alevleri İyi Zihin'in gözleriyle gör." Leydi Spenta'nın sessiz oğlu Ardaviraf Cama annesinin yanında oturup artık kendisiyle özdeşlemiş olan o tatlı yüz ifadesine bürünerek ateş ayinlerine katılırdı; Ormus ise ortadan kaybolurdu. İçkinin esrikleştirdiği ihtiyarlayan kocasına gelince, Leydi Spenta'nın dualarına karşı duyduğu tahammülsüzlük yıllar içinde giderek arttı. "Kahrolası papazlar yüzünden evimiz kahrolası bir hastaneye döndü," diye homurdanırdı karısının ibadethanesinin önünden geçerken. "Zaten şu kahrolası ateş, eninde sonunda kahrolası evi küle çevirecek."

Cama ailesinin evi gerçekten de tehdit altındaydı, fakat bunun nedeni kutsal ateş değildi. Hindistan'ın bağımsızlığına kavuşmasının onuncu yıldönümünde Spenta, artık bir devlet görevlisi, Dışişleri Bakanlığı asilzadesi olan William Methwold'dan eski dostlarına "böylesine kutlu bir günde" iyi dileklerde bulunduğu bir mektup aldı. Fakat mektubun aynı zamanda daha az kutlu bir amacı da vardı. "Sevgili Spenta, bu mektubu kardeşim D.X.C. yerine sana göndermemin sebebi korkarım bildirmem gereken kötü havadisler olmasıdır." Bunu takiben eğri büğrü yazısıyla yakın zamanda katıldığı ziyafetler, özellikle de "pek keyifli bir olay" olan *On İkinci Gece*'nin On İkinci Gece Middle Temple'da, yani *On İkinci Gece*'nin daha önceki bir On İkinci Gece'de ilk sahnelendiği salonda yeniden sahneye koyulmasıyla ilgi-

li gereksiz bir dizi detay aktarılmıştı; her neyse –ve en sonunda Lord Methwold varmaya çalıştığı o dehşet verici noktaya yaklaşıyordu– "Kardeşim D.X.C.'nin eski sınıf arkadaşı olduğu ortaya çıkan yargıç Henry 'Asalım Onları' Higham'ın yanına tamamen şans eseri oturtulmuş ve birlikte brendi içerken akşam yemeklerini iştahla yiyen Sir Darius Xerxes Cama'nın hukuk çalışmalarında 'bir arpa boyu yol almadığından' bahsetmişti. Sınavlara girmeyip baroya da hiçbir şekilde kabul edilmemişti."

Lord Methwold'a göre "bu suçlama inanılamayacak denli imkânsızdı." Londra'da bazı araştırmalar yapılmasını istemiş ve üzülerek Henry Higham'ın haklı olduğunu öğrenmişti. "Bundan yalnızca tek bir sonuç çıkarabilirim," diye yazıyordu mektubunda, "kocanızın evrakları sahte, hem de en kalitelilerinden; öyle ki Hindistan'da kimsenin bunun doğruluğunu araştırmayacağını, araştırsalar bile derin nostalji duygularıyla anmaktan hiç vazgeçmediğim şu sizin büyük memleketinizde herhangi birinin sessizliğini satın almanın pek de güç olmadığını varsayarak işi yüzsüzlüğe vurmuş."

Leydi Spenta Cama kocasını her şeye rağmen seviyordu ve kocası da onu. Ormus Cama hep ebeveynlerinin arasındaki bu karşılıklı sevginin temelinde ilerleyen yaşın bozamadığı bir cinsel uyum olduğuna inandı. "Bizimkiler çoğu gece işi pişirirdi," diyordu. "Hepimiz bir şey duymuyor numarası yapmak zorunda kalırdık ve bu da hiç kolay olmazdı, çünkü çok gürültü yaparlardı, özellikle de babam sarhoş kafayla annemin hoşlandığını düşünmediğim İngiliz pozisyonu adı verilen bir pozisyonda ısrar ettiğinde. Attığı çığlıklar zevk nidaları değildi, fakat aşkı uğruna büyük acılar çekmeye hazırdı." Sir Darius'un bütün profesyonel kariyerinin bir yalan üstüne kurulu olduğunu –kocasının aslında Yalan'ın Hizmetkârı olduğunu– öğrenince Leydi Spenta ayrı bir odaya geçti ve ge-

celere bu sonun keder dolu sessizliği çöktü. Paylaştıkları yataktan neden ayrıldığına dair Sir Darius'a asla bir açıklamada bulunmadı ve Lord Methwold'a yazdığı mektupta çok eskiye dayanan arkadaşlıklarının hatırına kocasının bu sırrını kimseye söylememesini rica etti. "Uzun yıllardır avukatlık yapmıyor, yaptığı zamanlardaysa çok iyi olduğu konusunda herkes hemfikirdi, yani ortada bir sorun yok, öyle değil mi?" Methwold, "Sevgili Spenta, artık bu bildiklerimle D.X.C.'ye yazmak konusunda kendimi rahat hissetmediğimden senin yazmaya devam edip olan bitenden beni haberdar etmen koşuluyla" sırrı saklamayı kabul edeceğini belirten bir mektup yazdı.

Spenta daha sonra yazdığı bir mektupta Methwold'a, "Korkarım hata yapıyor olabilirim," diye üzüntülü bir itirafta bulunmuştu. "Parsiler olarak kozmosun daima ileri doğru hareket ettiğine dair inancımızla gurur duyarız. Söylediğimiz sözler ve davranışlarımız hep kendi çaplarında Ahura Mazda'nın Ahriman'ı yeneceği savaşın bir parçasıdırlar. Fakat kendi arka bahçemde bile bunca kaygan zemin varken evrenin mükemmeliyetine nasıl inanabilirim? Belki de Hindu dostlarımız haklıdır ve aslında ilerlemek yerine sonsuz bir döngünün içinde yaşıyoruzdur ve şu anda da uzun bir karanlık çağdayızdır, *kalyug*.[1]"

Leydi Spenta Cama şüpheleriyle mücadele edip Peygamber Zarathustra'nın yenilikçi dünya görüşünü doğrulayabilmek için kendini hayır işlerine verdi. Sağlık Meleği'nin vesayetinde gece geç vakitlerde yaptığı hastane ziyaretleri ona özgü bir şey haline geldi. Gözlerinde kemik çerçeveli gözlüğü ve iki eliyle sımsıkı tuttuğu

1. Kalyug, Sih inancında insanın manevi evriminin dördüncü ve son aşamasının adıdır. Bu en zor çağda en büyük kötülükler ve haksızlıklar sıradan olaylar haline gelecektir. (Y.N.)

çantasıyla neon lambaların aydınlattığı Parsi Hastanesi ve Gratiaplena Doğumevi'nin koridorlarında koşturan ufak tefek, tıknaz Spenta özellikle çok hastalar, iyileştirilemez olanlar, dehşet verici bir şekilde sakat kalmış olanlarla ölenlere ayrılmış olan kasvetli koğuşlar ve yoğun bakım ünitelerinin tanıdık siması halini almıştı. Bu kurumlardaki hemşire kadrosu –hatta Gratiaplena'daki Rahibe John bile– bu küçük kadını önemsemeye başladı. Hastalarla ne zaman gevezelik etmesi gerektiğini –Bombay'daki son önemsiz dedikodulardan, yeni açılan dükkânlardan, son skandallardan bahsediyordu– ve hastaları her nasılsa mutlaka rahatlatan o sessizliğine ne zaman bürünmesi gerektiğini içgüdüsel olarak biliyordu. Sessizlik konusunda oğlu Ardaviraf'tan çok şey öğrenmişe benziyordu. Virus Cama bu nöbetler esnasında annesine eşlik etmeye başladı; o huzurlu sessizliği hastaları rahatlatıyordu. Leydi Spenta hastanede gördüklerinden –yetersiz beslenme, çocuk felci, tüberküloz ve kendi kendini yaralama suretiyle kalkışılan başarısız intihar girişimleri de dahil olmak üzere yoksulluğa bağlı pek çok vakadan– etkilenerek, yalnızca zengin ve güçlü vatandaşların oluşturduğu sanılan, oysa aslında hayatlarını son derece güç koşullar altında, hatta bazı durumlarda aşırı yoksulluk içinde sürdürenlerin de aralarında olduğu ve amaçları içinde yaşadıkları toplumun acılarını dindirmek olan kendisi gibi bir grup Parsi kadının lideri, bir nevi Malabar Tepesi'nin Mrs. Dolly Kalamanjası oldu. Gün geçtikçe hayattan kopan Sir Darius Xerxes Cama kadınların toplanıp bağış toplama etkinliklerini planladıkları sabah çaylarını hiç tasvip etmiyordu. "Bütün suç aptal dilencilerin kendilerinde," diye mırıldanarak salondan bir ruh gibi geçerdi. "Karaktersizler. Zayıflar. Korkaklar. Üzgünüm ama gerçek bu." Kadınlar onu duymazdan gelip çalışmalarına devam ederdi.

Etrafta Leydi Spenta Cama'nın bu hasta ziyaretlerinin aslında sağlıksız olduğunu, bunların altında kadının takıntılarının yattığını, ölmekte olan insanların ellerini tutup kutsal, cömert bir hanımefendi gibi davranmaya bağımlı olduğunu fısıldayan kötü niyetli kimseler vardı. Ben buna katılmıyorum. Leydi Spenta Cama'nın enerjik hayır işi taarruzunu eleştirmem gerekirse yalnızca şunu söyleyebilirim: Hayır işi evde başlar.

Cyrus Cama 1947 yılında henüz on yedi yaşındayken kendi bağımsızlık bildirgesini hazırlamıştı. O zamana kadar erkek kardeşi Ormus'u boğarak öldürmeye kalkışmasının cezası olarak güneydeki dağ köylerinden Kodaikanal'daki meşhur –ve disipliniyle nam salmış– Templars Okulu'nda beş yıl geçirmişti. Templars Okulu'ndaki ilk zamanlarında hem okul arkadaşlarına hem de çalışanlara karşı şiddet uygulamaya eğilimli hastalıklı bir çocuğun tüm belirtilerine sahipti. Fakat kimi zaman tamamen bambaşka bir çocuk oluyor, erkek kardeşi Ardaviraf gibi baştan çıkarıcı ve hoş bir şirinliğe bürünüyordu. Bu "ikinci kişilik" ona kendisi gibi bir başka çocuğa kıyasla çok daha fazla şans verilmesini sağlıyordu.

Sir Darius ve Leydi Spenta, oğulları Cyrus için Templars'ın dönem içinde olduğu gibi tatil zamanlarında da okulda kalmasına olanak sağlayan ve normalde yalnızca ebeveynleri şehir dışında yaşayan yahut ölmüş olan çocuklar için uygulanan "yıl boyu" planını seçmişlerdi. İlk günlerde okul yönetimi Cama ailesine iki kez mektup yazıp çocuğun sorunlu göründüğünü ve aile ortamının ona fayda sağlayabileceğini belirterek onlardan bu kararlarını gözden geçirmelerini rica etmişti; fakat özellikle Leydi Spenta son derece kararlıydı. "Çocuğun sıkı bir disipline ihtiyacı var," diye yazmıştı yanıt

mektubunda, "ve siz de sıkı disiplininiz konusunda bö-bürleniyordunuz. Yoksa okulunuzun şöhretini hak et-mediğini mi söylüyorsunuz?" Sir Darius da "yatılı en iyisidir" diyen İngilizlerle aynı görüşteydi. Camaların bu acımasız kararları Hintlilerin psikiyatrik sorunlar ve akıl hastalıklarından yaygın bir şekilde nefret etmeleri-ne bağlanabilir, ama açıklama getirmek hoş görmek an-lamına gelmez.

Her neyse, Leydi Spenta'nın bu meydan okuması-nın ardından Cyrus çok sıkı bir disiplin altına alındı. Sık sık uygulanan bedensel cezalar uzun ve şiddetliydi. Ço-cuk da bu duruma çabuk tepki verdi. Şiddet eğilimi azaldı, akademik performansı ciddi anlamda düzeldi, suçlu Cyrus ortadan kayboldu ve şirin Cyrus dizginleri eline aldı. Bunun yanı sıra kondisyon çalışmaları ve jim-nastiğe karşı tutkulu bir ilgi edinerek yatay ve paralel barlar, kulplu beygir ve halkada aynı başarıyı göstererek okuldaki spor salonunun yıldızı haline geldi. Öğretmen-lerinin gurur ve memnuniyeti kamelerine de yansıdı ve Leydi Spenta hiç şüphesiz bu notlar karşısında haklı çık-mış olduğunu hissetti.

1947 yılının Ağustos ayında Templars Okulu tatil-deydi. Okulda Cyrus Cama ile birlikte babaları dünya-nın dört bir yanında büyükelçilik konumlarına getirilmiş olan yarım düzine erkek çocuk da vardı. Başka bir za-man olsa bu çocukların katledilmesi –hepsi de yatakla-rında uyurken boğulmuşlardı– ülkenin tüm dikkatini üzerine çekerdi. Fakat Bölünme Hareketi'nin katliamları ve bunları iyice öne çıkaran Bağımsızlık coşkusu bu ci-nayetlerin Delhi, Kalküta ya da Bombay'da değil de Ko-daikanal gibi ücra bir yerde meydana gelmiş olduğu ger-çeğiyle birleşince ölen çocukların saygın ailelere mensup olmalarına rağmen bu ölümlerin yerel gazetelerce göz ardı edilmesine neden olmuştu. Başlangıçta Cyrus

Cama'nın ortadan kaybolması işlenen bu suçun şüphelisi olarak görülmesine neden olmadı. Minik Ormus'un boğularak öldürülmeye çalışılması Camaların kimseyle paylaşmadığı bir aile sırrıydı; hatta bu vahşeti öğrendiklerinde polise gönüllü olarak bilgi de vermediler.

Cyrus'un ya katilden kaçmayı başardığı, bu durumda kesinlikle dehşet içinde ve hatta belki de yaralı olarak bir yerde saklanıyor ve bir süre sonra ortaya çıkacak olmalıydı (çıkmadı); ya da suçlu tarafından rehin alındığı, bu durumda fidye istenebilir yahut cesedi daha sonra başka bir yerde bulunabilirdi (her ikisi de olmadı) düşünülüyordu. Katilin amaçları belirsizdi, fakat kanlı bir dönem yaşanıyordu ve kaynakları sınırlı olan Kodaikanal Cinayet Masası bu cinayetler için bir gerekçe bulmayı başaramadı.

Daha sonra "Yastıklı Adam" lakabı takılacak olan psikopat seri katil Cyrus Cama tıpkı babasının tüm genç Parsi erkeklerinin olmasını istediği gibi entelektüel olarak mükemmel ve fiziksel bir güce sahip olmasının yanı sıra sonraki birkaç hafta içinde Mysore, Bangalore ve Madras'ta gerçekleşen cinayetlerden de sorumluydu. İşlediği suçların dağınık konumları, toplumsal bir etmen olmayışı ve gergin bir dönem yaşanıyor oluşu nedeniyle ilk başta ne bu cinayetler arasında bir bağlantı kurulabildi –oysa kurbanların yastıkla boğularak öldürülmüş olması çok bariz bir bağlantıydı– ne de bu olaylar Cyrus'la ilişkilendirildi. (Artık Kodaikanal polisi, rehine-ve-beklenen-cinayet teorisinin gerçekliğine inanmış ve kayıp oğlanın cesedinin ortaya çıkmasını beklemeye başlamıştı.) En sonunda Cyrus bu gizliliğe daha fazla dayanamayıp on beş yaşındaki birinden beklenecek bir kibirle suçları üstlenen ve onlar gibi ahmaklar tarafından asla yakalanmayacağını belirten bir mektup yazıp ilgili komiserlere gönderdi.

Leydi Spenta bu durumdan haberdar olunca şaşkınlık gözyaşları döktü. "Dünyamızın çivisi çıktı," dedi kocasına. "Artık hiçbir şey kesin değil. Ortak insanlık, bu da neymiş? Bu kadar çok şiddet, bu kadar çok ihanet ve korkuyla nasıl başa çıkılacak?" *Doğamızın en iyi yanı en kötünün içinde boğuluyor.* Ardından ailelerinde sıkça rastlandığı üzere bir süre sessizliğe gömüldü ve boğuk bir sesle tekrar konuştuğunda artık Khusro, namı diğer Cyrus Cama adlı bir oğlu olmadığını ve onun bulunduğu ortamlarda asla adının ağza alınmaması gerektiğini söyledi; Sir Darius Xerxes Cama da üzülerek eşiyle hemfikir oldu. Böylelikle Cyrus Cama'nın evlatlıktan reddedilmesi resmîleşti. Sir Darius vasiyetini değiştirerek katil oğluna hiçbir şey bırakmadı. Bu durumu ikiz kardeş Virus sessizlik içinde kabullendi.

Cyrus Cama'nın tekniği insanları etkileyerek öldürmekti. Yaşından birkaç yaş daha büyük görünüp öyle davranıyordu ve halka açık saygın mekânlarda –sinemalar, kafeler, restoranlar– genellikle har vurup harman savuracak paraları olan aptal gençlerin arasından seçtiği kurbanlarına son derece çekici ve entelektüel, ilginç genç bir adam olarak yaklaşıyordu. Kurbanları, onun gibi genç bir Parsi delikanlısının güney Hindistan'da tek başına ne yaptığını soruyorlardı (o yıllarda çok az Hintli zevk için kendi ülkelerinde seyahat ederdi, hatta Kaşmir'e bile gitmezlerdi); o da dikkatlice değiştirilen, anlaşılır bir yatılı okul şivesiyle genç bir delikanlının kendi başına büyümesi gerektiğini anlayan ve bir yıl içinde Oxford Üniversitesi'nde hukuk okumak üzere İngiltere'ye gitmeden önce bağımsızlığını henüz yeni elde etmiş olan Hindistan'da tek başına bir tür hacı *yatra* yolculuğuna çıkmasına razı olan Bombay'daki Cusrow Baaglı liberal ebeveynleri C.B. ve Hebe Jeebeebhoy'a övgüler yağdırıyordu. Kurbanlarına tıpkı bir seyyah gibi o büyük altkı-

tanın parıltılı kentlerinden, jilet gibi uzanan sıradağlarından, kaplanların kol gezdiği nehir deltalarından ve ücra mısır tarlalarındaki kayıp tapınaklardan ayrıntılı bir şekilde bahsederek öylesine etkiliyordu ki, tamamen hayal ürünü olan anlatılarının gerçekliğinden şüphe etmek imkânsızlaşıyordu. İlk gecenin sonunda gözüpek seyyah karşısındakini öyle bir baştan çıkarıyordu ki kurbanı onu evine davet ediyordu.

Sonrasında geceler boyu tutkulu bir şekilde içinde bulundukları çağın "ahlaki kısa devresinden", yolculukları esnasında farkına varmasıyla birlikte ona acı veren ulus çapındaki "ruh yüceliği eksikliğinden" ve "kurtuluşu bu kan gölüne dönen zavallı toprakların ruhani enerjisinde arayacak olan bir halk hareketi" oluşturma hülyasından bahsederek onları şaşkına çevirirdi. Karizması ve saf insanları belirlemekteki becerisi o denli yüksekti ki kurbanları çok geçmeden onu yeni bir lider, bir guru, hatta bir peygamber olarak görmeye başlayıp bu hareketin oluşturulması ve bu görüşlerin propagandasının yapılabilmesi için kendi istekleriyle yüklü miktarlarda para vermeye başlıyorlardı; bunun üzerine o da kurbanlarını yatak odalarında ziyaret ederek sanki kendi iradeleriyle eline geçmiş olan yastıkların işlerini yapmalarına izin veriyordu, bu çok gerekliydi çünkü aptallar yaşamayı hak etmiyordu. Öldürülebilecek olmak aynı zamanda öldürülmeye değer olmak demekti. (Templars Okulu'nda öldürüp kendi istekleriyle verdikleri bağış paralarını o ilk kaçışını finanse etmek için kullanan Cyrus Cama için yazılmış övgü dolu ifadelere öldürdüğü çocukların kişisel günlüklerinde de rastlanmıştı.)

Ancak şiddetli ruhsal değişiklikler yaşayan Cyrus kendisini zaman zaman öznefretin o karanlık yeraltı dehlizlerinde buluyordu ve 1948 yılının başlarında Kodaikanal'a dönüp karakola girerek dehşete kapılan polis

memuruna, "Artık biraz dinlenebilirim *yaar*,[1]" demesi de işte böyle bir döneme denk geliyordu. Yalnızca on altı yaşında olmasına rağmen toplam on dokuz yastıkla boğma vakasını tek başına üstlendi, mahkeme tarafından "ağır ruh hastası, bütünüyle ahlaka aykırı ve son derece tehlikeli" bulunarak "toplumun güvenliği için" hayatının geri kalanını geçirmek üzere kuzeye, Delhi'deki son derece güvenlikli Tihar Hapishanesi'ndeki yastıksız bir hücreye nakledildi. Birkaç hafta içinde üzerlerinde olumlu bir etki bırakmayı başardığı gardiyanlar, onun bilgeliği, öğrenmeye açıklığı, mükemmel görgüsü ve etkileyici kişisel cazibesinden övgüyle söz etmeye başlamışlardı.

Bu, Ormus'un aile sırrı ve aynı zamanda Vina'yla bir başka ortak noktalarıydı. Onun da ailesinde çok kişiyi öldürmüş olan bir katil vardı.

Üç Cama kardeşleri düşündüğümde onları hep kendi yaşam koşulları nedeniyle bir süre bedenlerine hapsedilmiş erkekler olarak görüyorum. Bir kriket topu Virus'u kendi sessizliğine hapsetti; bir yastık Ormus'un müziğini on dört yıl boyunca susturdu; yaşadığı sürgün hayatı ve aldığı cezalar nedeniyle Cyrus da kendisini iyi huylu ikiz kardeşinden aldığı ve aslında tamamen kendisine ait olmayan sahte bir benliğin altına sakladı. Her biri o içsel sürgünlerinde başka bir şey bulmuştu. Cyrus kargaşanın kaynağını bulurken Virus huzurun doğasını keşfetti ve Ormus ise önce rüyalarında Gayomart'ın gölgesini kovalayıp ardından –Vina'nın tavsiyesi üzerine– kendi iç sesini dinlemeyi öğrenerek sanatını ortaya çıkardı.

Aynı zamanda üçü de belli bir kitle edinmiş erkek-

1. (Hint.) Arkadaş, dost. (Y.N.)

lerdi. Cyrus'un kurbanları, Ormus'un ise hayranları vardı. Virus ise çocukları cezbediyordu.

Ormus Cama'nın Ritim Merkezi plak dükkânında Vina Apsara ile arasında geçen çığır açıcı karşılaşmanın üzerinden henüz çok zaman geçmemişken Ormus'un erkek kardeşi Ardaviraf her zaman yaptığı gibi yakıcı sıcakla karanlığın arasında kalan o serin saatte Hindistan Kapısı'nın önündeki sahilde dolaşıyordu. O günlerde kendisinden para istemek yahut ayakkabılarını parlatmayı önermek yerine yalnızca belki gülümser umuduyla (bu umut genellikle boşa çıkmazdı) ona gülümseyen sokak çocuklarından oluşan bir hayran kitlesi edinmeye başlamıştı. Virus Cama'nın o güzel gülümsemesi bulaşıcı bir hal almıştı; sokak çocukları arasında son hızla yayılıyor ve kazançlarının gitgide artmasını sağlıyordu. Bu gülücüğün çekici masumiyetine çok az turist karşı koyabiliyordu. Yıllar boyunca çocukların yakarışlarını duymazdan gelerek katılaşmış deneyimli Bombaylılar bile bu gülücüğün sıcaklığı karşısında eriyip giderek bu veletlere avuç avuç gümüş çavanni[1] veriyordu.

Ardaviraf Cama'nın gülümsemediği zamanlar olduğu da doğru. Böyle anlarda öyle güçlü bir klostrofobi ve kötü niyetlere kapılıyordu ki deniz kenarına oturup hızlı hızlı soluk alıp vermesi gerekiyordu. "Sekiz yıl. Hapiste geçen sekiz yıl boyunca ne çok acı birikmiş olabileceğini, bunca acıyı dindirmek için ne muazzam bir intikam seli gerekeceğini hayal edebiliyor musun?" Bu soruyu yanıtlayamadı. Yanıtını bilmek istemiyordu. Fakat ikiz erkek kardeşinin hâlâ hayatta, hâlâ deli olduğunu ve hâlâ o kaçınılmaz kurtuluşunun hayallerini kurduğunu biliyordu. Virus gözlerini kapayıp derin derin soluk alıp ver-

1. Çeyrek rupi değerindeki bozuk para. (Y.N.)

di ve Yastıklı Çocuk'tan –artık yirmi dört yaşında bir Yastıklı Adam olan– dönüşümü sona erdi. Çocuklar etrafına toplanıp kendi gülümseyişini yansıttılar. Virus da onlara gülümsedi. Çocuklar neşe içinde bağrıştılar.

"O *adam da kim?*" *Üç Ahbap Çavuşlar Atyarışlarında*'daki ölümsüz Harpo ve onun bebek takipçilerini kim unutabilir? Her ne kadar Virus Cama'nın alışılageldik kıyafeti süslü baskıları olan bir safari gömlekle krem rengi kumaş pantolon olsa da buruş buruş olmuş pejmürde kıyafetleri aklıma hep paralanmış palyaço şapkası ve hırpani paltosuyla o sevgili (ve kendi isteğiyle sessiz) dâhiyi getiriyordu. Virus'un gür, kıvırcık saçları Mr. Adolph Marx'a olan benzerliğini artırıyordu... Ve belki de o eski film bir yerlerde küçük kavgacı arkadaşlarından birinin gözüne çarpmıştı, çünkü günün birinde bu küçük adam ağzı kulaklarında Virus'un yanına küstah bir cesaretle gelip tek kelime etmeden ona ahşap bir flüt uzatmıştı; Virus da düşünceli bir şekilde baktıktan sonra flütü dudaklarına götürüp üflemişti.

Tra-la-la-la! Cama erkekleri için müzik doğal bir yetenekti, Gayomart için bile ve Ardaviraf'ın flütü çalarken sergilediği ustalık ve şevk –içgüdüsel olarak yapılan birkaç çekimser davranışa rağmen genelde kusursuz bir akışkanlıkla çalmıştı– müzikten ne kadar uzun zamandır ayrı kaldığına dair çok şey söylüyordu. Akşam *raga*'sının akıldan çıkmayan, ruhani notaları etrafta yürüyüş yapanların oldukları yerde durmalarına neden oldu. Çocuklar ayaklarının dibine çöktüler; kuşlar cıvıldamaktan vazgeçtiler. Flütün sesi ağlayan bir ruhunkinden farksızdı, belki de bu Çinvat Köprüsü'nde yargı bekleyen bir ruhun sesiydi. Bir süre sonra hava kararmaya başlayıp sokak lambaları yandığında Ardaviraf durup bön bön etrafına bakarken tuhaf bir şekilde halinden hoşnut görünüyordu. "Hadi Mister Virus," diye yalvardı ona flütü uzatan ço-

cuk, "neşeli bir şeyler çalın." Virus flütü bir kez daha dudaklarına götürüp büyük bir hazla, *Azizler*'i çaldı. Ve şimdi yalnızca Harpo değil aynı zamanda Fareli Köyün Kavalcısı'ydı ve çocukları bilinmeyene götürüyordu; sonra Büyücü Çırağı olarak Mickey Mouse oldu, çevresinde Walt Disney'in kontrolden çıkmış süpürgeleri vardı, çünkü sokak çocuğunun döne döne yaptığı neşeli dans kontrolden çıkmıştı, araba ve motor farlarının önünde kendilerini kaybetmişçesine fırıldak gibi dönüyorlardı, sonra polis düdükleri üzerine çocuklar kaçışınca beyaz eldivenli bir polis memuru ona trafiğe engel olmanın tehlikeleri hakkında nutuk çekerken, Virus elinde flüt, yüzünde utangaç bir ifadeyle başını öne eğdi.

Bir pazar günü olan ertesi sabah, Ardaviraf Cama babasının on dokuz yıl süren müzik ambargosunu kırarak Apollo Bunder'daki apartman dairesine müziği geri getirdi. Sir Darius kütüphanesine kapandığında ve Leydi Spenta, Dolly Kalamanja'nın evinde ChariTea[1] içerken Virus annesinin odasını karıştırdı, aradığı şeyi annesinin makyaj masasının üzerinde duran küçük bir sandığın içinde buldu; Ormus'un kapısını çaldı ve incelemesi için şaşkın kardeşine içinde küçük bir anahtar olan gümüş bir madalyon uzattı. Gözlerine inanamayan Ormus Cama kararlı adımlarla ilerleyen kardeşi Virus'u hiç ses çıkarmadan salona kadar izlemiş, sessiz kardeşi uzun zamandır unutulmuş olan piyanonun tozunu alıp büyülü notalarını kendi büyülü anahtarıyla açtıktan sonra başına geçip pop müzikte en çok bilinen ezgilerden birini çalmaya başlamıştı. Ormus şaşkınlık içinde başını iki yana salladı. "Bunu *nereden* öğrendin Bo Diddley?" diye sordu; yanıt alamayınca şarkıyı söylemeye başladı.

1. Şişelenmiş bir çay markası. (Ç.N.)

Sir Darius Xerxes Cama elleriyle kulaklarını kapatmış vaziyette hafifçe sendeleyerek odaya girerken hemen arkasında elindeki tepside viski dolu sürahi taşıyan uşak Gieve vardı. "Boğazlanmış keçi sesleri çıkarıyorsun," diye öfkeyle bağırarak tam o esnada dünyanın dört bir yanında bu şeytani ezgiye öfkelenen bütün babaları bilinçsizce taklit etti. Ama sonra Sir Darius, Ardaviraf'la göz göze gelince şaşkınlık içinde durdu. Virus gülümsemeye başladı.

"Bu senin sayende oldu," diye mırıldandı Sir Darius. "Yaralanman sayesinde. Ama tabii ki de eğer istersen –seni durduramam– buna nasıl engel olabilirim?"

Virus'un ağzı kulaklarına vardı. Kendi evindeki babaerkil gücünün sona erdiğini müjdeleyen o harika anda Sir Darius yüz kaslarının titremeye başladığını hissetti, sanki bir gülücük onun isteği dışında tıpkı bir örümcek gibi yüzüne tırmanıyordu. Arkasını dönüp kaçtı. "Spenta'ya kulübe gitti deyin," diye bağırdı.

Virus yeni bir şarkıya başladı. *Oh, yes, I'm the Great Pretender*, diye devam etti şarkıya Ormus Cama, *pretending that I'm over you.*

* * *

Dilsiz kardeşi tarafından dili çözülen Ormus Cama en sonunda muazzam yeteneklerini sergilemeye başladı; çünkü başından beri gerçek anlamda muazzam bir yeteneğe sahipti, bir enstrümanda virtüöz olması için yalnızca ona dokunması, bir şarkı söyleme tekniğinde ustalaşmak için yalnızca denemesi yetiyordu. Bedeninden müzik fışkırıyordu. Özgürlüğe kavuşan Ormus her gün piyano başında gülümseyen Ardaviraf'ın yanına oturup ona bir düzine yeni ezgi öğretiyordu. Ve Villa Trakya'da Vina'nın ziyaretine gittiğinde onun eskimiş minyatür gi-

tarına (Ormus'un jokeri kendi asına üstün gelince Piloo Doodhwala Vina'nın az sayıdaki eşyasını ona göndermişti) şaplaklar indiriyor, tellerini tıngırdatıp çekiştiriyor ve böylelikle evimiz bu yeni müzikle dolup taşıyordu. Başlangıçta Ormus yalnızca rüyalarında Gayomart'tan yarım yamalak öğrendiği şarkıları çalıyor, kimsenin bir anlam veremediği o tuhaf sesleri çıkarıyor ya da mırıldandığı ezgilere abuk sabuk sözler uydurarak bu rüya-müziğinin gizemli doğasını iyice açığa çıkarıyordu:

"*Ganja*[1], arkadaş, tenekede büyüyor; *ganja* tenekede büyüyor."

(Ve hemen ardından diminuendo:)

"Dansçı günahıyla yanıyor. Bahçeci gülümseyerek ot biçiyor. *Ganja* tenekede büyüyor."

"Kes şunu Ormus," diye itiraz etti Vina kıkırdayarak.

"Ama bunun gibi bir şey," diye yakındı Ormus süklüm püklüm olarak. "Tam olarak anlamak çok güç."

Buna benzer birkaç başarısız girişimin sonrasında o dönemde hit olan parçalara bağlı kalmayı kabul etti. Elbette binbir gece sonra, *Blowin' in the Wind* orijinal haliyle radyo kanallarında yayımlanınca Ormus çığlığı bastı, "Gördün mü şimdi? Görmüyor musun?"

Bu tür şeyler sürekli olarak devam etti, bunu inkâr edemeyiz; ne zaman Gayomart Cama'nın ezgilerinden biri rüyalar âleminden gerçek dünyaya çıksa bu ezgilerin karman çorman hallerini ilk kez Bombay'ın eski Cuffe Parade'indeki bir villada duymuş olanlarımız Ormus'un büyülü yeteneğinin gerçek olduğunu kabullenmek durumunda kalıyordu.

Vina'ya diğer eserlerini, Vina'nın ondan bulmasını

1. Sanskritçede esrar otu anlamına gelir. (Ç.N.)

istediklerini –yani kendi şarkılarını, yalnızca ona ait olan müziği– çalma fırsatı buldu mu bilmiyorum. Fakat o ilk süssüz aşk şarkıları işte bu bekleme döneminde, setleri aşan bir nehir gibi durmaksızın yazdığı dönemde ortaya çıktı. Aşk nedir bilmezdim, diye yazmıştı, o Roma'dan eve dönmeden. Ve Tanrı'ya inanırdım, o Roma'dan eve dönmeden. (Şey, aslında hayır, inanmazdı fakat gerçeklik bile uyakların katı gereklilikleri karşısında savunmasızdı.) Oysa şimdi birbirimizi tamamlıyoruz. Sen benim şahinim ol, ben de senin güvercinin. Ve artık Tanrı'ya ihtiyacımız yok çünkü sen Roma'dan döndün." Ve *Ayakların Altında* adlı parçanın neşeli bir ilahi ya da bir ergenlik duasını andıran sözleri Vina'ya tapmasını daha da iyi vurguluyordu. Dokunduğu her ne olursa olsun, ona taparım. Üzerindeki kıyafetleri, okuldaki sırası. Akşam yemeği, direksiyon simidi. Ayaklarının altındaki toprak.

Bu, önce müziği bulan Ormus Cama'nın hikâyesi.

Leydi Spenta Cama'nın Ormus'a karşı hislerinin sessiz kalmaya devam ettiğini belirtebiliriz. Ancak onun asıl aşkı Ardaviraf'tı ve her ne kadar Ormus'un sözde şarkıcılık olarak nitelendirilebilecek homurtu ve hıçkırıklarını tıpkı kocası gibi önemsemese de iki erkek kardeşin birbirinden ayrılmalarını isteyemiyordu. Müziğin Apollo Bunder'a dönüşü yalnızca onun en küçük oğlunu bir an önce evlendirme konusundaki kararlılığının artmasına neden oldu. Eğitim hayatını ailesinin yüzünü kara çıkartan utanç verici bir başarısızlıkla tamamladığından bu yana Ormus aylaklık ediyordu: işi gücü yoktu ve kızlar dışında aklında başka bir şey yok gibiydi. Katedral Kız Okulu'ndaki öğrencilerin velileri yakın zaman önce Leydi Spenta'ya oğlunun okul girişinin karşısındaki bir duvara yaslanıp dişlerini karıştırırken bir yandan da kalçalarını çok hafif bir şekilde döndürdüğü ve bu kalça hareketleri yüzünden kızlarının ev ödevlerinden geri kal-

maya başladıkları konusunda şikâyette bulunmuştu. Leydi Spenta'yla yüzleşen Ormus bu suçlamayı inkâr etmeye çalışmadı. En başından itibaren bedeninin aşırı duyarlılığı elinde olmadan ortaya çıkan bir şeydi; bundan dolayı asla kendini suçlu bulmuyor ve bu yüzden doğal olarak sonuçlarından da sorumlu hissetmiyordu. Aklında müzik olduğunu belirterek omuz silkti, öyle ki nasıl olduğunu bilmeden bedeni kendi kendine harekete geçiyordu. Kızların bu konudaki düşünceleri ne umurundaydı ne de onun suçuydu. Leydi Spenta, "Oğlan sorumsuzun teki," diyerek Sir Darius'a yakınıyordu. "Hırs yoksunu, üstelik küstah, kulaklarının arasında da müzikten başka bir şey yok. Hiçbir işe yaramaz, eğer müdahale etmezsek kötüye gidecek."

En iyi yanıt Persis Kalamanja idi. Güzel bir kızdı, bir azize gibi görünüyor ve Ormus'u delice sevme belirtileri gösteriyordu. Üstelik ailesi zengindi. Sir Darius'un uzun süren emekliliği Cama banka hesaplarını neredeyse tüketmişti ve –en azından Leydi Spenta'ya göre– ailesinin mali durumunu düzeltme konusunda Ormus anne ve babasına borçluydu. Patangbaz "Pat" Kalamanja ve eşi Dolly, Kenya'dan gelmişler, savaş sonrası Londrası'nda Dollytone markası altında ucuz radyo ve çalar saatler üretip daha sonra işleri büyütmüşler, başka alanlara da el atarak o dönemde büyümekte olan Hint diasporasının bulunduğu ülkeler arasındaki uçuşlar üzerine uzmanlaşan Kalatours adında bir seyahat acentesi açıp bir servet edinmişlerdi. Ellili yıllarda Britanya'da işler çok hızlı büyüyordu ve Pat Kalamanja'nın yılın büyük çoğunluğunu Wembley'de geçirmesi gerekiyordu, fakat Dolly "temelli olarak anayurduna taşınmış", Bombay Şirketi'ndeki yaşlı Mr. Evans'tan Malabar Tepesi'ndeki eski bungalovların en güzellerinden birini satın almış, evi zevksizleştirip mahvetmek için bir servet harcamış, saygınlığa susamış

olarak tıpkı Leydi Spenta'nın Pat Kalamanja'nın parasında gözü olması gibi o da Sir Darius'un baronluk payesine göz dikmişti.

"Şarkı söylemek istiyor, öyle mi?" diye homurdandı Leydi Spenta kocasına. "Dollytone radyoları onun için şarkı söyler. İçi kıpır kıpır mı? Seyahat acentesi onu daha sakin sulara ulaştırır. Üstelik Britanya bağlantısı var," diye sinsice ekledi, ne de olsa bunun baş-İngiliz Muhibbi Sir Darius'un üzerinde nasıl bir etkisi olacağını biliyordu.

Sir Darius'un gözleri parladı. Hiç düşünmeden karısının planını kabul etti. "Adı-lazım-değil köklü ailelerin tadını kaçırdı," diye akıl yürüttü (bu, Cyrus Cama'nın on dokuz cinayetinden bahsetmeye en çok yaklaştığı andı), "yani şu Kalamanja ailesi sanki gökten zembille indi."

Sorun Vina'ydı. Tanışmalarının ardından Ormus ona âşık olduğu için güzel Persis'le nişanlanmasının ne yazık ki söz konusu dahi olamayacağını annesine ağzından kaçırmıştı. Bu beklenmedik duyguları beslediği kişiyi açıkladığında Ormus'un annesi –oğlunun gözlerindeki parıltının, adımlarındaki coşkunun, her yeni günü şevkle karşılamasının Persis sayesinde olduğunu ve bunu bir ebeveyn olarak sağduyulu davrandığının işareti olarak gördüğünden– küplere bindi. "Seni şeytan! O ne idüğü belirsiz meteliksiz on iki yaşındaki velet mi?" diye bağırdı. "Şunu kafana sok: Bunun yolu yok evlat." Leydi Spenta da Dolly Kalamanja da hiçbir şey olmamış gibi planlarına kaldıkları yerden devam ettiler. "Unutur geçer," diye ısrarla temin etti Dolly arkadaşını. "Erkekler hiç değişmiyor işte, evlenmeden önce de sonra da, ama yine de iyi birer koca olabiliyorlar." Bu yorum Leydi Spenta'yı şaşkına çevirdi fakat yine de tek kelime etmedi.

Birkaç gün sonra Persis Kalamanja ve Ormus Cama'nın aileleri onları Exwyzee Süt Kolonisi'ne düzenledikleri bir aile gezisinde yanlarına aldılar. Birlikte yeşil-

liklerle ineklerin arasında dolaşmaya teşvik edildiler ve kimsenin onları duyamayacağı kadar uzaklaştıklarında çoğu erkeğin hiç düşünmeden uğruna canını vereceği güzel Persis henüz reşit olmayan rakibi hakkında sorular sormaya başladı. "Bak, bana söyleyebilirsin, sorun değil, üzülmem," dedi. "Annelerimizin ne düşündüğünü boşver. Aşk, hakkında yalan söylenmeyecek kadar önemli bir şey." Zarif hayatı boyunca ilk kez sıkıntılı görünen Ormus nasıl olduğunu bilmediğini, fakat plak dükkânındaki o gün hayatı boyunca âşık olabileceği tek kızla karşılaştığını itiraf etti. Persis cesur bir şekilde bunu sineye çekerek tüm umutlarını rafa kaldırıp ciddi bir şekilde başını aşağı yukarı sallayarak yardımcı olmaya söz verdi. O andan itibaren Vina'nın on altıncı yaş gününe kadar Persis irili ufaklı dalaverelerle dolu bir kumpasta Ormus ve Vina'ya katıldı. Başlangıç olarak annesine şu sözde tanrının hediyesi olan Ormus Cama hakkında pek de emin olmadığını; kendisinin oldukça revaçta bir kadın olduğunu ve annesinin onun için seçtiği ilk malı satın almaya niyeti olmadığını söyledikten sonra eğer söz konusu kişi Ormus olacaksa bile tüm artı ve eksilerini değerlendirdikten sonra bir seçenek olabileceğine ikna olmak için uzunca bir süreye ihtiyacı olduğunu ekledi. "Günümüz kızları pek bir modern canım," diye göğüs geçirdi Dolly Kalamanja; bu evlilik konusunda yine ısrar edebilirdi, fakat Persis durumu İngiltere'deki babası Pat'e açmış ve Patangbaz Kalamanja, Dolly ile konuşarak ona sevgili kızı eğer istemiyorsa kimseye peşkeş çekilemeyeceğini söylemişti, işte bu kadardı: Dolly'nin canı sıkılmış, ama uzun bir "ön nişanı" kabullenmişti. Hemen hemen her ay Dolly kızının karar vermek için çok uzun süre beklediğinden yakınır ve Persis her seferinde şöyle yanıt verirdi, "İyi de evlilik ömür boyu sürer ve eğer yanılırsan bu herkesi üzer." Persis, Büyük Düzenbaz, meydan oku-

yan. Geceleri ağlayarak uykuya dalardı. Ormus'la Vina birbirlerini kendilerine öyle çok kaptırmışlardı ki onlar için hayatını feda eden güzel bir kız olduğunun farkına bile varmadılar. Yine de pek çok yönden aşklarının asıl kadın kahramanı Persis'ti.

Annesine Ormus'la kahve içmek ya da "Willingdon'da patates kızartması yiyip yüzmek" için buluşacaklarını yahut Ormus'un onu o dönemde bazı Colaba restoranlarında gitgide popülerleşen şu pazar sabahı "doğaçlama caz" partilerinden birine götüreceğini ya da sinemada "güzel bir film" olduğunu söylerdi. "Aşk filmi mi?" diye sorardı Dolly hırsla ve Persis başını aşağı yukarı sallayıp çok heyecanlıymış gibi gözükerek, "*Love Is a Many-Splendored Thing*," yahut daha sonraları "*An Affair To Remember*," diye yanıtlayınca Dolly, "Harika! Onu havaya sok!" diye bağırarak başını sallardı. Ve Persis evden çıkıp Hindistan Ambassador marka arabasıyla Malabar Tepesi'nden aşağı inerek bu beyhude buluşmalara giderdi. Çünkü sahiden Ormus'la söz konusu kulüpte ya da restoranda ya da kafede ya da sinemada buluşurdu, yani teknik olarak annesine yalan söylemiş sayılmazdı fakat çok geçmeden Vina gelir ve Persis tek kelime etmeden oradan ayrılırdı. Âşıkları ele vermemek için eve hemen dönemezdi ve şehirde tek başına dolaşarak geçirdiği o yalnız saatler, içinden tüm umudunun ve neredeyse tüm neşesinin akıp gittiği hayatındaki bir delik ya da bir yara gibiydi. "Ormie'yi kolladığım o günleri asla yaşanamayan aşk hikâyemiz olarak görüyorum," diye yazmıştı bana. "Kendi kendime benimle olduğunu, yanı başımda olduğunu söylerdim fakat aslında değildi, tüm bunlar aptallıktan başka bir şey değildi. İhtişamlı değildi. Anımsamaya da değmezdi. Ama ben, ben bir türlü unutamıyordum."

Benlikle öteki arasında, hayalperestle psikopat arasın-

da, âşıkla aşkı arasında, yerüstüyle yeraltı arasında Gölge vardır.

Zaman geçiyor. Şimdi, rüyalarında Ormus hâlâ yeraltı dünyasının Las Vegası'nda Gayomart'ı kovalıyor, fakat eskiden olduğu sıklıkla, hatta belki daha sık aralıklarla tanımadığı, ama tanıdık bulduğu bir kentin sokaklarında kendisiyle yüz yüze gelip kendi hayalî görüntüsünün ne söyleyeceğini dinliyor. Hâlâ genç.

Dünya döngüsel değildir, sonsuz değildir; sabit de kalmaz, hiç durmadan kendini yeniler ve asla geriye dönmez ve biz de bu değişime yardımcı olabiliriz.

Yaşamaya devam et, hayatta kal, çünkü dünya harikalarla doludur. Kalbini yutabilir ama yine de bu harikaların sonu yoktur. Onların önünde başı açık bir şekilde durup günah çıkarırsın. Senden beklenen şey dikkattir.

Şarkıların senin dünyalarındır. Onların içinde yaşa fakat onları ev belleme. Hakkında yazdığın her şeyi kaybedersin. Hakkında şarkı söylediğin her şey kanatlanıp seni terk eder.

Ölüme karşı şarkı söyle. Kentin vahşiliğine hükmet.

Reddetme özgürlüğü tek özgürlüktür. Destekleme özgürlüğü tehlikelidir.

Hayat başka yerde. Sınırları aş. Kanatlanıp uç.

Vina Apsara peşinden gidecek birini arıyor ve Ormus nasıl lider olunacağını keşfediyor. Birlikte kitap okuyup bu sorulara yanıt arıyorlar. Başlangıçta yalnızca su ve çamur vardı, diye yüksek sesle okuyor Vina. Bunların arasından üç başlı bir yılan olan Zaman doğdu. Zaman parıltılı gökyüzünü ve geniş körfezi yaratıp gökyüzünde gümüş bir yumurta gibi öylece asılı kaldı. Yumurta bölündü falan filan. Ormus'un ilgisini çeken kısım insanın ikili doğası. Aynı anda hem Titan hem de Diony-

sos, yani hem dünyevi hem de ilahî. Saflaştırma, sofuluk ve ayinlerle Titan olandan arınabilir, kendimizi fiziksel dünyayla ilgili her şeyden koparabiliriz. Ten zayıftır, kötüdür, kirlenmiş ve yozlaşmıştır. Kendimizi ondan arındırmamız gerekir. İlahî olmaya hazırlanmalıyız.

Hayır, diye bağırıyor Ormus. Asma Bahçesi'ndeler, etraflarında fil şeklinde budanmış yeşilliklerle akşam yürüyüşüne çıkmış hedonistler var ve Ormus'un bu bağırışı dikkatleri çekiyor. Sesini alçaltıyor. Doğru olan tam tersi. Kendimizi ilahî olandan arındırıp tamamen tensel olana vermeye hazırlanmalıyız. Kendimizi doğal olandan arındırıp tamamen kendimizin inşa ettiği, insan yapımı, yapay şeylere, hilelere, sanata, kurguya, hileye, şakaya, şarkılara vermeliyiz.

Evet, diye mırıldanıyor Vina. Ten, yaşayan ten.

Görünür olan şey ortadadır. Saklı dünyaysa bir yalandır.

Burada bazı çelişkiler var. Vina tüm inanma ihtiyacı ve ona karşı duyduğu gereksinimin gücüyle Ormus'a inanmasına rağmen yalnızca kendi doğasının değil, Ormus'unkinin de bir başka yönü olduğunun farkında. Çünkü Vina aslında Dionysos gibi, yani ilahi nitelikte –olacak– ve Ormus da öyle –olacak–. İnsanları kendilerine karşı hissettikleri arzuyla, müzikleriyle çılgına çevirip arkalarında yıkım ve neşe dolu uzun bir yol bırakacaklar. Haz mantığın mı yoksa rüyaların mı bir parçasıdır?

Vina soruyor: Neden kardeşini o hayal evinde arıyorsun?

Kardeşim öldü, diye bağırınca daha çok insanın dikkatini çekiyor. Onu buna karıştırma. Kardeşim Gayomart hiç yaşamadı bile.

Dokun bana diye yalvarıyor Vina. Sarıl bana, elimi tut.

Yapmayacak. Bir ant içti.

Ona dokunamaz. Vina bir çocuk değil, çocuklukla uzak yakın bir alakası yok, ama yine de bir çocuk. Ormus rüyalarında ve gündüz gözüyle daldığı hülyalarda Vina'nın bedeninin geliştiğini, göğüslerinin belirginleşmeye başlayıp beden kıllarının çıktığını ve kasıklarının kana boyandığını görüyor. Vina ellerinin altında hareket ederken onun sert fakat duyarlı dokunuşlarıyla gerilip büyüdüğünü hissediyor. Düşüncelerinin gizli dünyasında Ormus şehvet düşkünü, vahşi bir suçlu, gün geçtikçe daha da gerçekdışı bir hal alan gerçek dünyadaysa hayatında ilk kez bir beyefendi rolünde.

O, yani Vina bu durumla ilgili Ormus adına daima böbürlenecek. "Beni bekledi." Vina gurur duyuyor: hem Ormus'la hem de kendisiyle. Bu denli ciddi bir aşka layık olmak. (Vina'yı ben de bekledim fakat o benimle ilgili hiç böbürlenmedi.)

Gözkapağındaki morluk acıyor. İçinde annesi ve babası dövüşüyor, Leydi Spenta'nın melekleri ve gizemleriyle Sir Darius'un göklere çıkarılan Apollonvari milliyetçiliği. Aynı zamanda Leydi Spenta'nın hayır işleri yaparak gerçek dünyanın hastalıkları ve zalimlikleriyle mücadele ederken Sir Darius'un kütüphanesinin gerçekdışılığına kapılıp birden çok yalanı sürdürdüğü söylenebilir.

Hayatta olan kardeşleri de onun içinde birbirleriyle savaşıyor, şiddet dolu ve sakin. Ölü kardeşi geri çekiliyor.

Mantık ve hayal gücü, ışık ve ışık bir arada huzurlu bir şekilde var olamıyorlar.

Her ikisi de şiddetli bir ışık saçıyor. Birlikte yahut tek başlarına sizi kör edebilirler.

Bazı insanlar karanlıkta iyi görür.

Ormus'un büyüdüğünü izleyen, onun sürekli çarpışan düşüncelerini dinleyen, kontrol altında tutmaya çabaladığı tutkularının verdiği acıyı hisseden Vina onun etrafında bir hale görüyor. Bu, belki de gelecektir. Ormus ışıklar içinde olacak. Onun mükemmel âşığı olacak. Kalabalıklara hükmedecek.

Ormus aynı zamanda kırılgan da. Vina'nın aşkı olmasa her şeyden uzaklaşarak korkunç hatalar yapabilir. İçindeki aile ve toplum düşüncesi neredeyse ölmüş durumda. Yalnızca sessiz Virus ve piyano alıştırmaları var. Onlar da olmasa tıpkı uzay kapsülünden kayarak uzaklaşan bir astronot gibi Ormus da kopup gidecek. O yalnızca basit şarkıların sözlerini duyup anlamsız sesler çıkaran bir avare. Rahatlıkla beş para etmez biri haline gelebilir. Her yanını toplasan bir adam etmeyebilir.

* * *

(Söylenceye göre aşk tanrısı Kama azametli Şiva'yı aşk okuyla vurmaya kalkışarak suç işlemiş, o yüce tanrıysa tek bir şimşekle Kama'yı küle çevirmiş. Kama'nın eşi, Tanrıça Rati kocasının hayatı için yakararak Şiva'nın kalbini yumuşatmış. Bu durumdaysa tanrıya yakararak Aşkı –Aşkın ta kendisini!– öte âlemden geri getiren kişi Orpheus mitini tersine çeviren o kadındı... İşte aşk okuyla vurmayı başaramadığı anne ve babası tarafından aşktan sürülen Ormus, onlardan sevgi göremeyip âciz duruma düştükten sonra Vina sayesinde aşk dünyasında yeniden hayat buldu.)

Ormus, Vina'ya dokunmadan ona tutunuyor. Buluşup, fısıldayıp haykırarak birbirlerini tamamlıyorlar. Her biri Pygmalion, her ikisi de Galatea. İki farklı bedende

tek bir varlık: kendi kendilerini yaratan erkek ve kadın. Benim tek ailem sensin, diyor Vina'ya. Benim tek dünyam. Bunlar taşıması güç yükler, fakat Vina bunları isteyerek sırtlıyor, daha fazlasını istiyor ve karşılığında aynı yükleri Ormus'un omuzlarına da yüklüyor. Her ikisi de yaralandı, her ikisi de birer yara sarıcı. Sonraları yıkık dökük benliklerin dünyasına, yani müzik dünyasına girdiklerinde hayatta bu tür yaraların tıpkı parçalanan sınırlar ya da çatlayan topraklar kadar normal bir durum olduğunu biliyor olacaklar. O cehennemin içinde kendilerini evlerindeymiş gibi hissedecekler.

6

Şaşan rotalar

1960'ın sonbaharında, Vina Apsara büyülü on altı yaşına basmak üzereyken, Sir Darius Xerxes Cama yıllardır hayalini kurduğu İngiltere seyahatine en sonunda çıkabildi. Hayatının bu döneminde Sir Darius karısının yakarışlarına boyun eğip Hint-Avrupa mitolojisi üzerine çalışmalarına devam etmişti. (Leydi Spenta kocasının zararlı viski bağımlılığının eski ve daha değerli bir esriklikle ortadan kalkmasını umuyordu.) Aralarında pek çok parlak İngiliz'in de bulunduğu yeni kuşak Avrupalı bilim insanları, şimdi Müller, Dumézil ve diğerlerinin ilk denemelerine benzer gibi görünen çalışmaları geliştirerek bu bilim dalını hak etmediği Nazi ününden arındırmaya çalışıyordu. Sir Darius, Hint-Avrupa felsefesinin üç temel kavramı, "hükümranlık", "fiziksel güç" ve "verimlilik"le ilgili anlayışı geliştirip güçlendirmek için çok uğraş vermiş olan bu yeni düşünce tarzı kendisini heyecanlandırdığı için, kütüphanesinde Leydi Spenta'nın da heyecanlanmasını sağlamaya çalıştı. Fakat bu kavramsal üçlünün her üyesinin aynı zamanda bu kategorilerde birer alt-kavram olarak işlev gördüğünü imleyen heyecan verici savı açıklamaya başlar başlamaz Leydi Spenta'nın devanası bedeni baygın bir jöle kıvamına geldi. Sir Darius devam ederek "hükümranlık"ın artık "hükümranlık için-

de hükümranlık" ve "hükümranlık içinde verimlilik"e bölünürken aynı şekilde "fiziksel güç" ve "verimlilik"in de "bu minvalde" üç parçalı düşünülebileceği konusunda ısrar etti. Bu noktada jöle Spenta, "Başım ağrıyor," diyerek yalpalaya yalpalaya oradan uzaklaştı.

Sir Darius sahiden de viskiyi bıraktı. Fakat kültürün genel çöküşü olarak gördüğü durum karşısındaki endişesi azalmadı. Kendi başına kalan Sir Darius ailesinin içinde yaşadığı koşulların bu çöküşü nasıl yansıttığı konusunda düşünmeye başladı. Aile reisi olarak, kavramın hem büyülü, dehşet verici ve uzak, hem de daha aşina olunan anlamlarıyla hükümranlık içinde hükümran olma gibi bir hakka sahipti; fakat çocuklarından iyice uzaklaştığından uzun zamandır kimse ona büyülü ya da dehşet verici en ufak şey öğretmemişti. Ailesinin, özellikle de genç üyeleri, yani "savaşçıları" tarafından beraberliğinin ve devamlılığının korunması olarak nitelendirdiği hükümranlık içinde güce gelince, eh, bu yalnızca bir şakadan ibaretti. "Büyük bir yanılgıya düştük," diye ifade etti yüksek sesle, "öyle ki üçüncü kavramın, yani verimlilik içinde verimliliğin en alt seviyelerine saplanıp kaldık; bu da bizim durumumuzda miskinlik, hayal kurma ve müzikten başka bir şey değil."

Sir Darius'un bu bilimsel çabaları meyvesini verdi: kendi imzasını taşıyan bir makale: "'Dışlanmak': ya da, Dördüncü Bir Kavram mı Var?" Meşhur *Avrupa-Asya Araştırmaları Derneği Müzakereleri* dergisinde yayımlandı ve kendisi bu makalesini sunmak üzere Derneğin Burlington House'da düzenlenen yıllık genel toplantısına davet edildi. Sunumu, cüzamlının, toplumdan dışlananın, aforoz edilen yahut sürülenin içinde bulunduğu duruma, yani "dışlanmışlık"a dair uzun zaman önce gereksinimini kavradığı varsayımsal "dördüncü kavram" idi ve bu düşüncesini desteklemek için Hindistan'ın kastsız Dokunul-

mazları'ndan (Gandhi'ye göre Haricanlar, Ambedkar'a göre Dalitler) Paris'in Kararına[1] kadar değişiklik gösteriyordu; bu son derece önemli efsane de Paris dışlanmışlığının vücut bulmuş hali değil miydi? Alternatif bir görüşe göre dışlanan, altın elmayı sunan Tanrıça Çatışma[2] idi.

Artık ayık olduğundan Sir Darius'ın korkunç sırrı içini daha açgözlü bir şekilde kemirmeye başlamıştı, üstelik yalnızca uyanık olduğunda değil, o bembeyaz kır evinde Skandal'ın çıplak olduğunu gördüğü rüyalarında ve gitgide kendisinin de haklarında yazdığı dışlanmışlardan biri haline geldiği ya da öyle olması gerektiği ve eğer büyük Yalan'ı öğrenilirse sahiden öyle olabileceğine dair inancı, tutkulu bir şekilde çalışmasına neden olarak yazdığı her cümlenin birbirinden yakıcı olmasını sağlıyordu. Artık inzivaya çekilmiş yaşlı bir beyefendiydi. Onu artık masonluk bile avutamıyordu; Krallığın sona ermesiyle birlikte cemiyetin Hindistan üyeliği de sona ermişti ve Sir Darius eski loca ne kadar görkemliyse bir o kadar yıkık dökük olan locada düzenlenmeye devam edilen toplantılara katılmayı çoktan bırakmıştı. (Son zamanlarda eski dostu, masonluktan biraderi ve bir zamanlar squash eşi olan Homi Catrack'ı anımsamış ve hatta eşine onu eve davet edip eski arkadaşlıklarını tazelemeyi önermişti; bunun üzerine Leydi Spenta kendisine Catrack'ın öldüğünü, yaklaşık üç yıl önce boynuzlanan bir deniz subayı tarafından metresiyle birlikte aşk yuvalarında vurulduğunu hatırlatmak zorunda kalmıştı. Bu olay aylarca manşetlerden inmemişti, ama Sir Darius yine de bir şekilde farkına varmamayı başarmıştı.)

1. "Paris'in Kararı", Troya Savaşı'na ve Roma İmparatorluğu'nun kuruluşuna yol açan olaylardan biri. (Ç.N.)

2. Yunan mitolojisinde Eris adındaki çatışma, savaş ve anlaşmazlık tanrıçası kastediliyor. (Ç.N.)

Bir gölgeninkinden farksız, hiçbir şekilde parçası olmayıp arasından geçip gittiği bu gölge hayatına son noktayı koyan şey İngiltere daveti oldu. "Üstelik Methwold da var," dedi Leydi Spenta'ya gülümseyerek. "Harika vakit geçireceğiz! Keklik avı! Genel Kitaplık! İngiliz balı! Muhteşem!"

Leydi Spenta dudağını ısırdı. Geçen yıllarla birlikte Sir Darius'ın İngiliz muhipliği de artmıştı. İmparatorluktan ayrılırken gösterdiği zarafet ve savaş sonrası kendini yeni baştan inşa ederken gösterdiği "cesaret" nedeniyle "Birleşik Krallık"a sık sık övgüler yağdırıyordu. (Marshall Planı'ndan hiç bahsedilmiyordu.) Buna karşın sürekli olarak Hindistan'ın "durgunluğu" ve "geri kalmışlığı" konusunda söyleniyordu. Gazetelere Beş Yıllık Planlarla dalga geçtiği sayısız mektup gönderdi. "Kendi doğamızdaki cahilliğe saplanıp kalırsak çelik fabrikalarının ne faydası olabilir?" diye kükrüyordu. "Britanya'nın büyüklüğü Üç Kavram üzerinde yükselmekte..." Hiçbiri yayımlanmamasına rağmen bu mektupları yazmaya devam etti. Leydi Spenta postalama zahmetine girmediği mektupları kocasının duygularını incitmeyecek şekilde gizlice ortadan kaldırıyordu.

William Methwold artık neden mektup yazmıyordu? Sir Darius sık sık bu soruyu sorarken Leydi Spenta'nın canı istese bu soruyu yanıtlayabileceğini bilmiyordu. "Belki de araştırmalarım yüzünden," diye düşünüyordu Sir Darius. "Belki de hâlâ bu bilim dalına kondurulan leke yüzünden kırgındır. Ne de olsa o bir devlet memuru, dikkatli olmalı. Neyse ne! Birlikte yiyeceğimiz akşam yemeği esnasında onu doğru yola getiririm."

"Eğer istersen git. Ben seninle gelmeyeceğim," dedi Leydi Spenta kocasına. Çok sevdiği İngiltere'de kendisini bekleyen aşağılanma konusunda onu nasıl uyaracağını bilemediğinden bu yıkıma tanıklık etmemeyi seçti. Sir

Darius BOAC Havayolları'nın Super Constellation uçağına bindiğinde üzerinde yakalarıyla kol ağızları sıkı sıkı kolalanmış Mısır pamuğundan bir gömlekle en kaliteli yün iplikten yelekli bir takım elbise vardı, belindeyse ışıl ışıl parlayan bir köstek asılıydı. Leydi Spenta kocasının yüzünde kesimhaneye götürülmek üzere yola çıkarılan keçilerin yüzündeki trajik masumiyet ifadesini gördü. Lord Methwold'a bir mektup yazarak kendisine, "Mümkünse nazik olun," diye yalvarmıştı.

Methwold nazik davranmadı. Sir Darius'un ısrarcı mektupları ve Leydi Spenta'nın kocasından habersiz yakarışlarına rağmen ne Heathrow Havaalanı'nda eski arkadaşını karşıladı, ne birini gönderdi, ne onu evinde kalması için davet etti, ne de onu kulübüne çağırdı. Leydi Spenta tedbirli davranarak Dolly Kalamanja'dan kocası Patangbaz'ı havaalanına göndermesini istemişti ve Sir Darius'u, o derme çatma "gelen yolcu" kulübesinde (o dönemde havaalanı hâlâ inşaat halindeydi ve yolcu tesisleri Bombay'ın Santa Cruz'undakilerden bile daha kötü durumdaydı) karşılayan Pat'in neşeli yuvarlak yüzü oldu. Uzun süren yorucu yolculuğun ve Sir Darius'un yaptığı açıklamalardan, sicilinden hatta son derece şüpheyle yaklaştıkları şövalyelik payesinden dahi şaşırtıcı bir şekilde hiç etkilenmeyen göçmenlik bürosu memurlarının kendisini tabi tuttuğu aynı derecede uzun ve yorucu mülakatın sonrasında Sir Darius bitkin ve dağılmış görünüyordu. Sir Darius'un sürekli olarak seçkin Lord Methwold'un adını anması yalnızca kısık gülüşmelere neden oldu. Birkaç saat süren sorgulamanın ardından Sir Darius en sonunda İngiltere'ye şaşkın ve yaralı bir adam olarak girdi.

Pat Kalamanja'nın Wembley'deki evi daha çarpıcı bir klasik hava kazanması için beyaz renkli yapay sütun ve kolonlarla döşenmiş kırmızı tuğlalı geniş bir banliyö

malikânesiydi. Kalamanja'nın kendisi dost canlısı, iyi huylu bir adamdı, gelecekteki damadının babası için en iyisini yapmaya çabaladığından evin idaresini bıraktığı Sir Darius apar topar yenen birkaç yemek dışında kendisini neredeyse hiç görmedi. Bu kısa süren karşılaşmalarda Sir Darius gergin ve dalgındı. Düzgün kesilmiş tırnaklarına kadar tam bir işadamı olan ve boşa çene çalmaktan hiç hoşlanmayan Pat Kalamanja kahvaltılar esnasında misafirini rahatlatmak için elinden geleni yapıyordu. "Pataudili Nawab! Ne kriketçi ama! Blanchflowerlı Hotspurs! Zehir gibi bir futbol takımı!" Akşam yemeklerindeyse politikadan konuşuyordu. Richard M. Nixon'ın Moskova'daki bir ticaret fuarındaki maket mutfağa yaptığı ziyaret esnasında Rus lideri Kruşçev'le yaptığı "basit konuşma" nedeniyle Mr. Kalamanja yaklaşan Amerikan seçimlerinde şiddetle bu beyefendiyi destekliyordu. "Kennedy mi? Çok yakışıklı; yani fazla aldatıcı, sen ne dersin?" Ama Sir Darius'un aklı bambaşka yerlerdeydi.

Bomboş geçen günlerini bir türlü ulaşamadığı arkadaşı Methwold'a telefon ederek, ona hiç yanıt alamadığı iadeli taahhütlü telgraflar göndererek geçiriyordu ve hatta bir keresinde uzun ve acıklı bir serzeniş mektubunu bizzat bırakmak için önce otobüs ve ardından metroyla uzun süren bir yolculuk yaparak Campdon Hill Bulvarı'ndaki Methwold malikânesine gitmişti. En nihayetinde Lord Methwold kendisiyle iletişime geçti. Wembley'e ulaştırılan kısacık notla Sir Darius'u ertesi sabah "Yeniden yaşamak isteyeceğin pek çok anın olduğuna hiç şüphem yok" diye yazdığı Middle Temple bahçesinde kendisiyle bir yürüyüş yapmaya davet ediyordu.

Bu kadarı yeterliydi. Sir Darius Xerxes Cama her şeyi anladı. Bütün şevki kaçtı ve gururu tam anlamıyla kırıldı. Akşamüzeri eve dönen Mr. Kalamanja misafirini perdeleri çekilmiş oturma odasındaki yanmayan şömine-

nin başında, ayaklarının dibinde boş bir Johnnie Walker şişesi öylece otururken bulmuştu. Tam aklına en kötüsü gelmişken Sir Darius uykusunda gürültülü bir şekilde inledi, ruhu şeytanın alevli kıskacına takılmış birinin inlemesiydi bu. Sir Darius rüyasında kendisini Skandal'ın kollarına bırakıyordu. Bu rezillik ve utancın bedenini tutuşturduğunu hissetti ve avazı çıktığı kadar bağırdı. Patangbaz Kalamanja öne atılıp ona sarıldı. Sir Darius kıpkırmızı olmuş gözlerini açıp titreyerek temiz kalpli Pat'i kenara itip alelacele odadan çıktı. Ertesi sabah buruk ve bitkin Sir Darius, Kalamanja'ya seyahat acentesinin kendisi için daha erken bir uçuş ayarlayıp ayarlayamayacağını sordu. Bu ricası için hiçbir sebep göstermedi ve ev sahibi de onu bunun nedenini sorabilecek kadar iyi tanımıyordu. Sir Darius, William Methwold'a buluşmadan, Dördüncü Kavram ile ilgili makalesini sunmadan ve hayatta yalnızca tek bir arzusu kalmış olarak –huzur içinde ölmek ki bunu da gerçekleştiremeyecekti– Bombay'a döndü. Döner dönmez Godrej marka çelik dosya dolabında neredeyse bir ömür boyu kilit altında saklanmış olan en değerli varlıklarını, şövalyeliğine ilişkin o değerli mektupları çıkararak Bombay'daki İngiltere Konsoloslu-ğu'na götürdü. Hikâyesi bitmişti. Kendisini alkol şişesiyle kütüphanesine kapatıp sonun gelmesini bekledi.

Yaşadığımız evi yalnızca kendimize yer açmak için değil, aynı zamanda büyüklerimizin sıfırı tükettiğini görmemek için terk ederiz. Kendi doğaları ve tarihlerinin onları yakalayıp yendiğini, hayatın kurduğu tuzağın üstlerine kapanışını görmek istemeyiz. Ne de olsa görünmez kusurlarımız vaktimiz geldiğinde bizim de belimizi bükecektir. Hayatın açtığı yaralar hepimizi birer efsane olmaktan çıkarır. Yerküre açılır. Bekleyebilir. Yeterince vakit var.

Ailemi yıkan şey iki ayrı hayal oldu: annem Ameer'in "gökdelen" hayali, eski Bombay'ın daha sakin yapısını sonsuza dek değiştiren beton-ve-çelikten devasa ünlemler ve babamın sinema fantezisi. Ufak klanımız dağılmaya başladığında kök salmamıza neden olmak ve ebeveynlerimi ancak masallarda yer alabilecek denli mutlu bir aile tablosunun ortak mimarları olarak idealleştirmek Vina Apsara'nın yaşadığı en büyük talihsizliklerden biriydi. "Rai," demişti bana bir keresinde, "sen şanslı orospu çocuğunun tekisin, ama aynı zamanda çok da tatlısın, çünkü bu şansını paylaşmak seni bozmuyor."

Şans elbet biter. Annemle babam erken gelen sonlarından çok önce üstünde durdukları kaidelerinden düşmüşlerdi. Hatalarını sıralamak kolay. Babamın en zayıf noktası ağır kayıplar vermesine neden olan kumar tutkusuydu. 1960'lara gelindiğinde bu kayıplar alçak kibrit dağlarından çıkıp aynı büyüklükte fakat geri ödemesi çok daha güç olan daha başka borçlara dönüşmüştü. İskambil oyunlarında, at yarışlarında, barbutta kaybediyordu, üstelik kendisine Raja Jua diyen, "çünkü Şans Her Şeyin Kralıdır, Bahisçilerimizden tutun da En İyilere Kadar" ve ciddi Bombay kumarbazlarının istedikleri her konuda –bir cinayet duruşmasının sonucundan, Hindistan'ın Goa'yı işgalinin olasılığına, gökyüzünden bir gün içinde geçecek bulut sayısından gösterime yeni giren bir filmin ilk hafta elde edeceği kazanca yahut bir dansçının göğüslerinin büyüklüğüne varıncaya dek– bahis oynamalarına olanak sağlayan "özel bir bahis acentesinin" eline düşmüştü. Yağmurun ne zaman ve ne kadar yağacağının tahmin edilmesine dayanan eski yağmur oyunu, *barsaat-kasatta* bile Raja Jua, yani bahis acentelerinin prensinin oynanmasına izin vereceği bahislerdendi. Bombay daima savurganların kenti olmuştur. Ne var ki saf babam V.V. Merchant savurgan olacağına savurulan olmuştu.

Anneme gelince: Eskiden yalnızca yapmacık bir tavır, bir idealizm zırhı, çevresinde süregelen yozlaşmaya karşı bir savunma olan sinik tavrı kendi gençlik ilkelerini alaşağı etmişti. Onu kârlı olan uğruna güzel olanı yok etmek ve bu kategorileri "dün" ile "yarın" olarak sınıflandırmakla suçluyorum. Annem liman boyunca yeni Bombay için "ikinci kent" projesini Nariman Point ve –Evet!– Cuffe Parade'deki daha çabuk kâr getirecek olan arazi ıslah çalışmaları uğruna baltalamaya çalışan müteahhitler lobisinin başını çekiyordu. Vivvy Merchant'ı dehşete düşüren asıl Cuffe Parade için önerilen yeni yapılanma planları oldu. Babam hayatı boyunca eski Bombay'ın tarihine ve görkemine duyduğu sevgiyle kentin geleceğinin yaratılmasında rol almasını sağlayan mesleği arasındaki içsel mücadelenin tam ortasında kaldı. Kentin deniz kenarındaki en güzel kısmının yok edilme ihtimali onu eşine karşı daimi fakat ne yazık ki sessiz bir direnişe itti. Sessizdi, çünkü Ameer hâlâ eleştiriye gelemeyen bir kadındı. Doğru davranmadığına dair en ufak bir ima bile ağlama krizlerine ve babam kendi kendini küçük düşürüp ona tamamen ve acımasızca haksızlık etmiş olduğunu ve aşırı öfkesiyle dinmek bilmeyen gözyaşlarına inci-nen masumiyetinin sebep olduğunu kabul edene dek süren bir tartışmaya neden olurdu. Eşiyle en derin endişeleri hakkında konuşamayan V.V. Merchant bunun yerine doğasına uyup kazı yapmak zorunda kaldı.

Kumu kazdığı rahatlıkla insan ruhunun derinliklerine de ulaşabilirdi. Ben büyürken ruhumun derinliklerine ulaşarak sırlarımdan birini açığa çıkardı. "Şu senin fotoğraf sevdan," dedi ilk kez kısa ve net konuşarak, "genç ve güzel kızların hoşuna gidiyor, öyle değil mi?" Ve ben, Evet baba ama olay bu değil, diyemeyecek kadar utanmıştım. Senin Paillard Bolex'in, Rolleiflex'in ve Leica'n, Dayal ve Haseler'in çalışmalarını içeren koleksiyonun:

bana ilham verip beni teşvik eden şeyler işte bunlar. Üstelik fotoğraf çekmek de kazı yapmaya benzer. Bunları duymak onu gururlandıracak da olsa hiçbirini söyleyemedim. İşi şakaya vurdum. "Evet öyle babacık." Hafifçe yüzünü buruşturup belli belirsiz bir gülümsemeyle arkasını döndü.

Oysa annemin ruhunun derinliklerine indiğinde arkasını dönmedi. Onun mahvına ve böylelikle kendisinin de yıkıma uğramasına neden olacak şeyi bulana dek kazmaya devam etti.

Ve Ameer Merchant'ın bile engel olamadığı mantıksız bir şevkle şirketin tüm sermayesini gömdüğü gereksizin de gereksizi şey, yani Orpheum Sineması – şirketin sonunu getiren bu karar eşi ve onun gelecek düşkünü zorbalarına verdiği bir yanıt değil miydi? Bu sinema salonunu hayalinde 1960'lar için hazırlanmış bir *deco* tapınağı olarak görüyordu, hem kentin altın çağına gösterilen bir saygı hem de sinema-manyağı kentimizin film hayranlarının para basan Mekkesi. Ancak bunun da sonu kötü biten bir bahis olduğu anlaşıldı. İnşaat maliyetlerinin artmasıyla alınan borçlar kontrolden çıktı, müteahhitlerin sahtekârlığı sonucu kullanılan malzemelerin tümü olması gerekenden çok daha kalitesizdi. Rakip sinema salonu patronları belediye müfettişlerine rüşvet vererek onaylar konusunda kılı kırk yarmalarını ve sonunda projeyi durdurmalarını sağladılar. Görünüşe bakılırsa dikkati başka işlerde olan Ameer'in Orpheum projesini Vivvy'ye bırakması pek de akıllıca bir davranış değildi. Sonunda kumar borçları Vivvy'nin sinemanın tapusunu teminat olarak Raja Jua'ya vermesine neden oldu. O dönemde bu Jua denen adamın kime çalıştığını henüz bilmiyordu.

On üçüncü yaş günümde babam bana oldukça profesyonel bir Alman fotoğraf makinesi, içten takma pozometreli ve flaş yuvalı bir Voigtlander Vito CL hediye etti; çektiğim ilk fotoğraflar şarkı söyleyen Vina Apsara' nındı. Radyo Seylan'dan daha iyiydi. Çoğu akşamüzeri çevresine toplanırdık ve o da her geçen haftayla birlikte daha da gelişip güçlenen ve sırasıyla muzır-zeki ve melek kadar saf olan o mükemmel sesini özgür bırakırdı. Ölümsüz olma yolunda ilerleyen o ses. *Bridge Over Troubled Water* parçasını Carly Simon'dan dinlemek Guinevere Garfunkel'ın bu ortaklığa ne çok şey kattığının anlaşılmasını sağlar. Bu durum VTO'nun en ünlü olduğu günler için de geçerliydi. Sürekli olarak hit parçalar yapan gruplar vardır, müzik dinleyicilerinin saygısını kazanan gruplar, stadyumları dolduran gruplar, seks kokan gruplar; insanın aklını aşan gruplarla yalnızca erkek ya da kızlardan oluşan kısa ömürlü gruplar, yutturmaca gruplar ve yeteneksiz gruplar, sahilde ve araba sürerken dinlenecek gruplar, yazın ya da kışın dinlenecek gruplar, sevişirken dinlenecek gruplar ve çaldıkları her şarkının sözlerini ezberlemenizi sağlayan gruplar vardır. Çoğu grup berbattır ve eğer başka galaksilerde radyo ve televizyon frekanslarımızı takip eden uzaylılar varsa duydukları gürültüler muhtemelen onları deli ediyordur. Ve rock müziğin yarım yüzyıllık tarihinde kalbinizi fethederek yaşlı, sağır ya da aptal bile olsanız dünyaya bakışınızın, gerçekliği kavrayıp başkalarına aktarışınızın bir parçası haline gelen az sayıda, hatta bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az sayıda grup vardır. Ölüm döşeğinizde tünelin ucundaki ışığa doğru giderken onların şarkı söylediğini duyarsınız: Şşş...Şa-şa... Şa-la-la-la-la... Şang-a-lang, şang-a-lang... Şşş-boom... Şoop... Şoop... Şşş. Artık her şey bitti.

İşte VTO bu tür gruplardandı. Ve Ormus öngörü sahibiydi, Vina'nınsa sesi vardı ve asıl işi yapan da sesti,

her zaman öyledir; ritim dikkatinizi çeker ve melodi şarkıyı anımsamanızı sağlar ama karşısında savunmasız olduğumuz, doğrudan doğruya ritim merkezimize, ruhumuza hitap eden asıl şey yani korkunç solist, kâfir müezzin ya da sirenlerin çağrısı hepsi yalnızca sestir. Onu, yani gerçek bir sesi duyduğunuzda işiniz bitmiştir, bana güvenin. Finito, tabii Odysseus gibi kendinizi geminizin direğine bağlayıp kulaklarınızı kille tıkamadıysanız. Siz var ya siz? Sahiden bittiniz.

Şimdi düşünüyorum da sanırım o günlerde bizi bir arada tutan şey Vina'nın sesiydi. Olması gerekenin aksine bizim asıl dayanağımız oydu. V.V. Merchant borç batağına saplanıp kentin karar mercilerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için dosyalar dolusu yasadışı yöntem uygulayan eşini sessizce takip ederken –sözün kısası hayatımızın temelinde bir saatli bomba çalışırken– Vina şarkı söyleyip bize aşkı anımsatıyordu.

Ah şu çocuk gözünün ateşli gücü! Çocukken hepimiz makineye ihtiyaç duymayan birer fotoğrafçıyızdır, görüntüleri hafızamıza kaydederiz. Cuffe Parade'deki komşularımızı hatırlıyorum, onların mutlu ve mutsuz evliliklerini, tartışmalarını, arabalarını, güneş gözlüklerini, el çantalarını, solgun gülümsemelerini, kibarlıklarını, köpeklerini. Onların o tuhaf, ithal hobileriyle geçen hafta sonlarını anımsıyorum. Annemle babam Willingdon'da golf oynuyor, babam annemin keyfini kaçırmamak adına kaybetmek için elinden geleni yapıyor. Anımsadıklarım arasında muz ağacı yapraklarında servis edilen yiyeceklerin hapır hupur yendiği birkaç Navjote[1], rengâ-

1. Zerdüşt dininde inisiyasyon seremonisi. (Ç.N.)

renk Holiler[1] ve en az bir kez Ramazan ayında ziyaret ettiğimiz dev dua meydanı var; bunlar aklımda kaldı çünkü nadiren yapıyorduk. Sanırım babam yalnızca neyi kaçırdığımı görüp bunun nedenini anlamamı istiyordu. İrlanda kıyı şeridine düşen Hindistan Havayolları uçağında çocuklarıyla birlikte ölen tatlı dostum Neelam Nath'ı anımsıyorum. Soluk teni ve diken diken siyah saçlarıyla Jimmy King'i anımsıyorum; genç öldü, aniden, okulda. Sınıftaki tüm kapı ve pencereler kapalı olduğundan oğlunun cesedini almak üzere arabasıyla okul bahçesine gelen babasını görememiştik. Arkadaşlarıyla birlikte Scandal Point'teki kayalara güçlükle tırmanan ince uzun bir oğlanı anımsıyorum. Bakışları sanki orada değilmişim gibi beni delip geçiyordu. Gold Flake posterleri, Royal Berber Salonu, çürüme ve umudun birbirine karıştığı kötü bir koku. Mumbai'yi unutun. Ben Bombay'ı anımsıyorum.

Sonra elime bir fotoğraf makinesi tutuşturdular, zihnimdekinin yerini alan mekanik bir göz ve bunun ardından anımsadıklarımın çoğu fotoğraf makinesinin akıp giden zamandan çekip almayı başardığı anlardan ibaret. Artık bir anıcı değil bir röntgenci olarak yalnızca fotoğrafları anımsıyorum.

İşte onlardan biri. Vina'nın on altıncı doğum günü, Vir Nariman Caddesi'ndeki Gaylord restoranında Kievski yiyoruz. Annemle babamın yüzlerinde daha önce hiç görmediğim bir ifade var. Babam sinirli görünüyor, annemse aklı karışık ve dalgın gibi. Vina ise tam aksine ışıl ışıl parlıyor. Fotoğraftaki tüm ışığı üstüne çekmiş sanki. Bizlerse onun güneşi etrafında dönen gölgemsi bedenleriz. Ormus Cama hemen yanında beslenmeyi bekleyen

1. Hindistan, Nepal ve Sri Lanka'da kutlanan bir tür bahar festivali. (Ç.N.)

bir köpek gibi oturuyor. Resimde benim bir yarım da çıkmış. Garsonların birinden fotoğraf çekmesini istemiştim ama doğru ayarlayamamış. Fark etmez. Nasıl göründüğümü anımsıyorum. En değer verdiğiniz şeyi kaybetmek üzereyken nasıl görünürseniz işte öyle görünüyordum.

Vina'nın sağ elinin yüzükparmağında Ormus'un ona doğum günü hediyesi olarak aldığı parlak bir ay taşı yüzük vardı. Vina bu hediyeyi kabul etmeden önce bir hafta boyunca yüzüğü yastığının altına koyup sınamıştı ve gördüğü rüyalar öyle erotikti ki her gece geç saatlerde mutluluktan titreyerek kan ter içinde uyanmıştı.

Ormus, Vina'yı bir "konsere" götürmek için izin istiyor. Dalaşmak üzere olan V.V. ve Ameer göz göze gelmemeye çalışıyor. "Five Pennies grubu," diyor Ormus. "Umeed'i de götür," diyor Ameer elini sallayarak. Vina ters ters bakıyor. Birlikte on üç yaşındaki kalbimi dağlıyorlar.

Danny Kaye'in *Beş Kuruş Versene* adlı biyografik filminin başarısının ardından filmin kahramanı, yani gerçek hayattaki grup lideri Red Nichols yeni bir beşliyle birlikte çıktıkları turne esnasında Bombay'a gelmişti. Hafta sonu sabahları doğaçlama caz eşliğinde yenen kahvaltılar sayesinde caz müziği kentte hâlâ ilgiyle karşılanıyordu ve oldukça yoğun bir kalabalık toplanmıştı. Elimde bunu kanıtlayabilecek fotoğraflar var, ancak konserin nerede yapıldığını hatırlayamıyorum. Azad Meydanı, Cross Meydanı, Cooperage ya da başka bir yer olabilir. Neyse, en azından açık havadaydı. Dışarıya kurulmuş bir sahne anımsıyorum. Çünkü annem onlarla birlikte beni de göndermişti, Ormus da Virus'u getirmişti. Dördümüz oraya erkenden gidip en öne yakın bir yere geçmiştik. Pennies sahne aldığında hayal kırıklığına uğramıştım, çünkü Red Nichols ufak tefek bir adamdı, üstelik saçları da kısa ve beyazdı, filmdeki turuncu saçlı Danny Kaye

ile uzaktan yakından ilgisi yoktu. Sonra trompetini alıp üflemeye başladı. Klasik caz. İtiraf etmeliyim ki ara sıra hoşuma gidiyordu. Ama zaten Vina hep zevksiz olduğumu söylerdi.

Bu Five Pennies konseri kimseyi heyecanlandırmayı başaramayan orta karar bir performansın ardından vuku bulan olaylarla ünlüdür. Alkışlar dindikten sonra kırmızı smokinli beşli bir parça daha çalmaya hazırlanıyordu. Elbette ki *Azizler*'i çalacaklardı, başka ne olabilirdi ki, ancak tam Red Nichols çalacakları şarkıyı söylemişken seyircilerden biri yüzünde şapşal fakat bulaşıcı gülümsemesiyle elindeki ahşap Hint flütünü sallaya sallaya sahneye fırladı.

"Aman Tanrım," diye bağıran Ormus Cama erkek kardeşinin peşi sıra sahneye atladı.

"Beni bekleyin," diye bağırdı Vina ve kendi kaçınılmaz kaderine doğru Cama kardeşleri takip ederken her yana ışık saçıyordu; böylelikle sahneyi istila eden toplam üç kişi oldular. Ben mi, ben korkağın tekiyimdir. Ben kalabalığın arasında kalıp fotoğraf çektim.

Klik. Red Nichols'ın dehşet içindeki yüzü. Devasa kalabalığın aniden azgın bir çeteye dönüştüğü Hindistan konusunda daha önce uyarılmış. Danny Kaye tarafından yeniden hayat bulmuşken Bombay'da ayaklar altında ezilip ölecek miydi? *Klik*. Virus Cama'nın büyülü gülümsemesi işe yarıyor ve eski grup liderinin korku dolu bakışları yerini şaşkın bir anlayışa bırakıyor. *Klik*. Ne var sanki. Bırakın çalsın. Ya siz, siz ikiniz? Siz ne yapıyorsunuz? *Klik*. Vina Apsara mikrofona yaklaşıyor. "Biz şarkı söylüyoruz."

Ah o güneş (ah o güneş)
Doğduğunda (doğduğunda)

Ardaviraf Cama'nın gerçekten iyi çaldığına hiç şüphe yoktu, fakat flütünden çıkan ezgiler uygunsuzdu; sanki bambaşka bir şey, peni olmaya çalışan bir anna[1] idi ama bunun da önemi yoktu, çünkü hem sadece çalıyor olmaktan mutluydu hem de kurnaz Nichols mikrofonunu kapattığından en ön sıralarda değilseniz onu hiç duyamazdınız; en önemlisi de Ormus ve Vina şarkı söylemeye başlar başlamaz onların sesi dışında başka bir şey düşünen kimse kalmamıştı. Şarkıyı bitirdiklerinde seyirciler çılgınca alkışlıyordu ve Nichols onlara çok iyi çaldıkları için sahnesinin elinden alınmış olmasını önemsemediğini söyleyerek iltifat etti.

Konser bitmiş, kalabalık dağılmaya başlamıştı, ama ben kazık çakmış gibi olduğum yerden fotoğraf çekmeye devam ettim. Dünya değişmek üzereydi. Ormus ve Vina bir yandan enstrümanlarını toplayıp bir yandan da yaptıkları işe dikkat etmeleri için sahne görevlilerine bağıran müzisyenlerle sohbet ediyordu. Kalbim paramparça oluyordu. Ormus ve Vina cazcılarla konuşurken sanki bedenleri de birbirleriyle iletişim halindeydi. *Klik*, *klik*. Sizi görebiliyorum, ikinizi. *Klik*. Cee-eee! Bunu yaptığımın farkında mısınız? Şu Alman mucize kutusuyla kabahatlerinizi çekiyor olmama rağmen izlememe izin veriyorsunuz, bu mu yani? Artık daha fazla umurunuzda değil, öyle mi? Alenen bilinmesini istiyorsunuz. *Klik*. Peki ya ben Vina? Ben de büyüyeceğim. O seni bekledi. Sen neden beni beklemiyorsun? Ben de bu karede olmak istiyorum!

En başından itibaren benim yerim, onların başarıları-

1. Hindistan'da değeri 1/16 rupi olan bir para birimi. (Ç.N.)

nın gölgesinde kalmış hayatlarının bir köşesindeydi. Yine de hep daha iyisini hak ettiğimi düşünmeye devam edeceğim. Ve bir ara bunu neredeyse elde etmek üzereydim. Yalnızca Vina'nın bedenini değil, ilgisini de. Neredeyse.

Müzisyenler ekipmanları ufak bir otobüse yerleştiriyordu. Bir davet yapılmış ve kabul edilmişti ve bu davet beni içermiyordu. Ormus beni kovalamak üzere yanıma geldi: seks ve müzikle dolu Ormus.

"Pekâlâ Rai," dedi işgüzarca. "Sen şimdi Ardaviraf'la git, tamam mı? Virus seni evine götürür." Kim olduğunu sanıyorsun? diye bağırmak istiyordum. Mahallenin delisi tarafından evine bırakılması gereken bir bebek mi? Ama o uzaklaşmaya başlamıştı bile, Vina'ya sarılıp onu havaya kaldırmış öpüyor, öpüyordu.

Dünya başıma yıkılıyordu. Virus Cama bana dişlerini göstererek aptal aptal sırıttı.

O gece Camaların evinin iki adım ötesindeki Taj Hotel'de kalan Nichols'ın süi[redacted]nde seviştiler. Meşhur tromboncu kendine başka bir oda bulup onlara âşıklara yaraşır bir ziyafetle birlikte bu iki şarkıcıya nasıl ulaşılabileceğini kimse bilmediğinden gruba gönderilmiş olan mesajları iletti. Kaldıkları otel de dahil olmak üzere kentin dört bir yanında sahne almaları için teklifler vardı. Ama Vina sabaha kadar ne yemeklere dokunduklarını ne de mektupları açtıklarını söylemekten gurur duyardı. Yapacak daha iyi işleri vardı.

Vina Apsara'nın bekâretinin Ormus Cama tarafından bozulmasıyla ilgili ayrıntılar uzun zaman önce Vina'nın kendisi tarafından kamuoyuna açıklanmış olduğundan o gece duyulan (hatırı sayılır) can acısından ya da Ormus'un bu acıyı telafi edebilen, bakire kızları baştan çıkarma konusundaki yeteneğinden (bu olaydan

birkaç yıl sonra Vina gururla Ormus'un kendisinden önceki başarılarını açıklayarak Bombay sosyetesinde skandal yaratmıştı) ya da başlangıçta yaşadıkları zorluklardan (Vina'ya göre Ormus fazla nazik, fazla saygılıydı ve bu durum onu sinirlendirip fiziksel olarak sert davranmasına neden oldukça bu kez Ormus durumdan hoşlanmıyordu) ya da aynı şekilde başlangıçta yaşadıkları başarılardan (Ormus'un Vina'nın bel çukurunu okşaması, dilinin ucunu burun deliklerinin kenarlarında gezdirmesi, yumulmuş gözlerini usul usul emmesi, penisinin başını göbek deliğine bastırması, parmağını kızın apış arasında gezdirmesi, Vina'nınsa bacaklarını Ormus'un boynuna dolaması, kalçalarını onun penisine sürtmesi, cömert davranan ağzı ve hepsinden öte Ormus'un bir erkek için pek de alışılmamış olan göğüs ucu hassasiyetini keşfetmesi: gördüğünüz gibi ıslak, kaygan ne varsa tek bir kelimesini dahi unutmuş değilim) uzun uzadıya söz etmeye gerek yok. Yalnız şu kadarını söyleyebilirim ki o gece iş –ya da işler– bittiğinde âşıklar kendi yataklarına dönmediler; yani asıl keyif geceleyin yaşandı, karanlık ve acı dolu olansa sabahtı.

Vina Apsara'nın devasa, hatta ezici bir sembol haline gelmesinde –felaketlerle dolu çocukluğu, aşk ilişkileri, cinsel tercihleri, geçirdiği kürtajlar gibi– özel hayatının yanı sıra uluorta konuşmaya can atmasının da en az yeteneği kadar, hatta belki daha da fazla etkisi vardı. İki kuşak boyunca kadınların ortak sırlarını dünyaya haykıran bir megafon görevi üstlenmişti. Kadınların kimi kendini özgürleşmiş hissederken, kimi artık savunmasız kaldığını düşünüyordu; fakat hepsi de onun ağzından çıkan her cümleye sıkı sıkıya sarılmaya başlamıştı. (Söz konusu Vina olduğunda erkekler de büyülenmelerine rağmen ikiye ayrılıyordu, çoğu onu şiddetli bir biçimde arzularken bazıları bir fahişe gibi basit davrandığını düşünerek

onu itici buluyordu; çoğu onu yalnızca müziği için severken aynı sebepten dolayı ondan nefret edenler de vardı – ne de olsa tutkulu bir sevgiye neden olan her şey kaçınılmaz olarak nefreti de beraberinde getirir; çoğu onun lafazanlığından korkarken bazıları onu yüceltip erkekleri de özgür kıldığını söylüyordu.) Ama sık sık fikrini değiştirip şiddetli bir şekilde savunduğu görüşleri tam zıtları için terk ederek bu kez onlara da tartışma kabul etmeyecek bir şekilde bağlanırken Meksika depreminin olduğu dönemde kadınların çoğu özgür kalmalarına yardımcı olan tavırlarına ihanet ettiğini düşünmeye başlamıştı.

Ölmemiş olsa gözden düşmüş asabi bir yaşlılığa gömülerek sadece uygunsuz –ya da ahlaksız– ya da sersemce bir biçimde çevreye ayak uyduramayabilirdi, oysa bir zamanlar geçit töreninde ona katılıp liderliği elinden alanlar çıkana dek cüretkâr ve muzaffer bir şekilde uygun adım yürüyüşünü tek başına sürdürmüştü. Ne var ki kaderinde tuhaf bir şekilde demode olmak yoktu. Aksine ölümüyle birlikte yarattığı sembolün gücü tam anlamıyla açığa çıktı. Güç de tıpkı aşk gibi ancak geri alınamaz bir şekilde kaybolduğunda tüm boyutlarıyla ortaya çıkar.

Ne zaman bu olayları düşünsem aklıma tilkiler üşüşüveriyor. Ormus ve Vina'yı birbirlerinin kollarında kanlı çarşafların arasında uyanırken görüyorum. Okunmamış mesajları açtıklarını ve profesyonel geleceklerinin yanı sıra aşklarının geleceği hakkında da hayaller kurmaya başladıklarını görüyorum. Giyindikten sonra Amerikalı müzisyenlerle vedalaşıp sarı-siyah bir taksiye binerek gerekli olan bedeli ödemeye hazır bir halde Cuffe Parade'e doğru gittiklerini görüyorum. Ve tüm bu görüntülere Red Nichols'ın trompeti eşlik ediyor, ya da belki de duyduğum Louis Armstrong'un trompetidir.

Ah, o grup çalmaya başladığında. Ah, o grup çalmaya başladığında.

Ufukta ilk bulutlar beliriyor. Ormus önemli şeyler söylüyor. "Evlen benimle." Vina'nın sağ elindeki ay taşı yüzüğü çıkarıp nişan yüzüğünün takılması gereken parmağa takmaya çalışıyor. "Benimle hemen şimdi evlen."

Vina geriliyor, yüzüğün takılmasına itiraz ediyor. Hayır, Vina onunla evlenmeyecek. Reddediyor, onu elinin tersiyle iterken düşünmek için zaman bile istemiyor. Ama yüzüğe karşı koymuyor, onu kabul ediyor, hatta gözlerini ondan alamıyor. (Taksi şoförü, meraklı Sih kulak kabartmış durumda.) "Neden?" Ormus'un feryadı yürek parçalayıcı, hatta biraz da acınası. Vina'nın şoföre verdiği bilgiler onun hayal edebileceğinden de fazla. "Hayatım boyunca seveceğim tek erkek sensin," diye söz veriyor Ormus'a. "Ama aynı zamanda hayatım boyunca yataca-ğım tek erkeğin de sen olduğunu mu düşünüyorsun?"

(Bir trompet sesi –kesinlikle Satchmo– duyuluyor. Armstrong'un enstrümanı deneyimin uç noktası, dünyevi bilgeliğin sesi. Hayatın önüne çıkardığı en kötü şeylere gülüp geçiyor – *vuah vuah*. Bunların hepsi daha önce duyulmuş.)

Buradan daha iyi bir yer olmalı. Farklı şekillerde de olsa hepimizin aklından geçen buydu. Sir Darius Xerxes Cama için "daha iyi bir yer" İngiltere'ydi, ama İngiltere ona sırtını dönüp kaderine terk etmişti. Leydi Spenta için iyi yer Ahura Mazda ve onun melekleriyle kutsanmışların bulunduğu saf aydınlanma mekânıydı; ne var ki burası çok uzaktı ve Bombay gitgide ona çıkışı olmayan bir labirent gibi görünmeye başladı. Ormus Cama için "daha iyi" yurtdışı demekti, ama bu kaderi seçmek tüm aile bağlarını koparmak demekti. Vina Apsara için doğru

yer hep o an bulunmadığı yerdi. Hep yanlış yerde daimi bir kayıp durumunda olduğundan kaçıp ortadan kaybolabilir (ki bunu zaten yapıyordu) ve bu yeni vardığı yerin de kendisi için en az terk ettiği yer kadar yanlış olduğunu fark edebilirdi.

Ameer Merchant, yani ileri görüşlü annem için daha iyi yer, inşa edeceği kentti. Geri kafalı V.V. Merchant ise bu söz konusu iyi yerin aslında bir zamanlar var olduğu, ona sahip olup kullandığımız ve şimdi de yok edilmekte olduğu, üstelik sevgili karısının da bu yok etme sürecinin ciddi anlamda bir parçası olduğu düşüncesiyle kıvranıyordu.

1960 bölünmelerin yılıydı. Bombay eyaletinin ikiye ayrıldığı ve yeni Gujarat kendi başının çaresine bakması için bırakılırken biz Bombaylılara kentimizin bundan böyle Maharaştra'nın başkenti olduğunun söylendiği yıl. Pek çoğumuz bunu kabullenmekte güçlük çektik. Az da olsa denize doğru kayarak kendini ülkenin geri kalanından ayrı tutan özel bir Bombay'da toplu halde yaşamaya başladık; oysa bireysel olarak her birimiz kendi Bombayımız olmuştuk. Çekirdek aileleri ya da gizlenen ruhları da etkilemeden bölüp durmaya –Hindistan-Pakistan, Maharaştra-Gujara– devam edemezsiniz. Her şey kaymaya, değişmeye, bölünmeye, sınırlarla ayrılmaya, parçalanmaya, yeniden parçalanmaya ve dağılmaya başlar. Merkezkaç kuvvetleri merkezcil olanlardan daha şiddetli bir güç uygulamaya başlar. Yerçekimi yok olur. İnsanlar uzayın derinliğinde kaybolur.

Five Pennies konserinin ardından güçbela Virus'u yakamdan düşürüp yürüyerek Cuffe Parade'e döndü-

ğümde evimiz savaş alanından farksızdı: ya da daha doğrusu korkunç bir kaybın yaşandığı bir çukurdan. Annemle babam oturma odasındaki halının çevresinde güreşçiler gibi ya da sanki bu İsfahan halısı artık maun parke döşeli sert bir zemini örtmüyormuş da fokur fokur kaynayan bir boşluğun üstüne atılmış incecik bir kumaş parçasıymış gibi dört dönüyorlardı. Birbirlerine kıpkırmızı gözlerle öfke içinde bakarken geleceğin ve geçmişin kaybından çok daha kötü bir şeyle yüz yüzeydiler: aşklarının kaybı.

Ben yokken Piloo Doodhwala uğramıştı: Fakat bu daha önce karşılaştığınız satrap yığını üzerinde yatan kibirli Piloo değil, çok daha sessiz bir Piloo'ydu ve yanında Sisodia olarak tanıştırdığı, otuzlu yaşlarının sonlarında, takım elbiseli, şaşırtıcı derecede minyon, şişe dibi gözlüklü ve kelleşmekte olan bir adam vardı. Bu adam çok kötü kekeliyordu ve yanında taşıdığı şişkin deri evrak çantasından Cuffe Parade imar planıyla ilgili bir dosya çıkardı; dosyanın kapağında listelenmiş sponsorlar arasında Merchant & Merchant (Pvt.) Ltd. Şirketi'nden Mrs. Ameer Merchant da yazılıydı. V.V. Merchant'ın kazı yapma yoluyla öğrendiği üzere Ameer bu planı kabul ettirebilmek için Piloo'nun adamlarıyla işbirliği yapmıştı. Piloo'nun yardımcısı sehpalardan birinin üzerine resmî Cuffe Parade ölçüm haritasını açtı. Villa arsalarının birçoğu "tamam" anlamına gelen yeşile boyanmıştı. Birkaçı "pazarlık aşamasında" anlamına gelen yeşil ve beyaz şeritlerle kaplıydı. Yalnızca çok azı kırmızıya boyalıydı. Bunlardan biri de bizim evimiz, yani Villa Trakya'ydı. "Sevgili eşiniz zaten bu sa-sa-satış için on-on-onayını verdi," diye açıkladı Mr. Sisodia. "Tüm ilgili do-do- dokümanlar bu-bu-burada. Mülk sizin üst-üst-üstünüze olduğundan şurayı imzalamanız ger-ger-gerekecek. Sadece şurayı," diyerek işaret edip Sheaffer marka bir dolmakalem uzattı.

Vivvy Merchant karısına baktı. Ameer'in gözleri taş kesmişti.

"Proje harika," dedi. "Bu fırsat inanılmaz."

Piloo oturduğu yerde öne doğru eğildi. "Çok para," dedi gizli bir bilgi veriyormuş gibi fısıldayarak. "Hepimize yeter."

Nazik babam nazikçe konuştu, fakat düşünceleri pek de nazik değildi. "Bir şeyler döndüğünü biliyordum," dedi. "Ama tahminimden çok daha ileri gitmiş. Anladığım kadarıyla kenti avucunuzun içine almışsınız. Arazi kullanım kuralları değiştirilmiş, her türlü cezadan muaf tutulduğunuzdan bina yükseklik kurallarıyla alay edilmiş."

"Doğru," diye başını salladı Piloo sevimli bir şekilde. "Hiç sorun yok."

Bay Sisodia'nın çıkardığı ikinci harita önerilen imar planını içeriyordu. Büyük çaplı bir arazi ıslah çalışması önerilmişti. "Şu bizim Parade sakinleri için daha çok Cuff," diye espri yaptı Piloo. Gelgelelim Vivvy başka yere bakıyordu. "Sahil yolu," dedi. "Ne yazık ki gözden çıkarılmalı," dedi Piloo pişmanlık içinde dudağını büzerek. "Ya mangrov ormanı," diye sordu Vivvy. Piloo sinirlenmeye başlamıştı. "Bayım biz burada ağaç evlerden bahsetmiyoruz, öyle değil mi?"

Vivvy ağzını açtı. "Reddetmeden önce," dedi Piloo onu susturmak için elini havaya kaldırarak, "lütfen şunu bir düşün."

Bay Sisodia ayağa kalkıp ön kapıya giderek görünüşe bakılırsa sırasını beklemesi söylenerek dışarıda bırakılmış olan ikinci bir adamı içeri aldı. Bu adam oturma odasına girince V.V. Merchant hayretler içinde kaldı ve neredeyse yerin dibine geçecekti.

Gelen ikinci adam Raja Jua, yani bahisçiler kralıydı. Onun da elinde deri bir evrak çantası vardı. İçinden babamın borçlarıyla Orpheum Sineması'na dair tüm kayıt-

ları içeren bir dosya çıkarıp birinci yardımcıya uzattı. "Eşinize duyduğu bü-büyük saygıdan öt-öt-ötürü," dedi Mr. Sisodia, "ve her tür kötü so-so-sonuçtan kaçınmak için Pilooji bu öne-öne-önemsiz ayrıntıları yok saymaya hazır. Gelişim pot-potansiyeli mi-mi-milyonlar ediyor. Bu ödenmemiş bo-bo-borçlar önemsiz. Sadece Villa Trakya için sa-sa-satış anlaşmasını im-imzalayın ve tüm bo-bo-borçlarınız silinsin."

"Orpheum'un tapusu," dedi Ameer. "Bunu nasıl yapabildin?"

"Peki ya evimiz?" diye yanıtladı V.V. "*Sen* bunu nasıl yapabildin?"

Piloo'nun kaşları çatıldı. "Büyük kahramanların yaşadığı dönemde bir kral olsaydım," dedi, "seni son bir kez daha kumara zorlardım. Kazanırsan cezan silinir. Kaybedersen karını da alırım." Gülümsedi. Lamba ışığında dişleri parlıyordu. "Ama ben yalnızca basit bir adamım," dedi. "Bu yüzden onurun ve evinle yetineceğim. Sinema sorumlun olarak Mr. Sisodia'yı atama konusunda Mrs. Merchant da benimle hemfikir. Ortaklığımızda düzgün mali uygulamalara geri dönülmeli. Sinema filmleri Sisodia'nın ikinci tutkusu, fakat ilk tutkusu para."

V.V. Merchant ayağa kalktı. "Hiçbir şeyi kabul etmiyorum," dedi kibarca. "Şimdi dışarı çıkın." Ameer de ayağa kalktı, ancak onun tavrı çok daha farklıydı. "Ne demek dışarı çıkın?" diye bağırdı. "Senin zayıflığın yüzünden her şeyi, inşa ettiğim her şeyi kaybedip beş parasız kalmalıyız öyle mi? Sinemayı kaybet, şirketin yönetimini kaybet, son yirmi yılın en büyük para kazanma fırsatını kaybet ve zaten açlıktan ölmemek için nasıl olsa evi satmamız gerekene kadar sefalet içinde yaşa? Bunu mu istiyorsun?"

"Üzgünüm," dedi V.V. Merchant. "Ama imzalamayacağım."

Daha iyi bir yer olmalı. Ah, en tehlikeli düşüncelerden! Çünkü aramızda hayat koşullarını olduğu gibi kabul eden tek kişi Piloo Doodhwala idi. Enerjisini çılgın ütopik fanteziler için harcamıyordu. Onun her işten en kazançlı olarak çıkacağı açık değil miydi? Hayatlarımız onun insafına kalmış durumda, onun ellerinde. Başka türlüsü düşünülebilir miydi?

Piloo keçilerden fazlasını katlediyordu. Pek çok farklı alanda avlanıyordu. Hayatım farklı bir yola saptı, ancak Bombay'da bir yerlerde Vina ve Ormus hiç durmadan sevişirken Piloo'nun babama verdiği dersi –annemle babamın yaşadığı felaketin bana öğrettiği dersi– hiç unutmadım.

Her şey olduğu gibidir.

Annemle babam bütün akşam, bütün gece kavga ettiler. Odamda kertenkeleler gibi gözümü hiç kırpmadan yatağıma uzanıp düelloya tutuşan kırık kalplerini dinledim. Şafak sökerken babam yattı, ama Ameer oturma odasında kâsedeki çorba kaşığı gibi dönmeye devam ederek olabilecek en zehirli öfkeyi, ölmekte olan bir aşkın insan bedeninde oluşturduğu hiddeti karıştırıp durdu. Ve sonra Vina ile Ormus içeri girince Ameer öfkesini kontrol edemeyerek üzerlerine saldırdı.

Annemin iki sevgiliye, özellikle de Vina'ya sarf ettiği tüm hakaretleri burada belirtmeye terbiyem müsaade etmez. Neredeyse nefes dahi almadan tam üç saat yirmi bir dakika boyunca bağırıp Vivvy için biriktirdiği her ne vardıysa genç kıza kustu. Söyleyecekleri bitince bitkin bir halde sendeleyerek evden çıkıp kendini o çok sevgili Packard marka eski arabasına attı. Araba sanki kontrolden çıkmış bir at gibi dörtnala uzaklaştı. Çok geçmeden boş bakışlı babam da alelacele Buick marka arabasına bindi. O

da –Ameer'in gittiğinin aksi yöne– öyle dengesiz bir şekilde ilerledi ki hayatı için endişelendim. Ne var ki ikisi de yersiz bir trafik kazası geçirmedi. Zaten evden çıkmadan önce neredeyse ölümcül bir enkaz haline gelmişlerdi.

Hakaretler gizemli sözlerdir. Üçüncü kişilere son derece acımasız, etkili bir balyoz gibi gelen *orospu! fahişe! şırfıntı!* hedefine hiç zarar vermeyebilirken *Tanrı'ya şükür ki benim çocuğum değilsin*, gibi yalnızca dokunaklı görünen cümleler en kalın zırhları delebilir, *benim için bir hiçsin, ayakkabımın tabanındaki pislik kadar bile değerin yok* demek insanı kalbinden yaralayabilir. Annemin sarf ettiği kırıcı sözleri burada detaylı bir şekilde aktaramıyorsam bunun bir başka nedeni de etkilerini kestiremememem. Acaba bu cümle miydi yoksa şu mu, bu darbe mi yoksa şu azar mı? Olay yalnızca tiradın etkisi mi yoksa hareket edemeyecek hale gelene kadar güreşen güreşçiler gibi hem Ameer'i hem de Vina'yı fiziksel olarak bitiren yakıcı güç gösterisi miydi?

Çok şey görüp geçirmiş, dünyaya karşı beslediği güven duygusu korkunç bir şekilde zedelenmiş genç bir kız olan Vina, Villa Trakya'da geçirdiği yıllar boyunca yavaş yavaş bizim sevgimizin sağladığı temel üzerinde güvenerek ayakta durabilmeye başlamıştı. Hem bizim hem de Ormus'un sevgisinin. Bu yüzden yalnızca bize değil, bizim meşgalelerimize, kentimize ve kendi çapında ait olabileceğini düşünmeye başladığı ülkemize de âşık olmuştu. Ve annemin o günkü davranışı Vina'nın aşka duyduğu güveni, yani onun İsfahan halısını ayaklarının altından çekerek aşağıdaki korkunç boşluğu ortaya çıkarmıştı.

Vina yarı bilinçli halde katliamdan kurtularak ölümle yüz yüze gelmiş, ne bir soru soran ne de yanıt bekleyen biri gibi avuçlarını açarak ellerini öne uzatmış öylece hareketsiz duruyordu. Ormus yüzünü avuçlarının arasına aldı. Vina çok yavaş bir şekilde gerileyip ondan uzak-

laştı. O an Ormus'un büyük aşkı ona korkunç bir tuzak gibi görünmüş olmalıydı. Bu tuzağa düşmek gelecekte bir yerde Ormus yüzünde alaylı bir ifade, sesindeyse nefretle ona sırtını döndüğünde yaşayacağı korkunç yıkıma zemin hazırlamak olurdu. Artık risk almak yok, diyordu Vina'nın yüz ifadesi. Buna bir son veriyorum, hemen şimdi.

Üç gün sonra çocukluğumu geçirdiğim o güzel ev, yani Villa Trakya kül olup gitti. Bundan her kim sorumluysa cinayet işlememek için epey dikkatli davranmıştı. Kundakçının ev tamamen boşalana kadar bekleyip sonra her yeri ateşe vermiş olduğuna hiç şüphe yoktu. Tek tek eve dönüp her yanımıza simsiyah kar yağarken başımızı öne eğip öylece bahçede durduk.

Fakat Vina Apsara dönmedi.

Villa Trakya'ya elveda derken boğazımın düğümlenmesini mazur görürsünüz umarım. Eski Edward tarzı Cuffe Parade'deki daha küçük bungalov tipi villalardandı, ama biz kalabalık bir aile olmadığımızdan işimizi görüyordu. Ön tarafa bakan kanatlı pencerelerin etrafı yarıya kadar ahşaptı, binanın geri kalanıysa tuğlaydı ve yer yer taşlarla süslenmişti. Pencerelerin üzerinde kırmızı kiremitli üçgen çatılar vardı, bunlar ön kapıdakiyle birlikte ilginç bir sundurma oluşturuyordu. Yukarıdaysa evin görkemli –ya da *cüretli* diyelim– özelliği, yani tam orta kısma gelecek şekilde yerleştirilmiş, dört yanında gömme ayakları ve alınlığı olan kare biçiminde ufak bir neo-klasik kule vardı. Bu kule, yeşil seramik karolarla döşeli, tepesindeki sivri ucuyla kendi kendini yükselten ufak bir kubbeye kaide görevi görüyordu. Uzun yıllar süren mutlu evlilikleri boyunca annemle babamın yatak odası işte bu gösterişli mekândı. "Çan kulesinde uyumak

gibi bir şey," derdi annem, babam da onun elini sıkıp şöyle derdi, "Ve sevgilim sen de hiç şüphesiz bu kulenin güzelisin."

Hepsi dumanlar içinde yok olup gitti. Tüm mal mülk, anı ve mutluluğumuz elimizden alınırken yanaklarımıza değen küllerin evimizin elveda öpücüğü olduğunu düşündük. Bu olaya tanıklık edenler yangının bile ölmekte olan evi çok severek ona sımsıkı sarıldığını söylemişlerdi, öyle ki kısa bir süre için de olsa Villa Trakya alevler içinde sanki yeniden vücut bulmuştu. Sonra kapkara, duygusuz bir duman yükselerek her yeri kaplayınca çöken karanlıkla birlikte bu göz yanılsaması da yok oldu.

Çocukluk evinizin –villanızın, kentinizin– yok edilmesi bir ebeveynin ölümüne benzer: Bir tür yetimliktir. Artık unutulmuş olan bu ölü yakma töreninin yapıldığı yerde şimdi mezar taşı niyetine bir "gökdelen" yükseliyor. Kaybolanların mezarlarının üstündeyse kent bir mezar taşı gibi duruyor.

* * *

Malabar Tepesi'ndeki Ridge Caddesi'nde, bir zamanlar "Dil Kuş", yani balkonlar ve verandalar ve ışık dolu, mermer döşeli koridorları, apar topar satın alınmış Souza, Zogoiby ve Hussain resimlerinden oluşan koleksiyonu ve hepsinden öte kentteki en yaşlı hinthurması, *jackfruit* ve çınar ağaçlarıyla birlikte en güzel begonvilleri içeren tropik bahçeleriyle Dolly Kalamanja'nın üç katlı lüks evinin bulunduğu yerde şimdi ne bir ağaç ne de begonvil, ne şatafat ne de boş bir arazi bulabilirsiniz. Fırlatma rampasına yerleştirilmiş güdük bir roketi andıran Everest Villaları gökdeleni gri, boyası atık beton binasıyla o bölgeyi kaplamış durumda ve yakın zamanda da yerini teslim edeceğe benzemiyor. Everest Villaları yirmi

dokuz katlı, neyse ki size bu katlardan bahsetmem gerekmiyor. Ne zaman Ridge Caddesi'ne göz atsam geçmişi bir hayalet gibi hâlâ orada dururken görüyorum. "Dil Kuş" da tıpkı Villa Trakya'nın yandığı ve Dolly'nin bize alçak çatılı geniş evine sığınmamız için ısrar ettiği gün kadar gerçek.

Ormus döndüğünde bitkin ve öfkeliydi. Gece geç vakit olmasına rağmen kimsenin uyumaya niyeti yoktu. Vina hâlâ ortalarda değildi. Ormus her yerin altını üstüne getirerek onu aramış, stresten kusmaya başlayana dek sevdikleri mekânların hepsine bakmıştı. En sonunda yorgun, aklı karışmış bir halde "Dil Kuş"a daldığında öyle titrek, sersemleyip yolunu yitirmiş bir haldeydi ki Ameer Merchant –ki o da vicdan azabıyla kendini yiyip bitiriyordu– çenesini kapadı. Vina'nın yangında öldüğüne, kül olup uçuştuğuna inanan Ormus yaslı bir şekilde öte dünyaya kadar peşine düşmekten bahsetmeye başlamıştı. Hayat tüm anlamını yitirmişti; ölümse o andan itibaren sevgilisiyle paylaşabileceği tek ortak deneyim olarak en azından hâlâ bir değer taşıyordu. Kaygı verici bir şekilde kendini kurban etmekten bahsediyordu. Onu ratlatan kişi, bu genç adamın içine düştüğü ruh halinden ötürü endişelenmeye başlayan babam oldu. Her ne kadar kulaklarımıza bomboş sözler gibi gelse de, "Zihnini açık tut," dedi V.V. Merchant. "Henüz onun ölümüne dair elimizde hiçbir kanıt yok."

Persis Kalamanja'nın davranışlarının biraz kaypakça olduğunu belirtmeliyim, o zaman bu durumu konumunun bariz belirsizliğine vermiştim; ne de olsa Ormus'la evlenme ümidi yadsınamaz ve korkunç bir darbe yemişti. Bir azizeden farksız olmasına rağmen Persis de elinde olmadan gelecek hakkında planlar kuruyor olmalıydı: Vina'nın trajik sonunun küllerinden kendi mutlu başlangıcı belirebilir miydi? Ve sonra iyi kalpli genç bir kadın

olarak bu tür aşağılık düşünceleri (neden oldukları tatlı beklenti duygusu nedeniyle daha da aşağılık bir hal alıyorlardı) bastırmak için elinden geleni yapıyor olmalıydı. Bakışlarını indirip babamı titizlikle savundu. Vina ölmemiş, ama suçlu olabilirdi. Ormus'un elini tuttu; genç adam hızla elini çekip öfke içinde ona baktı. Persis ağlamamak için kendini zor tutarak gerileyip Ormus'u korkularıyla baş başa bıraktı.

Yangını kim çıkardı?

Doğan güneşle birlikte gelen iki CID[1] memuru, dayanılmaz bir şekilde övünüp duran Komiser Sohrab ve onun tam zıttı, kendini ikinci plana atan Müfettiş Rustam bize yeni haberler getirdi. Bu beyefendilerin verdikleri bilgiye göre komşular ve polisle irtibata geçen yardımsever görgü tanıklarının sorgulanmasının sonucunda yangının başlangıç saati öğleden sonra bir olarak belirlenmişti. "Ne yazık ki," dedi Komiser Rostam, "olay mahallinden gizlice kaçmaya çalışan kimseye rastlanmamış." Villa Trakya'nın küle dönen yıkıntılarının ayrıntılı incelemesi sona ermiş ve neyse ki hiçbir cesede rastlanmamıştı. (Ormus, Vina'nın yanarak ölmediğini duyduğunda öyle mutlu olmuştu ki annemin kendisine her ne olursa olsun büyük bir trajedinin ortasında olduklarını hatırlatması gerekmişti.)

Evde yatılı kalan üç hizmetlinin, aşçı, ayak işlerine bakan uşak ve hamalın yerleri saptanmıştı. Hem yangından hem de kundakçılıkla suçlanmaktan korktukları için yakındaki Koli balıkçı kasabasına gizlenmişlerdi. Fakat polis yangını evde çalışanların çıkarmış olduğuna inanmı-

1. Cezai İstihbarat Dairesi (Ç.N.)

yordu. Her ne kadar söz konusu saatte üçünün de evle ilgili bir iş için dışarıya çıkıp villayı bomboş bırakmış olmaları biraz tuhaf görünse de hikâyeleri birbirini tutuyordu. Yine de, "bir kundakçılık olayıyla karşı karşıya olduğumuz yolunda bariz kanıtlar var," demişti Komiser Sohrab şevkle, "tabii konuyla ilgili detaylar şimdilik gizli tutulmalı." Yavaş yavaş kendi evimizi kundaklamakla suçlandığımızı anlamaya başlamıştık. Sohrab şimdi de yapmacık bir şekilde konuşarak Merchant & Merchant firmasının sözde finansal bir kriz yaşadığını; Şri Merchant'ın kumar borcu olduğunu kendisinin bildirdiğini söylüyordu. Sigortadan alınacak tazminat oldukça faydalı olabilirdi, öyle değil mi? Babam bu "çirkin suçlamalar" karşısında hiddetlendi. Alışılmadık bir ses tonuyla, "Bu işten çıkar sağlayacakları sorgulayın," dedi CID görevlilerine. "Şri Doodhwala ve arkadaşlarını bir ziyaret edin."

Polisler gitti gitmesine ama şüpheler kalıcı oldu. Korkunç gerçek şu ki karmaşık hisler içinde olan annem bu suçu babamın işlemiş olabileceğinden şüphe ediyordu, hatta halim selim babam dahi Ameer'e karşı birtakım şüpheler beslemeye başlamıştı. Tartışmalarının ardından üç gündür ayrı yaşıyorlardı: annem Villa Trakya'da, babamsa arkadaşlarıyla Colaba'da. Sadece benim için bile olsa yangın onları yeniden bir araya getirmişti. Tuhaf bir şekilde dışarıya karşı hoş görünmek için Dolly'nin geniş misafir yatak odalarından birini paylaşıyorlardı. Oysa araları buz gibiydi.

Ben yan odalarında kalıyordum ve gece olduğunda, bir kez daha, kavga ettiklerini duydum. Ameer kocasına öyle sinirliydi ki onun kendisini ve hepimizi uykumuzda öldürmeye teşebbüs ettiğini ima ediyordu. Babam sakince yangının güpegündüz çıktığını ve o saatte uyuyor olmasının pek de mümkün olmadığını söyledi. Annem bu eften püften yanıt karşısında kibirli bir şekilde homurdan-

dı. V.V. ise karısının istediğini zorla yapmasını sağlamak için kundakçılığa mı kalkıştığını merak ediyordu. "Şu kaba saba 'Cuffedelen'lerin peşinde koşarken böylesi bir şeye kalkışmış olabilir misin?" Bunun üzerine Ameer gecenin bir yarısı herkesin duyacağı bir şekilde bağırdı, "Of Tanrım, karşıma geçip söylediği şu iğrenç, galiz sözlere bak!"

Yazık ki Piloo cephesi babamın uzlaşmazlığı karşısında savaşı kazanmıştı. Artık Villa Trakya olmadığına göre V.V. üzülerek durumu kabullenip, üzerinde villamızın küle dönmüş kabuğunun idealizmin ölümü için dikilmiş bir anıt gibi durduğu arsayı ilk başta reddettiğinden çok daha düşük bir fiyata Piloo'ya satmayı kabul etti. Devasa Doodhwala geliştirme projesi başarıya bir adım daha yaklaştı. Hayal gücündeki muazzam binalar *Dünyalar Savaşı*'nda Mars'tan gelen uzay gemileri gibi kentin üzerine çullanacaktı. Bu denli çok miktarda paranın söz konusu olduğu durumlarda ufak çaplı da olsa ateşle oynanması pek olağandışı değildir.

Fakat Piloo Doodhwala etkili bir adamdı. Astrologlara göre etki, yıldızlardan gelerek bizim gibi zavallı ölümlülerin davranışlarını etkileyen göksel bir akışkandır. O halde diyelim ki Piloo göksel akışkanlarını –ne de olsa birden fazla etkiye sahipti– Bombay CID'deki en yüksek rütbelerden bu davaya atanmış olan dedektiflere kadar döktü. Birkaç gün içinde bu polis memurları onu "kesin olarak soruşturma kapsamı dışına" aldıklarını açıkladılar. Babamın şaşkına dönmesi üzerine Komiser Sohrab ona sertçe şöyle dedi, "Minnettar olmalısınız. Siz ve sevgili eşiniz de kapsam dışına alındınız."

Soruşturma "daha verimli olabilecek yollara saptırıldı." Bu da ortadan kaybolan Vina Apsara lakaplı ABD vatandaşı Miss Nisa Shetty anlamına geliyordu. Santa

Cruz Havaalanı'nda yapılan soruşturmalar Miss Apsara'nın yangını müteakip birkaç saat içinde Londra ve New York'a uçan bir TWA uçağına binerek Bombay'dan ayrıldığını gösterdi. Açıklanamayan uçuşu çok önemli olarak addedildi. Interpol ağı aracılığıyla Scotland Yard ile birlikte yürütülen soruşturma Miss Apsara'nın uçak biletinin İngiltere'de sterlinle ödeme yapılarak alındığını ve söz konusu seyahat acentesinin P. Kalamanja'nın Londra menşeli Kalatours olduğunu ortaya çıkardı. Miss Apsara'nın uçak biletini bizzat Mr. Kalamanja ödemişti.

Bayan Dolly Kalamanja iri mücevherler takıp "hava atmaktan" hoşlanan, sonradan görme ufak tefek bir kadındı. Çelik mavisi saçları ve şakaklarına kadar inen İyonya dönemi bukleleriyle tarz olarak İngiltere Kraliçesi'ni örnek almıştı. Göğüsleri de –göğüs çevresine uykuya yatmış bir polis gibi, aşırı hızla yaklaşacak kadar akılsız olan herkesi yavaşlatabilecek bir kasis gibi uzanan tek, engebesiz, kaskatı bir tümsek– II. Elizabeth'i andırıyordu. İradeli ve Bombay'ın açık görüşlü Parsi kesimine mensup pek çok kimseden daha tutucu olan bu kadının tiz sesiyle verdiği talimatlara genelde itaat edilirdi. Kendi hayatıyla ilgili hislerinin çoğu bir tür formülden farksızdı, fakat bu da güçlü hisler duymasına engel değildi. İşte bu nedenle kocası Patangbaz Kalamanja onun "kayası", kızı Persis ise "gurur ve neşesi" idi. Pat'in kundakçılıktan aranan bir kadının "yabancı ülkelere" kaçmasına yardım etmiş olduğuna dair haberler onu derinden yaraladı. Bozguna uğramış gibiydi. Evren şeklini ve anlamını yitirmişti. Yerküre sallanıyordu. "Kaya" sallanıp çatlıyordu. Persis'in sandalyeye oturması için yardım ettiği annesinin başı "fıldır fıldır" dönüyordu ve bir yandan da elindeki mendille kendisini serinletmeye çalışıyordu.

"Dil Kuş"taki şaşaalı salon da tik ağacından büfeleri ve abartılı geometrik şekillerdeki aynaları ve ağzına kadar doldurulmuş olan Biedermeier divanları ve paha biçilmez *deco* abajurları ve gerçek kaplan derisinden kilimleri ve çirkin (birkaç tane güzel de vardı) yağlıboya tablolarıyla azametli transatlantik, yani Titanic gibi döşenmişti. Aklı karışmış olan Dolly'ye göreyse kesinlikle delik deşik olmuş bir geminin güvertesini andırıyordu. Onun "durumunda" biri için oda dönüp durmaya ve dehşet verici bir öte dünyaya doğru kaymaya başlamış gibi görünüyordu.

"O kız benim Pat'ime nasıl ulaşmış?" diye inledi belli belirsiz. "Hemen şimdi İngiltere'yi arayıp o lanet olası kulaklarını patlatacağım!"

Poirot öykülerinden bir sahne yaşıyor gibiydik. Hepimiz ayakta ya da odanın çeşitli yerlerinde oturmuş Dolly'nin melodramatik histeri krizini izliyorduk. Persis ona bir bardak su koyarken CID'nin en iyi polisleri kaplan derisi kilimlerden birinin üstünde verdikleri haberin yaratmış olduğu etkinin tadını çıkarıyorlardı. Fakat ne ukala Sohrab ne de aptal Rustam savrulan tehditler gereği Wembley'deki Patangbaz'la yapılacak olan telefon görüşmesinden çok daha farklı şekilde gelişecek olan olayları bekliyordu. Çünkü görünüşe bakılırsa uluslararası santral memurunu uğraştırmaya gerek kalmadı. Persis Kalamanja annesinin önüne oturup ayaklarına masaj yaparken Ormus Cama'nın gözlerinin içine baka baka itiraf etti.

Yalnızca itiraf etmekle de kalmayıp Vina Apsara'ya sarsılmaz bir görgü tanığı verdi.

İmkânsız olan zorunluluk halini aldığında kimi zaman ulaşılabilir. Ameer Merchant'ın tiradının Vina'nın

aşka olan inancını yerle bir etmesinden saatler sonra Vina, Persis'i arayıp onunla Ritim Merkezi plak dükkânında (başka neresi olabilirdi ki?) buluşmayı talep etti. Alışılmadık bir şekilde bocalayarak konuşması Persis'in şüphelerini bir kenara bırakıp bu isteği kabul etmesine neden oldu.

Ve plak dükkânında dinleme kabinlerinden birine girip o yılın hit müzikallerinden biri olan ve Gordon MacRae ile Shirley Jones'un rol aldığı *Güney Pasifik* adlı filmin müziklerini dinliyormuş gibi yaptılar. Ve Miss Jones adamın tekini saçlarını yıkayıp kirli suyu akıtırcasına başından atmakla ilgili bir şarkı söylerken Vina da –Persis'in o güne kadar hiç görmediği ürkütücü, kırılmış bir ayna gibi paramparça bir halde– benzer bir nedenle kendisini rakibinin vicdanına bıraktı. Gitmem gerek, dedi ve bu konu hakkında konuşmamı isteme çünkü konuşmayacağım ve fikrimi değiştireceğimi sanma çünkü değiştirmeyeceğim. Ve bana yardım etmek zorundasın, çünkü başka kimse yok ve sen öyle kahrolasıca iyi birisin ki bana siktir git demezsin, çünkü sen de istiyorsun. Hem de çok kötü istiyorsun.

Sonra tüm bu söylediklerine rağmen yine de konuştu. Benimle oyun oynuyorlar, dedi, duygularını içime doldurup sonra söküp alabileceklerini düşünüyorlar, uzaylı falan gibiler, buradan kaçmam gerek. Persis kimden bahsediyorsun, diye sordu. Kapa şu siktir olası çeneni, diye çıkıştı Vina, sana konuşmak istemediğimi söylemiştim.

Ve sonra *Bali H'ai* ve *Happy Talk* şarkıları boyunca bu şekilde devam etti. Paran var mı, diye sordu Persis ve o, para bulurum, diye yanıtladı fakat sen vakit kaybetmeden bileti ayarla, yani *hemen*, parayı bir şekilde sana ulaştırırım – *açık açık yalvarıyor, acele ediyor, sabrının sınırlarını zorluyor*, dedi Persis "Dil Kuş"taki salonda

cesurca, *o hale nasıl geldi Tanrı bilir ama birinin onu yakalaması gerekiyordu, ben de elimi uzatıp ona yardım ettim, hepsi bu. Hem bir yandan da haklıydı,* diye ekledi Ormus Cama'nın şaşkın yüzüne bakıp tıpkı Vina'nın ondan yardım istemesi gibi Ormus'tan kendisine yardım etmesini isterken. İstediği şey yalnızca ufacık bir söz, kaşlarını onu rahatlatacak şekilde hareket ettirmesi, ya da belki, sadece bir ihtimal, gülümsemesinin verdiği mucizevi rahatlama hissi. Evet, artık bir şansın var denmesini bekliyordu.

Haklıydı. Bunu gerçekten istiyordum. Bu yüzden de yardım ettim. özel kitapgrubu

Persis babasını aramıştı ve Pat Kalamanja kızına asla hayır diyemezdi; bir arkadaşım için demişti, olay çok karışık, diye de eklemişti. Babası, tamam, unut gitsin, oldu bil, diyerek pes etmişti, bugün PTA çekerim, sen de bileti havayolu ofisinden yarın ya da en geç öbür gün alabilirsin. Gördüğünüz gibi, dedi Persis Komiser Sohrab'a, onu suçlamamalısınız, onun hiçbir şeyden haberi yoktu, suçlu olan benim.

PTA, ön ödemeli bilet alımıdır, diye açıkladı Persis. Sen biletin parasını bir yerde ödersin, alıcı başka bir yerde alabilir. Hem zaten bilet parasını vermesini beklemiyordum, ne için istediğimi bilse babamın sinirden bileti yiyeceğinin de farkındaydım, ama Vina yangının olduğu gün elinde ağzına kadar dolu iki bavul ve içi mücevher dolu bir yastık kılıfıyla öğleden önce çıkageldi ve ben bu mücevherleri nereden bulduğunu biliyordum, Ameer teyzeden, tüm bu bilgileri kimseyle paylaşmama gibi bir niyetim olduğunu düşünmeyin, fakat tam o esnada bu CID gösterisi başlayınca korktum, ne diyeceğimi bilmiyordum, ben de çenemi tuttum, fakat artık açtım işte, lütfen bu gecikmeyi mazur görün. Sonrasında hep benimleydi. Onu havaalanına götürüp uçağa kendim bindirdim ve gitti ve umarım asla geri dönmez.

O bir hırsız olabilir, dedi dürüst Persis, ama yangın falan çıkarmadı.

Persis Kalamanja'nın Sohrab ve Rustam tarafından yapılan sorgusu ailesinin evindeki özel bir odada kapalı kapılar ardında gerçekleşti, birkaç saat sürdü, ara sıra gerilim yükseldi ve yine de ifadesinde en ufak bir değişiklik olmadı. Buna rağmen olaydaki bazı boşlukları doldurdu. Pat Kalamanja'nın Birleşik Devletler'e değil, yalnızca İngiltere'ye kadar tek bir bilet aldığı ortaya çıktı. Persis'in ricası üzerine babası Vina'yı havaalanından alıp Wembley'deki evine götürdü, çünkü gidebileceği başka bir yer yoktu. Ertesi sabah ondan biraz İngiliz parası borç alıp bavullarını bırakarak tek başına Londra'ya indi. O gece dönmedi ve telaşlanan Pat tam polisi aramak üzereyken ertesi sabah eve girdi, neden geciktiğine dair hiçbir açıklama yapmadan parasının tamamını –bilet parasının yanı sıra borç aldığı meblağı– geri verip ona "işim tamam," dedikten sonra bir taksi çağırdı, bavullarını taşımak için Pat'ten yardım almayı geri çevirip üstünkörü teşekkür ettikten sonra ortadan kayboldu. Şu an nerede olduğu bilinmiyor.

Persis'in sorgusunun ardından Vina Apsara'nın "artık kundakçılık şüphelisi olmadığı" resmî olarak ilan edildi. Ameer Merchant da onu hırsızlıkla suçlayacak değildi, ne de olsa Persis olan biteni anlattıkça annemin vicdan azabı da gitgide artmaya başladı. Vina'nın evden kaçmasına kendisinin neden olduğunu, kaçak kızın mutluluğunu katlettiğini biliyordu ve her ne kadar Ameer dışarıdan sert bir kadın olsa da sel gibi gelen acılara karşı çekmiş olduğu set ve bentlerin arasından asıl yüzünü görebiliyordum. Kaybolan değerli fakat işe yaramaz mücevherler, kendi çapında çok sevdiği bir kızı kaybetmiş olmanın acısını çeken Ameer'in urnurunda değildi. Ve eğer Vina bavullarına Ameer'in en süslü elbiselerinin

yanı sıra hiç şüphesiz Londra'da satıp paraya çevireceği elmas yüzükleri, zümrüt küpeleri ve inci kolyeleri de doldurup ülkeden çıktıysa bile Ameer bunu hoş görüyor, ne çıkar ki diyerek omuz silkiyordu, zavallı çocuk alsın tabii, o almasaydı hepsi yangında kül olacaktı. Sonra annem odasına çekilip Vina'nın yanı sıra kendisi ve kendi kaybolan mutluluğu için de uzun uzun ağladı.

İşte Persis Kalamanja istediği gibi yalnızca Vina'ya Bombay'dan ayrılması için yardım etmekle kalmadı, aynı zamanda onun işlemediği bir suçla itham edilmesini de önlemiş oldu. Polis Persis'in ifadesinde bir açık bulamadı ve ben de şimdi kalkıp Vina için verdiği ifadenin salt gerçekdışı bir şey olduğunu iddia edecek değilim.

Persis endişelendiğinde o güzel dudaklarını sanki bir *dhobi*'nin[1] çamaşır sıkması gibi bükebilirdi. Bunun etkisi neredeyse dayanılmaz derecede erotikti. O günlerde dudaklarını kendilerine doğru büzmesini bekleyen bir nesil dolusu genç erkek vardı. Ama şimdi polis sorgusundan çıkıp gözlerindeki sorularla yüzleşirken dudaklarını üstelik tüm kalbiyle büzdüğü adam kesinlikle etkilenmemişti. Vina'ya yardım ettiği için aldığı ödül işte buydu: Ormus Cama tam da o an Persis'i kişisel haritası ve geçmişinden tamamen silme sürecini tamamlıyordu. Ona önce büyük bir nefretle; sonra aşağılarmış gibi; ardından sanki kim olduğunu anımsamıyormuş gibi bakıyordu. "Dil Kuş"u yanlışlıkla girdiği bir yabancının evi gibi terk etti. Ve Persis o andan itibaren "zavallı Persis" oldu ve geri kalan hayatı boyunca da "zavallı Persis" olarak kaldı.

Villa Trakya'yı yakmakla suçlanan olmadı. CID'nin kahramanları, Sohrab ve Rustam "olayda suç unsuru olmadığı" sonucuna vararak "olaydan çekilip" soruşturmayı

1. Hindistan'da çamaşırcılara verilen ad. (Ç.N.)

kapattılar. Bombay'daki pek çok evin elektrik tesisatı eski ve tehlikeliydi ve sonunda yangının olası sebebini bir elektrik arızasına bağlamak herkesin kolayına gitti.

Kolaydı tabii, özellikle de tüm sanıklar Piloo'nun yardımcısı Sisodia'nın tabiriyle, "Ta-tam-tamamen ak-ak-aklanana," dek tepeden torpiller yağmaya devam ederken.

Rota şaşması doğunun kaybolmasıdır. Herhangi bir dümenciye sorun: Doğuya göre yelken açılır. Doğuyu kaybederseniz rotanızı şaşırır, doğrularınızı ve neyin ne olduğu yahut olabileceğine dair bilgilerinizi ve hatta hayatınızı kaybedebilirsiniz. Ahır yemliğine kadar takip ettiğin o yıldız nerede? Doğru. Doğu yol gösterir. Resmî tanımı bu. Dil böyle diyor ve dille tartışmak olmaz.

Ama bir an için varsayalım. Ya her şey –yol gösterme, nerede olduğunu bilme vs. vs.– bir kandırmacaysa? Ya hepsi –ev, kan bağı, tümü– sadece en köklü, tüm dünyada geçerli ve yüzyıllardır süregelen en eski beyin yıkama yöntemiyse? Gerçek hayatınızın yalnızca her şeye boş verme cesareti bulduğunuzda başladığını varsayalım? Ana gemiden uzaklaştığınızda, ipleri kopardığınızda, zincirleri kırdığınızda, sınırları aştığınızda, firar ettiğinizde, kirişi kırdığınızda, çekip gittiğinizde ya da her neyse: Varsayalım yalnızca o zaman harekete geçmekte özgür olacaksınız! Neyi ne zaman nerede yaşamanız gerektiğini söyleyen olmadan yaşamak. Kimsenin size kendileri ya da Tanrı için ölmeyi emredemeyeceği, yahut kurallardan birini ihlal ettiğiniz ya da her nedense bilmemeniz gereken nedenlerden ötürü aykırı olduğunuz için peşinize düşemeyecekleri bir hayat sürmek. Kaybolmanın nasıl bir şey olduğunu anlamalı, kaos ve ötesini yaşamanız gerektiğini varsayalım; ya da yalnızlığı kabullenmeniz, de-

mirlediğiniz yeri kaybetmenin verdiği paniği, dünyanın tıpkı havaya fırlatılmış bir para gibi dönüp durmasının verdiği baş döndürücü korkuyu hissetmeniz gerektiğini.

Bunu yapmazsınız. Çoğunuz bunu yapmaz. Dünyadaki uzman çamaşırhaneler beyin yıkama konusunda çok iyidir: Şu tepeden atlama o kapıdan geçme bu şelaleye dalma o riske girme şu çizgiyi geçme damarıma basma seni uyarıyorum bak beni deli etme yaptığın bu işte beni deli ediyorsun. Hiç şansın yok sana Tanrı'dan bile fayda yok bittin tarih oldun bir hiçsin, benim için öldün, tüm ailen ulusun ırkın ve hayatından çok sevmen gereken her şey için öldün ve ustanın sesini dinleyip körü körüne itaat et ve önünde eğil ve tapın ve boyun eğ; sen ölüsün, beni duydun mu, aklından bile geçirme, aptal piç, adını bile bilmiyorum.

Ama bunu yaptığınızı varsayalım. O çizili sınırı aştığınızı ya da o ölümcül şelaleye atladığınızı varsayalım ve işte orada: evrenin sonundaki büyülü vadi, göklerin kutlu krallığı. Her yerden harika müzikler geliyor. Müzik soluyorsunuz, artık temel elementiniz bu. Ciğerlerinize dolan müzik "aidiyet" duygusundan çok daha iyi hissetmenizi sağlıyor.

Aramızda bunu ilk yapan Vina'ydı. Ormus peşinden gitti ve ben de her zamanki gibi arkalarından. Ve gece boyunca neden atladık ya da ittirildik mi diye konuşup tartışabiliriz fakat hepimizin aynı şeyi yaptığını inkâr edemezsiniz. Biz üç Şaşmış Rotalar kralı.

Ve bu hikâyeyi anlatacak yalnızca ben kaldım hayatta.

* * *

Merchant ailesi olarak Camaların Apollo Bunder'daki apartman blokunda kiraya çıktık, annem ve babam iki

ayrı daire tuttu ve ben de yo-yo gibi aralarında gidip gelirken büyüdükçe ilişkilerimde tedbiri elden bırakmamaya devam ederek özgürlüğün nasıl bir şey olduğunu öğreniyordum. O günlerde ortak kaybımızdan ötürü Ormus Cama ve ben ne daha önce ne de daha sonra hiç olmadığımız kadar yakınlaşmıştık. Sanırım Vina yanımızda olmadığından birbirimizin ona karşı duyduğu hislere katlanabiliyorduk. Her ikimizin de onu düşünmeden geçirdiği tek bir gün bile yoktu ve içten içe aynı soruya yanıt arıyorduk. Bizi neden terk etti? Bize ait değil miydi, onu sevmemiş miydik? Ormus'un konumu her zamanki gibi daha iyiydi. Vina'yı bir bahis oyununda kazanmış, uzun süren özverili yıllar boyunca onu hak etmişti. Ve şimdiyse o gitmiş, tanımadığımız insanlarla bilmediğimiz yerlerden oluşan o devasa cehennemde kaybolmuştu. "Onu bulacağım," diye yemin edip duruyordu Ormus. "Gideceğim yerlerin sınırı yok. Dünyanın sonuna Rai. Ve ötesine." Evet, evet, diye düşündüm, ancak ya seni istemezse? Ya onun için sen yalnızca Hintli bir eğlencelik, bir tutam köri tozuysan? Ya artık onun geçmişiysen ve uzun süren arayışlarının sonunda onu bir otel odasında ya da bir karavanda bulursan ve suratının ortasına kapıyı çarparsa?

Ormus bu cehenneme, bu şüphe dolu yeraltı dünyasına dalmaya hazır mıydı? Ona bunu sormadım; o günlerde hâlâ genç olduğumdan içinde cehennemî belirsizlik ateşlerinin zaten yanmakta olduğunu anlamam uzun zaman sürdü.

O yıllarda yalnızca Hindistan pasaportuyla seyahat etmek kolay değildi. Bürokratın teki binbir çaba sarf ederek pek çoğu aklınızın ucuna bile gelmeyecek olan seyahat edebileceğiniz birkaç ülkeyi pasaportun içine yazardı. Özel bir izniniz yoksa geri kalan ülkelerin tümü –kesinlikle en ilginçleri– yasaktı ve izin almayı başarabildiği-

nizdeyse bir başka bürokrat aynı elyazısıyla bu ülkeyi de pasaporta işlerdi. Sonra bir de yabancı para sorunu vardı. Aslında yabancı para yoktu: sorun da buydu. Dolar, sterlin ve diğer geçerli ülke paralarıyla ilgili ciddi bir sıkıntı yaşandığından bu para birimlerinden alamaz, alamadığınız zamansa seyahat edemezdiniz ve karaborsadaki insafsız kurlardan bir miktar satın almayı becerseniz bile bu parayı nereden bulduğunuzu açıklamak üzere çağrılabilirdiniz ki zaten bu durumda hem sus payı hem de rüşvet miktarlarıyla astarı yüzünden pahalıya gelirdi.

Geçmiş zaman ekonomisiyle ilgili bu kısa dersi Ormus'un neden ilk uçağa atlayıp büyük aşkının peşinden gitmediğini açıklayabilmek için verdim. Darius Xerxes Cama –o günlerde sadece Mr. idi– genelde sarhoştu ve İngiltere, özellikle de William Methwold tarafından reddedilmenin utancını yaşadığından kıtalararası seyahat konularında yanına yanaşılamazdı. Mrs. Spenta Cama (unvanını kaybetmiş olmak onu hâlâ üzüyordu) ise en az sevdiği oğluna fiyat kıran Arap havayolu şirketindeki en ucuz bileti almayı ya da kabul edilebilir en düşük (yüzlük) yasadışı "kara sterlinleri" vermeyi açık açık reddediyordu. "Şu delişmen kız on para etmez," diye kestirip attı. "Şu güzelim Persis'e yüz versene artık. Zavallı kız sana deli oluyor. Şu at gözlüklerini çıkar artık."

Gelgelelim Ormus ömür boyu at gözlüklü oldu. Sonraki birkaç yıl boyunca kişiliğini yakından izleme fırsatım oldu ve bu ışıltılı, kaygan zeminin, tanıştığı her kızın bağlandığı labirenti andıran, bukalemun gibi değişken kişiliğinin altında; kimi zaman açık bir davetiye kimi zamansa bir tuzaktan farksız, bir isteyip bir reddeden yapısının altında, kendi doğaçlama ezgilerinin altında sabit, değişmez bir tempo vardı. Vina, Vina. O da ebediyen bu ritmin kölesi olarak kaldı.

Bir şeyi açıkça ifade edeyim: Vina'nın olmayan var-

lığına, onun anısına sadık değildi. Toplumdan kendini çekip onu terk edip giden kadının mabedinde mum yakmadı. Hayır efendim. Bunun yerine Vina'yı başka kadınlarda aradı, yana yakıla, yorulmak bilmeden kimi kadında sesini, bir başkasındaysa saçlarının telini aradı. Çoğu kadın ona yalnızca hayal kırıklığı verebildi. Bu ilişkilerin sonundaysa kimi zaman böyle bir durumda alışılagelmiş olan incelikleri yapmakta dahi zorlanıp asıl amacını itiraf ederdi ve onu hayal kırıklığına uğratan kadın bazen saatlerce, Ormus şafak sökerken bitap düşüp uykuya dalana dek elinden kaçıp giden bu gölge kadın hakkında konuşmasını dinlerdi.

Bu kadınlardan birkaçı onu tatmin etmeye çok yaklaştı, çünkü belli bir ışık altında çok az konuşup öylece yattıklarında; ya da Ormus yüzlerine ipek bir mendil yahut bir maske koyduğunda kimliksizleşen bedenleri, göğüsleri, bel kıvrımları ya da boyunlarını hareket ettirişleri onu çağrıştırırdı; ah işte o zaman Ormus on beş ya da yirmi saniye için bile olsa Vina'nın geri dönmüş olduğunu düşünerek kendini kandırabilirdi. Ama eninde sonunda kendi benliklerine kavuşup Ormus'a sevgi dolu sözler eder ya da çıplak, kaslı sırtlarını gererlerdi, ışık değişir, maske düşer, illüzyon yok olur ve Ormus da onları yattıkları yerde bırakır giderdi. Aşırı duygusal itiraflar ve sıradanlaşan acımasızlıklara rağmen Ormus'u sahnede izleyen (çünkü profesyonel olarak şarkı söylemeye başlamıştı) genç kadınlar bu daha mahrem ve neredeyse hep acı verici gösterinin peşinden koşmaya devam ettiler.

Ormus'un arayışı genç hippilerle sınırlı değildi. Bu yıllarda yaşadığı geçici aşklar neredeyse kentin tüm kadın nüfusunun bir kesitini oluşturuyor: Her yaş ve her kesimden kadınlar, ince kadınlar ve şişman kadınlar, uzun boylular ve kısalar, konuşkanlar ve sessizler, nazikler ve kabalar, hepsi de tek bir ortak noktada buluşuyor-

du: İçlerinde Vina Apsara'nın bir parçası vardı, ya da Vina'nın terk edip gittiği perişan sevgilisi böyle olduğuna inanıyordu. Ev kadınları, sekreterler, şantiye çalışanları, kaldırım kuşları, neredeyse bedavaya çalışan işçiler, kâhyalar, orospular... Sanki Ormus hiç uykuya ihtiyaç duymuyor gibiydi. Gece gündüz sokaklarda dolanıp onu, yani aslında hiçbir yerde olmayan o kadını arar, etrafını çevreleyen kadınların arasından onu çekip çıkarmaya çalışırken tutunacak bir şey, yalnızca bir tutam da olsa sımsıkı sarılacak bir parçasını bulup bu *nuage*'ın[1] en azından onu rüyasında görmesini sağlayacağını umardı.

İşte onu ilk arayışı böyleydi. Bana göre neredeyse nekrofili ya da vampirlikten farksızdı. Olmayan'ın ruhunu yaşatabilmek için çevresindeki kadınların kanını emiyordu. Çoğu zaman bu tür bir zaferin ardından bana açılırdı. Böyle anlarda kendimi hayatını kurtarmak için hikâyeler anlatan Sultan Şehrazat'ın yatağının dibinde onu dinleyen kız kardeşi Dünyazat gibi hissederdim: o bana her ayrıntıyı anlatırken –ve bunu bir şekilde böbürleniyor gibi görünmeden yapardı– bense tutkuları ve anlattıklarıyla şaşkına dönüp aynı zamanda da heyecanlanarak ara sıra mırıldanırdım, "Belki de artık onu unutmalısın. Belki geri dönmeyecek." O zaman uzayan gür saçlarının çevrelediği başını iki yana sallayıp bağırırdı, "Benden uzak dur Şeytan. Benimle aşkımın arasına girmeye çalışma." Çok ciddi olmasına rağmen bu sözleri beni güldürürdü.

Toplumda öyle etkiliydi ki! Işıl ışıl parlıyordu. Girdiği her oda onun içindeki konumuna göre şekilleniyordu. Gülümseyişi bir mıknatıstan, surat asmasıysa ezici bir mağlubiyetten farksızdı. "Aylaklık" günleri sona er-

1. (Fr.) Bulut, hayal. (Ç.N.)

mişti. Artık kız okullarının kapılarına takılmayacaktı. Ormus çoğu gece şarkı söyleyip bulduğu her enstrümanı çalarken kızlar onu görmek için akın ediyordu. Kentin otel ve kulüpleri, hatta Hint filmlerinin playback müzik prodüktörleri bile onunla çalışmak için can atıyordu. Ormus ise kafasına göre takılıyor, kontrat falan imzalamıyor, kimseyle bağlayıcı bir anlaşma yapmıyordu ve tüm bunların altından kalkabilecek kadar da popülerdi. Yine onun sayesinde kentteki pazar kahvaltılarının meşhur caz konserleri yerini rock'n'roll'a bırakıyor, Ormus'un dansları genç kızların kendinden geçmelerine neden oluyordu. Anneleriyse şiddetli bir şekilde kınamalarına rağmen yine de gözlerini ondan ayıramıyorlardı. O günlerde Bombay'da olan herkes genç Ormus Cama'yı anımsayacaktır. Adı ve yüzü, kentin artık geride kalmış olan altın çağının değişmez bir parçası halini almıştı. Mr. Ormus Cama, kadınlarımızın Kutupyıldızı.

Konuşurken, özellikle de kabarık saçlı ve geniş pembe etekli genç ve güzel bir kadına doğru eğildiğinde gücünün cinsel şiddeti neredeyse korkutucu bir hal alıyordu. Fiziksel olandan kaçınmayın, diyordu alaylı bir şekilde, çünkü biz kanlı canlı insanlarız. Tene keyif veren şey iyidir, insanın kanını kaynatan da öyle. Ruh değil, beden. Ona odaklanın. Nasıl hissediyorsunuz? Evet, ben de iyi hissetmiştim. Ya şu? Ah evet, bebeğim, benim kanım da öyle. Kaynıyor.

Ruhlarımız değil, bedenlerimiz... Bu erotik ilahiyi masum, neredeyse kutsal bir saflıkla aktarıyor oluşu beni çileden çıkarırdı. Bu kızlara yaklaşmak için kullanılan kentteki en etkili silahtı. Ergenlik yıllarım boyunca ben de bunu elimden geldiğince taklit etmeye çalıştım ve iğrenç mimiklerime rağmen akranım olan kızlar arasında azımsanmayacak bir başarı elde ettim fakat zaman zaman suratıma gülüyorlardı. Hatta çoğu zaman. On kızın

biriyle işi ilerletebilirsem kendimi şanslı sayıyordum. Sonrasında bunun genel olarak erkeklerle ortak noktam olduğunu öğrendim. Reddedilmek normdu. Bunu bildiğimiz halde kabul edilmeyi daha çok arzuluyorduk. Bu oyunda kartlar bizim elimizde değil. Hünerini biliyorsak briçteki gibi empas[1] yapmayı da öğreniyorduk... Ormus ise tam anlamıyla bir ustaydı, elinde kozun ası vardı: yani içtenlik. Doğaçlama müzik partilerine ve hatta gecenin bir vakti yapılan şarkı partilerine beni de götürürdü (benim sevgim ve ilgim için can atan ebeveynlerim olduğundan onları parmağımda oynatabiliyor ve aksi takdirde reddedilecek durumlarda izin koparabiliyordum), şarkı söylemeyi bitirdikten sonra ağzının içine düşecekmiş gibi görünen genç ve güzel bir kızla masaya geçen maestroyu iş üstünde izlerdim. Maskesinin düşüp çömez casusuna bunun sadece bir gösteri, önceden hesaplanmış bir etki, bir üçkâğıt olduğunu açık edeceği o gafil anı, korunaksız kaldığı saniyeleri kaçırmamak için onu neredeyse fanatik bir dikkatle izlerdim.

Beklediğim an asla gelmedi. Çünkü aslında yaptıklarında samimiydi, içten içe takipçi, hayran, kalp ve âşık kazanmak; sonundaysa oyunun galibi olmak istiyordu. Bir zamanlar Vina'yı etkilemiş olan sefahat düşkünlerine özgü şu "ruhu unut ve tene güven" inancı şimdi tüm kenti şaşkına çeviriyordu.

Baştan çıkarmaya çalışmayacağı tek bir kadın vardı ve o da Persis Kalamanja idi. Belki de bu durum, yani o dillere destan geceleri hiç yaşayamayacak olmak Vina'ya kaçması için yardım etmesine karşılık verilmiş bir cezaydı; belki de başka bir şey, ona ne çok değer verdiğinin ve eğer Vina Apsara olmasa şansı olacağının bir göstergesiydi.

1. Briç oyununda durumu idare etmek anlamında bir terim. (Y.N.)

Fakat Vina var olmaya devam ederken "zavallı Persis" silinip gitti.

Özel hayatında, yani Apollo Bunder'da gözlemleme ayrıcalığına sahip olduğum Ormus, toplumsal aşk tanrısı halinden çok farklıydı. Gözkapağının üzerindeki yara kaşınıyordu. Çoğu zaman o eski karanlık yeniden üstüne çöker ve saatlerce hareketsiz yatarak tuhaf, vahiysel görüntüler gören içsel gözüne dönerdi. Artık Gayomart hakkında hiç konuşmamasına rağmen ölü ikiz kardeşinin zihninin derinliklerinde, onları yalnızca müzik değil aynı zamanda tehlikeler, canavarlar ve ölümün de beklediği bir tür labirentte koşup durduğunu biliyordum. Bunu biliyordum, çünkü Ormus "Cama Obscura" adı verilen bu durumdan kurtulduğunda yeni şarkılar bestelemiş oluyordu. Ve belki de Ormus daha derinlere iniyor, daha çok risk alıyordu ya da belki Gayo ona doğru gelip kulağına şarkılar söylüyordu, çünkü artık Ormus normale döndüğünde elinde birkaç hece ya da belli belirsiz duyulmuş bazı anlamsız sözlerden (tabii zaman zaman, örneğin *Da Doo Ron Ron* gibi bir parça çaldığında farkı ayırt etmek güçleşiyordu) fazlası oluyordu. Artık ona bitmiş şarkılar veriliyordu. Gelecekten şarkılar. 1962 ve 1963 yıllarında hiçbir anlam ifade etmeyen isimleri olan şarkılar. *Eve of Destruction. I Got You, Babe. Like a Rolling Stone.*[1]

Ormus apartmanın çatı katında kendi şarkılarını bestelemekten hoşlanıyor ve orada kendi içinde kaybolarak uzun saatler geçirirken iç hayatının dış dünyadaki hayatla kesiştiği noktaları bulmaya çalışıyor, bu kesişim

1. Üçü de 1965 yılında yazılan, sırasıyla Barry McGuire, Sonny&Cner, Bob Dylan tarafından seslendirilen şarkılar. (Y.N.)

noktalarına da "şarkılar" adını veriyordu. Yalnızca tek bir defa çalışırken fotoğrafını çekmeme izin vermişti: bacak bacak üstüne atmış, kucağına yerleştirdiği gitarı tıngırdatırken gözlerini kapayıp başka bir dünyaya geçmişti. Artık neredeyse ayrılmaz bir parçam halini alan Voigtlander marka fotoğraf makinemi okula götürdüğümden Villa Trakya yangınından kurtulmuştu. *Amatörler İçin Fotoğrafçılık* adlı bir kitapta gerçek bir fotoğrafçının meslek aracını yanından asla ayırmadığını okumuş ve bu öneriyi tüm kalbimle benimsemiştim. Ormus benim tavrımdan hoşlanıyor, "ciddi" bulduğunu söylüyordu ve Vina konusundaki kıskançlığıma rağmen ondan övgü dolu sözler duymaya can attığımdan ne zaman buna benzer şeyler söylese böbürlenip duruyordum. O günlerde benim için kullandığı takma isim "İlginç" idi. "Dostum İlginç Rai," diye tanıştırırdı beni ortamdaki tanıdıklarına. "Onun gibi birini duymamışsınızdır. Etrafta hep fotoğraflara rastlarsınız –otobüs kuyruğunda bacaklarını dans ediyormuş gibi aynı anda havaya kaldırmış üç yabancı, ya da denize açılmakta olan bir geminin güvertesinden el sallayan insanlar ve sallanan kollardan biri bir gorile ait– ve sonra o ortaya çıkıp seslenir İlginç değil mi şu? İlginç değil mi bu? Ve tabii onun dışında kimse o ilginçliği görmemiştir, fakat sonunda onun çektiği fotoğraflarda anlattığı şeyler çıkıverir. Genç İlginç," diyerek sırtıma vururdu ve yanındaki kızlar en iç gıcıklayıcı ve göz kamaştırıcı şekilde gülümseyerek bana bakarlardı. "Doğu'nun en hızlı fotoğrafçısı." Bunun üzerine ben de mahcubiyetle, toylukla kızarıp bozarırdım.

İşte 1963 yılının Kasım ayında çalışırken fotoğrafını çekmeme izin verdi. O dönemde yazdığı şarkıların çoğu protest, idealist, güçlü parçalardı. Üzerinde çok düşündüğüm liyakat konusunda Ormus dünyada sıradan insanların dışında pek çok yanlış olduğuna inananlardandı. Bu

konuda biraz annem gibi düşünüyordu; tek bir farkla, hayal kırıklığına uğrayan annem dünyadaki kötülüğün üstesinden gelemeyeceğine karar vererek ona katılmayı seçmişti. Ormus Cama ise insanoğlunun ve toplumsal gruplaşmalarının mükemmelleştirilebileceği fikrinden vazgeçmemişti. Fakat o gün çatıda gözlerini kapamış kendi kendine konuşurken şaşkın görünüyordu. "Işler böyle olmamalı," diye mırıldanıyordu ara sıra. "Her şey raydan çıkmış durumda. Bazen biraz bazen çok fazla. Fakat işler farklı olmalıydı. Sadece... farklı."

Bu mırıldanmalar sonunda bir şarkıya dönüştü: *Böyle Olmamalı*. Fakat ona engel olmamak için kendimi neredeyse görünmez kılıp bir kedi gibi sessizce çatıda dolaşarak onu izlerken bunu yalnızca mecazi anlamda kullanmadığına dair tuhaf bir hisse kapılmıştım. İçtenliğinin derinliğiyle insanı şaşırtabilen Ormus aynı şeyi yalınlığıyla da yapabilirdi. Tüylerimin diken diken olmaya başladığını hissettim. Midem kasıldı. "Hiçbir şey böyle değil," diyordu durmadan. "Böyle olmamalı." Bambaşka bir düzleme, bir tür paralel "doğru" evrene erişimi varmış da içinde bulunduğumuz anın bir şekilde çığırından çıktığını hissediyormuş gibiydi. Öyle hararetliydi ki ona inandığımı, örneğin Vina'nın hiç gitmediği ve üçümüzün birlikte yıldızlara uzandığımız bir hayat yaşadığımızı, bambaşka bir hayatın olasılığına inandığımı fark ettim. Sonra Ormus başını iki yana sallayınca büyü bozuldu. Gözlerini açıp kederli kederli gülümsedi. Düşüncelerinin beni etkilediğinin farkındaymış gibi görünüyordu. Sanki kendi gücünün farkındaydı. "Hadi halledelim şu işi," dedi. "Elde ne varsa onunla idare et."

Sonrasında kendi odamda uykuya dalmak üzereyken Ormus'un çatı katındaki azabı peşimi bırakmadı: dünyanın raydan çıkan bir yük treni gibi kontrolsüzce sağa sola yalpalayarak muazzam bir dizi makas arasında

gidip gelmekte olduğu fikrine kapılması. Uyku öncesi mahmurluğumda bu sinirimi bozan bir düşünceydi; çünkü eğer dünya önceden kestirilemez bir biçimde dönüşüme uğruyorsa o halde artık hiçbir şeye güven olamazdı. Neye güvenebilirdik? Böylesine bozuk, çarpık bir dönemde insan nasıl demir atacak bir yer, bir temel, sabit bir nokta bulabilirdi? Hışımla doğruldum, kalbim deli gibi çarpıyordu. Sorun yok. Sorun yok. Sadece uyanıkken görülen bir rüya.

Dünya neyse odur.

İşte o an Ormus'un gerçeklikle ilgili şüphelerinin aslında ruhani olanın bir intikamı, mantıksız ve tinsel olanın gerçek ve tensel olana karşı başlattığı bir taarruz olduğunu düşündüm.

* * *

Birleşik Devletler Başkanı'nın Dallas, Texas'ta ölümden kıl payı kurtulmasından bir gün sonra, hepimiz sözde tetikçilerin yani tüfeği tutukluk yapan Oswald'ın ve Steel'in, yani çimenlik bir tepede gerçek bir kahraman, yani Zapruder adında orta yaşlı amatör bir kameramanın elindeki silahı görüp kafasına 8 mm.lik film makinesini indirmesiyle etkisiz hale getirilen katilin adlarını sıkça duymaya başlamışken... O sıra dışı günde Ormus Cama'nın aklında bambaşka bir isim vardı; çünkü Colaba'daki Regal Kafe'ye vardığında, kendisine o gece onu dinlemek üzere aralarında Mr. Yul Singh'in de bulunacağı Amerikalı bir grubun geleceği söylenmişti. Daha o zamandan müzik âşığı olan büyük şehirli Hintliler, göz doktorundan aldığı on bin dolarlık borçla 1948 yılında New York City'de Colchis Plak Şirketi'ni kuran kör Hintli plak prodüktörü Yul Singh'in adını duymuşlardı. Colchis beyaz radyo dinleyicilerine bir "ırk müziği" olan

Ritim ve Blues çalarak voleyi vurunca göz doktoru Tommy J. Eckleburg da kısa bir süreliğine Manhattan'da tanınan bir isim haline gelmişti. Hatta Yul Singh'le birlikte televizyondaki sohbet programlarına bile katılmıştı,

"Söylesene Yul, kör bir adam neden göz doktoruna ihtiyaç duyar?"

"İyimserliğinden Johnny. İyimserliğinden."

"Peki bir göz doktoru neden bir köre ihtiyaç duyar T.J.?"

"Sevgili dostuma hakaret etmeyin Mr. C. O yalnızca görme kusurlu, hepsi bu."

Ormus, Regal'a gidip Yul Singh'in geleceğini öğrenince suratını asıp korkunç bir baş ağrısından yakınmaya başladı. İlaç alıp soyunma odasındaki divana uzanarak başına bir buz torbası yerleştirdi, ben de yanına oturup şakaklarını ovmaya başladım. "Yul *Singh*," deyip duruyordu. "*Yul* Singh."

"İyinin de iyisi," dedim yeni edindiğim bilgilerle böbürlenerek. "Aretha, Ray, Beatles. Herkes." Ormus baş ağrısı şiddetlenmiş gibi yüzünü buruşturdu.

"Sorun ne?" diye sordum. "İlaçlar işe yaramadı mı?"

"Öyle biri yok," diye fısıldadı. "O siktir olası adam aslında yok."

Bu çok komikti. "Hayal görüyorsun," dedim. "Yakında Jesse Garon Parker falan da yok dersin." Ne demek istediğimi anlayıp elleriyle yüzünü kapattı. Bir şarkının girişini duydum.

Bu şekilde olmamalı
Bugün olmamalı
Bu gece olmamalı
Ama sen yanımda yoksun
Ve bana sımsıkı sarılamıyorsun
Böyle olmamalı.

Sonrasında ağrısı geçmiş gibiydi; ilaçlar işe yaramıştı. Divanda doğruldu.

"Benim sorunum ne?" dedi. "Sinir krizi geçirmenin sırası değil."

"Bol şanslar," dedim ve gidip sahneye çıktı.

Misafir olan Amerikalı grubun şerefine Başkan Kennedy'nin hayatta olmasına adadığı performansının ardından küçücük soyunma odasında üç genç kızla (çünkü daha fazlasına yer yoktu) birlikte ben de onun yanındaydım. Ormus yarı beline kadar çıplak vaziyette havluyla terini silerken kızlar hayran hayran onu izliyordu. Sonra Yul Singh kapıyı çaldı. Ormus kadınları dışarı kovaladı, ama benim kalabileceğimi söyledi.

"Kardeşin mi?" diye sordu Yul Singh ve Ormus gülümsedi. "Öyle bir şey."

Singh filinta gibi giyinmişti. Üzerinde şimdiye dek gördüğüm en güzel mavi renkte ipek bir takım vardı, gömleklerinin üzerine adının baş harfleri işliydi, iki renkli ayakkabılarıysa ayaklarımın hasetten çatlamasına neden oluyordu. Kırklı yaşlarda, kara kuru bir adamdı, keçi sakalı vardı ve güneş gözlüğü –hiç şüphesiz o *mükemmel* gözlük tasarımcısı Dr. T.J. Eckleburg'un işiydi– başına tam olarak oturduğundan ne kadar uğraşırsanız uğraşın gözlerini göremezdiniz. Elindeyse üzerinde gümüş bir baş olan saf fildişinden yapılmış bir baston vardı.

"Pekâlâ, beni dinle," dedi hemen konuya girerek. "Bombay'a sanatçı bulmaya gelmiyorum, tamam mı? Annemi görmeye geliyorum. Tanrı uzun ömür versin yetmiş yaşında ama hâlâ ata biniyor. Bunu bilmesen de olur. Demek istediğim müziğini duydum, ne sanıyorsun, hiçbir şey bilmiyorum mu, kimi kandırmaya çalışıyorsun evlat?"

Tüm bunlar kibarca gülümsediğinde ışıldayan dişlerin arasından söylendi. Ormus'u hiç bu kadar rahatsız görmemiştim. "Anlamıyorum Mr. Singh," dedi, sesi bir anda çok genç çıkmıştı. "Performansımı beğenmediniz mi?"

"Neyi beğenip beğenmediğim kimin umurunda? Dedim sana, şu an çalışmıyorum. Annem dışarıda. Seni duydu, ben de duydum, bütün şehir duydu. Başka bir grubun şarkılarını söylüyorsun değil mi? Ama hakkını vermem gerek, şarkılara iyi çalışmışsın, söyleniş tarzına da, neredeyse onlardan bir farkın yok. Pekâlâ, tamam. İlgilenmiyorum. Bunu kadınların ilgisini çekmek ya da para kazanmak için falan mı yapıyorsun? Kadın tavlayabiliyor musun? İstediğin şey bu mu?"

"Yalnızca tek bir kadın," dedi Ormus belli belirsiz bir şekilde, öyle şaşkındı ki dürüstçe söyleyivermişti.

Bu Singh'in durup başını eğmesine neden oldu. "Seni terk etti ha. Şu saçma sapan şarkıları söylerken bu kadarı yeter dedi."

Ormus kendini toplayarak doğruldu. "Anlıyorum Mr. Singh, dürüstlüğünüz için teşekkürler. Bugün kendi şarkılarımı söylemiyordum. Belki bir başka akşam onları da söylerim." Singh bastonunu yere, çıplak zemine vurdu. "Söyleyeceklerim bitti dedim mi? Bittiğinde söylerim ve şu son parçayı nereden duyduğunu söylemeden de işim bitmeyecek, o şarkıyı senin için hangi korsancı pezevenk çaldı, işte şarkıyı söylemeye başladığında ağzımdan bunu kaçırdım, neye sebep olduğunu gördün mü, yaşlı başlı annemin yanında küfür etmeme neden oldun ve ben bundan hiç hoşlanmam. Kadıncağız örgü örüyordu, sökülüverdi. Tabii bunu bilmesen de olur."

Söylediği son şarkı duygusal bir parçaydı, yavaş, özlem dolu: Vina için yazıldığını düşünmüştüm, Ormus'un çatı katında kayıp aşkının hayallerini kurarken yazdığı

şarkılardan biri. Fakat yanılmıştım. Şarkının adı *Yesterday* idi.

"Duydum," dedi Ormus basitçe ve Yul Singh bastonunu bir kez daha yere vurdu. "Bu imkânsız, tamam mı?" dedi. "Bu şarkıyı gelecek yıl çıkaracağız. Daha kayda bile geçmedik. Siktir olası bir demosu bile yok. Adam daha yeni besteledi, Londra'daki siktir olası piyanosunda bana çaldı tamam mı; ve sonra yaşlı annemi görmeye Bombay'a geldim ve Tanrı uzun ömür versin kadıncağızı orada bir başına oğlunun neden yanında küfrettiğini düşünür vaziyette bıraktım, ne dediğimi anlıyor musun, bu olamaz. Böyle olmamalı."

Ormus sessizleşti, ne diyeceğini bilemiyordu. Ölü bir ikiz kardeşim var, rüyalarımda onu takip ediyorum, bana şarkı söylüyor, onu dinliyorum ve bu aralar sözleri daha iyi anlayabiliyorum, diyebilir miydi? Her geçen gün de daha iyi anlamaya devam ediyorum, demesi mümkün müydü?

Yul Singh ayağa kalktı. "Sana iki şey söyleyeceğim. Bir, eğer bu şarkıyı bir kez daha söylediğini duyarsam avukatlarım etrafını deli gömleğinden daha sıkı bir şekilde sarar ve taşakların kahvaltılık mısır gevreklerimin yanında bir porselenin içinde olur. İki, ben asla küfretmem. Asla. Tertemiz konuşmamla ünlüyümdür. Bu yüzden lütfen içine düştüğüm sıkıntılı durumu anla."

Kapıdan çıkmak üzereydi. Gözucuyla dışarıda bekleyen smokinli iki iriyarı yardımcı gördüm. Çıkmadan önce son bir kez daha arkasına döndü.

"'Yeteneğin yok,' demedim. Dedim mi? Sanmıyorum. Yeteneklisin. Hatta belki de çok büyük bir yeteneğe sahipsin. Sende olmayan şey malzeme, tabii şu çaldıkların hariç, bunu da nasıl yaptığını anlayamadım ve senin de söylemeye niyetin yok. Sende olmayan bir şey daha var, o da bir grup, çünkü saçları caz grubu müzis-

yenleri gibi kesilmiş pembe ceketli şu tipler anca otobüse binip eve gidebilir. Bir de motivasyonun yok. Bence bu konuda da eksiksin. İyi bir repertuvarın, iş yapacağını düşündüğün bir gösterin olunca gelip beni görme. Motivasyon kazanırsan iş değişir, belki bir gün kazanırsın, ama belki de kazanmazsın, o zaman da endişelenme, çünkü seni bekliyor olmayacağım. Belki şu kızı bulursun, evet. Onu bulursan seni yeni baştan yaratacak. Mesela ben her şeyimi sevgili karıma borçluyum, ne yazık ki bu seyahatte bana eşlik edemedi. Bunu bilmesen de olur. İyi akşamlar."

"Demek böyle biri yok, öyle mi?" dedim Ormus'a. "Şanslıyız o halde."

Ormus yıldırım çarpmışa dönmüştü. "Bu yanlış," diye mırıldandı aptal aptal. "Ama belki de böyle olmalı."

7

Aşktan fazlası

Ormus'un Vina'nın peşine düşmeyişine sebep olarak pasaport/döviz sorununu göstermesini asla tam olarak kabullenmediğimi itiraf etmeliyim. Gerçekten istemiş olsa falan filan diye düşünmeden edemiyordum; bu nedenle Yul Singh uyanık davranarak şarkıcının motivasyonunu sorguladığında asıl soruna parmak bastığını ve zaten biliyor olduğum bir şeyi yüksek sesle tekrarladığını fark ettim. Fakat Ormus'un dışadönük özgüveni –cinsel cazibesi, hem bedeni hem de sesini kolaylıkla idare edişi, albenisi– öyle güçlüydü ki içedönük davranışlarının ve hatta gerçek hayattaki yanlışlarla ilgili yaşadığı ani paniklerin onu Browning'in şeylerin keskin kenarı olarak nitelendirdiği noktaya doğru merhametsizce çekmekte olan yoğun sanatsal duyarlılığına bağlanabileceğine inandım (inanmaktan ziyade kendimi kandırdım diyelim).

"Dürüst hırsız, şefkatli katil." Her ne kadar bu gibi ikilemler ilgi çekici olsa da Ormus Cama çok daha keskin bir kenarın peşindeydi, her seferinde bir daha asla dönmeme riskini göze alarak ölü erkek kardeşinin peşine düşüp gelecekten şarkılarla döndüğü zihnin ötesindeki bir kenarın. Gençliğe özgü ben her şeyi bilirim yaklaşımıyla bilinmeyene yapılan buna benzer yolculukların kişiye zarar vererek onu huysuz ve dengesiz yapabilece-

ğini düşünüyordum. Kısacası Ormus Cama'nın da tıpkı birbirinden ayrılan ikizlerin (ve reddedilen âşıkların) kimi zaman olduğu gibi dengesini yitirdiğine, hafiften tırlattığına inanıyordum. Hayatta kalan Cama erkeklerinin hepsi de kendi çaplarında tuhaftı; ne cinayet eğilimli ne de yenilgi ve utançla viski sarhoşu olan Ormus hem yetenekli hem de karizmatikti ve tuhaflığı yalnızca cazibesini artırıyordu. Yani başlangıçtaki şüphelerimi bir kenara bırakıp gayet bariz olan durumu, yani Vina'nın uzun süre erteledikleri ve son derece doyumlu geçen ilk (ve tek) aşk gecelerinin ardından aniden terk edip gidişinin Ormus'un kendisi hakkındaki hislerini kötü etkilediğini, onu sudan çıkmış balığa döndürüp boğulmamak için çaresizce debelenip durmasına neden olduğunu kendi kendime dahi dillendirmemem için pek çok yol vardı. Yul Singh'in keskin bakışı sayesinde gözlerimin açılmasıyla birlikte Ormus Cama'yı çevreleyip onu hareketsiz kılan korku bulutlarını, Bombaylı Kazanova tavırlarının, dur durak bilmeyen Don Juan davranışlarının altında yatan derin yetersizlik hissini görebilmiştim. Afrodit'in Olimpos'tan istifa etmesi ya da Venüs'ün artık işinin yapmaya değer olmadığını açıklaması bile Ormus'u Vina Apsara'nın aşk konusunda ona yaşattığı hayal kırıklığında olduğu kadar kötü hissettiremezdi. O da Vina düşüncesine ve kendisini sonsuz ve kusursuz kılacak olan sonsuza dek kusursuz bir şekilde seveceği sonsuz ve kusursuz bir eş fikrine olan inancını yitirmişti. "Dünyanın sonuna bile gitse peşindeyim," diye iftiharla söylüyor, fakat havaalanına kadar bile gidemiyordu.

En çok arzuladığı şeyden korkmaya başlamıştı. Profesyonel hayatının en büyük gününde migrene tutulmuş ve seyircilerin arasında örgü ören annesinin yanında oturan ünlü prodüktör için kendi şarkılarından birini çalmayı bile beceremezmişti. Bunun yerine Gayo'nun ezgile-

rinden, uzun süre önce işe yaramaz bir biçimde rüyalarında duyduğu o günün hit parçalarını söylemişti; ve bu yüzden prodüktör artık onun değersiz bir şarkıcı, büyük kentte olan bitenlerin bir yansıması, hödüğün teki olduğunu düşünmüştü. Aynı şey Vina için de geçerliydi; Ormus cesaretini yitirmişti. Vina'nın artık onu sevmiyor olabileceğine –kapıyı sahiden yüzüne çarpabileceğine– karşı duyduğu korku, aşkından daha güçlü bir hale gelerek onu evine bağlamıştı.

Yul Singh'in onun gizli ürkekliğini açığa çıkarmasından on üç ay sonra Ormus Cama'nın cesaretini yitirmesi artık herkesçe anlaşılır bir hal almıştı. O güne dek Regal Cage'de sahne alan Pembe Flamingolar gibi farklı kulüp ve kafelerde çalışan müzisyenler Ormus'a gökyüzündeki parıltısını kaybetmeye yazgılı bir mitoloji kahramanı, bir tür yarı tanrı gözüyle bakmışlardı. Colchis Plak Şirketi'nin patronu onu reddettiğindeyse Bombaylı müzisyenler Ormus Cama'ya artık kasılıp durmaması gerektiğini, Mod Tanrısı (doğruluğundan ziyade ses uyumu için kullanılan bir lakap) olduğunu düşünebileceğini ancak onlara göre kendilerinden daha üstün olmadığını, tıpkı onlar gibi bir grupta şarkıcı olduğunu ve şarkıcıların bininin bir para olduğunu ve bu yüzden attığı adımlara dikkat etmesi gerektiğini hatırlatmakta hiç vakit kaybetmediler. Ve uğramış olduğu bozguna tüy diken de "hüner" dediğimiz şeyi kaybetmesi oldu.

Onu reddeden ilk kadınlar, yani Fadia Wadia ve Tipple Billimoria adındaki yıldız adayları, kısa bir süre için de olsa kentin kafe sosyetesinde Ormus'un kadın avcısı olarak saldığı ünü balon patlatır gibi söndüren kadınlar olarak meşhur oldular. O ilk geri çevirmelerden birkaç hafta sonra "Ormie'nin Ordusu"nun tamamı onu

terk etmişti. Yalnızca Persis Kalamanja annesinin Malabar Tepesi'ndeki köşkünde onu heyecanlı bir sessizlik içinde beklemeye devam etti. Ancak Ormus Cama onu hiç aramadı. Persis'i aramak, işinin bittiğini kabul etmek demekti. Bu, akbabalarla dolu çatı katında yer ayırtmak için bir sessizlik kulesini aramaktan farksızdı. Hiç kimseye karşı kin beslemeyen sonsuz bir sabra sahip olan Persis, güzel Persis, her annenin hayal ettiği kız evlat ve çoğu erkeğin rüyalarını süsleyen bir eş olan Persis Kalamanja, Ormus'a duyduğu acı verici sevgiden ötürü Ölüm Meleği'nin vücut bulmuş haline dönmüştü.

Ormus o yıl boyunca gitgide daha perişan ve üzgün bir hal almasına rağmen yine de Vina'yı arama girişiminde bulunmadı. En küçük çocuğunu sevmeyi bir türlü başaramamış ve onun reşit olmayan Vina'ya karşı beslediği tutkuya şiddetle karşı çıkmış olan Mrs. Spenta Cama bile öfke içinde şöyle söylüyordu, "Bunca zaman sonra ne olacağını bekliyorsun? Noel Günü hediye paketi gibi kurdeleye bağlanmış olarak, yanında da tebrik kartıyla birlikte çatıdan düşmesini mi?"

Camaların apartman dairesinde baca deliği yoktu; üstelik aile Noel kutlaması da yapmazdı; Vina Apsara da ne bacadan ne kapıdan geldi. Ama geri dönen biri oldu. Ve sonrasında Noel Günü, Camalar için hâlâ kutlanacak bir şey olmamasına rağmen aynı zamanda unutulmaz bir gün halini aldı.

* * *

Cyrus Cama o yıl Noel arifesinde Süryani bir rahip kılığına girip, gardiyanı cinayet dolu günleri geride bırakmış olan büyük bir kâhin olduğuna ve eşi benzeri olma-

yan mesajını tüm ülkeye yayması için serbest kalırsa ülkeye çok daha fazla faydası dokunacağına inandırarak hapisten kaçmayı başardı. Kendini bir yol göstericiye şiddetle ihtiyaç duyan bir ülkede buldu. Jawaharlal Nehru ölmüştü. Halefi olan Indira Gandhi ise Meclis'te nüfuzunu kullanıp istediğini iktidar yapabilen Şastri, Morarji Desai ve Kamaraj'ın piyonu haline gelmişti. Politik zorbalık yapan Mumbai'nin Ekseni hareketi Bombay'ın kontrolünü ele geçirmek üzereydi ve Hindu milliyetçiliği tüm ülkeyi kasıp kavuruyordu. Genel kanı her şeyin çok hızlı ilerlediği, ulusal trenin yoluna tam gaz makinistsiz olarak devam ettiği ve uluslararası tarife kısıtlamalarının kaldırılıp ekonomideki devlet denetimini azaltma kararının çok hızlı alınmış olduğu yönündeydi. "Belki yirmi yıl sonra, daha güçlendiğimizde," diyordu *Indian Express* gazetesindeki editör yazısında, "ama neden şimdi? Acelemiz ne?"

Cyrus'un hapisten kaçtığı günün gecesinde ikiz kardeşi Ardaviraf sanki sırtında kötücül bir şey dolaşmış gibi aniden titreyerek uyandı. Yatağında doğruldu ve annesi onu bulup battaniyelere sarıp yüzüne yeniden renk gelinceye dek tavuk çorbası içirene kadar da titremeye devam etti. Spenta, tüm paranormal saçmalıkları gerçekçi ve hararetli bir şekilde savunmasıyla kendisini içten içe iyi hissettiren Dolly Kalamanja'yı arayarak "Hortlak görmüş gibiydi," dedi. "Zavallı çocuk," dedi Dolly anlayışlı bir şekilde. "Aklından ne gibi aptalca düşünceler geçtiğini Tanrı bilir."

Ertesi sabah Cyrus'un firar haberi gelince Spenta'nın uzun uzun baktığı Virus yalnızca masum gülümsemesine bürünerek başını çevirdi. Spenta Cama'yı tanımlanamaz bir korku sarmıştı. Bu endişe verici gelişmeyi gitgide daha çok içine kapanan kocasıyla tartışmanın bir anlamı olmayacağını biliyordu. Onun yerine en yakın dostunu

aradı. "Benim Khusrom bu kez ne yapacak?" diye yakındı Dolly'ye. "Bu kez ne tür bir utanca neden olacak?" Fakat arkadaşını iyi tanıyan Dolly, Kalamanja Spenta'nın feryatlarının altında daha büyük bir korku yattığını anladı, Spenta'nın daha önce gerçekliğini dahi itiraf etmekten kaçındığı bir konu hakkında alenen konuşmasını sağlayan bir korku. Dolly artık masum bir sonradan görme değildi ve Cyrus'un hapse girdiğini bir süre önce öğrenmişti. Spenta'ya ve onun iyi mizacına karşı öyle bir yakınlık besliyordu ki (aynı duyguları Persis'e de geçmişti) bu konuyu bir kez olsun açmamıştı. "Eğer Spenta sessizlik istiyorsa," demişti Persis, "o halde sessiz kalacağım."

İki kadının programları o gün epey yoğundu. Dolly'nin evinde bir Kalamanja "hayır işi" vardı, ardından özel bir yardım toplama defilesi ya da Orpheum Sineması'nda Olağanüstü Çılgın Noel Partisi, sonrasındaysa hastane ziyaretleri. Dolly, "Erken gel," diye öğütlemişti Spenta'ya. "Kafanı dağıtırsın. Planlayacak çok şey var." Endişe içindeki Mrs. Spenta Cama vakit kaybetmeden Malabar Tepesi'ne doğru yola koyulup enerjik bir şekilde hayır işlerine gömülerek biraz olsun rahatladı.

Daha sonra Ormus da evden çıkarken gergin ve endişeli olduğunu söyleyecekti, fakat o günlerde çoğu zaman böyle hissediyordu. Omuz silkip işine gitti. O günün akşamında, bolca pamuk ve birkaç plastik ağaçla restoranına Noel süsü yapılmış olan Marine Bulvarı'ndaki Kozmik Dansçı Oteli'nde yemek müzikleri söyleyecekti. Zorla kırmızı bir kıyafet giydirilip beyaz bir sakal takılan Ormus'tan "Beyaz Noel" parçasından tutun da yalnızca bir kadın vokal için yazıldığı apaçık ortada olan Eartha Kitt'in *Santa Baby* parçasına kadar değişen bir repertuvar istenmişti. Şöhretinin düşüşe geçtiğinin göstergesi olan ikinci sınıf bir repertuvardı.

Kimi zaman nasıl yukarı çıkılabileceğini görmek

için en dibe vurmak; ya da doğru yolu bulmak için yanlış yollara sapmak gerekir. Ormus Cama belirgin bir şekilde babasmınkine benzeyen uyuşuk bir halsizliğe göz göre göre saplanmaktaydı. Ne var ki Darius'un cinayete kurban gittiği akşam Ormus Cama içinde bulunduğu durumu en sonunda apaçık bir şekilde kavradı. Kozmik Dansçı Oteli'nde takma bir Noel Baba sakalının içinden iki saat boyunca eski şarkılar söyledikten sonra belli belirsiz, umursamaz alkışları dinleyip gülmeye başladı. Sakalını ve Noel Baba şapkasını çıkarıp gözlerinden yaşlar gelinceye kadar güldü. Bu olayın sonrasında çok sayıda, hatta Wankhede Stadyumu'nu birkaç kez doldurmaya yetecek kadar Bombaylı Ormus Cama'nın kentteki son gösterisinde bulunduğunu iddia edecek, yaptığı veda konuşması birçok farklı şekilde aktarılacaktı. Anlatılanlara göre öfkeli ya da alçakgönüllü ya da kibirli bir şekilde, hatta Fransızca konuşmuştu. Seyircilere popüler müziğin geleceğiyle ilgili bir nutuk çekmek ya da ilgisizliklerinden ötürü onları azarlamakla suçlanıyor ya da bir şans daha vermeleri için yalvarıp yuhalanarak sahneden alaşağı edildiği anlatılıyordu. Kimileri politik bir söylev çekip ahlaksızlıkları ve açgözlülükleri için ikinci sınıf kodamanlara saldırdığını ya da yalnızca Noel ve Hıristiyanlara değil tüm tanrılara ve dinî –"maskaralıklara"– törenlere küfürler savurduğunu söylüyordu. Kendi kendilerine gelin güvey olan bu şahit kalabalığına göre muhteşemdi ya da içler acısı bir haldeydi, bir kahraman ya da bir maskaraydı.

Gerçek şu ki hiç durmadan gülüyordu ve söylediği tek şey orada bulunan herhangi birine yöneltilmemişti. "Kahretsin Vina," dedi belini tutarak. "Anlamam bu kadar uzun sürdüğü için üzgünüm."

O esnada Apollo Bunder'daki apartman dairesinde kâhya Gieve, Darius ve Ardaviraf Cama için akşam yemeği hazırladıktan sonra evin hizmetkârlara ayrılmış olan bölümüne geçince toparlanmakta olan aşçı dışında herkesin gitmiş olduğunu gördü. "Nereye gittiğini sanıyorsun?" diye sordu Gieve aşçıya, o da başını iki yana sallayıp hizmetliler binasının arkasına monte edilmiş dökme demir yangın merdiveninden apar topar aşağı indi. Gieve'in kesinlikle tuhaf bir şey hissetmediği çok açık, çünkü her zamanki gibi yatağına uzandı ve çok geçmeden uykuya daldı.

Bay Darius Cama hayatının son saatlerini yaşlılık, mitoloji ve içkiden sarhoş bir vaziyette sevgili kütüphanesinde geçirdi. Yunan mitolojisinde "Ata Tanrı" Uranüs'ün oğulları Titanlar "ihtiyatlı" Prometheus ve kardeşi "ihtiyatsız" Epimetheus'un aslında Puranalarda bahsedilen Pramanthu ve Manthu adında iki kahramandan esinlenilmiş olabileceği, aynı zamanda eski Hint ateş sembolü olan gamalı haçın da kendi yaratısı olan insanoğluna yardım etmek için Olimpos'tan ateşi çalan Prometheus'un oynadığı bu sembolik rolle bağlantılı olabileceğiyle ilgili bir düşünceye kapılmıştı. Naziler gamalı haçı çalıp kirletmişlerdi –ne de olsa Nazi bağlantısı arkeolojiye baştan sona gölge düşürmüştü– ve yaşlı bilge beyefendimiz de kendi esrik haliyle, yaptığı bu son araştırmaların tarihin lekelediği gamalı haç ve Ari mitolojisine dair çalışmaları bir şekilde aklayabileceğini düşünüyordu. Ne var ki öne sürdüğü tezleri savunabilecek kadar açık bir şekilde düşünemiyordu. Tuttuğu notlar konudan sapıyor, Prometheus ve Epimetheus'u bir kenara bırakıp orakla acımasız bir şekilde babasının taşaklarını kesen Cronus'tan bahsediyordu. Darius Xerxes Cama'nın yazdığı son kelimeler ilim ve irfandan tamamen saparak içinde bulunduğu karmaşık, acı dolu ruh halini gözler

önüne seriyordu. *Taşaklarımın kesilmesine gerek yok*, diye yazmıştı. *Bunu zaten ben yaptım*, ve sonra başı önündeki kâğıtların üzerine düştü ve uykuya daldı.

Spenta eve geç döndü ve sessizce odasına çıktı; ışıl ışıl parlayan Ormus ise şafak sökmeden bir saat önce kendini kasmadan şarkılar söyleyerek eve döndüğünde avizeyi ve tüm lambaları yaktı. Ne ışık gören ne de şarkı söylendiğini duyan bitkin düşmüş Spenta uyumaya devam etti. Uzun yıllar boyunca karanlık bir çatı katında dünyadan saklandıktan sonra ilk kez gün yüzüne çıkıyormuş gibi gözlerini hızlı hızlı kırpıştıran Ormus, kendi heyecanıyla sarhoş olup tutkusuyla yanar tutuşur vaziyette geceyi kent sokaklarında kahkahalar atıp Vina'nın ismini haykırarak geçirdikten sonra odasına çekildi. Odasına lambır lumbur dalıp kendini yatağına attı ve üzerinde kıyafetleriyle uykuya daldı. Apartman dairesi dört duvarının arasında meydana gelen trajediden bihaber uyumaya devam etti.

Tropik kuşakta gün alışılageldiği üzere hızlı ve apansız doğdu. Spenta her zamanki gibi kentteki umursamaz, pervasız bağırışlar, motor sesleri ve bisiklet kornalarına uyandı. Kargalar cüretkâr bir şekilde pencere pervazlarına konup gaklayarak onu zorla yatağından çıkardılar. Fakat tüm bu gürültüye rağmen Spenta'nın yatağında doğrulmasına neden olan şey ses değil sessizlikti. Sabah orkestrasında eksik bir şeyler vardı: evden çıt çıkmıyordu. Spenta geceliğinin üzerine şifon bir sabahlık geçirip odasından çıkınca ne ellerinde süpürge yere çömelmiş vaziyette etrafı süpüren temizlikçi kadınla kızını, ne de toz alıp cila atan hamalı gördü. Mutfak bomboştu. Gieve ortalıkta yoktu. Boşluğa seslendi: "*Arré, koi hai?*" Yanıt yok. Bu kadar uyuşukluk hoş görülemezdi. Spenta'nın

bir hışım mutfağa dalıp tembel hizmetçilerine hadlerini bildirmek üzere asık bir suratla hizmetkârların odalarına yönelmesiyle bir çığlığı bastırmak istermişçesine eliyle ağzını kapayıp koşa koşa geri dönmesi bir oldu. Ardaviraf Cama'nın odasının kapısını açtı. Keyifli keyifli horlayarak uyuyordu. Sonra Ormus'un odasına daldı. O da uyku-
sunda homurdanıp durarak dört dönüyordu. Darius'un odası boştu. Spenta kütüphaneye yönelip görmek zorunda kalacağı manzaraya katlanamayacakmış gibi kapalı duran çift kanatlı kapının önünde donakaldı. Her iki eliyle kapıların tokmaklarını tutup alnını cilalı mauna bastırana dek öne doğru eğildi; ve ağladı.

Vaftiz edilmiş bir kralın ruhunun ölümünden sonra bir karganın bedenine sığındığı söylenir. Babasını öldüren Cronus da adını genel kanının aksine Yunanca zamandan değil kargadan almış olabilir. Ve Spenta kütüphane kapısını açtığında kocasının çalışma masasına, duruma hiç aldırmayan başının hemen yanına bir karganın tünemiş olduğu bir gerçekti. Spenta'yı görür görmez gürültülü bir şekilde gakladıktan sonra panik içinde havalanıp daireler çizerek birkaç kez eski kitapların deri kaplı sırtlarına çarptıktan sonra klima çalışıyor olmasına rağmen –tuhaf bir şekilde– açık bırakılmış olan yüksek pencerelerden dışarı çıktı. Spenta Cama sağ elinin tersiyle yavaşça kocasının yanağına dokundu. Buz gibiydi.

Darius Xerxes Cama ve uşağı Gieve, Yastıklı Adam Cyrus'un ölüm saçan "markasına" uygun biçimde boğularak ölmüşlerdi. Ölüm saati yaklaşık akşam on buçuk civarıydı. Uşak katiline şiddetli bir şekilde direnmişti. Uzun tırnaklarında –muhtemelen katile ait– kan izleri vardı. Darius ise hiç karşı koymamıştı. Yüzünde sakin bir ifade vardı, hiç debelenmişe benzemiyordu. Sanki son

nefesini seve seve vermiş, onu oğluna teslim ediyor olmaktan mutluluk duymuş gibiydi.

İyi mitoloji kötü dedektifliğe neden olur. Yunanlar bizi Ata Baba'nın katilinin Ata Ana, Gaia, yani Toprak Ana tarafından kışkırtılan en genç oğul tarafından işlenilmiş olduğuna inandırmaya çalışırdı. Ancak Cama cinayetleri esnasında Ormus bir oda dolusu umursamaz kalabalığa şarkı söylüyordu, Spenta ise Parsi Hastanesi'nde ölmek üzere olan hastaların elini tutmakla meşguldü.

Cuffe Parade'deki gizemli yangından kısa bir süre sonra Cama, Kalamanja ve (komşu olduklarından dolayı bir şey görmüş olabilecekleri düşünüldüğünden) Merchant ailelerini yeniden sorgulamak durumunda kalan Bombay CID'den Komiser Sohrab ayıplarmışçasına kaşlarını kaldırarak şaşkınlığını ifade etmişti. Fakat kan grubu ölü uşağın tırnaklarından alınan kanın grubuyla aynı olan asıl şüphelinin Khusro lakaplı firari katil Cyrus Cama olduğuna hiç şüphe yoktu. Komiser Sohrab'ın "her an her şeyi yapabilecek olanlar" diyerek nitelendirdiği "kaçıklar" söz konusu olduğunda cinayet sebepleri pek fazla önem taşımıyordu. Ayakaltından çıkarmak için önce Gieve'i öldürdüğünü tahmin ediyordu. Belki de asıl hedef Darius Xerxes Cama'ydı –"sadece desteksiz bir şüphe işte"– çünkü Cyrus'un öncelikle evden kovulmasından, öğretmenlerinin şiddet dolu yaklaşımından da az çok ebeveynleri sorumluydu, sonrasındaysa yasal olarak evlatlıktan reddedilmesine içerlemişti. Sohrab ve Rustam apaçık bir düşmanlıkla Spenta Cama'ya baktılar.

"O esnada evde olmadığınız için şanslısınız," dedi Komiser Sohrab saldırgan bir tavırla, "yoksa siz de hak ettiğinizi alırdınız."

Bazı ikincil sorunlar kendi kendilerine çözümlendi. Hizmetkârların tümü ayaklarını sürüye sürüye aksi tavırlar içinde eve dönmüşlerdi ve Hıristiyan olarak kated-

raldeki gece yarısı ayinine katıldıklarını, sonrasındaysa kentin banliyölerinde yaşayan ailelerini ziyaret ettiklerini iddia ediyorlardı. Ne de olsa Noel'di ve kalpsiz işverenleri onlara izin vermemiş olsa da bu geceyi olması gerektiği gibi kutlamayı kafalarına koymuşlardı. Gieve Hıristiyan değildi. Açıklayacak başka bir şey yoktu.

Sohrab ve Rustam'a göre hâlâ aydınlatılması gereken yalnızca iki konu kalmıştı. Birincisi Apollo Bunder'daki çifte cinayetin işlendiği gece psikopat katil Khusro Cama'nın tanımına uyan birinin kıtanın öbür ucundaki Lucknow kentinde işlenen bir başka boğulma cinayetinin olay yerini terk ederken görülmüş olmasıydı. İkincisiyse ölü Gieve'in tırnaklarının altından alınan kan örneklerinin aynı zamanda kolunda kanamış olacak kadar derin çizikler bulunan Khusro'nun ikizi, sessiz Ardaviraf Cama'nınkiyle de uyuşmasıydı.

Virus kütüphanenin bir köşesinde oturmuş gözlerini babasının ölü bulunduğu masaya dikmişti. Kollarını kendine doğru çektiği bacaklarına dolamış, ayaklarını da oturduğu sandalyenin üstüne koymuş olan Virus yavaş yavaş ileri geri sallanıyordu. Sohrab onu sorgulamaya, başının etini yemeye, tatlı sözlerle ikna etmeye ve tehdit etmeye çalıştıysa da hiçbiri işe yaramadı. Virus tek kelime etmiyordu. En sonunda Spenta Cama, "Çocuğu rahat bırakın," diye bağırdı CID komiserine. "Yasta olduğunu görmüyor musunuz? Hepimizin nasıl acı içinde kıvrandığımızın farkında değil misiniz? Gidip işinizi yapın ve diğer oğlumu yakaladığınızda," işte tam burada gözyaşlarına boğuldu, "yani onu bulduğunuzda güvende olmasını sağlayın."

1965 yılının 31 Aralık günü Cyrus Cama yürüyerek Tihar Hapishanesi'nin giriş kapısına gelip teslim oldu. Sorgulama esnasında Lucknow'daki cinayete (bu olayla ilgili olarak bir başka adam tutuklanmış ve asılmıştı; adam

son nefesine kadar masum olduğunu savunmuştu) dair hiçbir bilgisi olmadığını belirtti. Fakat baba katili olduğunu rahat bir şekilde itiraf edip uşağı öldürmesini –ve burada Auden'dan bir alıntı yaptı– "gerekli bir cinayet" olarak niteledi. Kollarında Virus'un çiziklerinden çok daha derin olan oyukları gösterip bunları kendisinin yapmış olduğu yolundaki iddiaları kesin surette reddetmiş ve işlenen çifte cinayeti öyle ayrıntılı ve eldeki bulgulara uygun bir şekilde anlatmıştı ki daha fazla tartışmaya gerek kalmamıştı. Hapishanede güvenlik önlemleri en fazla olan psikiyatri koğuşuna tek başına kapatıldı ve başka hiçbir zavallı, Cyrus'un tutkulu, bilimsel, fanatik ve öldürücü etkisine kapılmasın diye onun başında nöbet tutan gardiyanların "sıklıkla" değiştirilmesine karar verildi.

Villa Trakya'daki yangının ardından Persis Kalamanja'nın tanıklığı şüpheleri Vina'nın üstünden çekmişti. Şimdi kardeşini aklama sırası Cyrus Cama'daydı. Vazgeçmemiz gereken tüm bu tanıklar, tüm bu alternatif hikâyeler! Örneğin deniz kenarındaki evimizin Vina tarafından intikam için yok edildiği hikâyesi; buna göre sürekli hırpalanmış olan çocuğun içindeki ateş benim çocukluğumu da küle çevirmişti. Sonra bir de Virus Cama'nın zihni gizemli bir şekilde ikiz kardeşininkiyle iletişim halinde olduğundan Apollo Bunder cinayetlerini kardeşi için işlemiş olduğunu iddia eden o çok daha tuhaf hikâye var; buna göre ikiz kardeşler arasında tahayyül edilemeyecek bir iletişim sayesinde Cyrus aynı anda iki farklı yerde olabileceğinden sessiz kardeşine zorla işlettiği cinayetlerin tüm detaylarını bilebiliyordu. İşte tüm bu hikâyeler kayıp olasılıklar denizinde yüzüyor. Doğru olduklarını kanıtlayabilecek tek bir dayanağımız bile yok.

Yine de, yine de. Kocasının öldürülmesinin ardından Spenta Cama yatak odasının kapısını kilitlemeden asla yatmadı. Ormus da gülümsemesi eskisinden bile tatlı

olan sessiz erkek kardeşine bir daha asla piyano başında eşlik etmedi.

İmkânsız hikâyeler, üzerlerinde "Girilmez" tabelası olan hikâyeler de en az asılları, yani güvenmemiz beklenen, değer yargılarımız ve hayatlarımızın temeline oturtmamız dayatılan yahut istenen hikâyeler kadar hayatlarımızı ve zihinlerimizi değiştirebiliyor.

Kanat açıklığı neredeyse üç metreye yaklaşan akbabalar Malabar Tepesi'ndeki *Doongerwadi*'nin bahçelerinde yer alan *dokhma*, yani Sessizlik Kulesi'nin üzerinde uçuyor. Sürekli dönüp durmaları Ormus'a ünlülerin cenazelerinde alçak uçuş yapan uçakları anımsatıyor. *Parsi ve akbaba arasında son şeylere özgü bağlayıcı bir yakınlık var. Acele etmemize gerek yok. Önümüzde birbirimizi bekleyeceğimiz koskoca ömürlerimiz var, ben seni, sense beni. İkimiz de diğerinin sözünü tutacağını biliyoruz.*

Hayatta olmayan devlet büyüklerinin resimleriyle çevrili odalardan geçerek uzun cenaze salonuna giriyoruz. Rahip burada, sandal ağacı tütsüsü de öyle ve Tanrı'yı temsil eden fakat Tanrı olmayan ateş de. İşte tabut taşıyıcı nassasa*'lar. Ve kardeşim suskun Ardaviraf. İkimiz aramızda beyaz bir eşarp tutarak kafileyi kulelerin bulunduğu bahçeye götürüyoruz. Bugün çok kuş var, otuz tane, tıpkı Attar'ın o ünlü şiirinde Simurg'a yolculuk edip aradıkları Tanrı olan otuz kişi gibi. Otuz akbaba birleşip Akbaba'yı oluşturuyor. Bu babamın düşünebileceği bir şey, ancak onun kurabileceği bir bağlantı. Bugün seni görmeye kim geliyor biliyor olmalısın, Ey akbaba, onu sana anlatmalıyım, sessizce, sessiz kardeşimle birlikte sessiz kulelerin önünde.*

Bize uzak davranan bir babaydı ama başka babamız yoktu. Onu hayal kırıklığına uğrattığımızı düşünüyordu. Umduğu çocuklar biz değildik. Onun hayalini kurdukla-

rındandan çok daha aşağılardaydık. Hayat döngüsünün yenilendiği son buluşmamızı övdü. Ve masasının üzerinde, ölmeden önce çalışmakta olduğu notların arasından senden şöyle bahsediyordu:

Zeus'un akbabası, Kafkasların yükseklerindeki bir direğe zincirlenmiş olan Prometheus'un ciğerini gün boyu kemiriyor. Gece olduğunda ciğer kendini yeniliyor. Sonsuza dek acı çekmekle cezalandırılmış. Prometheus'un akbabası Z'nin kinciliğinin kanıtı olarak görülebilir. Her ısırışıyla birlikte bize neden tanrılara sırtımızı dönüp mantık yoluna girmemiz gerektiğini gösteriyor. Tanrılar yalan söyleyip bizi sebepsiz yere suçluyorlar. (Örnek: Prometheus'un, P. Athene ile gizli ilişkisi olduğu hakkındaki uydurma.) Tanrılar kaprisli, mantıksız, ilahî. Kendimiz olma suçunu işlediğimizden bizi kayaya, örümceğe ya da bitkiye çeviriyorlar. İşkenceci v. tarafından verilen acı mantığın verdiği acıdan daha az değil. Keyifli acı. Prometheus'a kim olduğunu, nasıl yaşaması gerektiğini, tanrıların neden yanıldığını, kendisinin neden haklı olduğunu gösteriyor. Akbaba, sana borçluyuz. Ve kendi kanımızla sonsuza dek sana bağlanmış durumdayız. Ve bu aşktan bile daha güçlü olabilir.

İnsanlığın yaratıcısı, Deukalion'u Tufan'a karşı bir gemi inşa etmesi için uyararak bizi Zeus'un gazabından kurtaran Prometheus. Bilim & bilginin babası, bize ateşi verip karşılığında akbabayı alan Prometheus. İçimizde muazzam olan her ne varsa arayalım, tanrısal olanı ortaya çıkaralım. Ben babamın oğluyum. Ondan kurtulmuş olduğumu, kendi kendimi yarattığımı düşünüyordum, fakat bu beyhudeymiş. Ölüm bize kanın gücünü gösterir.

Ben babamın oğluyum. Prometheus'un cezasını kendi üzerime alıyorum. Ey Prometheus'un mantık akbabası, babamın layık olduğu istirahat yerini bulmasına yardım et.

Spenta Cama şaşırtıcı bir sıklıkla hâlâ ona mektup yazmakta olan Darius'un eski dostu Methwold'a kocasının ölüm haberini iletti. Sonrasında gelen yanıt mektubunda Methwold, Darius'tan cana yakın bir şekilde bahsedip son zamanlarda aralarının açık olmasından duyduğu pişmanlığı belirterek uzun uzun taziyelerini sıraladıktan sonra Spenta ve oğullarını İngiltere'ye davet etti. "Burada mevsim kış fakat bu bambaşka gökyüzü, aşina olmadığınız çevre, yabancılıkları sayesinde acınızı dindiremeseler de sizi rahatlatabilir." Bu mektubu alınca Spenta Cama'nın aklından hemen hemen aynı anda birkaç farklı düşünce geçti: Beklediği kadar çok acı çekmediğini; Darius'un yıllardır süregelen çöküşünün ardından gelen bu ölümün kendisini de en az kocası kadar rahatlattığını –hiç karşı koymaması buna işaretti– ömrünün yarısı boyunca kocasının İngiltere hayallerine karşı çıktığı halde şimdi İngiltere kışıyla ilgili olasılığın onu heyecanlandırdığını, meraklandırdığını hatta neşelendirdiğini; ve bunca yıl sonra William Methwold'u yeniden görmenin iyi, hem de sahiden çok iyi olacağını düşündü.

Sonra bir de para sorunu vardı. Darius öldüğünde fakir bir adamdı ve Ormus Cama'nın geliri –annesinin hiç hoşuna gitmese de ev halkı bu gelire bağımlıydı– iyice azalmıştı. Son aylarda Spenta alışılagelmiş standartları sürdürebilmek adına birkaç "incik boncukla süs eşyası" satmıştı. Para konusundaki endişeleri o ana dek pürüzsüz olan alnını kırıştırmış, böylelikle de bu konular hakkında açık açık konuşmak gibi bir terbiyesizlik yapmayan Dolly Kalamanja'nın dikkatini çekmişti. O da gerçek bir dost gibi Spenta'ya "küçük hediyecikler" –ipek sariler, sepet sepet *laddoo*[1], ünlü "Dil Kuş" mutfağının en yeni

1. Hindistan'a özgü bir tür tatlı. (Ç.N.)

uluslararası lezzetleriyle dolu sıcak sefertasları; yani kısacası temel gereksinimleri– göndermek için kurnazca nedenler buluyordu. Spenta da kendi üzerine düşeni yaparak bu hediyeleri sanki iyi bir dostluğun önemsiz göstergelerinden başka bir şey değillermiş gibi hiç düşünmeden kabul ediyor ve o da ara sıra Dolly'ye hediye olarak sevgisini gönderiyordu: yatağının altında sakladığı sandıktan fildişi bir oyma ya da Darius'un kütüphanesinden arakladığı bir kitap.

Böylelikle Spenta arkadaşının cömert hediyelerini küçük düşmeden kabul edebiliyordu. Gelgelelim kibar sosyetenin kurallarını iyi bildiğinden çok geçmeden maddi durumunun tüm kentin dedikodu malzemesi olacağının farkındaydı, ne de olsa Dolly'nin farkına varıp kimseye bahsetmediği şeyi çok geçmeden daha az sevecen gözler de görecek, daha az saygılı olan diller gizli tutmakla yükümlü olduklarını hissetmeyecekti. Dulluk yalnızca Darius'un borçlarının boyutunu gözler önüne sererek Spenta'nın içinde bulunduğu krizi artırmıştı. Görünüşe bakılırsa Apollo Bunder'daki apartman dairesinin satılması ve ailenin daha mütevazı bir eve taşınarak sayıları gitgide artan, içinde bulundukları çağda artık yadırganmayan ve üstüne kumar oynayıp kaybettikleri Krallığın son bulmasının bir başka işareti olan bir sefalet içinde yaşayan soylu Parsilerin arasına katılmaları gerekiyordu.

İşte bu gitgide büyümekte olan kriz ortamında Lord Methwold'un davet mektubu Spenta'nın koruyucu meleklerinden gelen bir nimetten farksızdı. Spenta da onu bağrına basıp halen yasta olan birisine hiç yakışmayacak bir şekilde kıkırdadı. Zengin ve ilgili bir erkek bir lütuftur. *Leydi Methwold*, diye mırıldandı Spenta ve ancak o zaman biraz olsun utanıp oğullarını düşünebildi.

Yardıma muhtaç Ardaviraf'ı bırakıp gitmesi elbette ki imkânsızdı, fakat İngiltere'ye vardıktan sonra Lord

Methwold'un en iyi çözümü bulacağına emindi; Ormus'a, şu beş para etmediği anlaşılan aylak ve ahlaksız gece kulübü şarkıcısına onun da davet edildiğini söylemeden sıvışmayı kendine yediremedi – ne de olsa dürüst bir kadındı. Ona bunu söylerken Lord Methwold'un davetini kabul etmesini beklemediğini ve daha "bohem" bir hayat sürmeyi tercih ederse anlayışla karşılayacağını açık seçik belli etti. ("Bohem" kelimesini nasıl da zarifçe aşağılayarak telaffuz etmişti!) Kısacası, kişiliği elverdiği ölçüde bu yolculukta istenmediğini söylemiş kadar oldu. Fakat Ormus Cama onu dehşete düşürerek neredeyse coşkulu bir şekilde kabul etti. "Bu beş para etmez kentten çıkmamın vakti geldi de geçiyor bile," dedi. "Yani eğer sorun değilse ben de peşine takılırım."

Spenta Cama 1965 yılının Ocak ayında oğullarıyla birlikte Bombay'dan ayrıldı. Üçü de bir daha Hindistan'a dönmedi. Spenta yıl sonuna doğru Leydi Methwold olmuştu bile. Methwold'un ısrarları üzerine Virus Cama çok iyi bakılacağı ve haftada iki kez Hint kökenli profesyonel bir flütçüden flüt dersi alabileceği bir sanatoryuma yatırılmıştı. Ormus'a gelince, şu andan itibaren hakkında çok şey anlatacağımız hayatının geri kalanına karışmıştı bile. Yeni evli Spenta ve Methwold olması gerektiği gibi kendi hallerine bırakıldılar. Spenta'nın yeni kocası sahte avukatlık belgeleri konusunda Darius'a kötü davrandığı için pişmanlık duyuyordu. "O da kendi çapında bir devdi," dedi Methwold. "Fakat yanlış zamana düşmüş bir dev. Devlerin çağı sona erdi ve biz ölümlüler hâlâ var olan birkaçına da artık eskisi kadar değer vermiyoruz. Ancak ikimiz bu uzun kışı el ele atlatabilir ve anımsayabiliriz." Bu sözler Home Counties'te artık Spenta'nın hanımlık ettiği büyük evin geniş, buz tutmuş çiçekliğinde

sarf edilmişti: kıvrılarak akan Thames Nehri'nin kıyısındaki bir tepenin üstüne inşa edilmiş Palladiao tarzı bir malikâne. Beyaz perdeler seranın uzun pencerelerine çarpıyordu. Tanrılarla dolu bir çeşme vardı.

Bu Darius Cama'nın hayallerini süsleyen malikâneydi.

Ölüm aşktan büyüktür, ya da öyle mi? Sanat aşktan büyüktür, ya da öyle mi? Aşk hem ölümden hem de sanattan büyüktür, belki de değildir. Konu bu. Konu bu. Bu kadar.

Bizi konudan uzaklaştıran şey kayıptır. Sevdiklerimizin kaybı, Doğu'nun, umudun, kitapta kaçıncı sayfada olduğumuzun kaybı. Kayıp aşktan büyüktür, ya da öyle mi? Ölümden de, ya da öyle mi? Sanattan da öyle, ya da belki de değildir. Darius Cama'nın Hint-Avrupa kültürünün üçlü sistemine (dinin hükümranlığı, fiziksel güç, verimlilik) eklediği, varoluşsal aykırıları, dışlanmışları, sürgün edilmiş dul kimseleri, okuldan atılmış öğrencileri, kovulan memurları, yasal hakları olan yabancıları, yersiz yurtsuz gezginleri, ayak uyduramayanları, asileri, günahkârları, kanun kaçaklarını, aforoz edilmiş düşünürleri, çarmıha gerilmiş devrimcileri, kayıp ruhları içeren "dördüncü kavram".

Tüm resmi görenler çerçevenin dışına adım atanlardır. Eğer haklıysa o halde konu buydu. Eğer yanılıyorsa o halde kaybolanlar yalnızca kaybolmuştu. Çerçevenin dışına çıkanlar artık var olmuyordu.

Burada bir şeyin sona erişini anlatıyorum, yalnızca hayatımdaki bir dönemin değil, bir ülkeyle, şimdilerde kullandığımız deyimle doğduğum ülkeyle ya da bana öğretildiği şekliyle memleketimle, yani Hindistan'la olan bağlantımın sona erişini anlatıyorum. Fiziksel olarak ay-

rılmamın üzerinden çeyrek asır geçtikten sonra yeniden veda etmeye çalışıyorum. Hikâyemin ortasındaki bu son aslında çok yersiz, fakat olaylar böyle gelişmeseydi hayatımın ikinci yarısı asla olduğu haliyle devam edemezdi. Hem gerçeklerle yüzleşmek zaman ister: Biten bitmiştir. Çünkü ne de olsa kendi özgür irademle gitmedim. Bir köpek gibi kaçmam gerekti. Hayatımı kurtarmak için kaçmalıydım.

1960'ların sonu ile 1970'lerin başında Hindistan'ın bazı bölgelerinde küçük depremler kaydedildi; hiçbiri ciddi değildi, ölen olmadı, mal kaybıysa yok denecek kadar azdı, fakat yine de uykularımızın kaçmasına yetmişti. Bu depremlerden biri Pencap'ta Sihlerin kutsal kenti Amritsar'daki Altın Tapınak'ı sarstı, bir diğeri güneyde ufak bir kasaba olan Sriperumbudur'da insanların dişlerinin birbirine çarpmasına neden oldu. Bir başkası Assam'daki Nellie'de çocukları korkuttu. Son olarak da Kaşmir'deki resimsi bir göl, yükseklerdeki Şişnag, gökyüzündeki o soğuk ayna kabarıp köpürmeye başladı.

Bir metafor olarak jeoloji. Bu sallantıları o yıllarda süregelmekte olan, örneğin Mrs. Gandhi'nin dişli bir lider, "Bayan Yeri-Yerinden-Oynat" olarak ortaya çıkması ve Pakistan'la tam yirmi iki gün süren ve aynı anda hem Kaşmir ("Kaşrem") hem de Bangladeş ("Banglarem"[1]) cephelerinde yürütülen 1965 Savaşı'nı kazanması gibi önemli olaylarla bağdaştırmaya hazır –Ve bu konuda şevkli!– birçok *rişi*[2] ve *mahaguru*[3] ve hatta politik köşe

1. Hem Kaşmir hem de Bangladeş sözcüklerinin son hecesi ile deprem sözcüğünün son hecesinin yer değiştirmesinden oluşan sözcük oyunu. (Y.N.)
2. İnsanın daima yanında olan güvenilir kişi, koruyucu, akıl hocası. (Y.N.)
3. (Sanskritçe) Ulu öğretmen. (Y.N.)

yazarlarıyla editörler vardı. Uzmanlar, "Eski Düzen Çatlıyor," diye haykırıyordu ve Mrs. G.'nin seçim yolsuzluklarıyla ilgili iddialar ortaya çıkmaya başladı, "Meşum Gümbürtüler Gandhi Yönetimini Sarsıyor."

Beninse yakın çevremdeki karmaşayı açıklamak için jeolojiye ihtiyacım yoktu. Ben, Rai lakaplı Umeed Merchant, savaşın çıktığı yıl on sekizime bastım. Ormus gitmişti, Vina puslu bir anıdan ibaretti ve ben de hizmetkârlarla birlikte boşanmış olan ebeveynlerimin evleri arasında mekik dokuyordum, çünkü onlar beni olduğu kadar hizmetkârları da paylaşıyorlardı ve ben de o yaşlarda çoğunlukla öfkesi burnunda olan herkes gibi onlara sinirleniyor, kendimi az para alan hizmetçilerinden biri gibi hissediyordum. Sonra annenin ameliyat edilemez durumda olan beyin tümörü teşhis edildi ve birkaç hafta içinde öldü, pat diye, sanki birisi onun ışığını söndürüp beni söylemem gereken fakat söylemediğim ciltler dolusu sözün ağırlığıyla bir başıma bırakmıştı. Annem öldüğünde elli bir yaşındaydı.

Annemi gömdüğümüz günün ertesi günü babamla birlikte Cuffe Parade'e gittik. Uzun süren yüzey düzleme ve arazi ıslah çalışmaları neredeyse tamamlanmak üzereydi. Villalar, sahil yolu ve mangrov ormanları yok olmuştu ve devasa makinelerin kudreti karşısında deniz bile çekilmişti. Önümüzde muazzam bir kahverengi boşluk uzanıyordu, tarihe geçmek üzere olan neredeyse bomboş bir alan. Bu büyük, tozlu alan metal çitler, çeşitli şeylerin yapılmasını yasaklayan tabelalar ve ilk gökdelenlerin beton ve çelik temellerinin yanı sıra kazık çakıcılar, yol silindirleri, kamyonlar, el arabaları, vinçler vb. şeylerle bölünüp parçalara ayrılmıştı. Ve her ne kadar günlük çalışma bitmiş olsa da hemen yakınımızda ve biraz uzakta işçilerin toplanmış olduğunu görebiliyorduk, bir tür botanik Frankensteinı tarafından yaratılmışa ben-

zeyen dalları andıran çelik çubukların çıktığı beton bloklara dayanan erkekler, sarilerini yukarı çekip toprak dolu metal taslarını bellerine dayayıp Sigara İçilmez tabelalarının altında *bidi*[1] içip hayatın aslında hiç de gülünecek bir şey olmadığını bilmelerine rağmen ayrık dişlerini göstere göstere gülen kadınlar.

Bu çöl yalnızlığı değil, ruhların çölü diye düşündüm.

"Hayır," dedi babam zihnimi okuyarak. "Bu, ressam elinin değmesini bekleyen bomboş bir tuval. Annen ileri görüşlü biriydi. Gitgide genişleyen bu yerleşim yerinde –denizin yatağından sökülüp alınan bu alanda– annenin öngördüğü dev yapılar yükselecek ve kudretli olanlar Bombay'a bakıp ümitsizliğe kapılacak." Birbirine bu denli âşık iki insanı ayırabilecek yegâne rakibinden bahsediyordu ve o esnada annemle babamı ayıran kentten nefret mi etsem yoksa tesellisi mümkün olmayan acılar içindeki V.V.'nin çaresiz cömertliğini, merhametli hicvini örnek alarak Bombay'ı affedip tıpkı onun yaptığı gibi o kaybolan büyük aşk adına kente acısam mı bilemiyordum. Kumdan kaleler ve dondurma ve ezgisizlik ve kelime oyunlarını düşünürken aklıma yine Vina geldi, artık bu dünyada Ameer Merchant'a onun kadar benzeyen biri yoktu.

Hava kararmıştı ve geceye ait böcekler her yanımı ısırmaya başlamışlardı. "Hadi gidelim," dedim fakat beni duymadı. Zihnini okuma sırası bendeydi. Karım kuşkucu oldu, diye düşünüyordu, şeytanla bir anlaşma yaptı ve şeytan beynine bir canavar sokup onu aldığı gibi götürdü. "Olay bu değil," dedim. "Bununla hiçbir ilgisi yok. Hem sen zaten şeytana inanmazsın. Bu sadece aptal bir

1. Yoksulların içtiği sigara. (Ç.N.)

hastalıktı." Hayal dünyasından aniden çıktığında öyle bitkindi ki ona sarılmam gerekti. Artık ondan yedi sekiz santim uzundum ve dağınık gri saçlarla kaplı başını göğsüme dayayıp hıçkıra hıçkıra ağladı. Kentin ışıkları –uzaktaki Malabar Tepesi, kıvrılarak bize doğru yaklaşan ve Kraliçe Gerdanlığını andıran Marine Bulvarı– etrafımızı ilmek gibi sarmıştı.

O dönemde bilimkurgu romanlarından hoşlanıyordum. Bir Avrupa romanı vardı, yanılmıyorsam Polonyalı bir yazara ait bu kitap insanların düşüncelerine hayat verebilen bir gezegenle ilgiliydi. Ölü eşini düşünürsen onu orada, yatağında buluveriyordun. Bir canavar düşündüğünde kulaklarından geçip beynine giriyordu. Bunun gibi şeyler.

İlmek gibi ışıklar. Göğsümde ağlamasının ardından babamın aklına gelen kelimeler bunlar oldu. Düşüncelerime daha dikkat etmeliydim. O gece onunla kalmalıydım, ama yalnız olmak istiyordum, Ameer Merchant'ın odalarında oturmak, ayağa kalkmak, dolaşmak ve sonsuza dek değişmeden önce geçmişi içime çekmek istiyordum. Babam çizgili pijamasını giyip yatağının üstüne oturduktan sonra tam çıkarken neden pervaneyi kapatmamı istediğini düşünmeliydim. Gece aysızdı ve hava leş gibi kokuyordu. Onun yanında kalmalıydım. Kentin karanlığı onu bir ilmek gibi sardı.

Bazı insanlar dönen bir pervanenin altında uyuyabilir, bazılarıysa uyuyamaz. Ormus Cama odasının altını üstüne getirip pervanesinin altında tıpkı mekanik bir vahadaymışçasına dinlenebilirdi. Vina ise bir keresinde bana o lanet olası şeyin yerinden çıkıp uykusunda tepesine ineceğini düşünmeden edemediğini söylemişti. O dönüp duran bıçaklar tarafından kafasının kesildiği kâbuslar görüyordu. Kişisel olarak ben pervanemi daima sevdim. En düşük ayara getirip üzerimden tatlı tatlı ge-

çen o tanıdık havayı hissederek yatağıma uzanırdım. Rahatlatan hava. Ekvatoral bir okyanusun kenarında kan kadar sıcak dalgalar tarafından okşandığımı hissetmemi sağlıyordu. Babamsa benim tam tersimdi. "Ne kadar sıcak olursa olsun," dedi Vivvy Merchant, "aşağıya doğru akan şu lanet hava insanı soğuk ve gergin kılar. Kısacası kemiklerimi titretir."

Bunu bildiğim için tartışma gereği duymadan pervaneyi kapatıp onu kendi başına, ölülerle yaşayanlar arasında bir seçim yapmaya bıraktım, bu bana göre kolay bir seçim olsa gerekti, ne de olsa sonu gelenlerin tarafında Ameer varken hâlâ hayatta olan kalabalığın arasında yalnızca ben vardım. Aşk ölümden büyüktür, öyle mi? Aşk için ölmeyi reddettiğinden şarkı üstadı Orpheus'un korkak olduğunu söyleyenler vardır, çünkü Eurydike'nin peşinden öte dünyaya gitmek yerine onu eski hayatlarına çekmeye çalışmış ve bu doğa kanunlarına aykırı olduğundan kaçınılmaz bir şekilde başarısız olmuştu. Bu görüşe göre babam o Trakyalı lirciden daha cesur bir adamdı, ne de olsa Ameer'in peşinden giderken öte dünyanın muhafızlarından hiçbir ayrıcalık talep etmedi, kapıdaki canavarlardan geri dönüş bileti istemedi. Fakat Eurydike ve Orpheus'un çocukları yoktu, babamla annem içinse durum farklıydı.

Babamın yaptığı seçimin sonuçlarına katlanması gereken kişi benim.

Ey annesi yıllar önce Virginia'daki bir keçi ağılında kendini asan Nissy Poe. Vina, gördüklerimiz ve sırtımızda taşımamız gereken yükler bizi birbirimize bağlıyor. Büyüdüğümüzü görmek istemediler. Bizi, bekleyebilecek kadar sevmediler. Varsayalım işler yolunda gitmedi. Varsayahm onlara ihtiyacımız oldu. Varsayalım binbir türlü şey.

Cinayet öldürülen kişiye karşı işlenmiş bir şiddet

suçudur. İntihar ise geride kalanlara karşı işlenmiş bir şiddet suçudur.

Hizmetçiler beni erkenden uyandırıp babamın yatak odasına götürdüler. Kapı eşiğinde toplanıp gördükleri manzara karşısında neredeyse delirmek üzere olan hizmetliler cadı ayinini resmeden bir Goya tablosundan fırlamış insanlar gibi ağızları şaşkınlıktan açık, dehşet içinde neredeyse yuvalarından fırlayacak olan gözlerle tavan pervanesinden sarkan V.V. Merchant'a bakıyorlardı. İlmek gibi ışıklar. Sonunu getiren düzeneği hazırlamak için standart bir lambanın esnek elektrik kablosunu kullanmıştı. Esintiyle birlikte yavaş yavaş dönüyordu. İşte bana dokunan, sabrımı taşıran, duygularımı bastırmama engel olarak olaya bambaşka bir gözle bakmama neden olan şey de bu oldu: Birisi gelip pervaneyi çalıştırmıştı. "Bunu kim yaptı?" diye haykırdım. "Şu lanet olası pervaneyi kim çalıştırdı?"

"Sahip, çok sıcaktı ama sahip," dedi Goya tiplemeleri. "Sahip, üstelik bir de koku var."

* * *

Ayrılmalarına asla inanmamış, hep günün birinde onu yeniden elde edebileceğini ummuştu. Ameer'in bir gün uyanıp neden yatakta onun da yanında olmadığını düşünerek hatasının farkına varacağını hayal ediyordu. Bu önemliydi, yani hatasının farkına varması, çünkü geri kazanmak istediği Piloo Doodhwala ile güçlerini birleştiren kuşkucu ve para düşkünü Ameer değil, evlendiği kadındı. Kendi acı veren hatası ona günbegün işkence ediyordu. Kumar bağımlılığından kurtulmak için benim yardımımı bile isteyecek kadar kararlıydı. Benden kendisi için bir ba-

his defteri tutmamı istiyordu, ben de bunu yaptım. Kâğıt oynamak istediğinde kâğıt oynuyorduk. Geceler boyunca kibrit pokeri oynadık. Her oyun oynadığımızda deftere kaydeder ve her zamankinden bile daha yüklü olan kibrit kayıplarının eksiksiz bir çetelesini tutardım. At yarışına gelince, ailelerin de katılabileceği *gymkhana*[1] günleri hariç hipodromdan uzak durmayı başarabilmişti. O günlerde ona eşlik eder, yanında hiç para olmadığına emin olurdum ve bahis oynamak yerine hoşuna giden atların fotoğraflarını çekerdi. Kazanan atı desteklediğinde çektiği fotoğrafı defterde ikramiye oranının yanına yapıştırmak üzere saklardık; aksi takdirde yırtıp sanki Tote'dan[2] alınmış bir bahis kâğıdıymış gibi çöpe atardık. Fakat bu "kayıplarla" ilgili detaylar da bağımlılıktan kurtulma defterine yazılırdı. Hava durumu için bahis oynamak istediğinde bahislerini ben alırdım. Pencere pervazına konmuş iki sinek görse hangisinin önce uçacağına dair bahse girmek isterdi. Şehirde dolaşırken kriket skorları, hangi filmde kimin oynadığı ya da hangi şarkıyı kimin yazdığına dair tartışmalara girer ve ortaya gerçek para koyarak bahse girmek yerine beni arardı ve ben de bahsini deftere girip sonrasında haklı mı haksız mı olduğuna dair bir not eklerdim. Bu şekilde yavaş yavaş kendini iyileştirdi. Ufak defterimdeki –sarı renkli, delikli bir defterdi ve kapağında *Globe Copy* yazısıyla Satürn gibi halkalı bir gezegen resmi vardı– hayalî iddialar onu yavaş yavaş asıl olaydan uzaklaştırdı. Her ay gitgide daha az giriş yapıyordum; ta ki bir ay hiç giriş yapmayana dek. Defteri alıp Ameer'e gösterdi. "Bitti," dedi. "Neden Piloo'yu def etmiyorsun, böylece kaldığımız yerden devam edebiliriz?"

1. (Hint.) Jimnastik salonu. (Ç.N.)
2. İngilizlerin at yarışı oynadığı bahis salonları. (Ç.N.)

"Bir konuda haklısın," dedi ona. "Gerçekten bitti." İki hafta sonra tümör görülmüştü. Ondan altı hafta sonraysa öldü.

Kimi zaman her şey biter ve bunu değiştiremezsiniz. Yaptıklarınızla haklı çıkmaya çalışmak: bu gereğinden fazla değer verilen bir kavram. Hayatta terk edenler ve terk edilenler vardır ve eğer ikinci kategorideyseniz istediğiniz kadar hayalî bahis oynayın gene de kendinizi kurtaramazsınız. Hayatım boyunca ben de pek çok kez terk edenlerden oldum (çoğu zaman kadınları) ve genelde pek terk edilmedim. Tabii babamın –kendisi için Ameer'in onu reddetmesi Ameer'in ölümünden bile daha acı verici olmalıydı– kendisini asıp beni sallanır vaziyette bırakmasını saymazsak. Böylelikle kendisi terk eden, bense terk edilen oldum. Tabii Ormus'a olan aşkının, ona olan bağlılığının, kısacası Ormus alışkanlığının ondan her ilgi bekleyişinde Vina'nın bana sırt çevirmesini de saymazsak.

Fakat Ormus Cama'nın bile dışlanmanın, dördüncü kavrama mensup olmanın, vazgeçilebilir olmanın; aşılamaz sınırların ötesine sürülmenin ne demek olduğunu öğrenmesi gerekiyordu.

8

Dönüm noktası

Şimdi haksız bir şekilde ihmal edilmiş insanları analım. İlk kalıcı fotoğraf 1826 yılında Joseph Nicéphore Niépce tarafından Paris'te çekilmişti, fakat Niépce'nin ortak belleğimizdeki yerini, onun ölümünün ardından buluşlarını, büyü kutularını, yani "kamera"yı Fransız hükümetine satan Louis Daguerre almıştır. İşte bu nedenle kelime oyunlarına sığınmadan, bilimsel yetkinliği ortağınınkinden çok daha üstün olan Niépce'nin bilgisi olmasa meşhur dagerreyotip fotoğraf baskısının mümkün olamayacağını belirtmek gerekir. Tabii Niépce'nin tek çocuğu fotoğraf sanatı değildi; çünkü kendisi aynı zamanda azametli *pyréolophore* yani yanmalı motorun da mucididir. Tam anlamıyla Yeniliğin babası.

Görüntü Çağı'nın habercisi olan o İlk Fotoğraf acaba nasıl bir şeydi? Teknik olarak: saatler süren pozlandırmanın ardından kalay ve kurşun alaşımlı işlenmiş bir levhanın üzerine direkt olarak alınan bir pozitif görüntü. Konusu: Nicéphore'nin çalışma odası penceresinden görünen manzaradan başka bir şey değil. Duvarlar, eğimli çatılar, konik bir şapka giymişe benzeyen bir kule ve arkasında göz alabildiğine uzanan kırlar. Sıkıcı, hareketsiz, bulanık. Bunun gök gürültüsünü andıran bir senfoninin ya da daha dürüst olmak gerekirse kulakları sağır edici

bir kakofoninin ilk sessiz notası olduğunu belirten hiçbir ipucu yok. Fakat (heyecandan türlü türlü benzetme yapıyorum) bu açılan bent kapağını sel gibi fotoğraflar takip edecek, akıldan çıkmayan ve hemen unutulan, korkunç ve güzel, pornografik ve açığa vurucu, Modern fikrini oluşturan, dili alt edip yerküreyi su gibi, dedikodu gibi, demokrasi gibi örtecek, değiştirecek ve yeniden tanımlayacak olan fotoğraflar.

Niépce, önünde saygıyla eğiliyorum. Yüce Nicéphore, sana şapkamı çıkarıyorum. Bu Pandora kutusunu açıp fotoğrafın o sonu gelmeyen deklanşör, flaş ve film şeridi dişlilerinin sesini salıveren Daguerre olsa da –tıpkı Titan Epimetheus gibi– yine de tanrıların sonsuz görüş kabiliyetini çalan, görüntüyü anıya dönüştürüp asıl olanı sonsuz –yani ölümsüz– kılarak bunu da insanoğluna armağan eden sendin yüce Anarch[1]! Şimdi neredesin ey Titan kâhini, fotoğrafın Prometheusu? Eğer tanrılar seni cezalandırdıysa, eğer Alpler'in zirvesinde bir sütuna zincirlenmişsen ve akbabalar bağırsaklarını kemiriyorsa seni rahatlatacak haberlerim var. Bu çok yeni bir haber: Tanrılar öldü fakat fotoğraf hâlâ fıkır fıkır. Olimpos mu? Peh! Artık yalnızca bir fotoğraf makinesi markası.

Fotoğraf, benim için dünyayı anlamamanın yolu.

Annem öldüğünde yataktaki soğumuş bedenini fotoğrafladım. Profili şaşkınlık verecek kadar cılız olmasına rağmen yine de çok güzeldi. Karanlık fonda ışıl ışıl parlıyor, etrafında toplanan gölgeler yanaklarından büyük büyük parçalar koparıp alırken bir Mısır firavununa benziyordu. Vina'nın da benzediği kadın firavun Hatşep-

1. Ernst Jünger'in *Eumeswil* romanındaki bağımsız bireylerden biri. (Ç.N.)

sut'u düşündüm ve sonra anladım. *Annem Vina'ya benziyordu*; daha doğrusu Vina'nın yaşlanıp yatağında ölmüş haline. En sevdiğim fotoğrafı sekize on boyutlarında basınca arkasına kalın, siyah bir işaret kalemiyle *Hat Cheap Suit* yazdım.

Babam öldüğünde hizmetliler onu tavandan indirmeden önce fotoğrafını çektim. Odada yalnız bırakılmayı isteyip bir rulo film harcadım. Fotoğrafların çoğunda yüzünü çekmekten kaçınmıştım. Gölgelerin sallanmakta olan bedenine düşüşü ve ufak tefek bir adam için oldukça uzun olan kendi gölgesinin sabah güneşinde yansıması daha çok ilgimi çekiyordu.

Bunların saygılı davranışlar olduğunu düşünüyordum.

Onlar beni bırakıp gittikten sonra her ikisinin de farklı, uzlaşmaz bir biçimde sevdiği kent sokaklarında dolaştım. Aşkları çoğu zaman beni bunaltıp boğmuş olsa da şimdi kendim için de aynısını istiyordum, onların sevdikleri şeyleri sevip bir şekilde onlara dönüşerek annemle babamı geri getirmek istiyordum. Ve aşkları konusunda kendimi eğitme yöntemim fotoğraf çekmek oldu. Ben de Cuffe Parade şantiyesinde yerden otuz metre yüksekteki bir kirişin üzerinde kusursuz ve kayıtsız bir şekilde dengeli adımlar atarak ilerleyen işçileri fotoğrafladım. Crawford Pazarı'ndaki hasır sepet kargaşasına dalıp dudakları kanepe minderlerinden farksız balıketli tanrıçalarla süslü donuk film posterlerinin altında kaldırımları yastık yapıp çiş kokan duvarlara dönmüş vaziyette uyuyan hareketsiz insanları kaçırmadım. *Art dekho* binaların üzerindeki politik sloganları ve devasa Yaşlı Kadın Ayakkabısının başparmağından bakıp sırıtan çocukları fotoğrafladım. Bombay'da tembel bir fotoğrafçı olmak kolaydı. İlginç bir fotoğraf çekmek de çok kolaydı, fakat güzel bir fotoğraf çekmek imkânsızdı. Kent daima hareket ha-

lindeydi, önce poz veriyor sonra umarsızca sırtını dönü- veriyordu. Bana her şeyi göstererek hiçbir şey söylemi- yordu. Makinemi nereye çevirsem –*Şöyle İlginç?* Böyle *İlginç?*– çekmeye değer bir şey görüyordum fakat genel- de çok abartılı oluyordu: fazla renkli, fazla tuhaf, fazla elverişli. Kent tam bir dışavurumcuydu, aynı zamanda göz maskesi takarak size doğru haykırıyordu. Her biri sıradan, her biri teşhirci olan orospular, ip cambazları, travestiler, film yıldızları, sakatlar, milyarderler vardı. Sa- bahları Churchgate İstasyonu'nda toplanan kalabalığın heyecan verici, ürkütücü sonsuzluğu vardı, fakat bu aynı sonsuzluk kalabalığı tanınmaz hale getiriyordu; Sassoon rıhtımında türlerine göre ayrılan balıklar vardı, ancak tüm bu hareketlilik bana hiçbir şey göstermiyordu: sade- ce bomboş bir hareketlilikti. Servis kuryeleri kentin se- fertaslarını adrese teslim ediyorlardı, gelgelelim kutula- rın içeriği gizemini koruyordu. Çok fazla para, çok fazla yoksulluk, çok fazla çıplaklık, çok fazla maske, çok fazla öfke, çok fazla kızıl, çok fazla mor. Çok fazla umut sön- dürülüyor, çok fazla görüş daraltılıyordu. Çok ama çok fazla ışık vardı.

Ben de karanlığa bakmaya başladım. Bu beni göz aldanmalarından faydalanmaya itti. Işık ve karanlığın keskin bir şekilde birbirinden ayrıldığı fotoğraflar oluş- turmaya başladım, bu fotoğrafları öyle çılgın bir dikkatle düzenliyordum ki, bir fotoğrafta ışıklı olan alan bir diğe- rindeki karanlık alanın bire bir aynısıydı. Babamın eski apartman dairesinde kendim için kurduğum karanlık odada bu fotoğrafları birleştiriyordum. Ortaya çıkan fo- toğraflar birbirine giren perspektifleri nedeniyle kimi zaman çok çarpıcı, çoğu zamansa karman çorman ve ba- zen anlaşılmaz oluyordu. Çok parçadan oluşan karanlığı tercih ediyordum. Bir dönem bile isteye karanlığın fo- toğrafını çekmeye, ışıksızlığın içindeki insan hayatını or-

taya çıkarıp onu olabildiğince az ışıkla belirginleştirmeye çabaladım.

Üniversiteye gitmek yerine çektiğim fotoğraflar üzerine yoğunlaşmaya karar verdim. Aynı zamanda hareket halinde olmak da istiyordum. Annemle babamın ölümcül mutsuzluklarına ev sahipliği yapan şizoid binada, aynı çatı altında iki farklı dairedeki odalarda yaşamaya devam etmeye katlanamazdım. Sonra çok daha büyük olan Cama apartman dairesi geri dönmeye hiç niyeti olmayan yeni Leydi Methwold'un yerel temsilcisi olarak görev yapan Cox's & King's adlı firma tarafından satışa çıkarıldı. Anahtarları alıp göz atmak üzere oraya gittim. Kapıyı arkamdan kapattım ve bir süre hiç ışık açmadan karanlığın istediği şekle girmesini bekledim. Gözlerim alıştıkça sinsi bir ışığın belli belirsiz çevrelediği, kapanmış bozuk panjurların arasında yan yana dizilmiş Himalaya Sıradağları'nı andıran toz kaplı mobilyalar gördüm. Kütüphanede, Darius'un gölgelerle örtülü masa ve sandalyesinin yanında durup süssüz, hareketsiz kitaplarla dolu raflara göz attım. Kurumuş yaprakları andıran kitaplar ilk bakışta ölü gibi görünüyordu. Beyaz toz örtülerinin altında yatan mobilyalar baharın geri gelmesini bekliyormuş gibi görünüyordu. Bu evin; hatta bir hayatın sona erdiği bu odanın bile beni harekete geçirecek güçten yoksun olduğunu fark etmek ilgimi çekmişti. Buna benzer başka odalar görmüştüm. Fotoğraf makinemi doğrultup hızlı hızlı çalışmaya başlayınca şevklenip birkaç fotoğraf çektim.

Fakat bu apartman dairesine taşınmamın ardından asıl canlanıp dile gelen kitaplar oldu. Ormus Cama'nın cenazeyle ilgili düşünceleri ve Cyrus'un yüksek fakat çarpık zekâsı için Darius'un kendini eğiterek geçen hayatı oğulları için ilgi çekici değildi; böylece o –kütüphane, yaşlı adamın huzursuz gölgesi– beni seçti. Ani bir

dürtüyle evi içindeki kitaplarla birlikte satın alıp okumaya başladım.

Bir süre boyunca terk edişlerin fotoğrafçılığını yaptım. Yabancıların cenazelerinde fotoğraf çekmek kolay değildir. İnsanlar sinirlenir. Yine de Hint cenaze merasimi geleneklerinde cesedin bu denli fiziksel bir açıklık içinde olması ilgimi çekiyordu. Ceset ister yakılmak üzere odun yığınının ya da *dokhma*'nın üzerine yerleştirilmiş, ister Müslümanlığa özgü bir kefene sarılmış olsun. Yalnızca Hıristiyanlar ölülerini tabuta kapatıyordu. Bunun ne anlama geldiğini bilmiyordum fakat neye benzediğini biliyordum. Tabutlar yakınlığa engel oluyordu. Çaldığım fotoğraflarda –çünkü fotoğrafçı hırsız olmalıdır, başka insanların zamanından parçalar çalıp kendi küçük sonsuzluklarını yaratmalıdır– aradığım şey işte hâlâ hayatta olanlarla ölüler arasındaki bu yakınlıktı. Kalabalığın arasında, yüce patronunun alevlerle çevrili bedeni karşısında gösterişli bir üzüntüye kapılan sekreter. Açık mezarın içinde babasını kefene sarılmış olan başından tutup yavaşça toprağa yerleştiren oğul.

Tüm bu dinî törenlerde sandal ağacı kokusu rolünü oynar. Müslüman'ın tabutunda, Parsi'nin ateşinde, Hindu'nun ölüleri yakmakta kullanılan odun yığınında sandal ağacı parçaları vardır. Ölüm kokusu aşırı bir yakınlıktır. Fakat fotoğraf makinesi koku alamaz. Çiçek kokularından feragat ederek burnunu izin verildiği ölçüde her yere sokabilir, özel hayata izinsizce dalabilir. Sık sık tabanları yağlayıp kaçarken küfürler ve taşlarla kovalanmışımdır. Yas tutanlar yasını tuttukları kişinin ölümünden ben sorumluymuşum gibi arkamdan Katil! Tetikçi! diye bağırırdı. Ve bu küfürlerde doğruluk payı da vardı. Fotoğraf ateş etmeye benzer. Fotoğrafçı tıpkı başbakanın

bahçe kapısının yanında duran bir tetikçi, otel lobisindeki bir suikastçı gibi düzgün bir açı yakalamalı, ıskalamamaya çalışmalıdır. Bir hedefi ve merceğinin üstünde bir nişangâhı vardır. Hedeflerinden ışık ister, tıpkı ışıklarını aldığı gibi karanlıklarını, yani bir nevi hayatlarını da alır. Yine de ben bu fotoğrafların, bu yasak görüntülerin bir tür saygı ifadesi olduğunu düşünüyordum. Fotoğraf makinesinin saygısının ciddiyet, yalancı sofuluk, mahremiyet, hatta kişisel zevkle hiçbir ilgisi yoktur. Dikkatle ilintilidir. Hayal edilenin, gerçeğin netliğiyle alakalıdır. Ve bir de herkesin yere göğe sığdıramadığı ve eninde sonunda tüm gücüyle kendilerine yönelene dek herkese tavsiye ettikleri dürüstlük denen şu erdem vardır.

Dürüstlük hayatta izlenebilecek en iyi yol değildir. Belki yalnızca sanatta olabilir.

Elbette ki terk etmenin tek yolu ölüm değildir ve terk ediş fotoğrafçısı olarak yeni görevimde daha sıradan ayrılıkları da fotoğrafladım. Havaalanında birbirinden ayrılmakta olan insanların üzüntüsünü fotoğraflarken salya sümük ağlayan kalabalıkta gözleri hâlâ kuru olan o tek kişiyi aradım. Sinema salonlarının dışında insanlar rüyalar âleminden sert gerçekliğe çıkarken bakışlarında hâlâ izledikleri illüzyonun etkileri görülebilen kalabalığın yüzlerini inceledim. Büyük otellerin kapılarındaki kalabalığın arasında hikâyeler, gizemler bulmaya çabaladım. Bir süre sonra tüm bunları neden yaptığımı unuttum ve sanırım tam da bu noktada çektiğim fotoğraflar güzelleşmeye başladı, çünkü artık benimle ilgili değillerdi. Fotoğraf çekme faaliyetine karışıp görünmez olmanın sırrını öğrenmiştim.

Görünmezlik tek kelimeyle olağanüstüydü. Artık terk ediş sahnelerinin peşine düştüğümde bir mezarın yanına kadar gidip ölünün üstüne çiçekler serpmek isteyenlerle dinin bu tür köhnemiş şımarıklıklara izin verme-

diğini söyleyenler arasındaki tartışmayı fotoğraflayabiliyor –ya da rıhtımdaki bir aile kavgasına kulak misafiri oluyor ve yaşlı ana babasının istediği gibi görücü usulüyle evlenmeyi reddedip "aşk evliliği"nde ısrar eden yeni evli bir kızın davranışlarını onaylamayan annesinden öfkeyle uzaklaşıp gemiye binerek kocası olacak o bön bön sırıtan, ince bıyıklı adama sarılıp omuzlarında asla kurtulamayacağı bir vicdan azabının ağırlığıyla yeni bir hayata başladığı anı görüntülebiliyor– ya da ayrılıktan önceki son öpücük yahut yeniden başlamadan önce yapılan son çiş gibi tüm dünyadan saklamak istediğimiz o gizli anlara yanaşıp mutlu mutlu resim çekebiliyordum. Elini korkak alıştıran fotoğrafçının kamerasını bırakıp bir daha asla çalışmaması gerektiğini düşünüyordum.

Annemle babamın tek vârisi olarak hali vakti yerinde genç bir beyefendi olmuştum. Aile işi olan Merchant & Merchant'ı mimarlık sözleşmeleriyle dolu kalın dosyaları ve Cuffe Parade ile Nariman Point şantiyelerindeki kayda değer hisseleriyle birlikte Piloo Doodhwala'nın başı çektiği bir inşaat konsorsiyumuna yüklü bir meblağ karşılığında sattım. Aynı şekilde, yeni yönetimin idaresinde gelişen Orpheum Sineması'nı da Film City'de bir hisse alıp kendisine ün ve servet kazandıracak olan Orpheum film stüdyolarını kuran Mr. Sisodia'ya sattım. "Or-or-Orpheum'da sa-sa-sana kapımız hep açık," demişti Mr. Sisodia ben gerekli belgeleri imzalarken. Fakat ben ailemin işlerinden elimi eteğimi çekmiştim. Bu eski defterlerde daha fazla yer almak istemiyordum. Sisodia'nın resmini çekip –siyah çerçeveli kalın gözlük, bir ölününkinden farksız dişler, Methwoldvari kel kafa, acımasız, etkileyici, ikiyüzlü, tam bir ilkel sinema patronu– oradan apar topar ayrıldım.

1970'lerin başında kentin havası çok kirlenmişti ve her zamanki gibi kinayeli konuşmaya hazır spikerler bunu ulusal atmosferimizdeki pisliğin bir göstergesi olarak nitelendiriyorlardı. Kentteki doktorlar migrenden yakınan hastalarda endişe verici bir artış olduğuna dikkati çekmiş, göz hastalıkları uzmanlarıysa başlarını çarptığını anımsamayan yahut başka bir sarsıntı belirtisi göstermeyen hastalarının çift görme şikâyetiyle kendilerine başvurduğunu ifade etmişlerdi. Nereye giderseniz gidin öylece yolda durup somurtarak başlarını kaşıyan erkek ya da kadınlara rastlayabilirdiniz. Etrafta durumların kötüye gittiğine yahut işlerin rayından çıktığına dair gitgide artan bir rahatsızlık hissi vardı. *Böyle olmamalı.*

Yönetimdekilerin, yani hiç de şaşırtıcı olmayan bir şekilde Şri Piloo Doodhwala'nın baş hayırseveri ve siyasal ağırlığa sahip üyesi olduğu ortaya çıkan MA partisinin emriyle Bombay artık Mumbai olmuştu. Bu yeniliklerhakkında şikâyette bulunmak üzere Persis Kalamanja'nın yanına gittim. "O halde Trombay'a ne diyeceğiz? 'Trumbai' mi? Peki ya Back Bay ne olacak? 'Backbai' mi? Ya Bollywood? Herhalde o da artık 'Mollywood' olur." Fakat Persis'in başı ağrıyordu ve hiç gülmedi. "Bir şeyler olacak," dedi ciddiyetle. "Yerkürenin kaymaya başladığını hissedebiliyorum."

Persis otuz yaşına basmıştı. Serpilip tam anlamıyla kadınlık mertebesine ulaşan güzelliği, yeni yeni huy edindiği ve bana göre kibirli bir dindarlık ifadesinden başka bir şey olmayan gizemli gülümsemesi nedeniyle tuhaf bir şekilde cinsellikten uzaklaşmıştı. Alaycı kusur arayışlarım bir kenara bırakılacak olursa bir azizeninkinden farksız kişiliği ve annesinin hayır işlerine karşı gösterdiği gayretkeşlik tüm kent halkının saygınlığını ka-

zanmışken, başlangıçta kıkırdaşmalar ve fısıltılara neden olup sonrasındaysa acıma duyguları uyandıran müzmin bekârlığı artık hepimizde kutsallıkla ilintisi olmayan bir huşu uyandırıyordu. Bugünlerde Persis'te dünya dışı bir şey vardı ve tıpkı bir fay hattı gibi hepimizin dış görünüşünün altında yatan o mistik yan kendini gösterip de geleceğe dair kasvetli kehanetlerde bulunmaya başladığında doğrusu pek şaşırmadım. İhtişamlı "Dil Kuş"ta basit ev kıyafetleri giyip dünyanın sonundan bahsediyordu ve eğer o bizim Cassandramız ise belki –sadece belki– Bombay da tıpkı Troya gibi düşmek üzereydi.

Aramızdaki beklenmedik yakınlık, ortak payda olan kaybetmekten doğan bir zıt kutuplar dostluğuydu. Vina ve Ormus gittikten sonra Persis ve ben tıpkı ustaları tarafından terk edilen çömezler ya da aniden kesilen bir sesin yankıları gibi birbirimize yaklaşmaya başladık. Fakat yıllar geçtikçe birbirimizin kötü alışkanlığı haline geldik. Ben onun kendi kendini yalanlayan azize gibi davranmasından hoşlanmıyordum. En iyi sosyal-kelebek tavırlarımı takınıp kız kurusu gibi davranma, git de birileriyle seviş ya da aşevlerine takıldığın yeter, git de biraz başka yerlerde takıl derdim. O da su götürmeyen kusurlarımdan ötürü beni haşlardı ve işte bu şekilde birbirimizden hoşlanmaya, hem de aşırı derecede hoşlanmaya başladık. Benden platonik, abi kardeş dostluğu dışında bir şey istediğine dair en ufak bir ipucu dahi vermedi; neyse ki Meryem Ana'yı andıran kutsal bir kılıç kadar keskin olan gülümsemesi ona karşı tüm tutkularımı kökünden kesip atmıştı.

O gün uçurtma festivali vardı. Çatılar elmas şeklindeki rengârenk uçurtmalarını uçuran çocuk ve yetişkinlerle dolmaya başlamıştı. Ben de "Dil Kuş"a kendi uçurtmalarım ve *manja* makaralarımla gittim, yanımda uçurtma savaşçılarının özel savaş iplerinden de vardı: minik

cam kırıklarıyla dolu bir yapışkana bulanmış siyah misina. *Kala manja*. Soyadını böylesine etkili bir silah, uçurtma dünyasının hidrojen bombasını satarak edinmiş olan bir aileden nasıl olur da senin gibi iradesiz biri çıkar, diye sordum o gün beni çileden çıkaran gülümsemesini bile takınamayacak kadar aksi olan Persis'e. "Sanırım pis uçurtmaların yukarısındaki gök kubbeye baktım," diye çıkıştı, üstelik içtendi de. Onu itiraf etmekten hoşlanmayacağı kadar çok endişelendiren bir şey vardı.

Dolly Kalamanja, altmış yaşlarında, uzun boylu, kambur duruşlu ve başında neredeyse burnuna kadar indirdiği bir fötr şapka olan Fransız misafiriyle birlikte odaya girdi. Adamın elinde ufak bir Leica fotoğraf makinesi vardı ve çatıya çıkmak için sabırsızlanıyordu. "Persis, gelsene, hadi," diye bağırdı Dolly. "Burada öylece oturup bütün eğlenceyi kaçırma." Ama Persis isyankâr bir şekilde başını iki yana sallıyordu. Onu kendi başına bırakıp çatıya çıktık.

Gökyüzünde bir uçurtma savaşı devam ediyordu. Ben de kendi savaşçılarımı bu arbedenin içine atıp düşmanlarımı tek tek alt etmeye başladım, bir, iki, üç. Kalabalık gökyüzünde kimin uçurtmasının kiminkine saldırdığını yahut kimin uçurtmasının alaşağı olduğunu kestirebilmenin imkânı yoktu. UFO'lara dönüşmüşlerdi. Onları kontrol eden birileri olduğunu düşünmek dahi güçleşmişti. Kendi kendilerinin efendisi, ölümüne çarpışan birer uçan şövalye haline gelmişlerdi.

Dolly çatıya çıkarken merdivende yarım ağızla beni bu Fransız'la tanıştırmış, ona basitçe, "bizim Mr. H.," diyerek Fransızcasıyla caka satmıştı. "*Notre très cher Monsieur Ach'*." Neredeyse hiç gökyüzüne bakmadığını ve kazandığım zaferlere karşı kayıtsız kaldığını fark edince öfkelendim. Onun tüm dikkati çatılardaydı – hepsi tıklım tıklım insan dolu olan düz ya da eğimli, sivri ya da

kubbeli çatılar. Uygun yeri seçene dek bir sağa bir sola ufak adımlar atıp durdu. Sonra hafifçe öne eğilerek Leicası elinde beklemeye başladı. Sabrı, hareketsizliği insanüstüydü, neredeyse yırtıcı bir hayvandan farksızdı. Bir görünmezlik ustasını, bir sanatçıyı, bir büyücüyü iş başında izlediğimi anladım. Ben ona bakarken peşine düştüğü manzara onu tatmin edene dek eriyip gidiyor, yok oluyor, basitçe siliniyor ve ardından klik, tek bir atış sonrasında yeniden beliriyordu. Yalnızca tek bir atışa gereksinim duyduğuna göre sahiden usta bir nişancı olmalı, diye düşündüm. Daha sonra yeniden ufak adımlar atarak dans ediyor, yeniden yerini buluyor, ortadan kayboluyor ve klik... Ona bakarken en sevdiğim uçurtmamı kaybettim. Bir başkasının *kala manja*'sı onu kesip alaşağı etti. Umurumda değildi. Fransız'ın adının ne olduğunu anlayacak kadar izlemiştim onu.

Tam o esnada deprem başladı. Sarsıntıyı hissettiğimde aklıma ilk gelen şey bunun imkânsız olduğu, bir tür uydurma, bir hata olduğuydu, çünkü Bombay'da deprem olmazdı. O günlerde ülkenin pek çok bölgesi sarsılmaya başlamışken Bombaylılar depremden bağışık olmakla gurur duyuyorlardı. Sağlam toplumsal ilişkiler ve sağlam bir zemin, diyerek böbürleniyorduk. Kentimizin altında fay hattı yok. Fakat artık Piloo Doodhwala'nın MA takımı nifak tohumları atıyorlardı ve kent sallanmaya başlamıştı.

Bu tam da Persis'in kehanetindeki gibi oldu. Hayatın kalleşliklerine karşı bir tür altıncı his, olağandışı bir duyarlılık edinmiş olduğuna hiç şüphe yoktu. Çin'de depremleri inek, koyun ve keçilerin davranışlarını izleyerek tahmin etmeye çalışıyorlardı. Bombay'da ise görünüşe bakılırsa yalnızca Persis Kalamanja'yı gözlem altında tutmak yeterdi.

Gerçek şu ki ciddi bir deprem değildi, düşük şiddetli ve kısa süreliydi. Fakat kent buna hazırlıklı olmadığın-

dan oldukça geniş bir alan etkilendi. Pek çok kulübe, baraka, *jopadpatti*[1] evlerine sonradan eklenmiş bölmelerin ve gecekonduların yanı sıra Cumballa Tepesi'nde üç *çal (chawl)*[2] ile birkaç metruk villa yıkıldı. Orpheum Sineması'nın dış cephesi de dahil olmak üzere büyük yapılar, yollar ve yeraltı kanalizasyon sisteminde çatlaklar oluştu ve çok sayıda mobilya ezildi, cam kırıldı. Yangınlar çıktı. Hornby Vellard'daki dalgakıran yıkıldı, yüz yılı aşkın bir süreden beri akıntılar ilk kez Great Breach'i aşınca hasar giderilene dek Mahalaxmi Hipodromu ve Willingdon Kulübü golf sahası otuz santim yüksekliğinde tuzlu su altında kaldı. Deniz çekilirken geride pek çok gizem de bıraktı: tanımlanamayan balıklar, kayıp çocuklar, korsan bayrakları.

Yüksekten düşüp ölen inşaat işçileriyle uçurtma savaşçılarının sayıları belirlenemedi. Bir düzine kadar vatandaş yıkılan duvarların altında ezildi. Tramvay rayları çılgın gibi yoldan çıktı ve sonrasında tamamen parçalandı. Üç gün boyunca kent neredeyse hiç hareket etmedi. İşyerleri açılmadı, sonu gelmeyen trafik tıkanıklıkları ortadan kalktı, etrafta yalnızca tek tük yaya vardı. Fakat kalabalık açık alanlarda, binalardan uzakta toplanıyor, aynı zamanda meydanların zeminine de şeytani, kötücül bir düşmanmış gibi endişeli bakışlar atıyorlardı.

Takip eden aylarda, Mrs. Gandhi'nin diktatörvari Olağanüstü Hal yönetimi kıskacını daraltırken, halk karamsar ve korku dolu bir hale geldi. Fakat Olağanüstü Hal'in en aşırı yansıması başka bir yerde gerçekleşti;

1. Kenar mahallelerdeki gecekondu topluluklarına verilen ad. (Ç.N.)

2. Marathi dili kökenli bir sözcük. Hindistan'a özgü, iki koridor arasına dizilmiş on yirmi adet bir ya da iki odalı daireden oluşan çoğunlukla beş katlı yapı. Yapının ön tarafındaki koridor dairelerin giriş bölümünü oluşturur. Arka taraftaki koridor ise o kattaki mutfak, banyo, tuvalet gibi ortak kullanım alanlarına açılır. (Y.N.)

Bombay'da insanların anımsadığı şey depremdi, bizi şoke ederek kim olduğumuz ve seçtiğimiz hayatla ilgili güvenimizi sarsan o deprem. *The Times of India* gazetesinin serbest kürsü sayfası yazarlarından biri iyice ileri giderek ülkenin kelimenin tam anlamıyla paramparça mı olmaya başladığını düşündüğünü yazmıştı. "Uzun yıllar önce," diye anımsatıyordu bize, "Hindistan Gondwanaland altkıtasından kopup kuzeydeki Laurasia topraklarıyla birleşerek bir nevi kaderiyle buluşmuş oldu. Himalaya Dağları bu birleşmenin kanıtı; bizi kaderimizle buluşturan öpücüktür. İşe yaramayan bir öpücük mü? Dünyanın bu yeni hareketlenmeleri muazzam bir ayrılığın başlangıcı mıdır? Himalayalar yavaş yavaş batmaya mı başlayacak?" Art arda sıraladığı sekiz yüz kelimelik yanıtsız sorular, Bengal Körfezi ve Arap Denizi Dekan Platosu'nu kaplarken Hindistan'ın da "yeni Atlantis" olacağına dair travmatik öngörüler. Gazetede bu denli tedirgin bir metnin yayımlanmış olması halkın endişesinin derinliğini gösteriyordu.

Deprem sırasında çatıdaki o imkânsız derecede uzun süren birkaç saniye boyunca ünlü Fransız fotoğrafçı M. Henri Hulot fotoğraf makinesini sapkın bir şekilde gökyüzüne çevirdi. Kentin dört bir yanında dehşete kapılmış olan uçurtmacılar kontrol makaralarını ellerinden bırakmışlardı. Gökyüzü ölen uçurtmalar, diklemesine yere çakılan uçurtmalar, havada başka uçurtmalarla çarpışan uçurtmalar, şiddetli rüzgâr tarafından paramparça edilen uçurtmalar ve böyle bir felaketin ortasında elde edilip sonrasında aşağıda çatlamakta olan yeryüzünün amansız çekim gücü tarafından neredeyse anında ellerinden alınan beklenmedik bir özgürlüğe kavuşan uçurtmaların Dionysos'a özgü çılgınlığıyla doluydu. Leica klik

ederek çalıştı. Sonuçsa havada parçalanan tek bir uçurtmanın aşağıdaki görünmeyen kargaşayı çok iyi bir şekilde özetlediği "Deprem 1971" adlı o meşhur fotoğraf oldu. Gökyüzü yeryüzü için bir metafor oldu.

"Dil Kuş" sağlam bir yapıydı, temelleri kayaların derinlerine atılmıştı ve bu yüzden sarsıldı ancak yıkılmadı. Ne var ki çatıdaki su tanklarından biri çatlayınca bunu görmediği her halinden belli olan Hulot'yu, taşkının önünden çekip aldım. Dolly Kalamanja kızının adını haykırarak aşağıya inmeye başlamıştı bile. Fransız bana nazikçe teşekkür edip parmaklarını şapkasına götürdükten sonra mütevazı bir şekilde omuz silkerek fotoğraf makinesine hafifçe vurdu.

Aşağıdaysa Persis gösterişli mücevherlerle çevrelenmiş saf bir prenses ya da anılarının yıkıntılarının arasındaki yapayalnız bir kadın gibi kırık camların arasında oturmuş hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Deprem uzun zaman önce gömmeye çalıştığı duygularını harekete geçirmişti ve şimdi bu duygular içinden tıpkı çatlayan su tankından fışkıran su gibi çağlayarak akıyordu. Dolly elinde büyük bir mendil kızının yüzünü silerek etrafında çaresizce dolanıp duruyordu. Persis annesini bir güveyi kovalarmış gibi kışkışladı.

"Herkes gidiyor," diye ağladı. "Hepsi gidiyorlar ve biz burada kuruyup ölmek üzere bir başımıza kalıyoruz. Her yerin paramparça olup dağıldığına şaşmamalı, zaten eski halleriyle bile yeterince pörsük ve yaşlıydılar."

M. Hulot boğazını temizledikten sonra ona dokunsa mı dokunmasa mı kestiremeden kolunu uzatıp parmaklarını çaresizce omuzlarının üzerinde salladı. Persis bu ikinci güveyi kovalayamayacak kadar kibardı. İnce davranmaya çalışıyordu. "Matmazel, sizi temin ederim buradaki tek pörsümüş meyve Fransa'dan ithal edilmiş olandır."

Persis biraz kontrolsüz bir şekilde güldü. "Yanılıyor-

sunuz mösyö. Altmışınızı geçmiş olabilirsiniz, fakat ben beş bin yaşındayım, beş bin yıl süren durağanlık ve çürüme, artık paramparça oluyorum ve herkes gidiyor." Bir hışım bana dönüp yabanıl bir bakış attı. "Sen, sen neden gitmiyorsun? Yıllardır gitmeye çalışıyor," diye ani, şaşırtıcı bir coşkunlukla hırladı şaşkına dönen Hulot'ya doğru. "Sürekli olarak terk edişleri fotoğraflıyor. Bu kendi kaçışı için prova yapmaktan başka nedir ki? Tek istediği o çok sevgili Avrupası'na, Amerikası'na kaçmak, ama henüz gerekli cesareti bulamadı."

"Fotoğraf mı çekiyorsun?" diye sordu Hulot bana. Aptal aptal başımı salladım. Böylesine önemli biriyle saplantım haline gelen konu üzerine konuşabileceğim hiç aklıma gelmezdi. Şimdiyse fırsat elime geçmişken bunu yapmam imkânsızdı, çünkü Persis Kalamanja alev alevdi.

"Ölülerin, aptalların, katillerin, tahliye edilenlerin arasında yaşamak," deyip alaylı bir kahkaha attı Persis yüksek ve titrek bir sesle. "Ne için? Tıpkı oturup Britanyalıların dönmesini bekleyen kulüp üyeleri ya da yaşlı tutucular gibi onların kayıp gölgesi, son sempatizanı olmak için mi?"

"Yalnızca bir adres değişikliğinden fazla sonuç çıkarmıyor musun?" dedim, saldırganlığını, öteki erkek olmadığım için, ötekinin evinde yaşayıp da o olmadığım için, içinin derinliklerinden çıkarak üzerime çullanan husumeti hafifletmeye çalışarak.

"Doğduğunda her şeye sahiptin," dedi öfkeli bir şekilde, dizginlenemez bir hal almıştı, "ve şimdi ne var ne yok kaldırıp atıyorsun. Aile işini, her şeyi. Sonra bizi de atacaksın. Elbette! Sen de gidiyorsun fakat aklın bunu fark edemeyecek kadar karışık. Elinde fotoğraf makinen kentin sokaklarında dolaşırken merhaba dediğini düşünüyorsun, oysa bu upuzun bir elveda. *Arré*, senin aklın her konuda karışık, Umeed, üzgünüm. Sevilmeyi çok is-

tiyorsun, ama insanların seni sevmelerine nasıl izin vereceğini bilmiyorsun. Ne istiyorsun, *hein*? Çok-kadın-bir-sürü-para mı? Beyaz çıtırlar, siyah piliçler, sterlinler ve yeşil ABD dolarları mı? Bu seni tatmin eder mi? Aradığın şey bu mu?"

Söylenmemesi gereken, affedilemeyecek sözler sarf ederken bile ben onun bu sözlerini söylenmemiş sayıyor, onu affediyordum, çünkü bir başka erkeğin yerine azarlandığımın farkındaydım. Karşımda sıraladığı soruların Yul Singh'in yıllar önce Ormus Cama'ya sorduklarının benzerleri oluşu beni şaşkına çevirmişti. Ve tüm bunları sorarken benim vereceğim yanıtın da onunkiyle aynı olacağını biliyordu. Bu bir türlü dilimin varamadığı bir yanıttı, gelgelelim yine de yüz ifademden anlayıp kü-çümsermişçesine homurdandı.

"Hep ikinci sıradasın," dedi. "Peki ya onu asla elde edemezsen? O zaman ne olacak?"

Buna yanıtım yoktu. Neyse ki olaylar bu soruyu yanıtlamama gerek kalmayacak şekilde ilerledi.

M. Hulot çalışmalarımı görmek istedi ve biz de oradan ayrıldık. Onu arabamla kentin karmaşası –devrilmiş ağaçlar, askerlerin rütbe şeritlerini andıran yıkık balkonlar, çılgına dönmüş kuşlar, haykırışlar– içinden geçirip yeni taşındığım apartman dairesine götürdüm. Hiç çekinmeden fotoğraf tekniğini anlatıyor; bir görüntünün zihinde "önceden kurulmasından" ve sonra hareketsizlikten, dönüm noktasını beklemekten bahsediyordu. Kişiyi "saf süreklilik" olarak niteleyen Bergson'un, *artık cogito*'nun *kalıcılığının işareti altında değil sürekliliğin sezgisinin içinde yer aldığını* ifade ettiğini söylüyordu. "Tıpkı bir Japon sanatçı gibi," dedi. "Bir saat boyunca boş tuvalin önünde durmak, boşluğu öğrenmek ve sonra üç sani-

ye süren vuruşlar, *paf! paf!*, tıpkı bir kılıç ustası kadar kesin. Sen Batı'ya gitmek istiyorsun," dedi. "Oysa ben çoğu şeyi Doğu'dan öğrendim."

Onun kadar mütevazı ve kesinlikle orta halli olan birinin büyüden ve bana Darius Cama'nın "mantığın mucizesi" kavramını anımsatan bir tezat olan "gerçekliğin ruhundan" bu şekilde bahsetmesi beni şaşırtmıştı. "Fotoğrafların resmi çekilenin kişiliğini söküp aldığını söyleyen Balzac'tı," dedi Hulot. "Fotoğraf makinesi fikri hep daha eski fakat benzer bir kavram olan hayaletlerle ilintili olmuştur. Fotoğraf makinesi evet, sinema kamerası ise daha da fazla."

Hayranlık duyduğu bir filmden bahsetmişti: Japon usta Mizoguçi'den *Yağmurdan Sonraki Soluk Ayın Öyküleri*. Fakir bir adam zengin bir hanımefendi tarafından alınıp rahat ettirilir ve kendisine hayal dahi edilemeyecek zevkler sunulur, ama kadın bir hayalettir. "Bir filmin bizi bu denli imkânsız bir olaya inandırması kolaydır, çünkü ekranda her şey eşit derecede hayalet gibi ya da gerçekdışıdır." Daha yakın zamanlarda çekilmiş olan bir Jean-Luc Godard filmi olan *Carabiniers (Jandarmalar)* ise Balzac'ın savını ilerleterek kanıtlıyordu. "İki genç taşralı savaşa giderken sevgililerine dönüşte dünyadaki tüm harikaları yanlarında getirme sözü verir. Yolculuğa çıktıklarının kanıtı olan hurdası çıkmış çantaları dışında beş parasız dönerler. Fakat kızlar onları affetmez, vaat edilen dünya harikalarını talep ederler. Askerler çantalarını açar ve *voilà!* Özgürlük Heykeli, Tac Mahal, Sfenks, daha başka neler neler. Kızlar tam anlamıyla tatmin olurlar; sevgilileri sözlerini tutmuştur. Sonrasında askerler öldürülür: kilerdeki bir makineli tüfekle. Geriye yalnızca eve getirdikleri hazine kalır. Dünyanın harikaları.

"Resimli kartpostallar," dedi gülerek. "Şeylerin ruhu."

Sir Darius Xerxes Cama'nın eski kütüphanesinde, Darius ve William Methwold'un çalışmalarını sürdürdükleri masanın üzerine fotoğraf dosyamı sermiş, Hulot'ya gösteriyordum. Avize yere devrilip tuzla buz olmuştu ve kitaplar raflardan devrilip yere saçılmıştı. Hulot fotoğraflara bakarken oyalanmak için cilt cilt kitapları yerden toplamaya başladım. Son zamanlarda oldukça eski metin ve tefsirler okuyordum. Yunanca ve Sanskritçe yazılmış kitapların beni aştığını itiraf etmeliyim, fakat okuyabildiklerim ilgimi çekip beni kendi yabanıl ilahîliklerinin ve kişinin kaderiyle doğasının aynı şeyin iki farklı adı olduğu için kaçması da hafifletmesi de mümkün olmayan, yalnızca kahramanca katlanılabilecek yazgının evrenine sürüklemişti.

"Geçmişi inceledin mi?"

Yere devrilmiş kitaplar hakkındaki düşüncelerime daldığımdan Fransız'ın sorusunu önce tam anlayamadım. Sonra alelacele babamın fotoğraf koleksiyonundan, Haseler ve Dayal'dan bahsetmeye başladım. Ne kadar büyük bir görgüsüzlük ettiğimin, aşırı hevesli bir okul çocuğu gibi davrandığımın farkındaydı, Niépce ve Talbot gibi, dagerreyotip ve kalotip gibi daha yaygın isimleri bir kenara bırakıp Nadar'ın portre çalışmalarından, Muybridge'in atlarından, Atget'nin Parisi'nden, Man Ray'in sürrealizminden bahsedip sözü *Life* dergisi ve *Picture Post*'a getirdim.

"Gerçekten bu kadar ciddi bir genç adam mısın?" diye alay etti benimle. "Hiç müstehcen kartpostallar ya da porno dergi görmedin mi?"

Bunun üzerine kızardım, fakat sonra Hulot ciddileşip hayatımı değiştirdi, ya da başka bir ifadeyle o ana dek inanmaya cesaret edemediğim şeye inanmamı sağladı: arzuladığım hayatı sürebileceğime. "Dikkat ve şaşırtmayla ilgili bir şeyler kapmışsın," dedi. "Fotoğrafçının

çifte kişiliğini; aynı anda hem acımasız bir *tant-pis*[1] katil hem de ölümsüzlük dağıtan birisi olduğunu da anlamışsın. Ama bir yapmacıklık tehlikesi var, sen ne düşünüyorsun?"

Elbette, teşekkürler, maestro. Yapmacıklık, evet, büyük bir tehlike, korkunç bir şey. Gelecekte buna karşı dikkatli olacağım, maestro, buna emin olabilirsiniz. Teşekkürler. Dikkat, şaşırtma. Kesinlikle. Bunlar benim düsturum olacak. Korkunuz olmasın.

Ben bu şekilde anlamsızca konuşurken arkasına dönüp yüksek pencerelerden Hindistan Kapısı'na doğru bakarak konuyu değiştirdi. "Dostun Persis de Asya'da tanıştığım pek çok çarpıcı insandan biri," dedi. "Depremi önceden tahmin etmesi. Olağanüstü, öyle değil mi? Belki de buna olanak sağlayan, bu tür şeyler yapabilmesine neden olan şey sofuluğudur. O fotoğraf makinesiz bir kâhin, dönüm noktasının *illuminée'si*, yani aydınlatıcısı. Bu denli şaşılacak bir başarının ardından kontrol dışı bir duygu boşalması normaldir." Sözlerinin etkisini görmek için arkasına dönünce suratımın asıldığını gördü. Kükrercesine kahkaha attı. "Ah, bu hoşuna gitmedi," diye gözlemledi.

Bir yanıt bekleniyordu ve Persis'in hayret verici kehaneti için bir açıklamam olmamasına rağmen bir anda akılcı düşünmeye başladım. "Kusura bakmayın mösyö fakat biz buralarda iyilik kılığına bürünmüş ilahîlikten çok çekiyoruz. Doğaüstülük hayatımız boyunca bizi ıslah eder. Ve ara sıra bu derin ruhaniliğimiz birbirimizi vahşi hayvanlar gibi katletmemize neden olur. Kusura bakmayın, fakat kimimiz bu tuzağa düşerken kimimiz kaçıp gerçek dünyaya karışmaya çalışıyor."

1. (Fr.) Kötü, yazık. (Ç.N.)

"Güzel," dedi nezaketle. "Güzel. Düşmanını bul. Neyle karşı karşıya olduğunu bildiğinde gerçekten kim olduğunu bulma yolunda ilk adımı atmışsın demektir."

Gidecekmiş gibi yaptı. Onu istediği yere götürebileceğimi söylediysem de bunu reddetti. Zihninde kurmakta olduğu görüntüleri yakalayabilmek için sarsılmış kentin sokaklarında dolaşmak istiyordu. Çıkarken bana kartını verdi. "Geldiğinde ara," dedi. "Belki az da olsa yardımım dokunur."

M. Hulot bana hayalet hikâyeleri anlatmıştı: Japon bir kadının ruhu, ölü *jandarmaların* kartpostalları. Film rulosuna düşen görüntüler makinedeki hayaletlerdi. Depremden üç gün sonra kendi hayaletlerimden birine rastladım; hayır, bir fotoğraf değil, gerçek bir görüntü, geçmişten çıkıp gelen bir hayalet. Cam kırığı temizleme ve yere devrilmiş kitapları toplama çalışmalarına yardım etmek için Apollo Bunder'daydım. Telefonlar çalışmıyordu ve günün en sıcak saatleri boyunca elektrikler de –"yük azaltmak" için– kesiliyordu. Sürekli terliyordum, çabuk sinirleniyordum ve ön kapının gürültülü bir şekilde yumruklanmasını beklemiyordum. Asık bir suratla kapıyı açınca karşımda en az benim kadar şaşırmış olan Vina Apsara'nın hayaletini buldum.

"Bu doğru olamaz," dedi başı ağrıyormuş gibi kaşlarını çatarak. "Bu sen olmamalısın."

Görünüşe bakılırsa hayaletler de büyüyebiliyordu. Onu son gördüğümden bu yana on yaş yaşlanmıştı: yirmi altı yaşında büyüleyici bir kadın. Saçları sanki bukleler halinde başından fışkırmıştı (bu gördüğüm ilk Afro modeli saçtı) ve yüzünde dönemin "alternatif" kadınlarına, özellikle de politikayla içli dışlı olan şarkıcılara özgü bilgiç, saflıkla uzak yakın alakası olmayan bir ifade vardı.

Fakat Vina karmakarışık işaretler verme konusunda daima çok iyiydi. Zenci Amerikalı köktencilere özgü tek bir siyah eldivenin yanı sıra sağ yanağına kırmızıyla O*m* işareti çizmişti, üzerindeyse Cadılar Yüksekten Uçar adlı bir mağazadan satın alınmış ve uzun, edepsiz bedeninin yalnızca bir bölümünü örten o dönemdeki genç kızlara özgü Hindistanlaştırılmış doğaüstü modasına ait siyah bir kumaş parçası vardı. Koyu esmer teni sanki ışıl ışıldı: Etkisi iyice artıyordu. O zamanlar bunun farkında değildim fakat bu, meraklı bakışların yarattığı bir ışıltı, vahşi bir kaplandan farksız şöhretin ilk sert dokunuşlarıydı.

"Onu arıyorsan birkaç yıl geciktin," dedim acımasızca. "Kimse sonsuza dek beklemez, seni bile."

Kendi evine giriyormuş gibi beni omuzlayarak yanımdan geçti. Bir hiçlikten çıkıp geldiğini, kendi kendine yarattığı kişiliği dışında hiçbir şeyi olmadığını bildiğinden tüm dünyaya kendi malıymış gibi davranmayı öğrenmişti ve ben de tıpkı gezegenin geri kalanı gibi benim ve bana ait olanlar üzerindeki egemenliğini uysalca kabullenip onaylıyordum.

"Ne dağınıklık ama," dedi yerle bir olmuş apartman dairesine göz gezdirerek. "Buradan sağ kurtulan oldu mu?"

Umursamaz-sert-açık bir şekilde konuşmasına rağmen sesi az da olsa titredi. İşte o an bu depremin Vina'yı sarsarak hâlâ Ormus'a bağlı olduğunu, onun için dünyadaki tek erkeğin hâlâ Ormus olduğunu ve onun ölmüş ya da yaralanmış olma ihtimali karşısında kapıldığı korkunun, Vina'nın çekip gitmesine ve kaskatı bir kişiliğe bürünmesine neden olan tüm belirsizlikleri bastırdığını fark ettim. Deprem onu bir uçağa savurup Bombay'a, Ormus'un kapısına geri getirmişti; fakat burası artık onun evi değildi. Ona kahve yaptım ve yavaşça, eski bir alışkanlığı yeniden hatırlarmışçasına takındığı tavırlar-

dan sıyrılıp bir zamanlar tanıdığım ve lanet olsun ama âşık olduğum o kıza dönüştü.

Beatniklerin takıldığı Jumpy's gibi mekânlardan tutun, Middle Earth ve UFO'nun sanrısal ortamlarına kadar Londra'nın kafe-bar ve kulüplerinde stajını tamamladıktan sonra New York'a taşınmıştı. Orada, bir çıkmaz sokaktaki Folkville'de salıneyi Joan Baez ile paylaşmış, fakat kendisini yabancı ve rahatsız hissetmişti. Sonrasında da hayatından iyice bezerek "popüler" olana kayınca folk müziği dinleyen hayranlarını kaybetmiş, aşırıya kaçmayan fakat heyecan verici bu sahne gösterisine çıkan ilk zenci kadınlara destek vermek isteyen ilk kahverengi tenli kadın olmak istediğinden pullarla süslü balık kuyruğu şeklindeki elbisesiyle (bu da annemden çaldığı kıyafetlerden biriydi) Copacabana'da Supremes grubundan önce sahne almıştı. Tabii bir de Diana Ross'u gölgede bırakmak istiyordu; bunu da başardı. Sonrasında bir kez daha yön değiştirip Wrong End Café'den başlayıp Sam'in Haz Adası'na ve Voight kibarca ve acımasızca seyrederken sanat, film ve müzik dünyasının buluşup düzüştüğü Amos Voight'un Mezbahası'na uzanan yolun öncülerinden biri oldu.

Utanmaz bir teşhirci olarak ünleniyordu – neredeyse yok gibi olan cadı elbisesi de bunun tersini ispatlamaya yaramıyordu. Böyle bir elbiseyi Bombay'da giymek tehlikeli olabilirdi, ancak Vina'nın umurunda değildi. Aynı zamanda aşağılık bir çalçeneydi de. Batıdaki gençliğin yaşadığı sarsıntı sonucu ahşılageldik medyada çatlaklar oluşturan eksantrik dergilerin kapaklarında düzenli olarak fotoğrafları çıkıyordu. Yazı karakterleri bile insanda uyuşma hissi uyandırabilen bu dergilere öfkesini kusarak ve liberal porno resimler için havalı pozlar vererek bu altkültürün ilk kutsal canavarlarından biri, kükremek ve küfretmek ve yuhalamak ve süslenmek ve tahrip

etmek ve amigoluk yapmak ve devrim yapmak ve yenilemek için hiçbir fırsatı kaçırmayan saldırgan bir putkıran, yarı dâhi, yarı egomanyak haline geldi. İşin doğrusu gürültücünün de gürültücüsü, pisliğin de pisliği bu tavırları şarkıcılık kariyerini geriletmişti. Günümüzde rock yıldızı olmak isteyenler için bu tür siktirin-gidin, nehaliniz-varsa-görün tarzı saldırganlıklar neredeyse sıradanlaşmış, hatta bir gereklilik halini almış olabilir; fakat o günlerde henüz bu yollardan geçilmemişti. İnsanlar hâlâ ve sık sık üzerlerine alınıp şok geçirebiliyordu. Yani bu tür davranışlarla bindiğiniz dalı kesiyor olabilirdiniz.

Böylece o mükemmel sesi sahne aldığı günlerde rezervasyonların dolup taşmasına neden olurken bozuk ağzı yüzünden izleyicilerinin birçoğunu kaybediyordu. Örneğin kabarık gömlekli seyirci kalabalığına "ölü Kennedyler[1]" şeklinde hitap edince şu Copacabana işi de bir hafta geçmeden iptal edildi. Birleşik Devletler hâlâ hem kendi kendisiyle hem de Çinhindi'nde savaş halindeydi ve kendini kaybetmiş Filistinli bir tetikçinin tek bir kurşunla ikisini birden katlettiği Başkan Bobby Kennedy ve aynı zamanda selefi olan abisi eski Başkan Jack için yas tutuyordu. Bu, Los Angeles'taki Ambassador Oteli'nin lobisinde çılgına dönmüş bir eşekarısı gibi sağa sola çarpıp korkunç bir ikili vuruş yapan şu sözde büyülü kurşundu. Yüzlerce binlerce Amerikalının balyoz gibi inen migren ağrılarından ve şiddetli baş dönmelerinden yakındığı, insanların sokak köşelerinde, "Böyle olmamalı," diye mırıldandığı o acı dolu ortamda alaylı tavırları nedeniyle yalnızca işinden olduğu için şanslı sayılmalıydı. Katran ve tüye bulanıp kentten sürülebilirdi. Linç edilebilirdi.

Bir keresinde öylesine evlenip boşanmıştı, âşıklar

1. Dead Kennedys, aynı zamanda bir müzik grubunun adıdır. (Ç.N.)

listesiyse epey kabarıktı. Fakat biseksüellik imaları yapmaktan hoşlanmasına rağmen ilginç bir şekilde listede yalnızca erkekler vardı. Meslek hayatında alışılmışın dışında davranan Vina en azından bu konuda gelenekselciydi, tabii her önüne gelenle düşüp kalkması o dönemin standartları için bile çok aşırıydı.

Vina kapımı çaldığında bir şarkıcı olarak ünü henüz orta çaplı bir dost çevresini aşmamıştı; gecikmeli olarak Yul Singh'in Colchis Plak Şirketi'yle anlaşmış, fakat şimdilik yetenekleriyle ilgili dedikodular Doğu'ya ulaşmamıştı. Gevezeliği de henüz bilinmiyordu. Buralarda hiç tanınmayan Vina çılgına dönmüş bir vaziyette divanlarımdan birine uzanıp ot içti. Hâlâ tuhaf bir şekilde "esrarlı sigara" dediğim şeyin bana daha önce hiç önerilmediğini söylemekten utanıyorum, bu nedenle üzerimdeki etkisi de hızlı ve sert oldu. Yanına yattım, o da bana yanaştı. Uzun bir süre o şekilde kalıp uzak geçmişin günümüzle bağlantı kurmasını bekledik, sessizliğin aradaki onca yılı silip atmasına izin verdik. Hava kararardı. Elektrikler geldi, ama ben yine de hiç ışık açmadım.

"Artık sevişilmeyecek kadar genç değilim, öyle değil mi?" dedim en sonunda.

"Hayır," dedi göğsümü öperek. "Ben sevişilmeyecek kadar yaşlı mıyım?"

Seviştik –Ormus Cama'nın ana rahmine düştüğü yatakta– ve sonra Vina ağladı, uyudu, sonra uyanıp yeniden ağladı. O dönemdeki pek çok kadın gibi kürtajı ilave bir doğum kontrol yöntemi olarak kullanıyordu ve dördüncü kürtajı –bunu yeni öğrenmişti– kısırlığa neden olmuştu. Çocuk sahibi olamayacağını öğrenince, kendi deneyimlerinden evrensel sonuçlar çıkarma eğilimini sürdürerek Batı'daki doğum kontrol yöntemlerine

karşı bir polemik başlatmış, erkeklerin zevki uğruna kadın bedeniyle bilimsel olarak oynanmasına karşı başlattığı savaş birkaç hedefe isabet ettikten sonra Doğulu kadınların daha "doğal" yöntemlerinin bilgeliğine düzülen saçma bir övgü haline gelmişti. O gece, aklım başka yerlerdeyken asıl dönme sebebinin köylere gidip Hintli kadınlardan doğal doğum kontrol sırlarını öğrenmek olduğunu söylemişti. Büyük bir ciddiyetle sarf edilen bu sözler beni güldürmüştü. Haşhaşın süregelen etkisi olduğuna hiç şüphem yok fakat yine de gözlerimden yaşlar gelene dek güldüm. "Ritim, geri çekilme ve buna benzer şeylerde bu kadar bilgili oldukları için onları övdükten sonra," diye kıkırdadım, "senden bir diyafram ve birkaç prezervatif isteyecekler." Sözlerimi bitirdiğimde Vina giyinmiş, öfkeli ve sahneye yaraşır abartılı tavırlarla çıkmak üzereydi.

"Hem zaten sen bu yüzden gelmedin ki," diye kıkırdadım yüksek sesle. "Yolculuğunun boşa gittiğine üzüldüm." Kapı eşiğinden bana bir şey fırlattı fakat kırık tabak çanağa alışkındım. "Sen alçak bir azgelişmişin tekisin Rai," diye homurdandı. Kolayca fethedilmesinin ardından böyle davranabildiğini, şiddetli bir öfke eğilimi olduğunu henüz bilmiyordum. Yine bir başkası adına saldırıya uğradığımı, başka bir erkeğin yerini kapladığım için cezalandırıldığımı düşünüyordum.

Vina gittikten sonra ayıldım. Saplantı haline getirdiğiniz bir kadın hakkınızda sert hükümler verdiğinde derinden yaralanırsınız. Ve bu hükümlerin doğruluğunu kanıtlama fırsatı geldiğinde belki bunu değerlendirirsiniz, belki de önemsemediği seviyeye iner ve hayatınızın geri kalanı boyunca artık-inkâr-edilemez suçlama kalbinize saplanır durur.

Ormus Cama ile geçirdiği o tek bir gecenin ardından Vina on yıl boyunca yurtdışında yaşadı. Benimle geçirdiği geceden sonra yine kaçtı. Kısacık bir gece ve sonra püf! Şimdi neden hayalet görmüş gibi olduğumu, ziyaretinin neden *Saragossa'da Bulunan Elyazması*'nda kahramanımızla yalnızca rüyasında sevişebilen hayalet kız kardeşlerinkinden farksız olduğunu anlayabiliyor musunuz? Yine de neredeyse daha gelmeden gittiği bu gece her şeyi değiştirdi. O gece Persis'in kehaneti doğrulandı ve ben de Hindistan'dan kopup uzaklaşmaya başladım.

Korunma yöntemi olarak Hindistan'ın köylerinde tercih edilen ve patlayan Hint nüfusuna etkisi belli olan geri çekilme yöntemi daha sonra bir dizi tartışmalı müdahaleyi takiben Vina Apsara tarafından Amerikalı ve Avrupalı kız kardeşlerine tavsiye edildi. Bense onun tam olarak bu sanatın ustası olup olmadığını bilmesem de en azından kendisinin buna çok bağlı olduğunu doğrulayabilirim.

Vina'nın Bombay'a yalnızca-bir-geceliğine dönüşüne ve şarkı söylemeden, hiç susmadan yalnızca eski bir aşkı yeniden tutuşturup sonra da adamın başından aşağı buz gibi sular dökerek onu sırılsıklam ve titreyen bir halde yeniden terk edip gidişine dair anlatılan asıl hikâye biraz farklı. Hayatı boyunca herkese, hatta belki Ormus Cama'ya bile anlattıklarına bakılırsa Bombay'daki depremi haber alır almaz aniden on uzun yıldır görmediği bir erkeğe karşı hissettiği aşkın hâlâ dinmemiş olduğunu fark edip apar topar havaalanına gitmişti. "Şansım yoktu," diye anlatıyordu. "Hayatımda yaptığım en romantik şeydi ama o orada bile değildi."

Fakat otuz altı saat süren yolculuk boşa gitmemişti. Şans eseri oteldeki süitinde gerçek bir azize olan ve

Vina'nın görüşlerine yürekten inanan saygıdeğer Hintli Rahibe Teresa ile tanışmıştı. Önde gelen Hint feministleriyle de bir toplantı ayarlanmıştı. Bu etkileyici kadınlar Vina'ya Mr. Sanjay Gandhi'nin istekli olmayan halkı zorla kısırlaştırma planlarına dair ortalıkta dolaşan dedikodulardan bahsetmişti. Vina planlanmakta olan bu gaddarlığı engellemek için bir karşı saldırı başlattı. "Batı teknolojisiyle tıbbı bir kez daha despotluk ve zulümle el ele veriyor," dedi unutulmaz basın toplantılarından birinde. "Bu adamın Hintli kadınların rahmini ele geçirmesine izin vermemeliyiz." O günlerde Batı'nın Hint mistisizmiyle olan ilişkisi doruklardaydı, bu nedenle de görüşleri geniş bir destek buldu.

Kişisel olana, tüm dünyanın binbir kez duymaktan sıkılmayacağı o aşk hikâyesine, ölümsüz VTO'nun doğum öyküsüne dönecek olursak: Kısa süren (Vina böyle diyordu) ziyaretinin sonunda Vina'ya bir tür mucize bahşedilmişti. Yeni Sahar Uluslararası Havaalanı'na doğru yola çıkmadan kısa bir süre önce, harcayacak birkaç dakikası varken radyoyu açıp Amerika'nın Sesi kanalını bulmak için düğmeyi çevirmeye başlamıştı. Tam o esnada tanıdık bir ses duydu. "Kalbim duracak gibi oldu, ama bir yandan da deli gibi çarpıyordu," diye büyüleyici bir şekilde kendi kendiyle çelişerek anlatıyordu ve sıklıkla yaptığı gibi aynı şekilde birbiriyle çelişen ifadeler kullanarak konuşmaya devam etti. "Şarkının bitmesine katlanamazdım ama diskcokeyin neler söyleyeceğini duymak için de bir an önce bitmesini istiyordum." Çift taraflı 45'liğin bir yüzündeki bu şarkının adı *Ayaklarının Altında* idi (45'liği listelerde bir numaraya taşıyan diğer yüzdeki parçanın adı *Böyle Olmamalı* idi). Colchis Plak Şirketi'ne bağlı bu grubun adı Ritim Merkezi'ydi.

Yıllar içinde Vina binbir gazeteciye aynı şeyi anlatıp, "Komik değil mi?" diye sordu. "Onca zaman sonra

aynı plak şirketine bağlı olduğumuz ortaya çıktı. Sanırım her ikimiz de Mr. Yul Singh'e büyük bir teşekkür borçluyuz."

Persis, Ormus'un kendisini kayıtlardan silip attığından yakınıyordu; ben de aynı şeyi Vina'nın bana olan tutumu için söyleyebilirdim. Ama gerçekte, ikimizin arasındaki durum farklıydı. Doğru, Vina'ya olan tutkumu atlatamıyordum, Persis de aynı şeyi Ormus için hissediyordu. Ama Ormus, Persis Kalamanja'yı unutmuştu; oysa Vina her ne derse desin yahut demesin sürekli olarak dönüp dolaşıp ben neredeysem oraya geliyordu. Ben onun en sevdiği dikendim; beni teninin altından söküp atamıyordu.

Belki de sahiden radyoda Ormus'u duymuştur. Ben buna inanırım, ne çıkar ki, peri masallarını da severim. Kendisi için yazdığı o harika aşk şarkısını dinledi, dünyanın bir ucundan sesini duydu ve zamandaki bir boşluğun kapanmakta olduğunu, on yıl geriye dönüp daha önce yalnızca bir kez geçtiği bir dört yol ağzına ya da tıpkı bir tren katarı gibi bildik bir yere yaklaşmakta olduğunu hissetti. Daha önce bir yöne gitmişti. Şimdi hat değiştirip kendisini aptalca mahrum ettiği alternatif bir geleceğe atlayabilirdi. Onun Taj Oteli'nde Bombay Körfezi'ne bakarken sevgilisinin şarkısını dinlediğini hayal edin. Tekrar on altı yaşında görünüyor. Müziğin büyüsü altında. Ve bu kez aşkı seçiyor.

Ve şimdi ben dudaklarımdan dökülecek son Hindistan şarkısını söylemeliyim; eski uğrak yerimi sonsuza dek terk etmeliyim. İşte bir baş sallamayı yahut hüzünlü bir gülümsemeyi hak eden bir ironi: Doğduğum ülkeye

kendimi en yakın bulduğum, hakkında en fazla şey bildiğim, kendimi ona en çok ait hissettiğim anda ondan koparıyorum. Çünkü Persis ne düşünürse düşünsün fotoğrafçılık yaparak geçirdiğim yıllar bu yaşlı kente karşı yalnızca gözlerimi değil kalbimi de açmamı sağlamıştı. İşe öncelikle ebeveynlerimin onda ne bulduğunu aramakla başlamış, ama çok geçmeden bunu kendim de görerek dört bir yandaki bolluğun arasında kendi fotoğraflarımı çekip kendi seçimlerimi yapmaya başlamıştım. Tuhaf, yabancılaştıran bir kopukluk duygusuyla dolu bir dönemin ardından bunu kendi seçimim değil de *kendiliğinden olan* bir şey gibi hissederken deklanşörün arkasından kendi yolumu, nasıl "düzgün" bir Hintli olunacağını görmeye başlıyordum. Fakat sürülmeme neden olan şey yine de en çok sevdiğim şey, yani fotoğrafçılık mesleğim oldu. Bu durum bir süre için değer verme, doğru düşünce ya da doğru hareketi belirleme konularında sorun yaşamama neden oldu. Artık hangi yönün yukarısı olduğunu bilmiyordum: neresi yeryüzü, neresi gökyüzüydü? Benim için ikisi de aynı derecede önemsizdi.

Piloo'nun keçilerini anımsıyor musunuz? Onları kaderlerine terk edeli çok uzun zaman oldu. Fakat şimdi hayaletleri andıran bu hayvanlara geri dönmeliyim. Bir keçi şarkısı[1] söylemeliyim.

Deprem olduğunda etrafta envai çeşit tuhaf dedikodu dolaşıyordu. Mrs. Gandhi hakkındaki –Allahabad Yüksek Mahkemesi'nin onu makamından men etmesiyle sonuçlanabilecek seçim yolsuzluğu– söylentisi öyle çarpıcıydı ki pek çok insanı oyalıyordu. Acaba Başbakan istifa mı edecekti, yoksa iktidarda kalmaya mı çalışacaktı? Düşünülemeyecek olan düşünülebilir oluyordu. Ülkede-

1. Eski Yunan'da trajedinin kelime anlamı olan keçi şarkısına gönderme yapılıyor. (Ç.N.)

ki her akşam yemeğinde, her subaşında, her *dhaba*'da[1] ve sokak arasında insanlar bu konuyla ilgili doğru ve yanlışlar hakkında tartışıyorlardı. Her gün yeni dedikodular çıkıyordu. Bombay'da meydana gelen deprem genel histeri düzeyini bir kat daha artırmıştı. Böyle bir ortamda kimsenin keçilerle ilgilenmediğini belirtmeliyim.

Fakat Vina'nın kafa karıştırıcı, alelacele ziyaretinin ardından ara sıra çektiğim resimleri yahut yazdığım fotoğraflı makaleleri yayımlayan *Illustrated Weekly* dergisinde çalışan genç ve zeki editör Anita Dharkar'dan bir telefon aldım. "Eee, Piloo hakkındaki son bombaları duymak istiyor musun?" diye sordu. Annemle babamın evliliğini mahveden bu adamdan nasıl nefret ettiğimi biliyordu. Düşmanını bul, diye öğütlemişti Henri Hulot. Düşmanımın kim olduğunu biliyordum. Sadece ona nasıl zarar verebileceğimi bilmiyordum; ta ki Anita telefon edene kadar.

(Eh, Anita ile aramda bir şeyler olduğunu açıklamalıyım. Meslektaşlar arasında ara sıra gerçekleşen geçici bir ilişki olmasına rağmen Vina'nın ani ziyaretinden sonraki kafa karışıklığımı ondan saklamama neden olacak kadar da önemliydi. Kartlarımı açık etmemek alışkanlığım işe yaramıştı. Anita'nın tuhaf bir şeyler olduğundan şüphe ettiğini sanmıyorum.)

"Piloo mu? Yoksa onu deprem mi yuttu?" diye sordum iyimserlikle. "Ya da etraftaki diğer tüm beş para etmez üçkâğıtçılar gibi Mrs. G'nin arka cebine mi tırmanıyor?"

"Onun şu keçi çiftlikleri hakkında ne biliyorsun?" diye sordu Anita beni duymazdan gelerek.

Piloo rakibi olan Exwyzee Süt Kolonisi'ne zarif bir şekilde teslim olduktan sonra artık resmî olarak süt sek-

1. Hindistan ve Pakistan'da genellikle otoban kenarlarındaki restoranlara verilen ad. (Ç.N.)

töründen çekilmişti. Bunun yerine tam gaz koyun eti ve yünü işine girmişti. Genç ve öfkeli Vina zamanında, "Neden onları et ve kürk manto haline getirmiyorsun?" diye sormuştu ona. Eh, o da Vina'yı dinlemişti. Maharaştra ve Madhya Pradeş kırsallarını kaplayan çiftlikleri, Godavari Nehri vadisinin alev alev yanan topraklarından orta Hindistan'daki pek çok sıradağlara, Harişandra dağlarından Ajanta platosuna ve Ellora tepelerine, Sirpur tepelerine ve doğudaki Satmala platosuna ve güneyde Sangli yakınlarındaki Miraj kepelerine kadar yayılmıştı. Madhya Pradeş ve Andhra Pradeş'in eşkıya dolu kanyonlarında bile korkusuzca sürüler oluşturmuştu. Artık ulusal keçi sanayisinin istihdam oranı en yüksek işverenlerinden biriydi; meşhur hijyen standartları ile kalite kontrol çalışmaları ona ülke çapında ödüller kazandırıyor ve canlı hayvan başına hesaplanan standart yem parası yardımının yanı sıra, onu bu tür ileri görüşlü kırsal kesim yatırımcılarına verilen iyileştirme ödenekleriyle ciddi vergi indirimlerinden faydalandırıyordu.

"Yeter," diye yanıtladı Anita. "İyi de sana ne? Sen vejetaryensin, üstelik tiftik yününe alerjin var." Anita'dan hoşlanıyordum. Onun çarpıcı güzelliğinden ve Vina'nınkinden sonra duyduklarım arasında en iyisi olan şarkı söyleme sesinden hoşlanıyordum. Koyu esmer tenli çıplak vücudunun ışıltısından, siyah ışığından, biçiminden ve cüretkârlığından hoşlanıyordum. Aynı zamanda fotoğraflarıma değer verip bazı rakiplerimin de yer aldığı *Weekly* dergisinde yayımlamasından da hoşlanıyordum.

"Varsayalım," dedi Anita, "sana bu keçilerin aslında var olmadığını söyledim."

Başarılı bir üçkâğıtçı üst düzey bir hayal gücüne sahiptir; ister istemez hayranlık duyarsınız. Dalaverelerini

hayata geçirirken ne gerçeküstü cesaret örnekleri sergiler; nasıl işlere kalkışır, bunları uygularken ne büyük bir ustalık sergiler! Her tür değer yargısını hor gören, akla yatkın olanın çekiciliğine kapılmadan hareket edebilen, gelenekleri küçümseyen, diğer pek çok sıradan ölümlüyü durduracak tutucu doğalcılığı altüst eden fırıldak üstadı günümüzün süpermenidir. Ve eğer sonunda başarısızlığa uğrar, çevirdiği dolaplar İkaros'un eriyen kanatları gibi işe yaramazsa insanın zayıflığını gösterip dünyaya ölümcül bir düşüş yaptığı için onu daha çok severiz. Başarısızlığı sevgimizi güçlendirip onu sonsuz kılar.

Hindistan'da, düzenbazlık onur listesindeki en iyi –iyinin de iyisi– üyeleri çok yakından gözlemleme ayrıcalığına sahibiz. Sonuç olarak kolay etkilenmeyiz, köşebaşı dolandırıcılarımızdan yüksek performans bekleriz. Çok şey görmüş olmamıza rağmen yine de gülebilmek ve şaşkınlıkla başımızı iki yana sallamak isteriz; üçkâğıtçıdan, gündelik hayatlarımızın ölçüsüzlüğü karşısında körelen merak duygumuzu yeniden alevlendirmesini bekleriz.

Piloo'nun öncü çalışmasından bu yana 1970'lerin sonlarında ortaya çıkan Halk Arabası skandalına (liderliğini Sanjay G.'nin yaptığı bir projede kamuya ait paranın büyük bir meblağı ortadan kayboldu), 1980'lerdeki İsveç Topları skandalına (Rajiv G.'nin itibarını zedeleyen uluslararası bir silah anlaşmasında kamuya ait paranın büyük bir meblağı heba oldu) ve 1990'ların Borsa skandalına (bazı kilit hisselerin hareketini sabitlemek için gösterilen hararetli çabalar esnasında, doğal olarak, kamuya ait paranın büyük bir meblağı kullanıldı) hayret ettik. Yine de bu konunun araştırmacıları bir araya geldiğinde –yani ne zaman iki ya da daha fazla Hintli kahve içip sohbet etmek üzere toplansa– genel kanı Büyük Keçi Üçkâğıdı'nın altın madalyaya layık olduğu yönünde oluyor. Tıpkı sinemayla ilgili anketlerde bütün zamanların en iyi filmi ola-

rak hep *Yurttaş Kane*'in seçilmesi ve gelmiş geçmiş en iyi albüm oylamasında VTO'nun *Quakershaker (Dünya Rock & Roll'u Nasıl Öğrendi)* adlı albümünün *Sgt. Pepper*'ı ikinci sıraya düşürmesi gibi; tıpkı *Hamlet*'in En İyi Tiyatro Oyunu ve Pelé'nin En İyi Futbolcu ve Michael Jordan'ın Potaların Kralı ve o ünlü şarkının ünlü sözlerinde kendisiyle alay edildiğini düşünüp bir açıklamaya ihtiyaç duymasına, saygınlığını anlayamamasına rağmen Joe DiMaggio'nun sonsuza dek En İyi Amerikalı olması gibi Piloo Doodhwala da sarsılmaz bir şekilde Hindistan'ın Üçkâğıt Kralı konumuna yerleştirilmişti.

Ve onu bu noktaya getiren kişi de bendim.

Hayvan yemi sahtekârlığı ilk bakışta silah kaçakçılığı ya da borsa dalavereleri kadar heyecan verici görünmez. Ne de olsa keçiler her şeyi yemeleriyle ünlü olduklarından çiftçilere verilen ödenekler ister istemez düşük olur: keçi başına yıllık yüz rupi kadar ya da bir başka deyişle kelle başına üç dolar. Keçi yemi = tavuk yemi şeklinde küçümseyici bir sonuç çıkarabilirsiniz. Tüm zamanların en büyük dalaveresi için pek fazla hareket alanı yok. Şüphelenenler, içiniz rahat olsun. İhtişamı deha ya da ışıldayan çöpleri altın zannetmeyin. Piloo'nun olağanüstü entrikasını düzenleyebilmesine olanak sağlayan şey söz konusu meblağların son derece düşük olmasıydı, yıllar boyunca halkın meraklı bakışlarından korunmasını sağlayan şeyse bu projenin düpedüz bayağı oluşuydu. Fakat yüz papel devede kulak olsa da, keçiniz Var Olmayan türden olduğu müddetçe cebinize yüz papel girmesi anlamına geliyordu. Ve Var Olmayan Keçi diğer tüm türlere kıyasla daha hızlı ürediği ve çok daha az ilgi yahut alana ihtiyaç duyduğundan enerjik keçi çiftçisinin hayvan sayısını sonsuza dek artırmasına ne engel olabi-

lir? Ne de olsa Var Olmayan Keçi asla hastalanmaz, sizi asla yüzüstü bırakmaz, gerekmedikçe asla ölmez ve –yalnızca ona özgü bir özellik– tam da sahibinin istediği oranda ürer. Gerçekten de keçiler arasında en anlayışlı ve sempatik olan bu tür ses çıkarmaz, üstelik kürekleyemeniz gereken dışkıları da yoktur.

Büyük Keçi Üçkâğıdı akıl almaz boyutlardaydı. Piloo Doodhwala en yüksek kalitede, yünlerinin yumuşaklığı efsaneleşmiş, postuysa narinliğin simgesi haline gelmiş olan yüz milyon hayalî keçinin vakur sahibiydi. Var Olmayan Keçi'nin esnekliği sayesinde keçi yetiştiriciliğinde yüz yıllar boyunca kazanılmış deneyim ve bilgiyi hiçe sayabiliyordu. Orta Hindistan'ın merkezindeki ovalarda –geleneksel olarak dağ otlaklarına ihtiyaç duyduğu düşünülen– kaliteli kaşmir keçileri yetiştirmek gibi inanılmaz bir iş başarmıştı. Onu toplumsal kurallar da sınırlamıyordu. Etinden faydalanılan keçileri, bu büyülü hayvanlarla çalışmaları kastlarından atılmalarına neden olmayan vejetaryenler tarafından yetiştirilebiliyordu. Keçilerin varlığının hayalî olmaya devam etmesini sağlamaktan başka bir çalışmaya gereksinim duyulmayan mükemmel bir operasyondu. Binlerce köylüyü ve devlet müfettişlerini ve diğer resmî yetkilileri susturmak ve sınır eşkıyalarına haraç vermek için gereken harcamalar oldukça yüksekti, fakat kurumun cirosuna kıyasla yüzdeye vurulduğunda kabul edilebilir bir düzeydeydi, üstelik (bkz. yukarıdaki paragraflar) vergi indirimleri ve sermaye sübvansiyonları da cabası.

Yüz kere yüz milyon eder on milyon rupi, yani yüz bin *crore*[1]. İki yüz milyon sterlin. Yılda üç yüz milyon dolar, vergisiz. Sus payları ve güvenlik ödemeleri, Var Olma-

1. Hindistan sayı sisteminde 10 milyon karşılığı birim. (Y.N.)

yanların bakımı için istihdam edilen köylülerin yıllık maaşları ve diğer harcamalar bu yüksek meblağın yüzde beşinden daha az tutuyordu ve Piloo'nun neredeyse on beş yıl boyunca –tabii Maharaştra'nın pek çok önemli kişisinin şevkli desteği sayesinde– hiç zorlanmadan yürüttüğü bu muhteşem üçkâğıdın ölümsüz güzelliğe sahip yüzündeki ufak bir benden, bir tür mali benden farksızdı.

Üç yüz milyon çarpı on beş dört buçuk milyar dolar eder. Yani bir buçuk milyon *crore* rupi. Tabii artı masraflar. Abartmayalım. Net dört milyar dolar diyelim.

Konuyu görüşmek üzere ofise gittim. Anita Dharkar'ın aklında hiciv niteliğinde bir yazı yazmak vardı. Solda Piloo'nun terk edilmiş "çiftlikleri"; sağdaysa daha tipik bir keçi yetiştirme çiftliği. "İşte Piloo'nun Görünmeyen Keçileri," dedi neşeli bir şekilde doğaçlama manşet atarak. "Burada onları görünmezken görüyorsunuz. Sizin de görebileceğiniz gibi görebildiğiniz şu Sıradan Keçilerin aksine."

Görünmezlik yeteneğimle böbürlenen benden bu hayaletleri, yani Doodhwala'nın "aranan keçilerini" fotoğraflamam isteniyordu. Anita, Piloo'nun büyülü sürüsünü görüntülemek istiyordu. "Piloo'yu koruyan tek şey yozlaşma değil," dedi ciddileşerek. "Bir de Hindistan'daki şu sonsuz kayıtsızlık var. Ç*alta-hai*[1] değil mi? Boşver gitsin. Piloolarımızın dalavereler yapmalarını istiyor, sonra da omuz silkip başımızı çeviriyoruz. Bir şey yapabilmemiz için bu durumu hiçbir şüphe bırakmayacak şekilde fotoğraflaman gerekiyor."

Piloo'nun kayıtlı keçi yetiştirme tesislerinin tam bir

1. Adamsendecilik anlamında bir deyim. (Y.N.)

listesini ele geçirmişti. "Bunu nasıl yaptın?" diye sordum etkilenerek. Fakat kaynağını bana bile açık etmeyecek kadar tedbirliydi. "Gerçek eninde sonunda ortaya çıkar," dedi. "Bir yerlerde mutlaka dürüst bir Hintli vardır, tabii bulabilirsen. Hindistan'da bile."

"Belki de," dedim daha az idealist bir şekilde, "Piloo'nun satın almayı unuttuğu biri vardır."

"Ya da belki," diye devam ettirdi Anita, "açığa çıkmak sırların doğasında vardır, çünkü sır tutmanın tek yolu kimseye söylememektir, işte bu yüzden muhbirimle ilgili sorduğun utanç verici soruyu yanıtlamayacağım. Ve Piloo'nun sırrı çok sayıda insanla paylaşıldı. Asıl şaşırtıcı olan bunca yıldır açığa çıkmaması. Piloo sahiden çok iyi para veriyor olmalı."

"Ya da belki de," diye yanıtladım, "senin kaynağın bir tür vatanseverdir. İnsanlar hiç durmadan Hindistan'ın Batı taklitçiliği yapmakla çok meşgul olduğundan yakınıp duruyorlar, öyle değil mi? Oysa burnumuzun dibinde bize özgü bir yetenek var; bunu kutlamalıyız. Üç-kâğıtlar konusunda öğrenmemiz gereken hiçbir şey yok. Hatta biz öğretebiliriz. Baksana, ben Piloo ile gurur duyuyorum. Yani o piçten nefret ediyorum ama çok güzel bir iş yapmış."

"Tabii," dedi Anita. "O halde hak ettiğini vermeye çalışalım. Padma Şri[1], hatta Bharat Ratna. Hayır; bunlar yeterince onurlu değil. Önden ve yandan çekilmiş resmî bir fotoğrafa ne dersin, mümkünse çizgili bir kıyafet giydirip eline de üzerinde adıyla seri numarasının yazdığı bir kart veririz, ne dersin?"

Kulağa hoş geliyordu. "Sen sadece şu fotoğrafları hallet Rai, tamam mı?" diyerek odadan çıktı.

1. Padma Şri ve Bharat Ratna: Hindistan hükümeti tarafından verilen ödüller. (Ç.N.)

Bana, daha önce bu işi verdiği ve geri dönmeyen diğer fotoğrafçıdan bahsetmemişti: beni endişelendirmekten çekindiği için değil, ikinci seçenek olmaktan hoşlanmayacağımı bildiğinden. O da benimle gelmek istiyordu; her şeyi planlamıştı. Balayına çıkmış yeni evli bir çift gibi davranarak birlikte Aurangabad'a uçarken yanımızda tek bir fotoğraf makinesi bile olmayacaktı. Olayı gerçekmiş gibi göstermenin yanı sıra başka sebeplerden dolayı Rambagh Palace Oteli'ne yerleşip bütün gece sevişecektik. Balayı oyunumuzu devam ettirmek için –ne de olsa her kapıcının, her *çaprassi*'nin[1] bir ispiyoncu olabileceği Piloo'nun memleketindeydik– Ajanta'ya gidecek ve yanımızdaki rehber mağaralardaki ışıkları açıp kapadıkça bir görünüp bir kaybolan Budist şaheserlerine bakacaktık. Bodhisattvalar, pembe filler, kum saati bedenleri ve mükemmel birer küre şeklinde göğüsleri olan yarı çıplak kadınlar. Anita'nın vücudu da bu fresklerden farksızdı üstelik, teklif cazipti, fakat ben ona hiçbir şey söylemeden Vina'nın yapmak istediğini duyunca güldüğüm şeyi, yani Hindistan'daki kentlilerin hemen hiç yapmadığını yaparak Bombay'dan ayrılıp Hindistan'ın taşlaşmış kalbine doğru yola çıktım. Hindistan'ın kırsal kesimine gidecektim. Ritim ya da geri çekilme hakkında bilgi almak için değil, yaşlı Piloo'nun keçisini bulmak için.

Vina'yla geçirdiğim o tuhaf, gürültülü gecenin ardından gitmek bana iyi geldi. *Elbette ki yangın falan çıkarmadım. Evinizi benim yaktığımı mı düşünüyorsun? Annen de böyle mi düşünüyordu? Tanrım, çok teşekkürler, hırsız olabilirdim ama deli değildim.* Vermiş olduğu zararı karşılamak için annemi görmek istemişti. Eski mücevherler yerine yenileri. Ama bu tür şeyler için artık çok geçti.

1. (Hint.) Hizmetli. (Ç.N.)

Hayatlarımızdaki çatlaklar doldurulamayacak türdendi. Bir kez yanmış olan eski haline getirilemez, kırılanlar tamir edilemezdi. Ölü bir anne, tavan pervanesiyle birlikte yavaş yavaş dönerken bozuk parfüm kokan bir baba. Tuhaf meyveler[1]. Ameer Merchant'ın Vina'nın dönüşüne nasıl bir tepki vereceğini hayal etmeye çalıştım. Sanırım yalnızca kollarını açıp Vina'yı yeni baştan kalbine alırdı.

O günleri –Ameer, V.V., yangın, kaybolan aşk, kaçırılan fırsatlar– yeniden düşünmek üzücüydü. Kırsalın büyüklüğü, sert ve duygusuz çizgileri, inadı: Bunlar bana iyi geldi. O geniş tozlu alanların kayıtsızlığının içinde ilerlemek insanın her şeyi yeniden orantılı bir şekilde algılamasını sağlıyor; ona haddini bildiriyordu. Cipimi –kurutulmuş ve konserve yiyecekler, benzin ve su bidonları, stepneler, (topuk kısmında gizli birer bölme olan) en sevdiğim yürüyüş ayakkabılarım ve hatta ufak bir çadırla tıka basa dolu olarak– Maharaştra'nın en doğusuna sürdüm. Piloo'nun krallığında arka kapıyı arıyordum.

Her zamanki gibi arka kapıyı zorlayan adamdım.

Dünyanın merkezine yolculuk. Kat ettiğim her kilometreyle birlikte hava sıcaklığı artmaya, rüzgârsa yüzüme daha sert vurmaya başladı. Bu yöreye özgü böcekler kentteki akrabalarından çok daha iri ve açgözlüydüler ve ben her zamanki gibi öğle yemekleri olmuştum. Yol hiç boşalmıyordu: bisikletler, at arabaları, çatlamış borular, otobüs ve kamyon kornaları. İnsanlar, insanlar. Yol kenarındaki alçıdan azizler. Şafak sökerken eski bir eserin, ölü bir kral mezarının etrafına daire şeklinde dizilerek mezarın üzerine işeyen erkekler. Tıpkı gelecek gibi her yeri kaplamış olan dökün tülerin arasında koşan köpekler,

1. Billie Holliday'in Amerika'da zencilere karşı ırkçılığın en yoğun yaşandığı dönemde ağaçlara asılan zencileri, dallardan sarkan tuhaf meyvelere benzettiği ünlü şarkısı. (Ç.N.)

dinlenen sığırlar, patlak lastikler. Turuncu kafa bantları ve bayraklarla toplanmış genç gruplar. Geçerken duvarlara karalanmış politik yazılar. Çay tezgâhları. Tasmalı maymunlar, develer, dans eden ayılar. Siz başında beklerken pantolonunuzu ütüleyen bir adam. Fabrika bacalarından yükselen aşıboyası renginde dumanlar. Kazalar. *Çatıda yatak Rs 2/=* Orospular. Varlığı hep hissedilen tanrılar. Üzerlerinde çakma safari gömlekler olan çocuklar. Dört bir yanımda hayat mücadele ediyor, filizleniyordu. Hamamböcekleri, yük taşıyan hayvanlar, cılız papağanlar yiyecek, barınak ve bir gün daha yaşama hakkı için savaşıyorlardı. Yağlı saçlarıyla etrafta cılız gladyatörler gibi dolaşıp caka satan genç erkekler ve şüphe içinde çocuklarını izleyip terk edilmeyi, omuzlanıp bir kenara atılmayı bekleyen yaşlılar. Bu, hayatın katıksız hali, yalnızca hayatta kalmaya çalışan bir hayattı. Yollar ülkesindeki tek kanun hayatta kalma içgüdüsü, alavere dalavere ise düşüp ölene dek oynanan tek oyundu. Burada olmak Piloo Doodhwala'nın neden bu kadar ünlü olduğunu anlamak demekti. Büyük Keçi Üçkâğıdı yollarda geçen hayatların büyük harflerle yazılmış ifadesiydi. İnsanları erkenden mezara sokan gündelik dalaverelerden kurtaran bir mega-dalavereydi. Piloo mucizevi biri, bir tür peygamberdi. Onu alaşağı etmek kolay olmayacaktı.

Planım –stratejiden ziyade bir fikir diyelim– olabilecek en ücra köşelere gitmekti. Anita'nın listesinden görebildiğim kadarıyla Piloo'nun hayalet çiftlikleri ülkenin en sapa, en zorlu ve iletişim altyapısı hemen hemen hiç olmayan bölgelerine kurulmuştu. Aslında Var Olan Keçi yetiştiricileri buralarda büyük güçlük çeker, sürülerini mezbahaya ya da kırkma kulübesine dahi götürmek için haddinden fazla ve altından kalkılamayacak paralar har-

camak zorunda kalırlardı. Tabii Var Olmayan Keçiler doğal olarak böyle bir sorun yaratmıyordu ve "çiftliklerin" erişilemezliği Piloo'nun işletmesinin gerçek doğasını gizlemesini kolaylaştırıyordu. Bu ücra yerlerdeki adamlarının kendilerine gereğinden fazla güveniyor olduklarını düşünerek bir kumar oynuyordum. *Illustrated Weekly* dergisinden gelen bir fotoğrafçı, görmeyi bekledikleri son insan olurdu.

O günlerde Trans-Hindistan Otomobil Rallisi başlamıştı ve planım yiyecek, su, dinlenecek bir yer ve kılavuzluğa ihtiyaç duyan yolunu kaybetmiş bir şoför gibi davranmaktı. Bunun bana Piloo'nun hayaletleriyle birkaç saat geçirme fırsatı vereceğini umuyordum. Sonrasında fırsattan yararlanmak kendi görünmezlik yeteneklerime kalacaktı. Kir pas içinde ve yorgun bir halde anayoldan çıkıp gitgide daralarak kötüleşen yollara sapıp tepelere doğru ilerlemeye başladım.

İki gün boyunca yolculuk ettikten sonra kurumuş, kayalık bir yatağın ortasındaki ufak bir akıntıdan ibaret bir nehre vardım. Bu gibi durumlarda her zaman olduğu gibi yoldan, omzunda her iki ucuna da su dolu birer kova asılı bir çubuk taşıyan bir köylü geçmekteydi. Ona nehrin adını sorup da "Wainganga," yanıtını alınca yanlış bir yola saparak gerçek dünyadan çıkıp hayalî bir dünyaya adım atmışım gibi tuhaf bir hisse kapıldım. Sanki kazara Maharaştra sınırını geçip Madhya Pradeş'e değil de bir başka paralel, büyülü evrene adım atmıştım. Günümüz Hindistanı'nda karşımdaki tepeler, ağaçlarla çevrili alçak dağ geçitleri Seoni Sıradağları olmalıydı, ama adım attığım bu büyülü evrende hâlâ eskiden olduğu gibi Seeonee[1] deniyordu. İşte bu ormanlarda aslında bu yabanıl

1. Rudyard Kipling *Cengel Kitabı* adlı eserinde aslında Seoni olan gerçek bölgeyi Seeonee diye yazarak kullanmıştır. (Ç.N.)

bölgeyi hiç görmemiş olan bir yazar tarafından yaratılarak buraya yerleştirilmiş olan efsanevi yaratıklar ve konuşan hayvanlarla karşılaşabilirdim: bir panter ve bir ayı ve bir kaplan ve bir çakal ve bir fil ve maymunlar ve bir yılan. Ve tepelerin daha yüksekteki geçitlerinde her an bir hayal ürünüyle, mitsel bir oğlanla, Var Olmayan Oğlan'la, kurtlarla dans eden yarı insan yarı hayvan bir çocukla karşılaşabilirdim.

Yarasa Mang'ın serbest bıraktığı geceyi
Kartal Chil geri getiriyor.[1]

Hedefime varmıştım. Derin tekerlek izleriyle dolu toprak bir patika, anayoldan çıkıp Piloo Doodhwala'nın sırlarından birine doğru ilerliyordu. Kaderime doğru gaza basarken hâlâ o tuhaf gerçekdışı ruh halinin pençesindeydim.

Hindistan'ın kırsallarının derinliklerindeki keşfedilmemişlik insanı daima şaşırtır. Anayoldan çıkıp patikalara sapar sapmaz kendinizi tıpkı eski dünyanın kâşifleri gibi hissedersiniz; bir Cabot ya da Magellan gibi.

Buralarda ortadan kaybolan yolun çoksesli gerçekliğinin yerini yeryüzü kadar geniş sessizlik ve suskunluklar alır. İşte dilden bile önce gelen sözsüz bir gerçeklik, oluş değil bir varoluş. Hiçbir haritacı bu sonsuz uzamları tam anlamıyla haritalandırmamıştı. Bu ücra köşelerde Britanya Krallığı nedir bilmeyen köyler, Mahatma'nın *aşram*'ını[2] kurduğu Wardha yalnızca yüz seksen kilomet-

1. Kipling'in söz konusu eserde geçen başlıksız bir şiiri. Sonradan *Cangılda Gece Şarkısı* adıyla bestelendi. (Y.N.)

2. Antik Hindistan'da bilgelerin inzivaya çekilip yaşadıkları yer. (Y.N.)

re ötede olmasına rağmen ülkenin liderleriyle atalarının isimlerinin hiçbir şey ifade etmediği köylüler vardı. Bu yolların bazılarında ilerlemek, zamanda bin yılı aşkın bir süre öncesine dönmek demekti.

Kent sakinlerine sürekli olarak Hindistan'ın köylerinin zamansızlık ve tanrılar, ahlaki kesinlikler ve doğa kanunları, kast ve inanç, cinsiyet ve sınıf, mal sahibi ve ortakçı, işçi ve serf gibi sonsuz saplantılarla dolu bir yer olan "asıl" Hindistan olduğu söyleniyordu. Bu tür ifadeler sanki gerçeklik kaskatı, değişmez, anlaşılır bir şeymiş gibi sarf ediliyordu. Halbuki kentle köy, kalabalık caddelerle açık alanlar arasında gidip gelerek öğrenilen en bariz ders, gerçekliğin kaydığıydı. Farklı gerçeklik fayları çarpıştığında depremler ve sarsıntılar meydana gelir. Uçurumlar oluşabilir. İnsan hayatını yitirebilir.

Ülkenin kalbine yapılan bir yolculuk hakkında yazıyorum, ama bu yalnızca elveda demenin bir başka yolu. Çıkışa uzun yoldan gidiyorum, çünkü bir türlü her şeyi geride bırakmayı, tamamen bitirmeyi, yeni bir hayata başlamayı, o talihli varoluşa öylece yerleşivermeyi kabullenemiyordum. Şanslı ben: Amerika.

Bunun bir başka nedeni de hayatımın orada, Seeonee tepelerinin yakınlarındaki Wainganga Nehri'nin kıyısında olanlara bağlı oluşu. Hiç kimseye göstermediğim gizli yansımamı, saklı otoportremi, zihnimdeki hayaleti oluşturan dönüm noktası işte buydu.

Bugünlerde çoğu zaman bu sanki hiç olmamış gibi davranabiliyorum. Mutlu bir adamım, bir Amerikan sahilinde köpeğimle oynayabilir ve taş grisi pamuklu pantolonlarımın kıvrık paçalarının Atlantik'in dalgalarıyla ıslanmasına izin verebilirim, ama geceleri bazen uyanıyorum ve geçmiş gözümün önünde sanki havada asılı gibi, yavaşça dönüyor ve dört bir yanım hırlayan orman yaratıklarıyla çevrili, ateş sönüyor, yaratıklar yaklaşıyor.

Vina: Sana tüm kalbimi açacağıma dair söz verdim, anlatmadığım hiçbir şey kalmayacağına yemin ettim. Yani bunu, kendimle ilgili bu korkunç gerçeği de açığa çıkaracak cesareti bulmalıyım. İtiraf etmeli ve beni yargılama zahmetine girebileceklerin önünde savunmasız bir şekilde durabilmeliyim. Tabii etrafta kimse kalırsa. Şu eski şarkıyı bilirsin. Yeri gelir Amerika Başkanı'nın bile çırılçıplak kalması gerekir.

Ya da ellerimi çamurlu sularda yıkadım, ellerimi yıkadım ama temizleyemedim.

Bir süre sonra cipi bırakıp yoldan çıkarak yürümeye başladım. Hedefime doğru ağır ağır ilerlerken en çok istediğim şeyi bulduğuma dair içimde en ufak bir şüphe bile bırakmayan bir heyecana kapıldım – hayır, bu basit bir heyecandan fazlasıydı, bir tür tamamlanmaydı. Paradan, ünden, hatta belki aşktan bile fazlasıydı.

İnsanın kendi gözleriyle gerçeğin gözlerinin içine bakıp onu bakışlarıyla alt edebilmesi. Neyin *ne* olduğunu görüp *olduğu* gibi gösterebilmesi. Maskeleri aralayıp ifşanın şiddetli gürültüsünü görüntünün salt sessizliğine dönüştürerek ona sahip olmak, dünyanın tüm gizli kalmış harikalarını bavuluna doldurup cepheden hayatının kadınına ya da haftada iki kez yattığın fotoğraf editörüne dönmek.

Gelgelelim bu dünya gürültülü değildi. Sessizliği doğaya aykırıydı, kırsalın dinginliğinden çok daha fazlasıydı. Dört milyar dolarlık hayalet keçi bölgesine girmiştim ve elbette ki keçi şeytanın kadim bir avatarıdır. İzin verirseniz bu doğaüstü sessizliğin beni biraz korkutup çaresiz hissetmeme neden olduğunu itiraf edeyim.

Sürüler ahır ve kümeslerde
Çünkü şafak sökene kadar serbestiz.[1]

İleride bir dizi bina vardı. Kulübe ve ahırlar, iyi de köylülerin sürüleri neredeydi? Piloo'nun üçkâğıt kulübelerinden aslan kükremesi kadar etkili bir sessizlik yayılıyordu. Sağ pantolon paçamdaki dış cebe uzanıp büyük Henri Hulot ile karşılaşmarnın şerefine aldığım ince ve ufak Leica'nın rahatlatıcı varlığını hissettim. Sonra ellerinde tarla aletleri olan adamlar sanki toprağın içinden çıkıyormuş gibi aniden dört bir yanımda beliriverince fotoğraf çekme hayallerim de suya düştü.

Geldiğimi iki kilometre öteden görmüşlerdi, ama bunun zaten pek bir önemi yoktu. Muhtelif işler yaptığım uzun çalışma hayatım boyunca rüşvet ve tatlı dille Angola ve eski Yugoslavya'daki yerel diktatörlerin kurdurduğu birçok barikatı aştım, yirmi yedi farklı ihtilal ve büyük savaşa girip çıkmanın yollarını buldum. Milano ve Paris moda haftalarındaki güvenlik kordonları, Manhattan'ın ünlü restoranlarında, merkezinde gerçek güce sahip kadın ve adamların bulunduğu ve iç içe geçmiş silahlı ve silahsız korumaların oluşturduğu çemberler, peh!, yanlarından geçtiğimi ruhları bile duymaz. Acemi olmama rağmen bu maceranın başlarında bile cehennemin dibindeki bu hödükleri oyuna getirip çiftlik hayvanı dalaverelerine dair işe yarar bilgiler edinebileceğime inanıyordum.

Tabii sahiden hödüklerse. Bu görünmez bölgelerde kol gezen katil eşkıyalarla dolu korkulan çetelerden biri değillerse. Piloo operasyonunun güvenliğini sağlamak için bu çeteleri kullanmıyorsa. Beni oracıkta öldürüp cesedimi akbabalarla leşkargalarına bırakmazlarsa.

1. Önceki sayfada yer alan şiirin devamı. (Y.N.)

Beni yakalayan bu adamlarla ortak bir dilimiz yoktu. Bana hiçbir şey ifade etmeyen yerel bir lehçe kullanıyorlardı. Zaten çok geçmeden konuşmak gereksiz bir hal aldı. Fotoğraf makinelerimi, filmlerimi ve cipin anahtarlarıyla birlikte tüm paramı aldıktan sonra beni hayalî keçilerin mekânına götürdüler. Burada yola çıkmadan önce varlığından haberdar olmadığım diğer gazeteciyle karşılaştım. Alçak kirişlerin birine asılmış hafif hafif esen sıcak rüzgârla birlikte yavaşça dönen bu adam da tıpkı benim gibi giyinmişti. Aynı dış cepli pantolon, aynı yürüyüş ayakkabıları. Ayaklarının dibine fırlatılmış aynı boş fotoğraf makinesi çantası. Öleli çok uzun süre olmuştu ve daha kusmaya başlarken şu Trans-Hindistan Rallisi'yle ilgili mavalımın işe yaramayacağını anlamıştım.

Beni neden hemen asmadılar? Bilmiyorum. Muhtemelen can sıkıntısından. Düzmek için bile gerçek keçileriniz yoksa taşrada yapacak pek fazla bir şey yoktur. Keyifli anları olabildiğince uzatmanız gerekir. Alınan keyfin yarısından bile fazlası beklentidir. Timsahlar da aynısını yapar. Kimi zaman avlarını daha sonra yemek üzere yarı ölü bir vaziyette bırakırlar. En azından bana böyle anlatıldı.

Can sıkıntısı ve üşengeçlik hayatımı kurtardı. Bu hayalî keçi bakıcıları kanunsuz hayatlarını yaklaşık on beş yıldır hiçbir şey yapmadan kazanan insanlardı. Eğer eşkıyalarsa bile (bundan gitgide daha çok şüphe etmeye başlamıştım), tüm becerilerini yitirmiş eşkıyalardı. Çoğu iriyarı ve hantaldı, bu da köylüler ve çeteciler için pek geçerli değildir. Yolsuzluk hem bedenlerini şişirmiş hem de ruhlarını yozlaştırmıştı. Beni bağlayıp ölü meslektaşımın yaydığı kokular nedeniyle boş boş öğürürken bırakıp gittiler, artık âdetten olduğu gibi bir cesedin üzerindeki büyük türler arası toplantı için bir araya gelmiş olan milyonlarca böceğin insafına kalmıştım.

Geceleyin hayalet keçi çobanları bir başka kulübede içip içip sarhoş oldular ve gürültülü âlemleri ancak son kalanları da bayılınca sona erdi. Kollarımla bacaklarıma beceriksizce dolanmış iplerden kurtulmayı başarıp birkaç dakika içinde kaçtım. Cip bıraktığım yerdeydi, yağmalanmıştı, ama beni en yakındaki kasabaya ulaştıracak kadar benzini vardı. Düz kontak yaparak çalıştırdıktan sonra yolun elverdiği ölçüde hızla uzaklaştım. Farları yakmadım. Neyse ki parlak sarı, kambur ay yolumu aydınlatıyordu.

"Tanrı'ya şükür," dedi Anita Dharkar bir telefon bulup ödemeli olarak arayıp onu uyandırdığımda. "Tanrı'ya şükür." Böyle bir şey söylediği için öyle sinirlenmiştim ki telefonda ona ağzıma geleni söyledim. Korku, tehlike, panik, kaçış, stres: Bu tür şeylerin tuhaf, yersiz sonuçları olur.

Tanrı'ya şükür mü? Hayır, hayır, *hayır*. Böylesine haksız bir acemi şansı için Tanrı gibi acımasız, saldırgan, kinci, anlayışsız, ahlaksız ve kibirli bir şey uydurmayalım. Postu kurtardığım için çok-kollu bir Kozmik Dansçı ya da beyaz sakallı bir Kutsal, bakirelerin ırzına geçip sağa sola lafın gelişi Yıldırım Fırlatan kıyamet düşkünü bir sel ve yangın Manyağına ihtiyacım yok. Diğer elemanı kurtaran olmadı, öyle değil mi? Çinhindilileri ya da Angkoralıları ya da Kennedyleri ya da Yahudileri de kurtaran olmadı.

"Listeyi sayrnana gerek yok, biliyorum," dedi. Sakinleşiyordum. "İyi, peki," dedim tuhaf bir şekilde. "Sadece gerekeni söylemeye çalışıyordum."

Bombay'a getirdiğim fotoğraflar her ne kadar salt estetik bir bakış açısına göre İlk Fotoğraf, yani Joseph Nicéphore Niépce'nin stüdyo penceresinden çekilmiş olan ve duvarlarla çatıları gösteren monokrom fotoğraf kadar sıkıcı ve ilhamsız olsalar da büyük bir yankı uyan-

dırdılar. Hiçbirinde tek bir hayvan dahi görünmeyen boşlukların, ağıl ve otlakların, ahır ve kulübelerin fotoğraflarıydı; çitlerin, kapıların, tarlaların ve ahır bölmelerinin fotoğrafları. Yokluğun fotoğrafları. Fakat her yerde masalcı Doodhwala Sanayi'nin markası görülebiliyordu, ahşap duvarlar ve çit direklerinde, tek tük araçlarda: bir at arabası, bir kamyon. Nasıl ki keçi pisliğinin sıradanlığı bu azametli üçkâğıt için Piloo'nun önünü açtıysa, işte bu fotoğrafların sıkıcılığı, tabiri caizse *kararlı boşluklandırması* da dalavereyi ortaya çıkarmaya yetiyordu. Fotoğrafların yayımlanmasından sonra birkaç hafta içinde büyük bir yolsuzluk soruşturması başlatıldı ve üç ay içinde Piloo Doodhwala, "muazzamaiyet"in büyük bölümü ve iki eyalete yayılmış birkaç düzine yönetici için tutuklama emirleri çıkartıldı.

Bu skandalın tuhaf doğası uluslararası boyutta ilgi çekti. Fotoğraflar pek çok yerde yeniden yayımlandı ve bunun sonucunda M. Hulot'dan kendi elyazısıyla yazdığı ve beni doğduğum yıl Amerikalı Bobby Flow, İngiliz "Chip" Boleyn ve bir başka Fransız fotoğrafçı, Paul Willy ile kurmuş olduğu dünyaca ünlü Nabukadnezar fotoğraf ajansına katılrnam için davet eden bir not aldım. Sanki Zeus omzuma dokunup çok katlı tepelerinde ona ve her şeye gücü yeten diğer çıplak düzenbazlara katılmamı istemişti.

Bunun o günden itibaren sürdürdüğüm hayatın başlangıcı, bir erkek olarak hayatımın ilk günü olduğu söylenebilir. Ve yine de, dikkatli okurların gözden kaçırmayacakları gibi, bir şeyler yolunda değildi.

Bunca yıl sonra bazı sorulara yanıt vermenin vakti geldi.

Rai –işte ilk soru– *bir adam eli kolu bağlıyken nasıl koca bir film rulosu fotoğraf çekebilir? Bir adam hiç gitmediği "keçi çiftliğinin" fotoğrafını nasıl çeker (ne de olsa fotoğ-*

raflar ülkenin farklı bölgelerinde en az iki ayrı tesisi açık seçik göstermekteydi)? Hepsinden daha kafa karıştırıcı olanıysa, fotoğraf makinesi elinden alınmış bir adam nasıl olur da fotoğraf çekebilir?

Cipin sağ arka tekerlek kemerinin altına dolu bir başka fotoğraf makinesinin bantla tutturularak gizlendiğini ve o katil orospu çocuklarının bunu gözden kaçırdıklarını söyleyebilirdim. Üzerinde benimle aynı kıyafet ve botları olan, şişip morarmış yüzüyse benimkine epeyce benzeyen –ya da içinde bulunduğum sıkıntılı durumda bana öyle gelmişti– asılmış bir adamın yanında gün boyu kusup öğürdükten sonra hareketli, tehlikeli bir maceraya teşvik edilmiş olduğumu söyleyebilirdim. Size bunu onun için yaptığımı söyleyebilirim, benim katledilmiş, kokuşmuş eşlikçim için, *mon semblable, mon frère*. Bunu sahip olduğumu bilmediğim ölü ikiz kardeşim için yaptım.

Çok dikkatli ve tedbirli davrandım. Geceleyin gün ışığında saklanıp rahatlıkla çalışabileceğim bir yer buldum. Görünmez, hareketsiz, yenilmez oldum. Fotoğrafları çektim. İşte buradalar. Orospu çocukları hapse girdi, tamam mı? Senin için başka ne yapabilirim? Bilmek istediğin başka bir şey var mı? Bu da ne demek? Ne dedin sen?

Neden daha fazla film almadın?

Of, Tanrı aşkına. Beni soydular. Meteliksizdim.

Ve sonra Anita gelip seni eve getirdi.

Doğru. Doğru.

Eee, şu ikinci mekâna ne zaman gittin, hani epey uzakta, Miraj Tepesi'nde olan yere?

Sonra. Daha sonra gittim. Senin sorunun ne?

O *zaman neden daha fazla film almadın?*

Ne yani, bu fotoğrafları çekmek kolay mıydı sanıyorsun? Sadece beş altı poz almak bile mucize olurdu. Bense koca bir rulo filmi doldurdum.

Bize botlardan bahset Rai. Yürüyüş botlarından.
Kes şunu. Kapa çeneni. Bunu yapamam.
Öyle mi, ama yapmalısın.

Pekâlâ: Bu çok özel, ithal yürüyüş botlarıyla şunu yapabilirsiniz: Tabanın topuk kısmındaki vidayı biraz gevşettiğinizde bütün tabanı çevirerek ufak bir bölmeye ulaşabilirsiniz. Tam da bir rulo film sığabilecek genişlikte olan bir bölme. Bu hileyi birkaç kez kullanmıştım, mesela Mumbai's Axis mitinglerini fotoğraflarken. Doğruyu söylemek gerekirse bu kez de kullanmıştım. Cipimi bırakıp "hayalet" keçi avına çıkarken her iki topuğumda da birer yedek film vardı.

Asılmış olan adamla birlikte uzun bir süre geçirdik. Ayakları tiksinti içindeki burnumdan çok uzak değildi ve evet onun botlarının topukları da aklıma geldi evet iplerden kurtulunca ona yaklaşmak için kendimi zorladım evet o leş gibi kokusuna ve ısırıp duran böceklere rağmen evet ve boğazımın kuruluğuna ve kusarken belertmekten sızlayan gözlerime rağmen topuklarını birer birer tuttum evet sol topuğu çevirdim boştu fakat sağ topuğu boş çıkmadı film avucuma düşüverdi evet ve onun yerine kendi topuğumdan çıkardığım boş film rulosunu yerleştirdim ve vücudunun kokuştuğunu duyabiliyordum ve kalbim deli gibi atıyordu ve elimde Piloo'nun kaderiyle birlikte kendi geleceğim olduğu halde kaçtım ve evet her şeye lanet olsun dedim evet çünkü bu bir başkası olduğu gibi ben de olabilirdim yani evet yapardım evet yaptım evet[1].

Hulot'nun onca övdüğü şu Japon filmi *Yağmurdan*

1. Bu paragraf James Joyce'un *Ulysses* adlı romanının meşhur son paragrafı ile aynı tarzda yazılarak bir gönderme yapılmış. (Ç.N.)

Sonraki Soluk Ayın Öyküleri'ni izledim. Bir düzine kez izlemiş olmalıyım. Yalnızca bir hayalet hikâyesi değil; bir alt öyküsü de var. Fakir bir adam büyük bir samuray savaşçısı olmak istiyor. Günün birinde ünlü bir savaşçının öldürülüşüne tanık oluyor. Sonra bu kahramanı alt edenin kendisi olduğunu söyleyerek böbürleniyor. Ün salıyor. Bir süre.

Ben asla fotoğrafların bana ait olduğunu söylemedim. Ben sadece onları banyo edip sonuçları *Weekly* dergisinin ofisine, Anita'ya götürüp herkesin beni takdir etmesine izin verdim ve bu takdirleri kabul ettim. Bu pek de böbürlenmek sayılmaz.

Kimi kandırıyorum?

İşte. Maskemi çıkardım ve gerçekte nasıl biri olduğumu görebilirsin. Bu sarsıntılı, güvenilmez zamanda evimi kayar Hint kumlarının –ahlaki anlamda söylüyorum– üzerine inşa ettim. *Terra infirma*.

Piloo Doodhwala üçkâğıtçılık yapmıştı, ben de öyle. O dört milyar dolar kazandı. Bense yalnızca isim yaptım.

Film rulosunu ortaya çıkardım, ama o fotoğrafları ben çekmemiştim. Ben bulmasam asla gün yüzü görmeyeceklerdi, yine de bu benimi işim değildi. Ben olmasam Piloo asla suçlanmayabilir, asla hapse atılmayabilir, hayatının geri kalanında keçilerden milyarlar kazanmaya devam edebilirdi. Ama fotoğraflar bana ait değildi. Bu olay neredeyse çeyrek yüzyıl önceydi ve o günden bu yana birçok başarı elde ettim, lanet olası ünümü hak ediyorum, sahip olduğum her şey için çalışmam gerekti. Peki ya isim yapmamı ve dünyanın dikkatini üzerime çekmemi sağlayan o fotoğraflar? Benim değillerdi, benim değillerdi, benim değillerdi.

Kurt Sürüsü'ne katılmak için fazla insan, İnsanlar içinse fazla tilki gibi olan Seeonee tepelerindeki Maugli

kendi başına avlanmaya karar verdi. Bir fotoğrafçı için fena bir karar sayılmaz. Wainganga'nın kıyılarında yaşadıklarımdan sonra ben de İnsan Yavrusu'nun[1] yeminini etmiştim.

Bir başka acı ilaç: ortaya çıkan fotoğraflar Piloo'nun hapse girmesine neden oldu fakat onu mahvetmek yerine daha da devleştirdi. Maharaştra ve Madhya Pradeş'in kırsal bölgelerindeki Piloo yanlısı gösteriler Bombay ve Delhi'deki güçlü seçkin sınıfı hem şaşırttı hem de endişelendirdi. Açılan dava "İngiliz çevrelerinin" liberal seçkin sınıfı tarafından gerçek bir halk adamı, toprağın oğlu Piloo'ya karşı hazırlanan bir intikam oyunu olarak nitelendirilmeye başlandı. Hapse atılır atılmaz kentin idaresi için adaylığını koyacağını açıkladı ve kısa bir sürede kampanyası durdurulamaz bir hal aldı. Bombay Hapishanesi Piloo'nun kraliyet sarayı oldu. Hücresi taht odası gibi döşenmişti ve her gün Golmatol ve kızları tarafından bir ziyafet düzenleniyordu. Azametli kimseler ziyaretine gelip hürmetlerini sunuyorlardı. Mumbai's Axis asilzadeleri Piloo'nun başkan adaylığını desteklediler ve hapse atılmasından altı ay sonra seçimleri kazandı. Affı için gelen talep gitgide güçlenen ve gelecek Hindistan Başkanlık seçimini kazanması muhtemel olan Sanjay Gandhi'nin ivedi talimatı uzerine Hindistan Başkanı tarafından bekletilmedi. Genel seçim yapıldı ve Indira yönetimi Bombay ve Maharasthra'daki Mumbai's Axis dahil olmak üzere ülke çapındaki yeni Hindu milliyetçi yandaşlarıyla yönetime geri geldi. Sıkıyönetim sona erdi. Artık gerek

1. *Cengel Kitabı* adlı kitaptaki Maugli başkarakterinin takma isimlerinden biri. (Ç.N.)

kalmamıştı: seçmenler despotluk ve yolsuzluğu destek-
lemişlerdi. C*halta hai.*

Boşver gitsin.

* * *

Bunların çoğu, yani Piloo'nun ilahlaştırılması, Piloo-
cu değerlerin Hindistan'da yavaş yavaş sevmeye başladı-
ğım her şey karşısında kazandığı mutlak zafer, ben gittik-
ten sonra gerçekleşti. Dinleyin: Nebu Kadnezar'dan da-
veti alır almaz ne olursa olsun giderdim, fakat bu yaşlı
ülkeyle olan bağlarımı koparmazdım, tıpkı Hulot gibi
ben de onu konularımdan biri haline getirirdim, çünkü
orada, her hücremin içindeydi, öyle derin bir bağımlılıktı
ki bağımlıyı da öldürmeden yok edilemezdi; ya da ben
tüm saflığımla buna inanıyordum. Ama bunun yerine Pi-
loo hapse gittikten sonraki hafta sonu Anita Dharkar ken-
di evinde gecenin bir yarısı dövülüp tecavüze uğradı ve
yüzlerini dahi gizleme zahmetine girmeyen saldırganları
ona bir sonraki duraklarının ben olacağımdan emin olma-
sını ve bunu bana iletmesini söylediler, fakat bana karşı
bu kadar nazik ve düşünceli olmaya niyetleri yokmuş.

"Gidebileceğin bir yer var mı?" diye sordu. Onun
yanına gitmek istediysem de buna hiçbir şekilde izin ve-
remeyeceğini söyledi, ailesi yanındaydı, iyi olacaktı. İyi
olmayacağını biliyordum. "Ülkeyi terk etmelisin," dedi.
"İşler iyiye gitmeden önce çok daha kötüye gidecek."
Ona benimle gelip gelmeyeceğini sordum. Titrek, hırıl-
tılı sesi dudakları iyice şişmiş gibi çıkıyordu, ya vücudu,
vücuduna neler yapılmış olduğunu düşünmek dahi iste-
miyordum. Fakat gitmeye niyeti yoktu. "Benimle işleri
bitti," dedi. "Yani sorun yok." Tüm yozlaşmışlığına, çar-
pıklığına, kalpsiz şiddetine rağmen Hindistan'ın hâlâ
dünyada ait olduğunu düşünebileceği tek yer olduğunu

ima ediyordu. Buraya aitti ve yaşadığı dehşet verici şeye rağmen içindeki iyimserlik ve umut ışığı henüz sönmemişti. Köklerinin derine inip iyice yayıldığı ülkesi dışında başka bir yerde kendini tanımlayamaz, hayatına anlam veremezdi. özelkitapgrubu

Bir şeyler gitmemi gerektiriyordu. Başka şeylerse kalmamı. Aynı zamanda Ormus Cama ve Vina Apsara'nın da hikâyesi olan benim hikâyemde tatlı sesli, güçlü ve güzel Anita Dharkar, dürüst olma suçundan dolayı kirletilen Anita, kadın kahraman ve vatansever fotoğraf editörü Anita akıntıya karşı giden, inatla hikâyenin aksi yönünde hareket eden bir tekneden farksız.

Onun hayali kendisini hak eden, kalmasının doğru hareket olduğunu ispatlayan bir Hindistan'dı. Eşini döven kaba erkeklerle aynı nedenden dolayı evli kalmaya devam eden onurlu kadınlar vardır. Kötü erkeklerindeki iyiliği görürler.

Ve elbette ki gidebileceğim bir yer vardı. Evimi kapatıp hizmetlileri azlettikten sonra Persis'i görmeye gittim. *Bana bir bilet al Persis. Sahte bir isimle seyahat edebilmem için havayollarındaki şu tanıdıklarınla görüş. Bana neden diye sorma Persis. Bilmek istemezsin Persis, gidiyorum, hep söylediğin gibi. Teşekkürler. Üzgünüm. Elveda.*

Hayatlarımızın nazik kapı bekçisi Persis. Dünyaları ayıran nehrin kıyısında durup karşıya geçmemize izin veren, ama kendisi geçemeyen Persis.

Anita'nın uğradığı saldırının ardından Apollo Bunder'daki apartman dairemden ayrıldığımda bile temelli gidiyor olduğumu ve bir daha bu daireye adım atmayacağımı; ya da bu sokaklarda bir daha asla Virus Cama'nın yumurcak ordusunu başımdan savamayacağımı; ya da

kentin gökyüzüne doğru yükselmesine tanık olamayacağımı; ya da bedenimin bir parçası olmaya devam etse de bir daha asla Hindistan'a dönemeyeceğimi düşünmemiştim. Annemle babamın sonsuz uykuya daldığı, ev kokan Hindistan'a. Büyük bir beklentiyle yeni bir hayata, istediğim hayata doğru yelken açmıştım, ama tüm köprüleri yaktığımdan bihaberdim. Elbette ki geri dönecektim. Etraf yatışırdı. Yükselişe geçmiş olan Piloo enin-de sonunda alaşağı olurdu. Hem zaten kimsenin bir şey hatırladığı yoktu ve Nebu Ajansı'na mensup kodaman bir fotoğrafçı olarak döneceğim için herkes bana kucak açacak ve olabilecek en iyi şekilde karşılayacaktı. Tabii ki olacaktı. Ne de olsa gerçek hayat depreme benzemezdi. Çatlaklar oluşabilirdi, fakat hepsi öyle ya da böyle kapanırdı. Yalnızca bilimkurgularda rastlanabilecek geçişi mümkün olmayan bir uçurum açılmamıştı. Sadece birinci-bölüm-sonu, ikinci-bölüm-başlangıcı gelmişti, hepsi bu.

Fakat günü kazanan Pilooculuk ve onun Delhi'deki ikizi olan Sanjaycılık oldu. Delhi ve Bombay birbirinden nefret ederdi. Bombay-wallahlar Delhililerin iktidardakilerin kıçını yalayıp sonra bir de çevirip kamışını emmesinden nefret ederlerdi. Delhililerse Bombay'ın para-gözlüğü ve gösterişli materyalizmiyle alay ederdi. Bu yeni ittifak her iki tarafın karanlık yönlerini bir araya getiriyordu. Paranın yolsuzluğu ve gücün yolsuzluğu, karşısında hiçbir rakibin duramayacağı bir süper-yolsuzluk altında birleşiyordu. Ben bunu tahmin edememiştim; ama Leydi Spenta Cama uzun zaman önce sezmişti.

Doğamızın en iyi yanı en kötünün içinde boğuluyor.

Hiçbir şey bu ikisini etkileyemezdi. Kanun Piloo'ya dokunamıyordu ve Sanjay da büyülü bir hayat sürüyor-

du. Annesinin malikânesinin üzerinde salak gibi havada takla atarken hafif özel uçağının motoru durduğunda bile acil inişten bir şekilde sağ salim kurtulmayı başarmıştı. Of, bu korkunç ikizlerin liderliği altında Hindistan'ın sürüklendiği Kaligula barbarlığını düşünmek bile istemiyorum! Dayaklar, zorbalıklar, hapse atmalar, hırpalamalar, yangınlar, yasaklar, satın almalar, satmalar, utanmazlık, utanmazlık, utanç.

Artık farklı olduğunu biliyorum. Dörtlü suikast. Biliyorum. İnsanlar benim çok uzun süredir uzakta olduğumu söyleyecektir. Durumu anlıyorum, artık anlattığım gibi değil, asla olmadı, bazı açılardan daha iyiydi, bazı açılardan çok daha kötü.

Ama size bunca yıl sonra neler hissettirdiğini anlatacağım. Hayatımın orta yerinde bir son gibi. O olmadan ikinci yarının başlaması mümkün olmayan gerekli bir son. O halde özgürlük mü? Tam olarak değil. Tam bir kurtuluş değil, hayır. Daha ziyade boşanmak gibi. Bu boşanmada evliliğin bitmesini istemeyen taraf bendim. Öylece bekleyip kendi kendime işlerin yoluna gireceğini, aklının başına geleceğini, bana geri döneceğini ve her şeyin iyi gideceğini söyleyip duran bendim. Ama asla geri dönmedi. Ve şimdi hepimiz yaşlandık, artık çok geç, bağlar yalnızca kopmakla kalmadı, yıllar önce aşındı. Biten bir evliliğin sonunda karınıza, bir zamanlar nasıl olduğunuza dair o dayanılmaz güzellikteki anılara sırtınızı dönüp hayatınızın geri kalanıyla yüzleşmeniz gereken bir an gelir. İşte hikâyenin bu noktasında benim durumum bu. Bir kez daha terk edilen benim.

Ve işte elveda güzel ülkem. Endişelenme; gelip kapını çalmayacağım. Gecenin bir yarısı sana telefon edip açar açmaz kapatmayacağım. Bir başka erkekle sokakta

yürüdüğünde seni takip etmeyeceğim. Evim yandı, ailem öldü ve bir zamanlar sevdiklerimin çoğu çekip gitti. Hâlâ sevdiklerimiyse sonsuza dek bırakmam gerek.

Tek başıma –avlanıyorum– gidiyorum.

Hindistan, sıcak sularında yüzüp yüksek dağlarında kahkahalar atarak koştum. Of, neden her söylediğim bir *filmi gana*, yani lanet olası ucuz bir Bollywood şarkısı gibi olmalı? İyi o halde: senin pis sokaklarında yürüdüm Hindistan, senin mikroplarının sebep olduğu hastalıklar yüzünden kemiklerime kadar ağrıdım. Senin tuzunu yedim ve yol kenarında satılan bayıltacak kadar tatlı çayından içtim. Yıllar boyunca nereye gidersem gideyim sıtmalı sineklerin beni ısırdı, çöllerde ve dünyanın dört bir yanında geçirdiğim yaz aylarında Kaşmir arıları tarafından sokuldum. Hindistan, *terra infirmam*, girdabım, bereketim, kalabalığım. Hindistan, çok-fazlalığım, aynı anda her şeyim, Sarıl-Banam, masalım, annem, babam ve ilk büyük doğrum. Sana layık olmayabilirim, ne de olsa hatalar yaptım, itiraf ediyorum. Neye dönüştüğünü ya da dönüşmüş olduğunu anlayamayabilirim, ama bu yeni kimliğinin artık istemediğim, ihtiyaç duymadığım ve anlamadığım bir varlık olduğunu söyleyebilecek kadar yaşlıyım.

Hayal gücümün çeşmesi, vahşiliğimin kaynağı, kalbimi kıran Hindistan.

Elveda.

9

Zar

Bir evren küçülür, bir diğeri genişler. Ormus Cama 1960'ların ortalarında Bombay'dan ayrılıp İngiltere'ye doğru yola çıkarken kendini bulmuş ve damarlarında asıl doğasının yeniden akmaya başladığını hissediyor. Uçak memleketinin topraklarından havalanırken kalbi de havalanıyor, hiç tereddüt etmeden deri değiştirip tıpkı bir bukalemun ya da yılan gibi sınırı sanki hiç yokmuşçasına geçiveriyor. Ekonomi sınıfını paylaştığı diğer yolcular ilgisizlik kozalarını örmüş, kendilerinin de gözlenmediği gibi bir hayali sürdürmek için sıkış tepiş bir halde yan yana oturdukları yabancıları görmezden geliyorlar. Ormus'un serbest kalan kişiliği bu tür vakur hayallerin içine sıkışıp kalabilecek gibi değil. Benliği kanatlanmış. Sınırlarından taşıyor. Açık açık ve uzun uzun diğer yolculara bakıp onları ezberliyor, *benimle birlikte Yeni Dünya'ya giden insanlar işte bunlar*, hatta o büyüleyici gülümsemesine bürünüp onlarla konuşuyor bile.

Mayflower'a hoş geldiniz diyerek onları karşılıyor, koltuğunun yanından geçerken ellerini tutuyor, ülkenin iç kısımlarındaki ücra köylerden gelip çöl krallığına gitmekte olan ve olan biteni anlayamayan, dehşete düşmüş köylüler, ucuz takım elbiseli ter içindeki yöneticiler, faz-

la sırmalı pembe bir *gharara*'nın[1] içinde bayılmak üzere olan yüzü örtülü genç geline eşlik eden asık suratlı yaşlı kadınlar, bir İngiliz yatılı okulunda dört zavallı yıl geçireceğinden habersiz genç bir öğrenci ve çocuklar. Çocuklar her yerde, kabin ekibini dehşete düşürerek koridorlarda uçak taklidi yaparak koşuşturan çocuklar; ya da hareketsiz bir şekilde koltuklarında ayağa kalkmış, bu günün önemini bir yetişkinden bile daha iyi anlamış görünen vakur bakışlı çocuklar; ya da bağlanmış olan emniyet kemerlerine bakarak deli gömleği giydirilmiş gibi çığlık atan çocuklar; işlevsel gri ve lacivert tonlarında son derece hantal yün tulumlar giydirilmiş, kıyafetleri bile hiç görmedikleri yeni evlerinde karşılaşacakları yabancılığı herkese duyurup bu güneşsiz kuzey iklimine alışmaya çabalarken çekecekleri sıkıntıyı ifşa eden çocuklar.

Bizler Seyyah Çocuklarız[2], diye düşünüyor Ormus. İlk kök saldığımız yere Bombay Rock adını verelim. Boom chickaboom, chickaboom boom.

Kendisi de bu yolculuk için özenle giyinip Amerika'ya özgü gündelik kıyafetlere bürünmüş: Yankees beyzbol şapkası, kolları yırtık pırtık Beat Kuşağı tişörtü, Mickey Mouse saati. Kumsalların ve aydınlanmanın peşinde Hindistan'a gelen ilk uzun saçlı Batılılardan, Hindistan Kapısı'nda karşılaştığı ve Ormus'un şaşırtıcı ikna kabiliyeti karşısında çaresiz kalan bir İtalyan turisti kelimenin tam anlamıyla büyüleyip bacaklarından çekip alarak adamı para dolu sağ eli ve Ormus'un tertipli bir şekilde katlayıp turistin şaşkınlıktan havada asılı kalan sol kolu-na astığı *lungi*'siyle ortalıkta bıraktığı siyah hippi kot pantolonda Avrupa'dan da izler var.

1. Hint altkıtasında Müslüman kadınların giydiği gelinlik; ayrıca geleneksel bir kıyafet de aynı adı taşır. (Y.N.)

2. Mayflower gemisiyle Amerika'ya gidenlere verilen ad. (Y.N.)

İngiltere ilk durağım olabilir ama hedefim değil, diye bas bas bağırıyor Ormus'un kıyafetleri, yaşlı İngiltere beni tutamaz, kıpır kıpır görünse de kaskatı olduğunu biliyorum. Kesinlikle demode. Tarih ilerliyor. Bugünlerde İngiltere Amerika'nın kötü bir kopyası, Amerika'nın sonradan işitilen yankısı, soldan giden Amerika. Doğru, Jesse Garon Parker zenciler gibi şarkı söylemek isteyen bir varoş beyazı olabilir ama ya Beatles, Tanrı aşkına, Beatles Amerikalı *kızlar* gibi şarkı söylemeye çalışan varoş İngiliz beyazları. Crystals Ronettes Shirelles Chantels Chiffons Vandellas Marvelettes üyeleri, çocuklar neden allı pullu elbiseler giymiyorsunuz, neden şu peruğa benzeyen saçlarınızı kuş yuvası gibi taratıp cinsiyet değiştirme ameliyatını da olmuyorsunuz; bir şeyi yapacaksanız sonuna kadar gidin, tam yapın.

Bunlar ne İngiltere'ye ne Amerika'ya ne de artık pişmanlık duymadan, arkasına bile bakmadan temelli terk etmesi gereken doğduğu ülke dışında başka bir yere ayak basmadan önce aklından geçenler: Amerika'da olmak istiyorum, herkesin başka başka yerlerden geldiği için bana benzediği Amerika'da. Tüm o tarih, zulümler, katliamlar, korsanlıklar, kölelikler; tüm o gizli seremoniler, asılan cadılar, ağlayan ahşap bakireler ve boynuzlu yılmaz tanrılar; tüm o özlem, umut, hırs, aşırılık, hepsi ama hepsi kendi kendini yaratan o gürültülü, tarihsiz düzensiz ve karmakarışık kalabalığı meydana getiriyor; tüm o farklı farklı aksanlar bir araya gelerek dünyadaki en capcanlı İngilizceyi ve hepsinden öte ülkeye gizlice sokulan müziği oluşturuyor. Bir zamanlar Afrika'nın uçsuz bucaksız topraklarında mesaj iletmek için çalınan davullar; ağaçların bile müzik yaptığı bir coğrafya, örneğin kuraklığın ardından suyu emerken dinlerseniz seslerini duyarsınız, "yikitaka yikitaka yikitak". Polonya dansları, İtalyan düğünleri, zorba çalan Yunanlar. Salsa azizle-

rinin esrik ritimleri. Acıyan ruhlarımızı iyileştiren sakin müzikler ve ritimde bir boşluk bırakarak ayağa kalkıp dans etme hissi uyandıran kıpır kıpır demokratik müzikler. Ama Amerika hikâyesini bu Bombaylı oğlan tamamlayacak ve tuttuğu gibi havaya fırlatacağı müziğin düşüşü bir, iki hatta üç nesle birden ilham verecek. Hey, Amerika. Olduğu gibi çal.

Ayağa kalkmaması gereken süre boyunca dar koltuğunu sanki bir tahtmış gibi kaplayarak o daracık alanda bile bir şekilde yayılmayı başararak mükemmel, hatta neredeyse krallara yaraşır bir rahatlık sergiliyor. Afganistan Kralı kalantor turistlere rehberlik görevini üstlenirken, başkentinin yüksek caddelerindeki dükkânlarda, üzerinde hükümet damgalı kalite ve cins etiketleri olan haşhaş kalıpları satılıyor; İran Şahı'nın sevişmekte olduğu karısının zevk inlemeleri SAVAK'ın işkence odalarında ortadan kaybolan binlerce insanın çığlıklarına karışıyor; İngiltere Kraliçesi Judah Aslanı'yla yemek yiyor; Mısır Kralı ölüm döşeğinde. (Yavaş fakat emin adımlarla Ormus'un kişisel Uzak Ağacı'na tırmanmakta olan Amerika'da Nat King Cole da aynı durumda.)

Ve dünya önceden kestirilemeyecek hatalı bir şekilde dönmeye devam ediyor.

Batı'ya gitmek herkesi mutlu etmiyor. Annesiyle erkek kardeşinin arasında dimdik oturmakta olan Virus Cama hapse atılan Cyrus'la aralarındaki mesafenin açıldığını hissedebiliyor ve ikizlik bağları esnedikçe dilsiz bakışları da acı içinde geriliyor. Başörtüsünün ardında sessizce ağlayan pembe gelin ter içindeki korumalarının umurunda bile değil. Ve kötü durumdaki Spenta Cama endişeli bir şekilde dualar ederek geleceğini etkileyecek olan tek büyük kumara, William Methwold'la tanışma randevusuna doğru ilerliyor.

Ormus gözlerini kapayıp bitkin bir halde düzensiz

uçak uykusuna dalıyor. Zihninin Las Vegas koridorlarında aynı zamanda ölü ikiz kardeşi Gayomart olan ejderi, dumansı bir hiçliği kovalıyor. Geçmiş elinden kayıp gidiyor. Vina artık geçmişinde değil, onu ileride bekliyor, Vina onun tek geleceği. Ormus Cama mırıldanarak uykuya dalarken "Sars beni," diyor Kaderine. Beni müziğin kollarında bir bebek gibi salla. Titretene kadar salla, salla ama beni kırma ve beni yuvarla, yuvarla, yuvarla, gök gürültüsü gibi, bir taş gibi.

Tüm bunlar şu aşağıdaki şeyin üzerinden uçarken oluyor, Boğaziçi mi orası, yoksa Haliç mi, yoksa ikisi aynı yer mi, İstanbul, Bizans, her neyse: onu mayıştırıp kayıtsız yerküreden koparan uçuş sırasında havada bir direnç hissediyor. Bir şey uçağın ilerleyişine karşı mücadele ediyor. Sanki havada şeffaf bir zar, bir tür ektoplazmik bariyer, bir duvar var gibi. Peki ya ellerinde şimşeklerle bulut kümelerinin üzerinde her an ateş açabilecek durumda bekleyen ruhani sınır bekçileri var mı? Fakat artık başka seçenek yok, burası Batı'ya giden tek yol, bu yüzden ileri, daha ileri. Ama bu görünmez engel öyle elastik ki, "Boing! Boing!" ta ki Mayflower delip geçinceye dek, evet geçti! Kanattan yansıyan güneş kanlanmış gözlerine vuruyor. Ve bu gizli sınırı aşarken gökyüzündeki yırtığı görüyor ve dehşet dolu bir an için delikten mucizeler, kelimelerle tarif edemeyeceği görüntüler, her şeyin kalbindeki gizemi, Eleusisvari olanı, hakkında konuşulamayanı, parlaklığı görüyor. Bedenindeki her kemiğin gökyüzündeki yırtıktan sızan bir ışınıma maruz kaldığını hissediyor, hücre, gen ve parçacık boyutunda bir mutasyon söz konusu. Varacağı yere ulaşan kişi artık eskisinden farklı olacak. Bir zaman dilimi aştı, yaşamın başlangıcındaki sonsuz geçmişten yetişkinliğin sonsuz şimdisi-

ne adım attı, o öldüğünde bambaşka bir yokluğa dönüşecek bir var oluş hali.

Bu düşsel an onu hazırlıksız yakalıyor, öfkelendiriyor. Birkaç saniye sonra yırtık ortadan kayboluyor ve artık dışarıda bulutlar, jet rüzgârları, varoluş tarihi hatalı aydan artakalanlar ve boşlukta uzanan bir sonsuzdan başka hiçbir şey yok. Parmaklarının titrediğini hissediyor, bedeninde biyokimyasal bir kıpırtı var, tıpkı birisi suratınıza tokat attığında ya da onurunuza dil uzattığında ya da sadece sarhoş bir halde size yaslanıp size aşağılık herif dediğinde, size küfür edildiğinde hissettiğiniz gibi. Bu karizmatik deneyimi istemiyor, dünyanın gerçek olmasını, olduğundan fazlası olmamasını istiyor, ama sürekli olarak kayıp düşmeye meyilli olduğunun da farkında. Ve artık havalandığına göre mucizevi olan, üstüne saldırmış, yırtılan gökyüzünden fırlayıp onu büyüyle çevrelemiş durumda. Bir parça güneş ışığı omzuna düşüyor. Parmakları hâlâ titreyen sağ eli annesinin sol elini tutup sıkıyor.

Ormus'un sarf ettiği beklenmedik sözlerin kendisine yöneltildiği gerçeğinden kaçamayan Spenta bu sözlerle çelişkili bir şekilde mücevherli elini tutması karşısında şaşkına dönüyor. Spenta ve Ormus arasında bu şekilde fiziksel bir ilgi gösterimi pek sık rastlanan bir şey değil. Annesi başının döndüğünü hissedip genç bir kız gibi utanıyor. Dönüp oğluna bakınca midesi sanki uçak hava boşluğundan birkaç bin metre düşmüş gibi havalanıyor. Güneş ışığı Ormus'a vuruyor ve Spenta onun kendisine özgü, güneşle uyum içinde bir başka ışık daha yaydığını hissediyor. Hayatı boyunca meleklerle yan yana yürümüş olan Spenta oğluna sanki ilk kez görüyormuş gibi bakıyor. Bu İngiltere yolculuğunda kendisine eşlik etmemesi için ikna etmeye çalıştığı, kan bağını hiç düşünmeden kesip atmaya hazır hissettiği oğlu. Vicdan

azabıyla yanıp tutuşuyor. Tanrım, diye düşünüyor, oğlum şimdiden erkekliği aşmış, genç bir tanrı olma yolunda ilerliyor ve bunda benim en ufak bir payım yok. Tecrübesiz bir hantallıkla oğlunun elini boştaki diğer eliyle tutup soruyor, Canını sıkan bir şey mi var Ormie? Senin için yapabileceğim bir şey var mı? Ormus dalgın dalgın başını iki yana sallıyor, ama annesi hissettiği suçluluk duygusuyla ısrar ediyor: Herhangi bir şey, ufak da olsa yapabileceğim bir şey olmalı.

Ormus sanki derin bir uykudan aniden uyanıyormuş gibi konuşuyor; Anne, beni serbest bırakmalısın.

Benden uzaklaş. Demek veda ediyordu, diye düşünüyor ve gözlerinden aşağı aptalca gözyaşları süzülüyor: Ne diyorsun Ormie, ben şimdiye kadar, cümlesini bitiremiyor çünkü yanıtı biliyor, Hayır. İyi bir anne mi? Hayır, hayır.

Utanç içinde başını çeviriyor. Oğullarının arasında oturuyor. Ardaviraf Cama pencere kenarında dimdik oturuyor, kayıtsız, sessiz bir halde o sakin gülümseyişine bürünmüş. Ahmakça bir neşenin o belli belirsiz, bomboş gülümsemesi. Havada bir köprüden geçmekteyiz, diye düşünüyor Spenta. Eski dünyamızda ölüp yenisinde doğan bizler de dünyalar arasında gidip gelen yolcularız ve bu hava parabolü de bizim Çinvar Köprümüz. Bir kere yola çıktıktan sonra insan doğasında neyin en iyi ve neyin en kötü olduğunu öğreneceğimiz bu ruhani yolculukta ilerlemekten başka seçeneğimiz yok. Kendi doğamızda.

Kararlı bir şekilde Ormus'a dönüp yalvarıyor: En azından biraz para al.

Beş yüz sterlin almayı kabul ediyor. Beş yüz sterlin çok para, dikkatli harcarsanız altı ay bile idare edebilirsiniz. Ormus bunu kabul ediyor, çünkü asıl hediye verenin kendisi olduğunu biliyor. Bu alışverişin konusu onun

değil, Spenta'nın özgürlüğü. Ormus zaten özgür. Şimdi Spenta kendi özgürlüğünü ondan satın alıyor ve Ormus buna izin veriyor. Fiyat adilden de iyi.

Ormus zardan geçti. Yeni hayatı başlıyor.

Avrupa ayaklarının altında sihirli bir halı gibi açılıp karşısına beklenmedik bir Kleopatra çıkarıyor. Genç bir Hintli kadın, bir yabancı, neredeyse yoktan var olup hemen koridor tarafındaki koltuğunun yanına çömeliyor. Uzun saçları, gösterişli metropol hippilerinin üniforması sayılabilecek uzun bir bluz ve siyah taytın üzerine düşüyor. Dost canlısı ve ihtiraslı bir havası var. İşte buradayım sevgilim, diyor, beni gördüğüne şaşırdın mı? Ormus şaşırdığını itiraf ediyor, sahiden de hazırlıksız yakalanmış durumda. Benimle dalga geçme diyor dudak bükerek. Otel odasında, ay ışığının aydınlattığı denizin azgın dalgaları çığlıklarımızı bastırırken yağlanıp kokular sürünmüş bedenimle oynarken bu kadar suskun değildin. Vücuduma tıpkı sahili döven okyanus gibi çarpıyordun vs. vs. Bana dünyadaki en güzel kız olduğumu söyledin, tutkunun zirvesinde senin için başkası olamayacağına dair yeminler ettin vs. vs., şimdi daha önce yapılan ayarlamalara uygun bir şekilde bu uçuşta beni gördüğüne nasıl şaşırırsın, artık eski Londra kentinde muradımıza erebiliriz vs. vs. vs.

Ormus'un hafızası iyidir, ama bu kızı hatırlamıyor. Kız ona otelin adıyla oda numarasını söyleyince bunun doğru olmadığına emin oluyor. Marine Bulvarı'ndaki Kozmik Dansçı'da Noel Baba kostümü giydiğini unutmamış –nasıl unutabilir ki– ama orada ne deniz manzaralı bir oda tuttu, ne de manzarasız. Kadın artık koltuğunun koluna tünemiş durumda. Seni uyurken izlerdim, soluk alıp verişin bile müzik gibiydi diye anımsıyor. Üzerine eğilirdim, çıplaklığım seninkinden bir kalp atışı

uzakta olurdu vs. vs. ve melodinin tenimi yalayıp geçişini hissederdim falan filan. Uyuşuk kokularını içime çeker, rüyalarının ritmini kana kana içerdim. Falan feşmekan. Üstelik sık sık. Bir keresinde sen uyurken boğazına bir bıçak dayadım. Spenta konuşulanları kelimesi kelimesine duyunca –tıpkı altı sıra yakındaki tüm yolcular gibi– keyfi kaçıyor, huysuz buldog ifadesine bürünüyor. Ormus sakin, nazikçe yabancıyı atlatmaya çalışıyor. Bir hata olduğu çok açık.

Gözlüklü, sarilere bürünmüş ikinci bir kadın telaş içinde gelip ilk kadınla sert bir şekilde konuşuyor: Maria, bu beyefendiyi neden rahatsız ediyorsun? Akıllı bir kadınsın, mantıklı davranmalısın. Hemen koltuğuna geri dön! Tamam bayan, diyor hippi kız cilveli bir tavırla. Sonra hızla Ormus'a doğru eğilip şaşkın dudaklarının arasından dilini sokuveriyor. Şimdiye dek istediğin kadınların tümü olacağım, her ırktan, her eğilimden vs. diye fısıldıyor. Saklanan kalbinin dillendirilemez arzuları olacağım. Hemen gidiyorum bayan, diye ekliyor daha farklı, yatıştırıcı bir ses tonuyla ve uzaklaşıyor. Koridor boyunca ilerlerken en ufak bir utanma emaresi sergilemeden arkasına dönüp şarkı söylüyor, Beni rüyalarında ara falan filan. Ve vakti gelince beni çağır.

Yolcular homurdanıp söyleniyor. Kız el sallayıp gözden kayboluyor.

Daha yaşlı olan kadın gitmiyor. Mr. Cama, diyor sıkkın fakat kararlı bir şekilde, davetsiz olarak geldiğim için kusura bakmayın, size birkaç kişisel soru sormama izin verebilir misiniz?

Kendini genç kadının Sophia Koleji'ndeki eski öğretmeni olarak tanıtıyor. Benim en iyi öğrencim, bu aptallık. Çocuk öyle dışadönük ki, tarif edebilecek kelime bulamıyorum. Fakat beni çılgına çeviren bir akli sorun, bir trajedi var... Himayesi altında olan bir kızı Londra'da

galeri ve şov turuna çıkaracağını söylüyor. Bu kızın hayal gücü çok kuvvetli, diyerek göğüs geçiriyor, ama yazık ki yalan söylemek için kullanıyor.

Derin bir soluk alarak sorusunu yöneltiyor. Mr. Cama, sizi şarkı söylerken dinlemiş ve artık yalnızca sizinle ilgili şarkılar söylüyor. Fakat aşk hikâyesi. Bunu açığa çıkarmamız önemli. Onu tanıyor musunuz? Yani geldiğimiz yerden.

Kadın sanki onun Bombayı ya da Hindistanı benimkinden farklıymış gibi konuşuyor, diye düşünüyor Ormus, ama üzerinde durmuyor. Belki de gösterilerden birine gelmiştir, diyor, ama hayır, onu ilk defa görüyorum.

Böyle şeyler olur, diyor sarili kadına. Ormus henüz ufak çaplı bir şarkıcı, şov dünyasının kör edici ışığının içinde ufacık bir lamba, fakat yine de daha önce buna benzer şeyler yaşamıştı. Bombay konsolosluğu görevlisinin kızı olan ve ona her biri Rusça bir şiir içeren on yedi numaralandırılmış mektup gönderen bir Rus kız vardı. Her gün bir mektup, ta ki on sekizinci gün şiir yerine yaşadığı melankolik uyanışı anlatana dek. *Artık beni sevmediğini biliyorum bu yüzden bakirelere özgü arzularımı senin yerine büyük şair Mr. A. Voznesenski'ye göndereceğim*. Londra uçağında sarili öğretmen başını sallıyor: Görüyorsunuz ya, sormam gerekiyordu. Ne düşüneceğimi bilemiyordum. Tam bir takıntı! Öyle çok ayrıntı veriyordu ki bunların hepsini uyduruyor olabilir mi diye düşünüyordum, ama elbette ki doğru olması mümkün değil. Lütfen sinirlenmeyin. Hiddetlenmiş olmalısınız. Yalnızca acıyın. Yetenekli bir çocuk bu şekilde zarar gördüğünde bu hepimizin kaybıdır, öyle değil mi? Hayır, boşverin, bunun sizinle alakası yok. Bizler sizin dünyanızın bir parçası değiliz. Yine de teşekkürler.

Ormus kadını kendi sorularıyla tutuyor.

Öğretmenin kaypak bir hali var. Evet, maalesef bu

çok uzun bir süredir devam ediyor, diye onaylıyor. Söylediklerine bakılırsa ikinizin Worli'de bir aşk yuvanız varmış, ama tabii böyle bir şey yok. Ve onunla evlenmek istediğinizi söylüyor ancak her tür bağdan uzak olmak istemesine rağmen size sıradan evli çiftlerin anlayabileceğinden çok daha derin bir şekilde bağlı olduğunu, bunun efsanevi boyutlarda bir evlilik olduğunu ve siz öldüğünüzde yıldızlarda devam edeceğini vs. vs. söylüyor. Ne var ki siz bunu istemiyorsunuz, o sizin gölgenize çekilmiş ve kendisininkinden bile daha gerçek bir hal almış. Bu gerçek değil. Yani sizin için gerçek, ama onun için değil.

Bir kez daha, tuhaf ifadeler. Bu işte bir gariplik var.

Şiirler yazmış, diye patlıyor öğretmen, resimler yapmış, söylediğiniz şarkıların sözlerini ezberlemiş. Odası sizin var olmayan aşkınızın mabedi. Resimlerin güzel resimler olduğunu, şiirlerin yetenek yönünden eksik olmadığını, şarkı söylerken sesinin güçlü ve aynı zamanda güzel olabildiğini anlamalısınız. Belki de bir gösterinizden sonra ona hoş birkaç şey söylemişsinizdir. Ya da günün birinde ona gülümseyip elini tuttunuz. Ve uçağa bindiğimizde Mayflower'a hoş geldiniz dediniz. Bu pek mantıklı bir davranış değildi, söylemeseniz daha iyi olurdu. Üstelik bu uçağın adı Mayflower değil. Uçağın adı *Wainganga*. Of, uçağın adının ne olduğu fark etmez.

Ve onun adı Maria öyle mi, diye soruyor Ormus. Oturduğu yerde doğrulup kızın nerede oturduğunu görmeye çalışıyor. Öğretmen başını iki yana sallıyor. Kimliğini açıklamaya lüzum yok, diyor giderken. Hasta bir yabancı ve onun dostu, bu kadarı yetmeli. Isme ne gerek var? Bizimle bir daha asla konuşmayacaksınız.

Ama Ormus alelacele uzaklaşan öğretmenin arkasından bakarken Gayomart'ın kulağına fısıldadığını duyuyor: Takıntılı genç kadının adı önemsiz değil. O geçmişten değil. Gelecekten.

Radyo korsanı Mull namıyla tanınan Mr. John Mullens Standish XII, diye anlatıyor Ormus Cama bana (yıllar sonra, ikimizin de V.S. yani Vina'dan Sonra olarak düşündüğümüz dönemde), kendisi beni kanatlarının altına alan gerçekten önemli ilk adam diyebilirim, keskin bir zekâ, üstün liderlik özellikleri ve amansız bir cazibeye sahip, olayları etraflıca düşünen ve Batı'daki yolculuğumda karşılaştığım ilk onurlu beyefendi, peki ama aslında neydi? Alelade bir korsan, gözü dönmüş ve tanışmamızdan bir ya da iki saat sonra Heathrow Havaalanı'nda olası bir tutuklanmayla karşı karşıya olan bir adam. Fakat tüm bunlar beni hiç endişelendirmiyordu. Tam aksine. Çocukluğumdan itibaren deniz korsanlarına karşı büyük bir ilgim vardı. Kaptan Kan, Kaptan Morgan, Karasakal, Barbar Korsanlar, Kaptan Kidd. Quinn ve DeMille'in New Orleans Savaşı'yla ilgili filmlerindeki Jean Lafitte'inkine benzeyen saç ve sakalıyla büyük Brynner. Rafael Sabatini'nin romanları, Elizabeth dönemindeki korsanların marifetleri. Üstelik yalnızca kitaplarda yazanlarla sınırlı kalmıyordum. Sen, Rai, o kasvetli düşüncelerin gözlerini dünyadaki korkunçluklarla doldurmuş, bu yüzden göremiyorsun. Çocukluğumuzun kıyılarında kol gezen korsanlardan nasıl tat alınacağını bilmiyorsun. Ama işte hep oradaydılar, burnumuzun dibinde iş çeviriyorlardı. Cuffe Parade ya da Apollo Bunder'dan denize bakarken biz –sen ve ben– Arap yelkenlilerini, motorlu küçük balıkçı filikalarını görüyorduk. Ufuktaki siluetler, günbatımında yol alan kızıl yelkenler.[1] Kim bilir hangi ganimeti kim bilir nereye taşıyorlardı –

Bu boş lafları dergilere sakla, diye araya giriyorum.

1. Nat King Cole'un ünlü bir şarkısı: *Red Sails in the Sunset*. (Y.N.)

Narkotik kaçakçılığı o kadar da romantik değil, gerçek olan bu. Mafya işte, aynen.

Saçmalıklara kapılmış beni duymazdan geliyor: Ya korsan Drake Armada'yı alt etmemiş olsa ve Hindistan'ı Britanyalılar yerine İspanyollar ele geçirmiş olsa? Eminim bu hoşuna giderdi, öyle değil mi? (Sir Darius Xerxes Cama'nın İngiliz hayranlığını oğlundan da duymak sahiden ürkütücü.)

Britanyalı, İspanyol, ne fark eder? diye bağırıyorum onu kışkırtmak için.

Şey, diyor zokayı yutarak, eğer sen... sonra blöfümü görüp kendini dizginleyerek üzgün üzgün gülümsüyor. Neyse, diyerek omuz silkiyor, Standish bana yaklaştığında, sanki İason Argo gemisine binip altın postun peşine düşmem için beni davet ediyormuş gibi hissettim. Ve tek yapmam gereken şarkı söylemekti.

Kabin görevlisi –uçuş tarihi ve kendi Bombaylı İngilizcesi göz önünde bulundurulacak olursa Ormus'un bu kadını hâlâ hava hostesi olarak düşünüyor olması mazur görülebilir– Mr. Cama'yı birinci sınıfa davet ettiğinde Almanya hava sahasına girmişlerdi bile. Mull Standish onu karşılamak için ayağa kalkıyor: uzun boylu, Bostonlu, henüz ellisinde olmasa da kırlaşmış ve aristokrat, eski para kokuyor, kıyafetleri Savile Row ipeği ve Lobb derisinden. Dış görünüş sizi aldatmasın, Ormus'u viski ve soda uzatarak karşılarken sorma zahmetine bile girmiyor, ardından ekliyor: Çoğu sahte. Sahtekârın teki olduğumu öğreneceksin.

Şu Noel Baba oyununu gördüm, diyor gözleri parıldayarak. Daha önceki ziyaretlerimden birinde. Bu çok iyi bir çıkıştı.

Ormus omuz silkiyor, bu rastlantıdan hoşnut değil:

yine Kozmik Dansçı Oteli. Sanki Nataraja, kadim Dans Efendisi oralarda bir yerde zavallı kaderinin koreografisini çıkarıyor. Zor bir dönemden geçiyordum, diye çıkışıyor. Şimdi daha iyiyim. Yaklaşmakta olan İngiltere'nin heyecanıyla muson yağmurlarındaki Bombay sokakları gibi dolup taştığını eklemiyor. Fakat iriyarı Standish bunu anlıyor: Ormus'un heyecanlı tavırları, karşısına çıkabilecek her şeye karşı hazır oluşu. Deyim yerindeyse harika çocuk.. Sen enerjik bir tipsin, diye belirtiyor. Güzel. Başlangıç olarak bu yönümüz ortak.

Standish öyle enerjik ki her an Tarzan ya da Hulk gibi takım elbisesiyle ayakkabılarından fırlayacakmış gibi görünüyor. Bu, dünyayla işi olan, olayların kendi planlarına uymasını bekleyen biri. Bir aktör ve yapımcı. Fazlasıyla manikürlü tırnakları, aynı şekilde bakımlı saçları belli bir *amour propre*, yani özgüven yansıtıyor. Uzun uçak yolculuğunun sonuna doğru capcanlı görünüyor. Bu hiç de kolay bir şey değil. Bunu yapmak irade ister.

Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?

Ormus'un sorusu Standish'ten bir alkış alıyor. Sen düşündüğümden de acelecisin, yaşlı adam genç adamı kutluyor. Oysa ben de Doğu'nun zamanla işi olmadığını, bizim gibi Atlantik ötesi sıçanlarınınsa yerimizde duramadığımızı düşünürdüm.

Hayır, diye yanıtlıyor Ormus. Aslında egzotik, muhteşem, gerçekdışı olan Batı. Biz yeraltı diyarında... Standish'in dinlemediğini fark ediyor. Canımı sıkma Mr. Cama, diyor Amerikalı: soğuk, hatta tembel bir şekilde. Bir süre birlikte çalışmamız gerekebilir ve düşüncelerimizi istediğimiz şekilde dile getirebilmeliyiz. Bir korsanın bile Birinci Anayasa haklarına bağlı olmasına izin vereceğini umuyorum. (Gözleri yine ışıldıyor.)

Adam Cambridgeli – Cambridge, İngiltere; iki yıllık lisansüstü eğitim. Bir zamanlar eğitimini tamamladıktan

sonra akademik bir kurum açma hayalleri kuran parlak bir Çinli bilimadamıydı. İşler umduğu gibi gitmedi. Kumaş ticaretindeki bir kadınla yaptığı erken evlilik başarısız oldu, ama yine de kendisi Atlantik'i aşarken öfkeli, kırgın karısıyla birlikte İngiltere'de kalan iki oğlu olacak kadar evli kaldı. Bir süre Amherst Üniversitesi'nde Çince dersleri verdi. Sonra beklediği hızlı ilerlemeye bir türlü ulaşamamanın verdiği hayal kırıklığıyla tuhaf, aşırıya kaçan bir karar aldı. Birkaç yıl boyunca Amerika'nın dört bir yanında tır şoförlüğü yapacak, deli gibi çalışıp para biriktirdikten sonra hayallerini kurduğu Çince okulunu açacaktı. Öğretmenlikten kamyon şoförlüğüne: Amerikan rüyasının, gerçek kimliğine kavuşmasının ilk evresini temsil eden bir dönüşüm. Yeni hayatına hızla başlarken ne bir yanılsama ne de pişmanlığı vardı.

Sal Paradise'ı[1] ezbere alıntılıyor: *Böylelikle hayatımın yolda olarak nitelendirebileceğiniz dönemi başlamış oldu. Öncesinde sık sık Batı'ya gidip ülkeyi görme hayalleri kurmuş, belli belirsiz planlar yaparak bir türlü yola koyulamamıştım.* İki yıl, hatta belki de üç, ne de olsa o dönemde zaman esnekti, olayların ne kadar sürdüğünü kestirmek imkânsızdı, Amerika'yı baştan aşağı dolaşarak envai çeşit ürünü bunlara ihtiyacı olanlara, eroinmanlar gibi bağımlılara ya da bu ihtiyaçları çok sık dillendirildiğinden bunu duymaya bağımlı olanlara taşıdım. Kat ettiği mesafeden ve müzikten ve sert, açgözlü özgürlükten mutlu olan son derece yorgun bir hız manyağı. Elbette ki hiç para biriktiremedim, tüm kazandığımı oracıkta kadın ve uyuşturucuya harcadım, çoğunu da kendimi tır tekerleri gibi dönen rulet masasına kaptırdığım Vegas'ta harcadım.

1. Jack Kerouac'ın *Yolda* kitabındaki anlatıcı başkarakter. (Ç.N.)

Standish düşüncelere dalıyor. Ormus viskisinden bir yudum alırken tam anlamıyla açılan bir benlikle karşı karşıya olduğunu fark ediyor, monoloğun içtenliğinin kanıtıysa aniden ve hiçbir kısıtlama olmadan aktarılan salt dürüstlük. Anlatılanları dinlerken Ormus gözlerini bir an için kapıyor ve işte kendi Vegası, içinde ölü erkek kardeşinin dolaştığı parlak ışıklar. Demek Las Vegasları da ortak.

Tıpkı Byron gibi, Talleyrand gibi... Duraksamıyorum, Ormus Cama V.S. bana Mull Standish'i benzer başka erkeklerle kıyaslamamı söylüyor; ne de olsa bu kıyaslamayı kendisi de pek çok kez yaptı ve bu aralar kişi kendini nasıl tanıtıyorsa onu herkes öyle kabul ediyor –Clown Prince, Comeback Kid, Sister of Mercy, Honest John– o halde neden Standish'i kendi seçtiği benzetmelerden mahrum bırakalım?.. Tıpkı Joyce'un Nausicaäsı ya da Gertie MacDowell gibi Amerikalı yumru ayak. Ayağını rahat ettirip destekleyebilsin diye Lobb marka ayakkabılar özel olarak yaptırılıyor. Cinsel cazibe konusunda ne Talleyrand'ın ne de Byron'ın sakat ayaklarından etkilenmediği bilinen bir gerçek. Fakat Ormus'a anlatmayı seçtiği gençlik günlerinde Mull Standish hâlâ biraz Gertie gibiydi: ayağı kendine olan inancına zarar veriyordu. Sonra, Dünya Poker Şampiyonası'nın ilk karşılaşmalarından birinde kaybetmek üzereyken genç bir adam yanına gelip fiziksel güzelliğinden çok etkilendiğini söyleyerek kendisine Tropicana'daki suitinde eşlik etmesi karşılığında yüklü bir para teklif etti. Kendini meteliksiz, absürd ve pohpohlanmış hisseden Standish teklifi kabul etti ve bu olay hayatını değiştirdi.

Bu, kapılarını bana sonsuza dek kapatmış olduğunu düşündüğüm bir sınırın ötesine yaptığım yolculuğun başlangıcı. (Sesi artık baygın, bedeni anımsanan keyifle kaykılıp sakinleşiyor.) Heteroseksi homoseksten ayıran

demir perdenin aralığından yüceliği gördüm. Ardından kamyonlardan vazgeçip yıllar boyunca Vegas'ta jigololuk yaptım.

Orospuluk ona güzel ve arzulanan bir erkek olduğunu öğretip hayal kurmasına, *zeitgeist*'a[1] karışıp onu sarsma cesaretine sahip bir Mull Standish hayali kurup bunu gerçekleştirmesine olanak sağlamış. Bir sonraki öngörülebilir adım Las Vegas'tan New York'un Kırk İkinci Caddesi'ne geçişti ve işte tam da bu esnada klasik bir buancak-Amerika'da-olabilir fırsatı çıktı karşısına. Yanına bir limuzin yanaştı; otomatik penceresi açılınca o aynı genç adam, Tropicanalı üçkâğıtçı, onu dönüştüren melek belirdi. *Tanrım, aylardır seni arıyordum. Tanrı aşkına.* Görünüşe bakılırsa Mr. Tropicana *(a)* mirasa konmuş, ve *(b)* Mull Standish'in tek gerçek aşkı olduğu kanaatine varmıştı. Bu aşkın bir göstergesi olarak Mull'a St. Mark's da bir apartman hediye etti. Böylelikle gece yarısı kovboyu kısa zamanda mülk sahipleri sınıfının bir üyesi, Gotham Gay İşadamları Locası'nın saygın bir üyesi ve cemiyetin önemli destekçilerinden biri haline geldi. Sonrasında Tropicana Kid'le –Sam diyelim– devam eden uzun süreli ilişkisi sayesinde Standish bu ani ve şanslı başlangıcı şaşkınlık verici bir emlak portföyüne dönüştürüp New York'un gerçek anlamdaki ilk ailelerinin, inşaat hanedanlarının, usta müteahhitlerinin ve kentin şimdiki zamanını şekillendirenlerin yakın çevresinin onursal üyesi oldu.

Belediye başkanları, bankerler, film yıldızları, basketbol yıldızları, milletvekilleri, diyor Mull Standish ve Ormus ilk kez sesinde bir böbürlenme fark ediyor, Tüm bu insanlar sıklıkla, nasıl desek, emrime amade olmuştur.

1. Zamanın ruhu, çağın ruhu anlamına gelen bu terim ilk kez Johann Gottfried von Herder tarafından 1769'da kullanılmıştır. Çağın önde gelen fikirleri ve yaşam anlayışı anlamında kullanılır. (Y.N.)

Ne de olsa aslında Amerika Hindistan'dan çok da farklı sayılmaz.

Neden şimdi orada değilsin? Ormus'un da keskin bir zekâsı var. Burada gizli bir boyut, hikâyenin henüz açığa çıkarılmamış bir bölümü var. Mull Standish kadehini bu zekice sorulmuş soruya kaldırıyor. IRS'le bazı sorunlar var, diye itiraf ediyor. Az vergi ödemek için bir şeyler yaparken birtakım beceriksizlikler oldu. Bir süre İngiltere'de bulunmak daha çok işime gelecek. İbne olmanın hâlâ yasadışı olduğu İngiltere. Hindistan'a ise ruhani ihtiyaçlarımı karşılamak için gidiyorum. Bunun pek tasvip etmediğin bir ifade olduğunu görebiliyorum. Ne diyebilirim ki? Hayatın boyunca ormanda yaşadığından ağaçları göremiyorsun. Gezegene kaliteli hava sağlamak için bize Amazon yağmur ormanı bahşedilmiş. Gezegene ruh vermek içinse Hindistan var. İnsan oraya tıpkı bir bankaya gider gibi, ruh cüzdanını doldurmaya gider. Şu kaba para benzetmesini mazur gör. İncelikli bir faaliyet içindeyim, ama aslında pek incelikli biri sayılmam. Gösterişsiz takım elbisenin altında leopar derisi don. Dolunayda kurt adamlık eğilimleri. Bazı şeylere göz yummak. Buna rağmen manevi bir açlık duyuyorum, ruhumun da ihtiyaçları var.

Hostes senin bu uçağa Mayflower adını taktığını, yaptığın şakayı da pek beğendiğini söyledi. Standish'in de Mayflower'dakilerden birinin ismi olduğunu biliyor muydun? Sanırım artık kimse Longfellow okumuyor, özellikle de Bombay'da. Bin dizeden fazlasını içeren bir şiir, uzun ve berbat bir şey. Askerlere özgü ifade eksikliğinden mustarip profesyonel bir asker olan Miles Standish, Priscilla Mullens ya da Molines adında Protestan bir bakireyle evlenmek istiyor ve Cyranovari olarak nitelendirilebilecek bir hataya düşerek arzusunu aktarması için arkadaşı John Alden'ı gönderiyor çünkü kendisi dilini yutmuş durumda ve bir türlü konuşamıyor. Ancak ne

yazık ki geminin fıçıcısı, Mayflower Anlaşması'nın altında imzası bulunanlardan biri olarak Plymouth Kolonisi'nin kurucusu, yakışıklı ve sevimli biri olan Genç Alden da aynı genç kıza âşık, gelgelelim arkadaşlık uğruna ondan isteneni yapmayı kabul ediyor. Eh! Miss Molines ya da Mullens, onu dinliyor, sonra gözlerinin içine bakıp soruyor, Neden kendi adına konuşmuyorsun John? Yüzlerce zorlu dize sonra evleniyorlar ve huysuz, yaşlı asker, benim bozguna uğramış –ve uzak– akrabam kendi haline bırakılıyor. Sana bunu anlatıyorum, çünkü her ne kadar Protestan olmasam da Miss Priscilla'nın sözleri benim yeni düsturum. Başkaları adına hiçbir şey istemiyorum, ama kendi çıkarlarım söz konusu olduğunda utanmaz ve amansız oluyorum. Tıpkı şu an, şu dakika sana yaklaşırken yaptığım gibi.

Ormus kızarıyor ve Standish utandığını fark edip gülüyor. Hayır, seks değil, diyerek onu rahatlatıyor. Açık denizlerde korsanlık.

İngiltere onlara doğru hızla yaklaşıyor, sonra duruyor. Hava trafiğinin tıkanması, 1965 yılında bile. İnişe geçemediklerinden havada daireler çiziyorlar. Aşağılarında korsan donanması toplanmış, bir saldırı hazırlığında. İşte el konularak gönderine korsan bayrağı çekilmiş Kuzey Denizi'ne demirli bir yolcu feribotu. *Frederica*. Bir başkası daha, *Georgia*, Frinton yakınlarında Essex sahiline demirlemiş. Thames Halici'ne tepeden bakın: şu üç küçük noktayı görebiliyor musun?, işte bunlar da amansız donanmanın bir parçası. Yorgun, neşeli Ormus bir tür uçak haletiruhiyesinde: etrafta olup bitenleri anlamanın güçleştiği bir tür boş, gerçekdışı durumda. Mull Standish hiç etkilenmemiş görünüyor ve bu kez çocukluk hakkında konuşmaya başlıyor:

Yatak odamın pencere denizliğinde duran ağır bir cam küre vardı. Babam ışığı kırmak için onu evirip çevirirdi. İçinde galaksileri ya da rüyaları andıran kabarcıklar vardı. İlk günlerimize ait ufak ayrıntılar bizi etkiler ve nedenini bilmeyiz. Şimdi şu korsan filosunu başlattığımdan beri bu küreyi görüp duruyorum. Belki masumiyettir, ya da özgürlük, bilmiyorum. Belki de şeffaf bir dünyayla ilgilidir: içinden ışık görünen bir dünya. Belki de sadece camdan bir küredir ama her nasılsa beni etkiliyor, bunu yapmama neden oluyor.

Standish konuşurken Ormus onun yaptığı şeyler için çok fazla neden sıraladığını fark ediyor: Haberleri Hindistan'a bile ulaşmış olan herkesin bildiği bir ticari girişim için gereğinden çok açıklama yapıyor. İngiliz müziğinin harika bir döneminde İngiliz radyoları son derece sıkıcı. "İğne zamanı"[1] kısıtlamaları son hitleri duymak istediğinizde –John Lennon'ın sesinden *Satisfaction*, Kinks'ten *Pretty Woman* ya da The Who olan isimlerini High Numbers olarak değiştirince anında meşhur olan süper gruptan *My Generation*– tek duyabildiğiniz Joe Loss ya da Victor Sylvester oluyordu, ölüler için müzik. Fakat karasal bazlı olmadığı müddetçe ticari radyo yayını yapmak yasadışı olmadığından korsan gemiler gençlere istediklerini veriyordu. İğne zamanı ve reklamlar. Merhaba popseverler burası 199'dan yayın yapan Radyo Freddie... Burası Radyo Gaga... Burası Big M. Korsanlar seslerini İngiltere'ye doğrultunca ülke teslim oluyor. Ve Mull Standish Gözü Dönmüşler Lordu: müzik çetelerinin kralı.

Sebepler sıralamaya devam ediyor. Belki de İngil-

1. 1967'ye yılına kadar BBC radyosunda, bir günün yalnızca 5 saatinde kayıtlı müzik çalınabiliyordu. "İğne zamanı" ismi o dönemde gramofonla çalınan plaklardan ve gramofon iğnesinden gelir. (Ç.N.)

tere'de olmasının nedeni dürüst olmak gerekirse sevgilisi Sam Tropicana ile aralarının eskisi gibi olmayışı, büyünün yitmiş olmasıdır. Ya da belki inşaat sanayisinden sıkıldı, tüm o baretler ve putreller, başka hayatların doldurması beklenen boş odalar. Ya da belki de CIA'in suçudur, çünkü, evet birkaç kez ona yaklaştılar, ne de olsa Çince uzmanlarının mükemmel birer casus olabileceği düşünülür, bu nedenle Sarı Tehlike[1] sana ulaşıp karanlık tarafa çekmeden önce seni yanlarına almaya çalışırlar ve ikinci kez reddettiğinde –Michael Baxter ya da Baxter Michaels adında biri Sherry Netherland'ın fuayesinde yanına gelmişti– tavır takınmakla suçlandı ve pasaportuna el konulmasıyla tehdit edildi. *Bu olayla birlikte sanki bir sınırı aştım, Amerika'yı değiştirdi ve orayı terk etmem imkânsız bir hal aldı.* Hem sonra, elbette, bahsetmek için şaşılacak derecede uzun süre beklediği savaş var, Amerika savaş halinde. Seçim sandıkları Başkan Kennedy oylarıyla dolup taşıyor, savaş iktidardaki başkan için daima iyidir, 1960'lardaki Nixon'ın sıkı takibinden bu yana arayı epey açmış durumda, iktidarı ve Pennslyvania Bulvarı'ndaki şehvet düşkünlüğü dört yıl daha sürecek ve şimdi şaşılacak kadar çok sayıda sandığa doldurulup JFK'ninkinden çok daha sıradan adreslere gönderilme sırası seçmenlerde, yani ormanlık, bataklık, akıl almaz Çinhindi'ndeki yeni nesil askerlerde. Onların da sayıları artıyor.

Mull Standish savaşa karşı, ama ifade etmek istediği tam olarak bu değil. Savaşın sonucu olarak onu takip eden müziğe ilgi duymaya başladığını söylemek istiyor –artık gözleri ışıl ışıl ve katbekat artan enerjisi korkutucu bir güçle taşmakta– çünkü bu zor zamanlarda ülkenin hayatını kaybeden çocuklarıyla arasındaki en derin

1. XIX. yüzyılın sonlarına doğru Çinli işçilerin Batı'ya göç etmesiyle kullanılmaya başlanan bir tabir. (Ç.N.)

sanatsal bağ rock müziği, yalnızca barış ve uyuşturucu müziği değil, aynı zamanda öfke ve korku ve umutsuzluğun da müziği. Bir de gençliğin, her şeye rağmen, onu paramparça eden (bir mayın, bir keskin nişancı, gece vakti saplanan bir bıçak: çocukluğun acı sonu) savaşa rağmen hayatta kalan gençliğin müziği.

İşte rock müziğe tam anlamıyla o zaman âşık oldum, Standish kaptırmış gidiyor, çünkü yapmaya çalıştığı şeye, verdiği yanıtın insani demokratik ruh doyuruculuğuna hayranlık duyuyordum. Yalnızca siktir git, Sam Amca, ya da barışa şans tanı, ya da ölmeye hazırlanıyormuş gibi hissediyorum demiyor, hatta yalnızca vatansever şamatalar yapıp Viet-Kongluları öldür öldür öldür diye bağırmıyordu. Daha ziyade savaş alanında sevişmek, ölüm ve suçluluk dolu bir zamanda güzellik ve masumiyetin hatırlanması konusunda ısrar ediyordu; yaşamı ölümden üstün görüyor ve yaşamın şansını denemesini istiyordu, haydi dans edelim, tatlım tatlım, sokakta, telefonda ve yok olmanın eşiğinde eğlenelim eğlenelim eğlenelim.

Tavırları Bostonlu aristokrattan şevk dolu müzik aşığı bir savaş karşıtınınkine doğru tam bir değişim göstermişti ve bu dönüşümü izleyen Ormus onun gerçekte nasıl biri olduğunu görmeye başlıyor. Yaptığı tüm o açıklamaları unutun, gerçek olan yalnızca bizim gibi bir bukalemun, karman çorman bir fırıldak olduğu. Yalnızca Argonaut İason değil, aynı zamanda belki de Proteus[1], yani başkalaşım geçiren İhtiyar Denizci'nin cisimleşmiş hali. Ve nasıl deri değiştirileceğini bir kez öğrendikten sonra bizim gibi dönekler kimi zaman dur durak bilmeyiz, benlikler arasında dolaşırken yoldan çıkıp kaza

1. Homeros'un İhtiyar Denizci diye söz ettiği ve biçim değiştirmesiyle tanınan ilk deniz tanrılarından biri. Dönekler için kullanılan bir terim. (Y.N.)

yapmamaya özen göstererek çılgınlar gibi bir oraya bir buraya atlar dururuz. Ormus farkında, Mull Standish de bu fırıldaklardan: bir şekil değiştirici, dev bir böcek olarak uyanmanın nasıl bir şey olduğunu bilen biri. Bu yüzden beni seçti, aynı kabileden, insan ırkının aynı alttüründen olduğumuzun farkında. Tıpkı yabancı bir gezegendeki uzaylılar gibi birbirimizi her türlü kalabalığın arasında ayırt edebiliriz. Şu anda güneşin çevresinde dönmekte olan üçüncü kayanın üzerinde insan biçimini almış durumdayız.

Standish, bu yeni, coşkulu, aklı havada Standish konuşuyor: İngiltere'ye savaş halindeki bir ülkeden kaçmak için geldim. Buraya vardıktan bir ay sonra yeni İşçi Partisi hükümeti Amerikalılarla müttefik olup kendi evlatlarını da ölüme göndermeye karar verdi. Burada işler teorik olmaktan çıktı. İngiliz kız ve erkekler de küçük sandıklar içinde evlerine gönderilmeye başlandı. Buna inanamadım, bir Amerikalı olarak kendimi *sorumlu* hissediyordum, sanki karantinadan kaçıp ölümcül bir virüs getirmiştim, kendimi bir taşıyıcı gibi hissediyordum. Bir salgın köpeği[1]. Bu gelişme programa pek uygun değildi. Kafam karışmıştı ve dengemi sağlayabilmek istediğim her sefer yaptığım gibi Hindistan'a gittim. Bu arada Kozmik Dansçı'daki o meşhur gösterini de o zaman gördüm.

Standish Bombay'dan sonra önce Bangalore'da genç bir mahaguru, yani yüce öğretmenin dizinin dibinde oturmaya, ardından Budist Shugden Tapınağında vakit geçirmek üzere Dharmsala'ya gitmiş. *Bir kez daha* – diye ister istemez düşünüyorum Ormus bu hikâyeyi anlatırken– *işte bir kez daha sefih Batı'nın sofu Doğu'ya karşı beslediği o tuhaf, kıskanç merak. Doğrusallığın, ilerleme*

1. *The Plague Dogs* (Salgın Köpekleri), Richard Adams. (Ç.N.)

mitinin baş taraftarları Şark'tan yalnızca o efsanevi değişmezliğini, sonsuzluk mitini istiyorlar. Tanrısal oğlan bunun da üstesinden geldi. O genç bir bedendeki yaşlı bir ruh, diyor Mull saygıyla, bir bedende son kez varlık bulan bir Tantra Ustası. O bilge çocuğa her şeyi itiraf ettim, yabancılığımı, günahkârlığımı, umutsuzluğumu ve o saf gülümsemesine bürünerek şöyle dedi, Müzik camdan bir toptur. Bırak parlasın.

İşte o an iğne-zamanı sınırlanmasının asıl düşman ve sansürcü olduğunu anladım. Bu sınır General Daha Çok-Ülkeyi-Harca'nın[1] yayıncı müttefiki, General Haig'in orospusuydu. Hiçbir şey olmuyormuş gibi davranan caz gruplarıyla beyaz takım elbise giyip papyon takan adamlar buramıza gelmişti. Sahiden *bu* kadar olmaz. Savaş halindeki bir ulus savaş makinesiyle el ele yürümek, namlularına çiçek takıp göğsünü füzelerine siper etmek isteyen bir müzik duymayı hak eder. Askerler son nefeslerini verirken bu şarkıları söylüyor. Aına askerler böyle şeyler söylemezlerdi, uygun adım savaşa giderken marşlar söyleyerek kendilerini Tanrı'nın onlardan yana olduğuna inandırırlardı; oysa bunlar vatansever-saçmalıklar, kendinizi-buna-hazırlayın türünden şarkılar değil. Aksine, bu çocuklar doğal ve doğru olanı onaylayan, savaşın sapkın yalanlarına karşı çıkan şarkılar söylüyorlar. Şarkıları, ölüme mahkûm edilen gençlikleri için bir sancak niyetine kullanıyorlar. Yani *morituri te salutant*[2] değil, *morituri* siktir ol git diyor Jack, ölmek üzere olanlar sana hareket çekiyor. İşte o gemileri bu yüzden aldım.

1. Vietnam Savaşı'nda Amerikan ordusunun komutanı General Westmoreland'e gönderme yapan ve İngilizcesi *Waste-More-Land* olan bir kelime oyunu. (Y.N.)

2. (Lat.) Eski Roma'da gladyatörlerin arenaya girerken krala söyledikleri "ölmek üzere olanlar sizi selamlar" anlamına gelen söz. (Ç.N.)

Koltuğuna gömülüyor, anlatacak başka bir şeyi kalmamış gibi görünüyor. Bu neredeyse denize açılacak durumda olmayan gemileri satın alıp ekipmanlar ve çalışanlarla donatmak için Amerika'daki gayrimenkul holdinglerinin büyük bir bölümünü satmış. Hava koşulları elverdiği sürece İngiltere ve İskoçya'nın etrafından dolaşmak planlanıyor. Şimdi yirmi dört saat yayındayız, diyor, Hendrix ve Joplin ve Zappa, kısasa kısas, savaşla savaş. Sevimli Beatlescılar da var tabii. Aynı zamanda Lovin' Spoonful, Love, seks makinesi gibi hisseden Mr. James Brown, kendilerini harika hisseden Carly Simon ve Guinevere Garfunkel vs. vs. Tek üzüntüm Thames'te, tam Parlamento Binası'nın önüne bir gemi demirleyip güvertesine devasa hoparlörler yerleştirerek o rahatı yerinde olan orospu çocuklarını katillere yaraşan koltuklarından zıplatamayacak oluşumuz. Ama asla asla deme; bu proje de gelişim aşamasında. Eee, ne diyorsun? Bizimle misin değil misin? Var mısın yok musun?

Beni tam da istediği gibi sarsmıştı, diye anlatıyor Ormus V.S.: Maceraya hazırdım ve beni tam anlamıyla etkisi altına almıştı.

Pilot uçağın iniş izni aldığını anons ediyor. Hostes yaklaşıp Ormus'tan kendi koltuğuna dönmesini rica ediyor. Ormus kalkmak üzereyken Mull Standish'e dönüp, Neden ben? diye soruyor.

Önsezi diyelim, diye yanıtlıyor Mull. Hayır, ilham diyelim. İnsanlar hakkındaki yargılarının asla hatalı olmamasıyla gurur duyarım. O gece yüzündeki Noel Baba sakahnı çıkarışın. Seninle ilgili bir şey, nasıl desem, bana şey geliyor, hmm, hmm.

Korsansı mı? diye soruyor Ormus.

Simgesel, Mull Standish aradığı kelimeyi bulurken

Turnbull & Asser gömleğinin kolalı yakasının üzerinde yüzü hafiften kızarıyor gibi. Etrafta biraz soruşturma yaptım, anlarsın ya. Bir hayran kitlesi yaratma potansiyelin var. İnsanlar seni örnek alıyor. Belki bizi de dinlemelerini sağlarsın.

Ama ben şarkıcı olmaya çalışıyorum, soğuk ve ıslak bir gemide çalışan bir DJ değil, diyor Ormus son kez tereddütlü bir şekilde direnerek. Oysa hayal gücü çoktan teslim olmuş durumda ve Standish bunu biliyor.

Olacaksın, diye söz veriyor Standish. Aslına bakarsan şu anda da bir şarkıcısın, hem de en iyilerinden. Evet, efendim. Şu anda bile –sana kulak verdiğimde– şarkı söylüyor olduğuna yemin edebilirim. Evet. Şarkını duyabiliyorum.

Uçak alana inerken Ormus Cama'nın başı zonklamaya başlıyor. Şu anda vardığı İngiltere'yle ilgili tuhaf bir şeyler var. Güvenemeyeceği şeyler. Bir kez daha gerçekliğin yüzeyinde bir çatlak var. Belirsizlik sağanak gibi üzerine yağmakta, o kasvetli ışıltısı gözlerini açtırıyor. Heathrow'a ayak basarken hiçbir şeyin katı olmadığı, ayağının altındaki beton zemin dışında hiçbir şeyin var olmadığı sanrısına kapılıyor. Evlerine dönmekte olan yolcular bunun farkında değil, kendilerinden emin bir halde tanıdık ve gündelik olanın arasında ilerliyorlar, ama yeni gelenler bu eriyip sıvılaşan toprağa korku içinde bakıyorlar. Kaskatı olması gereken zeminde sanki şapır şupur yürüyorlar. Kendisi temkinli bir şekilde ilerlerken İngiltere'nin ayakları altında yavaş yavaş katılaşmaya başladığını hissediyor. Evrenindeki tek sabit nokta ayak izleri. Virus'a bakıyor: rahat, sakin. Spenta Cama'ya gelince, bakışları üst tarafta gelenleri karşılayan kalabalığa çevrilmiş durumda. Tanıdık bir yüz ararken aşağıya bakacak vakti yok. Asla aşağıya

bakma, diye düşünüyor Orınus. Böylelikle tehlikeyi görmez, görünürdekinin yanıltıcı yumuşaklığının altında alev alev yanmakta olan boşluğa düşmezsin.

Her şey adım adım gerçekliğine kavuşturulmalı, diyor kendi kendine. Bu, yalnızca büyülü dokunuşumuzla, sevecen adımlarımız ve öpücüğümüzle gerçek olan bir serap, bir tür hayali dünya. Onu zeminden başlayarak hayal edip gerçek varlığına kavuşturmalıyız.

Ne var ki ilk günlerini denizde, erişemeyeceği kadar uzakta olmasına rağmen karşı konulmaz, hayalci sesini dinleyen kara parçasının görüş alanında geçirecek.

William Methwold ve Mull Standish bariyerin dışında bekliyorlar, kalın çerçeveli gözlükleri, çarpıcı renklerdeki sarilerinin üzerine giydikleri şarap bordosu mantoları olan yaşlı kadınların şaşırtıcı bir şekilde yüksek seslerini ve araba anahtarları şıngırdayıp duran çıkık dudaklı yaşlı adamların azarlarını tam gaz koşarak geride bırakıp uçaktan inen kuzenlerini karşılamaya koşan çocukların yer aldığı gürültülü Hintlilerden oluşan kalabalığın arasında iriyarı, pembemsi iki başparmak gibi görünüyorlar. Aslında ağırbaşlı olmayan genç kadınlar bir araya gelmiş, ağırbaşlıymış gibi görünerek gözkapaklarını indirip sırıtarak fısıltıyla konuşuyorlar. Gerçekte göründüklerinin yarısı kadar bile samimi ve yeniyetme olmayan genç erkekler de aynı şekilde gruplar halinde toplanmış, kollarını birbirlerinin omuzlarına dolamış şakalar yapıp kıkırdayarak birbirlerini dürtüp duruyorlar. İngiltere'ye ayak basan Ormus memleketine özgü manzaralarla karşılaşınca şaşırtıcı bir şekilde kendisini bir an için Hindistan'daymış gibi hissediyor. Kısa bir süre için özlem duygusuna kapılıyor. Hemen bu duygudan sıyrılıyor. Havada yepyeni bir müzik var.

Bu göçmen kalabalığının, bu yeni İngilizliğin arasında iki beyaz adam Alp Dağları gibi yükseliyor. Methwold yürüyen bir antika, kubbeyi andıran saçsız ve peruksuz kafasındaki lekeler ayın yüzeyinde gölgelerle sessizliğin oluşturduğu kupkuru denizleri, damarlara benzeyen çizgileri, kabarcıkları andırıyor. Pörsümüş boynu geniş gömlek yakasının üzerine toplanmış. Bastonla yürüyor ve Spenta'yı gördüğüne, en az Spenta'nın da onu gördüğüne (ve hatta tanıyabildiğine) mutlu olduğu kadar mutlu. Görünüşe bakılırsa Mull Standish tutuklanmadan yakayı sıyırmış gibi. Belki de IRS korktuğu gibi peşindedir; korsan gemilerine gelince, her ne kadar eyalet avukatları gemilere kilit vurrnalarını sağlayacak bahaneler bulmak adına fazla mesai yapıyor olsa da teknik olarak herhangi bir suç işlemiyorlar.

Cama ailesi donakalıyor. Dört yol ağzındalar. Gelecekleri onları başka başka yönlere çekiyor.

Görüşmek üzere, diyor Ormus annesine.

Görüşmek üzere, diye yanıtlıyor annesi boğuk bir sesle.

Görüşmek üzere, diyor Ormus Virus'un omzuna hafifçe vurarak.

Virus hafifçe başını oynatıyor.

İyi o zaman, görüşmek üzere, diye tekrarlıyor Ormus. Kimse ona dokunmadığı halde öyleymiş gibi hissediyor. Bu belli belirsiz kuvvete karşı koyuyor, sertçe yana dönüyor.

İyi o zaman, görüşmek üzere. Spenta söylenenleri tekrarlamaktan daha fazlasını yapabilecek durumda değil, hatta kendisi de etraflarında gitgide alçalan, alçalan ve yok olan yankı kalabalığının bir parçası haline geliyor.

Ormus, Standish'e doğru yürüyor, arkasına bile bakmadan annesinden ayrılıyor. Her ne kadar annesine dair aklında kalan son görüntü titreyen bir dudak ve göz ke-

narını silen dantelli bir mendil olsa da zihninin dikiz aynasında hâlâ zarif görünüyor. Geleceğinin tıpkı alnındaki bir elmas gibi parladığını görebiliyor, o büyük malikâne, gümüş bir ipliği andıran nehir, yemyeşil ve huzur veren topraklar. Kırsal alanlardan nefret ediyor olmasına rağmen annesi adına mutlu. Annesi onu asla gerçek anlamda sevememişti, yine de ona elinden gelen her şeyi verdi. Sıradan standartlara göre yetersiz olsa da Ormus bununla idare etmeye hazırdı. Mükemmel geleceğine hazırlanmasını, deyim yerindeyse kalkışa hazır bir uçak gibi piste çıkmasını sağlayan şey de işte bu duygusal ilginin azlığı, koşulsuz sevgiden yoksun oluşuydu. Ve şimdi Spenta koca avında. Hem de ne av ama. Onun için en iyisi mümkün olduğunca özgür olması. Virus onun hemen yanında, yaklaşmakta olan İngiliz asilzadesine sessizce gülümserken Ormus ortadan kaybolmaya çalışıyor. Methwold'a gülümsemeye hazırlanan Spenta'nın duygusal bir vedaya ayıracak vakti yok. Ana oğul ayrı yönlere doğru ilerliyorlar: Spenta yaşlı bir İngiltere'nin, Ormus ise doğum sürecindeki yeni bir ülkenin kollarına. Her ikisini de çağıran kader aile bağlarını koparıyor.

Havada cızırtılı bir radyodan yayılan müzik sesleri. Yumuşak fırça hareketleri davulun belli belirsiz ritmine eşlik ediyor, kuvvetli bir bas sesi duyuluyor, görünmeyen bir klarnetten tiz sesler çıkıyor. Artık iş yalnızca bu müziği bir yerinden yakalayıp kendini onun akışına bırakacak bir müzisyene kalıyor. İşte geliyor, blues söylemeye uygun koloratür sesi arkadaki caz ritmiyle birlikte dönüp durmaya başlıyor. Vina! Sesi sanki arka plandaki cızırtılarla dinlenme odası gürültüsünde boğuluyor gibi, ama yine de tiz ve güçlü, başka kim olabilir. Tıpkı günün birinde Ormus'u bir Bombay radyosunda duyacağı gibi, bugün, yani Vina'nın kalbine uzanan yola yeniden girmişken Ormus onun sesini duyduğunu sanıyor ve birleşme-

lerinin ardından Vina duyduğu sesin kendisine ait olamayacağını, 65'te henüz bir plak kontratı olmadığını söylemesine rağmen Ormus hatalı olduğunu kabullenmek istemiyor. Terminal o gün dört bir yandan gelen seslerle yankılanıyordu ve o da Vina'yı bu şekilde duymuş olmalı, aşkını çağırmak üzere gelecekten gelen bir yankı olarak.

Ormus'un amacı belli: uğraşıp didinip yine ona layık olabilmek. Ve hazır olduğunda onu bulacak, dokunup öpüp koklayarak onu gerçek kılacak ve Vina da aynı şeyi Ormus için yapacak. Vina ben ayaklarının altındaki toprak olacağım ve sen de bu mutlu sonda ihtiyacım olan dünyam.

Annesinden uzaklaşırken Vina'ya ve müziğe doğru ilerliyor.

Ormus Cama'nın kendisini bir sanatçı yapan ve neredeyse bir erkek olarak onu tamamen değiştirecek olan Batı'ya dair ani hayal kırıklığı, denizin eyerinde ahı gitmiş vahı kalmış bir rodeocu gibi sallanıp duran o yediyüz-tonluk pas yığınını, yani Radyo Freddie'yi görmesiyle birlikte başlıyor. Morali bozuluyor. Çevreden merkeze doğru çıktığı hayalî yolculuğu ne Lincolnshire'ın bu kasvetli, soğuk ve yağışlı düzlüklerini ne de kıyı şeridinden uzakta, balıkçı yağmurlukları giyilen bu zorlu yolculuğu içeriyordu. Kendisini "karadan çıkmış" gibi hissediyor, bir nevi sudan-çıkmış-balık gibi. Kısaca buradan kurtulmak istiyor, ama gidecek hiçbir yer, girmiş olduğundan başka sapabileceği hiçbir yol yok. Çıraklık sözleşmesiyle Mauritius Adası'na ayak basıp Bhojpuri kelime dağarcıklarından "geri dönmek" ya da "umut" gibi sözcükleri silmiş olan Hintli işçiler bile Ormus'un yerinde olsalar kendilerini daha kötü hissetmezlerdi.

Kartal burunlu, kır saçları rüzgârda uçuşan Standish

ise tam aksine, onu kendi krallığına götürmekte olan teknenin pruvasında azametli görüntüsüyle sanki ışık saçıyor. Bir hedefi olan adam tehlikeli adamdır, diye düşünüyor Ormus ve kısa süre önce başlamış olan tanışıklıkları boyunca ilk kez korkuya benzer bir şey hissediyor. Sonra Standish başını çeviriyor, bakışları beklentiyle ışıl ışıl parlayarak işaret ediyor. İşte oradalar, diye bağırıyor. Şunlara bak, Hook ve Smee. İki kafadar. Doğal olarak benden nefret ediyorlar; zaten yakında öğreneceksin. (Bu, trajedi ve gurur arasında gidip gelen tuhaf bir ses.) Mr. Nathaniel Hawthorne Crossley ve Mr. Waldo Emerson Crossley, diye sözlerini bitirirken tek kolunu selam verircesine havaya kaldırıyor, Senin yeni meslektaşların. Oğullarım.

Frederica'nın parmaklık küpeştesine yaslanmış olan adamlar selamını almıyor.

Hawthorne Crossley –pardösülü, uzun-ipek-atkılı, kadife pantolonlu, ayakkabı tekinin topuğu çıkıp duruyor– yakışıklılığı ve gevezeliği konusunda babasına çekmiş. Annesinin soyadını kullanıyor, tıpkı İngiliz bir Standish, alkol ve öfke dolu, yirmi dört ya da yirmi beş yaşlarında. Ormus, Radyo Freddie'nin güvertesinde Mull'un peşinden giderken Çok yaşa Standish diye dalga geçiyor Hawthorne, kahramanların öncüsü, haritacı, ülkeler fatihi Selam sana. İmparatorluk kuranlar en formda oldukları zaman böyle görünüyorlardı herhalde, değil mi Waldorf? Küçük erkek kardeşim, diye açıklıyor Ormus'a. Adı Mr. Standish'in sana yutturmaya çalışacağı gibi büyük bir filozoftan değil, artık boşanmış olduğu karısı ona hamile kaldığı gece yedikleri siktir olası bir salatadan geliyor.

Gözleri çapaklı, ufak tefek, zihni-bulanık, deri ceketli, Lennon-gözlüklü, anasının kuzusu Waldo gülüm-

süyor, başını sallıyor, hapşırıyor. Kendi kişisel evreninde Hawthorne ışıl ışıl parlayan bir yıldız.

Selam sana Standish, diye şevkle katılıyor Waldo.

Keats'in şiirindeki iriyarı Cortez'i düşünün, tabii aslında Pasifik'e bakan Balboa idi, diye uyarıyor Hawthorne. Ya da Plassey'de savaş meydanındaki Hintli Clive'ı, Sidney Limanı'na giren Kaptan Cook'u. İran'ın kudretiyle yüzleşmek üzere Arabistan'dan çıkıp bir zamanların süper gücünün artık çürüyüp güçsüzleştiğini gören Müslüman fatihleri. Onu bir kum yığını gibi dağıtıverdiler. İşte Standish BBC Hafif Müzik Kanalı'na aynısını yapmayı umuyor.

Neden hiçbiriniz stüdyoda değilsiniz? diye araya giriyor Mull Standish.

Çünkü tüm siktir olası Floyd albümlerini çalmaya karar verdik, diye yanıtlıyor Hawthorne, son notasına kadar. Yani önümüzde saatler var. Biz yaşlı babayı ağırlarken diski Eno çevirir diye düşündük. Pardösü cebinden açık bir viski şişesi çıkarıyor. Mull Standish elinden kaptığı gibi şişenin ağzını silerek içmeye hazırlanıyor.

Robert Johnson sevgilisini becerdiğinden şüphelenen bir tiyatro sahibi tarafından zehirlenmişti, diyor Hawthorne alaylı alaylı, Sonny Boy Williamson düşünceli davranıp onu kurtarmaya çalıştı, tam içecekken elindeki şişeyi aldı. Asla açık bir şişeden içme, dedi. İçinde ne olduğunu bilemezsin. Bu öğüt Johson'ın hoşuna gitmedi. Bir daha elimdeki viski şişesini alayım deme, diyerek bir başka açık şişeden içti ve bam! Hikâyenin sonu.

Mull Standish içtikten sonra şişeyi geri verip Ormus'u tanıştırıyor.

Aha, demek şu Hint bülbülü! diyor Hawthorne. (Yağmur başlıyor, adamların kıyafetlerinden içeri giren, Ormus ile mutluluğunun, baba ile oğullarının arasına giren buz gibi bir çiselti.) Bombay bülbülü! Demek seni

buldu. Vakti gelmişti. Sen artık onun Koh-i-noor elması, kıçındaki siktirici mücevhersin. Bunun için biraz yaşlı gibisin sanki. Yalnızca tek bir şey söyleyebilirim, umarım siktirici mikrofonumu kullanmadan önce ağzını yıkarsın.

Hawthorne, *Tanrı aşkına*. Standish alçak ama öfkeli bir ses tonuyla konuşuyor ve daha genç olan adam önce kekeliyor, sonra susuyor. Fakat artık çok geç, ağzı torba değil ki büzülsün. Neden ben? diye sormuştu Ormus ve Standish şöyle demişti, İlham diyelim. Tabii ilhamla hiçbir ilgisi yoktu. Söz konusu olan aşktı.

Mull Standish yağmurun altında başı kabak, korunmasız ve utanç içinde itirafta bulunup Ormus Cama'dan özür diliyor: Dürüst davranmadım. Seni etrafa soruşturdum, bunu daha önce söylemiştim. Aslında kişisel hislerimin harekete geçtiğini itiraf etmeliydim. Sabırsızlık. Soruşturmalarımın sabırsızlığı. Son derece hatalı olan bu bilgiyi gizli tuttum. Ama bunun aramızda herhangi bir soruna yol açmayacağına dair yüzde bin garanti veririm... Hawthorne neşesiz bir şekilde gülümseyerek homurdanıyor. Altta kalmamak için Sümüklü Waldo da homurdanıyor. Burnundan sarkan sümük yapış yapış bir etiketi andırıyor. Pütürlü elinin tersiyle burnunu siliyor.

Ormus yeniden yankılar duyuyor. Hawthorne Crossley'ye her bakışında Vina'nın yeniden doğduğunu görüyor, paramparça olan bir aileden gelen bu çokbilmiş, buruk kızın aile geçmişiyle şaşırtıcı benzerliklere sahip bir geçmişten gelen Nissy Poe ise Vina'nın çocukluğunun vücut bulmuş hali. Aynı zamanda Mull Standish'in peşinden aylarca koşup onu bulduktan sonra hayatını değiştiren "Sam Tropicana" adlı sevgilisiyle ilgili uzun uzun anlattığı şeylerin de bir mesel ya da şifreli bir hikâye olduğunu fark ediyor, asıl anlatmak istediği şey şu: *İşte senin için yapabileceklerim. Bu doğru: se-*

nin peşinde koştum, saplantılı aşkımın avı haline geldin. Ama artık hayatını değiştirebilirim, bir zamanlar bana verilenleri verme, tıpkı bana sağlandığı gibi güzel şeyler sağlama sırası bende. Senden tek istediğim Noel Baban olmama izin vermen.

Senden hiçbir şey istemiyorum, diyor Mull Standish acınacak halde. Senin içinse çok şey istiyorum.

Bırak gideyim, diyor Ormus Cama ve aniden söyleyecek tek kelimesi bile kalmayan Mull Standish yağmurun altında sırılsıklam ıslanıp titreyen kollarını istemeden de olsa yalvarırcasına iki yana açmaktan başka bir şey yapamıyor. Yukarıya dönük olan avuçları bomboş.

Hawthorne Crossley yumuşuyor. Of, hadi ama. Sikindirik hatırımız için kal. Biz niye kalıyorsak sen de o yüzden kal: yani burada alkol ve müzik olduğu için, ama ne yazık ki uyuşturucu yok, çünkü polisler bizi ketempereye getirebilmek için ikide bir güverteyi basıyor, ama aslında korkulacak tek şey bu güzel günlerden bir gün deniz tanrısının devasa ağzını açıp bizi yutmaya karar vermesi olur. Oysa orası –boşalmaya yüz tutmuş Beam şişesiyle karayı işaret ediyor– kelimelerle anlatılamayacak kadar korkunç.

Orada tuhaf din adamları var, diyor Waldo. Ve sağlığa zararlı İskoç yumurtalarıyla paket paket *chop suey*[1] ve ahlaksız polisler ve voodoo bebekleri ve atom bombası var. Anabolik dopingler ve inekler ve tarafsız bölgenin kuzeyinde insanların öldüğü grevler var. Ve Bideford Parva ve Piddletrenthide ve Ashby-de-la-Zouch ve lastik çizmeli insanlar ve lastik çizmelerin pek bir işe yaramadığı Mekong deltası ve bir yer ismi değil de Noel gibi bir tarih olan Tet, o da var. Sonra Arsenal Futbol Kulübü var

1. Bir tür Çin yemeği, sebzeli et. (Ç.N.)

ve Ringo kuaförüyle evleniyor ve Harold Wilson ve Ruslar uzayda yürüyor. Ve baltalı katiller ve annesine ya da babasına tecavüz edenler var.

Sonra asker alımları var, diyor Hawthorne geğirerek. Biz asıl *o* rüzgâra kapılmış gidiyoruz.[1] Tek umudumuz buna yeterince uzun süre boyunca devam edip üstüne üstlük bir de çevreyi kirletip zorluk çıkartırsak orduya alınabilecek kadar ahlaklı olmadığımızın düşünülebileceği. Eğer şanslıysak kadın ve çocukları havaya uçuracak kadar ahlaklı olmadığımız düşünülebilir. Hatta ölmek için bile yeterince ahlaklı olmayabiliriz.

Tıpkı Arlo Guthrie gibi, diyor Waldo sallanarak. (Beam şişesini bitirdiler.) Bu arada orada yanlış insanlar kurşunlardan paçayı sıyırıyor. Bhutan Kralı Jigme Wangchuk suikast girişiminden sağ salim kurtuluyor. İran Şahı'nı öldürme girişimi başarısız oluyor. Başkan Suvarno komünist bir darbe girişiminden kurtuluyor.

Watts'daki ırkçılık ayaklanmaları, diyerek konuşmayı devam ettiriyor Hawthorne.

Tory lideri seçilen Edward Heath. Moor cinayetleri için tutuklanan iki kişi. Churchill öldü. Albert Schweitzer öldü. T.S. Eliot öldü. Stan Laurel öldü. Anketlere bakılırsa İngilizler Tanrı'ya inanıyor, ama televizyonu tercih ediyor. Çin'de atom bombası var. Hindistan ve Pakistan savaşın eşiğinde. Ve anasını sattığımın İngilteresi bir sarkaç gibi salınıp duruyor. Sikindirik korkudan bir ölüp bir diriliyorum. Burada kal, diye yineliyor Waldo dişlerini göstere göstere sırıtıp bir şişe şeri, Harveys Bristol Cream uzatarak. Şu anda yapılabilecek en iyi şey. Harika 199'a hoş geldin.

1. *Draft* sözcüğü, askere almanın yanı sıra rüzgâr anlamına da geldiği için burada kelime oyunu ve *Blowin' in the Wind* şarkısına gönderme yapılıyor. (Ç.N.)

Ormus şişeyi alıyor. Eno da kim? diye soruyor. Üçüncü kafadar mı?

Eno için endişelenmene gerek yok, diyor Hawthorne omuz silkerek. Eno bir prens. Erkekler arasında bir erkek. Samanlıktaki iğne. Eno'da yamuk olmaz. Eno iyidir.

Yağmur şiddetleniyor. Mull Standish gidecekmiş gibi ayaklanıyor. Oğulları onu görmezden geliyor.

Asıl adı Enoch, diyor Hawthorne sırılsıklam olan sırtını babasına dönerek. İsmindeki *ch*'yi sonradan atmış, çünkü biraz koyu tenli olduğundan ırkçı yaftası yemek istememiş. Bu tıpkı yanlışlıkla Hitler adı konan bir Yahudi'nin Hit olmaya karar vermesi gibi bir şey. Ya da şanssız bir şekilde Stalin adı verilen birinin Star ismini tercih etmesi gibi.

Mao ismi zorluk çıkarabilir, diyor Waldo. Ama Dong adını kullanabilirsin.

Hawthorne itiraf ediyor, Aslında adının Eno olmasının nedeni en ufak bir fikrimizin dahi olmadığı bu siktir olası cihazların nasıl çalıştığını bilmesi.

Ya da, diyor Waldo, pek konuşmaması.

Ya da diye devam ediyor Hawthorne, sürekli olarak ilaç alıyor[1], zavallıcık. Üçüncü dünya sindirimi işte. Neyse, onunla tanışınca ona Ali dersin. Eno Barber, Ali Barber. Bu şakanın hoşuna gideceğini düşünüyorum. Herhalde kültürel bazı anlamlar içeren bu siktir olası şaka anlamayacağın kadar zor değildir.

Anlamadı, diyerek surat asıyor Waldo. Yeterince içki içmedi, diyor.

Hawthorne viski kokan nefesiyle Ormus'a doğru eğiliyor. Dinle Maugli, diyor saldırgan bir tavırla, sen bizim siktir olası misafirimizsin. Israrla Yeşilaycılar gibi

1. Eno gaza karşı kullanılan bir tabletin de adı olduğu için kelime oyunu yapılıyor. (Ç.N.)

davranıp siktir olası Pakistanlı bir inatçı pezevenk gibi siktir olası grubumuzla kaynaşmayı reddedersen seni ağırlayan ev sahiplerini nasıl anlayabilirsin ki?

Belki bize fazladır, diye sesli düşünüyor Waldo. Harveys Bristol Cream için fazladır. Babalarımızın parasının satın alabileceği en iyi İngiliz şerisi için fazladır.

Mull Standish motorbot kaptanının yardımıyla *Frederica*'yı terk ediyor. Bu kadar iyi anlaşmaya başladığınıza göre, diyor, bu radyo istasyonunun gitgide güçleneceğine eminim.

Hawthorne Crossley, Tanrı Kraliçe'yi Korusun, diyerek babasını abartılı bir şekilde selamlıyor. Ve muhtemelen şu Elizabeth Windsor'dan gözlerini ayırmaması gerekecek.

Ormus Cama'nın klasikleşmiş rock'n'roll parçalarından *Ahh Katran Bebek* de – New York'un adı sanı duyulmamış erkek şarkıcılarına kalıcı hediyesi olan dokunaklı mı dokunaklı, çekincesiz ve sakin tonla söylediği ve şifreli olarak İngiltere yıllarını andığı parça – Katran Bebek İngiltere'nin ta kendisidir. Uzun bir aradan sonra çıktığı geri dönüş turnesinde ömrü boyunca sürdürmüş olduğu alışkanlığı kırarak verdiği birkaç gazete röportajında İngiltere insanları kaçırır, diye konuşuyor. İngiltere zapt eder ve bırakmaz, diyor. Anlaşılmaz bir durum. Sebep her ne olursa olsun hayatınızın geri kalanına devam etmek için buradan transit geçiyor olabilirsiniz, ama dikkatli olmazsanız yıllar boyunca buraya tıkılıp kalırsınız. Şu yaşlı Katran Bebek[1], onu nazikçe selamlarsın seni görmezden gelir, tatlı tatlı konuşursun yerin dibine so-

1. Uncle Remus (Remus Amca) masallarında tilkinin tavşanı avlamak için kullandığı bebek şeklindeki katranlı tuzak. (Y.N.)

kar, öyle ki sonunda sinirden ağzını burnunu dağıtırsın ve artık çok geç!, kaçamazsın. Ona bir kez saldırdın mı kölesi oluverirsin. Tuhaf bir sevgi, ben buna yapışkan sevgi diyorum, ama ne yaparsan yap kurtulamazsın. Hem zaten beş para etmez aptalın tekisindir, şu yapış yapış yaşlı kadına yumruk atmak da ne demek, anlayabiliyor musun. Yani orada öylece kalırsın ve kendine bile faydan olmaz, gözüne şirin gözükmeye başlar, ama sonra çıt çıkarmadan akşam yemeğini bekleyen o aç tilkinin otların arasına pusu kurrnuş olabileceği gelir aklına.

Ahh Katran Bebek sana yapıştım. Ahh Katran Bebek bir türlü kurtulamıyorum. Hadi ama Katran Bebek sen de bana sarıl, geceyi birbirimizin kollarında geçirelim. Ahh Katran Bebek belki de sana âşığım.

10

Cadının mevsimi

Başlangıçta sımsıkı tutunabileceği tek şey müzik. Teknelerinin hepsi için şarkı listesini ayarlayan Mull Standish XII'nin iyi bir kulağı ve sağlam içgüdüleri var. Bu listelerle haşır neşir oldukça Ormus, Atlantik'in bu tarafında yapılan rock müziği bilip bilmeden göz ardı ederek hata yaptığını anlıyor. Bu İngiliz rock'n'roll müziğinin altın çağı. Sinatra ve Parker'dan sonra gelen üçüncü devrim.

Mull iki haftada bir teknelere uğruyor. (Radyo Freddie'nin güvertesinde çalışan DJ'lerin çalışma koşulları da on dört günlük vardiya şeklinde, iki hafta çalışıyorlar, iki hafta tatil yapıyorlar.) Elinde tıka basa yeni plak dolu bez çantasıyla gelip sonraki iki haftanın müzik programını açıklıyor: şunu çalın, bunu öne çıkarın, şunu arada bir çalın, çünkü çalmamak olmaz, dinlesenize, bu çocuk çok meşhur olacak. Artan bir dinleyici kitlesi var ve karadaki patronların gitgide endişelenmeye başladıkları çok açık. Bunu artan uyuşturucu baskınlarından anlayabilirsiniz. Ormus'un ilk vardiyasında iki kez baskına uğradılar, teknenin altı üstüne getirildi, çalışanlar donlarına kadar arandı ve adamakıllı itilip kakıldıktan sonra nihayet rahat bırakıldılar.

Siktir olası kıçım bu aynasızların eldivenli parmak-

larıyla didik didik edilmeye öyle alıştı ki, diyor Hawthorne, anasını sattığımının hoşuna gitmeye başladı.

Waldo ciddi bir şekilde onaylıyor. Genlerinden kaynaklanıyor olmalı.

Ormus ise tüm bu olanların komik yanını görmekte zorlanıyor. Çırılçıplak ve masum bir halde önlerine dizildikleri kanun adamlarının parmaklamalarına maruz kaldıkça öfke ve utanç içinde titriyor. Bu babasının asla tanımadığı, varlığını tahmin dahi edemeyeceği bir İngiltere.

Polis aramaları dışında Kaptan Pugwash[1] (gerçek adı bu değil) ve *Frederica* mürettebatı radyo yayını yapan ekibe zaman ayıramıyor. Kamaraları ayrı yerlerde ve çok az sohbet edebiliyorlar. Oysa baskınlar bu iki grubun arasında tuhaf bir bağ kurulmasını sağlıyor. Aynasızların parmaklamaları birleştirici bir güç görevi görüyor. Baskınlar ve alaylar, dünya görüşleri arasında dağlar kadar fark olan denizcilerle radyo zıpçıktılarını yaklaştırıyor. Yine bir baskın sonrasında Pugwash –tam korsanlara yaraşır bir bıyığı olan kirli sakallı, bira göbekli bir dırdırcı– öyle bir açılıyor ki Hawthorne Crossley'ye dönüp şöyle diyor, *Dayan adamım, tamam mı? Onlara mücadele nasıl edilirmiş göster.* Sonra yavaş yavaş aksi ve kavgacı kişiliğine bürünüyor.

İşte Mull Standish'in tüm İngiltere'ye –baş korsanın stratejik planlarına göre– kaçınılmaz surette boyun eğdirecek olan istilacı barış ve müzik donanması böyle. Bu müziği yeni yeni sevmeye başlamasına rağmen Ormus İngiltere'ye alışmakta güçlük çekiyor. Ayaklarının altı ıpıslak. Her şey kayıp gidiyor. Çocukların Freddie için deli oldukları söyleniyor, fakat ufukta gördüğü İngiltere

1. Bir İngiliz çizgi roman kahramanının adı. (Ç.N.)

basık gri bir gökyüzünün altında ilgisizce böğürüp duran karanlık bir siluet.

Radyo istasyonu sarhoş ve beceriksiz bir şekilde günleri geçiriyor. Hava sürekli berbat: yağmur, rüzgâr, daha çok rüzgâr. *Frederica* sallanıp yuvarlanıyor. Waldo Crossley mütemadiyen kusuyor, üstelik her seferinde güvertenin dışına da değil. Yine de bir şekilde minimum bir hijyen sağlanabiliyor, böylece sağlık müfettişleri baskın yaptıklarında tekneyi mühürleyemediklerinden sinirli ve hayal kırıklığına uğramış bir halde geri dönüyorlar. Gonzo yayıncılık sanatını kapan Ormus, melez Eno'nun kilit adam olduğunu görüyor. Üzerinde en ufak bir leke dahi olmayan bembeyaz kıyafetlere bürünüp başına da bir Borsalino şapka takan Eno başlı başına ayrı bir dünya; ne DJ'lerle ne de mürettebatla muhatap olmak istiyor. Görünüşe bakılırsa hiçbir şey yemiyor, içmiyor, uyumuyor ve (Crossley'nin gaz ilacı benzetmesinin aksine) sıçıp işemiyor. Geminin stüdyosunda, elektrikli bir kirpiyi andıran düğmelerle kaplı masasının ardında sürekli olarak bir şeyleri oradan oraya taşıyıp duruyor. Yeri orası, penceresinin uzak kısmında, Ali Barber Alaaddin'in mağarasında ve hemen arkasındaki duvarda büyükçe bir tabela asılı: *Haddini Bil*. Eno ırk ayrımına inanıyor, diye açıklıyor Hawthorne ve buna sen de dahilsin. Güney Afrika'da zencilerin, beyazlardan daha çok Hintlilerden nefret ettiklerini bilirsin.

O halde Güney Afrikalı, öyle mi? diye soruyor Ormus.

Waldo ağır ağır başını iki yana sallıyor. Hayır. Stockwellli.

Müzik olağanüstü. Ağıt yakarcasına yavaş çalınan gitarlar, şaşılacak derecede genç blues rockçılarının yaşlı

ve bilge sesleri, dik kafalı raunch'n'roll kadınlarıyla yumuşak, göksel ve billur sesli bakireler, saykodelik müziğin yankılanan sarmalları, savaş ve aşk şarkıları, büyük ozanların esrik düşleri. Ormus müziğe sarılarak gerçekliğe tutunabiliyor. Müzik ona zaten bildiğini anladığı doğruları söylüyor. Müzik boğazında, âdemelmasının yumurtasında kuluçkadan çıkmayı bekleyen kuşa seslenen, onunla aynı türe mensup dev gibi bir vahşi kuş.

Ormus, Hawthorne ve Waldo bir uyku düzeni oluşturuyorlar. Sıkışık stüdyoya ikişer ikişer giriyorlar, Ormus ve Hawthorne, Hawthorne ve Waldo, Waldo ve Ormus. Zaman önlerinde sonsuza uzanıyor, kara parçası rüya gibi kayıp gidiyor ve yağmurla alkolün kozasında kendi kendilerine konuşuyor olduklarını hayal etmek onlar için çok kolay. Şarkıların arasında yayımlananlar: içsel monologlar, harap olmuş bilinçlerinin yorgunluk-ve-viski-kokan sayıklamaları.

Gece vardiyalarından birinde, türlü türlü canavarların kol gezdiği sabahın erken saatlerinde Ormus, yardımcı diskcokey Waldo'nun uyuyakaldığını fark ediyor. Sevgilisiyle gizli gizli konuşurmuşçasına gökyüzüne fısıldayarak Vina'ya sesleniyor. Kabininde hareketsiz duran Eno yorum yapmıyor. Elektriğin içinde kaybolmuş durumda, kendini sinyalin sürekliliğini, sesin saflığını sağlamaya adamış. Hatta belki de Ormus'un yakarışını dinlemiyor bile, yalnızca sesin tınısıyla seviyesini duyuyor, düğmelerine basıyor, göstergelerine bakarken inip çıkan renkli çubuklar gözlerinden yansıyor.

Orada mısın aşkım, diye fısıldıyor Ormus. Ah benim kaybolan aşkım. Bana güvenmedin ve ben yaralandım, gururlu davranarak gitmene izin verdim. Şimdi sana layık olduğumu göstermeli, çalışmalı, bir şeylerin peşinde koşarak külfetli dünyayı sırtlamalıyım.

Mull Standish geminin telsizinden acil bir mesaj

gönderiyor. Aynı zamanda telsiz operatörü olan ikinci kaptan metnin kopyasmı çıkarıyor ve –Ormus'un monoloğunu dinleyen– Kaptan Pugwash çok etkilenerek Standish'in mesajını Eno'ya elden teslim edince Eno kâğıdı çevirip pencereye yapıştırıveriyor. Bu harika, diye okuyor Ormus kâğıtta yazanı. Kim bu kadın? Gerçek mi? Uydurdun mu? Onu çabuk bulmasan iyi edersin. Böyle devam et. Her akşam yeni bir bölüm. Bu sayede dinleyici sayımız deli gibi artacak. Karasevdalı yüzen Romeo ona aldırış etmeyen sevgilisine şarkılar söylüyor. Şarkıcı mı olmak istiyorsun? Doğru yerdesin. Böylelikle dinleyici kitlen oluşacak, hem dikkat çekeceksin hem de zihnini boşaltacaksın. Bu sayede isim yapacaksın.

Vina Apsara, Ormus'un çağrısını duymadı. O Amerika'da ve Ormus'un İngiltere kıyılarında ıslak ve özlem dolu bir şekilde adını haykırdığını bilmiyor.

Kimse bunu ona söylemiyor. Henüz zamanı değil.

Migren ağrıları yeniden başlıyor. Gitgide şiddetleniyorlar. Ormus kimi zaman uyuması gereken saatlerde gözünü dahi kırpamıyor. Kamarasında bırakılmış gazetelerden birini alıyor – zorla da olsa oğulları biraz kültürlensinler diye gazete getiren Mull Standish olmalı, oysa onlar vakit kaybetmeden hepsini birden asla girmedikleri ve artık Ormus'un inziva odasına dönüşmüş olan kamaraya fırlatıp attılar. Ünlü Amerikalı yazarların kitapları, Sal Paradise'ın seyahat etme tutkusu, Nathan Zuckerman'dan *Carnovsky*, Kilgore Trout'un bilimkurgu kitapları, daha sonra çok meşhur olacak *Caldofreddo* filminin yazarı Charlie Citrine'den bir oyun – *Von Trenck*. John Shade'in şiirleri. Avrupalılar da var: Dedalus, Matzerath. Ölümsüz Pierre Ménard'dan biricik *Don Quijote*. F. Alexander'dan *Otomatik Portakal*.

Bu yılın meşhur fantastik korku kitabı, *Watergate Skandalı*'nda gelecek Amerika Başkanı Nixon (Başkan Nixon! Nasıl fantastik bir kitap olduğunu artık siz düşünün) Demokrat Parti mensuplarının ofislerini dinlettirmeye çalıştıktan sonra istifa etmek durumunda kalıyor, sonunda bu suçlamanın doğruluğu kanıtlanıyor, hem de beklenmeyecek kadar mantıksız bir şekilde Nixon'ın kendi ofisini de dinlettiği ortaya çıkınca, ha ha ha, bu insanların bizi güldürmek için yapmayacağı şey yok.

Fakat Ormus ne zaman bu kitaplardan birini eline alsa beyni fır dönüp zonklamaya başlayınca tek bir satır dahi okumadan bırakmak durumunda kalıyor. Beyni keşmekeşlikten patlamak üzere ve gözlerini kapadığında gözkapaklarının ardında ölü ikiz kardeşi Gayo'nun tavır değiştirmiş olduğunu görüyor. Gayomart artık kaçmak yerine ona doğru geliyor, yanında durup tıpkı aynaya bakan biri gibi Ormus'a bakıyor. Sen değiştin, diyerek sırıtıyor Gayomart Cama. Belki oradaki Gayomart ve sen de şimdi burada, bu gerçekdışılığın içine hapsolmuş durumdasın. Belki seni hayal eden benim. Gayomart'ın ışıltılı sırıtışındaki düşmanlık Ormus'u dehşete düşürüyor. Neden benden nefret ediyorsun, diye soruyor. Neden sence, diye yanıtlıyor kardeşi. Ölen benim.

Gayo'yu uzak tutmak için gözlerini yummamalı. Öyle yorgun ki ağırlaşan gözkapaklarını açık tutmak için parmaklarını kullanmak zorunda. Küçük kamarasındaki monitörü açıp vardiyalarında çalışmaya devam eden Crossley kardeşlere odaklanmaya çabalıyor.

Antoinette Corinth, seni uykusuzluk hastası cadı, eğer dinliyorsan ki dinlediğini biliyorum, çünkü hep dinliyorsun, sıradaki şarkı sana geliyor. Hawthorne'dan sana sevgiyle. Waldo da kendi kişisel selamlarını eklemek is-

terdi, ancak kendisi şu anda ne yazık ki odasında biraz hasta. Bu şarkı senin dehanı onurlandırmak için geliyor, Ey kara büyü kraliçesi, pentagram prensesi, Barones Samedi[1], cadılar prensesi, Giza Piramitlerinin sırlarına vâkıf, iyi olan her ne varsa dağıtan, usta terzi, Ey bizi emziren Annemiz. Senin ismini aldık ve biz alır almaz sen onurlu Korint[2] geleneklerini benimseyerek isminden vazgeçtin. Anne bizi affet, çünkü biz kendimizi sattık. Anne bizi affet, çünkü sana kötülük edenin parasını aldık. Ona karşı olan hoşnutsuzluğunu aştığın, en haklı öfkeni bile yüce ruhunda bastırabildiğin gibi kara listene girmemize izin verme, tabii bu mümkünse, çünkü sahiden mangıra, dünyalığa ve ekmeğe, en çok da ekmeğe ihtiyacımız vardı. Bizi affet Anne çünkü biz Babamız Kraliçe'nin savaşçılarıyız ve burası muhteşem 199, Radyo Freddie ve sizin gibi tüm gece kuşlarıyla kendi sevgili Annemize Manfred Mann geliyor, Tanrı'nın bizim yanımızda olduğunu hatırlatmak için.

Hawthorne'un tiradını dinlerken Ormus Cama'nın aklına Sanjay Gandhi'nin, babası Feroze'yi terk ettiği için annesi Indira'ya karşı beslediği efsanevi öfke geliyor. Mull Standish Indira'nın dönüşüme uğramış hali, diye düşünüyor, vahşi oğluna karşı güçsüz olan, Sanjay'a bir ömür boyu yetecek kadar öfke sağlayan Indira.

Manfredd Mann ile The Searchers gruplarının şarkılarının arasındaki boşlukta, Tanrı var mı? diye soruyor Waldo Crossley. Büyük soru. İyice düşünün.

Hawthorne, bu kez The Searchers ile The Temptations arasında, Eğer Tanrı yoksa neden erkeklerin meme uçları var, diyerek cevabı yapıştırıyor.

1. Baron Samedi, Haiti kara büyülerinde adı geçen bir karakter. (Ç.N.)
2. Corinthian (Korintli) soyadıyla kelime oyunu var. (Y.N.)

Öte yandan, Tanrı'nın olmaması Peter, Paul ve Mary'nin var olmalarına bir açıklık getiriyor, diye mantık yürütüyor Waldo ikna edici bir tavırla The Temptations ile Righteous Brothers arasındaki boşlukta.

Eğer Tanrı yoksa bu musluğu kim açık bıraktı? diye kükreyerek masayı yumrukluyor Hawthorne "Unchained Melody" biterken. *Şah mat, sanırım.*

Sırada The Miracles var. Yağmur devam ediyor.

İlk on beş günlük sürenin sonunda Crossley kardeşler Ormus Cama'yı konuk yatak odasında konaklayacağı annelerinin evine götürüyorlar. Ev dedikleri şey, annelerinin Chelsea'nin kenar mahallelerinden birinde, King's Yolu üzerindeki çok sayıda virajı geçince havagazı fabrikasıyla Wandsworth Köprüsü Yolu arasına sıkışmış olan geri kalmış bu bölgede birbirinin tıpatıp aynısı kırmızı tuğlalı evlerden birindeki giysi dükkânının üst katında yer alan ufak bir daire; yine de zaman tam da bu noktada fır dönüyor gibi, ne de olsa boyutla kütle arasındaki farkı biliyor. Yalnızca gerçekten devasa olan şeyler onu itip kakabilir. Burada, bu unutulmuş bölgede zaman muazzam bir çekim gücü, her şeyi yutan bir kara delik bulmuş.

Bir zamanlar Vina da buraya gelmişti. Uyduruk bir elbise almıştı.

Butiğin –uzun ömürlü olmayacak yeni bir kelime– adı Cadılar Yüksek Uçar ve daha şimdiden efsaneleşmiş durumda: yani, bu gibi konularda söz sahibi olan kimseler zaman içinde *zeitgeist*'ın –gözden düşecek sosyetik kelimelerden biri daha– tanımlanacağı sığınaklardan biri olacağı görüşünde hemfikir. Yeni nesiller şimdiden Cadı'yı baş tacı etmiş durumda. Şehri kendi çekim alanına doğru çekiyor, anı kendi iradesine göre şekillendiriyor. Olay ufkunun içinde evrenin yasaları işlemiyor. Karanlık

hüküm sürüyor. Tek kanun Antoinette Corinth.

Mick Jagger'ın da bu elbiseleri giydiğine dair söylentiler dolanıyor, hani şu kadife ve dantel karışımı olanlar. John Lennon'ın beyaz limuzini haftada bir uğruyor ve şoför bu büyük sanatçıyla karısı denesin diye raf raf elbise alıyor. Alman fotoğrafçılar Cadı'nın pencerelerini moda çekimlerine arka plan olarak kullanmak üzere donuk yüzlü modellerle birlikte geliyorlar. Butiğin boyalı pencereleri çok meşhur, üzerinde Oz dünyasındaki Batı'nın Kötü Cadısı'nın resimleri var. Kıkırdayarak Zümrüt Şehir'in üzerinde uçuyor. Duman saçan süpürgesiyle gökyüzüne yazı yazıyor. *Teslim ol Dorothy*. (Zırcahil ve modadan bihaber olan kimseler bunu dükkânın adı sanıyor. Bu tür insanların dükkâna alınması her koşulda yasak. Antoinette Corinth, Dorothy Gale'den, köpeğinden ve tüm Kansas, bir metafor olan düz, bomboş ve yavan Kansas sakinlerinden nefret ediyor. Antoinette Corinth Mrs. Gulch'ın ta kendisi.)

Antoinette sarı tungsten sokak lambasının aydınlattığı butik kapısında oturuyor, üzerinde kasıklara kadar inen siyah dantelli bir mini elbiseyle ona uygun bir şal var ve sosyete modacısı ve aynı zamanda ilk destekçisi Tommy Gin olduğu sonradan anlaşılan yelekli bir çıtkırıldımla konuşuyor. Oğullarının yanağını okşamalarına izin veriyor, Ormus'un kibar selamını duymazdan geliyor. Gin de onu yok sayıyor. Ormus, Hawthorne ve Waldo'nun peşi sıra Cadı'ya giriyor.

İçerisi zifiri karanlık. Boncuklu, ağır bir perdeden geçer geçmez sanki kör oluveriyorsunuz. Havada yoğun bir tütsü ve silhat esansı kokusunun yanı sıra Radyo Freddie'nin güvertesinde yasak olan maddelerin aroması da var. Saykodelik müzikler kulağınızı ele geçiriveriyor. Bir süre sonra içinde birkaç hareketsiz siluet olduğunu seçebildiğiniz belli belirsiz bir mor ışığın farkına varıyor-

sunuz. Bunlar muhtemelen kıyafetler ve muhtemelen satılıklar. Sormak istemezsin. Cadı korkutucu bir yer.

Butiğin derinliklerinde güçlükle fark edilebilecek bir başka siluet daha var. Bu kadın. Kadın dükkânı idare ediyor ve yanında Twiggy bile geçici kilo sorunu olan bir ergen gibi kalıyor. Teni oldukça solgun, çünkü hayatını karanlıkta oturarak geçiriyor. Dudakları parlak siyaha boyalı. Kadının da üzerinde siyah bir mini elbise var, fakat onunki dantel değil kadife. Bu onun kentli vampir tarzı. (Diğer tarzı, yani büzgülü siyah gömlek giyip gözlerini siyaha boyaması Antoinette Corinth tarafından "ölü bebek" olarak tanımlanıyor.) O döneme özgü bir şekilde bacaklarını çarpıtıp ayaklarını içe doğru basarak ufak, azılı bir T harfi yapmış. Parmaklarında kocaman gümüş bir muşta, saçlarının arasındaysa siyah bir çiçek var. Yarı aşk çocuğu, yarı zombi, döneminin temsilcisi.

Ormus onu etkilemeye çalışıyor, kendini tanıtıyor, İngiltere'ye yeni geldiğinden bahsediyor, Radyo Freddie'nin güvertesindeki ilk programından söz açıyor ve tam bu noktada, mor pusun arasında parlayan gözlerindeki şahmeran ışıltısıyla yüz yüzeyken söyleyecekleri bitince kekeleyerek susuyor.

Radyo konuşması bitti, diyor kadın, Diyalog öldü.

Bu çarpıcı bir bilgi. İnsan doğasının neo-Kantçı, Bakhtinci tanımı –özneler arası diyalogla, , kendi yarım kalmışlıklarımızın yaratıcı etkileşimiyle birbirimizi sürekli olarak değiştirdiğimiz görüşü– beş sözcükle bertaraf edildi. Özünde Apolloncu olan iletişim evreni kadının sefahat düşkünü post-anlatım tanımının kibirli gücü karşısında aciz kalıyor. Fakat Ormus böylesine köklü bir değişimi sindiremeden Tommy Gin arkasında Antoinette Corinth bağırıp çağırdığı halde bir hışım dükkâna dalıyor. Dinle, adamım, üzgünüm, adamım, diyor Gin, Ormus Cama'nın iki elini birden tutarak, Bu Cadı, adamım,

şaka yapmayı seviyor. Yani sen Hintlisin, ben Hindistan'ı çok severim. Maharişi, adamım. Ve Buddha, Tanrı Krişna. Çok güzel.

Ve Ravi Şankar, diyor Ormus dostane davranmaya çalışarak. Ama Tommy Gin sayabileceği Hintlileri tükettiğinden yalnızca öfkeli bir şekilde başını sallamakla yetiniyor. Doğru doğru, diyor başını sallayıp gülümseyerek.

Doğru, diye tekrarlıyor Ormus Cama.

Ama benim orada söylediğim şey –Gin mahcup özrüne geri dönüyor– yani sana biraz fazla yüklendim, adamım, ama bunun sebebi bu kadının sürekli olarak insanların aklını kurcalayıp durması, yani, inanabiliyor musun, bana senin *Yahudi* olduğunu söyledi. Bunu anlarsın, adamım, yani bunu nasıl, evet. Ama değilsin, adamım, değilsin işte. Of, vay canına.

Hey, Hintli, diye bağırıyor Antoinette Corinth uzun bir ağızlığa takılı çift kâğıtlısını sallayarak. Belki de bana şu zamazingo ip numaralarından birkaçını öğretmelisin. Ç*ok* büyük bir yanılgı içinde değilsem Kraliçe'yi iyice bağlamış gibi görünüyorsun.

Ormus Cama, Gin ve Antoinette'in karşısında sanki kötücüllükle yüz yüze olduğunu hissediyor. Gin sayılmaz: O sinir bozucu laf sokucunun teki. Ama Antoinette Corinth'ten neredeyse apaçık bir şekilde hınçlı bir kötücüllük fışkırıyor. Bu, korsan radyo dalgalarında oğulları tarafından göklere çıkarılan, her tür öfkeden arınmış bilge kadın değil. Bu kadın öyle düpedüz bir kincilikle dolu ki, öfkesinin hedefi olduğunu düşünmesini gerektirecek hiçbir şey olmamasına rağmen Ormus fiziksel olarak tehlikede olduğunu hissediyor. İster istemez gerilemeye başlayıp karanlıkta bir şeye çarpıyor. Portatif elbise raflarından biri devriliyor, askılar yerlere saçılıyor.

Hah! Hah! (Antoinette Corinth'in kahkahası bir sigara tiryakisinin öğürtüsünden farksız.) Sevgili miniğim.

Baksana dehşete kapılmış. Ormus, bebeğim. Unfold Yolu'na hoş geldin.

O gün akşamüzeri Mull Standish telefon ediyor: Her şey yolunda mı? İyi davranıyor mu? Ve Ormus yanıt veremeden: Müzik dünyasındaki geleceğin. Bunun üzerinde çalışıyorum. Planlarım sağlamlaşmak üzere. Georgie Fame plağının BBC'de çalınamadığını ve şimdi bizim sayemizde ilk üçe girdiğini biliyor muydun? Bu büyük bir adım. Korsanların gücünü kanıtlıyor. Ve bir sonraki kanıt sensin. Çünkü adı sanı bilinmeyen biriyle aynı şeyi yapabilirsek, işte o zaman rüştümüzü ispatlamış oluruz. Repertuvar hakkında konuşmalıyız. Müzisyenler hakkında konuşmalıyız. Konuşmalıyız işte, bu kadar. Bana ne zaman diye sorma. Çalışıyorum. Senden çok ileride yim. Sonuca varmak üzereyim. Hazır ol.

Şimdi dönüp bakıyorum da Mull Standish'in Ormus Cama'ya âşık olduğuna hiç şüphem yok: çakırkeyif, ergen ve aptalca bir sevgi. Ama o aynı zamanda kaliteli ve karakter sahibi biri olduğundan sözünü tuttu. Bir dünya yıldızı haline getirdiği sanatçıyla ortak çalıştığı yıllar boyunca bir kez olsun cinsel anlamda canını sıkacak bir davranışta bulunmadı. Mull Standish olmasa –grubu bir araya getiren, enstrümanları ayarlayan, kayıt stüdyolarını kendi cebinden para vererek tutan ve tek başına reklam yapan Mull olmasa– Ritim Merkezi olmazdı. Ve Ritim Merkezi olmasa VTO olmazdı.

O gece, Cadı'nın üst katındaki ufak dairede telefonda konuşurken Ormus hâlâ kuşkulu: Benden ne istiyorsun? bilmek istiyor.

Mull Standish'in sesi bir an için titreyip tokluğunu yitiriyor. Oğullarım, diyor duraksayarak. Oğullarıma benim hakkımda iyi şeyler anlat.

Bu kolay değil. Radyo Freddie'deki tutsaklıklarından kurtulmuş olan Hawthorne ve Waldo Crossley algı kapılarını aralamakla meşguller. Annelerinin ininde –tavanda burçlar kuşağı, usturlaplar, Ching çıkartmaları, armonik Tibet ilahilerinin reklamını yapan el ilanları, kedi, süpürge, aklına ne gelirse– annelerinin yardımıyla yarı baygın vaziyette kendilerinden geçiyorlar.

Kesmeşekeri sahiden çok seviyorlar diyor Antoinette Corinth gülümseyerek. İki hafta sonunda zavallı dilleri bir karış dışarıdaydı. Ya sen, Şark prensim? Bir şeker mi yoksa iki mi?

Sözde egzotik Doğu'da geçen bir ömre rağmen Ormus cadılarla tanışmaya alışkın değil. Afgan kiliminin üzerinde beceriksizce bağdaş kurmuş otururken ağırlığını kalçasının bir yanından diğerine kaydırarak uzatılan uyuşturucuyu geri çeviriyor. Antoinette'in kendi seçimi olan karanlıkta görebilmek için gözlerini iyice kısmışken kafesteki papağanı, Meksikalı *chac-mool* heykelini, Brezilya samba davullarını fark ediyor. İnsanların adak olarak kullanıldığı kanlı kadim dinlerle ilgili kitaplar. Latin aksanlı bir büyücü. Ormus onu ciddiye almakta güçlük çekiyor. Bu bir tür gösteri, öyle değil mi, bir duruş, bir oyun. Bu "kültürde" insanların oyunlara ayıracak vakitleri olur. Hatta belki oyun oynamaktan başka bir şeye vakit ayıramazlar. Bir yetişkin çocuk "kültürü".

Mikroskop altındaki bakteriler.

Antoinette, Ormus'un bu öteberiye olan ilgisini fark edip kuşkuya düştüğünü anlayınca kendini haklı çıkarmak için uzun bir söyleve başlıyor. "İnsanlar hep daha iyisini arıyor. Bir alternatif. Ve işte önümüzde bu muazzam yasak bilgi külliyatı var, tamamen anlaşılır, fantastik düzeyde bilimsel, tüm insan ırkının gizli öğretisi ve bunların tümü saygın sınırların ötesinde. Neden? Eh, bu çok

açık. Çünkü güce erişimimiz olmasını istemiyorlar. Karanlık sanatların *nükleer* gücü."

Bu bir kısmı. Artık Ormus onu daha açık bir şekilde görüp duymaya başlıyor. Tam bir laf cambazı gibi konuşuyor: kendini beğenmiş, Gerçek İnanan. Çılgınlığın eşiğindeki çağa ait yarım yamalak bilgileri kullanarak muhtemelen acı verecek kadar sıkıcı olduğundan korktuğu hayat hikâyesine renk katmaya çabalıyormuş gibi konuşuyor. Hem bu nasıl biri böyle? Mesleğinde başarılı, fakat aşkta şanssız olan bir terzi. Ormus çocuklarını bebekleştirdiğini düşünüyor, onlara sürekli olarak halüsinojen uyuşturucular vermek, onları bebekleştirip âciz ve kendisine muhtaç bir hale getirmenin; onları kendisinin kılmanın bir yolu. Ormus, çağın ruhuna karşı aniden hissettiği mide bulandırıcı bir tiksintiyle Antoinette Corinth'in hoşlanılacak bir yanı olmadığını düşünüyor: baskıcı, kendi kendine olayları dramatize eden cırlağın teki.

Davulları çalıp çalamayacağını soruyor. Antoinette dumanlı zihninin halkalarında gözden kaybolmak üzere ve belli belirsiz el sallıyor. Şevkli, yumuşak dokunuşlarla ipeksi ritimler parmak uçlarından akıyor. Sanki davullar onunla, o da davullarla konuşmak için can atıyorlarmış gibi. En sonunda şöyle düşünüyor: En sonunda, arkadaşlarımı buldum.

Siktir Olası Cennet, diye homurdanıyor Antoinette Corinth ve bayılıyor. Ormus'un umurunda değil; o kendini sambaya, havada uçuşup davul derisini döven parmaklarının altındaki karnavala kaptırmış durumda.

Bir alt kata inip yattıktan uzun bir süre sonra Antoinette'in yukarıda uyanıp etrafı yıkıp döktüğünü duyuyor. Tuhaf ilahiler, şakırdayan parmak zilleri ve aya doğru uluyan bir kadın sesi duyuyor.

Gizemciliğin sersemlettiği, doğaüstü olanın şaşkına çevirdiği, psikotropik, bilinmedik tanrılara âşık bu İngiltere onu dehşete düşürmeye başlamış durumda. Bu İngiltere tam bir felaket bölgesi, yaşlılar uzak topraklarda ölmeye gönderdiği gençleri yok ediyorlar ve buna karşılık olarak gençler de kendi kendilerini mahvediyor. Ormus yalnızca savaşa değil aynı zamanda içinde bulunduğu çağın dengeleyici özgürlüğüne karşı da tutucu bir tepki veriyor ve bu ülkeyi daha iyi tanıdıkça tepkisinin şiddeti artacak. Hasara, yıkıma, kendi kendine verilen acılara, hippi kıyafetlerine, akıl yürütmenin yerini alan saçmalıkları sorgusuz sualsiz kabullenmeye, birtakım gurularla çakma liderlere olan eğilimlere, mantıktan uzaklaşılmasına, bir tür ayrıcalıklar cehennemine düşülmesine karşı bir isyan.

Zaman içerisinde bu felaket bölgesiyle ilgili şarkılar besteleyecek, uzay boşluğunda kaybolup giden bir nesli şiddetle eleştiren şarkılar, içinde bulundukları kültürün ironik bir şekilde tersine işlemesi sonucunda tam da saldırdığı insanların marşı haline gelen ve vahşi bir öfkeyle patlayan şarkılar. Kendi kendine muazzam bir yalan –umut ve güzelliği temsil ettiklerini– söyleyen bu sonu gelmiş ipsiz sapsız çökük nesil, Ormus Cama'nın depremi andıran şarkılarında gerçeği duyacak; bu acımasız aynalara bakıp kendi kendileriyle yüzleşecek. Ormus Cama neyle karşı karşıya olduğunu anlayarak M. Henri Hulot'nun deyimiyle kendi Batılı sesini bulacak. Ve Vina'nın bedeninde ilk ve tek aşkını, benliğini keşfedecek.

Sir Darius Xerxes Cama İngiltere'ye yaptığı hayal kırıklığına uğratıcı yolculuğundan döndüğünde, kâhyası Gieve doğru olamayacak kadar saçma olduğunu düşündüğü, ancak yanlış olduklarını doğrulamak için Darius'a ihtiyaç duyduğu bazı yalanlarla ilgili olarak onu sorguya çekti:

Efendim diyorlar ki İngiltere'de bir adamın işi olmazsa devlet ona para veriyormuş. Evi olmazsa devlet ona bir *pukka* veriyormuş, kaldırım üstüne kurulmuş bir *jopadpatti* kulübesi değil, bildiğiniz beton bina. Eğer kendisi ya da ailesinden biri hastalanırsa devlet hastane masraflarını karşılıyormuş. Eğer çocuklarını okula gönderemezse devlet bedava gönderiyormuş. Ve yaşlanıp işe yaramaz bir hale geldiğinde devlet geri kalan ömrü boyunca her hafta bu beş-para-etmeze trink para veriyormuş.

Bir devletin böyle işleyebiliyor oluşu Gieve'in doğal dengesini alt üst etti. Darius iddialarının aşağı yukarı doğru olduğunu onayladığında kâhya buna dayanamadı. Alnına bir şaplak indirip başını iki yana sallayarak bir süre sessiz kaldı. Sonra şöyle dedi, "O zaman efendim, *İngiltere'de neden hâlâ mutsuz insan var?*"

Yerkürenin bu ayrıcalıklı köşesinde yaşayanlar neden mutsuz olur ki? Evet, tamam, savaş var, diye kabul ediyor Ormus. İyi de bu her şeyi haklı çıkarır mı? Bu, insanların kendilerini heba edip adına barış diyebilmeleri anlamına mı gelir? Bu, insanların dünyanın çivisini söküp *–ve sonrasında olan biteni izleyip–* adına özgürlük diyebilmeleri anlamına mı gelir?

Kapıldığı dehşet, kötü şeyler olacağına ve kıyametin –yerküredeki çatlaklar, uçurumlar, dört atlı, bin yıllık kıyamet biliminin geçmişinde her ne varsa– yaklaşmakta olduğuna dair önsezisi, istemeden sahip olduğu kendi ileriyi görme yeteneği, yani bir başka gerçeklik göstermek üzere onu çağırıp duran ama bu çağrıya uymak –buna emin– delirmekten farksız olacağı için direndiği, gerçekliğin ortasında beliriveren o deliklerin yüzünden artıyor. Acaba bu yeni dünyayla uyum içinde olan, kendi içinde en çok korktuğu şey bu düşsel çılgınlık olabilir mi?

Kadın ona gecenin sonuna doğru geliyor, sakin bir şekilde yatağına giriyor, her tür duygudan yoksun, bir tür uyuşturucunun etkisinde gibi. Söken soğuk şafağı takip eden kızarık-gözlü, ağız-kokulu saatlerdeki seks pek inandırıcı değil, zayıf ve kısa; kuru kuruya kertmekten farksız, görev gibi. Sanki cinselliğin sonu: evli bir yaşlı çiftin son kırışık birleşmesi. Yorgunluk bedenlerini sarıverince uykuya dalıyorlar. İki hafta sonra Ormus gemiye dönecek ve burada bir başkası uyursa kadın uyurgezer bir halde bu kez onun koynuna girebilir.

Gökyüzünde Binbaşı Ed White uzayda yürüyor. Çerçeveden çıkmış durumda. On dört dakika boyunca asıl yabancı o olacak, Dünya'nın üzerinde, Gemini 4 uzay mekiğinin dışında havada asılı duran tek hisli yaratık. Kendinden geçtiği için Gemini'ye ancak uzay ikizi olan yardımcı astronot tarafından ikna edildikten sonra girecek.

Televizyonda Mr. Ed adında bir at var ve Ormus Cama uykuya dalmak üzereyken bu ikisini birbirine karıştırmasına izin veriyor. Uzaydaki ilk insan başlı at. Ya da Pegasus, kanatlı atların sonuncusu bu çarpık, post-klasik çağımıza dönüyor.

Kadın onu insanların Binbaşı ya da hatta Mr. Ed dışındaki uzaylı yaratıklara inanma ihtiyaçlarını tatmin eden UFO[1] adındaki bir gece kulübüne götürüyor. Mikroskop lamlarının arasına sıkıştırılmış renkli yağlar müziğin ritmine göre hareket ediyor. Saçı başı dağınık kafalar arabaların ön camlarına asılan oyuncak köpekler gibi müziğe göre sallanıyor. İnsanın genzini yakan bir duman var. Bu esrik karanlığın arasında ne işi var, özellikle de Vina bambaşka bir yerde beklerken. Ya da beklemezken.

1. Tanımlanamayan Uçan Nesne, yani Uçan Daire. Burada UnFOId Yolu ile kelime oyunu var. (Y.N.)

Hemen yanında sessizliğin örttüğü kadın ise önündeki peçetenin üzerine bir şeyler karalayıp "unfold" kelimesiyle oynuyor. *UnFOld Yolu.*

Burada, yeraltında bile kendini havada, dışarıda, asılı duran, her şeyi öylece izleyen Gemini astronotu gibi hissediyor. Kendinden geçmiş. Var olmayı bekliyor.

Gündüzleri kent sokaklarında yürüyor, başka, daha yaşlı İngiltereler arayıp onları gerçek kılıyor. Uyuşturucu desteğinden kaçınıyor. Burası ve o harika, tanıdık tuhaflığı zaten aklını başından almış durumda. Bildik binalar arasında tamamen kaybolmak, yıllar boyunca yeterli olduğunu düşündüğün sayıda görüntüsünü bir parçan olarak taşımış olduğun kent manzarası hakkında hiçbir şey bilmemek yeterince çılgın bir deneyim. Acayip sigaralar içmeye gerek yok. Aylak aylak dolaşan, o muazzam, kirli nehirle boz bulanık günbatımlarının mutlu ettiği Ormus Cama birdenbire kalbini taze, mayalı beyaz ekmek kokusuna kaptırıveriyor.

Bombay'da da mayalı ekmek vardı, ama çok kötüydü: kuru, elde un ufak olan, tatsız tuzsuz, mayasız ekmeğin daha soluk ve talihsiz akrabası. Sanki "gerçek" değildi. "Gerçek" ekmek dumanı üstünde servis edilen çapati ya da phulka idi; tandır ekmeği ve onun daha tatlısı Frontier tipi ekmek[1], Peşaver ekmeği; reşmi roti, şirmal ve paratha ise lükse kaçmak demekti. Bu aristokratlarla kıyaslandığında Ormus'un çocukluğuna ait mayalı beyaz ekmek dilimleri Shaw'ın ölümsüz çöpçüsü, kendi gibi insanlar için yaratılmış olan Alfred Doolittle'ın tanımını hak ediyorlardı: gerçekte, hiçbir şey hak etmeyen

1. Kuzeybatı'daki Frontier eyaletinde yaşayan Pathanların yaptığı pekmez ve bal tatlılığındaki kete. (Y.N.)

fakirlerdi. Başkentteki çok sayıda fırının –ABC zinciri, Chelsea Fırını– vitrininde alınmayı bekleyen tombul, iştah açıcı ekmeklere benzemiyorlardı. Ormus Cama işte bu dünyaya dalarak arkasına bile bakmadan memleketinin o meşhur ekmeklerine ihanet ediveriyor.

Ne zaman bir fırının yanından geçse kendini içeri girmek zorunda hissediyor. Ekmek alıp tüketmek bir bakıma Londra'daki hayatla ilk gerçek anlamdaki erotik ilişkisi oluyor. Ah, o yumuşacık yataklardan farksız ekmekler yok mu. Dişlerinin arasında capcanlı esneklikleri. Dışı sert, içi yumuşacık: bu mükemmel dokusal karşıtlığın kösnüllüğü. Ey 1965 yılının dilimli ya da dilimsiz Beyaz Çıtır ekmekleri! Ey irili ufaklı Tinler, Danish Bloomerlar, una bulanmış Baplar! Ey cennetin mayalı ekmeği, beni tıka basa doyurana kadar besle! Ormus fırınların genelevlerinde ekmek somunlarının ahlaksızlığı için tek kelime etmeden para ödüyor. Herhangi birinin olabilir, ama bu yörenin parasıyla ödeme yapılır yapılmaz bu ısırmalık lokmalar, bu aşk lokmaları yalnız ve yalnız onun oluyor. Doğu Doğu'dur, diye düşünüyor Ormus; ama Batı mayadır.

Standish ona bir gitar satın almış. Ormus ceplerine taze ekmekler doldurup parklarda oturuyor ve bu yeni dünyadaki varlığına uyacak yeni bir ses bulmak için denemeler yapıyor. Başlangıçta ortaya çıkan şey önceleri yeğlediği ve canı çektiğinde her an geri dönebileceği hard-rock tarzından çok farklı. Fakat bu yeni ses daha hoş, daha yüksek ve söylediği şarkıların daha uzun dizeleri ve tıpkı dansçılar gibi birbirlerinin üzerinden atlayan ya da kıvrılıp daireler çizerek altından geçen daha karmaşık melodileri var. Mull Standish kayıt için bu şarkılardan birini seçecek: *Kadın* (*Sohbetin Ölümü*).

(Tabla davullar, rakataka takatak. Hareketli bir gitar melodisi. Üflemeliler. Waa whup-whup waa, waa whup-

whup waa. O döneme özgü kulak tırmalayıcı gürültüden çok farklı, tok ve cafcaflı bir ses. Kulağa yepyeniyimiş gibi geliyor. Tıpkı üstü kapalı kişisel göndermeler kullanmasına rağmen dinleyiciyi kendi özel dünyasına götürebilen kendi sesi gibi. Karanlıkta yerde yatan bir kız, neden yerdeyim diye soruyor, hayatırnın geri kalanı da berbatken neden böylece yerdeyim. Bir karnaval kostümüne ihtiyacım var ve güneşli günlere, unutulmuş kapkara bir kedi olmak istemiyorum.)

Ormus kadınlarla olan ilişkisine tam anlamıyla yeniden kavuşmuş durumda. Güzelliği ve uzun adımlarının zarafetinden etkilenen kadınlar onu kentin sokaklarından kapıyorlar. Bu yalnız kentin kapıları ardına kadar açılıyor. Kimi zaman Radyo Freddie'deki çaylak olduğunu itiraf ediyor ve ilk kez Batı'ya özgü şöhretin bağımlılık yaratan nimetlerini yaşıyor.

Çok geçmeden aile bağları ve kökleri olan bir Hintli olduğu günler çok geride kalmış gibi hissetmeye başlıyor. Şimdiki zamanın akkor sıcağında tüm bunlar kuruyup ölmüş durumda. Irk artık eskisi kadar sabit bir nokta gibi görünmüyor. Bu yeni bakışların onu belirsiz biri olarak gördüğünü fark ediyor. Daha önce Yahudi sanılmıştı ve şimdi de trotinet ve motosiklet ya da ufak araba yahut Mini süren, takma kirpikli ve topuklu çizmeli kızlar gideceği yere götürmek üzere patinaj çekerek durduklarında onu bir İtalyan, İspanyol, Rumen, Fransız, Latin Amerikalı, Kızılderili ya da Yunan zannediyorlar. O bunlardan hiçbiri değil, fakat yine de karşı çıkmıyor; bu kısa, sıradan tanışmalarda karşı taraf onu nasıl görüyorsa öyle bir koruyucu renge bürünüyor. Doğrudan bir soru yöneltildiğinde daima gerçeği söylüyor, ancak insanların, özellikle de genç kadınların asıl kimliğini cinsel açıdan çekici bulmalarının bu kadar saçma ve uyduruk sebeplere dayanması Ormus'u gitgide daha çok utandırıyor. *Of,*

bu çok tinsel, diyorlar kıyafetlerini çıkarırken. Ç*ok tinsel*, dörtnala üstüne üstüne geliyor. *Tinsel*, tıpkı bir köpek gibi kuyruğunu sallayıp duruyor. Utanıyor ve bu teklifleri geri çeviremiyor. Gitgide daha yükseklere tırmanmakta olan tinsel Hintli şehvetiyle Batı'yı fethediyor.

Burada, tenin sınırlarında. Mull Standish bir kahve içmek için onunla Chelsea'deki Cafe Braque'da buluşuyor. Hiçbir şey saklamayacağız, diye açıklıyor Standish. Sadece bu gerçeği abartmayacağız, yoksa ilelebet etnik kenar mahallelerde sürünürsün. Yaşınla ilgili de yalan söyleyeceğiz. Otuza yaklaşmak bu sektörde bir kariyere başlamak için uygun zaman değil. Burası elektrikli bebekler diyarı[1].

Ormus –asabilikleriyle nam salmış Braque'ın garsonları gitgide sinirlenip küçümser tavırlarla masaya getirdikleri– tabak tabak kabarık Wonderloaf ekmeğiyle tereyağı yerken köklerinden uzaklaşmakla başarılı olmak arasında bir bağlantı kurmaya çalışıyor ve bir sahne ismi seçmenin onursuz bir davranış olmadığına karar veriyor. Hem zaten isimlerini değiştirmeden önce kim Issır Danieloviç adını duymuştur ki, ya da Marian Montgomery, Archibald Leach, Bernie Schwartz, Stanley Jefferson, Allen Konigsberg, Betty Joan Perske, Camille Javal, Greta Gustafsson, Diana Fluck, Frances Gumm ya da zavallı sevgili Julia Jean Mildred Frances Turner'ı. Erté, Hergé, Ellery Queen, Weegee... Takma isimlerin tarihçesi onu ikna etmeye yetiyor. Yine de sonunda bunu yapamayacağını anlıyor. Ormus Cama olarak kalacak. Bunun karşılığında verdiği taviz şöyle: Standish'in ayarladığı müzisyenler toplama olmasına rağmen grup onun adını taşımayacak. Bu ilk grubuna, Vina'yla ilk kez karşılaştığı

1. *Electric babyland*: Jimi Hendrix Experience grubunun *Electric Ladyland* adlı albümüne gönderme. (Ç.N.)

yerin anısına Ritim Merkezi adını veriyor. Ritim Merkezi sunuyor, "Kadın". Bayıldım, bayıldım, diyor Mull Standish kahvesinden bir yudum alıp bastonunu yere vurarak. Evet evet, kulağa çok hoş geliyor.

Tanrı'ya şükür, diye ekliyor Standish. Bir an için gruba Beyaz Ekmek adını vereceksin diye ödüm patladı.

Ormus Standish'in yeni yıldızına sahte bir hayat hikâyesi uydurduğunu, neredeyse her ırk ve ulusu içeren yamalı bir bohçayı ya da azınlıkların koalisyonunu andıran bu hikâyede Hamburg dışında kalan (Beatles benzetmesinden kaçınmak için) tüm Avrupa ülkelerinde türlü türlü güçlükler içinde geçen yılların ayrıntılı bir şekilde anlatıldığını öğrendiğinde artık çok geç olacak. Yoksulluk, ümitsizlik, tüm bunların üstesinden gelme ve nihai ürünün ortaya çıkması. Bunu öğrendiğinde Ormus yaptığından hiç pişmanlık duymadığı gibi oyunun kurallarını açıklayan bir Standish'le yüzleşiyor: Gerçek işe yaramaz. Oysa bu yol kat edecek bir geçmiş. Hem de *upuzun* yollar. *Harika* bir geçmiş. Sen şarkılarını söyle evlat, bırak gerisini Mull Amca halletsin.

Ormus Cama kariyerinin ilerleyen dönemlerinde köklerini reddettiği için sıklıkla şiddetli eleştirilere maruz kalacak. Fakat o zaman Mull Standish çoktan ölmüş olacak.

Standish oğullarının nasıl olduklarını sorduğunda hal ve tavırları bir anda değişiveriyor. Tıpkı bir boğadan farksız olan bu adam gidiyor, çok daha savunmasız ve çekingen bir başkası geliyor. Ne diyorlar? diye soruyor hafifçe yüzünü buruşturarak, kollarını yumruk yemeye hazırlanıyormuşçasına masanın biraz üzerine kaldırıyor. Benim hakkımda ne diyorlar? Anaları yirmi yıldır onları zehirliyor, bana karşı cephe almalarını sağlıyor. Onun ya-

nında güvendeler mi? Tanrı bilir. O delidir, anlarsın ya, sen de fark etmişsindir. Bunun onlar için hiç önemi yok tabii. Ne de olsa o yanlarında olan ebeveyn, oysa ben, benim savunacak bir yanım yok. Ben bırakıp gittim, onları terk ettim, şimdilerde ne diyorlar, pusulamı şaştım. Artık Doğu'ya dönük değilim. Ama elden ne gelir ki? Ama artık buradayım, iyi bir şey olmak istiyorum, hem de çok iyi, gerçek bir şey, ama belki artık çok geçtir, belki de şey olamam.

Baba, diyor Ormus. Kullanmaktan kaçındığın kelime.

Demek benden nefret ediyorlar, öyle mi? Söyleyebilirsin, bunu kaldırabilirim. Hayır; yalan söyle.

Ormus Antoinette Corinth'le yaptığı konuşmayı anlatıyor. Bu seni şaşırtabilir fakat onu sevmelerini istiyorum, dedi. Köprüleri kurmak ona kalmış. Tanrı biliyor ya sahiden çok geç kaldı, ama evet, en sonunda denemeye karar verdiğini görebiliyorum. Tamam. Babalarına yakın olmalarını istiyorum. Hatta onu sevmelerini, oğullarının sevgisinin keyfini sürmesini istiyorum, onların sevgisini öyle çok sevmesini istiyorum ki onsuz yapamasın, onun için bile olsa bunu isteyebiliyorum, neden istemeyeyim ki?

Standish başını iki yana sallıyor, duyduklarına inanamıyor. Böyle mi dedi?

Beklediğim şey de bu zaten, dedi, diye anımsıyor Ormus.

Bu da ne demek oluyor?

Yani umut etme anlamında herhalde. (Ormus objektif durmaya, taraf tutmamaya çalışıyor.) Belki de boş yere kuruntu yapıyorsun. Belki de senin düşündüğünden çok daha bonkör bir yanı vardır.

Evet. Ve belki ay peynirden yapılmıştır, diyor Standish alaycılığa sığınarak. Hey, baksana. Gökyüzünde, Pheasantry'nin üzerinde. Uçan bir domuz değil mi?

Kara, su, su, kara. Zaman damla damla akıyor, süzülüyor, esniyor, büzüşüyor, geçiyor. Ritim Merkezi'nin ilk plağının hikâyesi, korsan prodüktörleri Standish'in ülke çapında plakçıdan plakçıya gezdiği, yalvardığı, ikna ettiği, tehdit ettiği, yalvarmaya devam ettiği: Tüm bunlar çok iyi biliniyor. Şarkı başarılı oluyor ama şaşırtıcı bir başarı elde edemiyor. Ormus'un hava kararıktan sonra kayıp aşkına yönelttiği söylevler şarkılarından daha çok ilgi görüyor. Ama Vina orada değil. Vina okyanusun öte yanında, Rainbow Room'da Diana Ross ile şarkı söylüyor, Amos Voight ile vakit geçiriyor vs. vs. ve karasevdalı âşığından bihaber.

Savaş var, aynı zamanda savaş karşıtları da var. Bir nesil nasıl uygun adım yürüneceğini, nasıl isyan çıkarılacağını öğreniyor, bir grup çocuğu hükümeti dahi korkutan ordulara dönüştüren şarkılar türetiyor. Ne istiyoruz ne zaman istiyoruz. Bir iki üç dört, iki dört altı sekiz. Ho ho ho.

Savaş dışındaki haberler de garip, tuhaf, anlamsız. İspanya'da bir grup aristokrat ihtişamlı bir ziyafetin ardından içinde bulundukları malikânenin büyük salonundan çıkamamışlar. Onları durduran bir şey yok, yine de dışarı çıkmıyorlar. Malikânenin içinde bulunduğu bahçenin kapısında da buna benzer görünmez bir engel içeri girilmesini imkânsız kılıyor. Meraklı kalabalıklar, malikâne müstahdemi, acil durum hizmetleri açık kapıyı zorluyor fakat içeri girmiyorlar. İlahî bir lanetten bahsediliyor. Kimileri gökte Azrail'in kanat çırptığını duyduklarını ileri sürüyor. Azrail'in gölgesi kara bir bulut gibi geçiyor.

Polonyalı bir vatansever olan Zbigniew Cybulski bir arka bahçede, çamaşır iplerine asılı çarşafların arasında öldürüldü. Karnının üstüne konulmuş çarşaf kan içinde. Elinden düşürdüğü ezik bir teneke bardak direnişin sem-

bolü haline geliyor. Hayır: bu kutsal bir kalıntı, ibadet edilmeli. Önünde eğilin.

Paris'te bir Amerikalı kız yere göğe sığdırılamıyor. Ona zırhlı bakire Jeanne D'Arc'ın reenkarnasyonu diyenler bile var. Yeni bir tarikat oluşmak üzere.

Bunlar kalıcı zamanlar değil. Kalıcı olan yalnızca bombalar ve ölüm. Bunların karşısında seks ve müzik yeterli bir savunma olmayabilir.

Ünlü bir film yıldızı trajik bir biçimde öldü. Ona yüzünün ve gülümsemesinin kendilerini eski zamanlardan kalma bir duvar resminin bir parçası gibi hissettirdiğini söyleyen iki arkadaşa âşıktı. Bu iki arkadaş onun için tartıştılar. Sonunda, ufak bir kafede yenilen öğle yemeğinin ardından arkadaşlardan birini arabasına aldı, artık kullanılmayan eski bir köprünün ucuna sürüp kasten suya uçtu. Her ikisi de öldü. Olayı kafedeki masasından izleyen diğer adam sevgilisiyle arkadaşının sonsuzluğa karışmalarını izledi.

Ölmeden kısa bir süre önce bu film yıldızı akustik gitar çalıp şarkı söylediği çok satan bir plak çıkarmıştı. Şimdi bu plak hiç durmadan çalınıyor, İngiltere listelerinde zirveye tırmanan ilk Fransızca parça olarak Françoise Hardy ve diğerlerinin yolunu açıyor. Fransızcası çok iyi olmayan Ormus sözleri anlamakta zorlanıyor.

Herkes kendi keyfine göre hayat girdabında dönüp duruyor?

Böyle mi acaba?

Frederica'nın güvertesinde Ormus Cama, Eno'nun kamara duvarında asılı duran tabelanın değiştirilmiş olduğunu fark ediyor. *Uzak durun.* Sonrasında tabelayı kontrol etmeye başlıyor ve değişim devam ediyor. Bir hafta tabelada, *Fazla yaklaşma* yazılı. Bir başka hafta, *Açık kapı*

bırakma. Bir başka hafta, *Sevme ki sen de sevilme*. Bir başka hafta, *Tatlıya diren*. *Dişlerinden fazlasını kurtarmış olursun*. Mesajlardan biri uzun, kafiyesiz bir şiir:

Tanrılar beni,
Yersiz yurtsuz bir mülteci olmaktan korusun!
Çaresiz bir âcizlik içinde
Çekilmez bir yaşam sürmekten!
Bu acıların en kötüsü;
Ölüm bile daha iyi.

Ali yerlere yatıyor, Uykusuzluk olmalı, diyor Hawthorne Crossley.

Şapka olmalı, diye akıl yürütüyor Waldo. Yoksa, acaba kaçak mı?

Kaçak olsa şimdiye bizi çoktan kapatırlardı, diyor Hawthorne.

Ormus uzun metni görünce sessiz kalıyor. Eno'nun doğrudan kendisine bir mesaj gönderdiğini anlıyor. Metnin acı verici iğneleyişini hissedip makinistle göz göze gelmeye çalışıyor. Oysa Eno bambaşka yerlerde gibi görünüyor.

Ormus ancak uzun yıllar sonra bu metni yazan kişinin Eno Barber değil de Euripides olduğunu öğrenecek. Ama kısa metinler Eno'ya ait.

Sırtını kolla. *Aklını kolla*. Ya bu mesajlar? Bunlar kimin için yazılmış?

Ormus Cadı'da da mesajlar alıyor. Kadın hâlâ aklına esince Ormus'un yatağına giriyor. Konuşacak şey kalmadığından hiç konuşmuyorlar. Birbirlerini selamlıyor, sevişiyor ve sessizce ayrılıyorlar: çiftleşen ruhlar. Ama bazen o da Ormus'a notlar bırakıyor. Bazıları melankolik, anlaşılmaz. *Eğer müzik acıları dindirebilse çok değerli olurdu. Ama kimse hayatın tatsızlığını ve acısını alt etmek*

için şarkıları ya da müzik aletlerini kullanmayı akıl edemedi. Gelgelelim notların pek çoğu, baskın kişiliği kadını boyunduruğu altına almış olan Antoinette hakkında. Antoinette'in güçlükler içinde geçen yaşamıyla ilgili. Yumru ayaklı Standish'le evlendiği için zengin ailesi tarafından evlatlıktan reddedildikten sonra iki küçük çocuk ve sıfır gelirle o piç kurusu tarafından terk edilen Antoinette kendi yetenekleri ve gece gündüz demeden çalışmasıyla içine düştüğü bataktan çıkabilmiş. O *korkutucu bir kadın; onu düşman edinen kimse kolay bir zafer kazanamaz.*

Notlar kafa karıştırıcı. Kimi zaman Antoinette'in öfkesine dair korkuları ifade ediyorken kimi zaman bonkör sevgisini göklere çıkarıyorlar. Kadının özene bezene taramasına rağmen kuş yuvasını andıran kızıl saçları ve çiçekli yelekleriyle böbürlenip duran dar kafalı Tommy Gin için yazdıklarıysa apaçık bir saldırganlık içermekte. *Adam onu kendisi yaratmış sanıyor, hatta her şeyi kendisi yaratmış sanıyor; kıyafetleri, müziği, tavırları, protesto yürüyüşlerini, barış işaretini, kadın hareketini, Siyah Güzeldir'i, uyuşturucuları, kitapları, dergileri, tüm nesli. Sanırın o olmasa kafalarımız bomboş olurdu, ama aslında o önemsiz biri, sadece bir şekilde kendini göstermesini bilen kötücül bir pislik, oysa kadın gerçek bir sanatçı, o tüm bunlara pabuç bırakmıyor, yaralı ruhunun derinliklerinden güzellikler çıkarmasını biliyor ve bekleyin göreceksiniz, her şey bu adamdan kurtulabilir, onu tamamen kesip atabilir, Cadı'nın bir Büyücü'ye ihtiyacı yok ve bir kez kıçına tekmeyi yiyince güneş görmüş vampir gibi kuruyup ölecek.* Görünüşe bakılırsa sessiz kadının içinde epey bir şey birikmiş. Apollon orada. Bu genç kadını sarıp sarmalayan Dionysos bulutlarının ardında güneş tanrısı ışığını yaymaya çabalıyor. Ormus çok geçmeden kadının patronuna delice âşık olduğunu anlıyor. Türlü türlü erkekler ge-

lip geçebilir ama bu iki kadın yani üst kattaki gösterişli olanla alt katın mor karanlığında oturan ufak tefek, harcanmış kadın sürekli olarak buradalar.

Belki de bu farkındalığın şaşırttığı Ormus karada kadının, denizdeyse Eno Barber'ın anlattıklarını kavramakta güçlük çekiyor. Yani burada durmaksızın yaklaşmakta olan bir tehlike olduğunu. Dünyanın sallanmaya başladığını. Çoğu başaktör gibi koronun uyarılarını hiçe saydığını. Korkunç bir rüya gördüğünde dahi –kafaları havaya uçmuş oğlanlar evin merdivenlerinden yuvarlanıp patlak bezelye konserveleri gibi öylece duruyorlar– bu alamete önem vermediğini. Geleceği görme eğilimini bastırmaya çalışıyor, tüm bu esrarlı saçmalığın arasında işaretlerden kaçınıp gerçeğe sarılmaya, müziğe odaklanıp İngiliz hayatının sıradanlığında dimdik ayakta durmaya çabalıyor.

Mutluluğu, beraberinde getirdiği neşeyi, yenilenme fikrini kaybetmemeye çalışıyor.

Düşünceleri gitgide daha çok Vina'ya kayıyor. Yalnızca hayalinde var olan, yaşayan herkesten daha yakından tanıdığı Vina, aynı hayal gücünün sahnesinde bir başka Vina'yla, yetişkin haliyle, bilinmeyen ikiziyle yüzleşiyor. Hayat onu tam anlamıyla bir yabancıya dönüştürmüş. Yeni hayat ve sonsuza dek unutulmayan geçmişin verdiği rahatsızlık. Ölü aile, katledilen keçiler, ağılda kendini asan katil anne. Piloo, Chickaboom, onlar da, ama hepsinden çok ölü, boşlukta sallanan anne ve onun yanında, yaşamakta olduğu bugünün, geleceğinin habercisi olduğundan korktuğu için kimseyi çağıramayan Nissy. Sallanıp duran ayak bilekleriyle uzun, çıplak bacaklar kendi hayal ürünü.

Ormus'un eski korkuları yeniden su yüzüne çıkıyor; Vina'nın gözlerinin içine bakıp, *Hayır, bu geçmişte kaldı* diyerek tuhaf bir günbatımına doğru ilerleyip ha-

yatını bomboş ve anlamsız kıldığını hayal ediyor. Fakat bu tür karanlık düşünceler onu etkilemiyor. Ormus ışıl ışıl, olasılık saçıyor. Kozmik Dansçı'da dibe vurunca yukarıya çıkan yolu görmüştü. Şimdiyse göklere doğru yükseliyor, destansı maceralarının hiçbiri başarısız olmayacak ve zamanı geldiğinde onu bulup elini tutacak ve karanlık çöktüğünde birlikte Metropolis'in parlak ışıltısının üzerinde uçacaklar. Periler gibi, kuyrukluyıldızlar gibi. Yıldızlar gibi. Bu onun hikâyesi, kendi kendine yazmış olduğu ve gerçekliğin uymaktan başka hiçbir şansı olmayan bir hikâye.

Ama şu anda bir başka hikâyeye kapılmış durumda. Söylentilere bakılırsa başka bir galaksi Samanyolu'nu istila edip döne döne kendi yabancılığını tanıdık çevremize sokarak hikâyesini hikâyemize karıştırmakta. Bahsi geçen galaksi küçük, biz (göreceli olarak) büyüğüz; onu paramparça edeceğiz, güneşini yok edip atomlarına ayıracağız. Hoşça kal küçük galaksi, elveda bebeğim ve âmin.

Ormus'un ve Cadılar Yüksek Uçar'ın hikâyeleri artık birbirlerine girmiş durumda. Hangisi hangisini peşi sıra sürükleyecek?

Daha kötüsü: acaba sonunda aynı hikâye oldukları mı anlaşılacak?

Medea[1] olayı diyebileceğiniz şey hakkında düşünüyorum. Bir cadı, Mrs. Corinth olduğuna dair en ufak bir şüphe yok; yanında oğulları var ve bir de onları terk edip gitmiş olan bir baba. Benzerlikler yadsınamaz, özellikle

1. Yunan mitolojisinde bir cadı ya da Tanrıça Hecate'nin rahibesi olarak geçen güçlü bir kadın. (Ç.N.)

de Antoinette'in yaptığı gibi "Crossley" yerine "Corinth[1]" kullanıldığında. Ne yapmaya çalışıyor, amacı insanları korkutmak mı? Yoksa yalnızca Mull Standish'i mi korkutmak istiyor? Gerçekten bir trajedi yaratmaya gücü yeter mi; annelik ve mantık sınırlarını, yaptıklarını kader olarak nitelendirilebilecek boyutlara ulaştıracak kadar aşabilir mi? O bir *alın yazısı* mı? Başlangıçta onu kötücül bulan Ormus artık yarı yapmacık bir şarlatan, yarı sınırlarda dolaşan bir çatlak, sevgililerini seçmek için numerolojiye başvuran, gizemli sembolleri şeytan çağırmak yerine kâbus-karası bez bebeklerini süslemek için kullanan şaibeliden ziyade gerçekdışı bir cadı müsveddesi olarak görüyor. Notları yazanların –Kadın, Eno– aksine Ormus bunu yutmuyor. Hem zaten bu iki sessiz yazıcı, işlev bozuklukları yüzünden çözümleyici olarak güvenilirlikleri sarsılmış olan bireyler. Sonunda Ormus Cama korkunç bir modern trajedinin sahnesinde olduğuna inanamıyor. Antoinette Corinth onun kaderinden sorumlu değil ve olmayacak.

İnsan dostlarımızı küçümseriz, çünkü kendimizi küçümseriz. Onlar –biz– göründüğümüzden çok daha fazlası olabiliriz. Çoğumuz hayatın bize yönelteceği en karanlık soruları dahi yanıtlayabiliriz. Sadece sorulana dek bu bilmecelere bir yanıtımız olup olmadığını bilmeyiz.

Bir trajedi olacak. Antoinette Corinth sorumlu tutulmayacak.

Mull Standish çocuklarını yeniden kazanmak için elinden geleni yapmaya devam ediyor ve Hawthorne ile

1. Euripides'in yazdığı *Medea* adlı oyunda Korint kralı, Medea'nın kocası İason'a kızı Glauce'yi sununca İason Medea'yı terk eder ve çocuklarını öldürür. (Ç.N.)

Waldo yavaş yavaş karşılık veriyorlar. Korsanlık hayatlarının döngüsü, önce bir sonra da ikinci yılına yaklaşırken oğullarının ona karşı olan alaycı tutumları yerini içten gelen bir düşkünlüğe bırakıyor. Sevgi dolu davranışlar: omza dolanan bir kol, evlatlara yaraşır bir saygı çerçevesinde yanağa yöneltilen ve son anda açılarak parmak uçlarının kısacık okşamalarına dönüşen oyunbaz bir yumruk. Kan bağının ihtiyaçları onları birbirlerine yaklaştırıyor. Bir gün içlerinden biri –ikilinin kaçınılmaz olarak daha az savunulan kişisi olan Waldo– kazara Standish'e "Baba" diye sesleniyor ve her ne kadar Hawthorne bu gafından ötürü ona uzun süre kötü davransa da Standish'in gözleri doluyor. Hem aslında Hawthorne sahiden kızgın değil. "Baba" kelimesi onun bile içine siniyor. Bunca yıl sonra.

Yaşanan tersliklerin elbette ki çok faydası oluyor. Korsanların kapatılması için kanunlar çıkartılıyor. Bir zamanlar İspanyol Armadası'nı dağıtıp darma duman eden hava, Standish'in korsan donanmasına da pek şefkatli davranmıyor. Ne de olsa gemileri eski tekneler, üstelik su alıyorlar. Onları fırtınalarla hırpalarsanız paramparça oluverirler. Gitgide artan sigorta sorunları yaşanıyor ve teknelerin tehlikeli olduğu su götürmez bir gerçek.

Yeni bir kara istasyonu var, Radyo 1. Standish'in en yetenekli yayıncılarını elinden kapıyor. Gemileri teker teker kepenk indiriyor. Çok geçmeden geriye yalnızca Radyo Freddie kalıyor, böylelikle yayına ilk başlayan gemi aynı zamanda son kalan oluyor.

Paslanmaya yüz tutan *Frederica* sonunun fazla uzak olmadığını biliyor.

Ormus'un ilk grubu olan Ritim Merkezi bazı ufak tefek başarılar elde edip listelerde ilk elliye yükseliyor,

ama bir türlü mütevazı kırklara ulaşamıyor. Gerçek anlamda bir başarı elde edilememesinin nedeni kısmen de olsa grubun hiç canlı sahne gösterisine çıkmıyor oluşu, çünkü Standish gece kulübü müşterilerinin onları "anlamayacağını" düşünüyor. Onun stratejisi gizemi koruyup kült haline getirdiği grubuna gizli bir hayran kitlesi oluşturmak. Standish'in kendi şirketi olan Mayflower gibi küçük çaplı, bağımsız bir plak şirketine bağlı olmanın getirisi olan güçlükler de var: dağıtım sorunları, kısıtlı reklam bütçeleri. Para artı Victrola'nın birleşimi olan "parola" kelimesini meşhur eden Amerikalı DJ Alan Freed en nihayetinde içe içe kendini erkenden mezara soktu. Freed öldü, ama plak çalmak için rüşvet alma uygulaması halen devam ediyor ve Mull Standish zengin olsa da bu açıkartırma savaşında büyük şirketlerle başa çıkamıyor. Kendi korsanları Ritim Merkezi'nin 45'liklerini çalarken diğer korsanlar çalmıyor. Ve BBC, eh, şimdiye dek BBC'ye karşı bir yolsuzluk iddiası kanıtlanamamış olmasına rağmen Ormus orada da bir türlü listeye giremedi. BBC kendi kararlarını kendisi veriyor, sürü zihniyetine uymuyor. Nasıl yani, ne çalacaklarını çocukların seçmelerine izin mi vermeliler? *Daha neler.*

İngiltere dışında unut gitsin, maalesef. Para yoksa şarkını kimse çalmaz. Vina Amerika'da ancak Ormus'un sesi Atlantik'in ötesinde sıkışıp kalmış durumda. Vina onun yakarışlarını duyamıyor.

Asıl sorun şarkılar. Sözlerde barışık olmayan bir şeyler var. Ormus'un içinde çok fazla insan var, kendi sınırları içerisinde koca bir grup bir araya gelmiş başka başka enstrümanlar çalarak farklı müzikler yapıyorlar ve henüz bunları nasıl kontrol altına alabileceğini keşfetmiş değil: ortadan kaybolan aşkına karşı özlem duyup geceleri Kuzey Denizi'nde Vina'ya seslenen âşık; ona gelecekten şarkılar söyleyen ölü ikiz kardeşinin peşinden gi-

den hülyalı kulak misafiri; kalp atışını andıran gürültülü bir ritme tutkun basit bir rock'n'rollcu; ekmek için alaycı çakma halk şarkıları yazan afacan komedyen; içinde bulunduğu ahmak, yapmacık çağ ile bu çağın son esrik arzusuna karşı sövüp sayan öfkeli bir ahlakçı ve son olarak bir başka olası evrene dair görmekten hoşlanmayacağı anlık görüntülere maruz kalan gönülsüz bir kâhin.

Çeşitliliği çarçur edilen bir zayıflık yerine nasıl gitgide artan bir güç haline getirebileceğini tam olarak anlayamamış. Birden fazla kişiliğin şarkı içinde nasıl tek bir kalabalık haline gelebileceğini. Bir kakofoni değil, bir orkestra, bir koro, büyüleyici bir ses topluluğu. O da tıpkı Standish gibi fazla yaşlı olmaktan endişe ediyor; bunun göz ardı edilebileceğini, önemsiz kılınabileceğini anlayamamış. Kısaca, hâlâ izlenmesi gereken tek bir doğru yol bulmaya çalışıyor. Hâlâ üzerine sımsıkı basabileceği bir zemin, sanatının o sert merkezinin peşinde.

Asıl önemli değişim, tüm gerçek Ormus hayranlarının zaten biliyor olduğu gibi, 1967 yılının ortalarında, Whiteleys süpermarketinin arkasında kalan Bayswater Nehri'nin yakınlarındaki bir stüdyoda gerçekleşiyor. Ormus Cama'nın *Böyle Olmamalı* adlı parçasının kaydıyla ticari olarak piyasaya sürülmesi arasında geçen üç yılın hikâyesi öyle sık anlatıldı ki yinelenmesi gerekmiyor. Bu olayın herkesçe bilinen hali genel hatlarıyla doğru sayılır, öyle olmasa bile *Vahşi Batı* gazete editörünün öğüdü dinlenmeye değer.

Gerçekler efsaneye sığmıyorsa efsaneyi yayımla.

Ormus geldiğinde Mull Standish ses mikserinin yanında asık suratlı bir halde bekliyor. Tamam, hazırım, diyor. Müzisyenleri gönder.

Standish kaskatı kesilip hareketsiz kalıyor. Hepsini mi? diye soruyor.

Bir tek kişi bile kalmasın, diyerek onaylıyor Ormus kabarık köşe takımına oturup gözlerini kapayarak. Ve hepsi gittikten sonra beni uyandır, diye ekliyor.

Artık Ritim Merkezi demek Ormus demek, hem de yalnızca Ormus. Stüdyoda gitarlar, klavyeler, bateriler, kornolar, üflemeli ahşap çalgılar, büyükçe bir kontrbas, ilk Moog orglarından. Baterinin başına geçip çalmaya başlıyor.

Ne, bunların hepsini tek başına mı çalacaksın, diyor her şeyi bilmek isteyen ses karıştırıcısı. Ben ne yapayım, dört bant üzerine ses kaydediyorum.

(Bu adam da kim, demek istiyor. Burası gerçek dünya adamım; on altılık, otuz ikilik, kırk sekizlik makara bantları, ancak rüyanda ya da gelecekte görürsün, şu benim önümdeki sadece bir karıştırıcı, zaman makinesi falan değil.)

Sorun şu ki bunu bir kez yaparsanız bir daha parçaları asla birbirinden ayıramazsınız. Yaptığınız kaydı değiştiremezsiniz. Artık müziği evirip çevirip oynayamazsınız. Kayıt esnasında nihai, geri dönüşü olmayan kararlar verirsiniz. Bunu yapan kişi bir dâhi olmadığı sürece felakete davetiye çıkarmış olursunuz.

Ormus Cama bir dâhi.

Ne zaman bir parça kaydetse –stüdyodaki her enstrümanı az önce kovduğu kayıt müzisyeninden daha iyi çalabiliyor– kayıt kabinine gelip divana uzanır ve gözlerini kapar. Ses karıştırıcı düğmelerini çevirir ve Ormus hoparlörlerden zihnindeki o gizli müzik sesi duyulana dek ona komutlar verir. Şunları ittir, şunları çek, der. Şunu öne çıkar, bunu geri plana at. Tamam, tamam oldu. Bu işte. Hiçbir şey değiştirme. Başlat.

Emin misin, diyor karıştırıcı. Çünkü bu son. Geri dönüşü yok.

Ormus karıştır karıştır diyerek sırıtınca karıştırıcı gülüp ona doğru bir şarkı mırıldanıyor.

Tıpkı bir plastik top gibi yuvarlana yuvarlana sana dönerim.

Ses yükseliyor, dolgun ve heyecan verici bir hal alıyor. Karıştırıcı kolay kolay şaşıran biri değil, parasını alıyor ya sorun yok. İşinde iyi, hemen herkesle birlikte çalışmış, etkilenmiyor. Ama şuna bir bakın, omuzları müzikle bir kıpırdıyor, bir aşağı bir yukarı. Stüdyoda bir aşağı bir yukarı koşup duran, korno çalan, karıştıran, sonra yaylıları ve ardından oynak bir elektronik ritmi devreye sokan şu Hintli herifçioğlunun kulağı çok iyi, çok yetenekli.

Karıştır karıştır!

Artık şarkı söyleme vakti. *Ama sen yanımda yoksun, Ve bana sımsıkı sarılamıyorsun. Böyle olmamalı.*

Kayıt bittiğinde mikser teknisyeni ayağa kalkıp koca patisini uzatıyor. Şarkının yolu açık olsun, diyor. Bugün güzel bir gün geçirdim.

Ormus, Mull Standish'le burun buruna duruyor. Hâlâ öfkeli.

Eee, diye soruyor usulca, sinirli bir şekilde. Hazır mıyım ne?

Standish başını sallıyor. Hazırsın.

Ama bu çok meşhur sahne, insanların hakkında pek konuşmadığı bir olayın hemen ardından geliyor:

Radyo Freddie'nin son gecesinde, sabık feribotun güvertesindeki duygusal kapanış seremonisinde, Kaptan Pugwash ve korsan dostları çürümeye yüz tutmuş takaları için gözyaşı döküyorlar. Dinle, diye ağlıyor Pugwash ölmekte olan sevgilisinin yanında ağıt yakıyormuşçasına, siz sadece radyo programı yapamayacaksınız, ama o bir daha yelken açamayacak, zavallı yaşlı kız. Evet, *Frede-*

rica'nın sonu hurdalık ve elimizden içmekten başka bir şey gelmez.

İçki su gibi akıyor. Eno Barber elinde bir şişe rom, camlı penceresinin ardında oturuyor. Hemen arkasındaki duvarda asılı tabelada, *Git buradan* yazılı. Hawthorne ve Waldo ortaokul ragbi şarkıları söylüyorlar. Genel şaşkınlık hali içinde bu şaşırtıcı zıvanadan çıkış fark edilmiyor ve onları, şevkle bir araya gelen Pugwash güruhuna yaklaştırıyor. Dinah Dinah hadi bacaklarını göster, dizinden az daha yukarısını. Ah, evlenecek adam olsaydım ama Tanrı'ya şükür değilim bayım. Çirkin, kibirli, erkeksi ama yine de masum şarkılar.

Ormus güvertede Mull ile karşılaşıyor. yüzleşiyor. Her ikisi de sarhoş. Mull sallanıp duran teknede ancak Ormus'un omzuna elini koyarak ayakta durabiliyor. Şarkıcı elini itince Mull bir an için sendeleyip hemen toparlanıyor. Seni piç kurusu, diyor Ormus arkadaşına, bana engel oldun. Hem de anasını sattığımın iki yıl boyunca. Ne yapmalıyım? Daha ne kadar beklemeliyim? İyimserlik sanatın ve kendinden geçmenin ve coşkunun yakıtıdır ve sonsuz değildir. Belki de benim başarılı olmamı istemiyorsundur. Önemsiz kalmamı, şöhretini yitiren biri değil de asla şöhret olamamış biri, sana muhtaç bir asalak, lanet olası örümcek ağındaki bir sinek olmamı istiyorsundur.

Mull Standish sinirlenmiyor. Bu doğru, diyor kibarca. Seni yapabileceğim kadar öne çıkarmadım. Kendi ufak plak şirketim vs. Eğer buna engel olmak diyorsan o halde tamam, sana engel oldum. Sana engel oluyorum, çünkü eğer şimdi gitmene izin verirsem başarısız olursun, yere çakılıp kalırsın. Henüz uçmaya cesaretin yok. Belki de hiç olmayacak. Sorun teknik değil. Kanatların yok diye mi endişe ediyorsun? Dön de omuzlarına bir bak. İşte oradalar. Sorun kanatlarının değil taşaklarının

olup olmaması dostum. Belki de taşaksız bir hadımın tekisindir ve hadım geçecek olan hayatının geri kalanı boyunca Cadı'da bir yatakta yatacaksındır.

Gemiyle birlikte onlar da sallanıp duruyor. Ormus Cama'ya harika bir hediye veriliyor. Kendisiyle yüzleşmesine neden olacak kelimeler sarf ediliyor.

Kendinle ilgili ne söylemek istiyorsan söyle, benim için sorun yok, diyor Standish. Beyninin içinde gelecekte liste başı olacak parçaları dinleyen ölü bir ikiz kardeşin olduğunu söylüyorsun, umurumda değil. Sana bir şeylerin göründüğünden söz ediyorsun bebeğim, öyleyse o yıldızı Beytlehem'e kadar izleyip ahırdaki bebeğe bir bak derim[1]. Sorun şu ki sen bunların hepsinden kaçıyorsun, benliğinden müziğine katman gerekip de katmadığın çok şey var. Öylesine yapıyorsun. İnsanlar farkına varıyor. Bak ne diyeceğim, neden sadece siktirip gitmiyorsun. Ben yalnızca faydalanılmayan bir potansiyel görüyorum. Bir yatırımcı olarak bu hiç hoşuma gitmiyor. Benim bildiğim müzik insanın içinden gelir, kendinden, içindeki özden. *Le soi en soi.* Lafebeliği yaptığımız Frankofon gençliğimizde ipekteki ipek derdik.

Standish artık güçlükle nefes alıyor. Tüm benliği bedeninin sınırlarında çatırdıyor. Aziz Elmo ateşi; onun gibi. Çünkü bu adama âşık, ona doğru yolu göstermek için tüm fiziksel sınırlarını zorluyor. Vina'ya mı ihtiyacın var, diye kükrüyor. O zaman bul onu. Hurda teknenin birindeki radyo mikrofonuna mızıldanıp durma. Onu bul ve şarkılarını ona söyle. Yapabileceğin en tehlikeli şey nedir? Onu yap. En yakın uçurum nerede? Oradan atla. Yeter artık! Yeterince konuştum. Hazır hissettiğinde, tabii eğer hazır hissedersen, beni ara.

1. Burada İsa'nın doğduğu yer olan Beytlehem'e ve İsa'nın doğumuna gönderme yapılmakta. (Ç.N.)

Kamaradan yüksek sesle söylenen şarkılar duyuluyor. Yine geleceğim, sen de geleceksin, birlikte buraya yeniden geleceğiz. Gecenin yarısı bir araya gelince her şey yoluna girecek.

Ormus bir hafta geçtikten sonra telefon ediyor.

Hazırlan, ben hazırım. Hazırlan.

Ve sonra, kayıt seansının sonunda, o çok değerli bandı doldurup karşı karşıya geçtiklerinde kavga mı etseler yoksa öpüşseler mi bilemiyorlar.

Müziğin seçim yapmam gerekmediğini söylemesini istiyorum, diyor Ormus en sonunda. Şu ya da bu adam olmam gerekmediğini, oralı veya buralı olmamın fark etmediğini, ne içimde ikizim dediğim, ne gökyüzünün ardında haberler aldığım yerdeki, ne de şu anda önünde duran adam olmam gerekmediğini göstermesini istiyorum. Hepsi birden olacağım, bunu yapabilirim. İşte herkes birden geliyor, oldu mu? Tüm enstrümanları birden çalma fikri de buradan çıktı. Amacım bunu ispat etmekti. Sorunun teknik olmadığını söylerken yanılıyordun. Sanatın sorunlarının çözümleri her zaman tekniktir. Anlam tekniktir. Kalp de öyle.

O halde, diyor Mull Standish, teknik olarak sana el süremem, çünkü söz verdim, ama şimdi beni mutlu bir adam yaptığına göre en azından bir kez sarılabilir miyim?

Bu şarkının piyasaya sürülmesiyle birlikte en sonunda Vina Apsara yeniden ona dönecek. Bu, neredeyse korkutucu bir şekilde totemsi ünlerinin başlangıcı olacak. Ve bu üç yılı aşkın bir süre sonra olacak.

Mull Standish'in (hem Ormus'tan, hem de oğulla-

rından) hoşnutluğu tam da Antoinette'in beklediği şeydi. Bununla ne kastettiği ve çok yakında olacaklar için suçlanıp suçlanmaması gerektiğine okurlar karar vermeli.

Birkaç hafta geçiyor. Sonra, Cadı'nın üst katındaki ufak dairede:

Günlerden cumartesi olmalı ve henüz daha öğle vakti, yani doğal olarak herkes uyuyor ve dükkân da kapalı. Kapı zili –dairenin zili, dükkânın değil– öyle uzun ve ısrarlı bir şekilde çalınıyor ki Ormus kadını döşekte yarı baygın ve benzi kül gibi bir halde bırakarak güçbela bir kadife pantolon giyip kapıyı açmak üzere aşağı iniyor.

Kapıda yabancı bir adam var: takım elbisesine uygun bıyığı, bir elinde evrak çantası, diğerindeyse, üzerinde Cadı'nın son kreasyonlarından biri olan bir manken fotoğrafının bulunduğu sayfası açılmış parlak kâğıda basılı dergilerden biri var.

Tünaydın, diyor yabancı adam mükemmel bir İngilizceyle. Yorkshire ve Lancashire'da bir dükkân zincirim var...

Kadın ise dudaklarının arasına bir sigara sıkıştırmış, üzerinde son derece yetersiz bir gecelik olduğu halde eliyle saçlarını karıştıra karıştıra yalpalayarak merdivenlerden aşağıya iniyor. Yabancının beti benzi atıyor ve gözleri kaymaya başlıyor. Ormus geriliyor.

Evet? diyor kadın.

Tünaydın, diye şansını deniyor yabancı bir kez daha ama bu kez İngilizcesi bir anda ona güçlük çıkarıyor. Yorkshire ve Lancashire'da kadın kıyafetleri satılan bir butik zincirinin sahibiyim ve burada resmi bulunan elbiseyle ilgileniyorum. Devamı gelebilecek altı binlik bir siparişle ilgili olarak kiminle görüşebilirim?

Bu şimdiye dek Cadı'ya verilmiş en büyük sipariş. Bir anda merdivenlerin ortasında siyah-altın sarısı kaf-

tanlı Antoinette Corinth'in gösterişli silueti beliriveriyor. Aklından neler geçtiğini kestirmek imkânsız. Ormus havada bir karıncalanma, bir dönüm noktasına ulaşma hali hissediyor. O durumu gözden geçirirken yabancı sabırlı bir şekilde bekliyor. İyice düşünüp taşındıktan sonra patroniçe başını birkaç kez sallıyor, yavaşça. Şık bir edayla.

Kapalıyız adamım, dedikten sonra kapıyı çarpıyor. Antoinette Corinth aşağı inip kadını dudaklarından öpüyor. Sonra kadın, hâlâ Antoinette'in kollarındayken Ormus'a doğru dönüp görülmemiş bir şekilde konuşmaya devam ediyor.

Herkesin canına okuyacak bir sanatçı, diyor. Bu güzel kadın.

Tam bu esnada kapı yeniden çalıyor. Kadın geri dönüp yukarı çıkıyor, bu kez Antoinette ile birlikte. Ormus'un mütevazı döşeğine dönmeyi planlamadığı çok açık. Antoinette'in yatağındaki yastık ve ipekler, egzotik pullar ve kumaşlar onu bekliyor. Ormus öylece durup kapalı kapıya bakıyor.

Yine kapı zili. Ormus kapıyı açıyor.

Eşikte, üzerinde paranın satın alabileceği en güzel mayalı ekmeklerin sıralandığı hasır işi bir sepetle Colchis Plak Şirketi'nin patronu, kör kayıt meleğinin ta kendisi, Yul Singh; hemen arkasındaysa sokağın yarısını kaplayan bir limuzin duruyor.

Görüyorsunuz Mr. Cama. İşte görüyorsunuz. Artık hazır olduğunuza göre sizi tebrik etmem gerektiğini söylemeliyim, bunu beklemiyordum, ama şu sizin adam Mr. Standish aracılığıyla, ki çok doğru biriyle çalıştığınızı belirtmeme izin verin, yaptığınız kaydı dinleme şansım oldu ve duymam gerekeni duydum, yani görünüşe bakılırsa benim peşimden koşmanıza gerek yokmuş, zaten ben de her ne olursa olsun bunu yapmamanızı salık ver-

diğimi anımsıyorum. Olan olur, üstelik tuhaf bir dünyada yaşadığımızı biliyorum, yani Mr. Cama, şimdi benim size geldiğimi söylememe izin verin.

Aynı adlı VTO albümündeki (Colchis, 1971) *Lorelei* adlı parça:

Bazı şekiller beni kovalar, onlardan bir türlü kurtulamam. Bazı insanlar yakamı bırakmaz, yüzlerinde hissedeceğim şeyleri görürüm. Kaderin belirsizliği beni yıldırır, ama bu acı gerçekle yaşamayı öğrenmem gerekecek. Neyin iyi neyin kötü ya da neyin sahte ya da gerçek olduğunu söyleyen olmadı. Ama ben yalnızca gördüklerimi söylüyorum, çünkü gerçek seni özgür kılar ve benim için çok fazla bir şey yapmamış olsa da, eh, umuyorum eninde sonunda yapar.

Ve aşkını hissedebiliyorum Lorelei. Evet, aşkının üzerime yağdığını hissedebiliyorum. Of aşkını hissedebiliyorum Lorelei.

* * *

1967 yazında Ormus, Colchis Plak Şirketi'yle yaptığı anlaşmayı kutlamak üzere bir hafta sonu akşamı dostları Hawthorne ve Waldo Crossley ile birlikte Hawthorne'un Mini Cooper S (Radford conversionlı) marka arabasıyla taşrada dolaşmaya çıkıyor. Antoinette Corinth alışılmadık bir annelik içgüdüsüyle onlara öğle yemeği hazırlama konusunda ısrar ediyor. Bir termos çay ve sandviçler.

Senin için çok mutluyum, diyor Ormus'a cömertçe. Senin başarın ve oğlanların ona ısınması sayesinde Mull için de mutluyum. Daha önce hiç bu kadar mutlu olduğunu sanmıyorum. Ufkunda en ufak bir bulut dahi yok.

Göz alabildiğine apaçık bir gökyüzü. Güle güle canlarım. Güzel bir gün geçirin.

Başlangıçta her şey süratle ilerliyor. Beyaza boyalı yüzleriyle top olmadan ağır çekim tenis oynayan bir grup pandomim sanatçısının yanından geçerken durup termoslarındaki sıcak çaydan içerek bu çok çekişmeli karşılaşmayı izliyorlar. Sohbet konuları çok çeşitli. Beatles'ın menajeri Brian Epstein'ın intiharından; Amerika'daki ırkçı ayaklanmalardan; Cassius Clay'in Çinhindi'nde dövüşmeyi reddetmesinden, unvanının elinden alınıp Muhammed Ali'ye dönüşmesinden ve hatta Stockhausen'in *musique concrète* kavramından bile bahsediyorlar. Ama en çok da gitgide artan şiddet korkusuna rağmen Woburn Manastırı'nda düzenlenen savaş karşıtı müzik festivaline gitmeyi konuşuyorlar. Ordunun yanı sıra silahlı ve atlı polisler Woburn arazisinin çevresinde toplanmış durumda ve hükümet sözcüleri müzisyenlerle seyircileri kışkırtıcı ya da isyankâr davranışlardan kaçınmaları konusunda uyarıyorlar. Buna karşılık olarak müzisyenlerin çoğu olabildiğince isyankâr olmaya yemin etmiş durumda. Gaz saldırıları olabileceği hatta otomatik silahların dahi kullanılabileceği yolunda söylentiler var.

(Ülkedeki ruh hali öyle çirkin bir durumda ki, gitgide güçlenen hippi hareketine karşı tepki göstermek isteyen günlük gazetelerden birinin savaşın ezici gerçekliği karşısında barış mesajını iletmeyi başaramayarak içinde bulunulan mevsimi "aşk yazı" olarak nitelendirmesi gülünç bir hükümet propagandasından öteye geçemiyor.)

Ne var ki gerçekleşen felaketin ne protesto hareketiyle ne de bu harekete karşı duran silahlı güçlerle ilgisi var. Ormus Cama'nın, Wilson hükümetinin İngiliz askerî güçlerini Çinhindi'ne gönderme kararına karşı olduğu biliniyor –*neden İşçi Partisi liderlerinin hep savaşacak taşakları olduğunu ispat etmeleri gerekiyor?*– ama yine de ne

ordunun kurduğu kontrol noktalarında durduruluyor ne de atlı polislerin saldırısına uğruyor.

Olan tamamen apolitik bir olay: bir trafik kazası.

Direksiyonda Hawthorne Crossley var, muhtemelen çok hızlı sürüyor, dikkatinin dağıldığı çok açık ve görünen o ki çok yorgun ve ne yapacağı belli değil; M1 otoyolunun kenarındaki uyuşuk İngiliz köylerinden birinden geçerken Mini Cooper, bir yığın leş kokulu gübre taşıyan bir kamyonla çarpışıyor. Hawthorne Crossley oracıkta ölüyor, Waldo başından iyileşmesi mümkün olmayan yaralar alıyor, arka koltukta oturmakta olan Ormus da ağır yaralanıyor. Her yeri gübre kaplıyor. İlkyardım ekibinin onlara ulaşabilmek için ufak çaplı bir bok yığınını kazması gerekiyor. Kamyon dolusu dışkıyla randevu: bu kadar trajik olmasa komik bile olabilirdi.

Ormus arabanın arka koltuğunda. Bir an için gözlerini kapıyor, çünkü gözbebeklerinden başka başka evrenler, rengârenk farklılık helezonları şeklinde kıvrıla kıvrıla çıkmaya başlamış ve çünkü çay dolu termostaki yabancı maddelerin farkında olmadığından bu halüsinasyonları kendi kendine yarattığını düşünüyor. Bu yüzden önünde pul pul ayrılan ikiz fasulye saplarına karşı gözlerini sımsıkı yumuyor ve onları yeniden açtığında tüm dünya kamyondan ibaret. Metal metale çarpınca çıkan akıl almaz gürültü. Kötü gün habercisi boğuk cenaze marşları gibi duyulana dek yavaşlayan saniyeler. Küçük bir araçla büyük bir kamyona çarptığınızda, diye bir yerlerde okuduğunu anımsıyor, en büyük tehlike altına girip başınızın kopması ya da en azından pestil olmaktır. Ağır metal, sesten bir duvar gibi ilerliyor. Kamyonun arka tekerlek çamurluğuna vurup döne döne başka bir şeye, bir ev ya da bir ağaca çarpıp duruyorlar. Kimse emniyet kemeri

takımamış. Ormus aracın daracık alanında korkunç bir şekilde savrulup dururken Waldo'nun ağzı açık bir halde ön koltukta bez bebek gibi sallandığını görüyor; sonra gözlerini belertmiş ön cama doğru uçan şoför Hawthorne Crossley görüş alanına giriyor. Hawthorne şiddetle, deli bir adamın kahkahası gibi soluk veriyor, hahaaa ve Ormus konuşma balonunu andıran beyaz bir bulutun ağzından çıkıp havada bir an için asılı kaldıktan sonra dağılıp gittiğini görüyor. Ardından bir dalgıç gibi ağır ağır ilerleyen Hawthorne'un başı ön camı kırıp içinden geçiyor ve hepsi bu. Ormus olayları anımsayabilecek durума geldiğinde bu anı Hawthorne'un canının bedenini terk ettiğini gördüğü an olarak hatırlayacak, peki ama bu ne anlama geliyor, yani sahiden bir ruh mu var ya da tenin içinde olan ama onun bir parçası olmayan bir tin ve şu hayalet mayalet mavraları gerçek mi. Tüm bunlar Ormus'un daha başka zaman mücadele etmesi gereken sorular, ama şimdi tüm mücadele sona ermeli, çünkü bir şey tıpkı sert bir yumruk gibi sol gözüne vurdu.

Onlar yavaşlarken zaman hızlanıyor. Gübre üzerlerine boşalıyor. Ormus hiçbir şey bilmiyor.

Anlatılanlar şöyle. Kazada ölenler yakınlardaki kasaba hastanesine götürülüyor. Kısa bir süre sonra Ormus'un "aksak topal bir Svengaliliye benzeyen" Amerikalı menajeri Mr. Mull Standish, plak şirketinin patronu, yani abartılı bir lacivert takım elbise, Ray Charles güneş gözlüğü ve siyah deri eldivenlerle donanmış olan ve Piloo Doodhwala gibi bir yardımcı ve koruma ordusunun eşlik ettiği Yul Singh ile birlikte çıkageliyor. Oğullarının talihsiz kaderi karşısında tam anlamıyla yıkılan Standish çaresiz bir şekilde yataklarının yanında ağlarken durumu ciddi olmasına rağmen şarkıcıyı arka kapılardan bi-

rinden çıkarıp özel bir bakıma tabi tutulacağı gizli bir ycre götürenlerin Yul Singh'in Sih grubu olduğu rapor ediliyor. Raporlara göre Ormus, Galler sınırında bir kasabada ya da İskoçya'nın dağlık alanlarında ya da Essex banliyölerinden birinde. İddialara göre Paris ve İsviçre'de görülmüş; Venedik'te (maskeli karnavalda) ve Rio de Janeiro'da (karnavalda, Brezilyalı erkeklerin çok sevdiği ufak göğüslü ve iri kalçalı kadınların arasında yine dans etmiş); Flagstaff Arizona'da ve bir de Winona'da –Otoyol 66'da keyif içinde. Fiziksel görünüşünün korkunç hale geldiği söyleniyor; dedikodulara bakılırsa ses telleri zarar görmüş; bir pazar gazetesinin yürüttüğü "kapsamlı" bir soruşturmaya göre müzisyenliği sonsuza dek bırakıp Müslüman olarak beklenmedik bir şekilde Hampstead Garden Banliyösü'ndeki Yahudi topluluğunun tam içinde yer alan adı sanı duyulmamış bir tarikata –"Allah'ın Kedileri"– katılmış. En uzun süren dedikoduya göreyse çok gizli bir yoğun bakım ünitesinde, tabutunda uyuyan Pamuk Prenses gibi cam bir sandığın içinde komada yatıyormuş.

Üç yıl üç ay boyunca Ormus tüm gözlerden uzakta, inzivada kalacak. Ne plak şirketi Colchis, ne de Mull Standish'in Mayflower Yönetim bürolarındaki kişisel temsilcileri herhangi bir açıklama yapacak.

Bu dedikodular yayılıyor ve onlarla tartışmaya girmenin anlamı yok. Bazı bölümleri yeterince doğru, tabii üçüncü sınıf bir popçuyken ortadan kaybolmasıyla birlikte –bu tür acı ironilerden kaçış olmaz– hatırı sayılır bir üne kavuşan, aniden görünmez olan adamın dünyanın dört bir yanında görüldüğüne dair tuhaf hikâyeleri saymazsak. Görünmez kaldıkça ünü de artıyor. Üyelerinin, Ormus Cama'nın uzun süren uykusundan uyanarak onları bu zor zamanlardan, bu mihnet diyarından kurtaracağına inanan bir tarikat ortaya çıkıyor. Mayflower

plaklarıyla ilk Bombay sahne gösterilerine ait kayıtların yeni baskıları satılıp elden ele dolaştırılmaya başlıyor; bir efsane oluşuyor. İnsanlar bildiğimiz insanlar olduklarından tüm bunların bir tür reklam gösterisi olduğuna dair alaycı bir şekilde konuşmaya başlıyor. Yul Singh kurnazlığıyla bilinir ve her ne kadar Standish daha az tanınsa da söz konusu kurnazlık olduğunda o da hiç aşağı kalmaz.

Fakat bu koma hikâyesi doğru. Ormus ölmedi, sadece uyuyor.

Spekülasyonlar öyle yoğunlaşıyor ki yaşanan bu trajedinin insani tarafı neredeyse tamamen yok sayılıyor. Bu olaya karışmış olan insanların artık yaşayan, hisseden varlıklar olduğu hiç düşünülmüyor; bir bilmecenin, kalpsiz bir oyunun soyut parçaları haline geliyorlar. İçlerine türlü çeşit spekülasyonun boca edilebileceği boş kaplardan farksızlaşıyorlar.

Bazı bulgular gün ışığına çıkıyor. Yul Singh ve onun Colchis'teki beyin takımı bunları bastırmaya çalışıyor ve kaderin garip bir cilvesi sonucu bu tahmin bulutu işe yarıyor.

Doktorlar Crossley kardeşlerin yanı sıra Ormus Cama'nın kanında da tehlikeli seviyelerde halüsinojen lysergic asit diethylamide 25 olduğunu tespit ediyorlar. Gelgelelim bu tıbbi raporlar kamuoyuna duyurulmuyor. Bunlarla ilgili hiçbir soruşturma da yapılmıyor.

Mini Cooper'ın enkazında bir termos matarası bulunuyor. Her nasılsa bu matara polis tarafından alıkonmuyor, yetkililerce herhangi bir incelemeye de tabi tutulmuyor. Nedense bir "aile dostuna" veriliyor. Bu dost bir daha ortaya çıkmıyor. Matara da öyle.

Bu nedenle çayda şeker olduğuna dair hiçbir kanıt yok.

* * *

İnsanın asıl değeri en büyük sıkıntıları yaşadığında ortaya çıkar. İşler yolunda gitmediğinde ederimiz nedir? Yalnızca göz mü boyarız yoksa simyacıların hayallerini süsleyen gerçek değerli taşlar mıyız? Neyse ki bunlar da çoğumuzun yanıtlama gereği duymadığı sorular.

Mull Standish'in bu trajediyle başa çıkması onu tanıyanlar için şaşırtıcı olmamasına rağmen yine de hepimiz için bir örnek oluşturuyor. Yaşadığı acının ardından kasaba hastanesinden gözyaşı dökmeden çıktıktan sonra kendisini hayatta olanların refahına adıyor. Sonraki haftalarda Waldo'nun tedavisi için olabilecek en iyi ekibi bulup ücretleri karşılığında çalıştırmak için harcadığı hummalı enerji takdire değer. Waldo'nun fiziksel yaraları iyileşecek. Sonrasında, çabaları sayesinde dünyada sınırlı ancak şaşırtıcı derecede doygun bir varlık sürdürebileceği uzman bir ekibin nezaretinde birkaç yıl geçirecek.

Yul Singh'in adamları Standish'in talimatlarını uyguluyor. Ormus Cama annesinin yanına, Thames Nehri'ne bakan ve açık duran yere kadar inen, çift kanatlı pencerelerindeki perdeleri rüzgârda savrulan bir eve götürülüyor. Böylelikle yeryüzünde oluşan çatlaklardan birini eski haline getirme yolunda bir adım atılmış oluyor. Yaralı oğluna kavuşan Spenta kendi kendini suçluyor, güneş alan geniş limonlukta son teknolojinin kullanıldığı bir sanatoryum kurdurmak için apar topar bir servet harcıyor ve Ormus'u kendi elleriyle sağlığına kavuşturmaya ant içip yatağının başucuna yerleşmesine rağmen zaman zaman yorgun düşerek birkaç saat kestirmek durumunda kalıyor. Lord Methwold yakın zamanda öldü, huzur içinde, uykusunda, sorunsuz bir ölüm ve karısı onun muazzam vasiyetinin tek –ve rakipsiz– vârisi. Bu kır malikânesi artık onun; aynı zamanda Campden Tepesi'ndeki ev, yüklü banka hesapları, altın ve kıymetli hisse senetlerinden oluşan hatırı sayılır mal varlığı da.

Toplamda yüklü bir servet. Eski Leydi Spenta Cama, yüzüne gülen bu talihi Tanrı'dan gelen bir uyarı olarak görüyor. Bir anda dünyevi anlamda zengin olunca daha derinde yatan fakirliğinin doğasını fark ediyor. Üç oğlundan biri cinayetten hapis yatıyor, ikincisi yaşı geçkin kocasını rahatsız etmesin diye bir bakımevine yatırılmış (ne duygusuz bir anne!). En gençleriyse hiç sevilmediğini düşündüğünden annesinden uzun zaman önce kopmuş; şimdiyse ağır yaralı. Dindar olduğuna inanan Spenta bunun gereklerini yerine getirememiş.

Oğluyla bağlarını koparmamak için gitgide güçten düşen Methwold'dan gizli gizli Ormus'un Radyo Freddie'de yaptığı programları dinliyor. Radyonun kapatılması onu çok etkiliyor: ikinci bir ayrılık, ikinci bir çatlak. Ormus'a yazıp korsan radyo istasyonuna gönderdiği acıklı ve özür dolu mektup şarkıcının talihsiz araba yolculuğuna çıkacağı gün Standish tarafından iletiliyor. Yani aracılığı sayesinde Ormus'u ailesine kavuşturan kişi Standish oluyor. (Üvey babasının ölümüyle birlikte özgürlüğüne kavuşan Virus Cama da evde.)

Mull Standish bu onurlu vazifeyi tamamlamasının ardından Londra'ya, Wandsworth Krematoryumu'na dönüyor, çünkü sıra artık oğlunun yakılmasında.

Standish krematoryumda bastonuna yaslanıp gözlerini kapar kapamaz genç adamın bedenini sarıp sarmalayarak onu kendisinden arındıran devasa alevleri görüyor. Her ne kadar bir Amerikalı olarak gerçek anlamda bir Amerikalı hayatı sürmüş olsa da Mull ağlamıyor. Gözlerini açıyor. Antoinette Corinth ve kadın sarmaş dolaş bir vaziyette siyah dantelli peçelerinin altından sürmeye bulanmış yüzlerini okşuyorlar. Artık diyalogdan da fazlası öldü. Standish bir kez daha gözlerini kapayınca Waldo

Crossley'nin geleceğini görüyor. Kazanın aptallaştırdığı Waldo rüzgârlı bir çiçek tarhına doğru ittirdiği sonbahar yapraklarına tatlı tatlı gülümsüyor. Yukarıdaysa Ormus'un annesi büyük beyaz bir evin penceresinden ona bakıyor. Hayatı boyunca kötü bir anne oluşunu sonsuza dek telafi etmekten başka bir şey istemiyor. Sanki kendi sevgili oğluymuş gibi Waldo'yla da ilgilenecek.

Her şey bitti. Daha fazla gözyaşı yok. Standish eski karısıyla bir şeyler konuşmak için sıraların arasında ilerliyor. Bunun senin işin olduğuna inanıyorum, diyor yumuşak bir ses tonuyla. Bunu yapabileceğini sanmıyordum ama artık yaptığına eminim. Nefretinin sırtında ne büyük bir yük olduğunu tahmin dahi edemem. Bunca zaman boyunca kalbinde böylesi bir zehri nasıl taşıdığını düşünemiyorum. Babalarından intikam almak için kendi çocuklarını öldürmek. Ancak kitaplarda rastlanabilecek bir olay.

Onları sevdin ve zaman içinde onlar da seni sevdi. Kadının sesi buz gibi. Dişleri öfkeyle parlıyor. Beni en çok rahatlatan ve en çok hoşuma giden şey de bu.

Katil, diyor Standish. Çocuk katili. Tanrılar hayatını cehenneme çevirsin, diyor.

Kadın ona sırtını dönüyor. Sen onları terk ettiğinden bu yana psikolojileri bozuktu. Yıllar boyunca gerçeklerden kaçabilmek için ne gerekiyorsa yaptılar. Yani ibne babalarının tabanları yağladığını unutmak için. Çocukken yaşadıklarından bir saat için bile olsa kurtulabileceklerini düşünerek bir kutu ayakkabı cilası yerlerdi. Şişe şişe öksürük şurubu içerlerdi. Zamk, haplar, kafalarına lanet olası poşetler geçirip orgazm olmaya çalışmalar; işte olan biten buydu Mull, o yüzden siktir ol git. Sonra yüce Tanrı gibi çıkageldin, onlara iş verip en sonunda küçük piçleri sevmeye karar verdin. Onları iyice içip diğer haltları karıştırmaya iten şey buydu. Damardan

uyuşturucu. Yoksa fark etmemiş miydin. Ama sonra istasyonu kapatıp ellerinden aldın ve zavallı bücürlerin başka bir bok yığınını onlardan daha çok sevdiğini görmelerine izin verdin. Anlamıyorsun işte. Asla anlayamadın. Senden korkuyorlardı, yine siktir olup gideceksin diye dehşet içindeydiler. Korkudan ne yaptıklarını bilmiyorlardı. Tam seni sevmeye başlamışlarken şu Hintli prensinle birlikte topuklamandan korkuyorlardı.

Titrediğini kadının görmesine izin vermeyecek; kendini kontrol edip bir kez daha onu suçluyor.

Pikniği sen hazırladın, diyor. Hepsini birden öldürmeyi sen planladın.

Ya da, diye karşılık veriyor kadın, bunu kendileri yaptılar. Ölmek ve senin sevgili âşığını da yanlarına almak için. Zavallı oğullarım. Bunu bile beceremediler.

Mull Standish tek başına külleri bekliyor. Hawthorne'un külleri kendi hayatından değerli. Bazı kararlar verilmeli: olmak ya da olmamak. Hayatla yüzleşip, elinden gelenin en iyisini yaparak ona mümkün olabilecek en açık ve insanca tavırlarla yaklaşmana rağmen elde ettiğin sonuca bir bak. Oğullarından biri çakma Yunan bir kül kabında, diğeriyse benliği olmayan bir kabuktan ibaret. Böyle olmamalıydı.

Kül kabına sarılıp öpüyor, öpüyor. İşte gurur duyduğum sevgili oğlum.

Anlattığım hikâyedeki daha büyük galaksinin içinden geçmekte olan ufak galaksi parçalanıp yok olmakta. Antoinette Corinth ve kadın, Cadı'yı kapatıp cafcaflı renklere bürünerek Meksika'nın Pasifik kıyılarına doğru yola çıkıyorlar, çarpıcı ışık ve gürültüyü sessizliğin karanlığına yeğliyorlar. Hiçbir şeyle suçlanmıyorlar. Hangi gerçeğin peşine düşeceğimize karar vermek bize kalmış:

trajedinin gerçeğine mi, yoksa hikâyeninkine mi, Standish'in Medea'ya gönderme yapan yorumuna mı, ya da Antoinette'in suçlayıcı görüşüne mi, yoksa Kanunların, suçluluğu kanıtlanana dek masum gibi daha makul gerçekliğine mi.

Her nasıl olursa olsun Hawthorne ve Waldo için durum pek parlak değil.

Kadınlar gittikten kısa bir süre sonra Unfold Yolu'nda çıkan yangında dükkân kül oluyor. Kundakçılıktan şüphe edilse de ispat edilemiyor ve bir süre sonra sigorta şirketleri zararı tazmin ediyor. Mr. Tommy Gin asıl mali destekçi olarak tazminattan aslan payını alsa da yüklü bir meblağ için yazılan bir çek Meksika'nın Golfo de Tehuantepec kıyısındaki Oaxaca kasabasının sayfiye yeri Zopilote'ye gönderiliyor. Çek bozduruluyor, fakat Antoinette Corinth'ten de partneri kadından da bir daha haber alınamıyor. Şimdilik bu hikâyenin giremeyeceği bambaşka bir yerde gözden kaybolmuş durumdalar.

Bazı şeyler tekrarlanır, kaçış yoktur. Yangın, ölüm, belirsizlik. Ayağımızın altındaki halı aniden çekilince zeminin olması gereken yerde dipsiz bir uçurum belirir.

Yönünü şaşırma. Doğu'nun yitimi.

Sözde kayıp yılların sonlarına doğru, Ormus Cama uzun süren komadan çıktıktan sonra ara sıra da olsa yazdığı bir günlük tutacak; rasgele, deli saçması yazılar, "şiirler", kehanetler, ölülerle yapılan konuşmalar ve yeni şarkılar için çok sayıda fikir içeren bir defter.

Bu günlüğe yazdığı ilk notlardan birinde, uğursuz bir Mini Cooper'ın arka koltuğunda muhtemelen gübre kamyonuyla çarpışmadan kısa bir süre önce yaşadığı bir halüsinasyon deneyimini anlatacak.

Kafatasım açıktı, sanki havaya uçmuş gibi param-

parça olmuştu ve o dışarı çıkıp kaçtı. Artık beni görmeye gelmiyor, neden gelsin ki, artık özgür, kumarhanenin koridorlarıyla merdivenlerinde kaçacak bir yer bulmak için koşup durmuyor, kaçtı, dışarıda bir yerlerde. Günün birinde onunla tanışırsanız unutmayın, o ben değil. Sadece öyle görünüyor. O ben değil.

İşte ilk notlardan bir başkası:

Vina artık seni daha iyi tanıyorum. Sevgilim senin ölümcül annenle tanıştım. Onun diğer yüzüyle karşı karşıya geldim ve hayatta kalmayı başardım.

11

Yüce aşk

Limonluktaki sanatoryum hazırlanmadan önceki günlerde Ormus serum ve monitörlere bağlı vaziyette Spenta'nın yatağına yerleştiriliyor. Evin bu kısmı tıpkı ona hayat veren İngiltere gibi yaşlı ve güvenilmez. Yaptıklarına tavandan sıva tozları yağıyor. Yatağının başından ayrılmayan Spenta bu soluk renkli sıva parçalarını şal desenli ipek bir bezle süpürüyor. Yeniden evine dönmüş olan Virus Cama ebeveyn yatak odasında, vaktiyle bir gezici Koleksiyoncu tarafından artık Maharaştra ve Madhya Pradeş olarak bilinen Wainganga kıyılarından Seeonee tepelerine uzanan yolculuğunda kullanılmış olan siyah tik ağacından oymalı, katlanır bir sandalyede, ellerini dizlerinin üzerinde kavuşturmuş öylece oturuyor. Spenta çökmüş olan oğullarına bakıyor, Uyku ve Sessizlik, başını öne eğiyor ve yüz birinci kez bu kayıp çocuklara kendini affettirmeye, geç kalan sevgisiyle onları iyileştirmeye ant içiyor. Hem onlar hem de kendisi günahlarından arınmak için çok geç kalmış değiller, olmamalılar. Meleklerine dua ediyor fakat artık ona yanıt vermiyorlar. Bundan böyle yegâne melekleri oğulları.

Ama Cyrus için sessizce yas tutuyor. Cyrus için çok geç.

Etraf Britanya Hindistanı'ndan gelme hediyelik eş-

yalarıyla dolu. Uzun kolçaklı, şezlong tipi kanepenin üstünde aynalı bir *çihatri* asılı. Şirket okulu resimleri, elle boyanmış Daniell gravürleri. Gümüş bir çay takımı, taştan bir tanrı başı heykeli, kuş ve bilumum hayvan avlayarak geçirilen güzel günlerden kalma fotoğraflar, gümüş *bidri* kakmalı taş kutular, bir *ıtır* tüccarının parfüm sandığı, bir mızıka, halılar, örtüler. Morgan Forster'ın gönderdiği ve çalılık bir tepenin eteklerinde kalan, içerisinde seslerin tuhaf bir şekilde yankılandığından bahsettiği çerçevelenmiş mektup.

Hintli hemşire geliyor.

Ancak bir süre sonra, Spenta onun kim olduğunu ve onu daha önce nerede gördüğünü anımsadığında, kimsenin onu içeriye aldığını hatırlamadığını fark ediyorlar. Sanki yoktan var olup üzerinde, göğüs kısmına ufak bir saat iğnelenmiş soluk mavi ve beyaz renkli kolalı, eski bir üniformayla Spenta ve Standish'in arkasında meraklı tavırlarla beliriveriyor. Beni acente gönderdi, diyor usulca, çarşaf ve havlularla uğraşırken bir yandan da komadaki şarkıcının yatağının ayak kısmına takılı duran kayıtları inceliyor. Spenta ve Standish çok kötü durumdalar. Virus Cama yorgunluğun ve yaşadıkları şokun etkisiyle Koleksiyoncu'nun sandalyesinden kalkıp endişeli bir şekilde annesinin kolunu çekiştirdiğinde bile Spenta sadece omuz silkip başını ellerinin arasına alarak olduğu yere çöküyor. Standish de yaşanan felaketten bu yana uyumamış olduğundan bayılmak üzere. Hintli hemşire ebeveyn yatak odasındaki ışıkları kısıp hiçbir tartışmaya mahal bırakmayacak bir yetkinlikle sorumluluğu üstleniyor. Hoş bir kız, konuşması düzgün, Bombay sosyetesinin ileri gelen aileleri hakkında epey bilgili. Spenta'ya Maria Gratiaplena Rahibeleri'nin yanında geçirdiği zamanlardan bahsedip alelacele kendisinin bir rahibe olmadığını ekliyor. Bu göndermeden ötürü olsa gerek, düşünceleri

zaten allak bullak olan Spenta bu yeni hemşireye Maria diye seslenmeye başlıyor, o da bu duruma hiç zorlanmadan alışıyor. Maria, Dinlenin der demez Standish ile Spenta uysalca dışarı çıkarlarken onları takip eden Virus Cama dönüp dönüp hemşireye bakarak kırlaşmaya yüz tutan başını iki yana sallıyor.

Uyumakta olan Ormus'la yalnız kaldığında hemşire sigara dumanı ve özlem dolu bir sesle konuşmaya başlıyor. En sonunda aşkım. Worli'deki güzel sığınağımız olmasa da fark etmez, çünkü sen her neredeysen orası benim sarayımdır falan filan ve yattığın yatak benim de dinlenmek istediğim yerdir vs. ve öldüğünde bile seni mezarına ve hatta öte dünyaya kadar takip edeceğim, vs. vs. vs.

Sonra baygın adama eski sevişmelerini, birlikte yaptıkları ve tutkularının en yüce kanıtı olan pek çok harika şeyden bahsederken atletiklik ve esnekliğin yanı sıra şehvet verici doğal yağları da es geçmiyor. Bu uzun mu uzun tirat tam anlamıyla erotik bir şaheser ve Mull Standish'in, hem kendisi hem de annesi odada yokken Ormus kendine gelir de bir şey, herhangi bir şey mırıldanırsa diye yatağın altına yerleştirdiği Grundig kasetçalar olmasa sonsuza dek kaybolup gidecekti. Ormus hâlâ sessiz, ama ince kahverengi bant Maria'nın tüm söylediklerini duygusuzca kaydedip tıpkı *Watergate Skandalı* adlı romanda hayalî "Başkan Nixon"a karşı kullanılan hayalî kayıtların dinlenmesi gibi onun en gizli fantezilerine kulak misafiri oluyor. Ve bir süre sonra hatıraları bir kenara bırakıp faaliyete geçerek olan bitenden habersiz Ormus'a, cinsel tutkularını harekete geçirerek onu nasıl uyandıracağını ayrıntılı olarak anlatıyor, ardından önce birbirine sonra da uyumakta olan adama sürtünen yağlı ellerin çıkardığı sesler duyuluyor.

Teybin ses kalitesi gayet iyi. Kaydı dinleyen herkes

Maria'nın yatağa çıktığını (burada karyola sesleri geliyor) duyabilir ve bu noktada insanoğlunun hayal gücü kolaylıkla başka başka yerlere kayabileceğinden, Spenta'nın en sonunda Londra uçağındaki nemfomanı hatırlamasıyla birlikte açılan kapı sesiyle odaya daldığı ve dehşete düşen Spenta ve Standish'in çığlıklarının duyulduğu ana geçmeliyim.

Hintli hemşireye yataktan inip giyindikten sonra defolmasını emrediyorlar, çünkü böyle bir şeye nasıl cesaret edebilir ki, en ufak bir ahlak kırıntısından bile nasibini almamış mı, bir an önce hemşirelik görevinden azledilecek, hemen göğüslerini kapamalı, evet pudendasını da ve hepsinden önemlisi de gülmeyi kesmeli, hem de hemen, çünkü bu gülünecek bir durum değil, beş saniye içinde polisi çağıracaklar.

Kız odadan çıkarken teypten kahkahaları duyuluyor.

Ormus uyumaya devam ediyor; hareketsiz ve –anlatılanlara göre– Maria'nın ihtimamına rağmen hâlâ yumuşak.

Maria sürekli olarak ortaya çıkıp duruyor. Ormus limonluktaki yeni yerine taşınıyor ve ertesi gece kız orada. Spenta bir dakikalığına tuvalete gidiyor ve döndüğünde Maria'yı siyah bir peçe dışında çırılçıplak vaziyette Ormus'un cinsel organına eğilmiş halde buluyor, kalın dudaklı ağzının hareketleri peçeden dolayı tam olarak seçilemiyor. Kız gerçekten çok güzel, çok ahlaksız ve çok çılgın, diye düşünüyor Spenta, ama bu kızın nasıl olup da içeriye girebildiğini açıklamıyor. Spenta yirmi dört saat nöbet tutulmasını emredince bir nöbetçi yerini alıyor, geceleri bahçeye köpekler salınıyor. Yine de Maria bir yolunu bulup içeri girmeyi başarıyor. Gece nöbetlerinden

birinde Standish uyanık kalabilmek için *Yossarian*'ın son sayısını okuyor ve yazarın mizah dehasına rağmen, birkaç dakikalığına kestiriyor, ya da en azından kendisi birkaç dakika olduğunu düşünüyor. Uyanıp da köpeklere ve kilitli kapılara ve karmaşık alarm sistemlerine rağmen Maria'nın yine yağlanıp çırılçıplak ve peçeli olarak içeri girmiş olduğunu görünce şaşkına dönüyor: üstelik bu kez Ormus'un yumuşak penisine ata biner gibi binmiş bir aşağı bir yukarı zıplayıp duruyor. Beni ondan asla uzak tutamayacaksınız, diyor sevinç çığlıkları atarak. Ben onun kaderi, kimsenin bilmediği tutkusuyum vs. vs. O kadın (Vina'yı kastediyor) asla Ormus'un istediğini veremez, oysa ben neyi arzuladığını kendisinden bile daha iyi biliyorum, ona isteyeceğini dahi bilmediği şeyleri veriyorum. Ben onun gizli dünyasından geliyorum.

Sen de kimsin, diye soruyor Standish gözlerini ovuşturarak. Hâlâ uyku sersemi, üstelik gözünde okuma gözlüğü olduğundan yirmi santimden uzak olan her şey bulanık ve gerçekdışı görünüyor.

Standish ona odaklanmaya çalışırken kız ortadan kayboluveriyor. Sanki havada bir çatlak açılıyor da içine girip yok oluveriyor.

İnsanoğlunun her şey için akla yatkın bir açıklama bulma yeteneği gerçekten çok şaşırtıcıdır. Bu sayede kendi gözlerimizle gördüğümüz şeylere dahi inanmayabiliriz. İşte Standish de hayal meyal gördüğü şey gerçekdışı olduğundan bunu görmüş olamayacağı sonucuna varıyor. O hâlâ ayakta uyuklarken kız kapıdan çıkıp kaçmış olmalı, diye düşünüyor. Ayaklanıp etrafa bakıyor, fakat Maria'dan eser yok. Standish alarm sisteminin çalışmadığını fark edince bunun içeriden birinin işi olabileceğinden şüpheleniyor. Bu deli kız muhtemelen bir hizmetçi, bahçıvan ya da tamirciye rüşvet veriyordur. Bu kadar özgürce hayata geçirdiği cinsel fantezileri karşılı-

ğında birilerinin onu içeri sokuyor olduğuna hiç şüphe yok. Araştırılmalı. Neyse ki büyük bir sorun yok. Standish kitabına dönüyor.

Ormus ise huzur içinde uyumaya devam ediyor.

Modern bir adam olan Mull Standish yanıtları gündelik hayatın içinde arıyor. Aynı doğallıkla kendini paranormal olaylara kaptırmış olan Spenta ise tüm bunların eve dadanan bir hayaletin işi olduğundan korkarak Londra'dan Parsi papazlarla birlikte mahalle piskoposunu çağırtıyor. Ateş seremonileri yapılıyor, yüksek sesle şeytan çıkarma duaları okunuyor. Bu törenlerin sonrasında Hintli kadının kimi zaman oldukça uzun bir süre boyunca ortaya çıkmadığı dönemler oluyor. Ortadan kayboluşlarına da tıpkı aniden belirivermesine olduğu gibi anlam verilemez; Spenta ise bunun Ahura Mazda ve Hıristiyan Tanrısı'nın işi olduğunu iddia ediyor.

Sonra Maria yeniden belirince tüm bu ayinler yeniden tekrarlanıyor.

Bazı günler Spenta ölesiye korkuyor. Melekleri taradan terk edildiğinden ailesiyle birlikte cinlere yem olacaklarını düşünüyor. Bu gibi anlarda rahatlamak için Mull Standish'e sığınıyor. Her zaman son derece bakımlı olan, üzerinde ipek yakalı krem rengi ceket ya da şık vizon paltosu olduğu halde caka satarcasına purosunu ısırıp duran Standish böyle sancılı zamanlarda dahi titreyen toprağı kökleriyle sımsıkı kavrayıp kolay kolay devrilmeye niyeti olmayan ulu bir ağaçtan farksız. Sakin ses tonu, ağırbaşlı tavırları, ipek gibi saçları: tüm bunlar Spenta'yı rahatlatıyor ve Standish'ten yedi yaş daha büyük olmasına, ciddi anlamda bir beklenti içine girmesininse söz konusu dahi olmamasına rağmen gözleri parlıyor. Yine de kendi dış görünüşüne daha çok özen göste-

riyor, bakışlarını yere çeviriyor, fingirdiyor. Karşılıksız bir aşkın filizlenmekte olduğunu gören Standish ise Spenta'nın hayal kurmasına izin verecek kadar hoşlanıyor ondan. özelkitapgrubu

Sağlam duruşuna rağmen bunlar Mull Standish için güç yıllar. Soğutma sistemi Amerikan bayilerinden biri tarafından sağlanan Newark'taki iş hanlarından birinin aniden yıkılı ası inşaat işine olan güvenin sarsılmasına neden oluyor. "Sam Tropicana" ile yaşadığı ilişkinin sonlarına doğru eski sevgilisinin ailesi onun hakkında kötü dedikodular yaymakta kararlı ve New York Belediye Sarayı da katıldığı proje ve ihalelere soğuk bakmaya başlamış durumda. IRS usulsüzlükleri rüşvet yoluyla halledilmiş olsa da kalan borçla para cezasının ödenmesi gerekti. İngiltere'deki korsanlık hayatının sona ermesi yalnızca mali bir külfet getirmekle kalmadı, aynı zamanda hayatındaki önemli bir heyecan faktörünü de ortadan kaldırdı. Plak şirketini kapattı ve bu aralar ekmeğini, parlak korsanlık yılları sırasında kurnazca edindiği kiralık mülk yatırımlarından kazanıyor.

Doğal olarak diğer tüm dinamik girişimciler gibi, bu tanımın doğruluğu su götürmez bir gerçek, plan ve projeler geliştirmeye devam ediyor. Sloane Meydanı'ndaki hippiler havaya atılınca rengârenk ışıklar saçan yo-yolar satıyorlar. Bu işte payı var, tıpkı Carnaby Caddesi'nde satılan İngiliz bayrağı renklerindeki diğer tüm kazık ıvır zıvırda olduğu gibi. Pazarlamacıların ihtiyaç analizi adını verdiği pazarlama yeteneği sayesinde, gençleri hem alışılageldik hem de "alternatif" zevklere yönelten ve daha sonra para basan haftalık bir dergiye dönüşen *Ne Nerede?* adını verdiği bir rehber hizmeti başlattı. Sıradan ölümlüler için bunca faaliyet güçlü bir bedenin kanıtıdır ve güç –ellili yaşlarının başında bile hâlâ yorulmak bilmeyen bir dinamodan farksız olan– Standish'in yansıtmak için en

çok uğraş verdiği meziyettir. Gelgelelim Standish kalbi kırık bir adam. Ulu bir ağaçla kıyaslamamız gerekirse köklerinin çürümeye yüz tuttuğunu belirtmeliyim. Günün birinde, aniden yıkılabilir. İşte ancak o zaman yoldan geçenler hastalığını görüp durumu anlayabilirler.

Methwold malikânesinin nehir kıyısındaki bahçesinde Waldo Crossley ile birlikte yürüyüp oğlunu yaprak ve diğer döküntüyü toplama konusundaki yeteneği için tebrik edip, Methwold'un kiralık at ve arabalarına çok iyi göz kulak olduğunu söyleyerek pohpohlayarak karşılığında Waldo'nun insanın gözlerini yaşartabilecek denli geniş, mutlu ve ahmak gülümseyişiyle ödüllendirildiğinde –ya da Ormus Cama'nın başucunda nöbet tutarak komadaki şarkıcının yüzünde kendi ölümünün gölgesini gördüğünde– Standish her zamankindan daha dik duruyor, çenesi her zamankinden daha çıkık, gözleriyse her zamankinden daha kuru. Ama son derece şaşkın olduğuna dair en ufak bir şüphe yok. Sorun şu ki eğer Ormus bir daha uyanmazsa Standish de ebedi bir uykuya dalabilir. Kaderleri iç içe geçmiş durumda. Aylar ve yıllar geçtikçe Standish bir uyanış olacağına dair tüm umutlarını yitiriyor ve o disiplinli görüntüsü gitgide yıpranıyor. Kimi zaman gözü seyiriyor. Bazı günler birkaç saç teli her şeye kadir tarağından kurtuluyor. Ayağa kalktığında, Spenta omuzlarının çökmeye başladığını fark ediyor.

Biraz daha genç olsaydım, diyor bir akşamüzeri çiçek bahçesinde yürürlerken Standish'in koluna girerek, seni kolay kolay kaçırmazdım.

Spenta'nın sesindeki yalnızlığı, geleceğinin ıssız odalarında tek başına kalan kadının yankısını duyup dürüst davranmaktan başka bir seçeneği olmadığına karar veriyor.

Ben, diyor ilk kez dili tutulmuşçasına, hep kadınların sevgisini anlamsız bulanlardan oldum.

Harika, diyor Spenta ellerini çırparak. Zaten bu yaşta ben de bu tür faaliyetlerin pek anlamlı olduğunu düşünmüyorum. Bir tür dostluk, öyle değil mi? Hava kararddığında birbirimize en azından bunu verebiliriz.

Bunun üzerine Mull Standish ne diyeceğini bilemiyor.

* * *

Muhtemelen Ormus'un geleceğiyle ilgili endişeye kapılan Maria aniden gelmemeye başlıyor. Bunu ne Spenta ne de Standish dillendiriyor, ama her ikisi de kızın gelmekten vazgeçişini kötü şans olarak nitelendiriyor.

Lafı bile edilemeyecek şeylerden bahsetmeye başlıyorlar: yaşam desteğinden. Üç yılı aşkın bir süre boyunca Ormus Cama monitörler, serumlar ve plazmayla yaşadı. Solunum cihazlarına gereksinim duyulduğu zamanlar da oldu. Kasları köreldi, artık bir bebekten bile daha güçsüz ve makineler, hemşireler, hizmetliler olmadan muhtemelen yaşayamaz. Spenta, Standish'e korkunç bir soru yöneltiyor.

Sen ne düşünüyorsun, dürüstçe söyle, sence uyanacak mı?

Ve artık Standish bu soruya ikna edici bir Evet yanıtı verebilecek durumda değil.

Talihsiz bir durum oluşturmak mümkün olabilir, diyor. Bir elektrik kesintisi artı jeneratörde bir arıza. Ya da kazara uyuyan adamın burnundan bir tüp yahut damarından bir iğne düşebilir. Yani bu şey olabilir, nasıl desek, diyor Standish kekeleyerek. Merhametli.

Ben hâlâ inanıyorum, diye yakarıyor Spenta inatla. Neye inanıyorum ben de bilmiyorum, bir tür mucizeye olsa gerek. Ya da Tanrı'nın lütfuna. Ya da, nasıl desek, yüce aşka.

Colchis Plak Şirketi artık dağılmış olan Ritim Merkezi grubunun *Ayaklarının Altında* ve *Böyle Olmamalı* adlı parçalarını çift taraflı 45'lik olarak piyasaya sürdüğünde bu bir veda jesti, kaçınılmaz olana karşı kaldırılan beyaz bir bayrak olarak nitelendiriliyor. Kazadan bu yana Standish son derece kararlıydı: Ormus iyileşecek, kariyerine kaldığı yerden devam edecek ve o zamana dek herhangi bir albüm yayımlamak hem hoş olmaz hem de sorun yaratır.

Yul Singh de her zamanki belirsiz tavırlarıyla bu kararara uydu.

Eğer böyle istiyorsanız Mr. Standish, ki bu konuda fikir beyan etmeyeceğim, o halde öyle olsun, bu sizin seçiminiz. Fikrinizi değiştirirseniz bana gelin. Bu sektörün çok hızlı hareket ettiğini hatırlatmama gerek yok, bu durumu o zaman yine konuşuruz. Tanrının yardımıyla eğer hâlâ aynı koltukta oturuyor olursam belki size yardım edebilirim.

Makineler tarafından desteklenmediğinde ölecek olan Ormus'un son bir kez daha yeniden şarkı söylemesi gerektiği konusunda Standish ve Spenta hemfikir. Standish, Yul Singh'den albümün çıkarılmasını istiyor; bu öyle bir rica ki tüm sertliğine ve itirazlarına rağmen azılı Colchis patronu –bu ricanın bir tür ölüm cezası olduğunu anladığından– geri çeviremiyor. Bunun üzerine albüm herkesi şaşırtarak meşhur oluyor. Ve Vina Apsara Bombay'daki bir otel odasında Ormus'un şarkı söylediğini duyunca apar topar hayatına yeniden giriyor: ve onu kurtarıyor.

İşte yatağının başucunda, Ormus'un kulağına fısıldayan Vina. İşte onu da bir başka hortlak olarak görüp korksa mı yoksa onunla birlikte ortak kayıpları için yas mı tutsa ya da umudunu yitirmese mi bilemeyen Spenta.

İşte nefes dahi almayan Mull Standish. İşte akbabalar gibi dönenip duran bir doktor, bir hemşire ve bir de hizmetli.

Kör Yul Singh ise elinde şapkası, kapı eşiğinde duruyor.

Ormus, diye fısıldıyor Vina. Ormus, benim.

Bunun üzerine Ormus gözlerini açıveriyor; bu kadar basit. Dudakları titriyor. Vina onu duyabilmek için eğiliyor.

Doktor öne atılıp Vina'yı omuzlayarak yana itiyor. Affedersiniz, lütfen. Hasarın boyutlarını belirlemeliyiz. Otuz iki diş sırıtarak Ormus'a dönüp soruyor: Ben kimim?

Bir uyuşturucu kaçakçısı.

Çıkan sesin yüksekliği ve alaycı tonu herkesi şaşırtıyor. Doktor halen kapıda durmakta olan Yul Singh'i işaret ediyor. Peki ya o kim?

Bir komiser.

Sonra temiz çarşaf ve havlu taşıyan hizmetliyi gösteriyor.

O *önemli değil.*

Peki ya sen, diye soruyor doktor, kim olduğunu biliyor musun? Peki ya ne istediğini?

Vina, diye sesleniyor. Vina yaklaşıp elini tutuyor. *Evet*, diyor Ormus. *Artık biliyorum.*

Aptalca bir kuşkudan ötürü sıkıntı dolu bir on yıl boyunca birbirinden ayrı düşen âşıkların en sonunda müzik sayesinde yeniden birleşmelerine dair nasıl bir şarkı söyleyelim? Şöyle mi desek (ne de olsa şarkılarda sıkıcı ayrıntılarla uğraşmayız ve gerçekliğin bumburuşuk mektubu yerine yükselen ruhlarımız için ilahiler söyleyebiliriz): Cennetin çiçekleri arasında koşup tanrıların

nektarından içtiler ve öpüşmeleri tıpkı günbatımında dünyanın gökyüzüyle birleşmeden önce dokunduğu kızıl ufuklar kadar güzeldi? Ormus'un okşayışlarını denizin üzerinden esip geçen, kimi zaman öfkeli, kimi zaman şefkatli rüzgâra mı benzetelim, peki ya Vina'nın bu haşin okyanusa verdiği ateşli, arzulu ve cilveli karşılıklar? Işi iyice ileriye götürüp tüm aşkların ulaşmaya çabaladığı ilahî bir aşktan dem vurarak yükseklerde bir yerden bize bakan ve bu dünyevi çiftin koşulsuz tutkusuyla kalplerinin açıklığının parlayan aynalarını çevirdikleri bir Yüce Âşık olduğuna mı kanaat getirelim?

Hayır, bu ayrılıklar ve yeniden kavuşmalarla dolu derin fakat dengesiz bir aşkın hikâyesi; ardında daha büyük sıkıntılar bulunan engellerin tanımladığı sonsuz bir mücadeleyle dolu bir aşk. Bir engelli koşucunun aşkı. Belirsizliğin çatallı, bozuk patikaları, şüphe ve ihanetin dolambaçlı labirentleri, dönüşü olmayan ölüm yolu: İşte bu yollardan gidiyor. Bu insani bir aşk.

Bırakalım da Vina konuşsun. Aslında Ormus o gün öldü, bunu biliyor muydun, diyor, 1980'lerin ortasında akkor bir sıcağın yaşandığı New York'taki apartman dairemde, büyük pirinç yatağımda çırılçıplak ve büyüleyici bir şekilde uzanmışken. Bu doğru, diyor dudağını bükerek, zamanlaması hep mükemmel olmuştur. Onu bulmak için dünyanın öbür ucundan geliyorum ve piç kurusu nalları dikmek için o günü seçiyor. Yüz elli saniye süreyle sahiden cızlamı çekti, taklayı attı, mort oldu. Zıbarık Ormus. Tünelin sonundaki ışığa doğru gitti. Sonra da gerisingeriye dönüp geldi. Daha sonra bunun benim sayemde olduğunu söyledi, onun arkasından seslendiğimi duymuş, dönüp arkasına bakmış ve bu sahiden hayatını kurtarmış. Bip bip bip sesleri duyuluyor, monitör ekranındaki düz çizgi yeniden hareketleniyor, hey doktor, doktor, yaşıyor, bu Tanrı'nın bir mucizesi, bize geri

döndü, vay canına, Tanrı'ya şükürler olsun. İki dakikalığına ölmüştü, ama üçüncü dakika diriliverdi.

Bize değil, diye böbürleniyor Vina, bana geri döndü. Ben teşrif edinceye dek uyanmadı, öyle değil mi, çünkü ben orada değildim. Sürekli olarak bir sorun olmadığından, beynindeki elektriksel aktivitenin normalliğinden, kalıcı bir hasar almamış olma olasılığının yüksekliğinden, turp gibi olduğundan söz edip duruyorlardı, ama nedense uyanmak bilmiyordu. Hayır, Leydi Methwold, bir açıklaması yok, bu tür durumlarda ya uyanırlar ya da uyanmazlar, hepsi bu. Yıllarca, hatta hayatının geri kalanı boyunca uyuyabilir ya da hemen yarın gözlerini açabilir. Belki de yirmi yıl sonra uyanıp hâlâ aynı günü yaşadığını düşünebilir, en zoru da bu vakalardır, ellerine bakıp derimi buruşturan bu hastalık da neyin nesi diye bağırırlar, aynaya bakmalarına izin vereceğiniz anı çok iyi seçmeniz gerekir ve bu çok ciddi bir karardır, inanın bana intihar riski bile olabilir.

Vina gururla tekrarlıyor: Beni bekledi, bunca yıl boyunca uykusunda beni bekledi. Yanında olmadığım sürece hayattaki başka hiçbir şeyin önemi yoktu. Sonra çıkageldim ve vay canına, gözleri fal taşı gibi açılıverdi. Eğer bu aşk değilse o halde aşk nedir bilmiyorum demektir. Tabii tüm bunlar daha sonra ona güçlük çıkarmadığım anlamına gelmez. Ama sadece erkek olduğu için.

Mexico City'nin orta yerinde bir çukur açıldı, otuz metre çapında dev bir yarık. Otobüsleri, büfeleri, çocukları yuttu. Susuz kenti beslemek için yıllar yılı yeraltındaki balçıktan su emildi ve işte sonunda gelen intikam. Yüzeyin dokusu yeraltından başlayarak değişmekte. Tam burada, Manhattan'daki binalar sallanmaya başlıyor. Pirinç kaplı yatağımdan birkaç blok ötedeki kahverengi kiremitli binanın kiremitleri dökülüyor. Yayaları korumak için bir ağ gerilmiş. İnsanlar New York'ta hep bina-

lardan atlamışlardır, fakat bu yeni bir şey. Bina kendi kendisinden atlıyor.

Gazeteler bu tür yeni felaketlerle dolu, ama Vina eskilerden bahsetmek istiyor. Yarı emeklilik halinde geçirdikleri o yıllarda bana gitgide daha sık gelmeye başlıyor ve giysilerini çıkarırken yüce Ormus Cama'ya ve VTO fenomeninin yeni yeni filizlendiği zamanlarda onun yeteneğine verilen öneme az da olsa içerlemiş olduğunu gizleyemiyor. Ona yakın olmanın karşılığında ödemem gereken bedel bu: sonu gelmeyen Ormusiki, kişisel Camamanya takıntısı. Yazın hararetini atmak içinse bana geliyor. İtiraz edecek olsam bir daha gelmez. Vina söz konusu olduğunda önemli olan şey asla seks değildir. Seks önemsizdir, tıpkı sümkürmek gibi. Bana geliyor, çünkü hikâyesini biliyorum. Buraya yeni paragraflar yazmaya geliyor: şikâyet etmeye. İşte Vina için yakınlık bu. Onu keyiflendiren ve tahrik eden şey. Yatağımın üzerinde döne döne gerinip duran Vina başımın etini yerken mutlu olduğumu –ya da en azından buna gönüllü olduğumu– biliyor. Vina kırk yaşında ve muhteşem.

O halde bunu asla unutmayalım, diye böbürleniyor, onu yeraltından çekip çıkaran bendim, tıpkı şu Hindu tanrıçası gibi, adı neydi, Pati.

Rati, diye düzeltiyorum.

Evet, doğru, aşk tanrısı Kama'yı kurtaran Rati. Bu arada aşk tanrısı gözlerini açtığında sol gözbebeği neredeyse renksizdi. Doktorlar bu duruma trafik kazasında alınan bir darbenin sebep olmuş olabileceğini söyleyerek gözbebeği sonuna kadar açık vaziyette "kaldığından" artık küçülemediğini, dolayısıyla bu gözün çok az ve bulanık görebileceğini üzülerek belirttiler. Tünelin sonuna bakınca ışık gözlerinin içine aktı. Tünelin ucunda tek gözlü ölüm Ormus Cama'ya bakıyor. Diğer gözüne bir şey olmadığı için şanslı.

(Hem sol göz yeterince görmüştü. Çok derinleri, çok uzağı ve çok fazla şeyi görmüştü.)

Araya girmiyorum. Vina düşsel gizemlerden bahsetmeye başladığında tek yapabileceğiniz sırtüstü yatıp ilgisinin dağılmasını beklemektir, zaten bu da fazla uzun sürmez. İşte yine Kama ve Rati hikâyesine döndü bile. Diyeceğim o ki ben olmasam Ormus kızartmaya döner-di bebeğim, diyor Hinduizmde Tanrı Şiva'nın serseri aşk tanrısına fırlattığı yıldırımın istenmeyen etkilerine atıfta bulunarak. Ben olmasam bir hiçti, kül olup giderdi.

İşte hayatının aşkından bahseden Vina. Ormus uyandığında ben onun aynası oldum, diyor. Gözlerimin içinde kendisini gördü ve gördükleri hoşuna gitti. Böyle-ce hayatta kaldı.

Vina'yı kışkırtmak istediğimde, Ormus'la ilgili bu tirat artık canımı sıktığında hayalet nemfoman Maria'dan bahsederim. Bunun için önce *Batı Yakası Hikâyesi*'nin eski müziğini kullanırım. Maria, diye ınırıldanmaya baş-larım ve Vina anında kaskatı kesilir; teni alev alev yanar-ken –ateşinin yükselmeye başladığını hissederim– gözle-ri kaynamaya başlar. Sonra kıskançlığını gizlemek için aşırı davranışlarda bulunur. Sana gösterınemi istiyor mu-sun, diye sorar vahşice. Bu doğaüstü şeyleri senin üzerin-de denememi ister misin? Onun, yani şu sözde hayaletin yaptıklarını. Hadi sen Ormus ol, her zaman istediğin gibi uzanıp gözlerini kapat, ben de onun yani salyaları akan şeytanın rolünü üstleneceğim. Bu hoşuna gider mi Rai, hey. Bayılırsın, haksız mıyım. Gitgide yükselen ve ağlamakla çığlık atmak arasında gidip gelen sesi kulakla-rımı çınlatıyor.

Biraz sessiz ol, diyorum bu çıplak ve bayağı vahşilik gösterisinden ürkerek. Hadi ama Vina. Buna ihtiyacım yok, senin de öyle.

Ama belki de o ihtiyaç duyuyor, bu Öteki'nin varlı-

ğından dolayı kendini incinmiş hissediyor, gücüne gidiyor. Öteki nefret Vina için özsevginin aynadaki yansımasıdır.

* * *

Artık hemşire rolü oynamadığı halde hâlâ Maria ismini kullanan genç Hintli kadın yeniden Ormus'a gelmeye başlıyor ve ilk olarak Vina, Ormus'u derin uykusundan uyandırdıktan birkaç gün sonra beliriyor. Fakat ihtiyatlı davranıyor; Vina'nın varlığı Maria'nın yokluğunu garantiliyor, sanki bu ortaya çıkabilmesi için bir koşul ya da fantastik dünyasının bir kanunuymuş gibi. Bu gizli ziyaretler yüzünden Ormus yalnız kalmaktan korkarken bir yandan da yalnızlığı arzulamaya başlıyor.

Reddedilmekten korkan Maria yeni bir gevezelik stratejisi izliyor. Ormus'un kıyafetlerini yırtarcasına çıkarıp üzerine atlamaktansa onu durmaksızın ilgi çekici şeyler hakkında konuşarak baştan çıkarıyor ve o da dinliyor; çünkü soluk sol gözünü yeniden açtığından bu yana etrafta anlayamadığı ancak anlaması gereken şeyler görmekte. Sanki gözleri birbirinden az da olsa farklı iki ayrı dünyaya yahut aynı dünyanın birbirine neredeyse tıpatıp benzediği halde bütünüyle farklı olan iki varyasyonuna bakıyor. Çift görme: Ormus sık sık baş ağrısı çekiyor.

Gözlerin artık açıldı, diye mırıldanıyor Maria onun şakaklarını ovarken. O da buna izin veriyor. Şimdi ne zaman istersem sana böyle gelebilirim, artık çok daha kolay. Gözün bunu biliyor, hatırlıyor. Worli, Kozmik Dansçı, diğer dünyadaki hayatımız. Bu mekânlar sanki rüya gibi falan filan, ama hepsi de birlikte gittiğimiz yerler vs. vs. Bunun senin için zor olduğunu biliyorum. Şimdilik burada yaşamalısın, bunu anlıyorum. Hayatını devam ettirebilmek için bazı şeyler hiç olmamış gibi davranmalısın falan

filan. O kadına gelince, sana layık değil, ama buna bile katlanabilirim. Seni asla terk etmeyeceğim. Sen bunun için dünyaya geldin. Annenin rahmine ölü ikiz kardeşinden sonra düştün diye onlara ait olduğuna inandılar. Şarkıların bu dünyayı değiştirecek. Bu senin kaderin. Onların gözlerini açmalarını sağlayacaksın ve ışığa uzanan yolda seni takip edecekler vs. vs. vs. Işıl ışıl parlama vaktin geldi. Bütün hayallerin gerçekleşmek üzere. Baksana nasıl da ışıyorlar.

Böyle bir diğer-dünya var olabilir, diyor Ormus hayretler içinde.

Ve eğer sahiden varsa, diye düşünüyor yalnız kaldığında, orada da bu tuhaf kızın deli olduğu düşünülüyor olamaz mı?

Maria'nın Ormus'un yatak odasına yaptığı ziyaretler zorunluluk nedeniyle kısa sürüyor. Nekahet döneminde olan Ormus halen güçsüz olduğundan neredeyse hiç tek başına bırakılmıyor. Maria hızlı konuşuyor, tutkularını bastırmaya devam ediyor, kendisini onun aşkına layık akıllı ve iyi eğitimli biriymiş gibi göstermeye çabalıyor.

Gerçekler birbirleriyle çelişki içinde, diyor Ormus'a. Sağ gözünle sol gözün başka başka şeyler görüyor falan filan. Böyle anlarda doğru ve yanlış davranışlar arasındaki sınır da ortadan kalkar. Ben şahsen ahlaki değer yargılarını askıya almış durumdayım ve arzularımın şiddetli buyruklarına göre yaşıyorum vs. vs.

Ormus denemek için sol gözünü kapıyor. Bir düğme kapanmış gibi Maria aniden ortadan kayboluveriyor.

Bir sonraki ziyaretinde Maria apar topar uzaklaştırıldığı için ona yakınıp daha saygılı davranması için ısrar ediyor. Ben senin için buradayım, her ne istersen yapmak için, diyor, ama böyle kaba davranılmak hiç hoşuma gitmiyor falan filan. Tek isteğim biraz daha kibar olman.

Maria en çok depremlerden bahsetmek istiyor. Daha

çok deprem olacak, diyerek kehanetlerde bulunuyor. Depremler hep olur, diye yanıtlıyor Ormus. Evet, diyor Maria, fakat bunlar farklı. Çarpışan iki dünya. Yalnızca biri var olmaya devam edebilir vs. vs. Sonunda bu dünya paramparça olup dağılacak vs. ve biz sonsuza dek birlikte olacağız ve ben seni zevkten çılgına çevireceğim vs. vs. vs. tahmin edebileceğin gibi.

Söylediklerine bakılırsa Ormus'un yanında değilken Çin, kuzey California, Japonya, Tacikistan ve başka başka yerlerdeki eski deprem bölgelerini ziyaret ediyormuş; dünyanın dokusunun kendi kendini sorguladığı yerler. Ormus'a kalırsa bu hobisi ve tüm bu trajedileri ballandıra ballandıra anlatmasının korkunç bir yanı var. Dünyanın şarkı söylemeye başlayıp insanların evlerini birer beşik gibi salladığından bahsediyor. Dünyanın gümbürtülü ninnisi, huzur verici değil, gürültülü ve insanlarla onların yarattıklarını uykuya değil ölüme sevk ediyor. Türkiye'de epey vakit geçirmiş, ücra yerlere gitmiş –Çankırı, Van– ve Hindistan'da da hakkında konuşacak çok şey buluyor: bu yüzyılın başlarında Dharmsala ve Palampur yıkımlarının yanı sıra Naib'in eşi, Simlalı Leydi Curzon'un yatak odasının üzerine devrilen bir bacanın altında kalıp can vermekten kıl payı kurtulması; aynı zamanda 1934 yılında, Cehennem'in varlığını kanıtlarcasına yerdeki dev çatlaklardan sülfürlü çamurla kaynar suyun fışkırdığı ve bölgenin üzerinden uçup hasar tespiti yapması için yerel yetkililerce Kaptan Bernard'ın Uçan Sirki'nin tutulduğu Monghyr depremi.

Cezayir'de Orléansville sokaklarındaki muazzam yarıklar, Agadir'i sular altında bırakan deprem dalgası, Messina'yı yutan deprem dalgası ve Howard Hughes'un 1933 yılındaki Tokyo-Yokohama faciasından kurtuluşu, İran'ın yöreye özgü dengesizliği ve 1907 yılında Kingston'ın büyük bir bölümü yerle bir olduktan sonra Amerikan do-

nanmasının yardımını reddeden Jamaika'nın İngiliz valisi Sir J.A. Sweetenham'ın tuhaf davranışı: işte şaşkın sevgilisine tüm bunları korkunç bir iştah ve büyük bir titizlikle anlatıyor.

Tüm depremlerin altında Kusur[1] *fikri yatar. İşte dünyanın kusuru da fay hatlarıdır. Abartısız milyonlarcasının yeri tespit edilmiştir vs. vs. Ama insanların Kusurları da depreme neden olabilir. Bizleri bekleyen şey bir hüküm.*

Artık deli olduğuna eminim, diye düşünüyor Ormus, *ama çenesini tutuyor.*

Depremler, diye açıklıyor Maria hevesli hevesli, dünyanın hem kendisine hem de üzerindeki nüfusa kabahatleri için verdiği bir cezadır. Evrensel ahlakı inkâr etmesine rağmen, Maria kendini kaptırdığında cehennem alevleri ve lanetlenmeden bahseden coşkulu bir vaize dönerek Ormus'a *kendi ateşli gerçekliğinden bahsediyor. Dünyada barışın hüküm sürdüğü, birbiriyle çelişen başka başka gerçeklikler olmadığı ve henüz dünyanın halihazırdaki trajik uzlaşmazlık içine düşmediği ütopik bir altın çağdan bahsediyor. Anlattıklarına bakılırsa litosfer dahi başlangıçta sapasağlammış, fakat gezegenin zaman içinde ısınmasıyla birlikte bozulmaya başlamış falan filan. Dünyanın bu şekilde gitgide ısınıp akkor hale gelmesi onun ilk günahı, İlk Kusuru olabilir ve depremler de bunun sonucunda meydana gelir. Geçmişte kalan o dengeli, zarif düzene dönmeyi düşünmek için dahi artık çok geç. Kendimizi tektonik hareketlere, kaymalara, deprem dalgalarına, toprak kaymalarına, sallanıp yuvarlanan kentlere vs. vs. ve gerçekliğin tuzla buz oluşuna hazırlamalıyız. Yaşanılacak şoklara, kendi kendisiyle savaşa tutuşan gezegenin paramparça olmasına, kendi içinde çelişen dünyanın sonuna hazırlıklı olmalıyız.*

1. Fay sözcüğünün İngilizcesi olan *fault*, aynı zamanda kusur, hata anlamlarındadır. (Y.N.)

İnsanların Kusurları da depremlere neden olur. Daha sonraki ziyaretlerinde Maria bu en tuhaf düşüncesine geri dönüyor: Varlığın uzlaşmaz yapısının açığa çıktığı bazı insanlar olduğunu, gerçekliğin çelişkisinin içten içe bu gibi kimseleri termonükleer bir saldırı gibi kasıp kavurduğunu ve bu kişilerin uzay ve zamanı dahi kendilerine doğru bükerek bozabilecek şiddette bir çekim gücüne sahip olduklarını düşünüyor. Bunun sonucunda çatlaklar, yırtıklar, uyuşmazlıklar ortaya çıkar. Evrenin biçimsizleşmesinden sorumlu değildirler, onlar yalnızca bu gitgide artan biçimsizliğin apaçık ve dehşet verici bir şekilde gözler önüne serildiği aracılardır.

İşte Maria, Ormus Cama'nın da bu bireylerden olduğunu düşünüyor.

Bu konuyla ilgili olarak Vina hakkında hiçbir şey söylemiyor.

Yeterince konuştu. Artık başka planları var ve ona yanaşıyor. Ormus yatakta, ona karşı koyamayacak kadar güçsüz ve Maria onun ilgisini çektiğinin farkında. Bu kez reddetmeyecek.

Ormus gözünü kapıyor.

Eski Bombay'da yaşadığımız ilk aşk gecesinin üzerinden neredeyse on dört yıl geçti ve Vina hâlâ sıcak yatağımızın üzerinde, üstüne bir pike bile örtmeden öylece çırılçıplak yatıyor. Prensini (hayır, ben değilim) bekleyen bir başka uyuyan güzel.

1970'lerin ortalarında, Fransa turnesinde Kirov balesinden kaçıp KGB'nin kiralık katilleri peşinden koşarken, bozuk bir İngilizceyle *Ben yardım, Bana yardım* diye bağırarak bir grup askere doğru koşan ünlü bir Rus baleti fotoğraflamıştım. *Bence yardım, ben için yardım*. Kaçtıktan kısa bir süre sonra çoğumuz gibi yolu

Manhattan'a düştü ve kendini dev ayaklı, koca ağızlı bir ayı gibi kürklere bürünmüş vaziyette stüdyomda buldu. Onu eski bir sekize onluk levhalı fotoğraf makinesinin önüne, beyaz bir çarşafın üzerine aldım. Kesinlikle o ana dek gördüğüm en harika, en görkemli yaratıktı ve (biraz-cık) beyaz şarabın da yardımıyla önce sarındığı kürkleri ve ardından en sonunda çırılçıplak kalıp bundan büyük bir keyif alana dek bütün giysilerini tek tek çıkarmaya ikna ettim. Sonra başını öne eğip kollarını serbest bırakmasını söyledim. Ardından yavaşça başını kaldırmasını ve bunu yaparken bir yandan da kollarını öne ve yukarı doğru uzatmasını rica ettim, istediğim pozun bu olduğunu, sakın bozmamasını söyledim ancak pozlama süresinin uzunluğuyla levhalı makinenin alan derinliği sorun yarattı. İstediğimi yaptı ve vahşi hayvanlarınkini andıran başını kaldırırken gözlerinin kapalı olduğunu, kendini bir tür özsevgi rapsodisine kaptırmış olduğunu fark ettim, öyle ki kollarını kaldırırken fotoğraf makinem için son derece beklenmedik uzun ve mutlulukla ışıldayan bir ereksiyon yaşadı.

Aşk beni. Aşktan beni, bana, benim için. Aşkla beni.

Vina'nın özsevgisinin de bundan aşağı kalır yanı yok.

İşte o muzip Bernstein melodisini mırıldanıp alternatif-gerçeklikteki rakibi Maria konusunu açınca beni hınçla cezalandırmak için söylediği şarkılardan bazıları. Rai –bu kısım parçanın girişindeki konuşma bölümü– siktir olası bir yıldız olduğunu sanıyorsun. Sana gerçekte kim olduğunu söyleyeyim. (Asıl şarkı burada başlıyor.) Götün tekisin ve hiç klas değilsin. Ben pırlanta severim oysa sen camsın. Ben kara fareleri severim, sense esmer bir sıçansın. Hanım evladısın ama ben çapkınlardan hoşlanırım. Bu dansı sana lütfettim diye sakın kendini bi bok sanmayasın.

(Şarkının sonu.)

Rai, sen hamburgersin, oysa evde bifteğim var. Sen istediğim şey değilsin, hiç olmadın, asla da olmayacaksın. Ama ben aç bir kadınım. *İstediğimden bile fazlasını isterim.*

Ne istediğini biliyor musun, diye iki kez sordular Ormus'a: ilki derin uykusunda uyandığında, ikincisiyse daha sonra. Bana hiç sormadılar, ama sorsalardı cevabı yapıştırıverirdim. Ne de olsa öğretmenim iyiydi, hem de en iyisi.

Söğüt dallarında rüzgâr var, şu deliğe kaçan da belki bir su faresidir. Sımsıcak bir gün, havada hoş bir esinti var ve suda uyuşuk uyuşuk kürek çekenlerle antrenman yapan kürekçiler var. Geçmekte olan gezi teknelerinde bayraklar dalgalanıyor. Gergin yelkenlerin altında genç adamlar *en matelot*[1] gibi çabalayıp durmakta. Motorbotlardaki herkes keyif içinde. Pirinç düğmeli spor ceketler, beyaz bol pantolonlar, güzel kızların uzun ve çıplak bacakları. Pat pat diye patlatılan şampanyalar. Bıldırcın yumurtaları ve esmer ekmek üzerinde füme somon. Nehir insanları birbirlerine el sallıyorlar ve eğer şu sandaldaki hasır şapkalı sahiden İsa'ysa ona da kapımız açık, o da İngiliz kitaplarından fırlamış bu huzurlu anın tadını çıkarmayı hak ediyor.

Savaş çok uzaklarda kalmış.

Spenta bir patikadan nehrin kıyısına doğru ilerlerken çançiçekleriyle kaplı bir tepeyi, yaprak toplayan Waldo Crossley'yi ve bir zamanlar gölgesinde piç kurusu Castlereagh'ın keyif çattığı meşe ağacını geçiyor. Anlatılanlara göre yine burada kaldığı bir sırada intihar etmiş,

1. (Fr.) Denizci. (Y.N.)

kendi boğazını boydan boya kesivermiş ve ikinci bir gülümsemeyi andıran bu ölümcül yara onu öldürürken tuvaletinden dışarı fırlamış. Ölü adamın hayaletine rağmen Spenta iki kilometrelik sahil şeridinde yaptığı bu yürüyüşten çok hoşlanıyor ve hava almaya çıkmışken ilk kocasıyla sohbet etmeyi âdet haline getirmiş.

Ah Darius, bu tarihî anları yaşamak, bu nehir kıyısını sahiplenip böylesine eksiksiz bir mutluluğu tatmak nasıl da hoşuna giderdi. Hayat ölümü bozguna uğrattı ve bunu eşyalar bile kutluyor. Şu eski püskü kasvetli deri kanepeler ışıldıyor, iyice fırçalanmış redingotlarıyla öylece duran atalarımız artık surat asmayıp otuz iki dişlerini göstererek sırıtıyorlar.

Oğlumuz bize geri döndü ve tüm dünya çiçek açmış durumda.

İşte Darius, her türlü denetimden uzak, eleştiriden-se öte olduklarını düşünen ülkenin soyluları buraya hoşça vakit geçirmeye gelirlerdi. Hayatının en olgun döneminde Lord Methwold buranın teklifsiz ev sahibi olarak bu yüce insanların nadide keyifler tatmalarını sağlıyordu. Ancak yaşlı zampara Lord Methwold yıllar geçtiktçe daha da yalnızlaşıp yorgun düşünce dul bir Parsi kadınla evlendi. Bunun üzerine soylular artık bu evin ayrıcalıklı zevklerine uygun olmadığını düşününce karnaval sona erdi. Benim evimde böyle ne idüğü belirsiz şeylere yer yoktur Darius, sana bu kadarı için söz verebilirim.

Ama söylesene: üçüncü kez evlenmek zayıf bir ahlakın göstergesi midir? Özellikle de mesela daha genç bir erkekle olursa? Söz konusu beyefendinin şeye karşı hiç ilgisi olmasa bile?

Darius'u yanında dolaştırarak, ruhunu hoş tutup onayını almaya çalışarak kendini suçluluk duygusundan arındırmak istiyor. O artık Darius'un hayatı boyunca en çok arzuladığı şeye sahip: İngiltere'de bir yer, hatta belki

biraz da İngilizlik. Hayatın boyunca buna karşı çıktım Darius, bu yüzden de istediğini elde edemedin ve şimdi senin yerine buna ben sahibim. Eğer bu kırlarda seninle birlikte yürürsem, sana evle ilgili hikâyeler anlatıp bunları senin de bir parçan yaparsam beni affeder misin gerçek eşim, aşkım. Ne kadar zavallı bir kadınmışım gördün mü. Herkes beni affetmeli. Sen ve oğullarım.

Tanrı'ya şükür. Oğlumuz Ormus geri döndü.

Darius, o uyandı, ama çok yakında onu kaybedeceğiz. Bizim için dönmedi. Küçük Ormiem. Mini minnacık oğlum benim.

Şu iğrençliğe bir baksana, diye dalga geçiyor Vina çiçeklikten aşağıya, Spenta ve ışıl ışıl parlayan Thames'e bakarak. Ormus yavaş yavaş da olsa yeniden yürüyor, kolunu Vina'nın omzuna yaslamış. Bir zamanlar öylesine güzel yürüyen Ormus şimdi sarhoş bir kukla gibi sendeliyor. Bu bir müze, diyor Vina. Hey gidi koca dünya. Senin gibi biri için burası hayattayken mezara girmek demek. Komada kalmak istemene şaşmamalı, peki ya artık komadan çıktın mı, tam da Britanya Krallığı'ndan topuklayacak yaştasın.

Etraf kelebekler, cıvıl cıvıl öten kuşlar ve yaban çiçekleriyle çevrili. Ormanda çatıları soğana benzeyen çardaklar var. Çalçene, sabırsız Vina bu bakımlı, düzenli ya da özenle bakımsızlaşmış malikâneden değil de bir orman ya da Afrika'daki ottan kulübeden bahsediyor. Hadi ama gidelim Ormus. Ben buradan kaçacak gibiyim. Sen de benimle birlikte yelken aç.

Bu kölelik yapmak için kandırılmanın şarkısı, diye itiraz ediyor. Bu aldatmaca ve yalanlarla ilgili. Çok ironik.

Püf noktası İngiltere, diyor. Sen bir Amerikalısın, diyor. Hep öyleydin.

Ormus Amerika'nın Afrika'yla olan farklılıkları hakkında şarkı söylemeye başlıyor. Aslanlar, kaplanlar ve ölümcül kara mambaların[1] olmadığı Amerika. Komadan bu yana ilk kez şarkı söylüyor.

Sonny Terry ve Brownie McGhee de bu parçayı seslendirdi, diyor Vina, Ormus gözlerinin dolduğunu görmesin diye arkasını dönerek. Onları dinlemen lazım. Şarkıyı Newman yazmış olabilir, ama can acıtıcı bir şekilde seslendiren onlar.

Düğümlenen boğazı normale döner dönmez hararetle saldırmaya devam ediyor: Ormus burada tıkılıp kaldın, ama bu bir kazaydı ve Tanrı biliyor ya artık özgürsün. Ya kalırsın ve ne bileyim işte hayatının geri kalanını göçmenler gibi göçertirsin, tabii göçmenlere özgü şükran duygusunu unutmayalım, bu da beklenen bir şey, tıpkı rezillikleri gibi ya da engin okyanusu aşıp o eski karmaşaya dalarsın. Sadece isteyerek Amerikalı olabilirsin ve Amerikalı olarak, olunması mümkün Amerikalılara bir yenisini daha eklersin, yani genelleme yapıyorum, tamam mı, özellikle de New York'tan bahsediyorum. New York'ta günün nasıl geçerse geçsin bu New York'a özgü bir gündür ve ister Bombay şarkıları söyleyen Bombaylı bir şarkıcı ya da aklında zombilerden başka bir şey olmayan kara büyücü bir taksi şoförü ol, istersen de Montanalı bir bombacı ya da Queens'te yaşayan sakallı İslamcılardan biri ol fark etmez, aklından geçen her şey New York'a özgü bir ruh halidir.

Elbette ki asla olamayacağın Amerikalılar var, diyerek devam ediyor, Bostonlu Brahma rahipleri, Yoknapatawphalı[2] köle sahipleri ya da gündüzleri televizyonda

1. Çok zehirli bir yılan türü. (Y.N.)

2. William Faulkner'ın romanlarının geçtiği hayalî güney Amerika şehri. (Ç.N.)

yayımlanan günah çıkarma programlarına çıkan zavallılar, basit takma adlarla âciz ruhlarını ortaya döken bol kalçalı şişman kadınlarla onların yanında oturan ekose gömlekli şişman erkekler. Tarihlerini hatırlamadıkları için mi? Amerikalıların da bir tarihleri olmadığı ya da bu tarihin eninde sonunda tekerrür etmeyeceği anlamına gelmez. Sen bu tür şeyler yaşamayacaksın, bu kesin. Ama zaten bunlara ihtiyacın da yok. Saçma sapan şeyler söyleyeceksin ve söylediğin her şey anında o tür şeyleri şöylemenin Amerikancası olarak nitelendirilecek. Bir boktan haberin olmayacak ama bu Amerikanvari bir cahillik olacak. Ait olmamak, bu eski bir Amerika geleneğidir, görüyorsun ya, Amerikan tarzı. Asla tekinsiz bir Virginia çukurunda çocuk olmayacaksın Ormus, ya da annenin ahırda kendini asmış olduğunu görmeyeceksin, ama sorun değil, kendine özgü dehşet dolu hikâyelerin olacak. Ve bunu yapmak zorunda değilsin, fakat eğer istiyorsan yalandan yapabilirsin, barlarda Yankee beyzbol takımının atıcı rotasyonundan ya da Mets'ten bahsedebilirsin, bir zamanlar sen de oynardın, bu tıpkı bir zamanlar Brooklyn Dodgers'ı ya da Runyon'un Broadway'ini ya da ellili yıllardaki Village'ı yahut blues müziğinin ortaya çıkışını hatırlıyor musun demek gibi bir şey. Sanki bir bacağın kesilmiş de hâlâ kıpırdadığını hissediyormuşsun gibi, tabii bu tam tersi, hiç sahip olmadığın bacakların kıpırdadığını hissetmeye başlıyorsun ve bil bakalım ne oluyor, eğer yeterince uzun bir süre boyunca böyleymiş gibi davranırsan güzelim bir Amerikan çakması halini alıverir, bu çakma bacakların üzerinde koltuk değneğine bile ihtiyaç duymadan yürüyebilirsin ve seni gitmek istediğin her yere taşırlar, tahmin et neden, çünkü ülkenin yarısı tıpkı senin gibi rol yapmaktadır, diğer yarısı yapmadığı halde kimin rol yapıp yapmadığını anlamanın imkânı yoktur. Bu yüzden ne yap et eski gü-

cüne kavuş Ormus, söylediklerimi duyuyor musun, sonra yatağından kalk ve bu siktir olası yerden yürüyerek değil uçarak çık git. Benimle birlikte. Amerika işte bugün başlıyor.

Vay be, diye düşünüyor Vina yorgun ve yaptığı hararetli propaganda konuşması karşısında şaşkın. O*fff*. Eh, artık çal şu davulu, sar beni bayrağa ve bana Martha de. Ama eğer onu buradan hemen çıkaramazsam ben giderim çünkü buranın havası adamı boğar.

Spenta geldiğinden beri Vina onunla savaş halinde. Ormus hakemmiş de anne ve sevgili unvan maçına çıkmış boksörlermiş gibi yatağın etrafında dört dönüyorlar.

Tüm bu teknoloji, diyerek yatağı çevreleyen tıbbi cihazlara bir şaplak indiriyor Vina. Diş çekmeye yarayabilir ama hiçbir şeyden anladığı yok, hiçbir şey açıklamıyor ve işte hiçbir şey elde edememiş olmasının nedeni de bu.

Parayla satın alınabilecek en iyi cihazlar. Onun hayatta kalmasını sağladılar, diye yanıtlıyor Spenta hüzünlü bir ses tonuyla, neden sürekli savunmaya geçtiğini bir türlü anlayamıyor.

Doğasında dengesizlik var, diye teşhisi koyuyor Vina. Onun pranasını yani yaşam-enerji kaynağının akışını bozdular ve bedeninin ateşine engel oldular. Engellenen agni ama, yani toksin üretilmesine neden olur. Pançakarmaya odaklanmalıyız: onu arındırmaya. Dışkısına, idrarına, terine odaklanın. İşin anahtarı bu üç malada gizli.

Neden bahsediyorsun, diyor Spenta. Bunlar da neyin nesi.

Bu senin de kültürün diyor Vina alaylı bir şekilde. Dünyanın en kudretli ve en eski bütünselci sistemi. Bunu bilmiyor musun? Beş temel element, toprak, su, hava, ateş, gökyüzü?

Ah, ayurveda, diyor Spenta rahat bir nefes alarak. Evet kızım, senin gibi pek çok gencin yine bu eski fikirlerle ilgilenmeye başladığını biliyorum, ama bizim Zerdüştlük anlayışımızda asla bunun yeri olmadı. Şahsen ben tıpkı Ormus'un ölmüş babası gibi kendimi en iyi Batılı doktorlara emanet ettim. Tıpkı senin gibi tatlım, burada yani batıda yetişmiş olanlara.

Her şeyi planlarım, diyor Vina onu duymazdan gelerek. Masörlere, bitkisel ilaçlara ihtiyacı olacak. Gücünü geri kazanmaya başlayınca ona yoga da öğretirim. Bir de soluk alıp verme egzersizleri. Ve katı bir vejetaryen diyet, tamam mı.

Kaslar için et yemek önemlidir, diye itiraz ediyor Spenta. Beyin içinse balık yemek. Bu tür konuları profesyonel doktorlara bırakmak en iyisi olur. Ne de olsa uzmanların uygulayacağı bir diyetle iyileşme şansı çok daha fazla olacaktır.

Onu doktorlar uyandırmadı, tamam mı? Vina sesini yükseltiyor. Uzmanlar uzmanlıklarını gösterdi mi? Tamam. Birilerinin neyin işe yarayıp yaramadığına dikkat etmesinin zamanı geldi.

Kızım belki de – bilemiyorum –belki de haklısındır–

Rasayana, diyor Vina sert bir tavırla. Bu onu daha da gençleştirecek.

Bu ne anlama geliyor evladım?

Güneşlenmek, diyor Vina. Ve şifalı bitkiler, yoga, meditasyon. Ve ilahiler.

İlahiler, diye tekrarlıyor Spenta çaresizce. Neden olmasın? Şarkı söylemeyi her zaman çok sevmiştir.

Bu doğru tedavinin seçilmesi için verilen bir mücadele değil, sahiplenmek için verilen kuşaklar arası bir savaş ve daha başlamadan kaybettiğine inanan Spenta'nın bu savaşta kullanabileceği hiçbir silahı yok. Fakat ağır toplar beklenmedik bir şekilde yardımına geliyor. İriyarı,

ayaklı bir çuval gibi paytak paytak yürüyen Patangbaz Kalamanja üzerinde bol, koyu renk bir takım elbiseyle kötü haberleri iletmek üzere içeri giriyor. Dolly öldü: cömert ve hiçbir şeyden haberi olmayan kalbine yavaş yavaş ulaşan bir tromboz sonucu.

Deprem onun bedeninde de bir şeyleri yerinden oynatmıştı, diye fikir belirtiyor Pat, üzüntüsü yüzünden eksik olmayan babacan gülümsemesini bir tür homurtuya dönüştürmüş. Kendi kanı ona cephe aldı ve onu öldürdü, öyle değil mi.

Aile içi bir cinayetten bahsediyormuş gibi konuşuyordu ve aslında tam olarak böyle hissediyordu. Elbette ki kendini suçluyordu. Bunca yıl boyunca iş güçle uğraşıp bu ufak tefek kadını ihmal ettim diyerek ağlarken karşılıksız aşk acısı çeken bir pandaya benziyordu. Persis yanındaydı, ama lanet olası aptal kocası Wembley'de oturmaya devam ederek bir patron olmayı yeğledi. Ve o artık yok! Sevgili Dollymin güzel ses tonu olmadan Dollytone'u ne yapayım?

Wembley'deki dükkân satışa çıkarıldı. Kendisinden beklenebileceği gibi Pat terk etmek üzere olduğu ülkeyle ilgili yalnızca iyi sözler sarf ediyor. İngiltere en iyisidir, diyor ısrarla. Ama artık benim tek evim Persis.

Bakımlı çiçek bahçesini gören taş döşeli terastalar ve Vina dışarı çıkıp onlara katılıyor. Cazibesi kendi sevgili kızınınkini alt eden kadının gelmesi Pat Kalamanja'yı şaşkına çeviriyor. Tanıştırıldıklarında kaskatı kesiliyor. Vina basmakalıp bir şekilde başsağlığı diledikten sonra kendini tutamayıp, ölmüş olan Dolly'nin vejetaryen ilkeleriyle alternatif tıbbın ilkelerine sıkı sıkıya bağlı olup olmadığını sorup ardından patavatsızlık yaparak böyle yapmış olsa kalbinin durmasına neden olan kan pıhtısına kolay kolay teslim olmayacağını söylüyor.

Patangbaz Kalamanja'nın sinirli bir şekilde kızarıp

bozararak kollarını sallayıp durmasına sık rastlanmaz; ama Vina'nın üzerine yürüyüp ağzına geleni söyleyen ta kendisi. Sen kim oluyorsun da eski öğretiden bahsediyorsun? diye bağırıyor. Basit bir şarkıcı değil misin? Göklere çıkarıp durduğu bu ayurveda senin gibilerin ahlaksızlıklarına tamamen –bütünüyle ve sarsılmaz bir şekilde– karşı değil mi? Müzik, uyuşturucu, televizyon, cinsel sapkınlık, tahrik edici filmler, pornografi, kişisel müzik setleri, içki, sigara, gece kulübü ve diskoteklerde birbirine sürtünerek azan bedenler. Senin dünyanı böylesine alçak şeyler doldurmuyor mu? Tüm bunlar öğretimizin gereksiz ve zararlı olarak nitelendirdiği uyarıcılar değil mi? Nasıl oluyor da beş para etmez bir hayat sürerken sebzelerden bahsedecek cesareti bulabiliyorsun?

Pat'in öfkelenmesi kadar nadir görülen bir başka durum da Vina'nın kızarıp bozararak neredeyse tek kelime edememesi. Ben bir gösteri sanatçısıyım, evet, diyor yumruk yemiş gibi başını sallayarak. Ama nasıl olur, radyo falan üreten biri olarak, yoksa siz...

Benliğin, güvensizliğin açtığı bir boşluğu doldurmak için heyecan arayışında, diye bağırmaya devam ediyor Pat Kalamanja. Böyle aşağılık zevkler peşinde koşan kişiliğin bağımlılık yaratıyor. Muhtemelen eski hayatlarından kalma gerçekleşmemiş tutkuların vardır.

Pat, hadi sakinleş. (Spenta rakibinin tarafını tutarak araya girmek zorundaymış gibi hissediyor.)

Kötü bir çağdayız, diye kükrüyor Dollytone'un patronu. Kalyug, yıkım çağı! İnsan ırkının yanı sıra bilginin de çökmeye başladığını görebiliyoruz. Evren yansımalardan ibarettir ve her bir taklit yahut kopya orijinalinden daha değersizdir. Sevgili Persisimde bile yalnızca Dollymin yansımasını görebiliyorum. Charles Darwin! Evrim! Düzmeceden ibaret, öyle değil mi? Utanç verici bir düzmece.

Kızın hakkında nasıl böyle şeyler söylersin, diye itiraz ediyor Vina kendini toplayarak.

Kapa çeneni! diye kükrüyor Pat Kalamanja. Bırak da Hindistan'ın kutsal bilgeliği Hindistan sınırları içinde kalsın! Bilgi nedir? Kozmik Varlık Vişvaroop'un Zihni. Evrensel bilincin yazılımı. Bundan uzak dur seni, seni, *virüs*.

Hadi gel, diyor Spenta arkadaşını kolundan tutarak. Vina öfkeni yöneltmek için doğru bir hedef değil. Kader sana ağır bir darbe vurdu ve bunu anlamak için çaba sarf etmelisin. Kendini kaybetmenin sırası değil.

Patangbaz nefes nefese sakinleşiyor. Öfke tanrısı olmaktan çıkıp bir kez daha kamburu çıkmış, dağılıvermek üzere olan bir dul kimliğine bürünüyor. Şaşkına dönmüş Vina'dan uzaklaşırlarken, Pat, eve dönmelisin, diye tavsiyede bulunuyor Spenta'ya. Burada artık senin için ne kaldı ki?

Darius burada, diye yanıt veriyor kadın. Ben onun Cennet Bahçesindeyim ve o da mutlu mesut yanımda. Yürüyüp konuşuyoruz. Böyle işte.

Her yer bir daha asla dönmeyecek olan erkekler yüzünden tek başına bekleyen kadınlarla dolu, diyor Pat Kalamanja, Persis'i düşünerek. Erkekler de aynı durumda, diye ekliyor, çekip giden kadınları özlüyorlar. Hayat bozuk bir radyo ve güzel tek bir şarkı bile yok.

Persis'e git, diyor Spenta adamın yanağına bir öpücük kondurarak. Hâlâ şansın varken sevgiye sıkı sıkı sarıl. En azından onun kızı var, diye düşünüyor Spenta. Oysa artık başarma azmi iki kat artan vejetaryen bir ahlak düşmanı olan kendisi oğluyla birlikte kaçma planları yapıyor.

On yıl geçti, ondan da fazla. Red Nichols öldü ve Five Pennies artık beş para etmiyor. Ormus ve Vina aşk-

tan bahsederken aslında yalnızca bir hayalden bahsediyor olabilirler. Ancak beden dönüşüme uğrasa bile hatırlar. Birbirlerinin hareketlerini, ihtiyaçlarını, kokularını, dokunuşlarını ve birbirlerinin aşırılıklarını hatırlıyorlar.

Tabii bazı şeyler de unutulur. Vina'nın dönüşü, Ormus'un uyanışı: ikisi de yalnızca rüyalarında gördükleri bir kente gitmiş duygusunu yaşıyorlar. Her şey tanıdık, onları etkileyen çok şey var, yine de kaybolabiliyorlar. Daha önce hiç görmedikleri koskoca mahalleler var.

Birbirlerini yeni baştan keşfetmeye koyuluyorlar.

Hep yalnızdım, diyor Vina. Yatağımda bir başka erkek olduğunda bile; hatta en çok da o zaman. Bilmiyorsun, diyor. Gerçekten en ufak bir fikrin yok. Bu berbat meslekte, hırsız, katil ve ırz düşmanlarıyla dolu bu meslekte tek başına bir kadın. Bazen paranı alamazsın. Ve hakkın olan parayı çalmaları yetmezmiş gibi işinin korsan baskısını yaparlar, hakkında dedikodu çıkarırlar, orospu derler.

Neler neler yaptığımı bilmek istemezsin. Rezil Orta Batı çöplüklerinde tangayla dans ettim. Atlantik City barlarında sarhoşlar her yerimi elledi, ama ben hep sürgün edilmiş bir kraliçe olduğumu biliyordum, bu benim içimdeydi, beklemek, zamanımın geleceğini bilmek. Günün birinde fakirlerin benden para dileneceğini ve benim de, mangır işlemez adamım, payıma düşen sıkıntıyı çektim, hadi bakalım sıra sende diyeceğimi biliyordum. İnsanlar. Hep bir şey isterler, bedavacılık yaparlar.

Sanki yüz yıldır hayattaymışsın gibi konuşuyorsun, diyor Ormus alçak sesle.

İki yüz yıl, diye yanıtlıyor Vina. Kalbim kırılınca geçmiş içine doldu. Hem geçmiş hem de gelecek. Yüz yıl öncesinde Kimseye Güven Olmaz diye vaaz veren Ma Rainey'e, yüz yıl sonrasındaysa ayın çevresinde süzülüp gökteki stadyum dolusu insana şarkı söyleyen bir tür uzay

kedisine kadar uzanıyorum. Güçbela yaşayan Memphis Minnie'nin dizinin dibinde oturdum, artık tekerlekli sandalyede oturan koca bir balondan farksız, zırlamayı ancak Broonzy'yi gitar savaşında nasıl alt ettiğini bana Minnie-Jitis öğretmek için kesti. Ve Holiday'in onun hakkında söylediklerinin benim için de doğru olduğunu biliyorsun. On altı yaşımdayken kadındım. Şimdiyse para kadar, altın kadar yaşlıyım. Şimdi aşk kadar yaşlıyım.

Ormus kaybettiği gücüne, o meşhur zarafetine kavuşabilmek için bahçede sendeleyerek ilerliyor.

Ben erkeğimi istiyorum, diye bir şarkı mırıldanmaya başlıyor Vina. Ben erkeğimi istiyorum. Sıska bir erkek istemiyorum ve şişman da istemiyorum ve böyle şeylere takan biri olsun da istemiyorum. Ve sinirli olmasın istiyorum ve zalim olmasın ve şeker gibi tatlı ya da şirin mi şirin olsun istiyorum. Ve erkeğimi buldum. Erkeğimi buldum.

Blues'un diğer adı hiçbir yere ait olmamaktır, diye şarkı söylüyor. Blues uzayda mahsur kalıp dünyaya bakmaktır. Artık seni bulduğuma göre sevgilim, blues'u geride bırakabilirim. Kollarımı sana dolayıp dertli başımı rahatlatabilirim. Sallan yuvarlan, diyor sesini bütün gücüyle özgür bırakarak. Nasıl sallanıp yuvarlanılacağını bana bebeğim öğretti. Bir zamanlar yarımdım ve o beni tamamladı, o bir köprü olsaydı geçiş ücretini öderdim. Sallan ve yuvarlan. Nasıl sallanıp yuvarlanılacağını bana bebeğim öğretti.

Enerjisine kavuşmasını sağlamak için Ormus'a aloe vera suyu verip yoga usulüyle soluk alıp verme tekniklerini öğretiyor. Onu en çok endişelendiren şeyse titremeler. Ormus'tan elini düz bir zemine koyup avucunu iyice açmasını istedikten sonra üzerinde kristal uçlu bir kolye gezdiriyor. Kristal anında kontrolden çıkıp daireler çizerek hayal dahi edilemeyecek denli güçlü bir çekimin et-

kisindeymiş gibi havada çapraşık şekiller çiziyor. Bunu yapmaması gerek, ama yine de şaşkınlık içinde kolyeyi havada kapıyor. Yapmak zorundaydım, diye açıklıyor, paramparça olacaktı. Yaydığın şey her neyse şiddetine daha fazla dayanamazdı. İçinde ne var bilmiyorum, ama nükleer bombadan bile güçlü olduğu kesin.

Aramızdan üçü Bombay'dan Batı'ya doğru gitti. Bu üç kişiden yalnızca Vina için bu yolculuk bir geri dönüştü, Batı dünyasının maneviyata olan açlığı, belirsizlik uçurumları ve ters dönmüş kaplumbağadan farksız halleriyle ilk kez tanışan da o oldu: sert bir kabuk ama içi pelte gibi. Radikal Vina, holigan kelimesinin karşılığı, sürgün, sınırlarda yaşayan kadın: içine baktığınızdaysa kristal ve hava boşluğu görür, doğru yolun gösterilmesini arzulayan bir çömezle karşılaşırdınız. İşte Ormus'un yanı sıra Hindistan'ın da üzerindeki etkisi biraz da buydu. Bana gelince, Vina beni anormal, kendi içinde bir tezat, hiç çekinmeden kendisine yöneltebileceği (ama asla yöneltmediği) bir suçlama olarak görüyordu. Hintli olmayan Hintli Rai, maneviyat yoksunu Doğulu: beni fethetmeye, bana kendi zorlama görüşlerine göre inkâr etmek için büyük çaba sarf ettiğim kendimle ilgili gerçekleri göstermeye ihtiyaç duyuyordu. Bu yüzden de sürekli olarak bana geliyor, Ormus'la benim yataklarımız arasında mekik dokuyordu.

Tabii bir de yasak cinsellikten hoşlanıyordu. *İstediğimden daha fazlasını istiyorum.*

Sevişebilecek kadar gücünü topladığında yatağın etrafında dört dönme sırası bizde, yani Ormus'la bendeydi, diye anımsıyor Vina. (Bu kez ben yatakta tek başına-

yım ve Vina'nın Ormussamalarından gına gelmiş durumdayım, fakat yine de onu susturamıyorum, zaten bunu kimse beceremezdi.) Birbirine iple bağlanmış mıknatıslar gibi, diyor. Maskeli balodaki dansçılar gibi, tek farkla, ikimiz de çırılçıplağız.

Vina, Tanrı aşkına. Saat çok geç oldu.

Tamam, ama bunu yaptık. Bizim için son derece mutlu olması gereken o anda, anlarsın ya, onca şeyden sonra, ikimiz de, nasıl desem, aniden olayı, yani güven konusundaki eksikliğimizi kavradık.

İyi de bu neden aranızda bir sorun yaratsın ki, diyerek sesli düşünürken bir yandan da dudaklarımı kısmen de olsa uyarılmış göğüs uçlarında dolaştırıyorum. Neden ikinizin mmhh bu konuda tartışacak ıh bir şeyiniz olsun ki? Bu mmhm mmhm iyi mi.

Mırıldandığım bu alaycı sözler, tahmin etmem gerektiği üzere, Vina'nın nutuk çekmesine neden oluyor. Bu mırıltıların satır arasındaki dillendirilmeyen konuşma –sen tutulmayan bir sözdün bayan, onu terk edip giden ve şu an yatak odamda olmanın da gösterdiği üzere sadakatsizlik senin göbek adın–, Vina'nın aniden yatakta doğrulup sinirden titreyen ellerini sanki kullanabileceği bir silah bulma umuduyla saçlarının arasına daldırmasına neden oluyor. Vina hemen her konu hakkında beş –hatta *yirmi*– dakika konuşabilir ve işte şimdi, aktarırken sileceğim pek çok gereksiz sözcükle birlikte bu kez de her zaman olduğu gibi genelden –bir modernlik tavrı olarak güven, kabile hayatından sıyrılıp benliklerimizi keşfederken güveni korumanın olasılığı ve gerekliliği gibi genel konulardan– başlayıp özele, yani Ormus ve sonuç olarak benimle arasında var olan yahut olmayan güvene kadar uzanan tamamen hazırlıksız fakat etkileyici tiradına başlıyor.

Erkeklerle kadınlar arasındaki güvenin sözde kalıcı

olan çöküşü: bu görüş orijinalliğini yitireli epey oldu, yine de bunu kendi meselelerinden biri haline getirip başkalarının da meselesi haline gelene dek dile getiren kadınların ilki olduğundan bunu yineleme hakkı var. Kadınların artık erkekleri salt birey olarak görmeyip onları cinsiyetlerinin şerefsiz tarihinin aşağılık ürünleri ve depoları olarak gördüklerine dair öne sürdüğü tez biraz daha ilginç. Fakat hemen ardından harika bir şaşırtmaca geliyor. Eğer erkekler (ve kadınlar) tam anlamıyla birey değilseler, sorumluluk yalnızca özbelirleyici benliğe dair modern görüş kapsamında var olabilecek bir kavram olduğundan davranışlarından sorumlu tutulamazlar. Tarihin meyvesi ve yalnızca kültürel anlamda ortaya çıkarılmış birer robot olarak güven duyma ve güvenilmenin dışında bırakılmalıyız, çünkü güven yalnızca sorumluluk alınabilecek –ve alınan– durumlarda söz konusu olabilir.

Profesör Vina. Hudson-kıyısında-Annandale civarındaki modern bir sosyal bilimler üniversitesinde yeni açılan bölümlerden birinde bir tür onursal konuma getirildiğini anımsar gibiyim. Harika bir gezgin okutman olduğu yılları kesinlikle anımsıyorum. (Bu VTO konser vermeyi bıraktıktan sonra ve o son, hatalı solo geri dönüşünden önceydi.) Aksi takdirde sınıflandırmanın mümkün olmadığı ve ideolojik söylevleri, komik kabare durumlarını, otobiyografik iç dökmeleri ve insanı bayıltan şarkılarını birbirine karıştıran tek kişilik gösteri akşamlarını tanımlayabilmek için Robert Pirsig'in Zen çoksatarından araklayıp yeniden kullanıma soktuğu *chautauqua*'larıyla birlikte üniversite turnesine çıktı. Orijinal, özgün *chautauqua*, Kızılderililere özgü bir sohbet-buluşmasıydı, ama Vina ne tartışmalardan ne de "yapıbozuma" tabi tutulması gereken tehlikeli bir kavram olarak gördüğü özgünlükten hoşlanırdı. Onun bu *chautauqua*'ları aslında eski Hint sözlü masallarının yakın akrabası

olan doğaçlama monologlara, ya da sonraları –en azından kamuoyunda– o muazzam ününe kavuşmasını sağlayan büyüsünü kullanarak hiçbir Kızılderiliyi kızdırmadan üzerlerinde bile isteye otoritesini kullanarak kendi deyişine göre sahiden var olan Hindistan'ın sahiden var olan Hintlileri demekten hoşlandığı masalcılara dayanıyordu.

Etnik semboller, muskalar, kaftanlar, quetzal tüyleri, klasik zırhlar, tika işaretlerinden oluşan çılgın bir derlemeden ibaret kostümleriyle sahnede dört dönüp inişli çıkışlı hayatı, cinsel maceraları ve yaşadığı politik güçlükleri (kimi zaman tüm bunlar hoş bir şekilde birbirine dolaşıyordu, tıpkı örneğin aşırı sakallı ve minicik çeneli Karayipli bir diktatörün evinde geçirdiği hafta sonuna dair uzun anlatısında olduğu gibi) ayrıntılarıyla anlatan kahramanlar çağının bu görkemli temsilcisini taparcasına izleyen üniversite gençliğinin kendinden geçmiş yüz ifadelerini fotoğrafladığımı anımsıyorum. Hiç beklenmedik bir şekilde bu anlatılara aniden ara vererek gospel şarkıları, blues standartları, jazz-scat Ella müziği, yumuşak bossa nova ritimleri ve rock klasiklerine *a capella* olarak yorumlamaya geçiverirdi, hem de aynı sesle, bu dünyaya sahiden fazla gelen Sahibemizin Sesi, bize verdiği asıl hediye. Kelimenin tam anlamıyla uğruna ölünecek bir ses.

İster sahnede ister yatakta olsun Vina'nın en muhteşem kişiliklerinden biri Profesör Vina'ydı, harika muazzam bir performanstı, ama görüşlerinin savaş alanı uğultusunu andıran gürültüsünü sessizce dinlerken örtbas etmeye çalıştığı çatlak ve yarıkları, ruhundaki bölünmeleri fark etmeye ve ortadan kaybolan nemfoman Maria'nın içsel uzlaşmazlıktan, hepimizi pençesine alıp bizi tıpkı dengesiz yerküre gibi binbir parçaya ayırmaya başlayan tektonik tutarsızlıktan bahsederken aslında isabetli bir noktaya değindiğini anlamaya başladım.

Profesör Vina ve Kristal Vina, Kutsal Vina ve Kâfir Vina, Esrarkeş Vina ve Vejetaryen Vina, Kadınların Vinası ve Seks Bombası Vina, Kısır-Çocuksuz-Trajik Vina ve Travmatik-Çocukluk-Geçirmiş-Trajik Vina, bir nesil kadına ışıltılı yollar açmış Lider Vina ve Ormus'u hep aradığı O adam olarak gören Çömez Vina. O tüm bunlar ve daha fazlasıydı ve olduğu her şeyde kesinlikle ödün vermeden en yükseği hedefliyordu. Göze Sokulan Aşırılıkların Vinası'nın karşısına çıkabilecek bir Geri-Planda-Kalan Vina yoktu.

İnsanlar onu bu yüzden seviyorlardı, hatırlayın: kendisini onların karmakarışık ama sınırları zorlanmış ya da daha doğrusu: yeteneğin ve kendini ifade edebilmenin ve aşırılıkların ve kendi kendine zarar vermenin ve aklın ve tutkunun ve hayatın zirvelerine çıkarılmış benliklerinin abartılı tanrısı haline getirdiği için. İnsanlarda karşılıklı olarak tamamen dünyevi olduğu halde çok daha yüce bir aşk hissi doğuran Yüce Vina.

Özele, yani her ne kadar ucundan köşesinden de olsa kayda değer bir şekilde parçası olduğum Ormus Cama ile Vina arasındaki güven konusuna gelince; Vina çok sayıdaki ihanet ve terk edişleri hakkında suçsuzdur hükmüne varılabilmesi için kararlı kişiliğinin saçma teorilerine başvuruyor. Kızın elinde değil, tüm o uzun kelimeleri çekip çıkardığınızda düştüğü durum daima bu oluyor. Tarih ya da genler ya da cinsel politika fark etmiyor, sebebi hangisi olursa olsun doğasında her ne varsa ortaya çıkıveriyor. Sanki Safinaz Temel Reis'in o çok meşhur sözünü gasp etmiş gibi. *Ben neysem oyum ve ben buyum.* Erkeklerin sadakatsizliklerini haklı çıkarmak için ilk çağlardan bu yana kullandıkları tüm o gerekçelerden farksız.

Ya bu deveyi güdersin ya da bu diyardan gidersin

dedi ve Ormus –sayısız kadının uğrunda eriyip bittiği, melekleri kıskandıracak bir güzelliğe sahip olan Persis Kalamanja'nın uğrunda tüm mutluluk ümitlerinden bir kalemde vazgeçiverdiği Ormus– bu deveyi güttü.

Güven olmadan büyük bir aşk yaşanabilir mi?

Elbette Rai, tatlım, diyor o kendine özgü panter gerinmesini yapıp kenar mahalle aksanıyla kelimeleri uzata uzata konuşarak, elbette ki yaşanabilir. Ve Ormus'la ben, biz bunun sonsuza dek gösterilecek kanıtıyız.

(*Sonsuza dek*, diye düşünüyorum. *Vina, sakın kaderi kışkırtayım deme.*)

Yüksek sesleyse şöyle diyorum, Biliyor musun Vina, bunu sahiden anlamıyorum. Asla da anlamadım. İkinizin birlikteliği. Nasıl oluyor da oluyor?

Gülüyor. Yüce aşk, diye yanıtlıyor. Yüce bir seviyede yaşanan bir aşk. Böyle düşün. Tıpkı vecit gibi.

Konuşa konuşa morali düzelen Vina artık dinleniyor. Sarhoş ya da çılgıncasına öfkeli olmadığında şaka kaldırabiliyor. Nerede kalmıştım, uzanıp başını karnıma yaslayarak. Ah, doğru. Yatağın etrafında dört dönüyorduk. Artık limonluktan çıkmıştı, bunu belirtmeliyim. Elveda lanet olası camdan kutu. Onun yerine duvarlarda somurtup duran kulüp üyeleriyle ve inanmazsınız ama onların da üzerinde klasik duvar nakışlarının alçıdan kopyaları olan tozlu yatak odası. Ve Korint tarzı kaidelere yerleştirilmiş mermer büstler. Başlarında defne çelenkleri olan togalı birtakım insanlar. Yetmişli yıllardayız ve dünya paramparça olmak üzere, ama biz siktir olası Parthenon'da yatıyoruz. Bu arada perdeler de ancak eski sinema salonlarında rastlanabilecek türden, koyu renk bir kumaş denizi, hatta ısrarla açılmalarını, ne bileyim işte fragmanlar ve reklamlardan sonra asıl filmin başla-

masını bekledim. Ama tahmin et ne oldu, meğer asıl film bizmişiz.

Vina bu gecelik maratonlardan birine çıktığında, koleksiyonunda bulunan ve ömrü boyunca klasik olarak nitelendireceği filmlerden birini –ve iki hatta üç solist olanlardan– kendi kişisel beyazperdesine yansıtmaya başladıktan sonra başka seçeneğiniz kalmadığından mısır ve diyet kolayı bir kenara bırakıp uykuya dalmayı seçersiniz. Uzun yıllardır benim için dört gözle beklenen bir şey değil. Kendi zihnimde de bazı fotoğraflar var ve çoğuna ikinci bir kez bakmamayı tercih ediyorum.

Kendimle ilgili söyleyecek çok şeyim, anlatacak sürüyle hikâyem var. Çoğu zaman ortaya çıkmak için bekliyorlar. (Tanrılar sahne aldığında bizim gibi ölümlüler arka planda bekler. Yan oyuncular ancak yıldızlar trajik bir şekilde öldükten sonra sahne alır –büyük şölen sahnesinin sonu gelmiştir– ve lanet olası yemeğin hepsini biz yeriz.) Ama artık fotoğraflar bir kez ortaya çıktı. Onları tekrar kutularına kaldıramam.

Fotoğrafçıların banyo etmedikleri için kimseye gösteremeyecekleri ikinci bir portfolyoları daha olur. Eğer söz konusu kişi bir foto muhabiriyse bu fotoğrafların çoğu rüyalarına girerek zaten rahatsız olan uykularını mahveder. Nabukadnezar Ajansı'nın kontrol manyağı dâhisi Bobby Flow'un bu işte başarılı olabilmek için bilinmesi gereken her şeyi içeren iki kelimesi vardı. İyice yakınlaş. Birileri Çinhindi'nde bir bataklıkta beynini dağıtana kadar da bunu çok başarılı bir şekilde yaptı, bu da bir tür iş kazasıydı. Diğeriyse beyninizi dağıtmadıklarında olur, çünkü o zaman sahiden gerçek olan dünyayı, birileri dünyanın kabuğunu soymuş gibi ortaya çıkan genel görünümü tamamen kaplar. Derisi yüzülmüş. Kanlı pençe ve dişler. Patlayan gökyüzünde asılı duran kanlı bir kafatası gibi yeniden fotoğraflanan dünyanın doğuşu.

Ben de yeterince yakınlaştım, hem de fazlasıyla ve tıpkı herkes gibi savaş hikâyeleriyle inanılması güç olaylar anlatabilirim. Ölü fotoğrafçıları kurşunlara karşı siper ederken çekilmiş fotoğraflar. Ellerindeki Uzilerin namlularını karnıma doğrultan ve hatta bir keresinde ağzıma sokan patlak gözlü, dişsiz deliler. Aşıboyası renginde bir duvara itilip yalandan bir idamın alay konusu edildiğim gün, Slav bir silah kaçakçısının espri anlayışı. Dinleyin: Bunlar hiçbir şey değil. Ne böbürlenmek ne de şikâyet etmek istiyorum. Gittim, çünkü ben bunu yapıyordum, buna ihtiyaç duyuyordum. Bazıları gider, çünkü ölmeye ihtiyaçları vardır, bazıları ölümü görmeye, bazılarıysa böbürlenmek için sağ salim geri dönmeye gider. (Herkes kendince bir filozoftur.) Bunun suçluluk duygusuyla hiçbir alakası olmadığını, ölü bir adamın ayakkabısından o film rulosunu alalı çok zaman geçtiğini söyleyebilirdim, ama bu yalan olurdu. Yani bir noktaya kadar yalan söylemiş olurdum, çünkü tamam, doğru, itiraf ediyorum, ne zaman kendimi elinde bir bazuka bağırıp duran bir çocuğun önünde bulsam orada olmayı, o fotoğraf makinesini taşıma hakkını kazandığımı ispat etmeye çalışıyorum, bir tür onay – alın size beş para etmez Lucy van Peltvari[1] bir ruh çözümlemesi. Asıl ilgimi çeken ve beni korkutan şey bu saplantımın köklerinin ağır ağır dönmekte olan bir pervaneye asılı olan adamın zihnimdeki görüntüsünden çok daha derinlerde olması.

İçimde bir şey dehşetli olaylar görmek, insan ırkının yaşayabileceği en kötü durumlarla yüzleşmek istiyor.

Kötülüğün var olduğunu bilmeye ve yolda yürürken yanından geçtiğimde onu tanıyabilmeye ihtiyacım var. Soyut olmamalı; çürümenin, yanmanın üzerimdeki etki-

1. Pelt: Snoopy çizgi romanında Linus'un ablası. (Ç.N.)

sini hissederek anlamalıyım. Bir keresinde bir kimya sınavında elime yanlışlıkla yoğun bir asit damlattım ve o kahverengi lekenin derimin üzerinde yayılma hızı asidin kendisinden bile daha korkutucuydu. Fantastik bir hız. Ama söylemeye çalıştığım şey iyileştim, iyiyim, elimde bir sorun yok. Kendi kendimi haklı çıkarmaya çalışıyormuş gibi mi konuşuyorum? Kötülükle oynadığım her kovalamacanın ardından kötü adamların da kayıp verdiğini yani çok daha uzun süreler boyunca kaybetmeye devam edebileceklerini en azından kendime kanıtlamaya çalışıyormuşum gibi mi görünüyor?

Öyle mi?

İyi, tamam, şiddet manyağının tekiyim ve bir gün ben de X olacağım. Tıpkı Bobby Flow gibi. Zeki olan Hulot. Fotoğraf çekmeyi bırakmış, onun yerine artık suluboya yapıyor. Resimleri sahiden berbat, *petit-maitre* bayağılıkta son nokta. İlerleyen yaşında duygusallık ve beğeniyi keşfetmiş ve bu iki yaşlı bakıcı hayatta kalmasını sağlayacak.

Size nerelere gittiğimi söylememe gerek yok. Bunu zaten biliyorsunuz. Tüyler ürpertici napalm ateşiyle yanan şu Güneydoğu Asya bataklığına; Afrika'da kesik başların alelade bir şeymiş gibi kenarına yığıldığı tozlu bir yola; Ortadoğu'daki bir pazaryerine düzenlenen terörist saldırısına; mayına çarpan otobüste ölen çocuklar için yas tutan şu Latin Amerika köyüne. Elbette biliyorsunuz. Fotoğraflarımı gördünüz. Hepimiz bu işi yapıyoruz. İstenen bu.

Ne zaman cehenneme daha fazla katlanamasam Yedinci Cadde'de satın alınabilecek en kaliteli kıyafetleri giyip stüdyoya girer ve kendimi hurilerin arasında bulurum: Moda fotoğrafçılığı yaparken pahalı kıyafetler giy-

miş güzel kadınların savaş alanındaymış gibi davranmalarını sağlayabilirsiniz. Bakarlar, atlarlar, dönerler, ağızları açılır, eğilirler, çömelirler, titrerler. Makineli tüfek ateşinin insanları bu şekilde hakladığını çok kez gördüm.

Tabii onlarla yaptıklarım bununla sınırlı değildir. Kızına göre değişir. Bazıları sakindir ve ben buna uyar, onları sakin denizlerle, ışık ve gölge okyanuslarıyla çevrelerim. Onları korkutana dek huzur içinde boğarım ve ancak o zaman canlanırlar. Daha sert çalışmalar yaptığımı bilen bazılarıysa bana ne kadar gerçek olduklarını, sertliğe ve sokak yaşamına nasıl da aşina olduklarını göstermek ister. Sertlik ve moda arasındaki çelişki klişeleşene kadar işe yarar. Sonra bir süre güzelliğe odaklanır, bunaltıcı, ahlaksız hatta neredeyse tecavüzvari bir hal alana dek üst üste güzelliklerini fotoğraflarım.

Böylelikle bu da bir saldırıdan farksızlaşır.

Her zaman şu ereksiyon adamında olduğu gibi şanslı olamasam da portre çalışmaları da yaparım. Sonra reklam işleri olur. Daha özel, numunelik işler de yaparım ama bunu artık başka bir gün anlatırım. Yoruldum. Fotoğraflar çekiliyor. Görmediğiniz, gece çekilen fotoğraflar.

Başlangıçta ateşin etrafına toplanmış bir kabile vardı, geri-kalan-her-şey olan düşmana karşı sırt sırta duran çok-bedenli kolektif bir varlık. Sonra kısa bir süreliğine birbirimizden ayrıldık, isimler ve bireysellik ve mahremiyet edinip önemli düşünceler üretmeye başladık ve bu daha büyük bir kırılma yarattı, çünkü eğer biz –yani gezegenin kralları, avantajlı konumda olan ve yiyecek zincirine damgasını vuran açgözlüler– bunu yapabiliyor, yani tüm bağlarımızı koparabiliyorduysak geri kalan her şey de yapabilirdi, olaylar ve uzay ve zaman ve tanımlamalar ve doğrular ve hatta gerçekliğin ta kendisi. Hoş takip edilmeyi beklemiyorduk, bir şey başlattığımızın farkında değildik ve görünüşe bakılırsa bu kırılma, bu

duvarların yıkılması, bu canına yandığım özgürlük bizi korkutmuş olmalı ki tam gaz kendi içimize dönüp savaş boyalarına bürünüyoruz, postmodernden azgelişmişliğe, geleceğe dönüş. İşte fotoğraf çektiğimde bunları görüyorum: savaş hatları, kuşatmalar, toplama kampları, parmaklıklar, gizli anlaşmalar, semboller, üniformalar, jargonlar, yaklaşmalar, sığ mezarlar, yüce rahipler, tedavülden kalkmış para birimleri, çöpler, alkol, elli-beş-yaşında-görünen-on-yaşındalar, kanlı gelgitler, Beytlehem'e doğru yavaş yavaş atılan adımlar, şüpheler, nefret, inik panjurlar, önyargılar, küçümsemeler, açlık, susuzluk, ucuz hayatlar, ucuz numaralar, aforozlar, mayın tarlaları, şeytanlar, şeytan gibi gösterilenler, führerler, savaşçılar, başörtüleri, sakatlamalar, ara bölgeler, paranoyalar, ölüler, ölüler.

Profesör Vina'nın boş lafları: Bakın bizi nereye getirdi.

Ses tonumdan öfkelendiğimi anlayabiliyor musun? İyi. Öfkeyle ilgili bir kitap okuyorum. Öfkenin idealizmimizin dışavurumu olduğu yazıyor. Bir şeyler ters gitmiştir, ama öfke halinde durumun aslında çok daha farklı olabileceğini "biliriz". *Böyle olmamalı*. Öfke, harekete geçirildiğinde intikam adı verilen dilsiz bir adalet kuramıdır. (Tabii ben alternatif olarak yalnızca sonsuza dek ikinci planda kala kala hayatın çarpıttığı öfkeli şipşakçının tekiyim. İşte bu, şipşakçının vazgeçilmez ama bir bakıma da kalitesiz çalışması: Roma yanarken geri planda kalmak... Ya burada, yatakta, Vina'yla birlikte? Fark etmez. Assolist koltuğu daima Ormus Cama için rezerve.)

Vina bana sinirlendiğinde annem Ameer Merchant'ın bizi birbirimizden ve aşktan uzaklaştıran öfkesini anımsıyor. İşte kırıcı sözlerini bu yüzden hoş görüyorum. Vina ağzına geleni söylemeye başladığında Ameer'in yerine geçtiğimin farkındayım ve bir bakıma bunu yapmaya hakkı olduğunu da düşünmeden edemiyorum.

Ben de ona sinirlendiğimde annemi anımsıyorum. Ameer'in Vina'ya kol kanat gerdiğini, ona bildiklerini öğrettiğini, vücudunu yağlayıp saçlarını taradığını, gözlerine sürme çekip kına yaktığını, yani kendini neredeyse bu incinmiş kıza adadığını anımsıyorum. Annemle aramızda geçen çözümsüz tartışmaları, ailemin dağılışının getirdiği öfkeyi, onun kendi acı dolu mutsuzluğunun üzerine yığdığım acıları anımsıyorum. Vina'ya bakınca onda Ameer'i görüyorum. Bir keresinde Vina'ya annemin öldüğü gün çektiğim fotoğrafları gösterdim. Vina'nın bundan hoşlanıp hoşlanmayacağını görmek istedim: yani benzerlikten.

Bunu hemen fark etti. Hat Cheap Suit, dedi. Ama ne o ne de ben kadın firavunu düşünüyorduk. Aklından şu geçiyordu, *bu benim. Bu geleceğin, kendi ölümümün resmi.*

Ve sonrasında olan olaylara bakılırsa neredeyse haklı çıkmıştı; çünkü onun ölüm döşeğinde fotoğrafı çekilemedi. Fotoğrafı çekilecek ne bir ölüm döşeği ne de bir ceset vardı.

Geriye neredeyse sadece annemin fotoğrafı kaldı.

Vina hâlâ konuşuyor ve aniden tereddüde kapılıyor, hikâyenin can alıcı noktasına geldiği için tüm dikkatimi ona vermemi istiyor, ama benim dikkatim dağılıyor. Bittim, tamamım, uyumak üzereyim.

Rai?

Mmhm?

Sanki ikimiz de birbirimizi izliyoruz – bir şey görmeye çalışıyoruz, anlarsın ya – yani birbirimizde – hani şu senin yaptığın şey gibi, yani fotoğraf çekerken, hani bazen beklersin, beklersin, beklersin de gelmez ama geldiğinde yakalayıverirsin, bam, tek bir resim ve artık senindir. Buna ne denir? Rai? Buna ne denir?

Unhnh.

Öyle oldu işte. Tüm o bahaneler kayıp gitti, tüm o acılar, tüm geçmiş, ve biz sadece, sadece. Fotoğraf çektik. Karar anı. İşte bu. *Şipşak*.

Hynhnyhnm.

Bu arada Ormus'un yara izi yok oldu, diyor ama sesi gitgide alçalıyor. Gözkapağındaki doğum izi. Bunu biliyor muydun? Artık o iz yok.

Umurumda değil. Uyuyorum.

12

Dönüştürücü[1]

New York'a gece uçuşu yapmakta olan uçakta, tepe lambasının ışığında etrafa nefret dolu gözlerle bakan huzursuz İspanyol asıllı genç oğlan bir yandan elindeki bilimkurgu filmlerinden fırlamış gibi görünen, oyuncak benzeri cihazla cebelleşiyor. Bu bir tür motorlu araba fakat o motor sesi duymaya çalışmıyor, arabayı demonte ediyor. Arabanın radyatör kanatçıkları dönüp duruyor, tekerlekleri açık durumdaki servis masasına dikaçı yapana kadar çevriliyor, kaportasıysa tıpkı anatomi derslerinde kullanılan modeller gibi evrilip çevriliyor. Akıllara durgunluk verici bir şekilde kendi kendini açıp parçalara ayırdıktan sonra yeni, önceden kestirmesi imkânsız biçimler oluşturacak şekilde yeniden monte ediyor. Oğlan bu şekil değiştirip duran bilmecenin sırlarını anlamakta zorlanıyor. Birçok kez masaya sertçe çarptığı araç ne idüğü belirsiz bir ara evrede yarım kalmış vaziyette öylece duruyor. Çıkan gürültü etrafında uyumakta olan uyku maskeli insanları uyandırıp oğlanın sinirinin bu öteki yetişkinlere aktarılmasına neden oluyor. En sonunda koridor yanındaki koltukta uyuklamakta olan adam, muhte-

1 Lou Reed'in *Transformer* ("Dönüştürücü") adlı albümüne gönderme. (Ç.N.)

melen babası, uyku maskesini çekip çıkardıktan sonra asabi tavırlarla kıllı ellerini uzatıp oğlana oyuncağın asıl marifetini gösteriyor, sonra araba aniden ortadan kaybolup yerini metalik arka bacaklarının üzerinde duran iriyarı bir canavarcığa, şekilsiz bir tekno-yaratığa, boyundan büyük zırhlı ellerinde tuttuğu rengârenk, yüzgece benzeyen ışın silahlarını havada savuran korkunç bir robota dönüşüyor. Yirminci yüzyıl –araba– yerini distopik bir gelecekten gelen bu ziyaretçiye bırakmış.

Çocuk oynamaya başlıyor. Bam! Bam! Robot hemen önündeki koltuğu ve kolçaklarıyla birlikte birçok yolcuyu aynı anda yok ediyor. Çok geçmeden oğlan bu canavarı kucaklayıp uykuya daldığında günümüzün sıradan makinelerinin buna benzer cihazlarla dolu bir geleceğin sırlarını barındırdığından, eğer yapabilsek sıradan spor arabalarımızı, mütevazı aile arabalarımızı, burjuva sedanlarımızı korkunç savaş cihazlarına çevirivereceğimizden habersiz.

Bom! Bom! Çocuk dünyayı yok etme hayalleri kuruyor.

Koridorun diğer tarafından ona bakan Ormus Cama da kendi hayallerine dalıp gitmiş durumda; tek fark düşündüğü şeylerin aslında gerçek oluşu. İçinde bulunduğumuzdan farklı bir dünya var ve kendi uzay-zamanımızın dayanıksız savunmasını delip geçmekte. İşler daha kötüye giderse bildiğimiz haliyle gerçeklik yıkılıp yok olabilir. Bunlar olağandışı düşünceler, belirsiz kıyamet alametleri ve tüm bunlara eşlik eden bir bilmece var: Nasıl oluyor da bu önseziye yalnızca o sahip olabiliyor? Hem de böylesine kozmik boyutta bir olay için? Herkes ayakta mı uyuyor? Yoksa umursamıyorlar mı?

Kuzey ışıkları uçağı çevreliyor, güneş rüzgârında altın sarısı dev perdeler –yanıtlar– gibi savruluyorlar fakat Ormus'un umurunda değil, o aklını kurcalayan soruların

arasında kaybolmuş durumda. Sorun ne, diyor Vina yüzündeki dehşet dolu ifadeyi fark ederek. Gözlerini oynatıp durması Vina'yı şaşırtıyor, önce birini kapıyor, sonra diğerini, iş atan yaşlı bir zampara gibi Grönland üzerinde karanlık gökyüzüne göz kırpıp duruyor.

Ormus, hadi ama, beni korkutuyorsun.

Zaten inanmazsın ki.

Daha önce inandım, öyle değil mi? Gayomart'ı unuttun mu? Aklındaki şarkılar.

Doğru. Doğru, o zaman buna bir tek sen inanmıştın.

Eee, o halde. *Sorun ne.*

Bunun üzerine kendisinin dahi mantıkdışı bulduğu gerçeği itiraf ediyor: yani onu çok uzun süren güzellik uykusundan uyandırdığı andan beri aynı anda iki dünyada –daha doğrusu iki dünyayla– yaşadığını. Ona ilk kez Londra uçuşunda gördüklerini anlatmaya çalışıyor, gerçeklikteki yırtığı. Delik gibi bir şey mi, hani şu kara olanlardan, yoksa renkli bir delik mi, gökte mi? diye sorarak duyduklarını zihninde canlandırmaya çabalıyor. Hayır, diyor Ormus ve çaresiz bir şekilde, sanki medet umarmışçasına gökteki ışıklara bakıyor. Şöyle düşün, diyor kolunu sallayarak, bu, biz, burası, her şey, bunların tümü beyazperdede gösterilen bir film ve biz de bu filmin içindeyiz, tıpkı otomobille girilen açık hava sinemalarındaki gibi koskocaman bir ekran ya da uzay boşluğunda asılı duran bir perde, işte bu perdede bazı yırtıklar olduğunu hayal et, sanki eli bıçaklı çılgının teki sinemaya girip perdeyi delik deşik etmiş, öyle ki, senin, pencerelerin, dışarıdaki kanadın, yıldızların, her şeyin üzerinden geçen yırtıklar var ve bu yırtıkların ardında bambaşka şeyler oluyor, ne bileyim işte bir tür farklı düzeydeki başka bir delik gibi ya da bir başka film gösterilen başka bir sinema perdesi ve o filmdeki insanlar da oradaki yırtıklardan bize doğru bakıyor ve belki de bizi görüyorlar. Ve

bu filmin ötesinde bir başka film, sonra bir başkası, sonra bir tane daha, kim bilir nereye kadar...

Bu kez ona anlatmadığı şeyler var. Şunu demiyor, bazı insanlar bu dünyalar arasında hareket etmenin yolunu bulmuş olabilir. Ya da şunu, bir kadın var, onu bir türlü durduramıyorum, canı çektikçe gelip duruyor. Maria'nın adını ağzına almıyor.

Uykusuzluk çekenlerin bulunduğu uçağın bir başka bölümündeki ekranlarda bir film gösteriliyor. Vina uzakta, tavandan sarkan minik televizyonu karanlıkta seçebiliyor. İskoçyalı bir doktor korkunç bir canavara dönüşüp duruyor. Bunun çok eski bir korku filminin yeni bir uyarlaması olduğunu anlıyor. Dr. Bilmemkim ve Mr. Rayt. Tam bir fiyaskoya benziyor. Uykusuzluk çekenler bile filmin sonunu getirememişler. Film sahneleri hayaller kurarak Amerika'ya doğru uçmakta olan bir uçak dolusu uykulu yolcunun üzerinde sessizce dönüp duruyor. Vina koltuğunun ucunda oturuyor. Aynı anda hem çok mutlu, hem paniğe kapılmış hem de şaşkın hissettiğinden doğru kelimeleri seçmekte zorlanıyor. Yara izin nerede, diye soruyor sonunda, yavaşça sol gözkapağına dokunarak. Şu büyülü yara izine ne oldu? Bir kaza geçirdin ve yara izin yok oldu, öyle mi?, bu çok mantıksız.

O gitti, diyor Ormus. Yüz ifadesi korkunç. Gayomart. Beynimden dışarı fırladığı gibi ortadan kayboldu. Artık burada yapayalnızım. O özgür.

Yara izi yok, fakat göz renkleri birbirinden farklı.

Dahası var, diyor Ormus. Yara izi gitti, ama sana bahsettiğim şeyleri kör gözüm görüyor. Onu yumduğumda bu görüntüler ortadan kayboluyor. En azından çoğu zaman ortadan kayboluyor. Bazen öyle güçlü ki iki gözümü de yumduğum halde görebiliyorum. Gelgelelim gözleri yummak yüzde doksan beş işe yarıyor. Sonra bazen sağ gözümü yumup sol gözümü açık bırakıyorum

ve bu tıpkı ölmek gibi. Her şey yok oluveriyor ve geriye yalnızca o başkalık hissi kalıyor. Sanki bir kar fırtınasının ortasında pencerelerden bir başka yere bakıyorum ve bunu nasıl anlatacağımı bilemiyorum, ama orada benim var olup olmadığımdan bile emin değilim.

Orada Maria'nın olduğunu söylemiyor.

Sesi gergin ve cırlak çıkıyor. Mümkün olmayan şeyler söylüyor. Düşünüyordum da, diyor titrek bir sesle. Belki de bir göz bandı takmalıyım.

Ya sesler, diye soruyor Vina, sesler de duyuyor musun. Ne diyorlar, bir mesaj falan var mı. Belki de böyle bir şey duymaya çalışmalısın, bir tür iletişim, başkalarına iletebileceğin önemli bir bilgi.

Geceleri ortaya çıkan ziyaretçiden bahsetmenin tam sırası, ama Ormus yan çiziyor. Dehşete kapılmadın, diyor hayranlık içinde. Bunları anlattığımda koşarak kaçacak bir sürü kadın tanıyorum. Deliyim, abuk sabuk şeyler anlatıp duruyorum, sen de öyle düşünmüyor musun, çoğu insan böyle düşünürdü. Bin bir geceden daha uzun bir süre komada kaldım, belki de uyandığımda tamamen tırlatmıştım, üstelik farkına varmamış olabilirsin ama bu tam da Hint çılgınlığı. Bize özgü, yerli malı. Deolali. Oradaki sıcak İngiliz askerleri delirtti. Ama sen delinin teki olduğumu değil, tüm bunların mümkün olabileceğini düşünüyorsun.

Ben hep yaşadığımız dünyanın ötesinde bir şeyler olduğuna emindim, diyor Vina karanlıkta başını göğsüne yaslamasına izin vererek. Sen ya da Rai dalga geçtiğinizde dahi buna emindim. Ne yani her şey bu çöplükten mi ibaret, hayalini kuracağımız daha yüksek kiralı bir yer yok mu, imkânsız. Ama ne bileyim işte. Kazada epey darbe aldın, yani –tabii ben doktor falan değilim– çift görme ya da bir tür halüsinasyon olabilir, beyin bunu yapabilir ya da belki de doğrudur, sahiden anlattığın her

şeyi görüyorsundur. Açık görüşlü olan hep ben oldum. Her an uzaylılar tarafından kaçırılmayı bekliyorum. Ya da ne bileyim işte, belki sahiden keçileri kaçırmışsındır. Bu da fark etmez. Etrafta kaç kişinin keçileri kaçırmış olduğunu fark etmedin mi? Gitgide herkesin çıldırmış olduğuna inanmaya başlıyorum, tabii çoğu henüz farkında değil. Bu durumda asıl önemli olan şey akıl sağlığı değil. Asıl önemli olan şey senin hakkında ne düşündüğüm ve sanırım Bombay'dan kalkan daha önceki bir uçağa binerek bunun yanıtını verdim. Sen aradın, ben de açtım. Ve sonra ben seni aradım ve sen de gözlerini açtın. Alıcı-verici. Daha ne istiyorsun, neon lamba falan mı? Dünyanın ayaklarımın altında hareket ettiğini hissedebiliyorum. Bu aşk olamaz, kendimi sersemlemiş hissetmiyorum. Dudaklarımı oku. Seçimimi yaptım bile.

Mesaj yok, diyor Ormus.

Cennet de değil, diye ekliyor sonra. Buradan pek farklı sayılmaz. Yırtıkların arasından gördüklerim –ve gitgide daha net görmeye başlıyorum– bildiğimiz hikâyelerin bir şekilde dönüşüme uğramış halleri. Doğaüstü ya da tanrısal olması gerekmiyor. Sadece –bana sorma– fizikle ilgili olabilir, tamam mı? Şu an anlayabileceğimizin çok ötesinde bir fizik kuramıyla alakalı olabilir. Belki de sadece çerçevenin dışına çıkmanın bir yolunu bulmuşumdur. Amos Voight'un Pop Art bir dans çalışması var, diyor. Arthur Murray Okulu'nda oklarla gösterilen bir taslak, sol ayak sağ ayak, üstüne çıkıp adımları takip ediyorsun. Tabii tek bir farkla, bu kez bütün ağırlığın hareket ettirmek zorunda olduğun bacağının üzerinde. Yani taslak işe yaramıyor, bir tür şaka ya da tuzak gibi. Ta ki ayağını kaldırıp ağırlığını verdiğin bacağını değiştirip devam edene dek. Kuralları çiğnemeli, çerçevenin içindeki hikâyeyi reddedip çerçeveyi kırmalısın. Rusçada bir kelime var, diyor Ormus. *Vnenakhodimost*. Dışarılık. İçinde bulundu-

ğumuz hayatın dışarılığını bulmuş olabilirim. Karnaval alanından çıkış, gizli bir kapı. Aynadan geçmenin yolu. Bir noktadan bir diğerine, bir yoldan bir başkasına atlamanın yöntemi. Paralel barlar ya da televizyon kanalları gibi birbiri ardında sıralanmış evrenler. Belki de bardan bara atlayabilen insanlar vardır, tabiri caizse kanaldan geçebilen insanlar. Zapçılar. Belki ben de bir zapçıyımdır, diyor. Bir tür uzaktan kumandayı kurcalıyorumdur.

O dönemde televizyon uzaktan kumandaları yeniydi. Mecazi anlamda ya da bir benzetme yapmak için yeni yeni kullanılmaya başlanmışlardı.

Neye benziyor? Vina bilmek istiyor. Diğer dünya.

Söyledim ya, diye yanıtlıyor Orrnus, yorgunluğun yavaş yavaş bedenini kapladığını hissederek. Ufak tefek farklılıklar dışında aynısı. Sekiz yıl önce John Kennedy vurulmuş. Sakın gülme ama Nixon Başkan seçilmiş. Doğu Pakistan kısa bir süre önce pakttan ayrılmış. Mülteciler, gerillalar, soykırımlar ve daha neler neler. İngilizler artık Çinhindi'nde yoklar, düşünebiliyor musun; ama bütün yer isimleri farklı da olsa savaş yine var. Kaç farklı evren var bilmiyorum, ancak lanet olası savaş herhalde hepsinde vardır. Ve Dow Kimyasalları ve napalın bombaları. *Akdeniz, Karadeniz, naftalin palmitat istemeyiz* – ona da başka bir isim bulmuşlar, ama küçük kızların derilerini yine aynı şekilde yakıyor. Naptat.

Gözlerine sürme çeken ya da rimel süren sürüyle şarkıcı var, diyor, ama ne Zoo Harrison ne de Jerry Apple'dan ya da Icon ve The Clouds gruplarından eser var, üstelik Lou Reed *erkek*. Hollywood var ama ne Elrond Hubbard ne de Norma Desmond'ı duymuşlar ve Charles Manson bir seri katil, Allen Konigsberg ise hiç film çekmemiş ve Guido Anselmi diye biri yok. Dedalus, Caulfield ya da Jim Dixon da öyle, bu arada hiç kitap yazmamışlar ve klasikleri de farklı.

Vina'nın gözleri irileşiyor, duyduklarına inanamayarak kıkırdamalarını bastırmaya çabalıyor, elinde değil.

Yolları Çatallanan Bahçe, diyor, Vina'nın en sevdiği on dokuzuncu yüzyıl romanı, Yunnan eyaleti eski valisi Çinli dâhi Ts'ui Pên'in bitmek bilmeyen eseri.

Ne olmuş ona? Sakın...

(Vina sahiden sinirleniyor: yüz ifadesi bunun bardağı taşıran son nokta olduğunu söyler gibi.)

Böyle bir kitap yok, deyince Vina avucunu yumruklu yor.

Kahretsin Ormus, diyor ve sonra kendini kontrol ediyor, düşünmeden konuşmamaya özen gösteriyor: *Bu bir şaka, öyle değil mi? Yoksa sahiden delirdin demektir.*

Ormus yine de beynini okuyor. Hayatın boyunca, diyor –ve umutsuzluk sesini ağırlaştırıp çatallaştırıyor– duyularımın zirvesinde hep o vardı. Dokunabilecekler ve tadılabilecekler ve koklanabilecekler ve duyulabilecekler ve görülebilecekler. Söylediğim her şey gerçeklik, var olan ve var olmaya devam edecek olan için sarf edildi, saçmalıklara ayıracak vaktim yoktu. Ve şimdi tüm bunlara rağmen siktir olası gökten saçmalık yağıyor. Katı olan her ne varsa buharlaşıp lanet olası havaya karışıyor. Ne yapmalıyım?

Şarkı yaz, diyor Vina. Tüm kalbin, yeteneğin ve neyin tutacağına dair bilginle bir şarkı yaz, akılda kalıcı sözler ve müzik. Beni o aya uçur.

Ormus Vina'nın göğsüne başını yaslamış, başka boğuk sesli erkeklerin söylediği şarkıları söylüyor. Sen benim gün ışığımsın. Ben kral arıyım. Sımsıkı sarıl bana.

Müzik bizi kurtaracak, diye rahatlatıyor Ormus'u. O ve, ve...

Aşk, diyor Ormus. Aradığın kelime aşk.

Evet, buydu, Vina onun yanağını okşayarak sırıtıyor. Bunu biliyordum.

Benimle evlenir misin?
Hayır.
Niyeymiş?
Çünkü delinin tekisin piç kurusu. Hadi şimdi uyu.

Dünya bağdaşmaz bir yerdir, anlaşılmaz, fakat eğer kendi kendimizi bunun tam tersine inandırmazsak ne bir hüküm verebiliriz ne de bir seçim yapabiliriz. Yaşayamayız.

Ormus Cama o görüntüyü gördüğünde kendisinin gerçek bir peygamber olduğunu iddia etti, üstelik bunu sabit fikirli bir inançsız olarak söylüyorum. Demek istediğim şu: yaşadığı zamanın çok ötesinde biriydi. Artık hepimiz ona yetiştik. O burada olup tüm bunları göremese de gerçekliğin çelişkileri öyle aşikâr, öyle kaçınılmaz bir hal almış durumda ki hepimiz buna zaman içinde alışmayı öğreniyoruz. Uyumadan önce Mr. N. – rasgele bir örnek, Mr. M ya da Mr. G.'nin –yahut A– azılı bir terörist olduğunu düşünüyor ve uyandığımızda onu halkının kurtarıcısı olarak selamlıyoruz. Tanrının bile unuttuğu bir yerdeki soğuk ve ıslak kaya parçasının üzerinde yaşayanlar bir gün şeytana tapıp bebek kurban eden adilerken ertesi gün sanki böyle şeyler hiç olmamış gibi davranılıyor. Bazı ülke liderleri sanki hiç var olmamışlar gibi ortadan kaybolup şaşırtıcı bir şekilde tüm kayıtlardan silindikten sonra karşımıza sohbet programı sunucusu ya da pizza dağıtıcısı olarak çıkıp hop! yeniden tarih kitaplarına giriveriyorlar.

Geniş kitleleri etkileyen bazı hastalıkların aslında hiç var olmadıklarını öğreniyoruz. Erkekler ve kadınlar çocukken cinsel tacize uğradıklarını hatırlıyorlar. Bir dakika, hatırlamıyorlar, anne babalarının hayal edebileceğiniz en sevgi dolu ve cana yakın insanlar olduklarını söy-

lüyorlar. Soykırım yapılıyor; hayır yapılmıyor. Nükleer atıklar koca koca kıtalara yayılıyor ve "yarı-ömür" gibi kelimelerin ne anlama geldiklerini öğreniyoruz. Ancak bir anda tüm bu atıklar yok oluveriyor, koyun eti zararlı değil, pirzolanızı afiyetle yiyebilirsiniz.

Haritalar yanlış. Sınırlar kıvrıla kıvrıla tartışmalı bölgelerden geçiyor. Yollar bir gün önce gittikleri yere gitmiyor. Koca bir göl ortadan kayboluyor. Dağlar bir yükselip bir alçalıyor. Ünlü kitapların sonları değişiyor. Siyah beyaz filmlerden renk fışkırıyor. Sanat şakadan ibaret. Tarz bir hakikat. Ölüler utanç verici. Ölüler yok.

İyi bir spor izleyicisisiniz, ama ne zaman izleseniz kurallar değişiyor. İşiniz var! Hayır, yok! Şu kadın Başkan'ın kavalını üfledi! Rüyasında görür – o fantezileriyle ünlü! Seks tanrısısın! Seks belasısın! Bu kadın için ölünür! Bu kadın orospunun teki! Kanser değilsin! Nisan Bir, kansersin! Nijerya'daki şu iyi adam bir katil! Nijerya'daki şu katil iyi bir adam! Şu psikopat katil aslında Amerikalı bir vatansever! Şu Amerikalı psikopat aslında vatansever bir katil! Acaba şu Angkora cangılında can çekişen Pol Pot mu, yoksa sadece Nol Not mu?

Şunlar sağlığa zararlıdır: seks, yüksek binalar, çikolata, egzersiz azlığı, diktatörlük, ırkçılık! Hayır, *au contraire*[1]*!* Kısırlık beyne zarar verir, yüksek binalar bizi Tanrı'ya yaklaştırır, testler günde bir bar çikolatanın çocukların akademik performansını artırdığını göstermekte, egzersiz insanı öldürür, zorbalık yalnızca kültürümüzün bir parçası, bu yüzden kültürel emperyalist fikirlerini lanet olası beyliğinden uzak tutarsan sevinirim ve ırkçılığa gelince, bu konuda vaaz vermeye başlamayalım ama gizli kapaklı olacağına alenen olması daha iyidir. Şu uç görüşlü aslında ılımlı!

1. (Fr.) Tam aksine. (Ç.N.)

Şu evrensel sağcı aslında kültürel anlamda kendine özgün! Şu sünnet edilmiş olan kadın kültürel olarak mutlu! Şu Aborijin düdükleme kültürel anlamda barbarca! Fotoğraflar yalan söylemez! Bu fotoğraf sahte! Basına özgürlük! Lafazan muhabirleri yasaklayın! Roman öldü! Onur öldü! Tanrı öldü! Offf, hâlâ hayattalar ve peşimizdeler! Yıldız yükselişte! Hayır, düşüşte! Akşam yemeğini dokuzda yedik! Akşam yemeğini sekizde yedik! Vaktinde geldin! Hayır, geciktin! Doğu Batı'dır! Yukarısı aşağısıdır! Evet Hayırdır! Moda Demodedir! Yalanlar Gerçektir! Nefret Aşktır! İki kere iki beş eder! Ve tüm dünyalar arasında olabilecek en iyisinde yapılan her ne varsa hepsi iyi niyetlidir.

Müzik bizi kurtaracak, bir de aşk. Gerçek acı verdiğinde ve bana neredeyse her gün acı verir, Ormus'un müziğine, onun yorumuna ihtiyaç duyarım. İşte elimde, National marka gitar gibi parlıyor: seçtiğim parça *Her Şeyin Şarkısı*, Amerika'ya geldikten hemen sonra Tempe Limanı'nda birkaç gün içinde yazdığı ilk şarkı. Burada, zamanın sona erdiği yerde sevgili dostum Mira Celano'yla –ve programın ilerleyen bölümlerinde *onunla* ilgili anlatacak çok şey olacak– birlikte oturuyorum, evet, Mira, bu sana geliyor.

Bildiğini sandığın her şey: yanlış. Ve söylediğini sandığın her şey aslında bir düşünceydi. Ve yaptığın her şey ve gittiğin her yer, eh, hiç yapmadın ve gitmedin. Bir başkasının zihninde sıkışıp kaldığımızın farkına varacaksın galiba. Evet sanırım bir başkasının zihninde sıkışıp kaldığımızı anlayacaksın. Ve tüm bunlar birer hayal olsa da öylece geride bırakamayız.

Gördüğünü sandığın her şey: yalan. Yalnızca ben varım.

Tatlım yalnızca ben varım, yalnızca ben.

Hiç durmadan dönüşümler yaşanan bir çağda sonsuz mutluluk, inançla ve belirginlikle gelen bir keyiftir. Mutlu olanlar yüce aşk altında yıkanır, keyifli keyifli gülümseyerek arp ve akustik gitarlarını tıngırdatır. Dönüşüm fırtınasından uzakta, kozalarına çekilmiş olan kutsanmışlar değişmedikleri için şükran duyup ayak bileklerini acıtan prangaları görmezden gelirler. Bu sonsuz mutluluktur, ama yok yok, zindan sizde kalsın. Beat Kuşağı yanılıyordu. Sonsuz mutluluk tutuklunun zincirlerine yenik düşmesidir.

Mutluluksa bambaşka bir şeydir. Mutluluk insanidir, ilahî değil ve mutluluk arayışı aşk adını verebileceğimiz bir şeydir. Bu aşk, bu dünyevi aşk dönüşümler arası bir anlaşmadır, öpüşürken yahut el eleyken biçim değiştirmemeye dair yapılan geçici bir anlaşma. Aşk, kayan kumların üzerine serilmiş bir plaj havlusudur. Aşk, özel bir demokrasidir, yenilenme konusunda ısrarcı bir anlaşma ve istediğiniz kadar çoğunluğu elinizde bulundurun, tüm oylarınızı bir gecede kaybedebilirsiniz. Narindir, naziktir ve ruhumuzu şu ya da bu şekilde satmadan elde edebileceğimiz tek şeydir. Özgürken sahip olabileceğimiz yegâne şey. İşte Vina Apsara'nın güvensiz aşktan bahsederken kastettiği buydu. Bütün anlaşmalar bozulabilir, bütün sözlerin yalan olduğu ortaya çıkabilir. Hiçbir şey imzalamayın, hiçbir söz vermeyin. Geçici bir uzlaşma sağlayın, kırılgan bir barış durumu. Şanslıysanız beş gün ya da elli yıl sürebilir.

Tüm bunlardan –uçaktaki dehşet ve şüphe, olay sonrasındaki düşüncelerim, Ormus'un şarkı sözleri (bir İngiliz profesöre göre şiir olan, ama tabii her zaman mutlaka bir profesör vardır; bana göreyse müzik olmadan kâğıt üzerine döküldüklerinde biraz çarpık, hatta sakat görünen sözlerden)– bahsetmemin nedeni Ormus Cama'nın hızla varmakta olduğu şaşırtıcı farkındalıklar-

la ilgili bir fikir sahibi olmanızı istemem. Ona hayatta ikinci bir şans, asla ikinci bir rol alamayan vatandaşlarıyla ünlü bir ülkede yeni bir rol verilmişti ve o da bunun bir nedeni olduğu sonucuna vardı. Seçilmiş. Diğer dille boğuşuyordu, izin veren ya da seçen anlamına gelen bir kelime içermeyen diğer dille, fakat dilin durağanlığına, biriken tarihinin gitgide yaklaşmakta olan amansız ağırlığına karşı koymak güçtür. Ve tüm bunlar onu yepyeni şarkılarla doldurmuştu. Neredeyse içinden taşıyorlardi ve artık içinden taşanları bildiğimize göre Amerika'ya varışı –otuzlu yaşlarının ortasında şaşkın bakışlı, hâlâ zayıf yüzlü ve üzerinde dökünti bir pantolon olan solgun adam– etrafında ortak deneyimlerimizin ve kişiliğimizi inşa ederken gördüklerimizin pek çoğunun döndüğü bir dönüm noktası gibi görünüyor.

Ormus Cama ağarmakta olan puslu gökyüzünü delen Manhattan'ın gösterişli siluetini görünce en sevdiği romanların aslında gerçek olduğunu anlayan biri gibi gülümsüyor. Uçak yan yatıp alçalmaya başlarken babam Vivvy Merchant'ın Bombay ve New York'u sonsuza dek birbirine bağlayan Braganzalı Kraliçe Catherine'e karşı duyduğu sevgiyi anımsıyor. Ne var ki bu anımsayış neredeyse anında siliniveriyor: çünkü en başından itibaren Ormus'un kalbini çalan şey Manhattoeların[1] adasının bulutdelenleri oldu, o da annem gibi gökyüzünü fethetme hayalleri kuruyordu ve Queens'in hıncahınç dolu caddeleriyle dünyanın çok dilli kalabalığını barındıran pazaryerleri ilgisini çekmiyordu. Ameer Merchant'ın sevdiği Vina ise elde ettiği büyük şöhret onu zorla altın

1. Washington Irving'in bir kitabında Manhattan Adası sakinleri için kullandığı terim. (Ç.N.)

kafesine kapattığında bile içten içe bir sokak çocuğu olmaktan asla vazgeçmedi. Fakat Ormus için New York en başından itibaren bir kapıcı, hızlı bir asansör ve güzel bir manzaradan öteye geçemedi. Bir nevi Malabar Tepesi diyebilirdiniz.

Gelgelelim kent geçici bir süreyle tutuk: Langston Hughes'un deyimiyle ertelenmiş bir rüya. Yul Singh her şeyi ayarlamış –belgeler, izinler, limuzin– ve "basıncı azaltma", "yumuşak bir iniş" sağlamak amacıyla kır evlerinden birini "çifte kumrulların" emrine sunmuş. Burası muazzam bir yer, bunu ben söylüyorum, oradaki şarap imalathanesinde çok sağlam bir Pinot Noir üretiliyor, ikiniz vakit bulup biraz şarap içerek gelecekle ilgili planlar kurmalısınız, tamam Ormus çok genç değilsin ama yaşlılar da fena değildir, anlarsın ya, potansiyel var, üstelik Vina yanında, onun taşbebekler kadar güzel olduğunu söylememe gerek yok sanırım ve Fransızcamın kusuruna bakma ama sesi tıpkı siktir olası bir vapur düdüğü gibi, yani işe yarayabilir, söz vermiyorum ama, sonucun malzemeye bağlı olduğunu belirtmeme gerek yok sanırım, hemen çalışmaya başlamalısınız, ama ne fark eder ki, otuz altı saat ya da iki gün dinlenin, kapımda bekleyen yetenekleri görsen inanmazsın, her geçen gün artıyorlar, anlıyorsun ya, neyse unut gitsin.

Ormus, (Yul Singh'in dilinin de bir zamanlar iddia ettiği kadar temiz olmadığını gösteren) bu karşılama tiradını, aynı zamanda Yul'un koruması ve şoförü, fedaisi ve hizmetçisi, muhasebecisi ve avukatı, strateji danışmanı ve tahsilatçısı, reklamcısı ve yetenek avcısı olan Pencap kökenli Amerikanlaşmış ağırsikletlerden; hepsi aynı siyah Valentino takımı giyip aynı güneş gözlüğünü takan ve heybetli bir şekilde aniden parladıkları anlar dışında

genel anlamda Yul Sih şakası olarak görülen uşaklardan birinin kullandığı siyah camlı limuzinin arka koltuğundaki araç telefonundan dinliyor. Will Singh, Kant Singh, Gota Singh, Beta Singh, Day Singh, Wee Singh, Singh Singh vs. vs. Bunlar gerçek isimleri değilse bile insanlar bu hayal gücünden yoksun lakapların ne olduklarını çoktan unutmuş. Ormus ile Vina'ya az önce adı geçen Will eşlik ediyor. Sizi helikopter pistine kadar götüreceğim, diyor hafifçe başını çevirerek. Yolculuğun geri kalanına Mr. Yul'un Sikorsky'sinde devam edeceksiniz.

Direnmenin anlamı yok. Zarif bir şekilde teslim ol. Ormus ve Vina deri koltuklara gömülüyorlar. Şu balayı evi nerede, diye soruyor Ormus laf olsun diye.

Efendim, Finger Lakes bölgesinde efendim. Bu size bir anlam ifade ediyor mu?

Vina doğruluyor. Bana ediyor. Nereye yakın?

Evet hanımefendi, Chickasauga Gölü'nün güney ucunda. Eyaletin bağcılık merkezi. Hanımefendi burası ufak bir kasabanın yakınlarında, belki orayı biliyorsunuzdur, ismi Chickaboom.

Mısır'da Esaret, diye homurdanıyor Vina gözlerini kapayarak. İsrail halkı bile kaçtıktan sonra geri dönmek zorunda kalmadı.

Affedersiniz? Hanımefendi? Anlayamadım?

Hiç, boşver. Teşekkürler.

Tamam hanımefendi.

Tempe Limanı'nda, beyaz süslemeli ve daha ziyade Key West'teki tropik palmiye yapraklarıyla begonvillerin arasından görülenlere benzeyen "dantel" gibi işlenmiş soluk gri boyalı ahşap ev aslında yaşlılığında Güney'in çarpan sıcağından (ve ara sıra da olsa görülen hortumlarından) bu son derece nostaljik kuzey enlemlerine gelen ve

çok geçmeden soğuktan ölen İsveç-Alman kökenli Florida'lı sapkın milyoner Manny Raabe'nin eseri. Yul Singh daha sonra döşeme altı ısıtma sisteminin yanı sıra çok sayıda ilave baca ve şömine ekletmiş. Arduvaz kaplı iki mansart çatısıyla[1] bu gösterişli ev İsviçre Alpleri'ne yaraşır bir şekilde inşa edilmiş. Singh sımsıcak tuttuğu evi muhabbetkuşları ve tropik bitkilerle doldurmuş: ölmüş Raabe'nin ahmaklığıyla dalga geçiyor gibi. Bir sauna var. Şef –Singh Mutfağı'nın aşçısı– bol baharatlı Hint yemeklerine ağırlık vermesi yönünde uyarılmış. Tempe Limanı yeni sahibi tarafından ısıtılacak bir mabede dönüştürülmüş. Tüm bunlar ilginizi çekmediyse özür dilerim, helikopter indiğinde Yul Singh telefonla konuşuyor, ama eğer perili bir ev satın alırsanız bana kalırsa evi peri için rahatsız bir yer haline sokmanız gerekir.

Etrafta peri falan yok, ama tek misafir onlar değil. Evde başka "çifte kumrular" da var; sanat filmleri yönetmeni Otto Wing ve yeni evlendiği, gecenin bir yarısı kendisi gibi çırılçıplak, gözlüklü, bilge görünümlü kocasının önü sıra bahçeden koşarak Chickasauga Gölü'nün buz gibi sularında çırılçıplak yüzme konusunda ısrar eden uzun boylu, çipil İskandinav güzeli Ifris; cinsel organı buz gibi suya değen kocasının avaz avaz *An die Freude*'den[2] bir bölüm söylediği duyulabiliyor. Neşe, diye bağırıyor Wing Almanca. Neşe, ey Tanrı'nın sevgili ışığı, Elysium'un kızı.

Aslında bunun dışında daha çok çığlık duyuluyor. Birbirlerine doyamayan Wing ve Ifredis hiç çekinmeden canları nerede ya da ne zaman çekerse çeksin sevi-

1. Her yüzünde değişik eğimli iki dam yüzeyi bulunan bir çeşit kırma çatı. Adını bu türü ilk tasarlayan Fransız mimar François Mansart'tan (1598-1666) almıştır. (Y.N.)

2. "Neşeye Övgü", Schiller'in aslında özgürlük için yazdığı ve Beethoven'ın 9. *Senfonisi*'nin bir bölümü olan şiir. (Ç.N.)

şiyor ve bu şekilde sürekli olarak dolaşıp duruyorlar. Ormus ve Vina malikânenin çok sayıdaki odalarında, göl kenarındaki çardakta, bilardo masasında, tenis kortunda ve iskelede bu iki âşığın tutkusuna defalarca tanık oluyorlar.

Bu insanların yanında, diyor Vina canı sıkkın bir şekilde. Biz bakire gibi kalıyoruz.

Sevişip bağrışmadıklarında Wing ve Ifredis ya uyuyor ya da bol miktarda peynir yiyip litrelerce portakal suyu içiyorlar. (Görünüşe bakılırsa kendi yiyecekleri var ve çoğu zaman Singh Mutfağı'nın müsrif ziyafetlerine katılmıyorlar. Onun besin takviyesi olmadan da yeterince ısı yaratabiliyorlar.)

Sohbetleri çoğunlukla İsa hakkında. Ifredis tam bir yüzde-yüz-oncu, hiçbir şeyden çekinmeyen bir kız. Din konusunda da tıpkı gürültülü seks güreşlerinde olduğu gibi çıplak, soğuk-su ateşliliğini gösteriyor. Zayıf yönünü vakit kaybetmeden belirlediği kararsız ve dinsiz Ormus'un peşi sıra kaplıcalardaki sıcak su havuzuna girip iri mavi gözlerinde şaşkınlık ifadesiyle onu sorguya çekiyor. Yani sahiden senin tanrının olmadığı doğru mu? Sanırım hayır, diyor Ormus, içinde bulunduğu bu yeni durum hakkında konuşmaya pek istekli değil. Ormus sohbeti devam ettirmesi gerektiğini anlayıncaya dek uzun, acı verici bir sessizlik oluyor. Ah, tamam, diye mırıldanıyor. Hmm, peki ya sen?

Ifredis uzun, orgazmik bir ses çıkarıyor. Ahh, diye mırıldıyor. Ben sadece İsa'yı seviyorum. Wing gelip havuzun kenarından eğilip onu tıpkı bir pınardan su içermiş gibi öptükten sonra gerileyip düşüncesini dillendiriyor. Bu kadının açıklığına hayranım, diyor. İroni yoksunluğuna. İçinde bulunduğumuz yüzyılda geldiğimiz bu noktada her tür ironik iletişimden sakınmamız çok önemli. Yanlış anlaşılmaktan kaçınmak için açık konuş-

malıyız. Koşullar ne olursa olsun kaçınacağımız şeyleri önem sırasına koymalıyız.

Karısı koluna asılıyor. Otto, diyor dudaklarını lastik gibi bükerek, kolunun üstüne oturmak istiyorum. Havuzdan dumanı üzerinde bir Venüs gibi çıkıyor ve birlikte uzaklaşıyorlar. İngilizcesi iyi değil, diyor Otto arkasını dönerek. Herhangi bir yanlış anlamayı engellemek için şu anki kelime bilgisi çerçevesinde zaman zaman organları birbirine karıştırdığını belirtmeliyim.

Paranoyak yapıda olan biri (ve paranoyak bir çağda yaşıyoruz), Yul Singh'in bu uzun hafta sonunu büyük bir dikkat ve itinayla planlamış olduğunu varsayabilir: Tıpkı orijinal *My Fair Lady* kast kayıtlarının kapağındaki Higgins ve Eliza kuklalarını oturduğu tanrısal bulutun üzerinden oynatan George Bernard Shaw gibi, kör kuklacı Yul Singh'in de ta Park Bulvarı'ndan buradaki misafirlerinin iplerini elinde tuttuğunu düşünebilir.

Ne de olsa Tempe Limanı'ndaki en ufak ayrıntılar dahi kudretli Yul'un etki alanının ne kadar geniş olduğuna tanıklık ediyor. Orada olmamasına rağmen

Cool Yul deneyimli bir ev sahibi. Hem misafirlere hem de çalışanlara sık sık telefon ediliyor, ayrıntılara inanılmaz bir özen gösteriliyor: Vina'nın vejetaryen mönüsü, Ormus'un sağlığı kötüye giderse diye evde kalan doktor. Dekor, pahalı Avrupai zevklerle Hindu-Amerikan gösteriş merakının tuhaf bir karışımı: Fransa'dan ithal edilip marka işlemeli toz-mavisi ipekle kaplanan antika Louis Quinze sandalyeler. YSL. Bu marka (nadiren kullandığı tam adı, Yul Singh Lahori) her yerde: mobilyaların çoğunda, özel olarak sarılmış puro ve sigaralarda, kâhya Clea Singh tarafından erkek misafirlere birer hatıra olarak verilen gümüş kol düğmelerinde ve hatta özel

olarak hazırlanmış kalın tuvalet kâğıtlarının her yaprağıyla evin dört bir yanında gizli saklı köşelere yerleştirilmiş TH prezervatiflerinde ve cinsiyete göre ayrılmış misafir süitlerinin bir parçası olan hijyenik ped ve tamponlarda. Çerçeveli altın ve platin plakların sıra sıra dizilmiş olduğu duvarlara aynı zamanda bu çok ünlü adamla –sivri dişlilerin prensi aktör Vincent Price'a çok benzeyen– yıllarca acı çekmiş solgun aristoktrat Fransız eşi Marie-Pierre d'Illiers'in portreleri asılı. Bizzat itiraf etmeliyim ki kendisi benim simgesel idealim, ölümsüz çöreğim, öyle ki dudaklarını ne zaman tatsam hayatta önem taşıyan her şeyi anımsıyorum, diyor Yul Singh telefonda Ormus'a. Pekâlâ, demek genç güzellerle yaşadığım, dışarıdan oldukça çelişkili görünen ve aynı zamanda son derece aleni olan ilişkilerimle ilgili sorular sormak istiyorsun, hadi ama, bunu bilmiyormuş gibi yapma, diye devam ediyor. Ormus telefonun diğer ucunda olmasına rağmen insanı yatıştıran o meşhur gülümsemesine bürünüp çaresizce kollarını iki yana açıyor. Yazık ki, diye itiraf ediyor Singh küstahça –sonradan edinilmiş olan bu Amerikanvari itiraf tarzı Hintlilere özgü suskunluğunun yerini almış– hafıza harika bir şeydir, aynı zamanda oldukça kudretli bir erotik güce sahiptir ki bunu bilmeseniz de olur, bu benimle hanımefendi arasındaki özel bir konu, yine de söylemeye çalıştığım şey hatırlamanın çok önemli olduğu, ama kimi zaman tam aksine unutmak çok daha iyidir.

Yul acımasız bir hayalperest, ahlaksız bir düzenbaz. Ormus ile Vina'nın büyük tutkuları henüz yenice tazelenmişken onlara kendilerinin Vargas tarafından çizilmiş karikatürlerini andıran Wing ve Ifredis çiftini sunarak pişmiş aşa su katmak planının bir parçası olamaz mı? Mutluluk okunamayan bir yazıdır, demiş Montherlant ve hiç öyle görünmemesine rağmen eğitimli biri olan Yul Singh akıllıca öğütleri hiç kaçırmaz. Öpüşüp koklaşan

çifte kumrular pek fazla iş yapamıyor. Cennette biraz sorun yaratmaya değebilir.

Peki ya şu İsa manyaklığı? Sosu biraz daha keskinleştirmekten başka işe yaramıyor.

Tüm bu diyalog ve olaylar aslında bir senaryonun parçası mı? Bunlar *oyuncu mu*?

Tempe Limanı bölümünü biraz daha didiklediğimizde daha başka yansımalarla karşılaşabiliriz. YSL. ömrü boyunca zamparalık yapmış olmasına rağmen son derece güzel ve besbelli *complaisante*[1] olan eşini yine de çok seviyor, değer veriyor ve asla ayrı kalamıyor. Belki de Vina'da en az kendisi kadar cesaretli bir cinsel macera-perest, bilinmeyene doğru yapacağı gece uçuşları için sağlam bir zemin, bir dayanak noktası arayan bir kadın görmüştür. İşte –Yul Singh'in sezgilerine göre– Ormus yine bir dayanak noktası, değişmeyen bir merkez görevi görüyor olmalı. Eğer o sallanıyorsa Vina yuvarlanabilir. Bu hem Ormus'un müziğini hem de Vina'nın şarkıcılığını kamçılar; çünkü sanatın gizli saklı köşelerde gözden uzak yapılması gerekirken şarkıcının sesi açık alanlarda yükselip kalabalıkların hayranlığını kazanmalıdır. Yul Singh'in kör gözleri de bir tür öngörüye sahip, olası gelecekleri görüp üzerlerine bahisler oynayabiliyor ve hatta kimi zaman onları hayata geçirebiliyor. Gördüğü şey şu: Ormus ve Vina'nın dehası, gelecekleri, olabileceklerinin en iyisini olabilme becerileri bazı acıların çekilmesine ve sürekli olarak tekrarlanmasına bağlı. Zorunlu gezginin gürültülü acısıyla terk edilenin aptalca acısı.

Wing ve Ifredis gizli zevkleri için ne uyku ne de yemeğe ihtiyaç duyuyor. Mutfak masasının üzerinde ve salondaki halının altında sevişirken yakalanıyorlar. Za-

1. (Fr.) Hoşgörülü. (Ç.N.)

man geçtikçe bağırış çağırışları gitgide yükselip uzayarak insan dışı bir hal alıyor. Vina ve Ormus bu pornografik operet karşısında güçten düşüp boğulacak gibi oluyorlar. Tutku dolu hisler beslemekten değil de, bunları fiziksel (ve sesli) olarak ifade etmekten geçici olarak âciz kalıyorlar. Tempe Limanı'nın en uzak köşelerinde bakire teyzeler gibi içkilerini yudumlayarak onları ayıplıyorlar.

Üçüncü günün sabahında erkenden kalkan Vina gölün kıyısındaki sazlıkta ölü bir geyik buluyor: Avlanmamış, yalnızca ölmüş. Başının yarısı suyun içinde; suyun yüzeyindeki boynuzları sertleşmiş yosunları andırıyor. Sinekler bir ağıt tutturmuş. Geyiğin kaskatı kesmiş bacakları dev bir oyuncağınkilerden farksız. Daha çok tahta bir atın bacaklarına benzediğini düşünüyor. Aklına bir anda gelen bu düşünce anlayamadığı bir nedenden ötürü onu ağlatıyor. Hıçkıra hıçkıra ağlıyor; bir süre sonra anıların saldırısına uğruyor. Uzun zaman önce ortadan kaybolan Mısır purosu dükkânı, ahşap bir atlı ve onun atına dair anılar. *Kasabada tek bir at var, o da da tahtadan.* Vina malikânenin limuzinlerinden birini çağırıyor –sarıklı ve üniformalı şoför avangart Otto Wing tarafından yasaklanan ironiden tamamen yoksun bir şekilde kendisini Limo Singh olarak tanıtıyor– ve Ormus'u Tempe Limanı'nda çığlık çığlığa sevişen sevgililerle bırakarak Chickaboom'a doğru hızla yola koyuluyorlar.

Ormus daha sonra etrafta Vina'yı ararken (kendisine itaatkâr kâhya Clea'nın getirdiği) bordo kadifeden göz bandını takınca baş bahçıvan Lawn Singh tarafından ufak bir traktöre bağlanarak sudan çıkarılmakta olan ölü geyiği tek gözüyle görüyor. Bir an için sudan çıkarılanın Vina olduğunu sanıyor. Sonra sağlam gözü deli gibi atan kalbiyle dalga geçiyor. İki yerine dört bacak, ayak yerine toynak. Sakın Vina'ya *böyle* bir şey düşündüğünü söyleyeyim deme.

İçeri girerken hissettiği korkunun kalıntıları hâlâ onu boğuyor, biyokimyasallar damarlarında rahatsız edici bir şekilde dolaşıp duruyor. Vakit kaybetmeden müzik odasına –ses yalıtımlı, orada Otto ve Ifredis'i duymak olanaksız– gidip kısa kuyruklu Yamaha piyanonun başına geçiyor. Ölü bir hayvan görürsün, sevdiğin kadın sanırsın. Gözlerine güvenemezsin. O*na* güvenemezsin. Parmak uçlarından müzik damlıyor.

Gördüğünü sandığın her şey, diye şarkı söylüyor. *Yalan*.

Ve eğer Yul Singh –Makyavel, Rasputin, sanatçılar plak şirketine kayıt olmaya ve müşteriler plakları satın almaya devam ettiği sürece ona kimin nasıl hitap ettiği umurunda bile değil– sahiden de acı çeken misafirini bulutsuz gökte Bernard Shaw'ınki gibi bir bulutun üstünden kör gözlerle izliyorsa, tam bu esnada doyum içinde gülümsemeye başlıyor olmalı.

Puro dükkânı kapanmış ama burası ufak bir kasaba ve Egiptus pek sık rastlanan bir isim değil. Yalnızca birkaç saat soruşturduktan sonra yaşlı adamın yıllar önce yuttuğu kemik yüzünden öldüğünü öğreniyor, kadınsa hâlâ hayatta sayılır, tabii amfizem yüzünden bu durum çok daha uzun süremez. Bir barda yaşlının teki ona Bayan Firavun demişti. Şimdi Limo Singh, limuzini bağlarla mısır tarlaları arasındaki uzun bir kır yolunda sürüyor. Kırmızı boyalı bir siloyla yeni model bir rüzgâr jeneratörü görülüyor. Rüzgâr dinince hava ısınıyor fakat bugün rüzgâr dinecek gibi değil, oldukça şiddetli ve şiddetini artırmaya devam edeceğe benziyor.

Yol daralıp kıvrılarak güvensiz bir hal alıyor, belirsizleşiyor, yan yollara ayrılıyor ve rüzgârın kaldırdığı toz bulutları her şeyi daha da bulanıklaştırıyor; ama sonra, ara bir yoldaki hurdalıkta, yaşlanan bir adamın kat kat

olmuş boynu gibi biçimsizleşmiş bu yerde, sanki saklanmak istiyormuşçasma hurda ve yağmalanmış otomobillerle traktörlerin arasındaki uzun otların ardına park etmiş, paslı Winnebago'yu buluyorlar.

Bir karavanda, diye düşünüyor Vina, ama hiçbir yere gidecek durumda değil. Limuzin durunca bir süre öylece oturup zamanın döngüsünün üzerine kapandığını ve öfkeyle intikamdan öte, beklenmedik bir duygusallığın yavaş yavaş yüzeye çıktığını hissediyor.

Şefkat.

Limuzinden inip hurdalıkta yürüyor. Karavanın kapısı açılıyor. Darmadağın kır saçlı bir baş belirip hırıltılı nefesler almak için ara vere vere bağırmaya başlıyor.

Ne arıyorsun kadın, benim görülecek bir tarafım yok. Siktir olası bir turist rehberinde hakkımda bir şeyler okudun diye beni görmen gereken bir antika falan mı sanıyorsun? Para kesmeliyim. Bu ne böyle. Seni buraya biri mi gönderdi? Benimle işin falan mı var, yoksa lüks arabanla buraya gelmenin sebebi senin kadar şanslı olmayan insanları görmek mi?

Bir hırıltı atağı. Vina öylece duruyor.

Seni tanıyor muyum?

Vina güneş gözlüğünü çıkarıyor. Yaşlı kadın vurulmuş gibi bakıyor.

Ah, hayır, diyor Bayan Firavun. İstemem, *eksik olsun*. Bu geçmişte kaldı.

Karavanın kapısını Vina'nın suratına çarpıyor.

Vina öylece durmaya devam ediyor.

Kapı aralanıyor.

Beni duydun mu, bu kez söyleyecek bir şeyim yok. Buraya gelip anayasal mahremiyet hakkıma tecavüz etmeye hakkın yok. Gelip beni suçlamaya. Ben senin mahkemende falan değilim güzelim ben kendi siktir olası mülkümde kendi siktir olası çöplüğümdeyim ve burası

senin yetki alanın değil. Sen ve şu dalkavuğun haneye tecavüz ediyorsunuz ve kim bilir belki de polis çağırırım. Doğru dürüst nefes alamıyorum diye ne sandın.

Kapı iyice açılıyor. Dul Egiptus bir eliyle tokmağı tutuyor, diğer eliyle de göğsünü. Sesi tıpkı: bir katırınki gibi. Tıpkı: ölüm gibi.

Vina bekliyor.

Sana göre haksızım, öyle değil mi, diye bağırıyor kadın. Böyle düşünüyorsun. Sana göre pisliğin tekiyim. Zaten kötü durumda olan gencecik birine bok gibi davrandım. Ama baksana sonuç ne oldu. Senin keyfin gıcır, bense sikindirik olası bir hurdalıktayım. Sence bunu bana borçlu değil misin? Sence kıçına gereken tekmeyi vurup seni yola çıkaran ve bu yolculukta hayatta kalman için işine yarayacak her türlü donanımı sağlayan ben değil miyim? Baksana kendine, belalı orospunun teki gibi görünüyorsun. Yani benim sayemde. O yüzden buraya gelip siktir olası mahşer günü gibi kapımda dikilerek kararını bildireyim deme. Sen tüm gücümü alıp beni lanet olası ölüme terk ettin. Gözünün önünde ölüyorum görmüyor musun? Umurunda mı ki. Çekip gideceksin ve ben de lanet olası arkandan gebereceğim. Belki de cesedim uçak kadar şişip etrafı vicdan azabı gibi kokutana kadar haftalarca bulamayacaklar. Endişelenmen gereken senin hükmün değil, söz konusu olan tamamen başka bir mahkeme. Tamamen başka bir ceza. Tanrım.

Bayan Egiptus, Winnebago'nun kapısını bir kez daha çarpıyor ve Vina iyice ilerlemiş amfizem vakasının seslerini dinliyor. Limo Singh'e dönüyor. Şimdilik bu kadar yeter, diyor. Ona adresi ver. Saat sekizdeki akşam yemeğine davet et ve resmî olmayacağını söyle, camdan ayakkabılarıyla saten elbisesini giymesine gerek yok. Ben lanet olası arabada bekleyeceğim.

Böylelikle Külkedisi hain üvey annesini baloya davet eder.

Tempe Limanı'ndaki bahçede akşam yemeği öncesi içki ve uyuşturucu – şampanya, kokain. Yul Singh misafirleriyle yaptığı bir dizi telefon görüşmesinde, bu arada sizden tek ricam kokaini alışılageldik şekilde burundan almanız, diyerek bir şart koşuyor. Açıksözlülüğümü mazur görün ama bu aralar kıçtan sokma rağbet görüyor, kendisine Kaya Kıç diyen bir adam var, Voight'un meşhur süperstarlarından biri, belki kendisini tanıyorsunuzdur ama kanımca bu tamamen onun suçu. Elbette ki özgür bir ülkedeyiz, dilediğini yapabilir fakat ben biraz eski kafalıyımdır, çalışanlarımızın önünde misafirlerimizin kıçlarına bir şeyler sokmaları hoşuma gitmez.

Bayan Firavun –Marion, dul Egiptus– hışımla içeri girerken hatırı sayılır rahatsızlığını küfür yağmurunun ardına gizliyor; öncelikle misilleme yapıyor. Çiçek desenli tertemiz elbisesi sıskası çıkmış vücuduna bol geliyor. Gülünç bir vaziyette kendinden geçen Otto Wing burnunu ufak bir aynadan kaldırıp bu kadim hayalete bakıyor.

Vay canına, Vina, eli torbalı[1] bir kadın davet etmiş. Demek artık zenginsin, diyor Marion Egiptus, Vina'ya tam da kapı aralığında. Zengin arkadaşlarınla birlikte keyfin gıcır. Elbette, bunun ne demek olduğunu biliyorum. Siktir olası güç dengesinde bir kayma. Benim işim bitti, sense başarılı oldun. Burası Amerika, para sana bazı haklar sağlar. Beni buradan attırıp küçük düşürme hakkın var mesela, şu arkadaşın Mr. Götbezi de siktir olası

1. Eli torbalı deyimi, bütün varı yoğu bir alışveriş torbasına sığan evsizler için kullanılır. (Y.N.)

suratıma karşı bana küfür edebiliyor. Sorun değil. Skorun farkındayım. Şuna ne dersin. Bana yirmi dolar verirsen yıllar önce sana karşı davranışım için hemen şimdi özür dilerim, yirmi daha verirsen sapık orospunun teki olduğunu unuturum. Elli papele diz çöküp zengin ayağını öperim, eh yüz papele o kara kukunu bile yalarım. Şu dört göz dostun var ya, onu da araya alırım. Eli torbalı kadın, öyle mi? Ona hareket nasıl olurmuş gösteririm. Hey profesör, torbayı kafama geçirip ağzım için bir delik açarsan iki yüz papele bırak Mary Magdalene'i, hiçbir anasını sattığımın reşit olmayan orospusunun aklına gelmeyecek şeyleri yaparım. Ama sizin gibi kokuşmuş pisliklerle akşam yemeği yemek mi? Bana böyle bir şey yaptırabilecek paranız yok sizin.

Bu kadını sevdim, diyor gözlüklü Otto Wing. Lafı kesinlikle dolandırmıyor, üstelik teklifi de ilgi çekici. Sonsuzluğun kapılarına dayanmış birisiyle yakın ilişkiye girmek. Düşünmeye değer.

Peki ya Tanrı'ya ettiği küfürler Otto, diye itiraz ediyor Ifredis, Böyle konuşulmasına izin vermemeliyiz. Ifredis'in gece elbisesi hayal gücüne fazla iş bırakmıyor ve biraz daha ilgi çekmek için omuz kısmını daha da açması işe yarıyor. Kutsal pervasız gençlik, ağzı bozuk dinsiz yaşlıyı alt ediyor.

Ve çok geçmeden cehennemin kapıları ayaklarının altında aralanacaktır, diye kehanette bulunuyor Ifredis muzaffer bir edayla. Bu arada bayan, ben reşidim, ayrıca ilginizi çeker mi bilmem ama torbada çok iyiyimdir.

Çuvalda, diye düzeltiyor Otto onu sevgi dolu bir şekilde elini çıplak sırtında gezdirerek. Çuvalda çok iyisin.

Vina hırıldayıp duran Marion Egiptus'u kolundan tutup inatçı kadını neredeyse sürükleyerek göl kenarına, tam da ölü geyiğin suya düştüğü yere götürüyor. Pekâlâ, Marion, diyor, hem haklı hem de haksızsın. Seni küçük

düşürmek için karavanından çıkarttığım konusunda haklısın, konuya bir tür son nokta koymak istiyordum, bunca yıl adını ağzıma almaktan dahi kaçındığım halde son noktayı koymakta başarılı olduğumu bilmeni istedim. Kahrolası kıskançlığını görmek istedim. Ama o koca kıçını buraya seni itip kakmak için çağırdığım konusunda yanılıyorsun. Öyle boktan bir durumdaydın ki seni o halde görünce yardım etmek istedim, bu yüzden elimden geleni yapacağım, doktorlar, ilaçlar, ne gerekiyorsa.

Para mı teklif ediyorsun?

Evet. Evet, nakit para teklif ediyorum. Üstelik kukumu yalamana falan da gerek yok.

Tamam, alırım, diyor yaşlı kadın vakit kaybetmeden. Kaç para?

Vina dürüstçe, Düşündüğün kadar çok değil, diyor omuz silkerek. Tüm bunlar bana ait değil. Ben sadece şarkıcıyım ve bunlar plak şirketinin.

Marion Egiptus kıkırdayınca yine öksürük krizine tutuluyor. Gözlerinden yaş geliyor. Kendini toparladığında Vina'ya yaslanarak, Kahretsin tatlım, *o kadarını* anladım, diyor. Şu andaki durumun gibi numaradan değil de sahiden zengin olduğunda, geçmişinle barışıp barışmamak umurunda olmaz. Her şeyi geride bırakırsın bebeğim. Tamamen *uzaklaşırsın.*

Dul Egiptus bir süre daha Vina'ya yaslanmaya devam ediyor.

Seni geride bırakmadığıma sevindim, diyor Vina. Elleri birbirine dokunuyor.

Marion elini çekiyor. Evet, diye gürlüyor. Ama bana parayı verdikten sonra artık lanet olası sırtında taşımana gerek kalmayacak. Benim için bir şey yaptığını sanma. Kendi kişisel özgürlüğünü satın alıyorsun, hepsi bu.

İyi tamam, diye kabul ediyor Vina, belki de öyledir. Kimse köle olmak istemez.

Maria da Tempe Limanı'nda. Hiçbir kilitli kapı onu durduramıyor. Bütün alarmları atlatıyor. Vina ne zaman Ormus'u kendi başına bıraksa Maria çıkageliyor ve artık konuşmuyor, yine fiziksel anlamda ısrarcı, hatta aceleci, bu haliyle erotomanyak Ifredis Wing'in hayalî ruh ikizi gibi. Bedeni her şeye yeteceğini hissediyor ve çok güçlü. Ormus'u bileklerinden yakalayıp yatağa bastırıyor. Ormus yine de karşı koyuyor. Vina'yı düşününce Maria'nın gücü azalıyor. Tutuşu gevşiyor. Sanki enerjisi çekiliyor.

Elinde değil, diyor acıklı bir halde gerileyerek. Doğru yolun çatallandığı bu lanet yere takılıp kaldın. Bu değişken toprağa, bulanık suyuna, alev alev yanan ateşine, zehirli havasına vs. vs. Yanlışlığına. Tehlikeli yan etkileri olduğuna şaşmamalı. Zavallı sevgilim benim, sen kirlenmişsin, psikotropik bir hastalığa tutulmuşsun falan filan ve hissettiklerinin aşk olduğunu sanıyorsun.

Maria'nın geliş gidişleri tuhaf bir şekilde artık tamamen kısıtlanmıyor. Ormus'un yanına onun o solgun, kör, öte-görüşlü gözü aracılığıyla geldiğinden eski gelip gitme yöntemlerinden mahrum kalmış gibi görünüyor. Sanki görüntüsünün bir parçası olduğundan bu yana ziyaretleri Ormus'un kontrolünde gibi. Artık istediği gibi bir anda belirip sonra sadece yana dönerek boşluğun orta yerinde bir delik varmış gibi ortadan kaybolamıyor. Kendisini bir mektup gibi bu dünyaya ve bu dünyanın dışına postalayamıyor; artık değil.

Yani Clea'nın göz bandı hiçbir güvenlik sisteminin yapamadığını yapıyor. Ormus sol gözünü bantlayıp karanlıkta bırakmaya karar veriyor.

Tek gördüğü ve görmek istediği Vina.

Ormus Cama göz bandı takılıyken bile Amerika'nın inandırıcılıktan yoksun olduğunu fark ediyor. Onunla

Vina'nın süitinin hemen dışındaki koridorda kâğıt para yiyen bir içecek makinesi var. Bu onu şaşkına çeviriyor. Kâğıt, bilimsel hayal gücünün sınırlarını oluşturan basit mekanik marifetleri gerçekleştiremez. Elektronik cihazlar –tarayıcılar, baskılı devreler, evet/hayır yolakları– bu tür gizemler kapasitesinin çok üzerinde, eski Yunanlıların sırları kadar gizemli. Kâğıtla çalışan bu alet, kapı tokmaklarının ters yöne döndüğü ve şalterlerin tersyüz olduğu yeni bir mucize ve karmaşa dünyasının bekçisi.

Günlük gazetelerden anlaşıldığı üzere Birleşik Devletler'in sınırlarının ötesindeki dünya (Çinhindi dışında) pratik anlamda ortadan kaybolmuş. Burada gezegenin geri kalanı sahiden bir hayal ürünü gibi görülüyor ve Çinhindi'ndeki savaşla ilgili en çok rahatsızlık veren şey de aslında hayalî olan bu ülkenin Amerikalı gençlerin anayasal haklarla garantiledikleri hayatlarını ellerinden alması. Bu durum doğal dengenin bozulması anlamına geliyor ve protestolar giderek artıyor. Televizyonlarda Tanrı'nın Amerikalılara vermiş olduğu kendi gençlerini öldürme yahut sakat bırakma hakkını Çinhindililere fırsat bırakmadan kullanmak için üniversite kampüslerine yürüyen miğferli, kalkanlı ve eli silahlı insanlar görülebiliyor.

Televizyon Ormus Cama için çok yeni ve daha göstereceği pek çok şaşkınlık verici şey var.

Amerikalıların mideleriyle sindirim borularını vahşi ve yoğun bir savaşın hüküm sürdüğü birer savaş alanına çevirmek üzere tasarlanıp kurnazlıkla sıradan birer yiyecek süsü verilmiş olan ürünlerin yanı sıra çeşitli biçime sokulmuş, insan öldürmeye yarayan cihazlarla ilgili pek çok reklam yapılıyor. Bu reklamlar, her biri bağırsakları rahatlatacağı iddia edilen kimyasal ilaçların tanıtım filmleriyle dönüşümlü olarak yayımlanıyor. Reklamların arasında bir zamanlar *Beş Kuruş Versene* ve daha başka film-

lerde izleyip hayran kaldığı Louis Armstrong'un öldüğünü öğreniyor. Vara yoğa gülen görünmez yabancılar tarafından kendi evlerinde alaya alınan pek çok aile –aralarında yeteneksiz müzisyenlerden oluşan bir aile de var– görüyor. Orta Batı'nın uçsuz bucaksız açık alanlarına konan garip cisimler –uçan daireler– hakkında haberler var. En önemli yeteneği kendisine söylenen hiçbir şeyi on beş dakikadan daha uzun süre boyunca aklında tutamamak olan yaşlı bir adam, bir aktör California valisi adayı ve sürekli olarak örnek bir Amerikalı diye tanımlanıyor.

Yine de müzik kendisini evinde hissetmesini sağlıyor. Ses yalıtımlı müzik odasında Uncle Meat'in *200 Motel* albümünü, Zoo Harrison'ın Caledonia Soul Orkestrası'nın daha şimdiden efsaneleşmiş olan turne konserlerine ait canlı kayıtları, Eddie Kendricks'ten *Just My Imagination* ve Plastic Ono Band'den *Imagine* şarkılarını dinliyor. Gelgelelim Ormus ne zaman rock müziğinin ölmekte olduğundan şikâyet eden bir genç duysa öfkeleniyor. Ölmek mi? Müzik daha yeni doğuyor. Vina o müziğin annesi ve o da babası, aksini düşünen her kim varsa yollarından çekilmeli.

Aslında neye sinirlendiğini içten içe biliyor. Partiye tam on beş yıl gecikmiş durumda. Bunlar onun yılları olmalıydı, oysa bir başkasının. Zaman azalıyor. Her geçen gün yaşanacak günler eksiliyor.

Şu anda evde, göl kenarında Bayan Firavun'la konuşup ölmekte olan kadının pespaye cüzdanına para doldurmakla meşgul Vina'yı izliyor. Maria'nın ziyaretlerinin yarattığı zehirleyici ruh halinden kurtulup hayatını tazeleyen bu kadına karşı yoğun bir aşk duyuyor. Ne kadar olağandışı biri, mücadele edip üstesinden gelmesi gereken ne çok şey olmuş. Onunla vakit kaybetmeden evlenmeli. Ormus'un tekliflerini alaycı bir şekilde geri çevirmekten vazgeçip evlenmeyi hemen kabul etmeli, hatta

belki de burada Tempe Limanı'nda. Evet, bu harika olurdu! Vina gençliğinde kendisine kötü davranan kadınla yüzleşerek bu olayı geçmişe gömdü. Yul Singh yaşlı Manny Raabe'nin ruhunu sıcaklıkla alt edebildi. Vina da geçmişiyle yüzleşip intikamdan vazgeçerek onu alt edebildi. Geçmişle işi kalmadı. Şu esnada evlenmek onun için yepyeni bir başlangıç olur.

Vina'ya olan tutkusu çoğalıp içinden taşıyor. Bozulan görüşünü düzeltebilecek –*düzeltecek*– ve onu tekrar tamamlayabilecek tek aşk bu. Tıpkı yaşadığı bunca güçlük ve acıdan sonra Vina'ya yalnızca onun sarılabilecek olduğu gibi.

Göl kenarında rengârenk bir kozmos kır çiçeği tarlası var. Tam da yeri.

Aşkla parlıyor. Düğün günü çok yakın.

* * *

New York Chickaboomlu Mrs. Marion Egiptus'la aralarındaki hesabı kapatmamış olsa –çocukken çektiği acılar yetişkinlerin arasındaki nakit akışıyla dindirilmese– Vina Apsara, Ormus'un yeniden yaptığı bu teklifi değerlendirebilecek kadar hassas ve savunmasız olabilirdi. Eğer Otto ve Ifredis Wing az önce yanından ayrılan Mrs. Egiptus'u geçip koşa koşa yanına gelerek bir *menage a trois*[1], ya da ağırbaşlı ve çok meşgul olan nazik dostunu da dahil etme konusunda ısrar edip *a quatre*[2] yapmayı önermeselerdi, Vina bu denli tiksinmiş olmaz ve Wing ailesinin evlilik sonrası giriştikleri tuhaflıklara karşı duyduğu nefreti evlilik müessesesine yansıtmazdı.

Fakat tüm bunlar oldu ve geri dönüşü yok. İşte elin-

1. (Fr.) Üçlü seks anlamında bir deyim. (Ç.N.)
2. Dörtlü anlamına gelir. (Ç.N.)

de bir demet kır çiçeği, kalbindeyse büyük bir aşkla göl kenarındaki Vina'ya yaklaşmakta olan Ormus onu zehir zemberek bir ruh halinde buluyor.

Vina öfkeyle, Buradan gitmemiz lazım, yani hemen şimdi, diyor romantik hislerle yaklaşan ve sevgilisinin tıslayan bir vampir kadına dönüştüğünü görüp aptal aptal gülümseyen âşığına. Eski üvey annesinin ekşimiş öfkesi onu da korkunç bir hiddete sürüklemiş. Ormus, Tanrı *aşkına*. Ne yapıyoruz biz, deli olmalıyız, Cool Yul'un özel haremiymiş gibi davranacağımıza bu kâbus sarayını ateşe vermeliyiz. Harem ağaları ve nasıl diyorlar, cariyeleriyle birlikte. Yakıp yerle bir etmeliyiz. İngiltere'yi bunun için mi terk ettik? Eğer yirminci yüzyıl dedikleri buysa bebeğim acilen kalıcı olarak başka bir devre geçme planları yapmalıyız. Koş, yoldaş, eski dünya arkada kaldı, diye bağırdı 68 Parisi'nde öğrenciler. Açlıktan ölmeme garantimizin sıkıntıdan ölme garantimizle satın alındığı bir dünyanın canı cehenneme! Zafer hiç hoşlanmadıkları halde karmaşa yaratanların olacak! Hadi *ama* Ormus. Plan ne, söylesene? Bu tımarhaneyi yerle bir edecek miyiz yoksa siktir olası yalıtılmış hücrelerden birine girip ne bileyim işte *sayıklamaya* mı başlayacağız?

Benim şimdi gelme nedenim, diyor Ormus –bunun yanlış bir zaman olduğunu bilse de kendini tutamıyor, olayların yine kontrolünden çıktığını, kır çiçekleriyle bezeli evlilik hayallerinin gerçeklik yolunda sapamayacağı bir yan yolda gözden kaybolduğunu hissediyor– sana evlenme teklif etmekti.

Sana daha önce de söylemiştim tatlım, diye yanıtlıyor Vina, aksanı bu azarlamayı az da olsa hafifletiyor. Ben evlenecek tiplerden değilim. Evet diyemeyen kızlardanım.

Yapmayacak. Bunu bir türlü yapamıyor. Ormus'a âşık, ona delicesine âşık fakat bunu kâğıda döküp altına imzasını atmayacak. Çocukluk anılarının ısrarcı acısından kurtulan Vina bu yeni esareti reddediyor. Ormus'a yeni çağın evlilik karşıtı köktenciliğini öneriyor. Tekeşlilik bir kelepçedir, sadakatsa zincir. O bir devrimci olacak, basit bir eş değil. Dünyayı değiştirecek, bebek bezlerini değil.

Ormus dinlemiyor. Kendini yüce bir gayeye kaptırmış durumda. Benimle şimdi evlenmeyeceksen, o halde ne zaman evleneceğini öğrenmek istiyorum, derken inatçılığı öyle yoğunlaşmış ki bir nevi kadere dönüşmüş. Ve arzusunun şiddeti öyle belirgin ki –Ormus'u tüm kalbiyle seven, onun da kendisini aynı şekilde sevdiğini bilen, kendisinin de onun da aşkına aralıksız beş dakika boyunca güvenemeyen– Vina bu talebi ciddiye alıyor. Bana gün ver, diye bağırıyor Ormus. Ne kadar uzak olursa olsun. İstersen yüz birinci doğum günüm de. Ama bir tarih belirle ve ona sadık kal, ben de o güne dek bir daha asla bu soruyu sormayayım. Bana tutacağın bir söz vermen yeter. Sadece lanet olası bir tarih söyle.

Vina yirmi yedi yaşında ve hayatı boyunca öğrendiği tek şey varsa o da hiçbir şeyin, kendi isminin dahi beş dakika boyunca aynı kalmadığı. Yani bu şekilde değişmeyecek bir gün talebine ancak hikâye kitaplarında rastlanır, Yuvarlak Masa Şövalyeleri'ne, Camelot ve şövalyelere özgü bir şeydir. Aşkın zarifçe canlandırılması. Ormus ondan geleceğini ipotek ettirmesini istiyor, fakat gelecekte Vina yine düzinelerce kez değişerek bir başkası olmuş olacak ve kimse gelecekteki bilinmeyen kişiliğinin, gençliğinde yaptığı hatalar yahut verdiği sözlerin sonuçlarına katlanmasını istemez. Bu ayı parselleyip satmaya benzer. Alıcı bulabilirseniz elbette ki satabilirsiniz, ama malı sizden yalnızca aptallar talep eder. Ver şu lanet

olası sözü, diye düşünüyor ve ondan sonra *caveat emptor*. Alan düşünsün.

Pekâlâ, diyor. Pekâlâ, tamam, hazır ol. Hmmm, on yıl sonra, diyor, bu nasıl. (On yılın erişilmesi olanaksız bir sonsuzluk olduğunu düşünüyor. Müzik dünyasının durumu ortada, kendi değişken mizacı ve fırtınalı hayatı da göz önünde bulundurulursa o zamana dek delirmiş ya da ölmüş olabilir. Otuz yedi yaş, böyle ifade etmek durumu daha da vahimleştiriyor. On yıl içinde şu anda etraflarında sönmekte olan ışıklar buradan elli sekiz bin altı yüz elli yedi milyar mil uzakta olacak, kendisi de epey uzaklaşmış olabilir. On yıl rüyalar ülkesidir[1], bir yıldızı geçtikten sonra sağa dönüp sabaha kadar ilerleyebilirsiniz. Hiçbir kural işlemez. Üstelik arkasından, tavşanlar tavşanlar, hain benliğine şans diliyor.)

Bugünden on yıl sonra mı? Tam bu andan?

(Bunu ciddiye alıyor. Tanrım. Neyse, atlatacaktır, her şey geçecek.)

Elbette Ormie. On yıl, saat işliyor, üç, iki, bir, başla.

Ardından ona kendi şartlarını sıralıyor.

Onu beklemek, ona kısa bir süreliğine sahip olmak, sonra onu kaybetmek: Bu Ormus'un durumunu özetliyor. Vina'nın yaşının gelmesini bekledi, birlikte tek bir aşk gecesi geçirdiler ve sonra anında ortadan kayboldu. Ormus dağıldı, sonra yeniden toparlandı, ona layık olmak, büyük işler başarmak, çekip gidişinin bilmecesini çözebilmek için çok uğraştı; değişen pek çok şeyin ardından kendini yeniden doğru yola soktu ve sonra beklenmedik bir kaza onu bir kez daha devirdi; şevkini kırdı. Vina geri dönüp aşkın sayesinde olduğu tartışılmaz bir

1. Peter Pan ve Kaptan Hook'un yaşadığı dünya. (Ç.N.)

mucize gerçekleştirdi ve sonra iyileşmesinin ardından kısa bir süre daha birlikte oldular. Fakat Vina'nın sürekli olarak aşklarını, kendi aşkını dile getirmesine rağmen son derece doğal olan ve içinde bulunduğu o tuhaf çift görme durumunun gerektirdiği kararı vermeyi reddediyor. Ormus günbegün karşılaştığı aşırılıkları ve kaprisleriyle uğraşmaktansa –belirttiği gibi on yıl boyunca– beklemeyi yeğliyor. En azından beklemek durağan bir hal, bir başı, bir ortası ve sonu var; son anda çekilip düşmesine neden olacağından korkmadan ona sırtını yaslayabilir. Ancak beklerken bir arada olma hali, kabul edilebilir incelikli bir konum, uzlaşma ya da görelilik kuramı yok. Tıpkı aşkta da olmadığı gibi. İnsan ya sever ya aşkı bekler ya da aşkı sonsuza dek silip atar. Olası tüm seçimler bundan ibarettir. Vina beklemeyi seçtiğinden o da beklemenin anlamını genişletmeyi seçiyor.

On yıl boyunca, yani Vina otuz yedi yaşına, kendisiyse kırk dördüne basana dek birbirlerine dokunmayacaklar. Ne onun ne de kendisinin bir diğerinin elini tutmasına yahut yanağına bir öpücük kondurmasına izin verecek. Vina henüz daha reşit olmamışken çektiği sıkıntıyı bu kez hayatlarının en güzel döneminde yeniden çekecek. Bir söz verdi ve Ormus'un onun bu sözü tutacağına dair en ufak bir şüphesi dahi yok. Aynı şekilde Vina da onun sözüne sadık kalacağından emin olmalı. Verdikleri bu sözler evlilik yemininin yerini tutacak. Bu bekleyiş hali, bu boş sözler –askıya alınan yokluk, kesin seçimlerinin uç noktaları arasında sallanıp duran bu salıncak– aralarındaki *grand amour*'un yatağını oluşturacak.

Bir başka deyişle: on yıl boyunca aralarında yalnızca iş ilişkisi olacak. Hatta iş ilişkisinden de resmî olacak; çünkü bu bir ayrılık değil, boşanma anlaşması değil, iki sevgili arasında uzun zamandır ertelenen ama tutkuyla beklenen bir kavuşmayla sonlanacak olan bir anlaşma.

Sonsuza dek diyerek noktalanacak olan bir süreç. Bu nedenle Ormus aşkın kurallarına boyun eğiyor. Her ne kadar Vina'nın şart koştuğu on yıl boyunca ona *dokunamayacak* olsa bile bu bekârlık durumunu özgürce ve hiçbir baskıya maruz kalmadan kabul ediyor. Sevgilisiyle paylaşamadıklarını başka hiçbir kadınla paylaşmayacak.

Tüm bunlara yemin ediyor.

Şu andan on yıl sonra yadsıma zamanı sona erince mutluluğa kavuşacaklar.

Tutkunun keyifli keyifli çarpan kanatları, yani Otto ve Ifredis'in defalarca kez kanıtladığı üzere Tanrı'ya duyulan aşkın, cinsel güdünüze ket vurması gerekmez. Heyhat, ölümlülere duyulan aşk bunu kolaylıkla başarabilir.

Bir Rus araba galerisine girer ve satıcı tarafından karşılanır. Aslında sergide hiç araba yoktur, ne yazık ki o esnada galeride sergilenecek bir model yoktur, ama satıcı fotoğraflar olduğunu belirterek, Dilerseniz siparişinizi almaktan memnuniyet duyarım efendim, der. Müşteri apar topar sipariş belgelerini imzalayıp, En erken ne zaman alırım, diye sorar. Satıcı iki yıl sonra diye yanıtlar – Tamam. Ama sabah mı yoksa öğleden sonra mı? – Pardon efendim, sanırım anlamadınız, *iki yıl* sonra dedim. – Evet, tamam, ama iki yıl sonra öğleden sonra mı teslim edilecek, benim tercihim sabah olması. – Bu çok anlamsız efendim, ne fark eder ki? – Eh, öğleden sonra tesisatçı gelecek de.

Bu komünizm sonrası anlatılan fıkralardan. Modası geçmiş bu fıkraya ortaya çıkışından neredeyse on sekiz yıl sonra yer vermemin nedeni Ormus Cama ve Vina Apsara gibi koşullar dolayısıyla ileriye dönük düşünme-

leri gereken insanlara dair ibretlik bir öykü olması. Birbirlerinin hayatlarının aşkı olan ve sevme yetileri yalnızca aşkları için aşılması güç engeller yaratma becerileri tarafından aşılabilen bu ikilinin kendi koşullarını kendilerinin mi yarattığı yoksa yalnızca kaderin birer oyuncağı mı olduğu konusundaki kararı başkalarına bırakıyorum.

Vina buna dayanamıyor. *Yapma, yine lanet olası kahramanlık yeminleri etme.* Bağırıyor, yakarıyor. Modası geçmiş bir konuşma yapabilmek uğruna aralarındaki o harika cinselliği fırlatıp atıyor. Bunu yeniden düşünmeli. Hemen yatağa gelmeli.

On gün de diyebilirdin, diyor Ormus. On dakika da. Sürenin uzunluğu senin seçimindi, bu anlaşmanın kuralları da benim.

Donakalıp çaresizlikten neredeyse nefes nefese kalan Vina hayatındaki en büyük krizle yüzleşiyor. Ve her zamanki gibi hassas davranmaktan çok uzak, hiçbir zaman hassas olmadığının ve asla da olamayacağının farkında; zalimliğe karşı doğal bir eğilimi var.

İyi, diyor. Keyfin bilir. Tamamen iş ilişkisi. Anlaştık.

On yıl boyunca, diye anımsatıyor Ormus. Sözün söz.

Rahip hayatı sürebilecek misin? diyor Vina noktayı koymak için, ama sakın bu küçük hanımefendinin aynı şeyi yapacağını sanma.

Vina gözden kaybolunca Ormus Cama göz bandını çıkarıp o başkalığın içine dolmasına izin veriyor. Bir an için sersemledikten sonra kendini toparlıyor. Yavaş yavaş da olsa başı dönmeden ve dengesini kaybetmeden çift görmeye alışmalı. Aşka olmasa bile en azından tam bir görüşe sahip olacak. Bir de müziğe.

Anlaşmalarını yaptıkları andan itibaren bu şeytani pakt ikisini de mutsuz edecek, fakat onları durdurabilene aşkolsun. İşte Amerika'yı sarsan depremin, yani VTO'nun tam merkezinde bu son derece Şarkvari çözülme yatmakta. Cinsel perhiz: onları yıldızlara uçuran yakıtı sağlıyor.

13

Haz Adası'nda

Arzın merkezine seyahat. (Vina'nın evinden taksimetre tutarı, 4 dolar artı bahşiş.)

İlk durak Amos Voight'un arzın merkezinden sonra ilk köşe başındaki Mezbaha-22 adlı stüdyosu. Amos doğduğunda Wojtyła ismi verilmişti ve yıllar sonra Polonyalı bir Papa seçilince, Amos ilerlemiş yaşına rağmen isim hırsızlığı yapmaktan dolayı II. Johannes Paulus'a ciddi ciddi dava açacağını ifade edecek.

Mezbaha'da, baskı işleriyle fotoğrafların ortasında duran milyarderler yağmura aç taş heykeller gibi köşelerde bekleyip film stüdyosuna girip girip çıkan vücutları biçimli, kalın kamışlı kızlara bakıyorlar. Amos onları asla unutmadığından ve uzun süre görmezden gelmediğinden dolayı milyarderler mutlu. Bu esnada Amos, Yukarı Batı Yakası'ndaki köhne bir apartman dairesinin boş küvetinde ölü bulunan arkadaşı Eric hakkında Vina'ya bilgi veriyor. Tıpkı trajik bir kadın kahraman tarafından öldürülen David'in Maratsı gibi, diyor Voight göğüs geçiren bir kadınınkini andıran amansız ses tonuyla. Bu çok kötü, diyor. En azından Kertenkele Kralı öldüğünde küveti doluydu. Vina ona sarılıp tutuyor. Oraya gittim, diyor Amos. Korkunçtu. Bahşişle 11 dolar.

Vina neşelendirmek için Voight'a şampanya ve por-

takal suyuyla etli sandviç (vergiler dahil 36.93 dolar) ısmarlamak üzere arzın merkezine götürüyor. Yalnızca birkaç blok ötede. Adı Sam'in Haz Adası ve Sam yok, asla da olmamış, fakat keyif sizin keyfinizse doğru yere geldiniz demektir.

(Bu tür yerlere hiç gitmeyenler bile var olduklarını ve Amerika'nın vatandaşlarıyla yaptığı anlaşmanın önemli bir kısmının yerine getirildiğini bilmenin verdiği sapkın, dolaylı, hatta kötücül bir hoşnutluk duyar. Mutluluk arayışı ve ölüm.)

Of, Tanrım, diyor Amos içeri girince. New York'u seviyorum. İnsanların yapmaktan yıllar önce vazgeçtiği şeyleri hâlâ yapanlarla dolu.

Lou *Wagon Wheel* adlı parçayı söylüyor. Kadın sahiden çok seksi. Baksana, Rémy Auxerre ve Marco Sangria da burada, kimse müzik hakkında Marco ve Rémy kadar çok şey bilemez. Ne diyorsunuz çocuklar, diye soruyor Amos, şu anda yaptığı şey hoşunuza gidiyor mu?

Rémy yanıtlıyor, Ruhumuzu gündelik olaylardan kurtarıp onu *influxus mentium superiorum*'a, yani yüce zihinlerin etkisine açmalıyız. Bunun için kullanabileceğimiz araçlar boşluk ve yabancılaşma. Etkiler mantığımızı boş bir anında yakalarsa ona evrensel bilgiden parçalar gösterir.

Ah, güzel, demek hoşuna gitti, diyor Amos Vina'ya.

Bunu nasıl anladın, diye soruyor Vina.

Çok kolay, çünkü bildiğin gibi o Martinikli de ondan, diyor Amos. Bu o meşhur Fransız saçmalığı, bunu en az Fransızlar kadar iyi yapıyor. İnsanlar başka başka yerlerde başka başka davranırlar, çoğumuz uyum sağlarız, bizim Rémy hariç. Buna bayılıyorum, harika, öyle kendinden emin ve boş ki, sen de böyle düşünmüyor musun.

Ormus'la tanışmanı istiyorum, diyor Vina. Bir grubumuz var.

Yeter ki albümünüzün prodüktörlüğünü yapmamı isteme, diyor Amos. (Bu gece morali sahiden bozuk.) Başka bir enayi bulun, tamam mı.

Kimsenin senden bir şey istediği yok. Vina şakacıktan başına vurunca darmadağınık saçları iyice karışıyor. Artık kibar ol Amos. Adadasın.

İşte Ormus, göz bandıyla Voight'tan bile daha sıkkın görünüyor.

İsimlerimizin neredeyse aynı olması dışında ortak noktamızın ne olduğunu söyleyeceğim, diyor Amos, Ormus'un koluna girerek. İkimiz de öte dünyadan geldik. Sen kaza geçirdin, beni de birisi vurdu, inanabiliyor musun, hem de sevicinin teki. Bundan kurtulmamam gerekirdi, ama kurtuluvereyim dedim.

Seni yaşlı üçkâğıtçı, diye azarlıyor onu Vina. Herkes hakkında her şeyi biliyorsun. Yine de deliğinden yeni çıkmış cahil köstebeğin teki gibi davranıyorsun.

Yeraltındaki köstebek gibi bu dağı yerle bir edeceğim, diyor Ormus.

Ah Tanrım, bir zenci ilahisi, diye araya giriyor Voight, Siyah Güzeldir çağında bu terimi bile isteye kullanıyor. Aniden dosdoğru Ormus'a bakıyor. Kırmızı ve mor ışıkta yüzleri renkten renge giriyor. Sen ne renksin, bugünlerde kestirmek güç, diye soruyor azarlarcasına. Vina hakkında ne diyorlar biliyorsun. Onun zenci olmaya çalışan bir esmer olduğunu söylüyorlar ki bu düşünce saçları doğuştan kabarık olan ve beladan hoşlanan bir kız için hiç adil değil, üstelik oldukça da hakaretamiz. Artık *onun* rengi konusunda şüphem yok, fakat Parsi erkeklerinin pigmentsel eğilimleri konusunda tam olarak bilgilendirilmiş sayılmam, bu nedenle sanırım doğrudan sormam gerekecek.

Bir rengim olmak zorunda mı, diye mırıldanıyor Ormus renkten renge girerek. Artık bunu aşamaz mıyız,

yani yüzeysel bakmaktan vazgeçemez miyiz?

Ah seni gidi oyunbozan seni, limon yeşili ya da onun gibi bir şey de mi olamazsın? Yeşil iyidir. (Burada Voight allı pullu bir grup cinsiyet gözbağcısından en yakındaki kadına dönüyor.) Peki ya sen tatlım, sen ne renksin?

Ah, sanırım kadife tatlım, bu bir renk mi.

Tabii ki de, kadife, olur; ya sen dostum?

O mu? O İkizler.

Voight yeniden Ormus'a dönüyor. Görüyor musun, burada, Sam'in yerinde her renk ve tondan insana rastlayabilirsin. Bu arada Anatole Broyard'ı bilir misin? En inanılmaz numara onda. Her gün Brooklyn metrosuna girerken siyah, ama *The New Yorker*'daki işine varana dek bembeyaz oluyor. Peki ya Jean Toomer'ı duydun mu? Zenci Rönesansının en önemli yazarı. Kitabı *Cane*'i bilirsin, ta 1923'lerde Waldo Frank onu Güney'in edebî yetkinliğe ulaşmasının, sonu gelmeyen ırk sorunları yüzünden bir türlü kurtulamadığı takıntıdan kurtuluşunun habercisi olarak tanıtmıştı. Dosdoğru ve korkusuz yaratının doğuşu, sanırım böyle demişti. Bana kalırsa bu kitaptan hoşlanırsın.

Ormus tedbirsiz davranıyor. Aklıma yeni bir şarkı fikri geldi, diyor. *Tenin sınırlarında vahşi köpekler kol gezer.*

Toomer'ı sahiden severdin, diye yineliyor Voight usulca. Senin gibi açık renk tenli bir adam. Ortadan kayboldu, anlarsın ya. Renklerin sınırını aştığına dair söylentiler çıktı. Arna Bontemps bunun ırkçılık sorunundan kaçabildiği anlamına gelmediğini söylerdi. Görünmezlik pelerini onu herkesin içinde bulunduğu karmaşadan çıkaramadı.

Özür dilerim, diyor Ormus, geceni mahvetmek istemem fakat çok yorgunum, başım çatlayacak gibi ağrıyor, iyi geceler.

Off, diyor Amos Ormus hışımla uzaklaşırken arkasından bakarak. Off, bu acıttı işte.

Artık neşelendi. Vina'nın kolunu sıkıyor. Bu öyle bir fikirdi ki tatlım. Çok eğlenceli.

Sam'in Haz Adası'nın tam kalbinde Kral Yul'un sarayı yer alıyor. Şanslıysanız özel odasında Yul Singh'in yanına otursunuz –bir elinde alametifarikası buzlu Manhattan diğer elindeyse kalın Cohiba purosu tutan kör Yul– ve çok geçmeden bütün dünya yanınızdan geçip saygı gösterisinde bulunur. Yul'dan daha iyi giyinen, daha çok içki içen, daha fazla sigara tüketen yahut daha *cool* olan kimse yoktur. Vina onun yanına ilişiyor. Amos hemen solunda.

Bu gece herkes burada, diyerek sırıtıyor Yul. Bak şuna, bir bak şuna.

İşte Sodomlu Lezbiyen Vampirler. Tatlım, derler ki hepimiz çıplak doğarız; gerisi hikâye.

İşte dev gibi bir adam, başındaki fermuarlı köle kukuletası dışında çırılçıplak. Baksana, aleti arkaya dönmüş; yumuşacık kıçından sarkıyor.

İşte Melek Tozu ve Tatlı Fındıkkıran, Voight'un meşhur porno aktrislerinden ikisi, onların hepsine at derim, diyor, çünkü her birkaç haftada bir zamk fabrikasına gidip kahverengi bir zarf ya da on kuruşluk bir pul ya da onun gibi bir şeyin üzerine basılırlar. Eh, en azından böylelikle son bir kez daha yalanacaklar.

İşte Lou, gösterisini bitirmiş. Harika değil mi? Ve yeni manitası, Laurie. Nasıl iri ama.

İşte buraya daha yeni geldiysen ve önce gidilecek bir parti sonra da düzülecek bir kadın bulmak istiyorsan uğranman gereken adam.

İşte karşısında erekte olmak için kendini bir ilmikle

boğan adamı son gören kadın; özgüveni yerlerde sürünüyor olmalı, zavallı bebek.

İşte para yakan adamlar.

İşte penis-ütücüleri, taşak-kaynatanlar, bok-yiyenler, penis-kaynatanlar, taşak-yiyenler. Şuradakiyse aralıksız yedi buçuk saat süren bir mega-düzüşmede dörder dörder tam yüz bir erkekle sevişen Spermaraton Kraliçesi. Yüz bir adamın hepsiyle halen iletişim halinde ve onlara Dalmaçyalılarım diyor. Doğal olarak kişisel ikonu kürk-âşığı Cruella de Vil.

İşte uluslararası düzeyde sorunlu olan farklı farklı bölgelerden on dokuz bebek evlat edinen toprak ana. Ama o bölgelerdeki sıkıntılar azaldığında bu bebekleri yeni sorunlu bölgelerdeki daha muhtaç bebeklerle değiştiriyor. (Ne zaman bir savaş haberi yapsam, hangi yetim bebeğin onun yanına gideceğini ve hangilerinin sokakta kalacağını düşünüyorum.)

İşte Ifredis Wing. Tüm hayatı bir tür ibadet, neyi var neyi yok İsa'ya veriyor. İşte başında dikenden bir taç olan kardeşimiz; şu zavallı kızla bir araya gelmeli. Otto çoktan defolup gitti, artık Budizmle ilgileniyor, bir tür azize olarak tanınan dazlak bir yavruyla birlikte Dharmsala'ya uçtu, fakat kız aynı zamanda Uzakdoğu dövüş sporu ustası, yani Mr. Wing dikkatli olsa iyi eder.

İşte daha başka inananlar. Düsseldorf'daki beton yığınında oturan İlahi Ana Tanrıça-Ma'ya inanıyorlar. Sınırları zorlamaya inanıyorlar. Tanrı'nın adının karpuz çekirdeklerine yazılı olduğuna inanıyorlar. Bilge kişilerin kuyrukluyıldızların üzerinde onlara doğru uçtuğuna inanıyorlar. Rock'n'roll'a inanıyorlar. Bilgeliği keşfedene dek mantık ve psikolojinin birer dayanak olduğuna inanıyorlar. Kendilerinin aklı başında olduklarına ve geri kalan herkesin deli olduğuna inanıyorlar. Keyfe ve onun adasına inanıyorlar. Bu adayla ilgili dedikoduya inanmı-

yorlar: yani burada yeterince uzun süre kalırsan seni eşek yerine koyacağına.

Hey, bu gece uzay tanrıları iş başında. İşte Mars'ın civarındaki bir göktaşının üzerinde doğmuş olan gitar kahramanı. İşte Sun Ra, bir başka uzaylı. İşte dünyaya düştükten sonra UFO gözlemcisi olarak çalışmaya başlayan sıska Limey.

Ve işte Neil. Gümüş Uzaymekiklerinden Neil. Başka başka gezegenlerde de rock'n'roll olduğunun canlı kanıtı Neil.

Herkes. Tüm Batı dünyası.

Voight bu gece acımasız. Ormus Cama sınırlarla ilgili şarkılar söyleyen çocuk değil mi, diye soruyor Yul, hani sınıra kadar gidip onu aşmaktan bahseden? Bak sen şu işe. Bu gece paspası bile aşamadı.

Hem sınır hem de merkez olamaz, diyor Vina zokayı yutmayı reddederek.

Elbette olabilir tatlım, diyor Yul Singh. Şöyle bir çevrene baksana. Elbette olabilir.

Savaş-yorgunu, bölünmüş, ulu kartalın küresel egemenliğine olan inançları ABD askerlerinin Çinhindi'nden çekilmesiyle birlikte zarar gören Amerikalılar, Ormus Cama'nın şarkılarında sözünü ettiği şeyleri istediklerinin farkına varıyorlar. Helikopterler Saigon büyükelçilik binasının üzerinde ölüm melekleri gibi dönüp duruyorlar; hayatta kalanlar onlara tutunarak kurtarılmak için yakarıyorlar. Ölüler sorgulanmış bile ve yenildikleri için suçlu bulunmuşlar. Kolları kesik gaziler çeltik tarlalarıyla çığlık atan suratlarının önünde sudan çıkan King Kong'u hayal etmek için çıldırmış bir şekilde orman ve dağlarda inzivaya çekiliyorlar, işte bir helikopter kafanızı uçurmaya geliyor. Çocukları savaştan çekip çıkarabilirsi-

niz, ama savaşı onlardan çekip çıkaramazsınız. Bu yaslı dönemde dümensiz Amerika, Ormus'un şarkılarındaki paradokslara olağandışı bir şekilde açık; hatta paradoksun kendisine ve onun kendisine benzemeyen ikizi belirsizliğine de öyle. ABD ordusu (ve onun rock şarkıları) Doğu denen yere gidip kırık bir burunla geri döndü. Şimdiyse Ormus'un müziği bir tür doğrulama gibi Amerikanlığın müzikal kalbine girmek, rüya nehrine akmak için başka bir Doğu'dan geliyor; fakat daha Gayomart Ormus'un kulağına geleceği fısıldarken ket vurduğu demokratik görüşle, yani müziğin aynı zamanda kendisine de ait olduğu, yalnızca ABD'de değil aynı zamanda çok uzun bir zaman önce çok çok uzak bir yerde, kendi kalbinde doğduğu görüşüyle besleniyor. Tıpkı İngiltere'nin artık İngilizce üzerinde ayrıcalıklı bir hak iddia edememesi gibi artık rock'n'roll'un tek sahibi de Amerika değil: Ormus'un dillendirmediği alt mesaj bu (her zaman boşboğazlık eden, insanları düelloya davet etmekten çekinmeyen Vina çok yakında bunu dile getirip bazı milliyetçileri çığırlarından çıkaracak).

On yıl sürecek olan anlaşma ve Ormus'un bunu izleyen bekâret yeminine dair dedikodular çok çabuk yayılıyor; bu da Ormus ve Vina'yı dayanılmaz kılan etmenlerden biri. Yeni grup neredeyse anında kuruluyor ve yükselişinin şiddeti yerküreyi sarsacak boyutta. Birkaç garip tip olarak yola çıkan grup çok geçmeden devleşiyor. Hem fatih hem de methiyeci Ormus, rock'ın kalelerini yerle bir ediyor ve bunu yaparken tıpkı Yul Singh'in önceden tahmin ettiği gibi silah olarak Vina'nın sesini kullanıyor. Vina'nın sesi Ormus'un melodilerine; Ormus'un şarkı söyleyişiyse Vina'nın sesine hizmet ediyor. Vina'nın sesi yükselip alçalırken tüylerinizi diken diken edebilme kapasitesine sahip fevkalade bir enstrümanken, Ormus'un daha alçak, yumuşak tonlaması onu

mükemmel bir şekilde dengeliyor ve bu iki ses bir araya geldiğinde ortaya Righteous Brothers'dan[1] daha erdemli, Everlys'ten[2] daha sonsuz, Supremes'ten[3] daha yüce büyülü bir üçüncü ses çıkıyor. Bu mükemmel bir birleşme. Verdikleri sözlerle birbirlerinden ayrılan Ormus ve Vina şarkılarda bir araya geliyorlar. *V-T-Ohh!* Yeni bir ses arayışında olan yönünü şaşırmış Amerika onlara teslim oluyor. Yeni sınırlar arayan genç Amerikalılar VTO'nun Şark Ekspresi'ne biniyor.

Halihazırda geri çekilmiş olan Amerikan ruhunun bu parçası, yeni yıldızların Amerika'nın yüce müzikal gerçekliklerini yeniden ifade etmeleri sayesinde rahatlıyor, insanı önce yürüten ve ardından yürüyüşteki gizli dansı keşfettiren kıpır kıpır tempolar; vücutlarımızı harekete geçiren melodiler; bize hitap eden ritim ve blues. Ve kesinliği yitirerek dış dünyaya açılan Amerika, Ormus'un şarkılarına eklediği Amerikalı olmayan seslere; üflemeli Küba çalgılarının seksiliğine, Brezilya davullarının akıl almaz ritimlerine, baskı rüzgârları gibi homurdanan Şilili çalgılarına, özgürlük rüzgârında sallanan ağaçlardan farksız Afrikalı erkek korolarına, özlem dolu bağırış ve zılgıtlarıyla Cezayir müziğinin yaşlı kadınlarına, Pakistan *kavallarının* kutsal tutkusuna karşılık veriyor. Çok fazla insanın müziği çok azla yetiniyor, diyor Ormus grupla aynı adı taşıyan ilk albüm (kapağında bordo renkli kadife bir göz bandı olan) piyasaya çıktığında. Ziyafet çekmesi gereken insanlara ekmek kırıntısı veriyor.

1. Aynı zamanda bir rock grubu olan *Righteous Brothers* İngilizcede erdemli kardeşler anlamına gelir. (Ç.N.)

2. Aynı zamanda bir rock grubu olan *Everlys* grubunun ismi İngilizcede ebedi, sonsuz anlamına gelen *ever* kelimesinden türetilmiştir. (Ç.N.)

3. Aynı zamanda bir rock grubu olan *Supremes* grubunun ismi İngilizcede yuce anlamına gelen *supreme* kelimesinden türetilmiştir. (Ç.N.)

Smokin giymiş kasıntıları değil de, müzikal duygusal entelektüelleri ve ahlaki tüm olasılıkları içeren müziği kastederek eksiksiz bir orkestrayla çalışmak istediğini dile getiriyor, müziğinin herhangi birine herhangi bir şey söyleyebilmesini, hepsinden öteyse birileri için bir anlam ifade edebilmesini istiyor. Artık gür sesle konuşmaya başladı ve dışarıdaki birileri onu dinliyorlar.

Öfkeli Amerika da dinliyor, hem de çok dikkatle: kayıpların Amerikası, büyük kayıplar yaşamış ve bu acıyı hak etmek için tam olarak neyi nasıl yaptığını anlayamayan Amerika (bu Amerika Çinhindililerinkileri değil yalnızca kendi ölülerini görüyor). İşte bu öfke dolu Amerika, Ormus'un hiddetine karşılık veriyor, çünkü o da hem Vina'ya hem kendisine hem de bomboş yatağı yüzünden on yıllık zaferini anlamsızlaştıran zalim kaderine sinirlenen öfkeli bir adam.

Amerika iki şekilde karşılık veriyor. Bunlardan yalnızca biri minnettar. Kendini VTO'ya açan Amerika'nın altında Ormus'a sırtını dönen, suratını asarak zihnini kapatan bir başka Amerika daha var.

Ormus ve Vina çok güçlü düşmanlar edinmeye başlıyor.

Birileri şu kendini beğenmiş farfaracıları sonsuza dek susturmalı.

On beşinci yüzyılda yaşamış olan Floransalı filozof Marsilio Ficino'ya göre melankoli ve saflık, ulvileşmeyi mümkün kılar ve *furor divinus*'u[1] serbest bırakan da işte bu ulvileşmedir. Önce Ormus Cama'nın Barış Şarkıları'nda, sonraysa efsanevi deprem albümü *Quakershaker*'ın her nota ve satırında belirgin bir öfke var, zehirli bir kuyunun derinliklerinden çekilen su kadar kapkara bir

1. (Lat.) İlahi öfke. (Y.N.)

öfke. İster ilahî ister dünyevi olsun *furor* kayda değer bir tartışma konusudur.

Ficino müziğimizi hayatlarımızın bestelediğine inanıyor olabilir, çağdaş Çek yazar Milan Kundera ise tam tersini, yani hayatlarımızın tıpkı şarkılar gibi bestelendiğini düşünüyor. "Bireyler, en sıkıntılı dönemlerde dahi farkında olmadan hayatlarını güzellik yasalarına göre besteler." Eskilerden kalma iyi tasarım prensibini tersyüz edecek olursak: İşleyişimizde bizim ihtiyacımızın gerektirdiklerine uyarız.

Bravo Ormus. Adamın hakkını yememeli. Sırtımda Saygon'un düşüşüne dair büyük güçlüklerle çekilmiş bir çanta dolusu fotoğraf, tatlı-rüya tacirleriyle St. Mark'daki kumtaşı evlerinin kameriyelerinde oturan mutluluk-tozu paşalarına ömür boyu yetecek kâbuslarla birlikte yorgun argın eve dönüyorum ki bir de ne göreyim! köşedeki gazete bayisinin raflarında daha şimdiden göz önünde olmaktan şiddetle çekinen bizim Ormie üçte üç yaparak aynı hafta hem *Rolling Stone* (Vina ile birlikte) hem *Newsweek* (Vina ufacık bir resimden ibaret) ve *Time* dergilerinin (Vina'dan eser bile yok) kapaklarını süslüyor. Yalnızca savaş haberlerinin iç sayfalara atılmasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda dünyanın en ünlü kadını olma yolunda hızla ilerleyen muazzam güzellerden birini de gölgede bırakmış. Ne münzevi ama! Ne reklam! Gerçekten moral bozmuş olmalı. İki hızlı albüm, *VTO* ve *Barış Şarkıları* –her şeye kadir video klip ve pazarlamanın olmadığı o günlerde müzisyenler çok daha sık albüm çıkarıyordu– bir, iki ve dünyanın zirvesinde.

Diğer dünyada da barış yaptılar. (Bebeğim benim de bir tane var.) Seninkinden iyi sayılmaz. (Yalnız olmadığı-

mızı bilmek güzel.) Eh savaş bitti ve mücadele bitti. (Ama sana telefonla ulaşamıyorum.)

Numaranı arıyorum ama evde değilsin. Numaranı arıyorum ama evde değilsin. Görünüşe bakılırsa onca yolu tek başıma beklemek için kat ettim. Eve dönüş yolu uzundu. Hem de çok uzun.

VTO'nun *Barış Şarkıları* post-ironi döneminin sinema tutkunu Otto Wing'in kesin emirlerini yerle bir eder. *Parçaları Toplamak, Aşksız Barış (Getirdin Bana), Uzun Eve Dönüş Yolculuğu, Yaşayalım Bari*: Ormus'un pek çok şarkısında gerçeklerle yüzleşen acı bir ironi bulmak çok kolaydır. Ama şarkıları fütursuz, hatta neredeyse sapkıncasına tempoludur. Ortaya çıkan etki tuhaf bir şekilde olumludur, hatta şarkılar neredeyse dillerden düşmez ve çoğu genç insan için bu hareketli, distopik parçalar bir rahatlama, yeni bir başlangıç, bir tür boşalmanın beklenmedik marşları haline gelir. Kendi mahallemde genç uyuşturucu satıcılarının –Tatlı-Tatlı Johnson, Beygir Harry, Sky Masterson, Koca Julie, Nathan Detroit– ıslıklarıyla Ormus Cama'nın şarkılarını çaldıklarını duyabiliyorum. Aşksız barış: Tam da bu ürünü, bu garantili, kaliteli özgün parçaları gramla satıyorlar. Tek eğlence bu; her zaman öyleydi. Ve damarlarınızda dolaşacak barış suyu, keyif hapı ya da tatlı ikramlar tükendiğinde, gerekli mangıra sahip olduğunuz müddetçe buraya, Mutluluk Vadisi'ne gelip istediğiniz kadar alabilirsiniz. Zaten en azından satıcılar bunun aşk için söylenebileceklerden çok daha fazlası olduğunu savunacaklardır.

Şarkılar Amerika'da kapış kapış satılıyor ama albümün savaş karşıtı mesajı yeraltında bazı sarsıntılara yol açıyor. Ülkeyi beşinci kol faaliyetlerinden ve *dengesizleştirilmekten* koruma rolünü üstlenen bazı ajanslar gizliden gizliye ilgilenmeye başıyor. Yul Singh rehbere kayıtlı olmayan özel numarasından telefonu açınca merhaba de-

yip kendini Michael Baxter, telefonu kaparkense Baxter Michaels olarak tanıtan biri tarafından aranıyor. Bir tür uyarı atışı. Anlayan anlar. Bazı şarkı sözleri konusunda çekincelerimiz var. Amacımız elbette ki kimsenin anayasal haklarını kısıtlamak değil, ama doğru anladıysak bu şarkıyı yazan kişi ABD vatandaşı değil. Hoş karşılanmak istenen bir misafir, ev sahibinin en iyi halısına işememelidir.

Yul Singh, Ormus ile Vina'yı Columbus Meydanı civarındaki süit ofisine çağırtıp parkta yürüyüşe çıkmayı teklif ediyor. Normalde New Yorklular ünlülerin ününü görmezden gelmeleriyle gurur duyar, ama *Barış Şarkıları*'nın olağanüstü başarısı istisnai önlemler alınmasını gerektiriyor. Ormus için eski bir örme ceket, mor renkli yuvarlak camlı büyükçe bir güneş gözlüğü, korkunç bir peruk. Vina'nın kılık değiştirmesi daha güç. Boyu, kabarık ve gür saçları, tavırları gizlenecek gibi değil. Epey dil döktükten sonra en sonunda geniş ve sarkık kenarlı cart kırmızı bir şapka takmaya ikna ediliyor, çünkü uzun İtalyan derisi ceketine uyuyor. Yul Singh her zamanki gibi beyaz bir baston kullanmayı reddederek bunun yerine Will Singh'in demir gibi önkoluna yaslanıyor. Kalabalığın sorun yaratma riskine karşın yarım düzine kadar daha Singh onları yakından takip ediyor. Parkta, yeşilliklerin arasında Cool Yul FBI ajanlarından gelen telefonların içeriğini anlatıyor. Vina kahkahalar atarak durumu küçümseyip bu tehditleri ciddiye almayı reddediyor –*Artık Dr. Nina'dan Winston O'Boogie'ye kadar herkesin peşinde bir FBI ajanı var, moda gibi bir şey?*– ve hiç vakit kaybetmeden gülünç laflar etmeye başlıyor. Onlar ne bilir ki, hem kimse rock müziği dinlediğinde şarkı sözlerini doğru dürüst anlayamıyor. Yıllarca Hendrix'i ibne sandım. Bilirsin ya, izin verin şu herifi öpeyim. Ayrıca şu ayaklarım un ufak oluyor, *neyin nesi* Tanrı aşkına? Bir zamanlar rock şarkılarının sözlerindeki sürrealizmi, çıl-

gın ve yersiz lafları takdir ederdim? Sonra sorunun benim sikindirik kulaklarımda olduğunu anladım.

Ormus, diyor Yul Singh usulca, sana şu kadarını söyleyebilirim, oldukça hassas bir dönemin içindeyiz, insanlar alıngan, huysuz ve sen şarkı sözlerinle gerçeği onlara gereğinden fazla açık ediyor olabilirsin. Ben sadece uyarıyorum, tamam, bu senin sorunun ama daha çılgın duygularını ve izninle söyleyeceğim, Vina'nın doğaçlama demeçlerini kontrol altına almalısın.

O biraz sıkar, diye çıkışıyor Vina şapkasıyla güneş gözlüğünü fırlatıp attıktan sonra batmakta olan güneşin alacalı ışığında savaşa giden bir dişi dev gibi hızla ilerliyor. İnsanlar dönüp dönüp ona baksalar da Vina'nın etrafını sarıp sarmalayan fırtına bulutları çok tehlikeli göründüğünden onu rahat bırakıyorlar.

Arkası gelmiyor. Birileri bundan vazgeçmiş olmalı. Ormus'a karşı yapılan saldırı deprem şarkılarından on beş ay sonra gerçekleşiyor.

Kültürün hızla doldurmak için boşluklara ihtiyacı vardır, biçim arayan bir tür biçimsizliktir. Ormus ve Vina'nın askıya alınan aşkları, kendi fantezilerimizle doldurabileceğimiz o ilahî boşluk, hayatlarımızın merkezi haline geliverir. Sanki asıl ilke, geri kalan her şeyi anlamlı kılan saf Plato gerçeğiymiş gibi tüm kent onun etrafında şekillenir.

Burada parçası olmadığım bir bütünden bahsederken "biz" diyerek aslında kendimi pohpohluyorum.

Ayrı yaşıyorlar. Vina kent merkezinde, Kanal'ın en batısında, sanayi sonrası dönemin yıkımından kurtarılmış büyük bir alanda, fazlasıyla rahat olmasına rağmen sertlik anlamında bazı içgüdülerini tatmin eden brütalist bölümleri olan bir binanın çatı katında yaşıyor. Balıkla-

rın sessiz arkadaşlıkları için evi akvaryumlarla dolduruyor ve Batı Yakası Otoyolu'nun gürültüsüyle hiç şüphesiz ondan bile daha yüksek olan ve deniz kabuklarından gelen okyanus sesi gibi durmaksızın kulaklarında uğuldayan Ormus'un yokluğunun gürültüsünü bastırmak için duvarları ses sistemleriyle kaplıyor. Ormus ise kentin yukarı kesiminde boşlukla çevrelenmiş, doğudaki baraj gölüne bakan ve klasik-dönem *art deco* tarzının belli başlı örneklerinden biri olan eski Rhodopé Binası'nda büyük, bomboş bir apartman dairesinde yaşıyor. Onca odada bir piyano, bir gitar ve birkaç yastık dışında hiçbir şey yok. Ses yalıtım ve hava arıtım sistemlerine bir servet harcanmış. Ormus dışarıda dolaşırken ve odaklanabilmesine yardımcı olması açısından sahneye çıktığında göz bandını hâlâ takıyor, ama bu lüks içindeki hücresindeyken çılgınlığını, çifte görüşünü başıboş bırakıyor: ona bir yaban atı gibi binip doludizgin sürüyor. Dünyayı dışarıda bırakıp dünyaların müziğini dinliyor. Bekâret yemini etmesine rağmen Maria'nın gelmesine izin veriyor.

Hayranları artıyor, etki alanları genişliyor. Yaptıkları müziğin sesi yükseliyor. Sahneye kulak tıkaçlarıyla çıkmasına rağmen duyma yetisi şimdiden zarar görmüş durumda. Vina okyanusun kükremesini duyuyor; Ormus ise çok uzaklarda çalan bir alarm sesine benzeyen bir çınlama duyuyor. Her gece duyduğu son ses, sabahlarıysa bilincine nüfuz eden ilk ses bu. Kimi zaman bunu döşeme altındaki borularda biriken havanın ya da kırık bir camdan içeri giren rüzgârın sesi zannediyor. *Hayatındaki çınlama sesi*, diye yazıyor güncesine. *Kaçamadığım bir şey daha.*

Bazı geceler birbirlerini gördükleri, gergin geçen ve acı verecek denli tuhaf sonuçlar doğuran bir ilk dönemin ardından yalnızca diğer grup üyeleriyle prova yapıp mali konular hakkında görüşerek müzik yapmak için bir ara-

ya gelme konusunda anlaşma sağlıyorlar. Bundan böyle ikisi asla yalnız kalmıyor, asla birlikte yemek yemiyor ya da film izlemiyor, asla birbirlerine telefon etmiyor, asla dansa gitmiyor, asla hayvanat bahçesindeki hayvanları beslemiyor, asla birbirlerine dokunmuyorlar. Boşanmış çiftler gibi göz göze gelmekten kaçınıyorlar. Buna rağmen gizemli bir şekilde ikisi de derin, dönüşü olmayan ve ilelebet sürecek bir aşk yaşadıklarını dile getirmeye devam ediyorlar.

Bu ne anlama geliyor olabilir?

Bu, birbirlerinden ayrıyken dahi sürekli olarak birlikte oldukları anlamına gelir. Vina duş alırken Ormus'u cam kapının ardında, çıplak bedeninden akan suları izleyip dudaklarını buğulu cama yapıştırırken hayal ediyor. O da kendi dudaklarını kapının iç kısmına bastırıp gözlerini kapayarak Ormus'un onu beklediğini düşlüyor. Su onun ellerine dönüşürken kendi elleri bütün vücudunda dolaşıp kâh onun okşayışını arayıp kâh onun okşamalarına dönüşüyor. Ve Ormus yatağına uzandığında kendini sanki Vina henüz yeni kalkmış gibi yanında ılık bir boşluk olduğuna inandırıyor; gözlerini kapadığında Vina geri gelip ona sokuluyor. Birbirlerine sarılan bedenleri uzun ve karmaşık bir cümle olan günün sonundaki soru işaretine dönüşüyor.

Ormus ne zaman bir satır yazsa Vina'nın beğenip beğenmeyeceğini merak ediyor, tanrıçasının sesiyle müziğini göklere çıkartıp ışıl ışıl parlayan bir yıldız gibi astığını duyabiliyor. Ve Vina ne zaman tek başına yahut başkalarıyla yemek yese Ormus'un etoburluğunu, her gün bol miktarda orta az pişmiş kırmızı et tükettiğini düşünmeden edemiyor ve yüzüne (eğer yalnız değilse) alışılmadık biçimde açıklamayı reddettiği bezgin bir sevgi ifadesi yayılıyor.

Vina'nın özel hayatını herkese açık bir şekilde yaşa-

ma kararı artık Ormus kadar içine kapanık biri haline gelen bir erkeği utandırıyor, hatta küçük düşürüyor; yine de onun dünyayla olan ilişkisindeki ham cesaret ve doğru bildiği şey uğruna sokaklarda çırılçıplak yürüme niyeti karşısında hayrete düşüyor. Onun gevezeliğine karşılık olarak Ormus'un çekingenliği etrafında bir duvar gibi yükseliyor. Vina bu duvarı da tıpkı Ormus'un o meşhur yeminine yaptığı gibi yumruklayıp duruyor; ama yine de ona ve onun seçimlerine karşı kimseye göstermediği bir saygı besliyor.

Aynı odaya girdiklerinde tek başlarına yaşadıkları aşklarının elektriğine kapılıyorlar. Tabii tartışıyorlar da. Ormus'un tekeşliliğe olan bağlılık olarak nitelendirdiği şeye Vina gitgide artan bir mutlakiyet gözüyle bakıyor. Ormus'un sadakat adını verdiği şey yüzünden onu despotlukla suçluyor. Buna cevaben Ormus onları ayıranın Vina'nın kendi doğası olduğunu söylüyor. Onun sonu gelmeyen sadakatsizliği, değerli olan şeylere, örneğin kendisi gibi iyi bir erkeğin aşkına değer vermeyi reddetmesi. Ormus'un sadakatsizlik dediği şey Vina için özgürlük demek. Ormus'a hafifmeşrep gelen şeyleri Vina kışkırtıcı bir şekilde demokrasi olarak nitelendiriyor. Belki de diğer tüm âşıkların tartışmaları gibi hiçbir sonuca ulaşmayan bu tartışmaların diğer âşıklarınkinden farkı, bir af öpücüğüyle sonlandırılıp yatıştırılamamaları.

Her şey hatırlanır.

Ve yalnızca uyurken öpüşebilirler; sadece rüyalarda.

Vina herkese her şeyi teşhir etmeye devam ediyor. Ayrıntılar ne kadar kişiselse su yüzüne çıkmaları da o kadar kesin oluyor. Sahneye çıktıklarında Ormus seyirciye sırtını dönüp tıpkı bir orkestra şefi, Stratocaster çalan Karajan gibi müzisyen arkadaşlarına bakarken, Vina ar-

tık herkesin Ormus'la en son sevişmelerinin üzerinden geçen gün sayısı olarak bildiği bir sayıyı seyircilere doğru haykırıyor. Reich'in ortaya attığı orgon enerjisiyle birden çok orgazm yaşamanın iyileştirici gücüne olan inancı ve cinsel tercihlerinin hassas doğası nedeniyle en son geçici sevgililerinin isimlerini açıklıyor.

(Hâkimiyet, esaret, itaatle dönüşümlü saldırganlık, ceza, teslimiyet: seksenli yıllarda ortaya çıkan taklitçilerinden çok önce Vina kalplerimizin derinliklerinde tekrarlanıp duran eften püften sırları açığa çıkarıyor, bir zamanlar karanlıkta kol gezen şeyleri güçlü sahne ışıklarının altında ortaya koyarak hava atıyor; tabuları –ket vurarak– yerle bir ediyordu. Bu yüzden de tahmin edilebileceği üzere herkesin gözünün önündekini, yani Ormus'a duyduğu o muazzam ve gitgide artmakta olan, Vina'nın başa çıkabilmek için küçümseyip tüm dünyaya haykırdığı oysa her sabah katlanan bir şiddetle –kalbinin sismik ölçeği de tıpkı Richter'inki gibi böyle katlanmalarla ilerliyor– yüzüne vurup onu gitgide daha uç davranışlara, boşboğazlıklara, hafifmeşreplik ve uyuşturucuya iten ihtiyacını görmezden gelenler tarafından pikap pornocusu, stereonun klişecisi olarak adlandırılıyordu. Aslında tüm dünyada kızdırmaya çalıştığı tek bir kişi vardı: Seyirci kitlesi ne kadar kalabalık, performansı ne kadar aşırı müstehcenlikte olursa olsun asıl amacı son derece kişiseldi ve gerçek seyirci sayısı birdi.

Ya da eğer bir an için de olsa aşırı gösteriş yapmama izin verilecek olursa seyirci sayısının iki olduğunu söyleyebilirim.

Bunu söylüyorum çünkü aşırı teşhir kraliçesi beni asla teşhir etmedi.)

Gizli tutulanın baş düşmanı olarak beni daima gizli tutuyor. Vina hayatta olduğu sürece Ormus pirinç kaplamalı büyük yatağımda geçirdiğimiz uzun öğleden son-

raları asla öğrenemeyecek. Neden? Çünkü ben Vina için bir hiçim, işte bu yüzden. Bizim belli bir *süremiz*, şimdiki ve gelecek zamanımız var, işte bu yüzden. Çünkü kedi kraliçesine bakabilir ve belki, sadece belki, bazen kraliçe de aç kedisine bakıverir.

Herkese açıkladığı rasgele aşkları bu şekilde açıklandıkları için değersizleşiyor. Hem zaten hiçbiri uzun sürmüyor: birkaç hafta, en iyi ihtimalle birkaç ay. Benim onunla olan aşk ilişkimse –ya da yarım aşk ilişkisi diyelim, çünkü yalnızca birimiz âşıktık– neredeyse on sekiz yıl sürecek.

Gayomart Cama, Ormus'un zihninden çıkıp ortadan kayboldu. Bu büyük adam ikiz kardeşini kaybetti, ama (farkında olmadan) beni kazandı. Ben onun için asıl Öteki, hayatta olan gölge benliğiyim. Onunla sevgilisini paylaştım. Vina bunu açıklamıyor, çünkü o bunu önemserdi. Bu onu paramparça ederdi. Bir tarih paylaştığınız insanlar: işte bu insanlar sizi darmadağın bir halde ölüme terk edebilir.

İşte Vina günün birinde ikimizi de bu şekilde terk edecek.

Eğer Oteki isimlendirilemiyorsa, gölge benlik de tanım itibariyle benliksiz olmalı. Vina bana kendi üzerinde hiçbir hak tanımıyor, dilediği gibi gelip gidiyor, firavunlara özgü kaprisleriyle beni kâh yanına çağırıyor kâh kovuyor. Bırakın Ormus'u kıskanmayı, geçici sevgili alayını önemsemek dahi bana düşmez. Yine de açıkladığı her yeni cinsel deneyim benim için *kishkes*'e[1] *zetz*[2] adını verdiğim şeyden farksız. Ve Ormus, yani ne var ne de yok olabilen aşk gerçeği kalbe yavaş yavaş saplanan bir han-

1. İbranicede karın boşluğu. (Ç.N.)
2. İbranicede yumruk. (Ç.N.)

çerden farksız. Vina onun bekâret yeminiyle alenen dalga geçiyor; ben daha değişik sayıyorum. Geçen her gün Ormus'u hedefine, yani Vina'dan sözünü tutmasını isteyeceği güne biraz daha yaklaştırıyor.

Benim için yalnızca tek bir erkek var ve ben ona sahip olamıyorum, diye bağırıyor kalabalıklara. Dinleyin, size onun harika şarkılarını söyleyeceğim.

Ormus'un sırtı seyircilere dönük. Onlara acısını gösteremez.

Erwin Panofsky'nin bölmeleri bütünleştirme adını verdiği sınırların alaşağı edilmesi durumu Rönesans esnasında modern bir görüş olan dâhi fikrinin ortaya çıkmasını sağladı. Alberti, Leonardo ve Cennini'nin on beşinci yüzyılda kaleme aldıkları manifesto ve bilimsel eserlerin sanatsal duyarlığın kentleştirilmesi ya da başka bir deyişle sanatçının kenti ele geçirmesiyle içsel bir bağlantısı vardır. Rönesans sanatçısı artık bir işçi arı, patronunun dilediğini yapan basit bir zanaatkâr değil, anatomi, felsefe, mitografi, görme ve algılama kanunlarının bilge üstadı; derinlerde yatanı görmenin sırlarına vâkıf olarak şeylerin özüne kadar inebilen birisidir. Modern sanatçıların başarıları, der Alberti, modern dünyanın sonunun gelmediğinin bir kanıtıdır. Sınırları aşıp teknik ve entelektüel, karmaşık ya da basit pek çok farklı bilgiyi bir araya getiren modern sanatçı toplum projesini haklı çıkarır.

Deha işte böyle bir şeydir! Leonardo, Michelangelo: Tanrılarla akraba, hatta onlarla denk olduklarını iddia ederler. Ölümsüzlük ve yıkımın birbirleriyle çelişen kaderleri onlarındır.

Ormus'a gelince, başlangıçta, yani helikopterle Manhattan'a geldikten sonra bir tür ibadet etme ruh haline kapılıp tıpkı 1430'larda Alberti'nin Floransa'daki hali

gibi ağzı şaşkınlıktan bir karış açık halde bu yeni Roma'ya hayretler içinde bakıyor. Çalacağım her nota göklere yükselen bu kente yazılmış zafer şarkısının bir parçası olacak, diye kendi kendine söz veriyor. Eğer bu kent yüksekleri fethedebilmişse, bunu o da yapabilir.

Ormus annemin oğlu olmalıydı. Bense onun babasının.

Ormus Cama'nın kente karşı beslediği taparcasına sevginin karşılık bulduğu ve kentin de aynı şekilde ona tapmaya başladığı söylenebilir. Ve bu kent, yani bu Roma her nereye giderse dünyanın diğer kentleri de çok geçmeden onu takip ediyor.

Yine de bu, durumu fazlaca basitleştirmekten başka bir şey değil. Manhattan'a gözlerinde yıldızlık parıltıları çakan geri kafalı bir adam olarak gelen Ormus'un neşesini koşullar çok geçmeden kaçırıveriyor. Kentin zemin kat seviyesindeki geriliği, sağa sola omuz atan kabalığı, üçüncü dünya ülkesi duygusu (yoksulluk, trafik, şarapçıların ağır çekim terk edilmişlikleriyle kırık camlarla dolu binaların ıssızlıkları, kentsel karmaşanın plansız manzaraları, çirkin sokak mobilyaları) ve Sam'in Haz Adası ve Mezbaha gibi, Vina'nın başlangıçta onu maruz bırakma konusunda ısrarcı davrandığı tuhaflıklar, işte bunlar o çok meşhur ahlaki bezginliğini körüklüyor. Kıyak Manhattan'ın Hareketli Londra'dan daha iyi olmadığı çok açık. Ormus yükseklerdeki cennetine çekilip boşlukta yüzen kenti izliyor. O işte bu göksel Manhattan'ı seviyor. Arka plan yaptığı bu onurlu sessizliğe biricik şarkılarını yerleştirecek.

Onun da içi çığlık çığlığa bağırıyor. Acısı müzik olarak açığa çıkacak.

Bana bir bakır para ver sana altın sikke değerinde hikâye anlatayım. İşte yaşlı Pliny'ye göre eski zamanlar-

da yaşamış sözlü hikâye anlatıcıları önce birer yaratığa sonra yeniden insana dönüşen insanlara dair fantastik hikâyelerine böyle başlarmış: sade bir dille değil de türlü türlü abartı ve süslemeyle aktarılan, gösteriş ve şatafat sevdasıyla dolu göz alıcı hikâyeler. Robert Graves yazarların bu anlatıcıların tarzlarını kullanmaya başlamalarının nedenini "diğer tüm saygın edebî biçimlerle kıyaslandığında felsefi düşüncelerle bezeli popüler hikâyenin onlara modern ahlak ve tavırları betimleyebilmek için çok daha geniş bir alan yaratması" olarak gösterir.

Benim gibi basit bir gezgin fotoğraf meraklısının, bunca bolluktan sıradan görüntüler kotarıp duran birinin edebî saygınlığa ulaşma şansı nedir ki? Roma'daki Latin heykeller mertebesine erişme hayalleri kuran Yunan kökenli Faslı sömürgeci Lucius Apuleius gibi ben de (gecikmeli olarak) sömürge (sonrası) dönemindeki beceriksizliğim için özür dileyip hikâyemin tuhaflığının sizi rahatsız etmediğini ummalıyım. Nasıl ki Apuleius kendini Yunan ataları gibi ifade etmesine olanak sağlayan bir dil bulmanın daha iyi olacağını düşünerek kendi dilini ve tarzını tam olarak "Romalılaştırmadıysa", ben de aynı şekilde... ama bir dakika, benimle, daha çok *Altın Eşek* olarak tanınan *Lucius'un Dönüşümü* adlı kitabın yazarı arasında önemli bir fark var. Evet, haklı olarak ufak bir yetenek farkı olduğunu söyleyeceksiniz ve emin olun bu konuda benden hiçbir karşı görüş duyamazsınız; fakat ben burada başka bir şey anlatmaya çalışıyorum: şöyle ki, Apuleius yazdıklarının hayalî olduğunu büyük bir memnuniyetle kabul etse de ben size anlattıklarımın doğruluğu konusunda ısrarcıyım. O, kendi eserinde hayalîyle gerçek olanı kolaylıkla ayırabiliyor; bense bu zavallı denememde bu tür bir ayrımın yapaylığını bizden çok önce gören; bu demir perdenin alaşağı edilişine tanık olarak kalıntılarının üzerinde cesurca

dans eden bir adamın gerçek hayat hikâyesini aktarmaya çabalıyorum.

Şöyle ki: özelkitapgrubu

Devasa apartman dairesinde yalnız kaldığında Ormus göz bandını çıkarır çıkarmaz yeniden çift görmeye başlıyor. Ötekiliğin, akışın kalbine bakıyor. Rüyalar âlemiyle gerçek dünyanın, asıl dünyalarla hayal edilenlerin arasındaki sınırlar yerle bir oluyor. Bir ilerleme var. Bir şeyler değişiyor. Eskiden bunları gördüğü yırtıkların yerini bu diğer safsatanın bulanık kenarlı pencereleri alıyor. Kimi zaman çok büyükler; bu dünyanın nerede bitip diğerinin nerede başladığını kestirmek güç. Oradaki apartman dairesi de buradakinin aynısı.

Sınırlar siliniyor. Tamamen ortadan kaybolacakları gün fazla uzak olmayabilir. Onu heyecanlandırması gereken bu düşünce tam aksine dehşetengiz bir korkuya kapılmasına neden oluyor. Eğer çatallanan yollar birleşiyor ve bir kavşağa yaklaşılıyorsa bildiği ve tanıdığı dünya üzerindeki hayat ne olacak? Eğer bu tür bir bölmelerin bütünleşmesi gerçekleşir de tüm hakikatler bir anda işe yaramaz hale gelirse böyle bir olayın şiddetini kaldırabilir miyiz? Kendimize sığınaklar inşa edip silahlanarak bu gerçeklikle korkulmayan (fakat muhtemelen çok yakında nefret edilecek olan) diğer gerçekliğin üyelerini ayırt edebilmek için yaka kartları hazırlıyor olmamız gerekmiyor mu?

Eğer bu diğer uzay-zamanda her birimizin bir alternatifi varsa hangi olasılığımız hayatta kalacak ve hangisi ortadan kaybolacak?

Eğer hepimizin ikizi varsa, ikizlerden hangisi ölmeli?

Ormus'un kendi kendini inkâr eden yemininin değişmezliğine ikna olduktan sonra hayaletimsi Maria onu daha az ziyaret etmeye başlıyor. Geldiğindeyse genellikle huysuz davranarak Ormus'un kendisini uzak tutmak için göz bandını kullanmasına itiraz ederken yeminden hiç bahsetmiyor bile. Fazla uzun kalmasa da ona neler kaçırdığını hatırlatmaktan asla vazgeçmiyor.

Maria'nın çoğu zaman nefes nefese ve kan ter içinde geldiğini fark ediyor. Acaba bu iki dünya birleşip birbirine karıştıkça Maria'nın rahatsızlık verici doğaüstü yöntemlerini kullanarak sınırları aşması güçleşiyor olabilir mi? Yoksa karışım tamamlandığında iki dünya da aynı kurallara uyacak ve Maria'nın da tıpkı diğer insanlar gibi kapıyı kullanması mı gerekecek?

Eğer öyleyse Bombay'da onu bekleyen bir apartman dairesi mi –Maria'nın– olacak? Kozmik Dansçı Oteli'nin kasa defterinde yıllar öncesinde kalan o sözde tutku dolu gece için tuttukları süit odanın kayıtları mı olacak?

Ormus gerçeği hayalden bir daha nasıl ayıracak?

Baş ağrısı yine saplanıyor. Göz bandını takıp yatağına sırtüstü uzanıyor.

Şimdilik bu kadar yeter.

Artık sana kalmış değil, savaş mı olacak yoksa barış mı sen seçemezsin, artık hiçbir seçim yapamazsın, kâbusun gerçek oldu; ve gün geceye döndüğünde ve neyin doğru neyin yanlış neyin karanlık neyin aydınlık ya da kime sataşman gerektiğini bilemediğinde sakın bana mutsuzum deme.

Nasıl olsa Jack ve Jill alaşağı olur, kral kutsal tacını kaybeder, soytarıların hepsi çeker gider, kraliçe ayakkabısını kaybetmiştir; kediyse kemanının yayını, açıkgöz ol Jack, hızlı ol, saatler çalışmayı reddederken tarihin sonu yakındır.

Dünya rock'n'roll'a başlar, müziği ölümlü ruhunu lanetler ve hiçbir şey ama hiçbir şey yapamazsın bebeğim. Çünkü sana sana sana kalmış değil.

Ormus Cama'nın deprem şarkıları müzikalitenin en uç noktalarında olan bir sanatçı tarafından mantığa aykırı bir biçimde bestelenmiş, yaklaşan karmaşaya övgüler yağdıran parçalar. Şarkıların tümü duvarların, sınırların, kısıtlamaların yıkılmasıyla ilgili. Çarpışan dünyaları, tek olmaya çalışırken birbirine girerek yok olup giden iki evreni anlatıyorlar. Gündüzler rüyalarındır, düşlerimizdeyse uyanıkların boş lafları kulaklarımızda çınlıyor.

Şarkıların bazıları iç içe geçmiş hareketli parçalardan oluşan karmaşık el halılarından farksız. Bazılarındaysa Ormus kendisine durduğu yerde gelen türlü çeşit fanteziyi bile isteye bir kenara bırakıp Vina'dan aynı zamanda kendisine özgü korkunç bir şiddet kattığı gürültülü bir saldırganlık gerektiren çıplak, kulak tırmalayıcı sesleri tercih ediyor. Bu Ormus için tamamen yeni: yani bu bilinçli uyumsuzluk. Ortaya çıkan şey bakirliğin, tamamına erememiş bir aşkın Miltonvari acısının sesi.

Uyumun gizli ruhunu / bağlayan zincirleri döndüre döndüre açmak

Bu ham parçaların birçoğu doğrudan Vina'ya yazılmış haykırışlar, yani bunları Vina söylediğinde tuhaf bir şekilde kafa karıştırıcı oluyor, çünkü Ormus kendi söylemesi gerekenleri Vina'ya söyletiyor – daha doğrusu haykırtıyor. Ormus sanatında gizli kapaklı olmayı tercih etmiyor. Müzik onun çıplaklığı. Bu bizi heyecanlandırıyor. Onları sahnede izlerken, plak yahut kasetlerini dinlerken garip bir şekilde engellenmiş olan aşklarının gerginliğini hissedebiliyoruz. Çok ama çok uzun bir süre boyunca kendilerini mahrum ettikleri o büyük, yozlaşmış aşkları. Bu da onları haklarında haber almak için sabırsızlandığımız yegâne çift haline getiriyor.

Vina'nın aniden yükselerek insanı sarıp sarmalayan sesiyle söylediği bazı şarkılar dinleyicide ilkel, hatta hayvani duygular uyandırıyor. İletmeye çalıştıkları mesaj nihilist olarak nitelendirilebilecek olsa da sahne kıyafetleri dünyanın ayrıcalık yoksunu putperest gençliğini ele geçirmeye yetiyor. Kendi gençliğinin aşırılıklarını unutan, yerine getirilmesi güç bir cinsel perhiz yemini ederek gerçek anlamda günahlarından arınan tensel sefahat peşinde koşan, ayrıcalıklarını çarçur eden Yeni Dünya'nın ahlaksızlığı karşısında dehşete kapılarak ruhsal güzellik vaazları vermeye başlayan bir ten düşkünü olan Ormus, artık ahlaksızlıklarıyla şehvet düşkünü zamparalıkları yüzünden hayranlarını azarlıyor; ve hazcılığa kapılan bir nesil hakkında kendi saflığının erdemli doruklarından atıp tutmasına rağmen öfkesini yönlendirdiği insanlar onu tam da bu öfkesi için seviyorlar. Dünyanın sonunun geldiğine dair kehanetlerde bulunan Ormus, sözde lanetlilerin en sevdiği insan haline geliyor. Vina da o büyülü sesiyle Ormus'un her şeyi lanetleyen şarkılarını söylerken Batı dünyasının lanetli gençliği büyüleniyor. Kendi ritim merkezlerine koşup albümü satın alıyorlar.

Quakershaker[1] albümündeki parçalar ne zaman canlı olarak çalınsa seyircilerin vahşi duygulara kapıldıkları görülüyor. Kurtlarınkini andıran ulumalar duyuluyor. Projektörlerin aydınlattığı kalabalığın arasında ahlaksız, Dionysosvari sahneler görülüyor. Müziğe kendilerini kaptıran hayranlar giysilerini parçalıyor, birbirlerine ve etraflarındaki boşluğa saldırıyorlar. Genç kadınların kolları yılan gibi yukarıya doğru kıvrılıp birbirlerine dolanırken elleri birer kanat gibi salınıyor. Sevgililerinin omuzlarında oturuyorlar. Erkeklerin yüzleriyse içe, partnerlerinin

1. Deprem şarkıları için deprem (*earthquake*) ve sallan (*shake*) sözcüklerinden türetilmiş bir terim. (Y.N.)

sere serpe ve çıplak kalçalarına bakıyorlar, herkes hırıltılar çıkararak soluk alıp verirken salyalarını akıta akıta domuzlar gibi homurdanıyor. Kalabalığın kükremesi tıpkı bir aslanınkini andırıyor ve bu kükremenin altında yılanlarınkine benzer tıslamalar da duyuluyor.

Ortadan kaybolanlar da oluyor. Bazı gençler eve dönmüyor ve bir süre sonra kaçak olarak polise bildiriliyorlar. Hayvana dönüşen insanlarla ilgili bazı söylentiler dolaşıyor: kent lağımlarındaki yılanlar, parklardaki yabandomuzları, taş heykel ya da melek gibi gökdelenlerin tepesine tünemiş harika tüyleri olan tuhaf kuşlar.

Evrenin yasaları değişiyor olabilir. Bu tür dönüşümler –inanılmaz ve korkunç bir şekilde– normal olabilir.

İnsanlığımızı yitiriyor olabiliriz. En sonunda her şeyi tamamen boşladığımızda bizi dinozorlara, keskin dişli kaplanlara, çakallara, sırtlan yahut kurtlara dönüşmekten ne alıkoyabilir?

Karanlık çökerken ve (Orpheus'un Geceye övgüsünde olduğu gibi) *korkunç bir gereklilik her şeye hükmederken* bizi ne durdurabilir?

Farklı farklı yerlerde sinir hastası, parazit, çapulcu, ahlaksız ve üçkâğıtçı olarak sansürlenen bu yeni süpergrup ve hayranları tutucu kesim tarafından epey kınanıyor. Toronto'daki bir konserde arabanın yan aynası büyüklüğündeki gözlüğüyle durmadan terleyen zayıf bir komiser Vina'yı şarkı söylerken yaptığı bazı açık saçık hareketlerden ötürü uyarıyor. *Kendine çekidüzen ver. Tuhaf hareketler yok. Kendini okşayıp durma, tamam mı?* Etrafta televizyon kameraları olduğunu gören Vina bahtsız komisere Birinci Anayasa ve sanatsal özgürlükle ilgili beş dakikalık bir vaaz veriyor ve sahneye çıkınca kendini öyle sert ve öyle sık okşamaya başlıyor ki neredeyse ken-

di kendini boşaltıyor. Olası bir isyanla karşı karşıya kalan komiser duruma müdahale edemiyor.

Ormus'un yazdığı şarkı sözlerinin coşkun yorumlarıyla Vina'nın sesi rock müziğinin meşalesini ellerinde tutan İtalyan-Amerikan Marco Sangria ve Frankofon Martinikli Rémy Auxerre'in iyi eleştirilerinden de güç alarak VTO tarikatı –hayranları kendilerine Yeni Depremciler demeye başlamış, tipik bir kime niyet kime kısmet durumu– her geçen büyüyor.

Rock müziğinin özelliği aslında oldukça mantıklı olan insanları esrikliğe ve aşırılığa sürüklemesi. Marco ve Rémy ise müzik gazeteciliğinin coşkun standartlarına göre bile uçlarda. Meslektaşlarını kıskandıran heyecanlı ve coşkulu bir konuşma tarzları var.

Sangria kelimenin tam anlamıyla bas bas bağırarak Vina Apsara'nın sesi *müziktir* diyor; hem de müziğin en temel esaslarını içinde barındırmakta. Vina ve Ormus arasındaki ilişki bilgelikle belagat arasındaki gerginliği temsil ediyor. Ve Ormusvari gitar melodilerinin aralarındaki boşluklar, *matematiksel olarak konuşacak olursak,* yalnızca tüm evrenin değil aynı zamanda insan ruhunun da yapısal temelini temsil ediyor olabilir. Hem Budistlerin hem de atom altı fizikçilerinin hemfikir olacağı üzere, iç dünyamızı keşfe çıktığımızda dışarıda kalan makrokozmosla eşdeğer bir mikrokozmosla karşılaşırız: işte Ormus'un müziği küçükle büyüğün aynılığını keşfetmemizi sağlar.

Ruhun müziğini diğer uzuvlarımıza yayar, öyle ki dans ettiğimizde yalnızca bedensel değil, ruhani olarak da dans etmeye başlarız.

Rémy tüm bu iddiaları kendine özgü, anlaşılması güç bir dille ifade ediyor

Bu, yüce müzisyenin mücadelesi, diye yazıyor Rémy: yalnızca Apollo'nun saf, temiz şarkısını söylemek

değil, aynı zamanda Dionysos'un kirli ritmini yakalamak da istiyor. Apollon ile Dionysos arasındaki bu çatışmada bir uzlaşma sağlanmasına *harmoni* adını verebiliriz. Mantık ve ışığın delilik ve karanlıkla, bilimin sanatla, barışın savaşla ve yetişkinin çocukla buluştuğu, yaşamınsa ölümle yüzleşip onu küçük gördüğü yer, işte müziğinizi burada yapın.

Şarkıcı, tanrıların çılgınlığını kullanıyor, diyor Rémy. Apollo ile Dionysos'un krallıkları arasındaki sınırlar ilahî öfkenin baskısı altında siliniyor. *Furor divinus*, yani ilahî öfkenin dört seviyesi var. Şiirsel *furor* ruhu yatıştırır, papazvari *furor* ruhu yüceliğe hazırlar, kâhinsel *furor* bizi meleklerin düzeyine yükseltir, erotik *furor* ise ruhu Tanrı'yla buluşturur. Ormus'un müziği tüm bunları en üst düzeyde barındırmakta.

İki büyük ruh vardır, diye yazıyor Rémy: Spiritus Humanus bedenle ruhu, Spiritus Mundi ise ayın yörüngesinde olanla ayın ötesinde olanı birleştirir. Bu *aylak* terimler Ormus'un iki gerçekliği, yani dünya ve diğer dünyaya dair kuramının Auxerre yorumu. *VTO'nun müziğinde bu iki ruh birleşiyor.* Belki de bu, diye kabulleniyor Rémy alçakgönüllü bir şekilde, insan ruhu için bir büyük birleşim teorisidir: hayal dahi edilemeyecek kadar yüksek bazı sıcaklık ve basınçlarda –yani dâhiler için– biz ve evren bir bütündür. Ormus Cama bu teorinin vücut bulmuş kanıtıdır.

Ruhani bir açlık duyarak stadyumları dolduran kalabalıklar yukarıda bahsi geçen coşkunluktan iri iri lokmalar alıyor. Fakat onları asıl felaket heyecanlandırıyor: Ormus Cama'nın kıyamet-bilimsel dünya görüşünün Marco Sangria tarafından satır-satır, kare-kare incelenmesi. *Deprem geliyor, hepimizi yutacak olan o En Büyüğü. Vakit varken dans edin ey aptallar, çünkü yarın öleceğiz.*

Kıyamet bilimi ve söylentiler: yirminci yüzyılın

uranyum ve plütonyumu. Vina hem kendisinin hem de Ormus'un hayatını dünya çapında bir pembe diziye çevirmiş durumda. Şu meşhur cinsel perhiz yemini öyle büyük bir heyecan dalgası yaratmış durumda ki, dünya yüzeyindeki kadınların yarısı Ormus'u karşı konulamayacak bir şekilde cezbedebileceklerini umarak sıraya giriyor. Elma sunan Havvaların da beklenmedik cazibelerini, onlara karşı direnen her tür yasaklı kadın –film yıldızları, lezbiyenler, en iyi arkadaşlarının eşleri– için kullanan bar kabadayılarından bir farkları yok. Tüm bu tatlı sözlerden uzak durmaya çalışan Ormus kendisini onlardan mahrum bırakmasını mantıksız bulan, onları reddetmesini dünyanın dört bir yanındaki ateşli kadınlara karşı yapılan bir hakaret olarak niteleńdiren bazı kadınlarda şiddet duyguları uyandırıyor. Tehditler yağmaya başlıyor ve bunun sonucunda da VTO konserlerindeki güvenlik güçleriyle Rhodopé Binası'ndaki korumaların sayısı artırılıyor. Baküs törenlerine özgü böyle bir öfke içinde bulunulan dönemin ruh halinin bir yansıması bu.

Vina'nın artık Sanı'in yerinde kendi masası var. Orada, sevgilileriyle müritlerinin –Marco ya da Rémy, o esnada hangisi şehirdeyse– arasında uzun uzun konuşmalar yapmaya devam ediyor. Kendine göre dağıtacak bir bilgeliğe sahiptir ve dünyanın örneğin yeni yeni türeyen sözde bilim dallarıyla ilgili düşüncelerini öğrenmesini istiyor. Nöroterapi ve bilişsel davranış terapisi, ortomoleküler terapi ve makrobiyotikler. Jamaika kızılcık ağacının, tene sürülen lahananın, terapi amaçlı kullanılan ses dalgalarının faydalı etkilerini öve öve bitiremiyor. Gitgide artan vejetaryenliği nedeniyle kertenkele ve yarasa kanı içemese de bu tür içeceklerin faydalı etkilerinin hiçbir şüphe bırakmayacak şekilde kanıtlandığını açıklamaktan geri durmuyor.

Diyet kitabı ve form tutma rejimi dünya çapında

çok satanlar listelerine girecek. Daha sonra ünlülerin rol aldığı egzersiz videolarının öncülüğünü yapar ve Vina'nın Vejetaıyen Türlüsü® adı altında pazarlanan lisanslı organik vejetaryen yemekleri de başarılı olur. (Bu ürünün reklamlarında genç tüketiciler rock yıldızının hayranlarına özgü o üç parçalı el hareketini yapıyor, iki parmağın kullanıldığı barış işareti V, sporcuların dinlenme zamanına gönderme yapan ara işareti T ve başparmakla işaret parmağının birleşmesiyle uygundur anlamına gelen O. Bu el işaretlerinin *Vejetaryen Türlüsü Organik* anlamına geldiğine inanmamız bekleniyor, ama bu yalnızca reklam dünyasına özgü laf salatasından başka bir şey değil.)

Vina tüm dünyada genç kadınlar tarafından en çok örnek alınan kadın konumunda.

Irksal adaletsizliklere karşı yumruğunu havaya kaldırıp hem politik platformlarda hem de Amerika'nın güneyinde ve batısında yaşanan ırkçı sorunların ardından yakılarak küle çevrilmiş binalarda şarkılar söylüyor. Görkemli duruşu, kadife sesi ve hepsinden öte şöhreti sayesinde kimse onun Amerikalı zenciler için şarkı söyleme hakkını nereden bulduğunu sorgulamıyor. O da renk sınırını aşıyor: uzaklaşmak yerine yakınlaşarak.

Vina, erkeklerin yarım yamalak *egemenliklerine* karşı çıkarak kadın hakları yararına demeçler veren ateşli ve hazırcevap bir konuşmacı. Bu onu kadın hareketi mensuplarından bazılarının saldırılarına maruz bırakıyor. Bu kadınlar Vina gibi ünlü, özgür ruhlu bir kadının nasıl olup da modası geçmiş erkek cinsiyle ilgilenebildiğini, halkın arasında "fetihleri" hakkında böbürlenecek kadar içinde bulundukları dönemin ruhuna aykırı bir şekilde cinsellik peşinde koştuğunu öğrenmek istiyorlar. O da tıpkı kendi kendini suçlayan şoven Norman Mailer gibi seks tutsağı değil midir?

Neden yalnızca Ormus'un şarkılarını söylüyor?

Neden sesini günümüzün önemli kadın bestecilerinin şarkılarına tahsis etmiyor? Neden kendisi şarkı yazmıyor?

Bir erkeğin sanatının aracı haline geldiyse gerçekten özgür olabilir mi?

Bu tür –tutkulu, bilgili, idealist– tartışmalar da aynı zamanda içinde bulunulan çağın çalkantılı ruhunun bir parçası. Vina kendisini eleştirenleri görmezden gelerek efsanevi definenin peşinde yelken açan bir kalyon gibi yoluna devam ediyor. O *Argos*, Ormus ise onun yolcusu. Müzik de birlikte aradıkları Altın Post.

Birbirlerine karşı duydukları açlığa yenik düşen Ormus ve Vina iş dışında görüşmeme kuralını çiğneyip ani bir kararla Nevada Çölü'ne giderek kullandıkları dört çekerle kumun üzerine isimlerini yazıyorlar, çok büyük, diyor Vina Ormus'a, öyle büyük ki uzaydan bile görebilecekler, tıpkı Çin Seddi gibi. Bunun üzerine kendilerine Çin Seddi diye hitap etmeye başlıyorlar. New York'a döndüklerinde Vina'nın bu şakanın anlamıyla ilgili olarak bir gazeteciye yaptığı açıklama geri tepiyor, kibirli olmak ve hatta dine saldırmakla suçlanıyorlar, çünkü Vina her zamanki gibi çenesini tutamayıp isimlerini dünya üzerindeki herhangi bir kiliseden daha büyük bir alana yazdıklarını söylüyor. *Aydan kilise milise görünmez.* Son zamanlarda Siyah Güç selamı verip duruyor olması ve Ormus'un şarkı sözlerinin düzen karşıtı olarak algılanan içeriğine Vina'nın bu ifadesinin de eklenmesi bardağı taşıran son damla oluyor. Onlara karşı uzun zamandır ertelenen saldırı başlatılıyor. Vina ABD doğumlu bir Amerikan vatandaşı olduğundan gecenin bir yarısı ortada hiçbir şey yokken evine gelen polisler onu Yippiler, Panterler, muhtelif sendikacı ve solcularla Amos Voight'un

tuhaf ve sakıncalı tayfası hakkında sorgulamak üzere polis merkezine "davet" ediyor. Evine uyuşturucu baskınları da düzenleniyor (hepsi de başarısızlıkla sonuçlanıyor; Vina o kadar aptal değil) ve IRS altında envai çeşit zehirli yılanın kol gezdiği kayalarla uğraşıyormuş gibi mali hesaplarını altüst ediyor. Bir yabancı olan Ormus ise karşısında Göçmenlik Bürosu'nu buluyor. 1973 yılının Mart ayında bir göçmenlik işleri yargıcı altmış gün içinde ülkeyi terk etmesi gerektiğine dair bir karar alıyor. Böyle bir karar alınmasının nedeni olarak zamanında ölümcül bir trafik kazasına karışmış olduğu ve arabayı kullanan kendisi olmamasına rağmen kan sonuçlarında yasadışı uyuşturucu bir maddeye rastlanması gösteriliyor. Bu durum mahkemede açıklandığında Ormus daha önce hiç yüzleşmediği kadar büyük bir güçle karşı karşıya olduğunu anlıyor, bu öyle büyük bir güçtür ki Mull Standish ve Yul Singh'in çabalarını yerle bir ederek altı uzun yıl boyunca gizli kalanların açığa çıkmasına neden oluyor.

(Tekrar söylüyorum: o zamanlarda bazı zaferler henüz kazanılmamıştı. Geleceğin geçmişe, haz ve güzelliğin sofuluk ve demire yenik düşmesi hâlâ mümkündü. Bir savaş biter, diğeri başlar. İnsanoğlu hiçbir zaman tam olarak barış içinde değildir.)

Yine de buzdağının ucunu keşfeden Ormus temyize gidiyor. *Amerika yaşanacak bir yer*, diyor mahkeme çıkışında verdiği nadir demeçlerden birinde. *Öylece gelip vurgun yaptıktan sonra ortadan kaybolup gitmek istemiyorum.*

Doğruyu söylemek gerekirse ortadan kayboluvermesi pek mümkün değil. Yanında üç tane şişman, parlak dişli avukatın yanı sıra altmışına merdiven dayamasına rağmen hâlâ gösterişli olan, hâlâ rakip olabilecek Mull Standish ve siyah bir tişörtle tozlukların üzerine giydiği kalıp gibi altın sarısı zırhla klasiklere düşkün bir babanın oğlu olan Ormus'a muştası ve film yıldızlarına yaraşır

güneş gözlüğüyle savaşa hazır Pallas Athene'yi anımsatan Vina var. Etraflarında aynı güneş gözlüğünden takmış yedi Singh var, onların da çevresinde birleştirdikleri kolları ve tehditkâr bakışlarıyla yalnızca basın mensuplarını değil aynı zamanda başını Şii Muharrem –Oğlak Dönencesi'ne, keçilerin kurban edildiği topraklara özgü psikotropistlerin müdavimleri– törenlerinde kalbine sopa saplayanlarla benzer psikolojik profile sahip sinsi ve bol saçlı karizmatiklerin çektiği debelenip bağırıp çağıran Yeni Depremcileri uzak tutmaya çalışan New York Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polisler ikinci bir daire oluşturmuş durumda.

Bir muhabir, Neden onunla evlenmiyorsunuz, diye soruyor Vina'ya, hem de gözlerinin içine bakarak, hiç çekinmeden. (Burası New York.) Eğer onunla evlenirseniz bu sorun ortadan kalkar. Böylece burada kalma hakkı elde eder.

Öyle bir hakkı zaten olmalı, diye yanıtlıyor Vina, ortaya koyduğu yeteneği sayesinde. Sadece varlığıyla bile bu kentin gelişmesine katkı sağladı.

Sanki Vina hiç konuşmamış gibi aynı muhabir bu kez neden *siz onunla* evlenmiyorsunuz diye Ormus'a soruyor. Hey, kısa yol varken neden uzununu tercih edesiniz.

Bir anlaşma yaptık, diye yanıtlıyor Ormus on yıl yeminini kastederek. Ormus ayrıntıları anlatınca basın mensuplarından duruma inanmayanlar kıkırdamaya başlıyor. Ormus kaşlarını çatıp bir daha da konuşmuyor. *Sözüm sözdür.*

Standish bozulmakta olan ortama el atarak bastonunu yere vuruyor. (Kıyafetinin İngilizlere özgü resmîliği kalabalığı etkiliyor: Savile Row takım elbisesi, Jermyn Caddesi gömlek, inci düğmeler, özel yapım ayakkabılar ve Aquascutum şavak palto karşısında kot pantolonla

spor ayakkabının ne şansı olabilir ki?) Pekâlâ, bu kadar yeter bayanlar, baylar. Gösteri bugünlük sona erdi. İlginize teşekkürler. Memur bey, yardımcı olabilir misiniz, hadi hemen limuzine geçelim.

Standish'e yönetim anlamında yeniden tam yetki vermek Vina'nın fikriydi. Standish ile grup arasına mesafe –Atlantik Okyanusu– koymak da başlangıçta onun uyguladığı bir stratejiydi. Özgüven sahibi, yetenekli diğer birçok insan gibi o da yaratıcı olmayan bir başkasına çok gerekmedikçe pastadan pay vermenin anlamsız olduğunu düşünüyordu; Colchis Plak Şirketi'yle baş edebilirdi. Tabii ki de ederdi. Solo çalışması için imzayı atmıştı bile, daha fazlası için (birden çok albüm seçeneği, bonkör kayıt sermayesi) ısrar etmişti, Kontrat Kenti'nin göz alıcı, ışıl ışıl bulvarlarının yanı sıra tehlikeli ara sokaklarını da iyi bildiğini düşünüyordu –haydutların kol gezdiği önemsiz gazetelerin arka sayfalarının yanı sıra krallara layık parıltılı afişler– öyle ki artık Patron Yul, VTO'yu devralırken bu anlaşma için de pazarlığa kendisi oturacaktı.

Vina imzayı attıktan sonra şüphelenmeye başlamıştı. Süperstar mertebesine erişen albümün satışları çok iyiydi, satış rakamları milyonlara ulaşmasına rağmen banka hesaplarına yatan paralar şaşılacak kadar azdı. Ormus, Vina'nın sözünü dinleyip Yukarı Batı Yakası'ndaki o gereksiz apartman dairesini satın aldığından banka hesapları iyice kötü durumdaydı. Ormus –grubun başkalarına hep daha fazla güvenen üyesi olarak– idari işleri Vina ve onun tuttuğu avukatlarla muhasebecilere bıraktı. Finansal durumun gözden geçirildiği toplantılarda Vina onu dürtüp eline bir kalem tutuşturana kadar kestiriyor, uyandıktan sonraysa gösterilen her boşluğa imza atıyor-

du. Oysa Vina artık keşke Ormus uyumamış olsaydı diye düşünüyordu. Bu şüphelerini onunla paylaşmak yerine bir başka objektif görüş alabilmek için dahi olsa Mull Standish'i yeniden saflarına almak istediğini itiraf etti.

Başlangıçta dürüst davranarak Ormus'a açıldı, Kıskanıyordum, yani sana öyle âşık ki, çok içler acısı bir durum, değil mi? Yani benim için. Ama Mr. Yul Singh'le aramızda birilerinin olması gerek. Bir tampon bölgeye, mesafeye ihtiyacımız var. Bu bizim pazarlık gücümüzü de artırır.

Bu konuşma *Barış Şarkıları* albümünden sonra, YSL, Vina'nın politik demeçleriyle ilgili sert tavırlar takınmaya başladığında yapıldı. Yani Vina iyice ileri gidip Cool Yul tarafından dolandırılıp dolandırılmadıklarını –Vina bunu altın postumuz çalınıyor mu diyerek dile getiriyordu– düşünmeye başladığı sırada, Ormus işle alakalı olmayan kişisel bir durumdan şüphelendi. İtiraz etmek istedi, Yul şimdiye dek bize hep iyi davrandı, ama Vina'nın gözlerindeki ifadeyi görünce vazgeçti. Üstelik Mull Standish'i o da özlemişti.

Spenta Methwold'un bahçesinde yaprak toplayıp duran turşu beyinli Waldo'nun yanından bir türlü ayrılamayan Standish İngiltere'de kalmıştı. Ne var ki Spenta sürekli olarak orada kalmasını yanlış yorumlayarak ümitsiz birliktelik teklifiyle ilgilenmeye başladığını düşündü ve bu durumu ancak Noh tiyatrosunda[1] ya da pandomim gösterilerinde rastlanabilecek yavaş, melankolik bir dizi yanlış anlaşılma takip etti: ne Spenta umutlarını dile getirebiliyor ne de Mull Standish bu umutları yıkacak

1. Japon Noh tiyatrosu, 700 yıllık tarihi ile gelenekleri en üst düzeyde yansıtan bir sahne sanatıdır. Çokça sembolik olan Noh tiyatrosunun kökleri, eski Şinto ayinlerine dayanır ve bir Şinto tapınağı gibi dekore edilmiş bir sahnede oynanır. (Ç.N.)

sözler sarf edebiliyordu; her şeyi izleyen Virus Cama hiçbir şey söylemezken Waldo artık kuşlar ve arılar ve çiçekler ve ağaçlar ve gökyüzüyle ilgili masum görüşler bildirebilecek düzeydeydi. Standish Waldo'ya aidiyet duygusu tattırdığından ötürü Spenta'ya karşı beslediği minnettarlık ve kaygı arasında sıkışıp kalmıştı; işler iyice sarpa sarmıştı ve gerçek –yani Spenta'nın yaşlı kalbini bunu asla kabul etmeyecek birine kaptırmış olması– bu saatten sonra Spenta'yı küçük düşürmekten başka bir işe yaramazdı. Bu kapana kısılmış vaziyette içten içe bir enerji patlaması yaşadığını hissetti. Düşünülmemesi gerekenleri düşünmeye başladı: yani hayatın aslında koca bir yenilgiden başka bir şey olmayabileceğini.

Vina'nın telefonuyla birlikte yenilendiğini hissetti. Vakit kaybetmeden uzun zamandır planladığı gibi İngiltere'deki tüm şirketlerinin, hatta o çok sevilen ve sonradan türeyen bir rakibini yenerek sektörde iyice güçlenen, Manchester, Liverpool, Birmingham ve Glasgow'da şubeleri açılan sektör dergisinin dahi haklarını devretmek için harekete geçti. Spenta'ya gelince, artık onun yanından ayrılmak için geçerli bir mazereti vardı. Ona çok yakında gideceğini söylediğinde kadının çenesi yalnızca bir an için titredi. Sonra hemen o esnada kaderine razı gelerek, Elbette, git tabii, dedi. Ben yaralı çocuklarımıza bakarım. Ne de olsa kazara oluşmuş bir aileyiz öyle değil mi; hasar ve kayıplar ailesi.

Mull Standish başıyla selam verip odadan çıktı.

New York'ta Vina'nın pazarlık ettiği sözleşmelerin dehşetiyle yüzleşen Standish bir kez daha kendi geniş, yetkin kişiliğine büründü. Tüm kontrolün tartışmasız bir şekilde kendisine devredilmesi konusunda ısrar edip tüm bilgileri aldıktan beş dakika sonra grubun danışmanlarını

kovdu. Sonra Ormus ve Vina'yı şehir merkezinde yeniden açtığı süit ofisinde bir acil durum toplantısına çağırdı. Şimdilik ofiste yalnızca bir sekreter bir de fotokopi makinesi vardı, ama büyüme planlarının son aşamalarına ulaşmıştı. Elbette ki bu durum tam bir felaket, dedi parmaklarını masanın üzerinde tıngırdatarak. Yalnızca tek bir albüm için daha anlaşma yapılmış, sekiz albüm içinse bekleme süresi var. Yani sizi istedikleri zaman kapı dışarı edebilirler, ama siz çekip gidemez ya da anlaşmayı değiştiremezsiniz. Tanrı aşkına yalnızca satış fiyatının yüzde on biri, tabii prodüktör için de yüzde üç düşün, şu bedavalarla promosyonlara bir bakar mısın. Durun da size iyice açıklayayım. *Barış Şarkıları*'nın bir kasedinin TEPF'si[1], hadi yuvarlayalım, yedi dolar kadar. Dükkânlardaki indirimli fiyatları boşverin, buradaki tüm rakamlar bu satış fiyatı üzerinden hesaplanıyor. Paketleme için yüzde yirmi çık, bu da telif hakkınız için beş altmışlık bir toplam pay bırakır. Bu da yüzde on birden hesaplandığında satılan her kaset başına altmış iki sentlik bir telif hakkı eder. Ama Bay Prodüktör, yani dostumuz Mr. Singh'in payı olan yirmi bir senti çıkardıktan sonra hoop, promosyonlar için görülmemiş bir miktar olan yüzde yirmiyi de çıkarınca kalan paranın beşte birine de veda edebilirsiniz. Bu durumda size sadece otuz iki nokta sekiz sent kalır ki diğer grup üyelerine yani LaBeef ve Baths'a bonkörce verilmiş olan yüzde birlik pay da size yirmi bir sente daha patlar. Yani toplamda ikinize kaset başına tam on bir nokta sekiz sent kalır, bunu da ikiye bölmeden önce çeyrek milyonluk kayıt ücretleriyle birlikte bireysel tanıtım harcamaları için tam tamına yüz elli binlik –*toplamın yüzde yüzü* ve sen *buna imza attın ha*?– bir de iade

1. Tavsiye Edilen Perakende Fiyat. (Ç.N.)

edilenler için tutulan yüzde otuz beş pay var. Eee, ne kadar satmış, altı milyon tane, yani adam başı maksimum yüz bin dolar alırsınız, vergileri de düşünce belki bunun yüzde elli beşini falan alabilirsiniz, tabii iyi bir muhasebeciniz varsa, ama yok. Benim tahminim vergilerden sonra elli bin kadar, tabii bu da çok çok iyi satış olursa. Sizi *acemiler*. Üstüne üstlük deli gibi para harcıyorsunuz, milyon dolarlık apartman daireleri, fiyakalı elektronik oyuncaklar, bahse girerim konserlerinizde bile para kaybediyorsunuzdur, üstelik daha Ormus'un zavallı şarkı sözü anlaşmasına gelmedim bile, bir de rakamlar neden bu durumda diye düşünüyorsunuz. Tanrı aşkına.

Peki şimdi ne yapacağız, diye sordu Vina alışılmamış, saygılı bir ses tonuyla. Yani tamamen becerildik mi? Ne yapalım?

Standish sandalyesine yaslanıp gülümsedi. Kurnazca oynayıp empas yapacağız.

Yul Singh hem ülke içinde hem de kıtalar arası dolaşıp durduğundan bulunması güç biridir. Napa Vadisi'nde bir bağı, Arizona'da gizli bir çiftliği, Karayipler'de bir adası ve söylentilere bakılırsa Toronto, Boston ve Savannah'taki banka kasalarında yüklü bir klasik dönem heykel koleksiyonu var. Kanatlı mermer Nikelarını ve zırhlı Afroditlerini okşayıp sevmek için altmış santim kalınlığında çelik duvarları olan bu kasalara geceleri tek başına indiğine dair söylentiler var. Metresleri ve himayesi altına aldığı çocukları, projeleri ve randevuları vardır ve ilişkilerinde daima temkinli davranır. Aynı zamanda inekleri de var. Altmış altı milyon dolar değerinde Holstein süt ineği, Massachusetts'teki tüm ineklerin oldukça büyük bir bölümü. Neden diye soranlara, inekler kutsal ve gizemlidir diye yanıt veriyor. Aynı zamanda çifte kârlılar.

Hiç kimsenin anlayamadığı nedenlerden ötürü ciddi güvenlik önlemleri alma konusunda epey çok şey okuyup aynı anda farklı yerlere uçan uçaklarda yer ayırtarak, takma isimler kullanarak, tahmin edilebilirliğini ortadan kaldırmaya çalışarak öğrendiklerini uygulamaya da başlamış durumda. Colchis'teki ilk buluşmalarında, platin ve altınlarla dolu yuvarlak bir odada Standish, Sen sadece har vurup harman savuran müzik dünyası patronlarından birisin, diyerek onunla alay ediyor. Ne yani, kendini Carlos ya da Arafat falan mı sanıyorsun?

Bunun üzerine Yul şu yanıtı veriyor: Dinle Standish, darılmaca gücenmece yok, seni severim ama geriden takip ediyorsun, imzalar atıldı ve olay bitti, şu senin sanatçılar elleri kolları bağlı halde kişisel sunağımdalar, yeterince açık oldu mu, onlar benim, şeytan bile Faust'a benim onlara sahip olduğum gibi sahip olmamıştır.

Standish'in kulakları keskin, olayların farkında, kentin en büyük inşaatçılarından biri olduğu dönemden kalma eski dostları var ve Yul Singh şaşırtıcı olmayan bir şekilde onu başından savar savmaz bu köstebekleri yeniden devreye sokuyor. Bunun artık çocuk oyunu olmaktan çıktığını anlamasını istiyorum diyor Ormus ve Vina'ya, pazarlığın iyice kızıştığını anlaması lazım. Bunun için içeriden bilgilere ihtiyacım var. Paralı köstebeklerinden aldığı ilk bilginin aslında kendisinin korumaya ihtiyaç duyabileceği olduğunu söylemiyor, bir zamanlar reddettiği eski aşkı Sam Tropicana geri döndüğünü duymuş ve alenen tehditler savurmuş, ateş püskürerek sarf ettiği sözler hem üyelere özel Knickerbocker Kulübü'nün kasvetli ama kaliteli mekânında hem de D'Auria Kardeşler Domuz Kasabı'yla 187. Cadde'deki Our Lady of Mount Carmel Kilisesi yakınlarında, Bronx'taki Belmont'ta bulunan Catania pizzacısının hemen önündeki kaldırımlarda duyulmuş. Sam Tropicana'nın artık büyük

başlardan biri olduğu gerçeğinden kaçış olmasa da Standish paniğe kapılmayı reddediyor.

Unut gitsin, geçmişte kaldı, diyor kendi kendine. Zaman tek bir yöne akar ve ben geçmişe inanmam.

En sonunda köstebekleri işe yarar haberler getiriyor ve Will'in koluna yaslanan Yul Singh California'daki San Narciso'nun –şehirdeki en eski bina, II. Dünya Savaşı öncesinden kalma– açıkartırma odalarına girince ışıl ışıl parlayan kızılağaç yer döşemeleri, cila ve kâğıt kokusu ve bastonunu yere vuran Mull Standish'le karşılaşıyor. Hay anasını satayım, burada ne işin var, diye soruyor Yul incelikten yoksun bir şekilde; son derece rahatsız olduğu her halinden belli. Sanırım etrafına örmeye çalıştığın şu sır perdesi pek de kalın değilmiş YSL, diyerek sırıtıyor Standish, sanırım bazı kafalar uçacak.

Burada ne arıyorsun, diye soruyor Yul çabuk toparlanarak.

Öncelikle *senin* burada ne aradığını söyleyeyim, diyor Mull. Görünüşe bakılırsa komplolar, gizli örgütler, milisler, şu sağcı paranoyak Amerika olaylarıyla ilgilisin. Kim bilir neden. Buraya gelmenin nedeni insanların duvarlarına ÖLÜM yazıp duran ve artık hayatta olmayan üçkâğıtçı bir göçmenin eşyaları için teklif vermek istemen. Sakın Boynuzu Kışkırtma[1]. Logoları trompetti. Güzel.

Kendini aştın, tamam, diyor Yul toparlayarak. Sana biraz evrenin yasalarından bahsedeyim. Disney yasası: Kimse fareye bulaşmasın. Bense bunu değiştirerek kimse köpoğluna, yani bana bulaşmasın diyorum. Sir Isaac Newton'ın yasası: Her etkiye eşit ve ters bir tepki vardır. Ama bu çok eskiden, televizyondan önceydi, üstelik sadece İn-

1. İngilizcede ölüm, yani *death* sözcüğü *Don't Ever Antagonize The Horn* sözcükleriyle akrostiş yapar. (Ç.N.)

giltere için geçerliydi. Hayır efendim, işin içinde ben varsam tepki eşit falan olmaz. Beni düzersen önce seni iki kere düzerim, üstüne de kız kardeşini beceririm. Sakın boynuzu kışkırtma, doğru bildin, benim klamet çaldığımdan haberin var mıydı. O halde işte anlaşma. Yasaların yasası. Tura gelirse Yul kazanır, yazı gelirse sen kaybedersin.

Standish, Seninle sohbet etmek güzeldi, diyerek çıkıyor: yavaşça, ölçüp biçerek, tıpkı boğaya sırtını dönen bir matador gibi. Aşağılama pek çok boğa güreşi kazandırır. Gelgelelim kimi zaman adamı sırtından boynuzlatır.

Müzik dünyasının en iyi giyinen iki adamı, yani Colchis Plak'ın efsanevi patronuyla muazzam grup VTO'nun menajeri arasındaki hukuki savaş ortalığı sarsıyor. Ay peynirinden[1] yapıldığını dahi düşündürebilecek kadar olağandışı bir hukuk platformunda sürdürülen bu mücadelede İngilizcede tanımı olmayan silahlar kullanılıyor. Standish bir grup Hintli avukat tutarak Colchis'e karşı sürüyle dava açıp sayısız mahkeme ilamı gönderiyor. Plak şirketi de aynı şekilde karşılık veriyor. Didişen örümceklerden farksızlar ve VTO'nun müziği yalnızca ördükleri yapış yapış ağa takılmış olan bir sinek.

Bir şekilde, ne bileyim, anlaşamaz mıyız, diye soruyor Vina Standish'e.

Hayır, diye yanıtlıyor Standish.

Bu asla sona ermeyecek öyle değil mi, diyor Ormus.

Evet öyle, diye yanıtlıyor Standish.

Bakın, diye devam ediyor. Burada çoktan kaybedil-

1. Ayın peynirden oluştuğu düşüncesi John Heywood'un *Proverbes* adlı kitabına dayanır. Sonrasında François Rabelais ve Thomas More'un kitaplarında da benzer düşüncelere rastlanmıştır. (Ç.N.)

miş olan bir savaşı kazanmaya çalışıyoruz. Adamda imzalarınız var, bizse sadece baş belası olabiliyoruz. Eğer yeterince uzun bir süre boyunca yeterince büyük bir baş belası olabilirsek, eğer yeterince para bağlayabilirsek dava devam ettiği için sonunda gelip bir anlaşma talep edebilir.

Bu kadar mı? diye soruyor Vina hayal kırıklığına uğramış bir halde. Bütün kozumuz bu mu?

Bu, bir de Hintli avukatlar, diyor Standish ifadesiz bir şekilde. Her biri adaletin yavaş işleyişi konusunda uzmandır. *Jarndyce* ve *Jarndyce*[1] davası bu çocuklar için parkta gezintiden farksız. Bunlar maraton koşucuları ve Yul da bunun farkında. Bu çocuklar oyalama konusunda altın madalya sahibi.

Peki ama ya, diye söze girmeye çalışan Ormus'u Standish durduruyor.

Biz anayoldayız, ön kapıdan giriyoruz, diyor. Belki bir yan yol ya da bir arka kapı vardır. Bunu bana sorma. Hatta asla sorma, ya da en azından şimdilik.

Quakershaker albümü –prodüktörlüğünü, Muscle Shoals ve Montserrat stüdyolarında bizzat Ormus yaptı, Yul Singh stüdyoya adımını dahi atmadı – yirmi milyondan fazla satıyor ve kazanılan her kuruş mahkeme tarafından bloke ediliyor. Yul Singh bir Avrupa seyahatinden döndüğünde *sadece konuşmak* için Standish'i (Vina ve Ormus'un geçim masraflarını kendi cebinden karşılamaktadır) New York'taki ofisine davet ediyor. Bu buluşmadan bir hafta önce resmî merciler Ormus ve Vina'ya karşı bir saldırı başlatıyor.

Mull Standish hayatta rastlantı diye bir şey olmadığını düşünenlerdendir. Hem Hintli hem de Hintli olmayan yeni avukatlar tutuyor, ama geri planda savunmayı

1 Charles Dickens'ın *Kasvetli Ev* adlı kitabında geçen hayalî bir dava. (Ç.N.)

kendisi idare ediyor. Güçlükler arttıkça enerjisi artıyor ve işlere daha iyi odaklanmaya başlıyor. Fillmore'da[1], Doğu'da ve Batı'da dayanışma konserleri düzenliyor. Dylan, Lennon, Joplin, Joni, Country Joe and Fish, Ormus için sahne alıyorlar. Başkan Lindsay, Dick Cavett ve Birleşik Oto İşçileri derneği başkanı Leonard Woodcock, Ormus'un dürüstlüğü ve itibarı lehine tanıklık ediyorlar. Olayla ilgili hükümet kayıtlarına ulaşabilmek için bir dava açılıyor ve göçmen bürosunun kararının feshedilmesi isteniyor. Aynı zamanda göçmen bürosu idari heyetine açılmış olan temyiz davası da sürüyor.

Temmuz 1974'te temyiz davası kaybediliyor. Ormus'a bir kez daha ülkeyi terk etmesi için altmış gün veriliyor, aksi takdirde sınır dışı edilecek.

Bu mücadele dolu yıllar boyunca VTO yeni bir albüm çıkarmıyor. Ormus Rhodopé Binası'na çekiliyor ve şarkı yazıyorsa bile kimseye, hatta Standish ile Vina'ya dahi söylemiyor. Her ikisi de Ormus Cama'ya âşık olan Vina ve Standish arasında şaşırtıcı bir yakınlık oluşuyor, kısmen Ormus'un bedenini her ikisinden de esirgemesine, kısmen de mücadele etmeye karşı duydukları ortak hazza dayanan bir dostluk. Vina, Gotham Anakent İşadamları Derneği'nin toplantılarında gay işadamı Standish'e eşlik edip gay topluluğuna karşı son dönemde artan saldırılarla ilgili olarak politikacılarla yaptıkları lobicilik faaliyetlerine katılarak Dernek'ten Ormus davası için destek alıyor. Durumu anlattıkları Jack Anderson'ın hazırladığı rapor hem Crossley kazası sırasında Ormus'un kanındaki uyuşturucu maddenin kendisinin haberi olmadan içkisine katılmış olduğunu hem de Ormus'unkinden çok daha ciddi uyuşturucu olaylarına karışmış

1. San Francisco'da tarihi bir sahne. (Ç.N.)

olan yüzden fazla yabancının halen ABD'de yaşamakta olduğunu gösteriyor. Bu da Koch adlı New Yorklu parlamento üyesinin, ABD başsavcısının Ormus Cama'ya ikamet hakkı tanımasına olanak sağlayan bir yasa tasarısı hazırlamasını sağlıyor. İşler yavaş yavaş yoluna girmeye başlıyor.

1975 yılının Ekim ayında sınır dışı etme kararı ABD Temyiz Mahkemesi tarafından feshediliyor ve bir yıl sonra Ormus sürekli ikamet hakkı kazanıyor. Böylelikle Ormus bir kez daha ayaklarının altında katı bir zemin olduğunu hissetmeye başlıyor.

Ne var ki kutlamalar tıpkı oyunbozanın teki gala gecesi partisine elinde *Times* dergisinde yayımlanmış sert bir eleştiriyi sallaya sallaya girmiş gibi kısa sürüyor. Ya da Yul Singh'in zamanında unutulmaz bir şekilde Ziyafetteki Hayalet adını verdiği görüntünün üzerine Macbeth'in yüzündeki gülümsemenin silinmesi gibi. Şimdiyse ziyafetteki hayalet olma sırası Singh'de. Ormus'un elde ettiği zafer karşısında alenen dehşete kapılan Singh dizginleri daha sıkı tutmaya başlıyor. Standish'le buluşup sadece, Anlaşma yok, diyor. Sonra bir tür yıpratma mücadelesine girişerek Vina ve Ormus'u aç bırakarak teslim olmaya zorlamaya karar veriyor. Ne de olsa mahkemenin el koyduğu para onların. Singh ise başka yerlerden kazanç elde edebilir.

Onları uzun, çekişmeli yılların beklediği anlaşılınca Standish yine lobicilik yaparak dünyanın 1 numaralı grubunu dağıtım dışı bırakan Singh'in uzlaşmaz tavrı, mantıklı bir insan gibi davranmak yerine tıpkı bir despot gibi anlaşmaya yanaşmayı reddetmesi yüzünden dağıtım şirketlerinin de kazanacakları paralardan olduklarını iddia ederek Colchis'in dağıtıcısı WEC şirketini kendi safına çekmeye çalışıyor.

Ormus Cama çetin cevizdir, diyor. Gerekirse elli ku-

ruş için kaldırımda şarkı söyler ama esareti asla kabul etmez. Bu arada Ormus ve Vina'yı çırılçıplak ve zincirlerle bağlanmış bir halde resmeden son *Rolling Stone* dergisi kapağını görmüşler miydi? Bu nasıl bir şeydi ama!

Birçok kişi onu dinlesede de Yul Singh güçlü bir adam ve bu tür baskılara göğüs gerebilecek durumda. Bu savaş ancak beş yıl sonra sona eriyor. 1980 yılına gelindiğinde Mull Standish kişisel servetinin neredeyse tamamını tüketiyor ve artık yenilgi gerçek bir olasılık halini alıyor. 1980 yılına gelindiğinde tüm kartlarını oynamış durumda.

Sonra arka kapı açılıyor ve başarıya uzanan bir ara sokak beliriveriyor.

Colchis'e karşı verilen mücadelenin dibe vurduğu noktada Ormus apartman dairesine bir ekmek fırını kurdurmuş, günlerini o çok sevdiği somunlardan –çıtır, beyaz, tahıllı, beyaz unlu ekmekler– pişirip tüm aramaları reddederek geçiriyor. Bu da onun inzivaya çekilme yöntemi. Standish ve Vina da akıllarına esiveren bir inzivaya çekilmeye karar veriyorlar: Pir Panjal Sıradağları'nda on dördüncü Dalai Lama Tenzin Gyatso, yani Standish'e göre dünyadaki en doğru adamın da inzivaya çekildiği Dharmsala'da. Vina, Ormus'u arayıp çok yakında gideceklerini söylüyor. Ormus ise yalnızca ekmeklerden bahsediyor.

Hindistan hâlâ aynı yerde. Hindistan baki ve Vina ile Standish arasındaki üçüncü bir bağ. Delhi sıcak. Köşeye sıkıştırılan ve Amritsar'ın Altın Tapınağı'nda son direnişlerini yapan aşırı görüşlü Sihlere karşı düzenlenen saldırı sonrasında kente bir tedirginlik havası hâkim. (Bu saldırıya uğrayanlar, ismini Bölünme katliamları esnasında katledilen ailesinin anısı nedeniyle kendini kaybedip

dünyanın dört bir yanındaki ufak tefek, kel ve bıyıklı adam gibi kendine ait bir mikro devlet kurmak, ardına saklanıp adına özgürlük diyebileceği duvarlar inşa etmek hayallerine kapılan yumurta kafalı dazlak Man Singh Wagahwalé'den alan Wagahwalé terörist çetesidir.) Teröristler ölmüştür ölmesine ancak Hint ordusunun Sihliğin kutsaldan da kutsalına karşı giriştiği saldırının yankıları hâlâ sürmektedir. Misilleme ve ardından karşı misilleme yapılmasından korkulmaktadır, hepimizin bildiği o zavallı kısırdöngü. Vina ve Standish'in istediği Hindistan bu değildir. Apar topar Himalaya'nın eteklerine gidiyorlar.

Hintliler –ya da bozkır Hintlileri diyelim– başka bir dünyaya ait olduğunu sandıkları karı görünce çocuklaşıverirler. Heybetli dağlar, gösterişten uzak ahşap binalar, en basit dünyevi istekler dışında her şeyden arınmış gibi görünen insanlar, kilise korosunda şarkı söyleyen bir çocuğun sesi kadar saf ve temiz hava, soğuk ve hepsinden öte kar: tüm bunlar en bilge kentlilerin dahi normalde değer vermeyecekleri şeylere karşı açık olmalarına neden olur. Belli belirsiz duyulan zil sesleri, safran kokusu, yavaşlık, tefekkür, huzur.

(O günlerde bir de Kaşmir vardı. Kaşmir'de artık huzur yok ve belki sonsuza dek de olmayacak –hayır, hiçbir şey sonsuza dek sürmez– ama Dharmsala hâlâ olduğu gibi duruyor.)

Vina bir kez daha Mull Standish'in yanında geri planda kaldığını hissetse de bu kez tuhaf bir şekilde umursamıyor. Hintli Mahayana ustalarının öğretilerinde Tibet Budizminin kökenleri, farklı tarikatların ortaya çıkışı, Sarı Şapkaların[1] egemenliği, dört kutsal gerçeğin

1. İbadet esnasında taktıkları sarı şapkalardan ötürü bu ismi alan, Tibet Budizminin Dge-lugs-pa (Gelugpa) Okulu'nu ifade eder. (Ç.N.)

öğretisi: bu ve bunun gibi konularda Standish gerçek anlamda bir bilgi kaynağı. Vina tüm bunları özümsüyor. Standish yıllar önce Dalai Lama ile tanışıp söylentilere göre transa geçmiş bir rahip aracılığıyla Gyatso'yla konuşarak ona Tibet'i istila eden Çinlilerden kaçıp Hindistan'a gidebilmesini sağlayan gizli bir yolla ilgili bilgi vermiş olan tanrıça Dorje Şugden'e karşı özel bir bağlılık geliştirmiş.

Dorje Şugden'in üç kırmızı gözü var ve ağzından şimşekler saçar. Her ne kadar öfke dolu görünse de Koruyuculardan biri.

Ne yazık ki bu seyahat esnasında yurtdışında olan Yüce Lama ile görüşme olanağı yok, yine de Standish, Şugden için törensel adaklar adama planları yapıyor. O da yolunu bulmaya çalışan bir adam.

Vina Apsara'ya bunun bir parçası olmak isteyip istemediğini soruyor.

Tabii ki de, diye yanıtlıyor Vina. Neden olmasın. Bunca yol geldik.

O halde *vajra* kardeşi olacağız, diyor Standish. *Vajra*'nın kırılması mümkün değildir, tıpkı şimşek ya da elmas gibidir. Bağların en güçlüsüdür, kan bağı kadar güçlüdür.

Ne var ki Otto Wing hırpani Şugden Tapınağı'nın kapısında onlara kötü bir haber iletmeyi beklemektedir. Bir zamanlar Tempe Limanı'nda Ifredis Wing'le gününü gün eden adamdan geriye sadece kalın, siyah çerçeveli gözlüğü kalan, dazlak başı ve cüppesiyle gerçek anlamda bir inanan, dindarların dindarı haline gelmiş olan Otto dudaklarını onaylamayan bir tavırla büzerek Standish'e artık Dalai Lama'nın Dorje Şugden'le arasındaki bağı bozduğunu söylüyor. Artık bu tanrıçaya karşı vaazlar vererek insanları ona ibadet etmekten caydırmaya çalışmakta. Şugden tarikatının Buda'nın kendisinden uzak-

laşmakta olduğunu söylüyor. Bu tür ruhlardan medet ummak Buda'ya sırt dönmek anlamına gelir, bu da utanılacak bir davranıştır. Burada ibadet etmemelisiniz, diyor şaşkına dönen Standish'e. Dört kutsal gerçeğe uzanan yol artık buradan geçmiyor.

Savaş hazırlığına girmiş olan gergin Şugden rahipleri Otto'nun doğruyu söylediğini onaylıyor. Cennet bölünmüştür. Tibet Budizmi daima tarikatçı olmuştur ve artık bu görüşlerden biriyle ara iyice açılmaya başlamıştır. Standish öyle üzülüyor ki orada kalmayı reddediyor. Otto Wing birlikte meditasyon yapmaları konusunda ısrar etse de Standish onu tersliyor. *Biz buradan gidiyoruz.* Anlamı: Artık buraya ait değilim. Bu limanda bile huzur bulamıyorum.

Kendilerini dağlara vurduktan kısa bir süre sonra köhne otobüs ve trenlere binerek kentin sıcağına dönmek zorunda kalıyorlar. Vina, Standish'in yüzünde onun için endişelenmesine neden olan bir yabancılaşma ifadesi gördüğünden buna karşı çıkmıyor. Bu adam çok büyük mücadeleler verip çok şey kaybetmiştir: çocuklarını, hayallerini, parasını. Vina onun bu son darbeyi kaldıramamasından korkuyor.

Delhi'ye varınca kenti karmaşa içinde buluyorlar. Sih korumalarının gerçekleştirdiği dörtlü suikast Indira Gandhi, iki oğlu ve politik anlamda gitgide güçlenmekte olan Şri Piloo Doodhwala'nın ölümüyle sonuçlanmış. Kentteki Sih nüfusu korkunç tehditler alıyor. Havada acımasızlık kokusu dolaşıyor. Vina ve Mull eski Ashoka oteline giriş yapıp bu durumda yapılabilecek en iyi şeyin ne olduğunu düşünerek şaşkın vaziyette oturuyorlar. Sonra kapıları vuruluyor. Şapkalı bir otel görevlisi Standish'e ince, tel tel ayrılmakta olan iplerle bağlanmış kalın, buruş buruş bir dosya uzatıyor. Dosya resepsiyona adını vermek istemeyen bir adam tarafından bırakıl-

mış. Başlangıçta adamın neye benzediğine dair hiçbir bilgi verilemiyor. Uzun uzun dil döktükten sonra resepsiyon görevlisi kuryenin Tibetli rahiplere özgü safran ve mor renkli bir cüppesi olabileceğini söylüyor. Aynı gün kısa bir süreliğine de olsa otelin lobisinde Piloo Doodhwala'nın artık dağılmış olan "muazzamaiyetinin" bazı üyeleriyle birlikte –bu nokta hâlâ onaylanmış olmasa da– bu büyük adamın yas tutan eşi, Golmatol Doodhwala görülüyor.

Bu çalkantılı dönemde Vina'nın, hatta Standish'in bile her tür dedikodu yahut olasılığa inanmaları mümkün; bu paha biçilmez hediyeyi taşıyan paketin herhangi bir ölümlü tarafından değil de kendi saygınlığını yitirdiği bir dönemde içinde bulundukları güç durum nedeniyle VTO'ya yakınlık hisseden bir tanrıça, bizzat Koruyucu Şugden tarafından gönderildiğine bile inanabilirler.

Paketin içinde Yurtdışında Yaşayan ünlü Hintli Mr. Yul Singh'in, Amerikan yeraltı inançlarına karşı ilgi duymaya başlayan, kendini yıllarca tam bir dünya vatandaşı, tamamen laik ve Batılılaşmış Patron Yul, *Cool*'ların en *Cool*'u YSL olarak tanıtmış olan Yul Singh'in yıllar yılı silah ve bomba satın alarak milliyetçi Sih hareketinin terörist uçlarına –hatta liderleri yakın zamanda Amritsar'da öldürülen ve bu saldırıya karşılık öte dünyadan yönetilen korkunç bir intikam alan Wagahwalé tarikatına– mali destek sağlayanlardan biri olduğunu kanıtlayan inkâr edilemeyecek belgeler –hepsi de noterden aslı gibidir şeklinde onaylanmış olan imzalı belge suretleri, çekler vb.– var.

Yoksa bu yeni gelişme Piloo'nun *kendi* katillerine karşı öldükten sonra devreye soktuğu intikam planının bir parçası mı?

Vina ve Standish otel odasının klimalı serinliğinde

oturup yücelerin yücesi Hindistan'ın şaşkın kucaklarına bıraktığı bu hediyeye bakıyorlar. Dışarıda, yolun yalnızca birkaç kilometre ilerisinde, masum Sihler iktidar partisi yetkililerinin başı çektiği kana susamış çeteler tarafından intikam için katlediliyor.

Normalde kılı kırk yaran, görüp görebileceğin en titiz insanlardan olan Mull Standish bu hediye karşısında kendini öyle bir kaybediyor ki bu koşullar altında son derece zevksiz olarak nitelendirilebilecek bir gözlemde bulunuyor.

Batı'yı gördükçe hayattaki en güzel şeylerin Doğu'dan geldiğine daha çok inanıyorum.

Ormanda ulu bir ağaç devrildiğinde satılacak odunlardan kazanılacak para vardır. Standish New York'a döndükten sonra elindeki belgelerden seçtiklerinin fotokopilerini çektirip Yul Singh'e gönderince –ihtiyatlı davranıp ev adresine postaladı– plak şirketi patronu Park Bulvarı'ndaki evine bir içki içmeye davet ettiği Standish'i en ufak bir öfke belirtisi göstermeden asansörün kapısında karşılıyor. Hakkını yememeliyim, beni alt ettin, diye itiraf ediyor. Ben buna iyi iş derim. O çocuklara hep senin en iyi seçim olduğunu söylemişimdir. İnsan hayatı boyunca pek çok maske takar, ama çok az insan onu kemiğine kadar soyabilir. Suçlu ve dedektif, şantajcı ve hedef, bunlar kadar yakın ilişkilere az rastlanır. Aralarında çelik gibi bağlar vardır.

Vajra bağları, diye düşünür Standish. Şimşekler ve kayalar.

Gelen mektupları burada, evde bana karım okur, diye ekliyor Yul Singh, sanırım ona her şeyi itiraf ettiğimi söylememe gerek yok, konuyla ilgili her şeyi biliyor. Standish'i davet ettiği odanın duvarlarında onun gibi

Hindistan âşığı bir adamın ilgisini çeken çok şey var: iyice gerilip çerçevelenmiş simli bir fil haşesi; küçük bronz Natarajalar; Gandhara başları. Marie-Pierre d'Illiers odanın diğer ucunda, elinde ince uzun bir şampanya kadehiyle öylece duruyor. Koyu renk saçları uzun ve gitgide incelen ensesinde sımsıkı toplanmış. Uzun, ince, son derece soğukkanlı ve bağışlamaz. Bu tavrıyla, Standish'in kendisini muhtemelen gerçek yüzüyle görmesine neden oluyor: bir şantajcı ve daha da kötüsü mutluluğunun hırsızı. Size yalnızca tek bir sorum olacak Mösyö Standish, diyor belli belirsiz aksanlı bir İngilizceyle. Siz ve temsil ettiğiniz kişiler muazzam bir para alacaksınız, sahiden muazzam; hayal dahi edilemeyecek bir servet. (*Soru* ve *muazzam* kelimeleri Fransızca olarak söyleniyor.) Sorum şu: Fiyatta anlaşabilirsek ineklerimi satın alır mısınız? Mandıra işinde olmamızdan hep nefret ettim, ama sonunda Holstein'larımızı çok sever oldum. Bu iş için ideal olduğunuzu düşünüyorum. Süt sağma vs.

Kör kocayla her şeyi gören eşinin elleri kısa bir süre için buluşuyor. Tam o esnada, kadının geçmiş zaman kipiyle konuşması kulaklarında bir matem çanı gibi çınlarken Standish, Yul Singh'in gelecek planlarıyla ilgili olarak karısına ne söylediğini ve karısının da ona ne söz vermiş olduğunu anlıyor.

Bu taraftan lütfen, diyor Yul Singh ve onu kâğıtlarla dolu bir masaya yönlendiriyor. Masadaki belgeler geriye dönük, belirtilen koşullar dünyadaki tüm sanatçıların kazandıklarının üst sınırında ve kayırılan ülke konumundalar[1]. Lütfen acele etmeyin ve istediğiniz değişiklikleri yapın.

Belgelerin okunması tamamlandığında Standish ka-

1. Kayırılan ülke statüsü uluslararası ticaret hukukuna bağlı birtakım ayrıcalıklar tanınmasını sağlar. (Y.N.)

lemini çıkarıp birçok kez imza atıyor. Yul Singh'in imzaları çoktan atılmış.

Standish gitmek üzere ayağa kalkıyor.

Bu belgelerle ilgili bir anlaşma sağlama imkânımız var mı, diye mırıldanıyor Marie-Pierre d'Illiers.

Boğa diz çökmüş son darbeyi beklemekte.

Hayır, diyor Mull Standish. Üzgünüm. Bu olayda benim yalnızca kimliğini bilmediğim bir kimse tarafından kullanılmış olduğumu anlamalısınız. Harekete geçmeseydim o kişi bu belgeleri başka yollarla ortaya çıkaracaktı. Yani size yardımcı olamam. Ama mandıra sürüsüne gelince, evet, fiyatta anlaşırsak ilgilenebiliriz.

Onları öylece orada, hayatlarının o muazzam odasında Cristal şampanyayı zehir içermişçesine yudumlarken bırakıp gidiyor. Baldıran, diye düşünüyor Standish ve asansör kapısı kapanınca aşağı inmeye başlıyor.

Ertesi gün öldükleri (aşırı doz uyku hapıyla) açıklanıyor. Ölüm ilanları süperstarlarınki kadar büyük ve yapmacık. Ölen müzik adamının dehasına saygıdan ötürü VTO'nun Colchis Plak Şirketi'yle olan anlaşmazlığının sona erdiğini açıklamak için iki hafta bekliyorlar.

Her ne kadar Yul Singh, Colchis Yönetim Kurulu'na hazırladığı veda mesajında yaptıklarının nedenini açıklamak için Sih belgelerinden bahsetmiş olsa da ilginç bir şekilde bu belgeler kamuya açıklanmıyor. Bu son mektuptan geniş kitlelerin haberdar olması firmanın çıkarlarına uygun düşmüyor. Standish bildiklerini söylememe kararı alıyor ve başka kimse öne çıkıp olan biteni anlatmıyor. Görünüşe bakılırsa ölüm, belgelerin asıl sahibini tatmin ediyor. Yul Singh mezarında rahat bırakılıyor.

Sam'in Haz Adası'nda dangalak ve ahmakların istilasına uğramasın diye Cool Yul'un masası bir ay boyunca

çok sayıda Singh tarafından korunuyor. Bu bir ay süresince Haz Adası çalışanları Yul'un orada olmayan dirseğinin dibinde buzlu bir Manhattan ve kalın bir Cohiba purosu bulunduruyorlar.

Fakat daha sonra kent yaşamı akmaya devam ediyor.

14

Asıl felaket

Mutluluktan evvel biraz daha üzüntü. Mull Standish bu muazzam zaferinin keyfini çıkaracak kadar yaşamıyor. 1981 yılında ortadan kaybolduğu günden bir önceki gece geç vakit olmasına rağmen hâlâ ofisinde çalışıyor ve gece yarısında Ormus ve Vina'ya telefon ederek verip veriştiriyor. Şimdiye dek hiç kendi adına ne düşündüğünü açık açık ifade etmemiş olan Standish onları kendi aşkını ortadan kaldıran ve hâlâ beklemede olan dondurulmuş aşkları için paylıyor. On yıllık süre neredeyse dolmak üzere ve ikinizin de aptal gibi davranmaya bir son vermenizin vakti geldi. Ormus'a şöyle diyor, Sana olan hislerime karşılık verememiş olman benim dışımda kimsenin umurunda değil ve ben bununla baş edebilirim, teşekkürler. (Hayır, aslında baş edemiyordu, ama acısına tıpkı aslında olmadığı bir İngiliz beyefendisi gibi metanetle katlanıyordu; o çok sevdiği Savile Row takım elbiselerine uygun bir sabır edinmişti.) Gelgelelim bunca zamanı boşa harcadıktan sonra aşkınızın o muazzam servetinden geriye kalanları da çarçur etmenize göz yumamam, diyerek onları haşlıyor. Ayrıca Vina'ya şöyle diyor, Bu gerginlik beni öldürüyor. Evlenecek misin, evlenmeyecek misin, evlenecek misin, evlenmeyecek misin. Bence katıl şu lanet olası dansa. Şunu da eklemeli-

yim ki eğer kabul etmezsen yaşayacağım hayal kırıklığı da beni öldürebilir ve eğer ölürsem ve o meşhur tünelin ucunda sahiden bir ışık varsa geri dönüp o ışığı suratına tutabilirim. Eğer doğru olanı yapmanı sağlayabilmek için hayalete dönüşmem gerekirse kendime beyaz bir çarşaf edinip inlemeye başlarım.

Ertesi gün yaşamının olanca zenginliği, bir olay mahallindeki belirsiz sona indirgeniyor: darmadağın bir ofis, kırık camlar, ortadan kaybolan bir adam. Halının üzerinde biraz, fazla değil, kan: belki de burun kanaması. Kırık bir baston. Masasının üzerinde açık duran defterde şaşırtıcı bir şekilde bir intihar notuna rastlanıyor. *İnsanlar en çok bahar aylarında intihar eder. Dünya âşık olurken kendi sevgisizliğiniz bir tokat gibi patlar.* İnsan neden böyle bir not yazıp ofisini darmadağın ettikten sonra bastonunu kırarak ortadan yok olsun ki? Bu bir intihar notu değil, diyor Vina polise, bu günlüğüne yazdığı bir not. Bundan kısa bir süre önce bizimle telefonda aşk üstüne konuşuyordu, bu onu üzmüş olmalı. Ama o canına kıyacak bir adam değildi. O harika bir savaşçı, zorlukların üstesinden gelen bir adamdı.

Kısa süren bir tereddüdün ardından Vina'nın söylediklerinin en olası senaryo olduğuna karar veriliyor. Olay kayıtlara adam kaçırma vakası olarak geçse de cinayetten de şüphe ediliyor. Reddedilen eski bir sevgiliden şüphe ediliyor, ama gün ışığına çıkan herhangi bir somut kanıt yok, günlük gazeteye sarılmış balık gönderen de olmuyor, kimse suçlanmıyor. Standish'in cesedi de bulunmuyor. Yasal olarak öldüğünün ilan edilmesi ve sonrasında Spenta'nın avanak bahçıvanı Waldo Crossley'nin son derece zengin bir adam olabilmesi için belli bir süre geçmesi gerekiyor.

(Spenta Methwold kırsal bölgede Thames'i tepeden gören beyaz bir malikânede Standish'in ortadan kaybol-

ma haberini alır almaz Ardaviraf ve Waldo'yu Mercedes'inin arka koltuğuna atıp civar köy yollarında üç saat dolaşıyor. Spenta artık yaşlı bir kadın, her iki gözünde de katarakt olduğundan etrafı güneş gözlüğü takmış gibi görmekte, çektiği acıların sarkıtları yani bir ömür boyu biriken gözyaşları onu neredeyse kör etmiş. Fawcett, Bucks. köyünden geçerken Yol Ver işaretini görmeyince şaşkına dönen çiftçi eşleri dört çeker Mitsubishileriyle ona aynı anda iki yandan çarpıyorlar. Kaza sanki ağır çekim gibi gerçekleştiğinden kimse ciddi anlamda yaralanmıyor, ama Spenta'nın arabasının kapıları sıkışıyor. Ne bir özür ne de şikâyet, yalnızca en yakındaki tamirhaneye gidip birlikte tamircinin kapıları kesmesini bekliyorlar. Spenta, Waldo ve Virus'la birlikte kaçak taksilerden birine atlayıp eve gidiyor ve tam kapıdan içeri girmek üzereyken Virus ve Waldo'ya dönüp bunun yaptığı son yolculuk olduğunu ve artık evinin dışındaki dünyayla ilgilenmediğini söylüyor. *Sadece oturup ölüp gidenleri düşüneceğim ve siz, oğullarımız bana bakacaksınız.* Ardından doktorunu arayıp önceden planlanmış olan katarakt ameliyatını iptal ediyor. Artık yalnızca feri sönmekte olan gözleriyle gitgide azalan görme yetisinden fazlasını istemiyor. Resmin bütünü artık ilgisini çekmiyor.)

Standish artık sahiden yok. Ormus ve Vina yüksek pencerelerinden baharın parktaki dansını izliyorlar. En yakın dostumuzu da yitirerek tamamen ailesiz ve köksüz kaldık, diyor Ormus. Geriye yalnızca sen, ben ve dışarıdaki vahşi hayat kaldı. Birlikte önümüze çıkacak her şeye göğüs gerebilir miyiz, iyi günde ve kötü günde? Yapacak mısın? diye soruyor Vina'ya. Sözünü tutacak mısın?

Evet, diyor Vina. Seninle evleneceğim. Hayatımın geri kalanını seninle geçireceğim ve seni sevdiğimi bili-

yorsun. Ama benden sonsuz sadakat bekleme. Ben öyle bir kız değilim.

Sessizlik oluyor. Ormus Cama'nın omuzları kendini tamamen teslim eden aptal âşıklarınki gibi çöküveriyor. Sadece bana söyleme, diyor. Bilmek istemiyorum.

Vina Apsara'yı o son yıllarındaki gibi, acı çeken dünyanın en çok hayal edilen kadını olduğu, yıllar önce Mary Pickford gibi yalnızca Amerika'nın Sevgilisi olarak kalmayıp tüm dünyanın sevgilisi haline geldiği, mutluluk içinde geçen o evlilik yıllarında olduğu gibi hatırlamak istiyorum. Otuzlu yaşlarının en güzel döneminde olan Vina İkinci Cadde'de yürüyor, Thai, Çinhindi ve Hint yemeği kokuları, batik kıyafetler, Afrika takı ve sepetlerinin arasından geçiyor. Saçları Afroluğunu yitireli uzun zaman olmuş, yine de uzun saçları hâlâ kıvırcık ve o solcu faaliyetlere katıldığı günler artık geride kalmış. Eski solcu arkadaşları artık birer Cumhuriyetçi, başarılı cemiyet kodamanları ya da –pantolona dikili penis keseleri tuhaf bir şekilde fermuarın yanında sallanıp duran– erotik kot pantolon tasarımları çizim tahtasından çıkıp hayata geçer geçmez bomba gibi patlayan ıvır zıvır girişimcileri oldular. Eski günlerin bahsi geçtiğinde Vina hiçbir pişmanlık duymadan olanlar oldu derdi ve sonra ne kadar uğraşırsa uğraşsın, hatta gençken Marion Egiptus'la yaşadığı sorunları göz önüne alıp vergi memurları ve polislerden yıllarca gördüğü tacizi de işin içine katmasına rağmen tüm yaşadıklarının Afrika kökenli Amerikalı dostlarının göğüs germesi gereken güçlükler ve ırkçı tacizlerin yüzde biri bile etmediğini yarı şikâyetçi bir tavırla itiraf ederdi. *Kabul et Rai, burada hedef biz değiliz.* Bu doğru, diye onayladım ve şöhretin insanı beyazlaştırma eğilimi olduğunu ekleme gereği duymadım.

Kimse şöhretin inişleri ve çıkışlarıyla ne demek olduğunu Vina'dan daha iyi bilemezdi. Sınırları aşan ilk yıldızların boy göstermeye başladığı günlerdi: O.J., Magic, yetenekleriyle insanları renkkörü, ırk körü, tarih körü yapan insanlar. VTO da bu seçkin grubun en üstün üyelerindendi ve Ormus sanki dünyadaki en olağan ve doğal şeymiş gibi bu durumu normal karşılıyordu. Biyologlarla genetik uzmanlarından alıntılar yapmaya başlamıştı. İnsanlar neredeyse tamamen birbirinin benzeridir, diyordu. Bilimin gözünde ırk hatta cinsiyet farklılıkları bile asıl benliğimizin yalnızca çok küçük bir parçası. Yüzdeye vurulduğunda sahiden bir önemi yok. Ama tenin sınırında yaşanan hayat Vina'yı daima rahatsız ederdi. Hâlâ ara sıra annesiyle üvey babasının, Virginialı bir başöğretmeni kızlarının zenci olmadığına, yarı Hintli, hayır Kızılderili Pocahontas gibi değil de filler, prensler ve ünlü Tac Mahal'in uzak Hindistanı'ndan gelme bir Hintli olduğuna ve bu nedenle yerel bağnazlıklara maruz kalmadan beyaz çocuklarla birlikte sarı otobüse binerek okula gelme hakkı olduğuna ikna etmeye çabalamalarıyla ilgili kâbuslar görüyordu. Vina aynı zamanda insanları linç eden çeteler ve yakılan haçlarla ilgili rüyalar da görüyordu. Bazı insanların başına böylesine korkunç şeyler geliyorsa günün birinde onun da başına gelebilirdi.

Yetişkin güzelliğinin ateşli bir kadın haline getirdiği Vina'yı yüzükparmağında bir başka erkeğin tek taşı ve platin alyansıyla gördüğümü hatırlıyorum, sağ elindeyse çok sevdiği ay taşı bir yüzük takılıydı. Kollarında yatarken beni günah çıkaran bir papaz gibi kullanıp kendisi ve Ormus'la ilgili her türlü ayrıntıyı anlatmasının beni nasıl paramparça ettiğine dair en ufak bir fikri olmadığına tüm kalbimle inanıyorum. Artık evlendikleri için bir şekilde kendini dizginleyip röportaj verirken en azından

evli bir çift olarak girdikleri yataklarına dair bazı mahrem ayrıntıları açgözlü dünyadan gizlemeye başlamıştı, ama yine de birileriyle konuşmaya ihtiyacı vardı ve tüm o özgürlük söylevlerine rağmen yakın kadın arkadaşları yoktu. Bütün sırlarını anlattığı sırrı bendim. Sahip olduğu tek şey.

1980'lerin başlarında başka üç fotoğrafçıyla –her biri eski Nabukadnezar çalışanı olan ve ajansın fotoğrafçılarına kısa tasma takılmış köpekler gibi davranma huyunun gitgide kötüye gitmesi üzerine istifa eden Mark Schnabel, Aimé-Césaire Basquiat, Johnny Chow– birlikte İkinci Cadde'yle Bowery arasında, Cooper Meydanı'ndaki *Voice* ofisinin tam karşısında, Doğu Beşinci Cadde'nin yapraklarla kaplı bir bölümünde kalan devasa bir eski bina satın alarak birkaç blok kuzeye taşınmıştım. Bu Orpheum adında artık kullanılmayan muazzam genişlikte bir dans ve müzik alanıydı ve bu isim zihnimde annemle babamın Bombay'daki sinemalarına ait anılar canlandırarak boğazımı düğümlediğinden o zamanlar derme çatma bir iskeletten ibaret olan binadaki payımı satın almaktan başka seçeneğim kalmamıştı. Binanın satın alınıp yenilenmesi yalnızca başımı sokacak bir yer bulmayı düşünen benim harcamayı planladığımdan çok daha fazlasına mal olduysa da gayrimenkul patlamasına ucundan kıyısından katılmış olduk, bu sayede çok geçmeden kâğıt üzerinde de olsa büyük bir kâr elde ettik, ama artık hiçbirimizin payını satmaya niyeti yoktu. Ömür boyu dünya gezgini olan bu dörtlü, aylak takımından olan biz tuhaf ama kesin bir şekilde gerçek yuvamızı NoHo balinamızın karnında bulduğumuzu hissediyorduk. Benim payıma geniş üst katla birlikte çatı katında bir stüdyo ve teras düşmüştü. Buna ek olarak bü-

yük stüdyo, ses yalıtımlı çekim odası ya da sergi salonu olarak kullanılabilecek ve grubun ortak olarak sahip olduğu eskiden konferans salonu olarak kullanılan yüksek çatılı devasa bir oda daha vardı.

Giriş holünde taş duvara Latince bir söz kazınmıştı. *Venus significat humanitatem.* İnsanlığımızın göstergesi sevgidir. Bu hepimizin yaşamaya hazır olduğumuz bir düşünceydi.

Her şey mükemmeldi. Demek insanlar böyle hissediyor, diye düşünmüştüm: kökler. Birlikte doğup bir türlü kurtulamadıklarımız değil de kendi seçtiğimiz toprağa gömdüğümüz kökler, yani bir nevi kendi adımıza verdiğimiz radikal kararlar. Fena değil. Hiç fena değil. Evde daha çok vakit geçirmeyi düşünmeye başladıysam da diğer üç asiden farklı olarak seyahat etmek için bir nedenim vardı. Bunca seyahate çıkmamın nedenlerinden biri de Vina'nın yokluğundan uzaklaşmaktı. İçinde Vina'nın olmadığı pirinç yataktan, bana genellikle haber vermeden çıkagelip neden hiç evlenmediğimi hatırlatarak acınası ilişkimizi verdiği acıya (neredeyse) değer kılan zamanlara dair anılarla bana işkence eden o yataktan uzaklaşmak için.

Vina şehir merkezinin dışına, Ormus'un Rhodopé Binası'nda, artık bloke edilmeyen sınırsız para kaynaklarını kullanarak "biraz daha ferahlamak" için dört apartman dairelik bir komplekse dönüştürülmüş olan süper dairesine taşınmıştı. Kanal Caddesi'ndeki eski uğrak yerlerini özleyen Vina çareyi emlak piyasasına girmekte buldu. Doğu Kıyısı'nda kimi zaman hiç görmeden tarihî evler satın almaya başladı. Sadece haritaya bakar ve doğru seçim olduğunu hissederim. Bir de ara sıra numeroloji uzmanlarına danışırım, demişti bana. Sonuna kadar hiç değişmedi, yüksek bir zeka ile içinde bulunduğu çağa özgü batıl saçmalıkların tuhaf bir karışımı. Orpheum'u

çok seviyor, Chrysler Binası'nın göz kırpıp duran kulesinin altında ve ters yöndeki Dünya Ticaret Merkezi'nin devasa gri binalarının karşısında çırılçıplak yürümeye bayılıyordu. Evin daha yakınında, Marslılarınkini andıran bacakların üzerinde yükselen kapkara bir su deposu onun başında nöbet tutuyordu. Tıpkı bir roket gibi, diyerek hayal kurardı. Kente bir baksana. Çatılarda öylece duran bir alay roket. Gitmeye hazırlanıyorlar, suyumuzu alıp kenti yerle bir ederek bizi harap olan bu çöl kentinde susuzluktan ölmeye terk ederek çekip gitmeye. Vina Kıyamet'le ilgileniyordu. Velikovsky'nin çok satan tuhaf kitabı *Çarpışan Dünyalar* ve onun devamı olan *Karmaşa Çağı*, kitaplarda bahsi geçen "kozmik kıyamet kuramı", John Wilson'ın yeni kıyamet-bilimsel romanları ve sıkıcı bir Soğuk Savaş filmi olan *Tedbirli* favorilerindendi. *Yüzüklerin Efendisi*'ni neden sevdiğini kestirmek güç değildi. Ne de olsa bu film de sonu gelmekte olan bir dünyadan bahsediyordu, ama tuhaf bir şekilde mutlu bir sonla bitiyordu.

Orpheum'un tam karşısında New Yorklu Budistlerin işlettiği ufak bir kahve ve vejetaryen yemek dükkânı vardı. Kahvesi güzeldi, vejetaryenlikse övgüye değerdi, fakat Dharmsala'dan döndüğünden bu yana Budizmin kent merkezinde aynı anda birden fazla yerde boy gösteriyor olması Vina'nın keyfini kaçırmaya başlamıştı. Yüce gerçeklerden yanaydı, ama aydınlanma yolunda güç ve zenginliği reddedip dilenci bir bilge olmaya karar vermiş zengin ve kudretli bir prens olan Buda'nın dünyanın en zengin ve en güçlü ülkesindeki en zengin ve en güçlü kentinde yaşayan en güçlü ve en zenginlerin arasında destekçilerinin olmaya başlaması onu rahatsız ediyordu. Dükkândaki gençler tatlıydı ve kesinlikle milyarder falan değillerdi, ama ne dilenci kâseleri vardı ne de zorlu bir hayatları ve görünüşe bakılırsa Amerika'nın önde ge-

len sanatçılarının arasındaki Budist kardeşlerinin basit hayata, izlenmesi gereken Yol'a dair yeni tanımları vardı. Vina bir şeylerden feragat edip etmediklerini bilmiyordu, ama eğer Dalai Lama isterse ve Anayasa izin verirse bu destekçileri sayesinde Başkan ya da en azından New York Valisi olabilir, diyordu. Onun için kampanya müziği bile hazırlamıştı. *Merhaba Dalai. Lama-Lama-Ding-Dong.* Espri anlayışınızı yitirip onu köşeye sıkıştırırsanız Çinlilere karşı yürütülen mücadelede Yüce Lama'nın tarafında olduğunu itiraf ederdi, kim olmazdı ki, ama böyle bir itirafa zorlanmak hiç hoşuna gitmezdi. Çoğu zaman acı dolu bir şekilde uygunsuz davranmayı, diğerlerinden farklı olmayı yeğlerdi. Olduğundan daha sert görünmeyi. İşin tuhafı, kimseyi kandıramazdı. İnsanlar bu taşaklı-hatun tavırlarının altında yatanı görür, hatta bundan hoşlanırlardı ve bu çabaları basitleştikçe, her şeyden yabancılaşmış radikal bir birey gibi davranmak için kendini zorladıkça daha çok sevilirdi.

Hindistan onu hâlâ çağırıyordu ve benim geri dönmeme kararımı anlayamıyordu. Sen ve Ormus, diyerek başını sallardı, dünyada onca erkek varken memleketine sırtını dönen ikisini bulmak da benim şansım olsa gerek. Ne, yalnız mı gideyim? Ben ve bir alay koruma öyle mi?

Dinle, dedim ona (açıksözlülüğü sırlarımı açıklama konusunda kendi kendimi kandırmamı kolaylaştırıyordu), gün geçmiyor ki Hindistan'ı düşünmeyeyim, çocukluk anılarımı hatırlamayayım: açık hava stadyumunda güreşen Dara Singh'i, şarkı söyleyen Tony Brent'i, Kamala Nehru Parkı'nın hemen dışında üstü açık bir arabanın arkasından el sallayan Sherpa Tenzing'i. O meşhur dans sahnesinde renklenen *Mughal-e-Azam* adlı filmi. Kasıla kasıla marifetlerini sergileyen efsanevi dansçı Anarkali'yi. O orta sınıfsız ülkenin insan duyularına karşı giriştiği dur durak bilmeyen saldırı, tamamıyla uçlar-

dan oluşan o süreklilik. Elbette ki hatırlıyorum. O geçmiş, benim geçmişim.

Ama bağ artık kopuk. Hindistan'da her gün devam eden konuşmalar var, gerçeklik, din, duyarlıklar, kültürel saflık ve yurtdışına çıkmanın insanı bozan etkileriyle ilgili zorla bizim de katılacağımız, artık yapmak istemediğimiz, bir kez bile tekrarlamaya katlanamayacağımız konuşmalar.

Biz, dedi şaşkın bir şekilde. Sanırım Ormus'u da kastediyorsun.

Evet, dedim. *Öpüşüp Durmak* neden bahsediyor sanıyordun?

(*Öpüşüp Durmak* aslında Ormus'un nispeten daha başarısız çalışmalarından biri, bir gencin yaşadığı hayal kırıklığına dair basit bir şarkı, özlem dolu bir dörtlükten sonra gelen hayal kırıklığıyla ilgili bir dörtlük. Yürüyüşünü seviyorum ve hatta kokusunu bile seviyorum. Evet ve konuşmasını seviyorum ve onun kapısını çalmak istiyorum. Artık biraz deli olduğunu biliyorum hem de fazlasıyla, ama sevgi dolu dokunuşlarını hayal ediyorum ve sahiden ısrar etmiyorum, ama öpüşüp dursak ne güzel olurdu. Ne var ki aşk hikâyesi yürümez: Yaşadığım yeri sevmeyince duygularımı umursamadı. Ona çok şey verebilirdim ama beni gerçekdışı sandı. Resmini yapmak istedim ama şansım yoktu, öyküsünü yazmaya kalktım beş para etmez dedi. Artık direnip durmasından bıktım, gidip başkasıyla, benimle öpüşmek isteyen bir başkasıyla öpüşüp duracağım.)

Tüm bıkkınlığımıza rağmen Vina, sanırım hep tek vücut gibiydik; tıpkı sana, yani kendi içinde barındırdığın hayatın verdiği mutluluğa olan aşkımızda olduğu gibi. *Vina significat humanitatem.* Bu doğru. Bu sensin.

Eh, bu konuşma bir ödülü hak ediyor; diye mırıldanarak başımı tutup beni çırılçıplak olduğum halde yattığı

yere, kör gökdelenlerle her şeyi gören gökyüzünün altına çekti. Sarıl bana, diye emretti ve ben de ona sarıldım.

Her yerde Hindistan'dan bir parça vardır, bu da doğru; duyularınızı hayatın akışına açtığınızda her yer korkunç, büyüleyici ve bunaltıcı olabilir. Artık Londra sokaklarında da dilenciler var. Bombay kolu ya da bacağı olmayan dilencilerle doluysa ne olmuş yani, burada, yani New York'ta her köşe başında, metroda, Belediye Sarayı'nda ruhları sakatlanan onlarca insana ne olacak? Üstelik burada savaş gazileri de var, ama ben şu anda sadece kent savaşında kaybedenlerden bahsediyorum, gözleri bombaların açtığı çukurları andıran metropol şehitlerinden. O halde bizi egzotik olana götürme ve nostaljik olandan kurtar. Dara Singh'i Hulk Hogan diye oku, Tony Brent yerine Tony Bennett de ve Oz *Büyücüsü*'nün Bollywood'daki bütün filmlerden daha etkili bir renk geçişine sahip olduğunu düşün. Güle güle Hindistan'ın dansçıları, Vijayantimala[1], Madhuri Dickshit[2], elveda. Ben Kelly'yi alayım. Michael Jackson'ı ve Paula Abdul'ü ve Rogers ile Astaire'i alayım.

Ama dürüst olmam gerekirse hâlâ her gece Umman Denizi'nin o tatlı yasemin kokusunu alabiliyorum, annemle babamın *art dekho* kentlerine ve birbirlerine karşı olan sevgilerini hâlâ hatırlıyorum. Benim bakmadığımı düşündükleri an el ele tutuşurlardı. Tabii ben hep bakıyor olurdum. Hâlâ da bakıyorum.

Parti kızıyla münzevi, çalçeneyle sessiz olan, önüne

1. Dansıyla ünlü Hintli bir sinema yıldızı. (Ç.N.)

2. Aslında adı Madhuri Dixit olan bir Bollywood film yıldızı, burada yine bir kelime oyunu yapılmış, adı *dick* (penis) ve *shit* (bok) sözcükleri kullanılarak yazılmıştır. (Ç.N.)

gelenle yatan ve evlilik düşkünü olan: evleneceklerine hiç inanmamıştım ama evlendiler, hem de tam zamanında. Vina'nın dostu Amos Voight insanlara şu meşhur on yıllık anlaşmanın bu çılgın çocukların uydurduğu bir oyun, birbirlerine karşı duydukları ilgiyi onaylayan fakat aynı zamanda aralarındaki güven sorununa karışmayarak onlara üzerine evliliklerini inşa edebilecekleri bir temel bırakmayan bir flört döneminden başka bir şey olmadığını anlatırdı. Üstelik işleri için de *çok* işe yarıyor, derdi. Böyle bir reklamı isteseniz yapamazsınız canlarım. Voight'un hayat görüşüne göre hakkınızda çıkan haberleri okumaya gerek yoktu, haber kupürlerini tartmanız yeterdi ve kupürler ağırlaşmaya devam ediyorsa işler yolunda demekti. Grubun uzun süre boyunca yeni bir albüm çıkarmadığı dönemde bile Ormus ve Vina'nın arasındaki olağandışı bağ insanların akıllarının bir köşesinde kalmalarını sağladı.

Voightvari şüphecilik konusunda uzun bir eğitimden geçen modern toplum artık söylenen hiçbir şeye inanmıyor. Her metnin altında gizli bir anlam, açık seçik görülen her gündemin altında gizli bir gündem, kendi dünyamıza paralel bir başka dünya olduğundan emin. Vina önüne gelenle birlikte olduğunu insanların gözüne soka soka belirtip, açıklayıp bununla alay ettiği için pek çok insan bunun "gerçek" olduğuna inanmadı. Üstüne üstlük aynı vatandaşlar Ormus'un sadık yeminini de açık açık sorguladılar. Daha titiz çalışan gazete ve dergiler en inanılmaz skandalları ortaya çıkaran çalışanlarını bu olaya verip Ormus'un gizli gizli kiminle gönül eğlendirdiğini öğrenmek için peşine profesyonel dedektifler bile taktılarsa da hepsi eli boş döndü. Söz konusu yetersizlik olduğunda kıskançlık, olağandışı olanı alaşağı etme tutkusu, kabul edilebilir olanın sınırlarına sığıncaya dek onu kesip durma güdüsünün atasıdır. Polypemon Prokrus-

tes'in[1] Korydalla Attica'daki kötü ün yapmış inine vardığımızda çoğumuz bize sunulan yatağın çok daha büyük olduğunu görecektir. Gecenin bir yarısı bizi yakalayıp yatağa sığıncaya dek bağırta bağırta askıda boyumuzu uzatır. Kendi küçüklüğümüzün farkına varmanın acı verdiği pek çoğumuz, az sayıdaki gerçek kahramanın yüceliğini kabullenmekte zorlanır.

Ormus, Vina ve ben: üçümüz de gökyüzünün dönüştürücü perdesini aşarak Batı'ya geldik. Şimdi ve burada yaklaşımının genç propagandacısı, şehvetli, yüce âşık, materyalist erkek, aslolanın şairi Ormus diğer dünyaya dair görüntüler görünce bir kâhin, on yıllık bir rahip ve *art deco* münzeviye dönüştü. Bana gelince, benim de bir zarı aştığımı sonunda söylemeliyim. Bir yabancı oldum. Doğuştan gelen tüm avantaj ve ayrıcalıklarıma rağmen, profesyonel yeteneğime rağmen doğduğum yeri terk edip dünya mülksüzlerinin onur üyesi haline geldim. Elbette ki Çinhindi'nin yardımı dokundu, unutulmuş sarı ölüleriyle unutulmaz Çinhindi, klik ve alevlerin arasından kötücül bir Zümrüdüanka gibi çıkıp gözlüklere, diş dolgularına, kelimelere, sayılara ve zamana savaş açan klik, Khmer gibi yaşam yutan bir canavarın doğmasına neden olan komşu Angkor'daki bombalamasıyla unutulmaz Çinhindi. (Fotoğraf makinelerine de savaş açmıştı. Bu, bolca şansın yanı sıra eski görünmezlik hilesine başvurmam gereken kıl payı bir kurtuluştu. Khmer sempatizanı böcekler, kullandığım her tür korumayı aşarak bana saldırdığından sıtmaya tutulup haftalar boyunca hasta bir ruhla Hong Kong Limanı'ndaki Cheung Chau Adası'nda yatağa çakılıp kaldım, ama bu

1 Yunan mitolojisindeki bir efsaneye göre Prokrustes yatağına sığdırmak için uzun boylu insanların bacaklarını kesip kısa boyluları çekerek uzatıyordu. (Ç.N.)

duruma ve yalnızca rıhtım balığıyla erişte yiyebildiğim yavaş bir nekahet dönemine razı olmak beni son derece rahatlattı.)

Yıllar boyunca Güçlü Amerika'nın yumruğunu dünyanın arka bahçelerine sertçe indirişine tanık oldum, klik, Amerika'nın denizaşırı dostlarına uzattığı yardımsever elden değil, Güçlü olanın ülkenizin yeşil masasına[1] indirip neyi ne zaman istediğini söylediği yumruktan bahsediyorum, yani hemen şimdi, hadi, şöyle yap, sana diyorum. Angkora'daki katliamdan, klik, döndüğümde Amos Voight'un stüdyosunu artık komik bulmuyordum; mide bulandırıcı, klik, Timor'dan dönünce Foggy Bottom'daki Güç Merkezi'nden gelen buyruklara göre dünya üzerinde resmî olarak böyle bir yer olmadığını öğrendim; '79'da Kukla Kral'ın, halkını onları canlı canlı yiyip bitiren bir devrime klik sürüklediği İran'dan döndüm; paramparça olan klik Beyrut'tan; Orta Amerika'nın klik devrim benekli karmaşasından. Dünyanın çirkin yüzüne dair fotoğraflarla birlikte eve Godard'ın askerleri gibi dönerdim, onca ceset yığını ve kafatası dağı ve mayına çarpan okul otobüsleri ve hesaplaşan katiller ve kıtlıklar ve saf kan soykırım fotoğraflarıyla ve sözümü tuttuğumu kanıtlamak için ucuz bavulumu açtığımda etrafta sevgilim yerine Mr. Merchant, Amerika'yı seviyor musunuz, diye soran fotoğraf editörleri olurdu. Ray –bu bir tür takma ad mı, Ray?– Ray, ne ölçüde komünist yardakçısı sayılırsınız?

Hayatlarımız bizi ortadan ikiye ayırır. İkizlerin hayatta kalanı, gönülsüz gizemli Ormus Cama beynindeki ikizini kaybedince bu kez evrenin ikizini keşfetti. Farklı gerçeklikler gören iki gözü başının ve kalbinin sızlama-

1. Alman koreograf Kurt Jooss'un savaşın boşunalığı ve dehşetine dair oyunu. (Ç.N.)

sına neden oldu. Şu Amerika denen şeyle ilgili benim kaderim de bundan farksızdı. Çünkü başarılı ve yeşil kartlı hayatımı sürdürdüğüm Amerika, aşkın insanlığımızın işareti olduğu Orpheum Amerikası, On Dördüncü Cadde'nin aşağısında kalan ve önceden belirlenmiş hiçbir kurala uymayan özgür Amerika bende kendi ülkemde olduğundan bile daha sağlam bir aidiyet hissi uyandırıyordu. Üstelik diğer zihinlerde yaratılan rüyaların Amerikası'na, Güzel Amerika'ya, asla var olmamış fakat var olması gereken Langston Hughes'un Amerikası'na – tüm bunlara herkes gibi ben de tam anlamıyla âşıktım. Ama dünyanın geri kalanına Amerika'nın ne anlam ifade ettiğini sorsanız hep bir ağızdan şöyle yanıtlarlardı, Güç, Amerika Güç demektir. Hem de öyle büyük bir güç ki varlığımızdan haberdar olmamasına, bir haritada ülkelerimizi gösterememesine rağmen gündelik hayatlarımızı şekillendirir. Amerika şaklayan parmaklar değildir. Bir yumruktur.

Bu da çift görmeye benziyordu. İşte çektiğim acılar böyle başladı.

Savaş alanlarında düzen olmaz, her şey sürekli olarak biçim değiştirir. Bazı insanlara ya da mekânlara yakıştırılan güvenlik, tehlike, kontrol, panik ve benzeri etiketler hiç durmadan el değiştirir. Böyle bir yerden çıktığınızda ondan kolay kolay kurtulamazsınız, oranın başkalığı hiç beklemediğiniz zamanlarda kentinizin barışçıl sokaklarının görünürdeki dengesini etkileyiverir. Peki ya, diye başlayan sorular gerçeğiniz olur, Gramercy Park'ta havaya uçan binalar hayal eder, Washington Meydanı'nın orta yerinde dev kraterlerle Delancey Caddesi'nde alışverişten dönen kadınların keskin nişancılar tarafından sinek gibi avlandığını görürsünüz. Manhattan'daki ufacık bölgenizi fotoğrafladığınızda içlerinde hayalet görüntülerine, uzun zaman önce ölmüş olanların negatif

ruhlarına rastlarsınız. Çifte pozlama: tıpkı Kirlian fotoğrafçılığı[1] gibi bu da yeni bir tür gerçek halini alır.

Tartışmalara, hatta kavgalara karışmaya başlamıştım. Evet, barlarda, hem de yabancılarla, anlamsız kavgalar. Ben. Tanımakta güçlük çektiğim kalın, sarhoş sesimle insanları taciz edip sağa sola dayılanıyordum. Sanki şahit olduğum şiddet içimde bir yerde karşılığını bulmuştu. Çekirdeğimdeki lavlar kişiliğimin fay hatlarından geçerek yüzümdeki volkanlardan, yani gözlerimle dudaklarımdan fışkırıyordu. Standish ortadan kaybolduktan kısa bir süre sonra bir akşamüzeri Vina'yı önce Xenon'a sonra 54'e götürdüm. Ormus buralardan nefret ederdi, ben de bu sayede onu şüphelendirmeden Vina'ya kavalyelik edebiliyordum. Vina ise bu gece kulüplerine gitmeden duramıyordu, bu bir tür bağımlılıktan farksızdı, hem zaten Vina başkalarının ne düşündüğünü asla önemsemiyordu. Siyah bir elbise giymişti, ama yas giysisine benzemiyordu, yas elbisesi olabilecek kadar kumaş yoktu üzerinde. Her neyse, 54'te saçları yağlı bir herif, Mull ortadan kaybolalı çok olmadı, aceleniz neydi diyerek güya espri yaptı... Neyse ne, boşver. Vina beni son anda geri çekti. Bunun erkek öfkesi, yani cinsiyetle ilgili bir durum olduğunu söyledi, *çünkü kontrolünü kaybediyorsun*. Tabii bunu söylerken bütün erkekleri kastediyordu. O an bana öyle ilgisiz şeylerden bahsediyormuş gibi geldi ki nasıl karşılık vereceğimi bilemediğimden Ormus hakkında ileri geri konuşmaya başladım. Şu öteki dünyayla ilgili şarkılar, diye bağırdım gürültülü ortamda sesimi duyurabilmek için, ne yaptığını sanıyor, insanlara

1. Elektrik alanına dayalı aygıtlarla canlılardan yayılan biyolojik ışınımları fotografik olarak saptamayı amaçlayan fotoğrafçılık tekniği. (Ç.N.)

bir tür cennet falan mı vaat ediyor. Bu beni delirtiyor, dedim, çünkü şarkı sözlerinin alt anlamlarında bile tek söylediği şey bunun daha iyi değil, farklı olduğu, oysa gençlerin duyduğu bu değil. Zaten şarkı sözlerini kim tam olarak anlıyor ki, bunu sen söylemedin mi? Şu siktir olası Yeni Depremci şapşalların ne demek istediğini anladıklarını mı sanıyorsun? Onların derdi kıyamet, sonun gelmesi için dua ediyorlar, *dies irae* yani mahşer günü gelsin diye bekliyorlar, çünkü o zaman o lanet olası diğer dünyayı görecekler. Bu siktir olası duruma katlanamıyorum. Lütfen buna bir son verin.

Bana haberi işte o zaman verdi. Yapıyoruz, diye bağırdı. Evleniyoruz. Umarım o zamana kadar sakinleşirsin de düğüne gelirsin.

Müzik durduğundan bunu aniden çöken sessizliğe karşı bağırarak söyledi. Şaşırtıcı bir açıklamaydı. Gece kulübündeki herkes alkışlamaya başlayınca Vina sırıtıp onları selamladı. Sonunda başka seçeneğim kalmadığından ben de alkışladım.

Müzik dünyasında beklenmedik bir şey oluyordu, yeni gruplar başarısız olmaya başladı, hızlı çıkış yapan gruplar ışıltılarını yitirince gençler daha eski gruplara döndü. Sanki insan ırkı günümüzde yaşanan evrime sırtını dönerek geçmişte kalan dinozorları saygıyla selamlamaya hazırlanıyordu. Bu bir bakıma utanç verici olsa da yaşlı olmak bir avantaja dönüşmeye başlamıştı. Ormus Cama kırk dört yaşındaydı ve bu da onun lehineydi. Müzikle aynı yaşta, diye tekrarlıyordu insanlar tıpkı bir mantra gibi, ya da gerçekten bir anlam ifade ediyormuşçasına müzikle aynı yaşta, sanki müzik zamanın olduğu kadar uzamın da sınırlarını aşmıyormuş gibi. Müzikle aynı yaşta olmak bir anda her şeyi bilmek anlamına gel-

meye başlamıştı, tıpkı eski Delta Blues Kardeşler ya da Kadim Âdem gibi. Artık bilgelik para ediyordu ve Ormus'ta münzevinin, Delfi kâhininin, ya da of, ne bileyim işte Beach Boys'tan Brian Wilson'ın bilgeliğine sahipti. Üstelik Ormus bunun yanı sıra, plak satın alan kitlenin gözünde ne Delfi'de ne de California sörfçüsünde olmayan bir şeye sahipti: yani Doğu'nun bilgeliğine.

VTO'nun yeni bir hit albümü vardı, hem de ne albüm, müzikal bir lokomotif, karnaval gibi bir ikili albüm, *Doktor Aşk ve Asıl Felaket*. Bu Ormus'un sevdiği bir tabirdi, nerede duyduğunu ya da okuduğunu bilmiyordu ama bir şekilde aklında yer etmişti. Müziğin ya tıpkı İlham Perisi'nin başından koparılan gümüş bir saç teli gibi hiçbir şeyle ya da olabilecek her şey, *tutti tutti*, hayat, evlilik, öteki dünyalar, depremler, belirsizlikler, uyarılar, anlaşmazlıklar, yolculuklar, rüyalar, aşk, her ne varsa, olan biten her şeyle, Asıl Felaket'le ile ilgili olacağını söylerdi. İşte yeni albüm de tüm bunların zengin bir mozaiğiydi: aşk şarkıları ve feryatlar, insanın kalbini durduran gazeller ve kıyamet alametleri. Başarısız olması mümkün değildi.

Albüm kapağında Ormus ve Vina'nın üzerlerinde yalnızca incir yaprakları ve güneş gözlükleriyle klasik çıplak heykeller gibi poz verdikleri bir fotoğraf vardı. Tıpkı efsanevi âşıklar Cupid ve Psykhe, Orpheus ve Eurydike, Venüs ve Adonis gibi. Ya da daha modern bir çift. Ormus Doktor Aşk, Vina ise Asıl Felaket. Sonrasında, Paul McCartney'nin ölümünü *Abbey Road* albümünün kapağındaki fotoğrafta yaya geçidinden geçmekte olan grup üyeleri arasında tek çıplak ayaklı olmasına bağlayan, pikap iğnesini *Sgt. Pepper* plağının kayıtsız bölümüne yerleştirip pikabı elinizle saatin ters yönünde döndürdüğünüzde John Lennon'ın ısrarla *Seni Süpermen gibi düzerim*, diye bağırdığını duyabileceğinizi iddia eden kimseler ta-

rafından bu plak kapağının da bir ölüm kehaneti olduğu yolunda görüşler dile getirildi. Zaman zaman popüler müzik dünyası yalnızca sorunlu insanlardan –hayranlar kadar sanatçılar da– ibaretmiş gibi görünüyordu.

Vina ve Ormus en sonunda yalnızca birbirlerine âşık olmalarına izin verebiliyorlardı, çiçek açan mutluluklarıysa başlarına gelmiş en iyi şeydi. Evlenmelerinden kısa bir süre sonra hislerini açıklayabilmek için dünya basınına tam sayfa reklam verdiler: bu fikir Vina'nın olmalıydı. Reklam metninin tamamı da onun kaleminden çıkmış gibiydi. Dünyaya yaptıkları açıklamada: rüyalar aracılığıyla birbirlerini tam anlamıyla sevip güvenmeyi öğrendiklerini belirttiler. Her ikisi de bir diğerinin hayalini kuruyordu *ve aslında rüyalar aynıydı. Aslında gerçek hayatta da farkına varmadan kendi bedenlerimizden ayrılıp diğerinin rüyasına giriyorduk. Ruhlarımız sevişirken uyanık olan bedenlerimize nasıl güvenileceğini öğretiyorlardı.*

İşte böylelikle gördükleri sarhoş edici rüyalar sayesinde on sene geçmişti, ben durumu bu şekilde algılıyordum. Ne var ki sevginin ve *aşkın sesi olan* müziğin gücüne dair artık daha afili düşünceleri vardı.

Aşk gerçeklik kademeleri arasındaki ilişkidir.

Aşk denge oluşturur ve sanatın hâkimidir. Bizler sanatçı olarak sanatımızla bir tür âşık olma haline ulaşmaya çalışırız.

Aşk karmaşaya düzen, anlamsızlığa anlam katma çabasıdır.

Yaratıcıdır, çift kişiliklidir ve her şeyin anahtarını içinde barındırır.

Evrende aşk vardır.

Aşk doğa kanunlarından önce var olmuştur ve onlardan çok daha kudretlidir.

Aşk bizi bedenlerimizin sınırlarının ötesine ulaştırıp irademizi özgürleştirir.

İnsanoğlunun hemcinslerine olan aşkını dile getiriyoruz.

Aşkın yaradılışa önayak olan kozmik bir güç olduğunu söylüyoruz.

Sürekli olarak dönüşüyor ve devamlı sabit duruyoruz. Müzik dünyalarımız arasında bir köprüdür. Müzik özgür kılar ve bir araya getirir.

Aklımızı anlayışın da ötesinde güzellik ve mutluluk dolu bir gelecek hayaline ulaştırabilecek aşk çılgınlığıyla doluyuz.

Şarkılar aşkın büyüleridir. Gündelik sihirlerdir. Sirenlerin şarkısı erkekleri ölüme götürdü. Kalipso'nun şarkısı Odysseus'un yanı başında kalmasını sağladı. Hiçbir erkek Afrodit'in ya da onun şarkı söyleyen cadısı Persuasion'un şarkısına karşı koyamaz.

Şarkılar bizi afsunlayarak acımızı alır.

Tutku dolu bizler için tüm uyuşturuculardan bile daha tatlı şarkılarımız hep olsun.

Aşk uyumdur. Uyum aşktır.

(Bu plağı dostumuz ve kurtarıcımız olan aşk dolu korsan Mullens Standish'in anısına adıyoruz. Kurukafalı korsan bayrağın hep dalgalansın.)

Asıl sevişmeleri müzikti. Vina'nın çalçene tavırlarıyla ilgili çok şey yazılıp çizildi, benim duymak istediğimse o bir türlü kapanmayan çenesini şarkı söylerken ciğerleri ve beyniyle birlikte nasıl kullandığı. Yüzyılın sesi hakkında söylenenleri duymak istiyorum. Kemancıların –Heifetz, Menuhin, Grappelli– filmlerini izleyerek sesini nasıl daha iyi kullanmayı başardığını ve nasıl olup da yaylı çalgıların ortaya çıkardığı kesintisiz (Vina buna aralıksız diş gibi diyordu) ses gibi şarkı söyleyebildiğini öğrenmek istiyorum. Bir keman gibi şarkı söylemek. O meşhur akıcılığını kazanabilmek için nefesli çalgı virtüözlerini ince-

leyip spor salonundaki havuza saatlerce dalarak ciğerlerini geliştirdiğini duymak istiyorum. Sonra öylece ayağa kalkıp (eski kötü günlerde) eline bir şişe viski alarak kendini kaybettiğinde sanki dünyaya da bu şekilde gelmiş gibi görünürdü. Sanatı gizleyen sanat: dünyadaki en gösterişli rock yıldızı sanatsal gizlilik felsefesine bağlıydı. Nasıl yaptığını sakın kimseye gösterme, buna inanırdı. Bir keresinde bana şöyle demişti: Bunu nasıl yaptığımı neden öğrenmek istiyorlar ki? Bu onları ilgilendirmez. Bunu yapmak benim işim, onların işiyse alkışlamak.

Atomu ayıran Oppenheimer kendi buluşu olan bombanın gücünü fark edince *Bhagavadgita*'dan alıntı yaptı. *Ben Ölüm oldum. Dünyaların Yok Edicisi.* Parçalanabilen malzemelerin birleşmesinden olma Ölüm'ün büyülü mantarı. Ormus ile Vina'nın evliliğiyle Vina'nın zamansız ölümü arasında geçen sekiz yılda, özellikle VTO'nun iki lider üyesinin sürekli olarak paramparça olmanın eşiğinde yaşayan son derece dengesiz kişilikler olduklarını ve süper zengin birer rock yıldızı olmasalar tımarhaneyi çoktan boylamış olacaklarını söyleyen bir zamanların VTO hayranlarından Rémy Auxerre ve Marco Sangria'nın sesleri gibi bazı sert, çatallı sesler yükseldi. Bense yalnızca parçalanabilecek olsalar da en azından birleşmeleriyle ortaya çıkan enerjinin –aşkın Manhattan Projesi– karanlıktan çok aydınlık ve acıdan ziyade keyif veren Yok Edici Ölüm'ün değil, Yaratıcı Hayat'ın bir parçası olduğunu söylüyorum.

Bunları yazarken dişlerimi nasıl sıktığımı tahmin etmelisiniz.

Aşk onları karşı konulmaz ve unutulmaz kılıyordu. Müzisyen ve insan olarak bekleyişin bitmesi ve tamamına ermenin verdiği rahatlık, kelime oyununun kusuruna bakmayın ama onları tamamlamıştı. Bir yere ışıl ışıl parlayarak el ele girdiklerinde insanlar hayranlık içinde ses-

sizleşiyorlardı. Aşk onları mükemmelleştirmişti. Ve dağıtacak çok şeyleri vardı. Uzun zaman boyunca ket vurulmuş olan mutlulukları sel gibi taşarak yakınlarındaki herkesi sarıyor, yabancıları hiç beklemedikleri bir mutlulukta boğuyordu. Sahne gösterileri tamamen yenilenmişti. Ormus artık yüzünü seyircilere dönmüştü. Bacakları iyice açık, elinde parlayan altın rengindeki gitarı, uzun, ince bedeni, uzun süren bekleyişiyle geç gelen zaferi adına dikilmiş bir anıtı andıran yüzü ve kişiliğini iyice güçlendirip ona korsanvari bir hava katan altın sarısı göz bandıyla müziğin tehlikeleriyle gerçekliğinin yanı sıra, altında yatan umudu da temsil ediyordu. Ne yazık ki zarar görmüş, uğuldayıp duran kulakları yüzünden grubun yüksek desibelli müziğine karşı bir korumaya gereksinim duyduğundan, ona içinde klima ve ağlayan gitarından çıkan sesleri kontrol etmesini sağlayan pedallar olan ses yalıtımlı camdan bir kutu yaptırıldı. Sahnenin tam ortasına yerleştirilen bu ışıltılı kutu uzay operalarından ya da peri masallarından fırlamışa benziyordu ve bir zamanlar elden geçirilen bir seradaki cam tabutta koma halinde yatmış olan Ormus Cama bu kez bir başka cam kutunun içinde tamamen bilinçli bir şekilde şarkı söyleyip gitar çalıyordu.

Ormus camdan kutusunda öylece ayakta dururken Vina atlayıp zıplıyor, sıçrayıp dönüyordu, süper zinde, süper hareketli Vina hem işleri hallediyor, hem de kendi başının çaresine bakıyordu. Eğer Ormus Varoluş ise Vina Varlık'tı ve grubun ritim bölümü onlara bir dizi değişmez tempo sunuyordu; davullar mesajlarını göklere iletiyordu.

Ve Ormus –belki de dikkatleri kendisine zorla yüklenen durağan rolden uzaklaştırmak için– Bollywood müzikallerinin efsanevi bayağılığına dönüp konserler için muhteşem gösteriler, abartılı hünerler planlayarak

kalbinde hâlâ Bombaylı bir oğlan çocuğu yattığını gösteriyordu. Evet, gösteri zamanı; bilimkurgusal distopyalar, hayal ürünü ejder dünyaları, göbek deliklerinde yapay elmaslar olan harem şalvarlı bir sürü dansöz, şişme Baron Samediler tarafından sıkılan kara büyülü alev halkaları ve günümüzde artık stadyumlarda düzenlenen rock konserlerinin vazgeçilmezi olan fakat o günlerde insanları Bob Dylan'ın elektrogitar kullanmaya başlaması kadar çok şaşırtan çoklu ekran video gösterimleri. (Bir zamanlar yalnızca gitarı prize takarak elde edilen etkiyi sağlamak için artık bir askerî operasyon gerekiyor. Artık daha masum olduğumuz günlerdeki kadar kolay şaşırtılamıyoruz.)

Bunca şovmenlik ve gösteri VTO'nun hayran kitlesinin artmasını sağladı. Şöhretin, şöhret dışında her şeyin anlamını yitirdiği bir evresine girdiler. Camamanya, Vinamanya tam gaz ilerliyordu, ama eski eleştirmenlerden bazıları onları takip etmedi. Sangria ve Auxerre VTO'yu eski hayranlarına ihanet etmekle, onları satmakla suçladılar. Esin yerine pisin, aydınlanma yerine sahneyi aydınlatma, heves yerine hırs diye yazdı grubu dünyadaki en büyük balonlu çiklet olmakla suçlayan Marco Sangria. Ah şu altın göz bantlı, koca cam tıkaçlı Ormus, diye çıkıştı Sangria: niye kafanı sikindirik bir torbaya sokmuyorsun ki?

Daha sonra Vina ve Ormus "politikleşip" Dünyayı Salla adında hayır konserleri düzenleyerek dünya liderleriyle buluşup onlardan küresel açlığa bir son vermek için harekete geçmelerini istediklerinde, Afrika'daki uluslararası petrol şirketlerinin kinizmini protesto ettiklerinde, Üçüncü Dünya Ülkeleri için borç yardımı talep ettiklerinde, nükleer işleme fabrikalarındaki sağlığa aykırı uygulamalara karşı çıktıklarında, Amerika'daki derin devletin ahtapotunkileri andıran kollarıyla gitgide kişile-

rin özel hayatına daha çok karışmaya başladığını belgelerle kanıtladıklarında, Çin'deki insan hakları ihlallerine dikkat çektiklerinde, vejetaryenlerin mesajlarını yaymaya çalıştıklarında onları yüzeysel olmakla suçlayan eleştirmenler bu kez onları gösteriş yaptıkları, oyun parklarından çıkıp yetişkinlerin işlerine burunlarını soktukları için azarlamaya başladılar.

Ormus Cama'nın bir tür kıyametin, dünyanın değişken ve birbiriyle uyumsuz halleri arasında bilimkurgusal bir çarpışmanın kaçınılmaz olduğuna dair duyduğu korkuyu halka açıkladığı ikinci tam sayfa gazete reklamı, *Asıl Felaket Nedir?*, bardağı taşıran son damla oldu.

Dünyanın bir tür oyuncak olarak elinize tutuşturulması hoş olsa gerek, diye yazdı Rémy Auxerre. Ama bu durumda insan dünyanın en büyük oyunlarını oynayacak belli bir yeteneğe sahip olmalı. Dünyanın koca bir sahneye dönüşmesi de büyük bir ayrıcalıktır, diye ekledi. Ancak dünya sahnesinde birkaç kahramana karşılık sayısız çalçene ahmak vardır.

Bir bakıma gerçek olmaktan çıkmışlardı. Auxerre ve Sangria'ya göre insanların gereksinim ve eğilimlerine göre çözümlenerek içinde bulundukları dönemin gerçek özgürlükten yoksun bir nevi simgesi haline gelmişlerdi. En temel inancı, yirminci yüzyıl gerçekliğinin gizli bir gerçeklik, tarihininse sahte İsalar ve toplumdan dışlanmışların gizli tarihi olduğuna dair taşıdığı inanç olan Marco Sangria, VTO fenomeninin artık çok tek boyutlu bir şekilde *ortada*, çok bayağı bir şekilde *görünür* olduğunu açıkladı. Bu nedenle başarıları da kültürün bayağılığı ve tek boyutluluğunun bir metaforuydu. Kendi hayranlarına verilen bir dersti. Irksal ve kültürel karışımın, *ruhun Melezleştirilmesinin* yılmaz savunucusu olan Martinikli Auxerre, Ormus ve Vina'nın --Vina, onursal Panter üyesi!– yaşadıkları çevreden ayrıldıklarını, hatta Tom-

masocu olduklarını ifşa etmeyi görev edindi. Uzun süren araştırmaların ardından Ormus'un aile geçmişini ortaya döken bin sayfalık ağır bir eleştiri yayımladı, Sir Darius Xerxes Cama'nın sömürgecilik yanlısı İngiliz hayranlığı ve diploma sahtekârlığı, Ardaviraf'ın başından yaralanması, seri katil Cyrus, Thames kıyısında İngiliz hanımefendisi rolü oynayan Spenta; bu çalışmaya Vina'nın aile geçmişi de dahildi, intihar eden katil annesi, zenci çocukların binmesinin yasak olduğu okul otobüslerine binme "isteği" vs. vs. Bu çalışma sayesinde Marion Egiptus'un büyüttüğü kızı tarafından telefonla dahi aranmadan "yoksulluk içinde öldüğünü" öğrendik, ancak ne Vina'nın gençliğinde Chickaboom, N.Y.'da çektiği sıkıntılara ne de yıllar boyunca Marion'un hastane masraflarını ödediğine dair bir bilgi vardı. Bu araştırma sayesinde aynı zamanda Vina'nın babasının, yani gözden düşmüş avukat ve eski kasap Shetty'nin yıllar önce iflas ettiğini açıkladığını ve şimdi Miami'nin kenar mahallelerinden birinde zorlu bir hayat süren bir berduş, bir dilenci olduğunu öğrendik. *Bunlar ne aşağılık insanlar böyle*, diye yazıyordu Auxerre, *yalnızca birbirlerini sevip ailelerini, kendi akrabalarını küçümseyerek reddeden yüce âşıklar?*

Geçmişe gömülmüş iskeletlerden yalnızca biri kamuoyunun önünde iskelet dansı yapmaya çıkarılmamıştı.

Evlenmelerinden bir yıl bir gün sonra Vina benim yatağıma geri dönmüştü. Sık sık gelmiyor, uzun süre de kalmıyordu, ama geri dönmüştü. Bana geri dönmüştü.

Bu zehir zemberek yazıların neden fiyaskoyla sonuçlandığını söyleyeyim, diye mırıldandı Vina kollarımda. Çünkü âşıkları herkes sever. Ben bir âşığım; herkes beni sever.

O halde burada ne arıyorsun, diye sordum.

Şu Amos dansı işte, diye yanıtladı. Eğer bilmeceyi çözmek istiyorsan çerçevenin dışına çıkmalısın.

Ama bu yalnızca zekice verilmiş bir yanıttı. Bu sorunun başka yanıtları da vardı. Bunlardan biri de Vina'nın beni kurtarmak istemesiydi. Hayatına bir baksana Rai, nereye gittiğine, ne yaptığına bir baksana. Kameranı alıp insan ırkının lağım çukuruna dalıyorsun, yani hepimizin boktan farksız olduğumuzu düşünüyor olmalısın. Sonra eve, tahta göğüslü, donsuz, elbise askılarından farksız kızlarla dönüyorsun, bu da bir gelişme sayılmaz, öyle değil mi? O kızlar ağızlarını yalnızca tek bir şey için açar, siktir olası yemekleri ya da konuşmayı kastetmiyorum. Şu zavallı hayatına bir baksana. Bir zamanlar sevdiğin bir kız vardı, hani şu terk ettiğin, adı neydi. (Adını biliyordu. Bu azarlar artık bir alışkanlık haline gelmişti. Adını benim söylememi istiyordu.) Anita, dedim. Anita Dharkar. O Hindistan'da kalmayı tercih etti.

Gelmek ister misin diye sordun mu ki, diye çıkıştı Vina. Sorduysan bile doğru dürüst sormamışsındır, çünkü içten değildin. Şimdi sana hayatınla ilgili bir şey söyleyeceğim. Hayatın bombok. Ormus'a tahmininden de çok benziyorsun, tek farkınız o tertemiz ve ışık saçıyorken sen pislik ve karanlıksın. Bulabileceğimizin en iyisi sensen hepimiz şimdiden vazgeçmeliyiz.

Teşekkürler Vina, ben de seni seviyorum, diye mırıldanırken göründüğümden daha çok sarsılmıştım.

Yine de seninleyken bir şeyin parçasıymışsın gibi hissediyorum, bir tür hayat akışının, diyerek devam etti. Sanırım hepimiz yalnızca daha büyük bir nehrin kollarından ibaretiz ve ne kadar çamurlu ya da zehirli olursak olalım yine de o büyük akıntının, o coşkun ve cömert suyun varlığını hissedebiliriz. Ben yaşam ve ölüm meselesinden bahsediyorum Rai. Sen dinsizsin, ölümden sonra yaşam olmadığını sanıyorsun, ama ben sana

şu anda tam da burada bir şeyin parçası olduğunu söylüyorum ve o parçası olduğun şey her neyse çok güzel ve tek başına senden çok daha iyi bir şey, ama sen sadece akıntıya kapılmış gidiyorsun, nehrinin adını bile bilmiyorsun.

Kes şunu, dedim, bugün çarşamba ve çarşamba günleri ben çöpleri boşaltırım.

Mistik yönüne karşı ilgisizliğimin onu rahatsız ettiğini düşünüyordum, bu direnişi kırmaya ihtiyacı vardı ve hiç durmadan geri dönmesini sağlayan şeylerden biri de buydu. Ama sonuç olarak sıradan fiziksel olaylar, yani erkek-kadın ilişkileri oldukça ilkeldir. Birlikte iyiydik, hikâyenin sonu. Artık evli bir yaşlı kadın olmasına rağmen ben böyle olmaması gerektiğini düşünmesine olanak sağlıyordum. Hiçbir şey talep etmiyor, ama ona ihtiyaç duyduğu şeyi sağlıyordum. Benim yanımda yeniden bekârdı. Özgürdü.

Ah, bir şey daha var: Gerçek aşkı Ormus onu korkutmaya başlamıştı.

VTO'nun Sangria-Auxerre saldırısı karşısında kazandığı zafer konusundaysa tamamen haklıydı. O günlerde başı kadınların çektiği gruplarla müzik dünyasında solo kariyer yapan kadınların sayısı daha fazlaydı. Bazıları sinirliydi, çünkü erkekler ve aşk onlara iyi davranmamıştı, çoğunun yeme bozuklukları vardı, geri kalanıysa çocukken yaşadıkları olaylar nedeniyle dengesizleşmişti, *dokun bana baba dokunma, sarıl bana anne sarılma, sev beni baba rahat bırak beni, sev beni anne yalnız bırak beni. Çok şey hatırladığımı biliyorsun. Bu yüzden Şefkatli Dokunuşlarınla nasıl başa çıkacağımı bilemiyorum*. Yine de aralarında nabza göre şerbet veren boş bakışlı süper *cool* olanlar da vardı. Marco Sangria'nın aynı zamanda etkili bir eleştirmen olan öfkeli kız kardeşi Madonna daha o yıllarda tek önemli olan şeyin cinsiyet

ve beden olduğunu söylüyordu. Bir zamanlar Crystals grubu bir şarkılarında, *bana vurdu ve ben mutluyum*, demişlerdi. Şimdiyse durum değişip *bana vurursan o siktir olası çeneni kırarım*, halini almıştı. (Elbette ki bu bir gelişmeydi.)

Bunca acının ortasında Vina eşi olmayan bir şekilde salt mutluluktan şarkı söylüyormuş gibi görünüyordu – ve *sahiden* öyleydi. Ormus'un en karamsar şarkılarını söylerken yalnızca bu gerçek bile kendimizi iyi hissetmemize yetiyordu. Şarkı söylerkenki mutluluğu bize üstesinden gelemeyeceğimiz hiçbir şey, aşamayacağımız kadar derin bir nehir ya da tırmanamayacağımız kadar yüksek bir dağ olmadığını gösteriyordu. Bu Vina'yı dünyanın sevgilisi haline getiriyordu.

(Bu kez "biz" ve "bizim" kelimelerini kullanarak benim de ön sıra hayranları kadar çılgınca katıldığım ve kesinlikle parçası olduğum bir topluluktan bahsediyorum.)

VTO artık Vina'nın grubuymuş gibi görülmeye başladı. Ormus albümlerin prodüktörlüğünü yapıyor, tasarım ekibiyle birlikte sahne gösterileri hazırlıyor, şarkıları yazıyor ve sahnede rock müziğin Olimposu'ndan inmiş eciş bücüş bir tanrı gibi görünüyordu, ama cam bir kutunun içinde olması onu kitlelerden uzaklaştırıp soyutlaştırıyordu. Rüyalarımızın ve tutkulu hayallerimizin nesnesi olacağı yerde gitgide bir düşünce, animatronik[1] bir özel efekt haline geliyordu. Aynı zamanda tam bir kontrol manyağı olduğunun farkındaydık. On yıl süren o bekleyiş doğal değildi. Dillere destan tekeşliliğiyle aşırı kararlılığının baskıcı ve yadsınamayacak kadar sert bir yanı vardı. Vina'nın bu denli sahiplenici bir aşka nasıl

1. Animasyon ve özel efekt kelimelerinin birleştirilmesiyle elde edilen bir kelime. (Ç.N.)

tepki verebileceğinin farkındaydık. Onu bu kadar çok sevip böylesine bir hayranlık beslemesine rağmen soluk alabilmek için ondan kaçabileceğini biliyorduk.

Yani bizim için her şey esasen Vina'dan ibaretti, Grubun Sesi Vina, sahnede hiç durmadan hareket ederek sanki Ormie, bebeğim, Ormie, tek erkeğim, seni seviyorum sevgilim ama beni zincirleyemezsin, demek istiyor gibiydi. Benimle evlenebilirsin ama beni tutamazsın; ben kaygısız bir ruhsam sen de şişedeki cinsin. İpler senin elinde olabilir ama ben de ip cambazıyımdır. Evet, asıl istediğimiz Vina'ydı, korkunç bir çocukluk geçirmiş olmasına rağmen verdiği milyonlarca röportajda bunu dile getirerek sızlanıp durmak yerine önemsemeyip omuz silken Vina, onu anlamamızı isteyip beklemeden bize kürtajlarını ve bir türlü çocuk sahibi olamayışını ve tüm bunların sonrasında çektiği acıları anlatıp sevgimizi kazanan Vina; turneye çıktığında yanında hem Mary Daly'nin hem de Enid Blyton'ın kitaplarını taşıyan Vina, binlerce gelip geçici hayranın yanı sıra bir o kadar da müridi olan ve gelecek dönemde başkan seçilecek adamın karşısına geçip isminin apışarası kılından geliyor olmasının nasıl bir duygu olduğunu soran Vina.

Şimdi size bu uzun destan boyunca yeterince ifade etmediğim bir şey anlatacağım: Vina'yla ilgili sorun şuydu, onun yedek sevgilisi olmak, maç boyunca yedek kulübesinde oturup bir iki dakikalığına oyuna girmek, bu benim için zordu. Hayal gücümün aşırıya kaçması için çok fazla zaman ve fırsat vardı. Sık sık seviştiklerini hayal ederdim, hem de bunu öyle yoğun bir *Kama Sutra* çeşitliliğinde yapardım ki sıkıntıdan kurdeşen olurdum. Sahiden olurdum: sıcaktan mı yoksa sinirden mi bilemem. Yalnızca uzak ülkelerde çıkan bir savaş, Texas'tan

gelen uçaktan inen taze modeller ya da buz gibi bir duş ateşimi düşürüp kalp atışlarımı normale döndürürdü.

Kendimi Ormus ile evliliklerinin uzun sürmeyeceğine inandırmaya çalıştım. Bana Ormus'la bir anlaşmaya vardıklarını, duygusuz ve aleni bir şekilde *kaçamak* yapmadığı sürece Ormus'un durumu görmezden geleceğini ya da en azından göz bandıyla bakarak değerlendireceğini söylediğinde sımsıcak bir mutluluk hissettim, çünkü hayatında bana yer açabilmek için büyük riskler almıştı. Daha sonraları, duşta, yokluğu dayanılmaz bir hal aldığında, Ormus'a on yıl süren yemini boyunca yaptıklarını sabunlu ellerimle kendi kendime yaparken tepkilerimin gitgide daha karmaşık bir hal almaya başladığını hissettim. Evlilik anlaşmalarının bir maddesi haline geldiğimi düşünmeye başlamıştım. Birleşmelerine dahil olan bir sevişme partneri. Bu da beni sonsuza dek geri planda kalmaya mahkûm etti; sözleşmede böyle yazılıydı. Giderek artan öfkem tamamen bastırdığım bir gerçeğin ortaya çıkmasını sağladı: yani hâlâ onu tek başıma elde edebileceğime dair bir umut taşıdığımın.

Zaman zaman camdan kutusundaki münzevi Ormus'u aşağılamaya çalışırdım. Nasıl bir erkek Vina Apsara gibi bir varlık, öyle bir güzellik için yalnızca *mari complaisant* yani boynuzlu bir koca olmayı kabul ederdi ki? Aynam bunu şöyle yanıtladı: Peki nasıl bir erkek başka bir erkeğin masasındaki kırıntıları, yatağındaki boşlukları kabul eder? Romancı Graham Greene ile ilgili anlatılan ve muhtemelen doğru olmayan çirkin bir hikâyeye göre metresinin kocası, *Sessiz Amerikalı*'nın yazarının yaşadığı apartmanın tam karşısındaki kaldırıma geçerek ılık geceye doğru küfürler yağdırırmış: *Salaud!*[1]

1. (Fr.) Piç. (Ç.N.)

Crapaud![1] Söylentilere göre Greene'e bu durumla ilgili sorular yöneltildiğinde apartman dairesinin üst katlarda olması nedeniyle bu sesleri duyamayacağını ve dolayısıyla ne yazık ki bu anlatılanları ne yalanlayabileceğini ne de kabul edebileceğini söylermiş.

Salaud! Crapaud! Benim durumumda küfürler yağdırmak isteyen taraf bendim, yani Vina'nın metresi. Haki renkli foto muhabiri şapkamı takıp arka plana karışmak, ortadan kaybolmak yeteneğimle övünüp duran ben, çok geçmeden Vina'nın hikâyesindeki görünmezliğimden, en yoğun hislerimin kamuoyunun belleğinden silinivermiş olmasından tiksinti duymaya başladım. Ama Vina'yla birlikte kalabalığa karışıp insanların gözü önünde saklanmaya devam ettikçe dedikodular da azalmaya başladı. Birlikteliğimizin barizliği masumiyetinin kanıtıydı, evet, Ormus için bile. Ya da o durumu idare ediyordu.

Orwell yılında, yani 1984'te –muğlak sözlerden vazgeçip, o korkunç Gerçeklik ve Aşk Vaazlarının alaşağı edileceği zaman– bir gün artık bu duruma daha fazla dayanamayıp olayı açıklığa kavuşturabilmek adına apar topar Rhodopé Binası'na gittim. Elimde, Vina'nın fotoğraflarını içeren bir zarf vardı, tutku dolu saatlerin hemen ardından çektiğim çıplak fotoğraflar. İnsanlara güvenme ya da güvenilir olma konusunda bu denli sıkıntı çeken Vina böylesine tartışmalı fotoğrafları gizli tutacağıma dair bana güvenmişti; ama yine de güvensiz evliliğini benimle birlikte felekten çaldığı saatlere tercih ediyordu. Ve davranışının apaçık ortaya koyduğu gibi bana güvenmekle de büyük hata etmişti.

Sorun şu ki Ormus Cama bile bu fotoğrafların ortaya

1. (Fr.) Kara kurbağası. (Y.N.)

koyduğu gerçeği anlardı: yani yıllar boyunca sevgili eşiyle birlikte olduğumu. Silahını seçse iyi ederdi. Prusya kılıçları, beyzbol sopaları, şafak vakti Bethesda Çeşmesi'nde tabancalar, her şeye hazırdım. Hatta Vina'nın tabiriyle sona bile. Öfkeli bir şekilde Rhodopé'nin lobisine girince üniformalı kapı görevlisi tarafından durduruldum.

Bu, yetmişini çoktan geçmiş fakat on yaş daha genç gösteren Vina'nın babası, yani eski-avukat, eski-kasap Shetty'den başkası değildi. Dehşet verici hayatı onu etkilememişti. Dinç, hatta neşeli bir şekilde hayatın ona verdiği tüm cezaları kabullenip dimdik ayakta kalmıştı. Babasının içinde bulunduğu güç durumla ilgili gazetede çıkan yazının üzerine Vina onu bulmak için ufak çaplı bir ordu tutmuştu. Onu bulduklarındaysa o büyük kavuşma sahnesi için Florida'ya uçup ona istediği şeyi önermişti: emeklilik, belki Keys'te kendi evi ve elbette ki yüklü bir aylık, ama o tüm bunları reddetmişti. Ben işinin başında olmayı tercih edenlerdenim, demişti. Bana ölene kadar çalışabileceğim bir iş bul. İşte şimdi üniformasına bayıldığı bu yeni işinin başında yüzünden gülümsemesi eksik olmuyordu. Yazın serin, kışın sıcak, kentin en seçkin insanlarıyla selamlaşıyorum, dedi. Benim yaşımda olan ve benim sicilime sahip biri için umduğumdan çok daha iyi. Hindistan mı, unut gitsin. (Kusursuz telaffuzun altını çizen Hint dili eğitimi kaygısız Amerikan şivesiyle tuhaf bir tezat oluşturuyordu.) Hindistan hepimiz için bitti. Ben Manhattan'ı alayım.

Saldırgan öfkernle Kapıcı Shetty'nin vardiyasına denk gelebileceğim aklıma gelmemişti, ama işte oradaydı, zinde ve memnun etmeye hazır. Evet, Mr. Rai, efendim, nasıl gidiyor, ne dersiniz, nasıl yardımcı olabilirim?

Zarf elimde orada öylece dururken tüm kararlılığımı yitirmeye başladığımı hissettim. Yukarıya haber vereyim mi Mr. Rai? Asansöre binmek ister misiniz? Yoksa

Mr. Ormus'a ya da kızıma bir mektubunuz mu var, ben alabilirim, no problemo? Tabii ki de, bana bırakın, benim işim bu.

Boşverin, dedim binadan çıkarken. Ufak bir hata.

Keyifli bir şekilde el sallayıp arkamdan seslendi. Sizi şimdiden özledik Mr. Rai, gene gelin tamam mı, duydunuz mu?

Dışarıdan korkunç bir gürültü geldi; hurda müzisyenleri beliriverdi. Shetty'nin suratı asıldı. Yanımdan bir hışım geçip eviye, alışveriş arabası, çöp kutusu, el arabası, kovalar ve muhtemelen VTO'nun onuruna iki bozuk müzik aletini birleştirerek gisitar[1] adını verdikleri khimaira benzeri tuhaf, telli bir enstrüman çalan bir grup gencin üzerine yürüdü.

Bu da ne böyle, diye sordu Shetty. Nereden çıktınız böyle.

Biz Tokmak Grubu'yuz, dedi kırmızı gözlü, keçi sakallı bir genç, püskül-saçlı titrek kabilesinin lideri olduğunu belli ederek. (Bunlar yalnızca hurda müzisyeni değil, aynı zamanda hurda arayan müzisyenler, dedim kendi kendime.) Bu serenadı gökteki rock tanrılarına sunuyoruz, dedi. Çağımızın radikal belirsizliğinde çelişkili bir biçimde toplum için hiçbir değer taşımayan aletler kullanarak materyalizme övgüler düzüyoruz. Donut kültürünü kutluyoruz, tatlı ve güzel ama kalbinde koca bir delik var?

Benim bölgemden uzaklaşın, diye emretti Shetty. Hem de hemen.

New York kapıcılarıyla tartışılmaz. Tokmak Grubu itaatkâr bir şekilde toplanıp yavaş yavaş uzaklaştı. Sonra grubun lideri tıpkı Hırs Çağı'nın bir tanrısı gibi arkasına

1. Gitar ve sitar. (Ç.N.)

dönüp belli belirsiz titreyerek Shetty'ye kötü kötü baktı. Meşhur olunca bayım, yani acayip meşhur olunca buraya geri gelip bu siktir olası binayı satın alacağım ve işte o zaman kıçını kollasan iyi edersin, uyarmadı deme.

Benim tehdidimin, yani elimde taşıdığım zarfın da en az bu sözler kadar bomboş olduğunu anladım. Bunu yapamazdım. Hayatımdan çıkıp gitme riskini göze alamazdım. Ben de kendini umutsuzca kaptırmış bağımlısının tekiydim ve o da benim şeker kızımdı.

Aşk ve tutku söz konusu olduğunda Vina'nın tıpkı bir erkek gibi davrandığını düşündüm; çoğu erkek gibi her şeyin üstesinden gelebilecek, tüm kalbiyle severken aynı anda hiçbir suçluluk duymadan yahut herhangi bir ikileme düşmeden aşkına –gönülsüzce de olsa– ihanet edebilecekmiş gibi gösteriyordu kendini. Kendisine gösterilen ilgiyi bölmüyor da sanki herkese yetene dek çoğalıyordu. Biz, Ormus ve ben, onun kadınlarıydık: daldan dala konup duran şehvet tutkunu zampara kocasından ayrılamayan sadık eş Ormus ve yıllardır acı çektiği halde hâlâ ne koparabilirse onunla yetinmeye çalışan hafif meşrep metresi olan ben. Bu şekilde kulağa çok mantıklı geliyordu.

Vina'nın uzun parmaklı ellerini anımsıyorum, o çok sevdiği sebzeleri sanki pagan bir kültün rahibesiymiş de sadece tanrılara sunmaları gereken günlük adak kotasını doldurmaya çalışıyormuş gibi hızlı hızlı doğrayan ellerini. Bilgiye olan açlığını anımsıyorum, şöhreti ve güzelliği sayesinde tanıştığı bilgi yüklü insanlara (gazete ve televizyon patronları, Hollywood stüdyo yöneticileri, roket bilimciler, Morgan Guaranty ve D.C.'li ağır toplar) yapışıp kalmasını ve sanki hayatı bilgi edinmesine bağlıymışçasına bu kaynakları kullanmasını.

Vina çabuk öğrenirdi ve Mull Standish ortadan kaybolduğunda bir zamanlar kendisini ve Ormus'u Kontrat Cehennemi'ne mahkûm etmiş olan küstah tipten eser yoktu. Standish'in öğrencisi olarak, zekâlarına hak ettiklerinden çok daha abartılı bir hayranlık beslediği kodamanlar kadar dişli bir işkadını olmuştu. Tüm menkul kıymetleri, gayrimenkulleri, gitgide artan sanat koleksiyonunu, fırınları, Santa Barbara şarap imalathanesini ve inekleri idare ediyordu. Ormus'un dillere destan ekmek aşkı doğal olarak Standish'in bu sektöre girmesine yol açmıştı; şimdiyse Cama-somun markasının bütün ülkede aynı yüksek standarda sahip olmasını Vina sağlıyordu. Ekmek daha şimdiden güvenilir bir marka haline gelmişti; Vina Apsara ve Ormus Cama'nın bırakın California'daki en iyi bağcı, Birleşik Devletler'in kuzeyindeki en büyük mandıra çiftçileri olduğunu düşünen kişi sayısı az olmasına azdı, gelgelelim gerçek tam da buydu. Şarap imalathanesi başarılı olmuş ve Standish tarafından Singh malikânesinden edinilmiş olan kalabalık Holstein sürüsü iyice büyümüş, süt ve peynirleri aynı anda her yerde bulunabilir hale gelmişti. Keçilerden ineklere, dedi Vina bana. Görünüşe bakılırsa hayvanlar âleminden kopamıyorum.

Üstelik yalnızca vejetaryen olmakla yetinmeyip kendini sağlıklı beslenmeye adadığı bir dönemde. Şarap yok, süt ürünleri kesinlikle yok. Ara sıra keyif için bir avuç kurutulmuş Japon balığı yiyordu. Böyle bir ayrımı yapabilmiş olmasını hep ilginç buldum: yani her ne olursa olsun iş işti. Demek Mull Standish etkili bir öğretmendi.

Bu dönemde Vina dünyevi işlerle meşguldü, oysa Ormus'un felaket tutkusu onu daha düşünceli, içine kapanık ve tuhaf kılmıştı. Bu yüzden Yul Singh'in Tempe Limanı'ndaki malikânesi merhumun en uygun koşullarla ilk olarak VTO'ya teklif edilmesini belirten vasiyeti üzerine avukatları tarafından tıpkı inekler gibi ucuz bir

fiyata gruba satılmak istendiğinde, sağlam mali nedenlerin yanı sıra güçlü duygusal sebeplerden ötürü de teklifi kabul eden Vina oldu. (Bu da Yul'un öldükten sonra barış yapma yöntemiydi. Malikâneyi doğrudan olarak hediye gibi bırakarak onları küçük düşürmemişti. Bu yıllardır var olmayan bir dostluğun aslında var olduğunu doğrulamaktan başka bir şey olamazdı. Çok iyi düşünülmüş bir karardı. Bir saygı ifadesiydi.)

Singhleri işe almaya karar veren de Vina'ydı. Colchis'teki yeni yönetim hiçbir açıklama getirmeden onları işten çıkarıyordu ve iş arkadaşlarının haklarını aramak için VTO'nun ofisine gelen heyet Ormus ile Vina'nın ilk şoförü Will ile Ormus'un ilk göz bandını diken Tempe Limanı malikânesinin kahyası Clea'dan oluşuyordu. Siyah Valentino takımı ve güneş gözlüğü yerine kot pantolon ve beyaz bir gömlek giymiş olan Will'in aslında kem küm ederek konuşan bir delikanlı olduğu ortaya çıktı. Clea ise aynı Tempe'de olduğu gibi ufak tefek ve düzgün bir yaşlı kadındı. Bunlar kendilerini olağandışının dünyasında bulup ellerindeki tek kartla savaşmaya çalışan sıradan insanlardı. Yul'un gizli faaliyetlerine dair bazı dumanlar aldıklarını söylüyorlardı ve eski patronlarının suçlarından ötürü cezalandırıldıkları sonucunu çıkarmakta haksız sayılmazlardı. Tıpkı Dörtlü Suikastın ardından Hindistan'da katledilen masum Sihler –azınlığın davranışlarından dolayı acı çeken çoğunluk– gibi Colchis çalışanı Singhler de Amerikan pinpirikliğinin kurbanı olmuşlardı. Eğer Yul Singh teröristlere maddi destek sağladıysa, ona yapıştırılan bu etikete bağlı olarak yanında çalışan tüm Sihler de aynı şekilde etiketlenmişlerdi. Ama biz bu tür insanlar değiliz madam, dedi Clea basit bir gururla. Bizler hizmet etmek isteyen yetenekli kimseleriz ve sizden bu isteğimizi geri çevirmemenizi istiyoruz.

Bunun üzerine Vina hepsini birden oracıkta işe aldı.

1987 yılında Amos Voight öldü, Sam'in Haz Adası kapılarını sonsuza dek kapadı, bir dönemin sonu gelmiş gibiydi ve Ormus Cama dünya üzerindeki ellinci yılını tamamladı. Elli yaşına basmak Ormus'u fena etkilemişti. Rhodopé Binası'ndan dışarı çok nadiren ve kısa süreli çıkmaya başlamıştı, yine de Vina onu ara sıra yıldızı yeni parlayan grupları dinletmek üzere bir grup Singh'le birlikte kent merkezindeki konser salonlarına sürüklerdi. Bu konserler çoğu zaman onları hayal kırıklığına uğratmasına rağmen son zamanlarda dinledikleri dört İrlandalı gençten oluşan grup olası bir yeni başlayanlar grubu olarak onları etkilemişti. Fakat Müzik Dünyasına yaptıkları bu baskınların çoğu, her ne kadar olanaksız görünse de yalnızca eski düzenin silinip gitmeyi reddettiğini gözler önüne sermeye yarıyordu. Zaman değişmiyordu. Lennon, Dylan, Phil Ramone, Richards, tüm bu yaşlı adamlar hâlâ VTO ile birlikte birer devken Trex, Sigue Spangell, Karmadogma ve Glam gibileri yalnızca kısa süren birer parıltıdan ibaretti.

Yeni reddiyeci, yani tükürükler saçarak homurdanıp duran Runt[1] Grubu bile Ormus'un ilgisini çekmemiş, kısa skandallar ve ilgiyle dolu kısa süren bir dönemin ardından da fazla uzun sürmemişti. Nasıl sürebilirdi ki, Ormus omuz silkti, butikten devrim başlatamazsınız. Runt Grubu yeniden ortaya çıkan Antoinette Corinth, Tommy Gin ve kadının ortak çalışmasıydı, Ormus Cama onlara Üç Cadılar adını takmıştı. Sahiden de Londra'da Fulham Yolu'ndaki dükkânlarında yeni ve öfkeli bilim kurgusal kıyafet konseptini –naylon, kesik kumaşlar, köle tangaları, vücuda takılan metaller, onları yok etmek isteyen bıçak ustalarından kaçan android taklitlerin makyaj

1. (Ing.) Bücür, beberuhi. Az ilerdeki kelime oyunu için sözcüğün Türkçe karşılığı kullanıldı. (Y.N.)

ve tavırları– geliştirmiş ve koleksiyonlarını pazarlayabilmek için de bir rock grubu kurmuşlardı. Kaçınılmaz bir şekilde New York'ta ortaya çıkıp Londra sosyetesinde trendleri belirleyenler onlarmış gibi davranarak İngiliz karmaşası yaratmak üzere Manhattan'a gelmişlerdi. Antoinette'in ricası üzerine kadın, üzerinde daracık bir deri mini etek olduğu halde 44. Cadde'deki barı Daryl Hannah gibi ters taklalar atarak boydan boya kat etmişti. Antoinette ise tatlım, elbette ki donsuz, diye avazı çıktığı kadar bağırıp durmuştu. Biz onlara Bücürler ve Büzükler diyorduk. New York onlara sadece on beş dakika verdi ve sonra unuttu. Yeni dalganın sözde şok yaratacak ekibi olan Swindlers adlı grupları Amerikan *pudeur*'ü[1] karşısında başarısız olarak Chelsea Oteli'nin süitlerinden birinde birbirlerini –ve Corinth ile Gin'i– vurdular. Yalnızca devrimi sona erdiren kavgadan beş dakika önce odayı terk eden kadın kurtuldu. Yalnızca lastik ayakkabı ve siyah dantel çamaşırla lobide çığlık çığlığa koşup kentin karanlığına karıştı ve diğer giysilerini almak için bile geri dönmedi.

Kadının Tommy Gin'den oldum olası nefret ettiğini hatırladığımdan bu durumun silahlara başvurulmasında bir etkisi olup olamayacağını düşünüyordum. Fakat kadın sonsuza dek ortadan kaybolduğu için bu soru yanıtsız kaldı. Swindler grubunun şiddetle sonuçlanan aptallığının yeterli bir açıklama olduğu düşünüldü.

Ormus, Antoinette Corinth'in ölümüne neredeyse hiç tepki vermedi. Bu kadın büyük olasılıkla onu öldürmeye çalışmış, yıllarını elinden alan bir araba kazası geçirmesine neden olmuştu, ama Ormus yine de kin duymaktan çok uzaktı. Yaklaşan felaketi düşünüyordu.

1. (Fr.) Tevazu. (Y.N.)

Parkın görkemli manzarasına bakan Rhodopé Binası'nda evlenmişlerdi. Balayılarını da aynı özel evrenlerinde geçirip daha başka hiçbir şeye ihtiyaç duymadılar, ne Venedik ne Hatşepsut Tapınağı ne de güneşli bir ada. Ve evlendiği gecenin sabahında Ormus Cama uyanıp da solgun gözünü araladığında öteki dünyanın artık orada olmadığını fark etti. Koyu renk gözü dünyayı, yani Vina'nın yanı başında yattığı bu keyifli yeni dünyayı olduğu gibi görüyordu, kazada yaralanan (kazada *açılan*) diğer gözüyse belli belirsiz bir bulanıklıktan başka hiçbir şey görmüyordu. İkili görme yetisini kaybetmişti ve bir türlü geri kazanamıyordu.

Yıllar geçti ve öteki dünya dönmedi, Maria artık ziyaretine gelmiyordu ve zaman geçtikçe bu öteki dünyanın varlığından şüphe etmeye, onu bir hata, beyninin oynadığı bir oyun olarak görmeye başladı. Rüyadan mutluluğa uyanmak gibiydi.

Bir süre işi üstelemeyip öteki dünyayı hayal âleminde bırakmayı arzuladı. Kendini mutluluğa, uzun zamandır beklediği tamamlanmışlık ve mükemmelliğe bırakmak istedi: ne çekici ama! *Bir zamanlar kayıptım ama artık bulundum, kördüm ama artık görüyorum*. Yine de gerçek, onu rahatsız ediyor, bir türlü özgür bırakmıyordu. Bu gerçek, diyordu kendi kendine. Bana sırtını döndü, yüzünü sakladı ama var olan vardır.

Kayıp öteki dünya bir balinaya benzetilebilirse Ormus Cama da onun Ahab'ı olmuştu. Onu tıpkı bir delinin felaketini kovalaması gibi kovalıyordu. Uçak yolculuklarında pencereden dışarı bakarak gerçeklikteki yırtıkları görmeye çalışıyordu. Farklı renk kumaşlardan yapılmış göz bantları takmaya devam etti, çünkü onların gerekli olmadığını itiraf etmek aynı zamanda öteki dünyanın var olmadığını da kabullenmek anlamına gelirdi.

Müziği değişti. Seksenli yıllar boyunca VTO için

yaptığı çalışmaların yanı sıra hiçbir şekilde rock'n'roll kategorisine sokulamayacak, *Öteki Dünyanın Sesleri* adını verdiği uzun ve soyut parçalar bestelemişti. Carnegie Hall ile birlikte klasik müzik eğitimi almış bir grup müzisyeni kiraladı ve katlandığı onca sıkıntıya rağmen alaylara maruz kaldı, ama ısrarla devam etti ve birkaç kişi bu yeni çalışmalardan övgüyle söz etmeye başladı.

Öteki dünya gizli kalmaya devam ettikçe Ormus daha da korkmaya başladı.

Tıpkı Ahab gibi balinasının *dibe daldığını* biliyordu, yine de bu dev deniz memelisinin su yüzüne bir sonraki çıkışında yakınlarda olmak istiyordu. Balinalar akıl almaz bir hızla suyun derinliklerine dalabilirler. Orada, kopkoyu suyun derinlerinde bekledikten sonra hızla yukarı çıkıp dünyanın sonu geliyormuş gibi denizin yüzeyini delip geçerek gökyüzü krallığına çıkabilirler.

Ormus'un en büyük korkusu buydu. 1984 yılında düşüncelerini uluslararası basına açıklayınca anında rock'n'roll dünyasının çatlaklarından biri damgasını yedi.

Uzay ve zamanımızın kırılganlığını hissediyor olmam en büyük endişem, diye yazdı. *Gitgide inceldiğini hissediyorum. Belki de pili bitiyor, kaderi olan sona yaklaşıyor. Belki de bir kabuk gibi düşüverecek ve böylelikle öteki dünyanın o taş gibi gerçeği ortaya çıkarak onun yerini alacak.*

Belki de öteki dünya bir sonraki dünyadır, yani doğaüstü yahut ahret şeklinde değil de yalnızca bizim dünyamızdan sonra gelecek olan bir dünya gibi. (Ben hâlâ bilimsel bilgimiz arttığında bu gibi olayları batıl inançlara bağlamadan açıklayabileceğimize inanıyorum. Bu yalnızca gerçekliğin yeni bir biçimi.)

Belki de dünyamız bir başkasının sakat gözüne görünen bir hayalden ibarettir.

Ne söylediğimi bilmiyorum. Bir son, var oluşun sona erme tehlikesinin olduğunu biliyorum. Yaralı dünyamıza

güvenemeyeceğimizi biliyorum. Bizden saklanan, dibe dalan bir başka evren daha var. Yüzeye çıktığında bizi hiç var olmamışız gibi uçurup yok edebilir.

Balina gemisi Pequod'*un*[1] *güvertesinde balinanın son kez yüzeye çıkmasını bekliyoruz. Barışçıl biri olarak "Zıpkınların başına!" diye bağırmıyorum. Ama kendimizi sarsıntıya hazırlamalıyız diyorum.*

Melville'in anlattığı hikâyedeki geminin güvertesinde gerçekten de Macbeth'teki tekinsiz kız kardeşlerin rolünü, yani Ahab'ın ölümüne dair kehanetlerde bulunmayı üstlenmiş bir Parsi vardı. *Ne cenaze arabası ne de tabut senin olabilir*, demişti. Benim anlatmam gereken hikâyedeyse bu kehanet Ormus'a uymuyor. Ama Vina'ya cuk oturuyor.

Ishmael deyin bana.[2]

"Vina o korkutucu yeteneğine rağmen Ormus'un gitgide derinleşen takıntılarıyla nasıl başa çıkabileceğini bilmiyordu. Ben onun emniyet supabı, avuntusuydum. İnanır mısın, dedi çaresizlik içinde, benden Başkan'la görüşüp parkın bir dönümünü ineklerin otlamasına tahsis etmesi için ikna etmemi istiyor. Böylelikle depremler geldiğinde önceden haberimiz olacakmış. Herkes hiç durmadan müzik çalmalıymış ve büyük şehirlerin merkezlerinde her gün aşk festivalleri düzenlenmeliymiş, çünkü yalnızca müziğe güvenebilirmişiz ve bizi yalnızca müzik ve aşkın gücü kurtarabilirmiş.

O ve inek Ermintrude, dedim.

1. *Moby Dick* romanındaki balina gemisinin adı. (Ç.N.)
2. *Moby Dick*'in başlangıç cümlesi. (Y.N.)

Ne yapacağımı bilmiyorum, dedi Vina. Bu sikindirik durumda ne düşüneceğimi dahi bilmiyorum.

Çaresizliğini hatırlıyorum. O esnada kendi kendime söz verdiğimi hatırlıyorum, yapacağım son şey olsa bile bu evliliği bozacağım. Yapacağım son siktir olası şey bile olsa bu harika kadını özgür kılacağım.

Çağımızın evrensel korkuları olan kendinden şüphelenmeye ve varoluşsal belirsizlikle mücadele etmeye günbegün devam etti. Anlattığına göre bir zamanlar gençken annesi onu eyalet fuarına götürmüş. Orada değişik bir dönme dolaba binmişler, koltuklarının etrafı kafes gibi çevriliymiş ve dönme dolap dönüp dururken içinde oturduğunuz minik kapsülü tersyüz etmeye yarayan bir de kol varmış. Tabii ki de dilerseniz kolu kilitleyip normal şekilde binmek de mümkünmüş ama fare-dişli cüce çalışan onlara bununla ilgili en ufak bir şey söylemediğinden oldukları yerde dönüp durmaya başlayınca bir şeylerin dehşet verici bir şekilde ters gittiğini düşünerek öleceklerini sanmışlar. Dönüp duran kafeste çığlık çığlığa bağırarak geçirdikleri o beş dakika hâlâ Vina'nın rüyalarına giriyormuş. Artık çamaşır makinesinin içinde olmanın nasıl olduğunu biliyorum, diye dalga geçerdi, oysa anlattığı şey hiç de komik değildi. Ufacık dünyanızın kontrolünü yitirmekten, güvendiğiniz dağlara kar yağmasından bahsediyordu. Panikten ve insan varliğıyla tenin altındaki kafatasının kırılganlığından bahsediyordu. Delinin tekiyle evli olduğunu ve onu sevdiğini ve buna dayanamadığını ve neler olacağını, bu işin nasıl sonlanacağını bilmediğini söylüyordu. Ölümden korkuyordu: Ormus'un ya da kendisinin ölmesinden. Ölüm hep orada, dönme dolabın içinde, keçilerin ağılında. Yavaş yavaş dönmekte olan tavan pervanesine ağır bir şeyin asılı olduğu yatak odasında. Tıpkı gölgelerin arasında bekleyen bir paparazzi gibi. Gülümse tatlım. Azrail için gülümse. Ö*lüm* de.

Hatırlarsanız 1987 yılında, Wasque Sahili'ndeki Martha'nın Şarapevi'nde seks ve ölüm içeren eski bir skandalın su yüzüne çıkmasının ardından Demokrat Parti başkan adayı Gary Stanton adaylıktan çekilmişti. Özgünlük, belirleyicilik ve ulusal niteliklerin yok olmasına neden olacağından korkan Batı Avrupa'daki ufak ülkelerden birkaçı –Illyria, Arcadia, Midgard, Gramarye– ekonomik ve politik birleşmeye karşı oy kullanmışlardı. Sonrasında gözden düşerek tarihten silinen Kanadalı bir adam olimpiyatlarda 100 metre koşusunda birinci gelmişti. Bu koşuya dair tüm resmî fotoğraflar ve video kayıtları yalnızca ikinci, üçüncü ve dördüncü koşucular gözükecek şekilde bilgisayarla elden geçirilmişti. Hava koşullarının hiç beklenmedik bir şekilde kötüleştiği günler yaşandı –meteorolojik olarak kötü bir bölgede yaşayan Californialılar, bu durum için sokak ortasında öfkeli Orange County sakinleri tarafından dövülen İspanyol asıllı işçi Elvis Niño'yu suçluyorlardı– öte yandan uzun süredir devam eden *Nakit* adlı komedi dizisinin beyin takımı yaratıcılık sürecinde sıkıntı yaşadığından dünya para piyasalarında da ciddi sorunlar vardı.

Ama milyonlarca müzik hayranı için 1987 yılı VTO'nun son muhteşem yılı olarak hatırlanacak. (Her biri yerel müzik listelerinde bir numaraya çıkan sekseni aşkın şarkının bestecisi olan Angkor grubunun lideri bile Ormus ve Vina'yı kendisinin "1 Numaralı İlham Kaynağı" olarak göstererek Phnom Penh'de çalmaları için onları davet etti, ancak çok yoğun olduklarından bu daveti kabul edemediler.) Yaz sonunda Park'taki muazzam bedava Konser, bu yılın doruk noktası oldu. Sonrasında konser vermeyi bıraktılar – yani Ormus ortadan kaybolup ekmek pişirmek üzere eve döndü ve diğerleri de başka seçenekleri olmadığından bu kararını kabullenmek zorunda kaldılar.

Elveda VTO, diye yazdı Madonna Sangria. Sayende bir zamanlar kent ışıkları daha parlak, arabalar daha hızlı, aşk daha tatlıydı. Bir zamanlar sokaklarımızdaki şiddeti tıpkı bir Vermeer tablosu gibi aydınlatıp metropolümüzü ancak şarkı sözlerinde rastlanan bir rüyaya çevirdiniz. Ama çocuklar sonra lanet olası bir kediye bile vermeyeceğim çöplere döndünüz.

Vina Ormus'un tek taraflı *fiat*'ından, yani kararından hoşnut değildi –kırk üç yaşındaydı ve emekli olmaya hiç niyeti yoktu– ama dışarıya karşı kocasıyla büyük bir dayanışma içinde olduğu izlenimi vermeye devam etti. Benimle kaçması için onca ısrarıma rağmen erkeğinin yanında durup ona kulak veren herkese aşklarının eskisinden de güçlü olduğunu, kariyerlerinin çok yakında başlayacak olan bu yeni ve heyecan verici dönemini dört gözle beklediğini söyledi.

Diğer üç grup üyesi Camalarla tüm ilişkilerini kesip OTV adlı yeni bir grup kurduklarını açıkladılar, ne var ki özellikle Vina acımasız bir şekilde *Doktor Aşk ve Asıl Feraket* ile "canlı" performans albümleri de dahil olmak üzere diğer tüm albümlerde yeni kurulan grubun lideri olan Simone Bath adındaki ifadesiz sarışının çaldığı ritim gitar bölümlerinin Simone'un yetersiz performansı nedeniyle stüdyo gitaristleri tarafından yeni baştan çalındığını açıklamasının ardından, grup albüm satın alan kitle üzerinde hiçbir etki yaratamadı.

Bu arada benim için kırk yaşın tıpkı Ormus'un ellinci yaşı gibi büyük bir engel olduğu anlaşıldı. Vina'yı gitgide daha anlaşılmaz bir adama dönüşen partnerinden çekip almak için çaresizlik içinde aklıma gelen her şeyi denedim. Yine başlama Rai, derdi. Sana sıkıntı çekeyim diye gelmiyorum. Evden çıkmadan da yeterince sıkıntı

çekiyorum zaten. Mükemmel aşk buraya kadarmış diye düşünmeme rağmen çenemi kapayıp kendimi daha basit zevklere veriyordum. Artık bu zevkler de eskiden olduğu gibi çılgınca bir mutluluk uyandırmıyordu. Arka kapı görevlisinin işleyebileceği en büyük günahı işlemiş, hakkımdan ya da yeterli olandan fazlasını umut etmeye başlamıştım. Ön kapının anahtarını istiyordum.

Kendimi avutmak ve elbette ki Vina'yı kışkırtmak için başka kadınlara döndüm. Bombay'daki Anita Dharkar'la bile irtibata geçtim, çünkü Vina'nın tavsiyesini dinleyip bu eski yangını yeniden alevlendirirsem onu iyice kışkırtabileceğimi düşünüyordum; gelgelelim televizyon Anita'yı benim asla yapamayacağım kadar ele geçirmişti. Kaçınılmaz uydu istilasının habercisi olan Hint video kaset bilgi ve müzik servisi onu bir yıldız yapmıştı. Haftalık "Hafif Haberler" saatinin yanı sıra bir de müzik programı vardı ve "*Neeta Darker*" olarak yeniden doğmuş, Batılılaşmış –ve hızla Batılılaşmakta olan– kentli genç Hintlilerin simgesi haline gelmişti. Bana bir rock yıldızı edalarıyla çekilmiş tanıtım fotoğraflarını gönderince kendimi tutamayıp bir zamanlar tanıdığım o ciddi, yurtsever muhabir için yas tuttum.

Artık insan hayatında bir devamlılık yoktu, diye düşündüm. 1987, bir insanın –ulusuna adını veren imparator Pu Yi'nin– isteyerek ve açık yüreklilikle doğasını bütünüyle değiştirip Çin'in tanrı-kralı olarak doğmuş olmasına rağmen alçakgönüllü bahçıvan Chance[1] olmayı memnuniyetle kabul edip çok daha iyi bir insan olabileceğini iddia eden Bertolucci yapımı *Son İmparator* filminin gösterime girdiği yıldı. Belki de sadece bir komünist propagandasından ibarettir, diye yazmıştı Pauline Kael

1. *Being There* adlı filmde Peter Sellers'ın oynadığı bahçıvanın adı. (Ç.N.)

umursamaz bir alaycılıkla, ama belki de öyle değildi. Belki de düşündüğümüzden daha çabuk yargılara varıyorduk. Ve (Anita konusuna geri dönüyorum) belki rock'n'roll bu konuda daha çok yardım eder.

O yıl Vina ile aramıza mesafe koymak için sonrasında *Truva Atı* adlı kitabımda yayımlanacak olan fotoğrafları çekmek üzere Çinhindi'ne gittim. Kanımca Çinhindi'ndeki savaş ABD'nin yüz kızartıcı geri çekilmesine rağmen sona ermemişti. Kapıda ahşap bir at bırakmışlardı ve Çinhindililer bu hediyeyi kabul edince içinden gerçek Amerikalı savaşçılar –büyük şirketler, basketbol ve beyzbol kültürü ve tabii ki de rock'n'roll– çıkıp her yeri talan ettiler. Şimdi Ho Chi Minh ve Hanoi'de de Amerika'nın asıl galip olduğu ortaya çıkıyordu. Çinhindi de yalnızca Americana International firmasının bir başka tüketim-kölesi (ve ucuz işgücü tedarikçisi) haline geldi. Neredeyse tüm Çinhindililer Amerikalılar gibi yemek yemek, giyinmek, dans etmek ve para kazanmak istiyorlardı. MTV, Nike, McDünya. Askerlerin başarısız olduğu yerde ABD değerleri –yani müziğe endeksli yeşil banknotlar– galip gelmişti. İşte ben de bunu fotoğrafladım. Bu fotoğrafların çok büyük bir başarı elde ettiğini söylememe gerek yok. Bu (kötü koşullarda çalışan işçilerle ilgili olanlar dışında) Amerikalıların duymak istedikleri bir haberdi. Bir zamanlar savaş karşıtı gösteriler yapanlar bile durumdan memnundu. Bana göre bu fotoğraflar çok büyük bir belirsizlik ve gerginlik içeriyordu. İnce bir alay içerdikleri bile söylenebilir. Ne var ki aldıkları övgüler büyük ölçüde bu alayın fark edilmemesine neden oldu. Bu yeni Kültürel Devrimi kutlamak varken alay da neymiş? Hadi müzik çalsın. Özgürlük çanları çalsın. Hey, hey, rock'n'roll.

Timeo Danaos et dona ferentes. Kesintililik, geçmişin unutulması: Troya kapılarındaki tahta at işte bu. İçinde

saklananlar da İlion'un[1] kulelerini yakıp yıktılar, yakıp yıkıyorlar ve kesinlikle yakıp yıkmaya devam edecekler. Ben de olmam gerekeni olamamış ve artık bir zamanlar olduğum kişi de olmayan kesintili bir varlığım. Bu yüzden de dönüşen kaderimden olduğu kadar acı veren kaybımdan da kazanılacak heyecan verici bir şeyler olduğuna inanmalıyım – ve böylelikle değişen başka hayatların arasında yeni bir dünya kurmak için kendimi yeni baştan yaratarak gerçek anlamda bir Amerikalı oldum.

Unutma konusuna gelince: döndükten sonra fotoğrafçı olmaya çalışan ve Orpheum'a Johnny Chow'un yardımcısı olarak gelen Ifredis Wing ile kısa bir süre birlikte oldum. Chow birinci katta oturuyordu ve Ifredis önce Schabel ve Basquiat aracılığıyla yavaş yavaş çatı katına, yani bana kadar yükseldi. Hâlâ nemfoman bir tavşanın cinsel iştahına sahipti –Tempe Limanı'nda yaşananların ayrıntılarını bana anlatan Vina'dan başkası değildi– ve dış görünüşü de biraz iyileşmiş sayılırdı. Sarı saçları artık erkek çocuklarınki gibi kısacık ve dimdik kesilmişti, upuzun vücuduysa hâlâ kadınsıydı. Ama hiçbirimizin komik bulmadığı birkaç banyo faciasına neden olan berbat hafızası nedeniyle fotoğrafçı asistanı olarak tam bir fiyaskoydu. Unutkan bir kültürün içinde yaşamakla alay etmek bir şeydir, çektiğiniz fotoğraf rulolarını bir unutkanın etiketlemesiyse bambaşka bir şey.

Üzgünüm, hatırlamıyorum, diye özür diledi banyo odasında onu kızılötesi ölümle tehdit edince. Ama bu aynı zamanda akşam kollarında uyuduktan sonra bu kaba sözlerini sabaha hatırlamayacağım anlamına geliyor, diye ekledi.

Otto ise Budizmden süper-kapitalizme geçerek

1. Troya şehrinin diğer adı. (Ç.N.)

kendisinden on beş yaş büyük milyarder bir kadınla evlenmiş, hem Hollywood hem de Eurotrash[1] partilerinin aranan simalarından biri haline gelmişti. Dikkati yetmiş milyon dolarlık macera filmlerine kaydığından artık sanat filmleri çekmiyordu. Sektörde *vurdulu kırdılı* olarak bilinen sahnelerin tartışmasız üstadı olmuştu: bu tür filmleri başarıya ulaştıran heyecanın doruğa ulaştığı, patlamalar ve gözüpekliklerle dolu sahneler. (Bir keresinde onu televizyonda Cannes festivalinde eleştirilere aldırış etmeden yeni sinema felsefesini açıkladığı bir röportaj verirken izlemiştim: *Birinci sahne, bir sürü vurdu kırdı. İkinci sahne, daha iyi vurdu kırdılar. Üçüncü sahne, yalnızca vurdu kırdı!*)

Hiçbir ölümlü insana kin gütmeyip öfkesini tamamen Tanrı'ya saklayan hafıza yoksunu Ifredis Wing'den çok etkilendiğim bir dönem oldu. Otto'nun onu terk etmesinin ardından bütün inancını yitirmişti. Bir zamanlar Tanrı'nın yenilmez askerlerinden biriyken artık dinden dönenlerin coşkunluğuyla ateist bir komando gibi saldırıyordu. Mahaguru fanatikleri, Scientoloji[2] tarikatı mensubu film yıldızları, Japon tarikatçılar, Dirilen İsa olarak lanse edilen İngiliz spor muhabirleri, kendilerine kiminle ve ne sıklıkla çocuk yapmaları gerektiğini söyleyen karizmatik kâhin-liderlerle birlikte çöldeki sığınaklara kapanan Amerikalı silah-lobisi çılgınları: Ifredis sevişmediği zamanın çoğunu bunlar gibilerin aptalca davranışları hakkında konuşarak geçiriyordu. Büyük dünya dinleri de paylarını alıyordu ve tüm bunları oldukça keyifli buldu-

ğumu belirtmeliyim. Benim gibi dünyanın saflığına olan

1. Zengin, moda düşkünü, görgüsüz Avrupalılar için kullanılan bir terim. (Y.N.)

2. Amerikalı bilimkurgu yazarı L. Ron Hubbard tarafından geliştirilen bir inanç ve buna bağlı uygulamaların bulunduğu bir din akımı. (Ç.N.)

inancını tamamen yitirmiş biriyle sık sık karşılaşmıyordum. Üstelik yatakta bir harikaydı. Kimi zaman miskin miskin yetişkinler gibi sevişiyordu, mastürbasyon ve oral seks; çoğu zamansa Ahtapot gibi üstünüze saldırıp kol ve bacaklarıyla sizi sarmalayıveriyordu.

Bu da fiyaskoyla sonuçlandı; Ifredis de tıpkı tahmin ettiğim gibi yavaş yavaş uzaklaştı. Aslında aramızda ters giden bir şey yoktu, ama tabii aramızda ters gidebilecek herhangi bir şey de yoktu. İkimiz de boş vaktimizi değerlendiriyorduk ve günün birinde uyanıp yüzüme bakınca kim olduğumu unuttuğunu anladı. Ben duşa girince gittiğini duymadım.

Çinhindi'nden döndükten sonra işim hakkında yeniden düşünmeye başladım. Muhabirlik ve onun her şeyi küçümseyen yardımcısı alaycılık artık yeterli gelmiyordu. Bir bakıma Ormus Cama'nın çılgınlığını kıskanıyordum. Belki de müzik ve aşkın ikili gücünün bir arada tuttuğu gerçek anlamda paramparça olan dünya fikriyle kolay kolay alay edilmemeliydi. Bu fikrin uçuk mantığını, her şeyi kontrol altına alan açıklamasını kıskanıyordum. Üstelik itiraf etmeliyim ki ben de günahlarımdan arınmak istiyordum. Ölü bir adamın ayakkabısını, içinde onu bulan kişinin hayatını değiştirecek bir film rulosu saklı ayakkabı topuğunu düşünmeme engel olacak bir şeyler olmalıydı. Geride çok şey bırakmıştım, yine de bu anı, gerekli olanların yanında bir fazlalık gibi durmuyordu. Yanımda ne kadar az şey taşırsam taşıyayım hayallerimin cebinde bu anıya daima yer vardı.

Suçlu bir belirsizlik içindeydim. Ormus içinde bulunduğumuz çağın ruhuyla başa çıkmanın bir yolunu bulmuştu. Ellerine her geçeni çalan şu berbat grup, neydi adları, Tokmak Grubu: onların bile bir planı vardı. Be-

nim izlediğim yolsa çıkmaz gibi görünüyordu. Ne Vina ne de kendimle ilgili bir sonuca ulaşıyordum.

Doğu Beşinci Cadde'deki "Orphic"[1] dostlarımın tümü foto muhabirliğini tamamen bırakmışlardı ve daha başka ilgi alanlarına olan iştahlarını kıskanıyordum, bu daima insanı gizli kalbe, ya da Hulot'nun Nabukadnezar ortağı Bobby Flow'un deyişiyle *le secret-coeur*'a ulaştıran bir duyguydu: yani derin bir ihtiyaç hali, tanrısız bir ortamda İsa'nın kanayan kalbinin yerine geçecek şey. Aimé-Césaire Basquiat, şu bizim vücudu tıraşlı genç Frankofon sekize onluk levhalı eski bir fotoğraf makinesiyle uzun pozlama süreleri ve muazzam netliğe sahip ışıklar kullanarak bir dizi klasik portre fotoğrafıyla birlikte daha tartışmalı da olsa bana göre insanı şaşkına çeviren cinsel deneyim sahnelerine usta işi, Rönesansvari bir klasik hava kazandırıyordu. Her şeyin ortada olduğu bu fotoğrafların içeriği, kendimi dünyadaki çeşitliliğe dair hiçbir fikri olmayan, dehşetle yüz yüze olmasına rağmen karanlık derinlerde aslında ne tür kadim dürtülerin yattığından bihaber masum bir köy çocuğu gibi hissetmeme neden oluyordu. İşte tüm bunları karanlıktan kendi ihtişamlı ışığının altına çıkararak güzelliğe dair görüşlerimizi değiştirmek Basquiat'nın basit fikriydi.

Üçüncü projesi, adaşı Césaire'ın *négritude*'un[2] şiirsel bir onayı olan meşhur C*ahier d'un retour au pays natal*'a verilen bir tür fotografik yanıttı. Martinik'ten henüz daha bebekken ayrılıp bir daha hiç dönmemiş olan Basquiat yavaş yavaş sürgün ve kendi gibi yersiz

1. Orphic sözcüğü efsanevi şair-şarkıcı-filozofve tinsel kişi olan Orpheus'tan gelir. Orpheusçulara göre, öbür dünyada var olabilmek için bu dünyada çileli bir yaşam sürmek gerekliydi. (Y.N.)

2. Léopold Sédar Senghor, Aimé Césaire ve Léon Damas'ın 1930'larda başlattığı kültürel ve siyasi hareket. Öncelikli hedefleri Fransız sömürgeci ırkçılığının reddi ve ortak bir siyah kimliğinin yaratılmasıydı. (Ç.N.)

yurtsuzlarla ilgili bir foto-makale –*Cahier d'un exit*– hazırlıyor, onları sanki yerin bir karış üzerinde süzülen güzel uzaylılar ya da aynı anda hem lanetlenip hem de kutsanmış insanlar gibi fotoğraflıyordu. Kimi zaman bu üç proje birbirine karışıp tek bir proje halini alıyordu ve bir gün Basquiat'nın kendi gibi Martinikli olan dostu Rémy Auxerre'i bir ışık halesi altında çok yakın çekimde, Basquiat'nın çıplaklığa olan düşkünlüğü nedeniyle çok yakından tanıdığımız kamışını ağzına alırken gösteren bir fotoğraf görünce şaşırmıştım.

Basquiat'nın hiçbir yere ulaşmayan bir kestirme yol bulduğunu söylemek kolay – ve erken gelen ölümünün ardından sıska bedeni, pörsümüş teni ve korku dolu gözlerine bakıp bunu söyleyen çok kişi oldu. Ama ben her gün yüzünde gördüğüm o heyecanı anımsıyorum. Bu benim de anahtarını çaresizce bulmak istediğim kilitli bir odaydı.

Johnny Chow ve Mack Schnabel'ın kariyerleri bu kadar heyecanlı değildi, ama aynı oranda gelecek vaat ediyorlardı: her ikisinin de bayıldığı yüksek Manhattan sosyetesini destekleyecek moda ve reklam işleriyle daha çok insan ruhunu dinlendirecek foto makaleler. Schnabel –bir kartalınkini andıran kocaman başı ve mücadele etmesi gereken türlü çeşit şeytanı olan ufak tefek bir adam– her yıl iki kez defileler için Milano'ya giderdi. Sonrasında Roma'ya geçip yeraltı mezarlarındaki yarı mumyalaşmış, çürümüş iskeletlerin, insanın gözlerini yuvalarından fırlatan fotoğraflarını çekerdi. Daha sonra ölümün demokrasisinden etkilenip düzenli olarak insan kadavralarını fotoğraflamaya başladı. Artık şiddet dolu ölümler ilgisini çekmiyordu; onu ilgilendiren tek şey ölümün kendisiydi, ortak mirasımız, James'in ünlü meselesi. Genç yaşlı fark etmez, ölünce hepsi aynı yaştadır, derdi. Yani *olabilecekleri yaşta*. Diğer farklılıklar da orta-

dan kalkıyordu. Klancılar[1] ya da bluescular, Hamas köktencileri ve Yahudi yerleşimciler, Afrikanerler ve Sowetolular, Hintli ve Pakistanlı, kasabalı ve köylü, çiftçi ve hayvancı, Mr. Tomayto ve Mrs. Tomahto, hepsi de fotoğraflarında tüm sınırlardan arındırılıp sonsuza dek eşitlenmiş bir şekilde yan yanaydılar. Bu gitgide kabaran portfolyoya Shakespearevari bir ad koydu, *Altın Oğlanlar ve Kızlar*, hatırlarsanız (*Cymbeline*, perde IV, sahne 2) hepsi, / Baca temizleyicileri gibi toza çekilenler.

Ben de bu kentten farksızım adamım, siktir olası uykıyla işim olmaz, diyerek kendini ideal New Yorklu olarak tanıtan, yerinde duramayan hırslı, kumarbaz-çılgın yol fatihi Chow'a gelince: *Queens* adındaki bu çok dilli ilçeyle ilgili on beş yıldır devam eden çalışmasıyla meşguldü. Ama en azından Heinz için çektiği reklam fotoğraflarıyla gurur duyuyordu. Adamım, çok-kültürlü sokak hayatı zaten yeterince zengin, demişti bana. Kendine özgü bir dokusu, bir derinliği var, işin yarısını senin için kendisi yapıyor zaten. Kremalı mantar çorbasını ilgi çekici kılmak için neler yapılması gerek haberin var mı? İşte bu sahiden zorlu bir iş.

Bir gün Basquiat (giyinik olarak) birlikte vakit geçirip müzik dinleyelim diye beni görmeye geldi. Plaklarımı karıştırırken eskilerden birine denk gelip plakçalara yerleştirdi, *Exile on Main Street*. Rai, şu yol filmini izledin mi, *Cocksucker Blues* Robair Fronk'a bunu ve diğerini söyletmişler. Yoksa senin için bulabilirim, birini tanıyorum, bir akşam beraber izleyebiliriz, *que penses-tu*[2].

Başka bir çağın uyuşturucu müziğini, Güney Londra ve Amerika'nın güneyinin tuhaf, bol sözlü bir karışımı

1. Burada Ku Klux Klan üyeleri kastediliyor, (Ç.N.)
2. (Fr.) Ne dersin? (Ç.N.)

olan *Sweet Virginia*'yı dinlerken kendimi albüm kapağında bir cenaze töreni (cenaze arabasını selamlayan sivillerle askerler), ünlü ve ünlü olmayan insanların portre fotoğrafları, bir gazete manşeti, elle yazılmış şarkı sözleri ve sürekli tekrarlanan yol resimlerinden oluşan kolaja bakarken buldum. Müzisyenlerin isimleri kötü bir elyazısıyla yazılmış. *Amyl Nitrate: marimba. Clydie King, Vanetta, artı bir dost: geri vokaller. Bill Plummer: kontrbas.* Müzik yalnızca nostaljik duygular uyandırsa da fotoğrafların hâlâ söyleyecek çok şeyleri vardı. Evet, Robert Frank, diye düşündüm. Beklediğim işaret buydu.

Cocksucker Blues fena değildi, biraz dağınık ve yer yer tatsızdı ama ben hâlâ öncelikle fotoğraflarla ilgilendiğimden bana asıl hitap eden Mabou[1] idi. 1970 yılında Mary Frank'ten ayrıldıktan sonra Robert Frank, Mabou, Nova Scotia'da sanatçı June Leaf ile birlikte bir ev satın aldı. Oradaki çarpıcı, güçlü çalışmaları fotoğrafın bir kez her şeyi kapsama fikrini bir kenara bırakıp evrensel bir gerçekliğe ulaşamayacağını kabul ettikten sonra aslında ne kadar esnek ve ne kadar çok şeyi kapsayabilen bir şey olduğunun kanıtıdır. Bedensiz bir insan gözü yüksek kontrastlı bir manzarada süzülüyor. Fotoğrafların yanı sıra kelimeler de rüzgârda sallanıp duran bir çamaşır ipinde kurumaya bırakılmış. Birçok fotoğraf üzerine bazı kelimeler yazılmış olan camlardan çekilmiş ya da kelimeler direkt olarak fotoğrafın üzerine yazılmış. Bir daktilonun üzerine *Korku Yok* yazılmış, arka planda her zamanki gibi yine deniz. *Kıpırdama Yürümeye Devam Et.* Direkler ve çerçevelerin iyice öne çıkarttığı o ıssız, dümdüz ve acıklı manzaranın üzerine ölü kızının ismi silik bir şekilde yazılmış. *Ölen Andrea'ya. Her gün Andrea'yı*

1. Aynı zamanda çok etkili bir fotoğrafçı olan Robert Frank'in çektiği fotoğraflardan biri. (Ç.N.)

düşünüyorum. Umuda Dikkat Et. Domuz karkasları. Hastaneler. Soğuk. Buz. Eşya sandıkları. Hiçbir şey kesilmemiş, hiçbir şey hizalanmamış. Kırık camların üzerinde darmadağın olmuş görüntülere benzeyen fotoğraflar. Bir kadın, sanırım June Leaf, kumların üzerinde yatıyor, neşe içinde. Bu fotoğraflara daha önce bakmıştım, ama görmemiştim. Şimdiyse düşündüğüm pek çok şeyi kafamdan atmama yardımcı oldular, bana istediğim şeyi verdiler: yeniden başlamak için bir yol.

Mabou fotoğraflarına bakarken Virginia Woolf'un yazdığı şu satırları anımsadım: Şaheserler anlık bir ilhamın değil ömür boyu süren düşüncenin eseridir. İlk ustam olan Henri Hulot anlık ilhamlara, altta yatan gizli bir uyumun ortaya çıkarılabileceği karar anlarına inanırdı. Frank ise buna inanmazdı; *Siyah ve Beyaz Şeyler* adlı çalışmasını da muhtemelen Hulot'nun bu görüşüne karşılık olarak ortaya koymuştu, tıpkı *Madde-18*'in[1] *Çıplak ve Ölü*'ye verilmiş bir yanıt olması gibi. Erişilemez olanın, büyük harf A ile yazılan Acımasızlıkların, ölümün içindeki ölümün peşinde koştuğumu fark etmiştim. Artık evrensel olgularla uyumu Hulot ve Ormus gibi mutlakçılara bırakıp hayatın sonu gelmez tesadüflerine odaklanmaya karar verdim.

Hiçbir şeyin yasak olmadığına karar verdim. Hayal gücünün alfabesini yeni baştan öğreniyordum, yani bütün oyuncaklarla oynamamda bir sakınca yoktu.

Her nedense (bunun anlaşılmaz bir şey olduğunu düşünmüyorum) üst üste çekimle ilgilenmeye başladım. Güzel ve genellikle çıplak –Basquiat'nın daimi çıplaklığı etkisini göstermişti– genç kadın ve erkeklere saydam ha-

1. Joseph Heller'ın *Madde 22* başlıklı kitabı aslında başlangıçta "Madde 18" olarak adlandırılacaktı, fakat Leon Uris'in *Mila 18-Istırap Sokağı* adlı kitabıyla karıştırılmaması için adı sonradan değiştirildi. (Ç.N.)

yaletler eşlik ediyordu: bir gökdelenin üzerinde And Dağları'nın İsası gibi kollarını iki yana açmış öylece duran bir anne, tavan pervanesinden sarkan bir baba, hayalî bir sevgili, ikinci bir benlik. Kendimi rüyaların diline açtıkça, anlamları belirsiz olan ve bu belirsizlikleriyle beni heyecanlandıran görüntülerle karşılaşıp bu görüntüleri yeniden yaratmaya çabaladım. Masa başındaki bir adamın yanına yaklaşan hayalet at toynaklarıyla adamın gözlerini kapıyordu. Boş bir odadaki çıplak adam kendisinin beyaz maskeli görüntüsüyle konuşuyordu. (Bu konuşma her bir fotoğraf çerçevesinin altına kendi elyazımla yazdığım cümlelerden oluşuyordu: *Kim olduğunu biliyor musun? Ne istediğini biliyor musun?*) Bu şekilde karşılaştığım tüm görüntülerin dinî içerikli olması beni şaşırtmıştı: ölmekte olan bir kadının yaşadığı beden-dışı-deneyimi gösteren bir üst üste çekim çalışması, aniden ışığa dönüşen bir adamı gösteren bir diğer çalışma: önce başı, sonra gövdesi ve en son da kıyafetleri. Kendim için doğaüstü ve aşkın olanı seçmiştim, çünkü kendi kendime bu metaforun sevdamızın dinden de öncesine dayanmasından ve anlatılamaz olanı anlatma ihtiyacımızdan, ötekiliğe dair rüyalarımızdan ve çok daha fazlasından doğduğunu söylüyordum. Din gelip meleklerimizi jelatinle kapladı, kanatlı güzellerimizi ağaca bağlayıp özgürlüğümüzü toprağa çiviledi. Bu çalışmalarda hiçbir tanrının önünde diz çökmek zorunda kalmadan mucizevi olanın yarattığı hissi yeniden elde etmeye çalışıyordum. Hayal gücünün tanrısı hayal gücüdür. Hayal gücünün kanunuysa ne işe yararsa o. Hayal gücünün kanunu evrensel gerçek değil, savaşılıp kazanılmış işin gerçekliğidir.

Kendime Musil'deki katilden esinlenerek Moosbrugger adında, New York sokaklarında dolaşıp bu Yeni Dünya'da Viyana, Budapeşte ya da Prag esintileri arayan Orta Avrupalı bir fotoğrafçı olan ikinci bir kişilik yarat-

tım. Bu yalancı-fotoğrafçı taş heykellerin aşklarını, kent sokaklarının çok üstünde yaşayan kalabalık heykel nüfusunun Arthur devrindekileri andıran maceralarını fotoğrafladı. Bunlar Şarlman şövalyelerinin yanı sıra Amerika'daki öncü yerleşimcilere benziyorlardı. Moosbrugger'in heykel fotoğrafları en sevdiğim çalışmalardandı.

Yansımalar, cam ve gölgelerle çalıştım. Aynalar kullanarak ölçek bozma konusunda epey ilerledim. Koca bir galaksinin nasıl bir adamın avucuna sığdırılabileceğini ve en son fotoğraf bir yumruk tarafından ezilene dek ayna yansımalarının içine başka ayna yansımaları, fotoğrafların içineyse başka fotoğraflar yerleştirince neler olabileceğini öğrendim. Önce bir göz yanılması yaratmak, sonra bunun bir göz yanılması olduğunu *göstermek* ve son olarak da bu göz yanılmasını yerle bir etmek: Asıl dürüstlüğün bu olduğunu anlamaya başlamıştım.

Bir gün bir rulo film banyo ettim ve fotoğrafların birkaçında tanımadığım bir kadın gölgesi olduğunu gördüm. Bunun nasıl olduğunu anlayamadım. Bu kez filmi kameradan iki kez geçirmediğime emindim, hem zaten kadının silueti de tanıdık değildi. Evet, Vina'nın vücuduna benziyordu, ama Vina'nın vücudu değildi. Aynı anda benim olan ve olmayan bir boşlukta ilerleyen bir yabancıydı.

Sanki bir zarı yırtıp öteki bir dünyayla temas kurmuştum.

O gece uykuya dalınca o kadın rüyama girip bana adını söyledi. Bana göre biraz fazla kibirli bir şekilde isterse beni bir kitap gibi okuyabileceğini söyledi. Eğer isterse beni kapayıp rafına geri koyabileceğini ve o zaman hikâyemin asla bitmeyip cümlenin ortasında yarım kalacağını söyledi. Yatakta çırılçıplaktım ve üzerime doğru eğilip tehditler mırıldandı. Karşılık vermeye çalıştım. Kitabın içeriğinin okunsa da okunmasa da yerinde

durduğunu söyledim. Kimse okumasa bile orada işini yapar. Bu kadar yeter, dedim. Önemli olan orada olmaktır.

Tıslayıp sevgili olduğumuz günleri hatırlıyor musun, diye sordu. O mükemmel ilk aşk gecemizi hatırlıyor musun? Hayır, dedi, beni bile hatırlamıyorsun, öyle değil mi, seni piç kurusu. Siktir git. Ben gidiyorum. Belki de bir daha asla gelmem.

Kan ter içinde uyandığımda yalnızdım. Maria, diye düşündüm. Az önce Maria adında bir kızla tanıştım.

Sadakatsizliğe dair fotoğraflar çekmeye başladım: Vina girmeden az önce ve çıkar çıkmaz apartman dairemin fotoğraflarını çektim. Suçluluk hissi veren tutku dolu anların yaşandığı darmadağınık yatak. Duşun hemen yanındaki fayansların üzerinde birikmiş su. Kullanılmış bardaklar. Yarısı yenmiş yiyecekler. Bir süre sonra Vina da bu çalışmalara katılmayı kabul etti. Maskeli yüzü. Fotoğraf karesinden apar topar çıkan kimliği belirsiz çıplak vücudu. Yasak olana uzanan gergin kolları. Bu fotoğraflar aramızda yeni bir yakınlık oluşmasını sağladı ve Vina kendini çalışmaya daha çok verdikçe, salt bir nesne olmaktan çıkıp bir katılımcı olmaya başladıkça, çılgın Ormus'un maskeli, şamanik gözünün kudretine karşı batıl bir korku duymaya başladım. Bazı günler bu gözün tıpkı Robert Frank'in Mabou'daki gözü ya da *Bir Endülüs Köpeği* bir bulutun jilet gibi kestiği ay misali tüm evreni kolaçan ettiğine yemin edebilirdim. Yüzüğü arayan Karanlıklar Lordu Sauron'un gözü gibi.

Böylelikle elime her ne geçerse kullanan bir otobiyografici oldum, çizimler, hikâyeler, boya kalemleri, sürrealizm, Vina, metinler. Şaşkın ve tuhaf bir şekilde sabırlı olan Vina'ya gerçeklik kurallar silsilesi değil bir tasarıdır, diyerek ahkâm kestim. Dünya artık gerçekçi değil,

bu konuda ne yapacağız? Asla değişmeyen ve eğer şanslılarsa sıradan hayatlarını bir miktar yatak odası psikodramasıyla yürüten insanları içeren bir fotoğraf düşün: *işte* fantezi bu. Tarihin gizli eğilimlerinin görülmediği bir savaş alanı yeterince gerçek göstermiyor demektir. Sözde meleklerle şeytanları, süper silahlarıyla sözde tanrıları ve hayaletleri görmediğin bir savaş alanı. Gerçeğin altında yatan mecazi olanı, olayları sürükleyen ve her şeyi gerçek kılanı bir şekilde göstermek.

Peki gizli eğilimi nasıl fotoğraflamayı düşünüyorsun, diye sordu.

Bilmiyorum, dedim sırıtarak. Sanırım doğru yerlere bakmaya başlayarak.

Değişiyorsun, dedi bana. Sakın durma, tamam mı, bu hoşuma gidiyor. Bu gerçekten çok hoşuma gidiyor.

Hepimiz değişiyorduk. Ormus'taki değişimler, uyku maskesini takıp günler boyunca kilitli ve karanlık odalara kapanması, şiddetlenen migren ağrıları, ağlama krizleri, tüm bunlar Vina'nın içinde onu paramparça eden, kendini çaresiz ve yabancı hissedip onu içeri alsın diye kapısının önünde oturup yalvarmasına neden olan muazzam bir çalkantıya neden oluyordu. İçeri alındığındaysa günlerce Ormus'un ışıksız başucunda oturup elini tutarak onu iyileştirmeye çalışırdı, Ormus ise sudan çıkmış kocaman bir balık gibi debelenip durarak kaçınılmaz felaketle ilgili bir şeyler haykırırdı. Doktorlar da çağrıldı, yatıştırıcılar verildi. Beyni hiç iyi durumda değildi. Vina artık Rhodopé Binası'ndaki melodramdan kaçıp Ormus'u sonsuz sabırlı Clea ve Singhlere bırakarak yanıma daha sık gelmeye başlamıştı. Bana şöyle dedi, Ormus'un yaşadığı ruhsal çöküntü bir zamanlar ilişkimizin bulunduğu yerde kocaman bir delik açtı. Onu hâlâ sevi-

yorum, biliyorsun, aşk bir muamma, doğru, ama artık aramızda hiçbir şey yok. O uzayda ya da beşinci boyutta bir yerde dünyanın sonunu bekliyor. Bazen geri dönmeyeceğini düşünüyorum.

Vina, özgür bir hayat sürmeye devam etmesi, kendine yeni bir yol bulması gerektiğini biliyordu. Zaman içinde bağımsız film yapımcıları, gösteri sanatçıları, dansçılarla birlikte çalışarak alternatif sanat dünyasının hevesli bir katılımcısı haline geldi. Bu esnada hayatında ilk kez kendi şarkılarını yazıyor, müzik dünyasından arkadaşlarıyla birlikte doğaçlama bir şekilde çalarak bana dinletiyordu. Rasgele oluşturulmuş bir grupla kent merkezindeki ufak konser salonlarında verdiği beklenmedik konserlerin gördüğü ilgiden memnundu. 1988 sonbaharında *Vina* adlı bir albüm çıkarmış, turneye çıkmaya hazırlanıyordu. Başlangıç olarak Amerika ya da Avrupa'yı düşünmüyorum, dedi bana. Buna hazır olduğumu sanmıyorum. Ufak bir Latin Amerika turnesi olabilir, hem zaten albümdeki müziğin büyük bir kısmı oralardan izler taşıyor. Brezilya, Meksika, bir yerden başlamak gerekir.

Vina'yı o haliyle hatırlamak istiyorum, kırklı yaşlarının ortasına tüm güzelliği ve cesaretiyle fırtına gibi dalan, yalnız ve korkuyor olmasına rağmen yeniden salınelere çıkıp hayatını arayan haliyle. O günlerde turneye çıkmadan önce ömrüm boyunca duymayı beklediğim şeyi, yani bir etken, bir sorun haline geldiğimi en sonunda itiraf edişini hatırlamak istiyorum. Artık yalnızca bir çerez ya da meze değildim. Artık kontrolden çıkmıştım. Çok uzun bir süre boyunca olay yalnızca yelken açmış ilerleyen Ormus ve Vina'nın teknelerinin kenarına tutunmuş olan Rai'den ibaretti. Şimdiye dek bu yalnızca onların hikâyesi olmuştu; artık, en sonunda benim de hikâyemdi. Benim, en sonunda.

Yönünü şaşırmıştı, aklı karışıktı, düşünmeye ihtiyacı

vardı, bunların tümü. Evet, Ormus'u terk etmeyi düşünüyordu. Orada olmaya daha fazla katlanamıyordu. Orada kalamazdı.

İkinizin birbirinize nasıl benzediğinizi bilmiyorsun, dedi, tek fark o üçüncü kez dibe vuruyor ve sen hava almak üzere yüzeye çıkıyorsun.

Uzaklaşmam gerek, dedi. Şu turneye çıkıyorum. Dünmem gerek.

Ben de seninle geleyim, neden gelmiyorurn ki, dedini. Resmî turne fotoğrafçın olabilirim. Tek istediğim tam erişim. Anlarsın ya? Tam.

Hayır, gelme.

Gitmene izin verememem Vina, bunca şeyden sonra. Çok yaklaştık. Gelmem gerek.

Tanrım, Tanrım. Bilmiyorum. Tamam, gel. Hayır, gelme. Gel. Gelme. Gel. Gelme. Gelme. Gelme. Gel.

Gelirim o zaman.

Hayır. *Gelme*.

Ormus'u dinlememiz gerekirdi. Olay yalnızca 1984 yılındaki büyük San Francisco depremi değildi: 1980'ler sarsıntılı dünya için kötü bir dönemdi. Ekim 1980'de Cezayir'in El Asnam kentinde meydana gelen Richter ölçeğine göre 7,3 büyüklüğündeki depremde yirmi bin kişi öldü; bu öyle şiddetli bir depremdi ki çoğu yerel sismoloğun ölçüm cihazları kırıldı. Bir ay sonra güney İtalya'da üç bin kişi öldü. Ekim 1983'te Türkiye'nin doğusundaki Hasankale köyünde bir deprem oldu (iki bin ölü); Eylül 1985'te Mexico City yetkilileri bir beyzbol sahasını morga dönüştürmek zorunda kaldılar (iki bini aşkın ölü). Orta şiddette bir deprem 1986 Ağustosu'nda San Salvador'u sarstı ve iki yıl sonra bazı uluslararası sınır bölgelerinde esrarengiz bir dizi deprem meydana geldi. Rich-

ter ölçeğine göre 6,7 büyüklüğünde bir deprem 1988 yılının Ağustos ayında Hindistan-Nepal sınırını sarstı (beş yüzü aşkın ölü) ve yalnızca üç ay sonra bu kez Çin-Bırma hattında üç bin kişi öldü. Bundan bir ay sonra da Richter ölçeğine göre 6,9 büyüklüğünde bir deprem Ermenistan-Türkiye sınırını yerle bir etti. Elli bin nüfuslu Spitak kasabası tamamen yok oldu; Leninakan'daki (üç yüz bin nüfusa sahip bir kent) binaların yüzde sekseni yıkıldı; yüz bin kişi öldü ve Gorbaçov olay yerini ziyaret etti. 1989 yılının Ocak ayında Tacikistan sınır bölgesindeki iki köy toprak ve çamur kaymaları altına gömülünce (bin ölü, aynı zamanda bin büyükbaş hayvan da öldü) tabiri caizse "sınır depremleri" fenomeni dünya çapında ilgi çekti. *Time* dergisinin kapak haberinde *Dünya birleşim yerlerinden koparak ayrılıyor mu?* diye bir soru soruldu ve her ne kadar resmî, sismolojik yanıt Hayır olsa da ilk kez o an Ormus Cama'nın hezeyan anlarında neler gördüğünü merak etmeye başladım. Eğer köpekler ve domuzlar ve büyükbaş hayvanlar depremleri bizim ölçüm aletlerimizden çok daha önce hissedebiliyorlarsa bir insanın da aynı depremleri aylar, hatta yıllar öncesinden tahmin edebilmesi mümkün müydü?

Evet, ama Ormus'u dinlemiş olsak ne olacaktı? Tıpkı tüm Kassandralar gibi soruna bir çözüm getirmekten âcizdi. Hiçbir şey değiştiremeyen kehanetler işe yaramaz. Hayatınıza devam edip daha fazla ilerleyemeyinceye kadar seçimler yapmalısınız.

1989 yılının Şubat ayında Vina Apsara ve yeni grubu bir dizi stadyum konseri için Meksika'ya uçtu. Ben de ona söylemeden Mexico City'ye giden bir uçağa atladım. Elimde yolculuk planı, kalacağı oteller gibi bilgiler vardı. Bu kez kaçmasına izin vermeyecektim.

15

Ayaklarının Altında

Mexico City'nin merkezindeki Cattlemen's Kulübü'ne vardığımda Vina aniden hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlayarak beni şaşkına çeviriyor, hazırlıksız yakalıyor. Derin bir koltuğa gömülmüş oturuyor ve hemen yanı başındaki şişenin içindeki sıvı seviyesi gazetelerde okuduğum haberleri, yani ilk konserin iyi gitmediğini doğruluyor. Gazetelere göre grup üyeleri hâlâ birbirlerine alışmaya çalışıyorlardı, hem zaten sahnedeyken yanında Ormus, yani cam kutusunun içindeki Orınus Cama'nın onu rahatlatan varlığı yokken Vina son derece rahatsız görünüyordu. Güzelliğini falan övmelerine rağmen Vina eleştirildiği zaman bunu anlayacak kadar deneyimli. Burnunu çekip homurdanıyor; gözyaşlarından dolayı burnunun ne durumda olduğunu kestirmem imkânsız. İnsafsız bir şekilde, Senden kaçabilmek için ne kadar uzağa gitmeliyim Rai, diyerek ağlamaya devam ediyor, siktir git, daha ne kadar derin bir çukur kazınam gerek. Bulunduğum yere doğru tehditkâr bir şekilde hareketlenen iriyarı adamları sinirli bir el hareketiyle durduruyor.

Buraya Cattlemen's Kulübü diyorum, çünkü özgüven sahibi kodamanların *Dallas*'ta, Dallas şehrinden değil diziden bahsediyorum, kovboy şapkalı adamların sulu viski içip petrol fiyatlarından yakınıp durduğu yerin

bir benzeri. Ama *Dallas* buranın yanında taşra gibi kalıyor, hani yalnızca iki caddenin kesişip ufka doğru uzayıp gittiği yerler gibi. Zócalo yakınlarındaki parıltılı bir gökdelenin üst katlarında bulunan kocaman bir taştan piramit ve sanki inşası için bölgede soyu tükenmiş halklar mezarlarından çıkartılmış gibi: Olmekler, Zapotekler, Mayalar, Toltekler, Mixtekler, Purepachalar, Aztekler. Kendi paralı haliyle bir tapınak: ilave koltuk ve özel üniformalı garsonlarıyla bir kudret mekânı. Hatta etrafta gizli sunaklar, eli bıçaklı rahipler olduğundan bile şüphe edebiliyorsunuz. *Du jour*, yani en son adak olan Vina'ya reklamcılar ve muhabirler ve fotoğrafçılar ve sadece takılanların gelip gitmesi için bir dizi geçişli oda verilmiş. Güvenliği aşmak için kartımı içeri göndermem gerekiyor. Beni tam da küçük düşürücü bir şekilde reddedilmekten kaygılandıracak kadar bekletiyor. Sonra onun yanına gidince beni gözyaşlarının yanı sıra kıpkırmızı saçları karşılıyor ve tuhaf olan şu ki ağzım kuru, kalbim yerinden fırlayacak gibi atıyor, sahiden korkuyorum. Bu konferans salonuna çırılçıplak, *Baba* filmindeki James Caan'ın deyişiyle kamışım elimde, giriyorum. Yalnızca aptal aşkımı sunabilirim, onlarca yıl boyunca ikinci planda kaldıktan sonra en sonunda orkestrayı ele geçirmeye kararlı olan aşkımı. İster kabul et ister etme demeye geldim ama eğer beni istemezse tıpkı şapkası elinde, verecek bir elması dahi olmayan okul çocukları kadar savunmasız bir hale düşeceğimin farkındayım.

Bu arada böcek yoğunluğu fazla olan bir bölgede olduğumdan her yanım kaşınıyor, Toshiro Mifune'un kir bağlamış (kılıç kullanma kabiliyeti olmayan) samurayı gibi boynumu kaşıyıp duruyorum. Tam bir kâbusun ortasındayım. Oyunun son sahnesi başlamak üzere ve ben sahneye çıktım ama repliğimi anımsamıyorum, üstelik spot ışıklarının yanından fısıldayıp duran suflör de yok.

Vina, diyorum. Parmağını dudaklarına götürüyor, gözlerini silip oturmam için bir sandalye gösteriyor. O değil, diyor. Başka bir şey hakkında konuşalım. Meksika'daki bu son günlerde sık sık bu emri veriyor.

Bana kızışmakta olan politik skandaldan bahsetmek istiyor, seksen dört milyon dolara eşdeğer bir parayı zimmetine geçirdikten sonra kaçan Başkan'ın oğlundan, hiçbir ülke, hatta Küba bile onu himayesine almak istemediğinden yanaşacak liman bulamayan nükleer atıkla yüklü bir gemi gibi dünyanın çevresinde dönüp duruyor. *Ve tertemiz, yeni yönetim sistemi dedikleri şey bu!* (Piloo Doodhwala'nın adı ikimizin de dillerimizin ucuna geldiği için yüksek sesle söylenmesine gerek yok.) Güneydeki devrimciler tarafından kaçırılan Arjantinli futbolcu Achilles Hector'dan da bahsetmek istiyor. İnanılmaz bir ismi var, Yunan mı Troyalı mı, kazanan mı kaybeden mi belli değil, diyor, tam bir ikili kahraman. Onu kaçıranlar süre verdiler. Talepleri yerine getirilmezse tek tek ayak parmaklarını kesmekle tehdit ettiler. Verdikleri süre geçti ama henüz postadan ayak parmağı çıkmış değil. Devrimciler de futbol fanatiği. Artık asıl soru hangi tutkularının ağır basacağı.

Meksika kaçamağının ilk üç gününü geçirdiği ve çok yakında yeniden döneceği Pasifik kıyısındaki villadan da bahsetmek istiyor. Aparajitos'un hemen dışında, ormanla deniz arasına sıkışmış Villa Huracán. Ormanın derinliklerinden müstehcen gece kuşunun sesi geliyor, belki de Lowry'nin *Trogon ambiguus ambiguus*'u[1], o muazzam belirsiz kuş. Okyanusun derinliklerindeyse *Huracán*[2], yani fırtına tanrısının sesleri yankılanıyor. Villa aslında

1. Malcolm Lowry'nin "Bizi Rüyalarımızda Takip Eden Kuşlar" başlıklı şiirinde adı geçen bir kuş. (Ç.N.)

2. Mayaların fırtına tanrısına verilen ad. (Ç.N.)

tam olarak bir villadan çok pembeye-boyanıp çatısına *palapas*, yani sazlar atılmış bir dizi binadan –"oda"dan– ibaret. Buranın ortakları Colchis'in şaşılacak kadar genç patronu Mo Mallick ile Kahn adında Hollywood'un ağır toplarından biri. Yul Singh'in ölümü ve onun en büyük grubu VTO'nun müzik piyasasından çekilmesi Colchis'i kötü etkilemiş, fakat Mallick batmak üzere olan tekne-siyle Ormus olmadan da başarılı olabileceğine dair kumar oynadığı Vina için yeniden yelken açmış. İşte Huracán'ın teklif edilmesinin nedeni bu. Vina'nın halihazırdaki bunalımının sebebi de bu. Başarılı olsun diye epey desteklenmiş, ama görünüşe bakılırsa gerekli olan performansı gösteremeyebilir. Daha yirmi sekiz yaşında olmasına rağmen Hollywood'un kumarda en çok para kaybeden simalarından biri olan Mallick gerekirse kaybedebilir, büyük paraların döndüğü kumar masalarını iyi tanıyan her oyuncu gibi asıl önemli olanın para olmadığını biliyor, para yalnızca skor tutmanın bir yolu. Ama skor onu ilgilendiriyor. Asıl büyükleri kazanmak bir onur meselesi haline geliyor. Kaybetmek mi? Hadi konuyu değiştirelim.

Diğer misafirlerden bahsetmek istiyor, ünlü bir Şilili romancıyla kendisinden çok daha genç ve şaşırtıcı bir güzelliğe sahip olan İrlanda asıllı Amerikalı eşi. Kayalıkların orta yerinde meyveler, tortilla ekmekleri ve şampanyanın piknik sepetine konarak ip ve makaralarla sarkıtıldığı bir kahvaltı terası varmış. Romancı oraya, *El desayunismo magical* diyordu. İrlanda asıllı Amerikalı eşi "memlekette", yani çorak toprağına bir kez olsun adım atmadığı Ulster'da[1] Cumhuriyetçi hareketle olan yakın ilişkilerinden bahsediyor, para toplama çabaları ve Cum-

1. Kuzey İrlanda'da bir yerleşim birimi. (Ç.N.)

huriyetçi liderin barışı sağlamak için ne büyük bir bağlılıkla çalıştığını anlatıyormuş. Bu esnada hiç durmadan yiyip içen romancı İrlanda'daki sorun hakkında yorum yapmaktan kaçınarak daha aşağıya inemeyecek kadar çelimsiz olduğunu söylüyormuş. *Deniz seviyesi bensiz kalmaya alışmalı.* Eskimiş polo yaka tişörtü ve haki renk şortuyla terasta öylece oturuyormuş. Eğlence yöneticileri aşağıda, okyanusun kıyısında genç Bostonlu-İrlandalı aristokrat-devrimci eşin ilgisini çekmek için dilleri bir karış dışarı sarkmış kocaman hantal köpekler gibi büyük bir şevkle çevresinde atlayıp zıplayarak su sıçratırken Vina adama eşlik ediyormuş. Sarkmaktan bahsetmişken, Vina kahvaltı terasında yazarın bacaklarını iyice açarak oturduğunu ve iç çamaşırı olmadığını fark etmişti. Taşakları iri, pürüzsüz ve villanın duvarları gibi pembeydi, aletiyse kocaman ve griydi; yani okyanusa sırtını vererek oturduğu o taş levhaların sıkıcı renginde. Bakmadan edemiyordum, diyor Vina, yetmiş beş yaşındaki biri için hiç fena değil diye düşündüm. Sonrasında Mallick'e bu yaşlı beyefendinin beni etkilemeye çalışıp çalışmadığını sordum, yani kur falan mı yapıyordu, ya da bu ne demekti? – ama Mallick hayır, o bunu hep yapar, dedi, sadece masum bir teşhir. Artık Huracán'ı böyle düşünüyorum, diyor neşeli bir şekilde. Masumiyetin teşhir edildiği kutsal bir yer olarak.

Onu yapmaya zorladığım seçimi nasıl yapacağını bilmiyor.

Kırılgan, fazla pırıltılı, gergin.

Dünya yüzeyindeki her şey hakkında konuşmak istiyor, aşk dışında.

Vina diyorum yeniden. Bana bakıyor, artık kızgın. Burası çok kurak bir kent, diyor. Yeraltı su seviyeleri korkutucu bir hızda düşmekte, burası her an çökebilir, gözden kaybolabilir. İçip içip düşmek diye buna derim. Son-

ra şu Papa olayı var, bir de *onun* gösterisini takip etmem gerekiyor, ne harika bir zamanlama, değil mi?

Papa daha yeni Mexico City'deydi, üstelik rock'n' roll'dan bile bahsetti. *Evet evlatlarım, yanıt sahiden rüzgârda uçuşuyor, tanrısız perişanlık rüzgârlarında değil, inanç gemisinin yelkenlerini şişirip yolcularını cennete kadar götüren o yumuşak rüzgârda.* Hayranlarına istediklerini veremeyen fakat VTO'nun muhtemelen en az Papa kadar başarılı olacağını bilen Vina, kendini avutmak için gereğinden çok uzatılan bu benzetmeyi küçümseyerek Papa'yla ilgili son dedikoduları etraflıca anlatıyor. Emekçi-rahiplere[1], özgürlükçü din bilimine ve benzeri şeylere karşı beslediği öfke. Sonra papanın şoförüyle ilgili anlatılan bir hikâye de var. Hayır, Papamobil'in şoförü değil. Papanın sadece Kardinal Wojtyla olduğu günlerdeki şöföründen bahsediyorum. Anlatılanlara bakılırsa bu adam yıllarca onun şoförlüğünü yapmış ve yeni bir Papa seçme vakti geldiğinde Polonya malı külüstür bir aile arabasına atlayıp Krakow'dan birlikte gelmişler. Tam bir yol filmi, öyle değil mi, Papa seçilecek olan Kardinal ve onun kader arkadaşı olan şoförü mutluluk peşinde. Neyse, Vatikan'a varınca şoför beklemiş de beklemiş, sonunda duman yükselmiş, *habemus Papam* ve haberleri almış, eski dostu, yol arkadaşı, patronu Papa seçilmiştir. Çok geçmeden bir haberci yanına gelmiş. Arabayı Krakow'a geri götürüp kendine yeni bir iş bul, demiş. Kıçına tekmeyi yedin.

Onu daha önce pek çok farklı ruh hali içinde görmüştüm, ama hiç bu kadar çaresiz olduğunu hatırlamıyorum. Bu sabah Guadalajara'ya uçuyor –Panço Villa'nın saati vurup zamanı durdurduğu Guadalajara'ya, diyor– ve sahne şovlarının iyi gitmediğini biliyor, hayatının iyi

1. Fransız Katolik Kilisesi tarafından işçilerin günlük hayatını anlamaları amacıyla fabrikada çalıştırılan rahipler. (Ç.N.)

gitmediğini biliyor ve her ikisini de nasıl yoluna sokacağı hakkında en ufak bir fikri yok. Yüzüme bakınca tek gördüğü şey *onu terk et Vina, benimle gel ve benim sevgilim ol* ama henüz bunu kaldıramıyor, *hadi konuyu değiştirelim*, ve bir anda Orpheus şakaları yapmaya başlıyor. Bu onun eski numaralarından, bir Orpheum'a taşındığımı duyduğu andan itibaren yapmaya başladığı bir numara; ben, Rai, Hint müzik tarihindeki en kötü sese sahip tarikatın üyelerinden. Bu adı değiştirmelisin, dedi, sadece saygıdan bile olsa ona başka lanet olası bir tanrının adını vermelisin. Mesela Morpheus, uyku tanrısı. Ben de oyunu devam ettirdim: Metamorpheus nasıl, değişim tanrısı. O andan sonra sohbet iyice laçkalaştı. Endomorpheus ve Ectomorpheus dedik, ikiz vücut tanrıları. Waldorpheus Astorpheus[1], otel tanrısı. Motorpheus, motosiklet tanrısı. Hans Castorpheus[2], büyülü dağcı. Shortpheuse[3], öfke tanrısı. Conpheus[4], kafasını kaşıyıp duran şaşkın tanrı.

Tanrılar hakkında konuşmak istiyor çünkü ölümetapan Meksika onu şaşkına çevirdi. Buradakilerin yanında Apollo basit bir tiyatro, Poseidon bir macera, Hermes ise siktir olası bir ipek eşarp gibi kalır, diyor.

Durup bana bakıyor. Vina sık sık bir şey rica etmez, ama şu anda onunla birlikte bu boş lakırdı vagonuna atlamama ihtiyacı olduğunu görebiliyorum. Yüzleşilmesi gerekeni görmesi için onu zorlamamı istemiyor. Sessiz bir şekilde şefkat, hatta merhamet diliyor.

Muazzam şiddet tanrılara özgüdür, bu nedenle

1. Waldorf Astoria lüks oteller zincirine yapılan bir gönderme. (Ç.N.)

2. Hans Castorp, Thomas Mann'ın yazdığı *Büyülü Dağ* romanının başkarakterlerindendir. (Ç.N.)

3. İngilizcede *shortfuse* kısa devre anlamına gelir ve çabuk sinirlenen kimseler için de kullanılır. (Ç.N.)

4. İngilizcede *confused* kafası karışık anlamına gelir. (Ç.N.)

itaatkâr bir şekilde doğaçlama yapmaya başlıyorum. Tecavüz, cinayet, korkunç intikamlar. Tüm bunları kucaklayabilirsiniz, fakat bu ölümcül bir kucaklamadır. Kadim tanrılar, Hint Norveç Yunan, hiçbir ahlaki yasa belirlemeyip bizden yalnızca onlara tapmamızı beklediler. Sophocles'in oyununda, tanrı katına yükseltilen Herakles Philoctetes'e Olimpos tanrıları diz çökmeyi her şeyden üstün tutar, der. Bu yeni başlayanların kulağına hoş gelebilir, ne de olsa dağ vaazları yahut İslami elkitapları yoktur, ama dikkat edin, burada bir tuzak vardır. Tanrılara tapmak onların öfkesinden korkmak ve dolayısıyla sürekli olarak onları yatıştırmaya çalışmak anlamına gelir. Doğal afetler tanrıların hoşnutsuzluklarının bir kanıtıdır, çünkü dünyada olup bitenler bizim suçumuzdur. Bu nedenle verilen cezaların ardı arkası kesilmez. Bu yüzden insanlar kurban edilir, vs. vs. özelkitapgrubu

İşte bu yönünü çok seviyorum, diyor Vina, alaylı ses tonunun altında rahatlama ve minnettarlık gizli. Seni kurup bıraksak en az yarım saat konuşursun; bu sayede karşındaki kadın da biraz susup dinlenebilir.

İşte tam bu esnada depremlerden bahsediyorum.

Aslında meşhur bir deprem bölgesi olan Meksika'da bulunmamız, VTO'nun en ünlü albümü ve Ormus Cama'nın yaklaşmakta olan kıyametle ilgili uyarıları göz önünde bulundurulduğunda o kadar da şaşırtıcı değil. Ne batıl inançların vardır ne de açıkça ifade edebildiğimi düşündüğüm gibi dindar biriyimdir. Depremlerden bahsederek tanrıların öfkesini üzerimize çektiğime inanmıyorum. Ama dikkat edilmesi açısından bu konuda konuştuğumu belirtmeliyim.

Ayrıca kesin olarak belirtmem gerek: benim üzerime değil. Vina'nın üzerine.

Depremler daima insanların tanrıları yatıştırmayı istemelerine neden olmuştur. 1 Kasım 1755'te meydana

gelen –Voltaire'in Leibniz iyimserliğine karşı inkâr edilemez bir sav olarak gördüğü– büyük Lizbon depreminin ardından yerel halk yatıştırıcı bir *auto-da-fé*[1] yapmaya karar verdiler. Ünlü filozof Pangloss asıldı (daha geleneksel bir yöntem olarak görülen ateş bir türlü yakılamadı). Bir cadı büyüsünden farksız ismiyle daha önce hiç deprem olmamış yerlerde bile deprem olmasına neden olabilecek yardımcısı Thunder-ten-tronchklu Herr Candide kanlı poposundan uzun süre boyunca ritmik bir şekilde kamçılandı. Bu *auto-da-fé*'nin hemen ardından daha da şiddetli bir deprem oldu ve bu kez kentin sağlam kalmış olan kısmı da yerle bir oldu. Tanrıların eroini olan insan kurban etmenin sorunu da budur işte. Bağımlılık yapar. Peki ama yatıştırılması gereken korkunç bağımlılıkları olan tanrılardan bizi kim koruyacak?

Demek tanrı artık keşin teki, diyor Vina.

Tanrılar, diye düzeltiyorurn onu. Tektanrıcılık da diğer tüm despotizmler gibi soğurucudur. İlahi gerekliliklerden tamamen arınmış evrimci üst kesim dışında kalan insan ırkının tümü doğal olarak demokratik bir şekilde çoktanrıcıdır. İçgüdüsel olarak birden çok tanrı olmasını istersin, çünkü yalnızca sen tek kişisindir.

Peki ya hikâyeler, diyor neşelenmeye başlayarak. Artık sadece dalga geçiyor, geyik yapıyor, sorunları düşünmekten kaçınmaya çalışıyor. Yüzüne belli belirsiz bir gülümseme kondurmayı başardım. Hikâyeler ne olacak, diye tekrarlıyor. Senin gibi lanet olası bir dinsiz bile onlardan keyif alamaz mı?

Tanrılara inanmayı bıraktığımızda onlar hakkında anlatılan hikâyelere inanmaya başlayabiliriz, diyerek ce-

1. Özellikle İspanya ve Portekiz gibi Katolik Avrupa ülkelerinde engizisyon mahkemelerinin verdiği infaz kararlarının halkın gözü önünde uygulanması. (Ç.N.)

vabı yapıştırıveriyorum. Elbette ki mucize diye bir şey yoktur ama eğer olsaydı ve yarın sabah uyandığımızda dünyada tek bir inanan, dinine bağlı tek bir Hıristiyan, Müslüman, Hindu, Yahudi bulamasaydık, işte o zaman bu hikâyeler güzelliği üzerinde düşünebileceğimiz bir şey haline gelirdi çünkü artık tehlikeli olmaktan çıkarak insanı doğruya götüren tek inanca, yani okuyucunun iyi anlatılan bir hikâyeye olan istekli ve kuşku dolu inancına zorlayabilirdi.

Efsanelerdeki kahramanların aptal olması gerektiğini fark etmişsindir. Ölümcül tehlikelere doğru kaygısızca yürüyüp en bariz tuzakları bile görmezler.

(Tüm bunları hatta muhtemelen daha da fazlasını söylememe izin veriyorum. Uzun zamandır böylesine etraflıca ve kendimi hiç kısıtlamadan konuşmamıştım. Ve tekrar ediyorum, kibre, yani tanrılara burun kıvırmak gibi bir günaha ve dolayısıyla Nemesis'in geleceğine de inanmıyorum. Ama her şeyi anlatmaya ant içtim ve olanlar olmadan önce inananlara hiç şüphesiz akılsız gelecek bu yorumları yaptığımı da söylemeliyim.)

Hadi otel odama gidip kendimizden geçelim, diye öneriyor Vina canlanarak. Biraz soma[1], biraz ambrosia. Olur, ben varım. Önden buyurun kraliçem. Bir kez daha deyim yerindeyse, bir tanrıçanın aşkını talep eden ölümlü bir adam konumundayım. Vina ve Adonis: bunun gibi bir şey. Bu tür karşılaşmalardan insanların genelde sağ salim kurtulamadıklarının farkındayım.

Ama var olmayan tanrılar da düşebilir.

Bu aralar seksenli yılların sonuna yaraşır ultra-ışıltılı

1. Yüksek alkollü bir Hint şarabı. (Ç.N.)

bir tarzı var; artık şık (ya da radikal) bir hippi değil. Ekstra bir şokla yuvarla türü frapanlık katılmış büyük film yıldızı. Tyler, Gaultier, Alaïa, Léger, Wang, ama en çok da Santo Medusa: onun hepsi-bir-arada teknikolor-boncuklu tulumları, doğrudan çıplak vücuda giyilen cart-pembe kruvaze *ceketleri*, bele kadar indirilmiş zincirli mini-elbiseleri. İnsanlar, Vina ve Tina[1] asla yaşı olmayan divalık tacı için kapışıyor diyorlar.

İşte otel odası. İşte sevdiğim kadın. İşte dünyada, toprağın üzerinde geçirdiği son saatler. Söylediği aptalca sözler, yaptığı espriler, kırdığı kalpler, tüm bunlar sonsuza dek *barranco* yani dipsiz karanlıktan kurtarmak için sımsıkı sarılacağım şeyler. İşte çaldığı CD: *Raindogs*, Lee Baby Simms'in yeniden yaratıp homurdanarak söylediği pavyon blues'u. Alçak sesle Simms'e eşlik etmeye başlayınca tüylerim diken diken oluyor. *Seni bir daha görebilecek miyim / o banliyö treninde.* Sanki duvarlar da müzikle bir sallanıyor. Valéry gibi, diyorum. *Le roc marche, et trébuche; et chaque pierre fee / se sent un poids nouveau qui vers l'azur délire!*[2] Valerie de kim, diyerek omuz silkiyor, umurunda değil, kendini müzik ve dumana kaptırmış.

Zamanın durduğu kent Guadalajara'ya gidiyor. Guadalajara'ya ve ötesine.

İşte biz, sevişiyoruz. Hep sanki son kezmiş gibi sevişirdi, her şeyi böyle yapardı, hayatını böyle yaşardı; ikimiz de bilmiyoruz ama bu sahiden son sevişmemiz. Bu göğüsleri son görüşüm. Troyalı Helen'in göğüsleri öyle mükemmelmiş ki Troya düştüğünde onları kocasına gösterince Menelaus ona zarar verememiş. Kılıcı titreyen

1. Tina Turner. (Y.N.)

2. Kaya yürüyor ve tökezliyor; ve her taştan peri / kendinde gökyüzüne yükselen yeni bir ağırlık keşfediyor. Paul Valéry, "*Orphée*" şiirinden. (Y.N.)

ellerinden kayıp düşmüş. İşte sevdiğim kadın ve onun göğüsleri. Zihnimde bu sahneyi defalarca tekrarlıyorum. Vina, göğüslerini fırtına tanrısına gösterdin mi, neden göstermedin, eğer göstermiş olsaydın belki, hayır kesinlikle kurtulurdun.

İşte sevdiğim kadının göğüsleri. Burnumu onların arasına sokup keskin kokusunu, olgunluğunu içime çekiyorum. Kamışımı onların arasına yerleştirip yumuşak okşayışını hissediyorum.

İşte Vina, her zamanki gibi seviştikten sonra çenesi açılmış. Kadın şarkıcılar için yaş sorunu hakkında yakınmak istiyor: Diana, Joni, Tina, Nina, kendisi. Sinatra'ya baksana, diyor. Ayakta zor duruyor, artık bazı notaları rüyasında dahi göremiyor ve birileri kafasına geçirdiği o hayvanı öldürse iyi olur, ama o bir erkek, bu yüzden de tüm bunlar onun kariyeri için bir sorun yaratmıyor. (Evet, kendisini o Sesle bir tutuyor. Vina da bir Ses. Numaradan alçakgönüllülük yapacak değil. Sanatsal değerinin farkında. Tina ve ben, diyor, biz kitabı yeniden yazıyoruz. Silinip Gitme, yeni başlığı da bu tatlım. Nasıl olacağını söyleyeceğiz.)

Oradan genç kuşağa, onların yetersizlikleriyle şikâyetlerine atlıyor. İşte yine Madonna Sangria, hâlâ *Rolling Stone* dergisine kadın bedeniyle ilgili saplantılı demeçler veriyor. Kadın bedeninin kullanımından değil, kötüye kullanımından bahsediyor. Seksten değil cinsiyetten bahsediyor. Şu mızmız veledin kalitesiz hırçınlığına bakar mısın, diye neredeyse kendi kendine homurdanıyor Vina. Tanrım, biz yüksek oktanlıydık. Biz *öfkeliydik*. Erkekler hakkında mızmızlanıp durmak, anne ve babamız hakkında sürekli şikâyet etmek, bunlar bize göre değildi. Savaşacağımız generaller ve koskoca bir evren vardı. *Erkek arkadaşım beni terk etti, erkekler beş para etmez?* Bırak Tanrı aşkına. Ben zevk düşkünü kızları her zaman

yeğlerim. *Bop she bop. She bop shewaddywaddy.* (Artık şarkı söylüyor.) *Öyle güzel ki...*

Sıçayım, diye kükrüyor aniden. Kafayı bulmuş ve bayılmak üzere ama hâlâ kendi kendisiyle tartışıyor. İplerimizi çeken bir adam hep oldu. Ike Turner Berry Gordy Phil Spector Ormus Cama. Ike Spector Berry Turner. Erkekler güç içindir, kadınlarsa acı için. Yeniden söyleyeceğim. Orpheus hayatta kalır, Eurydike ise ölür, öyle değil mi?

Evet, ama sen aynı zamanda Orpheus'sun da, diyorum. Kentin büyülü taşlarını çılgınca gökyüzüne yükselten, kentteki tüm dijital görüntüleri harekete geçiren senin sesin. *Oraia phone*, en iyi ses, hepimiz bunun senin sesin olduğunu biliyoruz, Ormus'un değil. Hem kendi öteki dünyasına-yeraltı dünyasına kapılıp giden o ve onu kim kurtaracak, burada dilimi ısırıyorum çünkü bu söylemeye çalıştığım şeyin tam tersi: *Sen değilsen kim?* Bunun yerine şöyle diyorum, Onun gibi erkeklerin kendi kendilerini kurtarmaya başlamalarının vakti geldi.

Ve devam ediyorum, Hem zaten Orpheus da ölüyor. Ve bunu söyledikten sonra dilimi koparıp atmak istiyorum. Hata, hata! Ama ağzımdan çıktı bir kere.

Vina yatakta doğruluyor, tamamen ayık ve aniden mantıksız bir şekilde delicesine öfkelenmiş durumda. Onun yerine geçebileceğini düşünüyorsun, diyor. Onun çukurunda uyuyabileceğini sanıyorsun. Rüyanda Rai bebeğim. Milyon yıl geçse bile olmaz. Bunca yolu onun ölmesini istediğini söylemek için mi teptin, belki önünde de, o siktir olası *sikinin* önünde diz çökmezsem benim de ölmemi isteyeceksin. Buraya aşkı öldürmeye ve bu cinayete aşk adını koymaya geldin.

Hayır, bu doğru değil, diyorum boş yere. Dionysosvari Vina, keyif ve yok etme tanrıçası öfkelendi. Git, diye emrediyor ve ben üzgün bir şekilde itaat ediyorum.

Ertesi gün Guadalajara'da –peşinden oraya da gidiyorum, ama bu kez tek başınayım, kulise girmem yasak, ona hiçbir şekilde ulaşamıyorum– biçare bir halde dolaşırken Moses Herzog'un[1] deyimiyle *düşüncelerim dört dönüyor*. Artık ABD'de kadın bir piskopos var, belki onu arayabilirim, muhtemelen o Vina'ya ulaşıp ne bileyim işte rahibelere özgü bir şekilde araya girebilir. Paraguay'da Stroessner devrildi, darbe, ama dünyada diktatör kıtlığı başladığı gün Cehennem soğuyacak. Dörtlü Suikastı yapan Sihleri nerede infaz ettiklerini görüyorum. Cool Yul'a benden selam söyleyin beyler, belki artık o kadar *cool* değildir, yani gittiği yerde.

Değişiyorsun, dedi bana. Sakın durma.

Metamorfoz, ona açıklamam gereken şey bu, ilahî olana karşı duyduğumuz ihtiyacın yerini alan şey. Bu bizim yapabileceğimiz bir şey, bize özgü bir büyü. Şu anda modern hayata (birinin söylediği gibi yalnızca geçici olanın modern olduğu hayata) özgü sıradan, gündelik değişimlerden bahsetmiyorum; hatta içinde yaşadığımız göçmen yüzyılda sıradanlaşmış olan ve her duruma uyarlanan bukalemun doğalarımızdan da bahsetmiyorum; sözünü ettiğim şey yalnızca büyük bir baskı altında ortaya çıkan derinlerde gizli, şok edici bir kapasite. Yani Muazzam olanla yüzleştiğimizde. Böylesi bir dönüm noktasında nadiren de olsa bir başka nihai biçim alabiliriz, *dönüşümün ötesinde bir biçim*. Yeni bir sabit hal.

Üçümüz gökteki zarı aştık ve bu deneyim bizi dönüştürdü. Bu doğru. Fakat aynı zamanda doğru olan bir başka şey de bu dönüşümlerin o esnada henüz tamamlanmamış olduğu. Sanırım bir tür geçiş bölgesine girdiğimizi söylemek daha doğru olur: dönüşüm hali. Sonsuza

1. Saul Bellow'un *Herzog* adlı romanının baş kişisi. (Ç.N.)

dek sıkışıp kalabileceğimiz ve yalnızca Muazzam olanın zorlayıcı gücünün tamamlanma yolunda ilerletebileceği bir geçiş evresi.

Muazzam olan Ormus Cama'ya kendini gösterdi. Ormus bu aydınlanmanın temsilcisi oldu. Sonucu ne olursa olsun onun için geri dönüş olamaz.

Vina ve bana gelince –işte onun anlamasını sağlamaya çalıştığım şey de bu– Muazzam olan bizim ömür boyu süren ve aralıklı olmasına rağmen kaçışı mümkün olmayan aşkımıza dönüştü. Yani eğer Orınus'u benim için terk ederse hayatlarımız tamamen değişir, ikimiz de şaşırtıcı değişimler geçiririz, ancak ortaya çıkacak bu yeni biçim –o ve ben birlikte, birbirimize âşık– bu sonsuza dek sürer. Anasını sattığımın sonsuzuna dek.

Vina'yı zorlamak mı? Bahse var mısın? Tekrar ediyorum: yalnızca büyük bir baskı altındayken en derinimizde yatan doğamız gereği bir değişime uğrayabiliriz. Herakles tarafından denize atılan Lichas korkudan kanı çekilince bir kayaya dönüşür. Thermofil yakınlarındaki Eğriboz Körfezi'ne gidip bu kayanın –yani Lichas'ın– üzerine *sonsuza dek* oturabilirsiniz.

İnsanların dönüşüm hakkında yanlış anladıkları şey işte bu. Bizler yalnızca sonsuza dek şekil değiştiren basit hayvanlar değiliz. Biz bilimkurgu ürünü değiliz. Bu tıpkı kömürün elmasa dönüşmesi gibi. Sonrasında daha başka bir değişim olasılığı barındırmaya devam etmiyor. İstediğiniz kadar sıkıştırın, plastik bir topa ya da Quattro Stagione pizzasına ya da Rembrandt'ın bir otoportresine dönüşmüyor. O artık *bitti*.

Bilimadamları, mesleklerinden olmayan kişiler sözgelimi belirsizlik ilkesini yanlış anladıklarında sinirleniyorlar. Böylesine büyük belirsizlikler içeren bir çağda bilimi sıradanlıkla karıştırmak, Heisenberg'in aslında sadece hey, adamım, hiçbir şeyden tam olarak emin olamayız,

her şey çok *belirsiz*, ama bu şey değil mi yani, *harika?* dediğine inanmak çok kolay. Aslında tam tersini söylüyor: yani ne yaptığınızı biliyorsanız herhangi bir deney ya da süreçteki kuantum belirsizliğini tam olarak tayin edebileceğinizi söylüyor. Bilgi ve gizeme artık yüzdelik sayılar verebiliyoruz. Belirsizlik ilkesi aynı zamanda da bir kesinlik ölçüsüdür. Kayar kumlara dair bir ağıt değil, üzerine bastığımız zeminin katılığına dair bir ölçüdür.

Sarıl-Bana'da dediğimiz gibi, *Bu minvalde*, insanlar değişimi yanlış anladıklarında sinirlenirim. Biz burada kahrolası *I Ching*'den bahsetmiyoruz. Asıl doğamızın, herkesten sakladığımız kalbimizin en derinlerindeki kıpırtılardan bahsediyoruz. Dönüşüm garip bir heves değildir. Bir aydınlanmadır.

Armas Meydanı civarında Calzada Indepencia Sur, Calle de Mariachis gibi bazı barlarda tekilalar arasındaki farkları ayırt etmeyi öğreniyorum. Sauza, Ángel, Cuervo, en büyük üç damıtma tesisi. Bana göre kazanan Sauza ve Ángel'den birisi olacak, ama belki de diğer elemanın içkisinden yeterince tatmamışımdır, hey, *camarero*, bir tane daha ver bakalım, *hombre, muy pronto*. Beyaz tekila ucuz olanı; sonra *reposado* var, üç aylık; ama asıl kaliteli olandan içmek istiyorsanız tres *generaciones*'den[1] şaşmamalısınız, aslında bu isim bir abartı ama altı ya da on iki yıllık olgunlaştırma süresini beklemeye değer. Bir ara Orozco'nun *Alevler İçindeki Adam* freskine bakmaya gidiyorum. Orozco artık ulusal bir kurumdan farksız, önemli bir marka oldu, ama otuzlu yıllarda Amerika'ya kaçmak zorunda kalmıştı, orada ün kazandı, tanıdık hikâye, eski mahallende ün kazanmak için önce orayı terk edip *gringo*'ların seni sevmelerini sağlamalısın. Ge-

1. Ispanyolca üç nesil anlamına gelir. (Ç.N.)

nellikle beş dakika geçmeden ruhunu satmakla suçlanırsın, ama Orozco hâlâ gözde, şanslı adam.

Vina kararını verdi ve beni seçmedi. O değişmemeyi seçti.

Ángel damıtma tesisinin üç neslinin yardımıyla hayatımın geri kalanına nasıl devam edebileceğimi düşünüyorum. Daha yalnızca kırk iki yaşındayım. Kahretsin, o benden yaşlı, ne oluyor böyle, kırk yaş altındaki bütün kadınlar beni defterlerinden sildi mi? Bilmiyorum. Herhalde tüm bu nesilleri aynı anda içersem çok yaşlanırım. Üç nesil daha lütfen *camarero*. İşte geliyorlar, babası babası babası[1]. Bu çok daha iyi. Kadınlar sürekli gençleşiyor. Garson yamağının kanatları çıkıyor.

Bir ruhum olsaydı onu şuracıkta satıp istediğimi elde ederdim. Ve bir üç nesil daha efendim, garson, lütfen.

Señor, yeterince içtiğinizi düşünüyorum. Oteliniz nerede. İsterseniz size bir taksi çağıraym.

13 Şubat 1989'da, yani Vina'nın son gecesinden bir önceki gece (bunu daha önce anlatmıştım), efsanevi pop şarkıcısı Vina Apsara cinsel yönden beni küçük düşürmek için beş-para-etmez iğrenç playboy, kişiye özgü mücevher takıntılı Raúl Páramo'yu seçiyor. Köyün büyük ikramiye kazanan delisi gibi gerzekçe sırıtıp duran ve sonu Vina'nınkinden bile daha yakın olan bu içler acısı değersiz adamın kollarında bir kez düzülmüş olan Vina yarı çıplak halde hışımla otel lobisine daldığında ben de orada onu bekliyorum. Tam önümde durup bir

1. Matta İncil'inde İsa'nın soyağacı anlatılırken "İbrahim, İshak'ın babasıydı," diye başlayıp İsa'ya kadar uzanan bölümde *begot* (babası oldu) kelimesi kullanılmış. (Ç.N.)

şeyler geveleyerek bulunduğum yerden iki adım ötedeki adamı tutuyor. Demek istediği ortada. *Hayatımda bir hiçsin Rai, bu serseri kadar bile değerin yok, bu yüzden bana bir iyilik yap ve siktir olup öl.*

Bense bu kadından kendisine ait verebileceği her tür artığı ömür boyu beklemenin dersini aldım. Delik deşik olan gururumun son demlerini de ayaklar altına alarak kat güvenlik görevlisine rüşvet verip geceyi süitinin önünde ufak bir katlanır taburenin –belayı bulma yeteneği ve portatif ışık merdiveniyle birlikte her fotoğrafçının böyle bir taburesi de vardır– üzerinde geçirip ayaklarına kapanarak hayatının kirli arka odalarından birine girebilmek için yalvaracağım anı bekliyorum.

Tıpkı Ormus'un kilitli kapısının önünde onunla ilgilenebilmek için içeri alınmayı bekleyen Vina gibi ben de şimdi onu bekliyorum. Biz birbirimizin yankısıyız. Biz birbirimizin kulaklarındaki çınlamayız.

Sevgililer Günü öğle vakti. Bunu daha önce anlatmıştım. İşte Vina ölmekte olan âşığından kaçarken kapıda kalınca otelin koridorunda panik içinde, ne yapacağını bilmez halde ve işte dili beş karış dışarıdaki bir köpekten farksız olan sadık hizmetlisi Rai her zamanki gibi gururdan yoksun bir vaziyette onun emirlerini bekliyor.

Bunu daha önce anlatmıştım. İki saat geçiyor ve agav mavisi gökte bir helikopter yükseliyor. Kısa süren sürgünüm sonlanmak üzere; hisleri ihtiyaçları tarafından kontrol edilen Vina beni yine olmazsa olmaz bir müttefik, o an için yardım alabileceği tek kişi olarak görüyor. Ben de tıpkı denize fırlatılan Lichas gibi bir kayayım. Ve kayalar acı çekmez.

Aşağıdaki yolda ilerleyen maiyetinin üzerinden uçuyoruz. *Tüm bu orospu çocuklarının arasında tek güvenebi-*

leceğim kişi Rai. Güven duygusunu bir hapishane hücresi olarak gören Vina bana olan güvenini itiraf ediyor.

Şu Raúl Páramo olayı onu epey sarsmış. Kulaklıklarımdan gençliğimizin gizli dili olan Sarıl-Bana'nın nostaljik sesleri geliyor. Uzun zaman oldu. Daha sonra bunu anımsadığımda sonuna yaklaşan Vina'nın başladığımız yere dönmüş olması beni çok etkileyecek. Elbette ki bu özel dil faydalıydı; konuşmalarımızı kulaklıklı pilot ve yardımcı pilottan gizlemek için, ama bunun için muhtemelen İngilizce bile yeterli olurdu. Kurak ve sıcak Meksika havasında eski Bombay'ı dirilterek gerekenden çok daha fazlasını yaptı. Şimdi bunu hatırladığımda bu kararını yakınlığımızın bir kanıtı; bizi bekleyen günlerin vaadi olarak görmeden edemiyorum.

Bunu daha önce anlattım. Bu sözün tutulmayacağını, tutulamayacağını biliyoruz.

Vina kaygılı bir kadın: polis, Páramo, uyuşturucular. Hatta – şaşırtıcı bir şekilde – benim için de endişeleniyor. Onu o korkunç davranışları için affedebilir miymişim falan filan, bazen kendini kaybedip en çok değer verdiği insanları incitiyormuş ve hâlâ onun yanında olduğum, onu bırakıp gitmediğim ve ona bir şans daha verdiğim için ne kadar güçlü biriymişim. Ama aşk konusunda açık bilet alabilir miymiş, çünkü şu anda doğru düzgün düşünemiyormuş, turne ve onca şey, düzgün düşünebilene kadar beklemek boynunun borcuymuş. Rai, bunca zaman bekledin tatlım, *azıcık* daha bekleyebilirsin.

Aşkın çocukluğunun dilinden hâlâ-karasevdalı olan yetişkin kalbimi heyecanlandıran kelimeler duyuyorum. Tamam, beklerim, diyorum. Dayanırım Vina, ama çok uzun süre değil.

Sarıl bana tatlım, tatlım sarıl bana. Dayan Sloopy, hadi hadi.

Günün dayanılmaz sıcağı, futbol sahasında tezahü-

rat yapan kalabalık, Don Ángel Cruz'un Bentley marka gümüş rengi iki arabası, korkmuş hayvanlar, *mariachi*'ler ve Vina şarkı söylüyor: *Trionfi Amore*, söylediği son şarkı.

... il cor tormenta
Al fin diventa
Felicità.

Sonra deprem. Fotoğraf makineme sarılıp çekmeye başlıyorum ve benim için olayın sessizliğinden, fotoğraflık görüntülerin sessizliğinden başka hiçbir ses yok.

Tekila! Bunu daha önce anlattım.

Voltaire'in zamanında deprem bölgelerini yeraltındaki sülfür çatlaklarının birleştirdiğine inanılırdı. Cehennem kokan sülfürün.

Gündelik olanın ışıltılı büyüleyiciliğiyle yüzleşen sanatçı hem kendi önemsizliğini fark eder, hem de heyecanlanır. Artık tahmin dahi edilemeyecek boyutlardaki olayların fotoğrafları çekilebiliyor: ölen yıldızların, doğan galaksilerin, Zamanın başlangıcındaki karmaşanın. Gökyüzünün boşluğunda parlak güneş kalabalıkları toplanıyor. Gösterişli Macellan bulutları, göksel Campo dei Miracoli'deki ilahi Pisa kuleleri kadrajda boy gösteriyor. Bu fotoğraflara baktığımızda, evet, kendi erişim ve anlayışımızın ulaşmış olduğu boyutlara karşı haklı bir hayranlık duyulur. Gelgelelim evren böylesine aşılması olanaksız bir gösteri ortaya koyarken –Hubble'ı kullananların ustalığı, görüntüleri bilgisayarda işleyenler, renk verenler, Hollywood'un tekno-büyücülerinin ve hayalcilerinin gerçek hayattaki karşılıkları gibi– kendi zavallı çalışmalarınızı göklere çıkartmak boşunadır. Varlığın yüceliği karşısında boynumuzu eğmekten başka ne yapabiliriz ki?

Bu can sıkıcıdır. Bu, doğal olarak, sinirimizi bozar.

İçimizde, yıldızlara layık olduğumuza dair bir inanç taşırız. Şuradan sağa dönünce tanrıyı bulursunuz; sola dönünce onun hiçbir şeyden korkusu olmayan ihtirası, gösterişli saygısız aşkınlığı, yani sanat vardır. İçten içe fotoğraflarımızın fotoğrafını çektiğimiz nesnelerle eş olduğuna inanırız – bunu *biliriz*. Yaratılarımız Yaratının kendisiyle boy ölçüşebilir; bunun da ötesinde hayallerimiz –yarattığımız hayaller– *gerçek kılmak* gibi muazzam bir işin vazgeçilmez parçasıdır. Evet, bunu iddia edebilecek kadar ileri gideceğim. (Genellikle bu tür iddiaları tuvaletin kapalı mahremiyetinde tek başımayken yaparım, fakat bugün tüm tuvalet gerçeklikleri ortaya dökülmeli.)

Örneğin henüz kimse Ormus Cama'ya göre şu an yaşamakta olduğumuz felaketler silsilesinin nedeni olan evrendeki yırtıkları fotoğraflayamadı. Böyle bir fotoğraf gerçeklikte muazzam bir kaymaya ve bu gerçekliğe dair anlayışımızda köklü bir değişime neden olurdu.

Fakat güneşte meydana gelen bir depremin yeni çekilmiş bir resmi var. Tam sayfa renkli baskısı tüm dünya gazetelerinin manşetlerindeydi. Deprem altın rengindeki yoğun ve sıcak bir lapanın yüzeyinde patlayan bir ısı köpüğüne benziyor. Ama anlaşıldığı kadarıyla bu gördüğümüz sismik lapa dalgaları Everest'in yedi katından bile daha yüksek – altmış kilometreyi aşkın.

Eğer bu fotoğraf çekilmiş olmasa deprem hissedilebilir bir gerçeklik duygusu taşımazdı. Durum böyle olunca dünya üzerinde gazete okuyan herkes aynı soruyu soruyor.

Güneşin de mi başı dertte?

İşte bu yüzden bir fotoğraf gerçekleşen bir olaya anlam katabilir.

Kimi zaman sahte olduğunda bile.

Vina'nın çektiğim son fotoğrafında ayaklarının al-

tındaki toprak darmadağın olmuş yol döşemeleri gibi çatlak ve her yer ıpıslak. Sağa doğru kaymakta olan bir kaldırım taşının üzerinde duruyor; dengesini sağlamak için sola eğilmiş. Kollarını iyice açmış, saçları uçuşuyor, yüzünde öfkeyle korku arası bir ifade var. Hemen arkasında dünya bulanık. Sallanan bedeninin etrafında patlamalar olduğu hissedilebiliyor: su, korku, alev, tekila ve toz patlamaları. Bu son Vina, felaketin vücut bulmuş hali, *in extremis*[1] bir kadın aynı zamanda şans eseri dünyanın en ünlü kadınlarından biri.

Vina Apsara'nın Villa Huracán'da ortadan kaybolmasıyla birlikte benim çektiğim bu deprem fotoğrafı da birer *deneyim haline gelen,* insan ırkının kolektif hafızasının bir parçası olan az sayıda fotoğrafın –Monroe'nun uçuşan eteği, Çinhindi'ndeki yanan kız, Ay'dan Dünya'nın doğuşu– yanındaki yerini alacak. Her fotoğrafçı gibi ben de bu dünyadaki günlerimi ismimi birkaç etkili fotoğrafla birlikte anılır hale getirerek sonlandırmayı arzuladım, ama bu Vina fotoğrafı en iddialı, en övünülesi arzularımı bile aşacak. *Leydi Ortadan Kaybolur* olarak bilinecek olan bu fotoğraf kesinlikle beni gelecek nesillere taşıyacak acı bir hatıra olacak. Eğer gelecekte hatırlanacaksam ancak bu fotoğraf sayesinde olabilir. Yani bir bakıma hayatım boyunca profesyonel bir başarı elde etmekten çok daha yürekten arzuladığım şey gerçek olacak ve en azından Vina ve ben her şeye rağmen sonsuza dek bir araya gelmiş olacağız. Evet, umudun ve hayatın ötesinde sonsuza dek birlikteyiz: Muazzam olan bizi dönüştürdü ve Sonsuzluğa ulaştık. Ama üzerimizde mucizeler yaratan bu dönüştürücü güçlerin doğası hakkında yanılmışım. Bizim durumumuzda bu aşk değil ölüm oldu.

1. Latince ölmek üzere olan ve en aşırı uçta anlamlarına gelir. (Ç.N.)

Bir şey dilerken dikkatli olun.

Fotoğrafçılık hayatımın başlangıcında yüz kızartıcı bir düzenbazlık yapmıştım: ölü bir adamın çektiği fotoğraflar benim sanılmıştı. O günden bu yana –açtığım ayakkabı topuğunu kimi zaman hayatımdaki ikinci asılmış adamı düşünerek aklımdan uzaklaştırmayı başarsam da bazen kendi kendime itiraf ettiğim gibi– tanrısız bir kefarete ihtiyaç duydum; adına özsaygı diyelim. Alın size bir alay: en sonunda çağımızın klasikleşen fotoğraflarından birini çektiğimde tek yapabildiğim bu fotoğrafı çekmemiş olmayı dilemek oluyor, onun, yani fotoğrafını çektiğim kadının çekebileceğim tüm fotoğraflarından çok daha değerli olduğunu da o esnada sonsuza dek anımsayacağım bir şekilde fark ediyorum; o sonsuz değişkenliğinin karşısında bu tek sessiz yansımayla yetinmeye dayanamam.

Bu siktir olası fotoğraf sizin olsun. Ben Vina'yı istiyorum.

Aynı zamanda bu fotoğraf diğer kelimeyi kullanmakta güçlük çektiğim için ortadan kaybolması deyip durduğum olaya dair haberlerin yayımlandığı tüm gazetelerde kullanılacağından halkın zihninde sonsuza dek o dehşet dolu son anlarla özdeşlemiş olacak. İnsanlar böyledir. Vina'nın son anında yanında bir fotoğrafçı olamayacağını bilmemize rağmen bu fotoğrafın orijinalliğini fazla soruşturmadan kabul ederiz. Vina'nın sallanıp duran bir Tekila sokağında çektiğim fotoğrafı dünyanın son şeylere karşı duyduğu açlık ve Muazzam olanın tüm dünyada ortaya çıkışının yarattığı baskı altında yıldızın, hadi söyleyelim artık, ölüm anında çekilmiş bir fotoğrafına dönüşüyor.

Yani bu bir tür kasıtsız sahte. Bir başka üçkâğıt. Ve her ne yanlış anlamaları ortadan kaldırmaya çabalayıp fotoğrafın hikâyesini defalarca kez anlatacak olsam da kimse gerçek anlamda beni dinlemeyecek. Bilmeleri ge-

rekeni zaten biliyor olacaklar. *Leydi Ortadan Kaybolur*. Dünya kararını çoktan vermiştir.

Buraya daha önce de gelmiştik.

İşte çatlamış yerkürenin hemen üzerinde havada asılı duran bir helikopter. İşte âşık olduğum kadın, helikopterin açık kapısından bana sesleniyor. O *halde ben gidiyorum*. Ve ben de bağırıyorum, Gelemem. *Ne? Siktir git*. Ne? *Hoşça kal, Ümit*.

Ve işte insanların kastettikleri şeyi söyleımediklerinde söylediği şey.

O *halde ben gidiyorum. (Lütfen benimle gel, sana ihtiyacım var, benimle gelmeyeceğine inanmıyorum.)* Gelemem. (Sevgilim, bir daha seni asla gözümün önünden ayırmak istemiyorum, ama kahretsin, beni sürekli itip kakıyorsun, bunun farkındasın değil mi? morluklarımı görmek ister misin?, ve ilk kez seni her şeyden üstün tutmuyorum. Çok yakında oraya geleceğim, bu kez sen beni bekleyebilirsin. Beni istiyorsan, beklersin. Doğru, bu bir test. Evet. Belki gerçekten öyledir.) *Ne? (Seni piç kurusu?, bana direnebileceğini mi sanıyorsun? Tanrı aşkına Rai, oyun oynamanın sırası değil, şimdi, bugün olmaz.)* Git. (Pekâlâ, oyun yok. Seni sonsuza dek ve sonsuzun da ötesinde sevmeye devam edeceğim. Ama bu benim işim. Göz açıp kapayıncaya dek gelmiş olacağım. Git. Hemen arkandayım. Seni seviyorum. Git.)

Siktir git. (Zaten ta en başından Meksika'ya gelmeni istememiştim siktir git ama yine de geldin siktir git sanırım bu bazı şeyleri kanıtlıyor evet ama sana yine de acı verdim sinirliydim hatalıydım siktir git ve sonra sen bana yardım ettin siktir git bu beni sahiden allak bullak etti siktir git ben de sana güvendim sahiden güvendim siktir git sonra dünya sallandı ve sen beni terk ettin siktir git fotoğraflarını aldın

ölüyor olabilirdim paramparça olmuş ve ölüyor olabilirdim ama senin çalışman gerekiyordu siktir git ve şimdi benimle gelmiyorsun siktir git en sonunda sana ihtiyacım olduğunu anladığımda siktir git seni istiyorum siktir git hatta belki seni seviyorum siktir git Rai seni seviyorum siktir git. Seviyorum.)

Ne? (Ne???)

Hoşça kal, Ümit. (Şimdilik hoşça kal, seni piç kurusu, ama bundan sonra seni bir daha asla gözümün önünden ayırmayacağım. Seni bir dahaki görüşüm geri kalan hayatlarımızın başlangıcı olacak.)

Bağıra çağıra yapılan bu diyaloğu yıllar boyunca her gece zihnimde tekrarlayıp durdum ve şimdi belki de söylenmek istenenlerin bunlar olduğunu düşünüyorum. Belki de *Hoşça kal* sahiden de asla-tamamlanamayacak-olan bir *Merhaba*'nın başlangıcıydı. Öyle umuyorum, öyle umuyorum. Bu anlam yaşadığım kaybı iyice ağırlaştırıp çektiğim acıyı iyice dayanılmaz kılsa da.

İşte pilotun Televisa'da söyledikleri: Señora, onu dağların üzerinden deniz kıyısına götürdük ve yol boyunca altımızdaki yıkımın görüntüsü içler acısıydı. Aklımız ailelerimizdeydi, bu doğru, ama görevimizi sonuna kadar yerine getirdik. Villa Huracán'a telefon etmeye çalıştıysak da ulaşamadık, telefon çalışmıyordu, ama o ünlü kadın planın ayarlandığı gibi devam etmesi konusunda ısrar etti, sürekli olarak daha hızlı diyordu, oraya daha çabuk varamaz mısın. Hiçbir erkeğin hayır diyemeyeceği o kadın için elimizden gelenin en iyisini yaptık ve El Huracán'a vardığımızda şansının yaver gittiğini gördük, olduğu gibi duruyordu, yerle bir olan memleketimizin bu köşesi onu karşılamak üzere sapasağlam kalmıştı. Önceden ayarlanan plana uygun olarak kayalığın

altındaki kumluk alana indik; o Huracán'a tırmanacaktı. Ama sahilde bavullarını taşıyacak kimse yoktu ve süslü biri olduğundan tahmin edeceğiniz gibi bir sürü bavulu vardı. Elbette ki bavullarını biz taşıdık, sorun yok, ama bizi de anlayın bayım helikopter için endişeleniyorduk ve itiraf ediyorum, Acatlán'daki eşimle oğullarımı son bir kez daha görmek için yanıp tutuşuyordum. Bir yandan da ünlü hanımefendi ısrarcı ve sizin de bildiğiniz gibi öyle etkileyici ki ister istemez dediğini yapıyorsunuz, yani istediğini yapıp bavullarını merdivenin en üst basamağına kadar çıkarıp vedalaştık ve hepsi bu kadar. –Pardon, anlayamadım?– Elbette ki doğal olarak onun güvenliğinden endişe ediyoruz. Bu yüzden villanın üzerinde iki tur attık ve onu, yani o diğer adamı görmeden gitmedik. – Hayır, ne yazık ki o saygın, ünlü hanımefendi dışında kimseyi teşhis edemeyiz. Bu çok çirkin bir suçlama. El Huracán'daki durum o esnada hâlâ normaldi. Oradan ayrıldığımızda tuhaf hiçbir şey yoktu.

Colchis patronu Mo Mallick CNN'de Larry King'in programında. Omzuna kadar inen sarı saçları, ağırbaşlı gözlük çerçevesi, müthiş profili. Programdan seçilen bazı alıntılar: Elbette ki Larry, korkuyorduk, bunu itiraf edeyim, kim korkmazdı ki... Evin jeneratörü var, tabii sanırım artık vardı demeliyim, bu öyle zor ki, evin kendi jeneratörü *vardı*, bu yüzden hâlâ bir miktar elektrik de vardı, ama telefonlar, su, tüm bunlar sonradan ortaya çıktığı üzere tüm kıyı şeridi kesikti, diyorum ya bunlar ciddi sarsıntılardı... Üstelik benim misafirlerim vardı, Larry, muhtemelen Şili'nin yaşayan en büyük romancısı ve onun çok sevgili Amerikalı eşi, onlar da benim sorumluluğumdaydılar ve ne diyebilirim ki, Vina'nın oraya kadar geleceği hiç aklıma gelmemişti, anlarsın ya, Pasifik kıyısında harika birkaç gün geçirmenin sırası değildi. Dinle, çalışanlar orayı terk etmişti, yani saygısızlık etmek

istemem ama tam anlamıyla topuklamışlardı, neler hissediyor olabileceklerini anlıyorum, muhtemelen ben de aynısını yapardım, ama *gitmişlerdi* işte. Ve ben bir yandan ne yapsam da konuklarımla birlikte güvenli bir yere kaçsam diye düşünüp duruyorum, tabii öyle bir yer varsa, anlarsın ya? Yani o ana kadar şansımız yaver gitti diye durumu zorlamanın gereği yok... Hiçbir kaçış planı, ya da gidecek bir yeri olmadan *biip* olası sahile –Özür dilerim?– öylesine ineceği aklımın ucundan bile geçmemişti, anlarsın ya? Ah, tabii, pilot o adamı gördüğünü söyledi?.. – Hayır, Larry, onun kim olduğunu bilemem. Yani bildiğim kadarıyla çalışanların tümü gitmişti ve geriye yalnızca konuklarımla ben kalmıştık. Eğer oralarda dolanıp duran zavallı piç kurusunun biri varsa bilemeyeceğim. Belki de yağmacıydı, burada kimseyi küçük düşürmek istemem ama zor zamanlar hırsızları da beraberinde getirir, eminim California'da da aynısı olurdu. Her kimse büyük bir bedel ödedi, öyle değil mi.

Bir depremin sismik momenti, etki ettiği alanı (fay hattının uzunluğu, çarpı, genişliği) kayma miktarı ve etki alanındaki kayaların sertliğiyle çarparak hesaplanır. Bir depremin şiddeti genellikle momentin kendisi yerine logaritmasıyla –*büyüklük* olarak bilinir– ifade edilir. Bu nedenle ister küçük ister büyük olsun tüm depremler her bir birimin büyüklükte on katı bir artışa tekabül ettiği birden dokuza kadar uzanan bir ölçek kullanılarak derecelendirilir. Dokuz büyüklüğünde bir deprem bir büyüklüğündeki bir sarsıntıdan bir milyar kez daha etkilidir. Bu ölçüm sistemi Amerikalı sismolog Charles Richter'in adını taşır. Bunun yanı sıra, bir depremin yıkıcı etkisinin göstergesi olan deprem şiddeti, I'den XII'ye kadar uzanan Değiştirilmiş Mercalli ölçeği ile tanımlanır. Şubat ayının 14'ünde akşamın erken saatlerinde Meksika'nın Pasifik kıyısını vurarak Villa Huracán, Aparajitos

mezrası, güneyde Puerto Vallarta ile kuzeyde Mazatlán kasabaları da dahil olmak üzere pek çok şeyi yerle bir eden dev deprem Richter ölçeğine göre dokuz büyüklüğündeydi, yani bir başka deyişle: olabileceğinin en kötüsüydü. Değiştirilmiş Mercalli ölçeğine göre de XII, yani tam yıkım anlamına geliyordu. Sismologlar yaklaşık bin kilometre uzunluğunda ve yüz kilometre genişliğinde olup neredeyse tüm kıyı şeridi boyunca devam eden muazzam bir fay hattının oluşumunu rapor ediyorlar. En kötü depremler tektonik levhaların çarpışıp bir levhanın diğerinin altında sıkıştığı batma bölgelerinde meydana gelir. 1960 yılında sekiz nokta beş büyüklüğündeki bir deprem Şili'nin büyük bir bölümünü yerle bir etti. Uluslararası sismoloji topluluğuna göre 1989 Aparajitos deprem o muazzam yeraltı savaşının olduğu, dev levhaların çatırdayarak birbirine girdiği o bölgenin kuzeyindeki ani bir genişlemeye işaret etmekte. Dünyanın jeolojik tarihinde bir dönüm noktası. Toprakla deniz arasındaki sonsuz sınır boyunca oluşan bir çatlak.

Elbette ki bir başka olasılık daha var, o da bunun Ormus Cama'nın tüm dünya basınında yayımladığı ve ağır bir şekilde eleştirilen yazısında bahsettiği dünyaların çarpışması sonucu ortaya çıkan ilk büyük facia olabileceği; hayal dahi edilemeyecek bir sonun başlangıcı.

Deprem olduğunda Vina tek başına. Belki de kahvaltı terasındaki dev *fresno*, yani dişbudak ağaçlarından birinin altında *tres generaciones* tekilayla hazırlanmış margaritasını yudumlayıp yaşlı bir romancının teşhir ettiği taşaklarını ya da belki de Ormus Cama'yı ve onun göz bandını, baş ağrılarını ve kehanetlerini düşünüyor. Yahut belki de geleceği düşünüyor; beni. Onu yine fotoğraflara özgü bir sessizliğin arasında hayal ediyorum.

Kuşlar cıvıldıyor, rüzgâr ağaçların arasında aniden kükrüyor, ya da tıpkı Prospero'nun[1] adasında olduğu gibi El Huracán'ın ardındaki ormandan sesler yükseliyorsa bile haberim yok. Bir fırtına yaklaşıyor, ama ben büyü ya da zorbalıkla ilgilenmiyorum[2].

Ya da belki de yalnız değil. Caliban'ın[3] teki doğuştan hakkı olanı almak üzere ormandan çıkıveriyor. Tehdit altında. Ya da değil. Mücadele ediyor. Hayır, mücadele falan olmuyor. Diğeri yok. Belki de pilot olduğundan daha sorumlu görünmek, durumu kurtarmak için yalan söyledi; hepsi bu. Diğeri bir hayalet, bir hayal ürünü. Vina elinde margaritasıyla tek başına, güzel bir günbatımı manzarası var. Son dakikalarında dünyanın güzelliğiyle yıkanıyor. Belki de şarkı söylüyor. Onu turuncu ve mor gökyüzüne karşı şarkı söylerken hayal etmek istiyorum.

Başka hiçbir şey duyamasam da o destansı sesiyle şarkı söylediğini duyabiliyorum.

Sonra yer tıpkı bir ağız gibi açılıp onu yutuveriyor.

Aynı esnada, benzer şekilde Pasifik kıyı şeridinin büyük bir bölümü de yok oluyor. Depremin atımı on bir metre: devasa. Okyanus köpürerek topraktaki çatlağı, gerçeklikteki yırtığı dolduruyor. Su, toprak, ateş gökyüzüne fışkırıyor. Ölen ve *ortadan kaybolanların* sayısı on binleri hatta yüz binleri buluyor.

Dünya kendi bedenine kapanıyor, ısırıp çiğneyip yuttuktan sonra geldiği gibi gidiyor.

Haklı olarak düşüncelerimi toparlayamıyorum. – *Korkarım aklım başımda değil.* – Heyhat, o, toprak ve

1. William Shakespeare'in *Fırtına* adlı oyununun başkişilerinden biri. (Ç.N.)
2. Burada *Fırtına* oyununa bir gönderme yapılıyor. (Ç.N.)
3. *Fırtına* adlı oyunun başkişilerinden biri. (Ç.N.)

uçurumun dibinde! – Heyhat, o, kötü durumda ve uçurumun dibinde – Vina, hayatın neşesi, insanlığımızın simgesi – ortadan kayboldu!, bu ortadan kaybolanlar ve ortadan kaybolma çağında – o kadar çok insan kayboluyor ki – insan ırkı toprak tanrısına en büyük kurbanını sunuyor, Vina!!, ve o tanrı tatmin olmak yerine iştahının kesilmek yerine sınır tanımadığını hissederek yüz bin insanı daha yutuveriyor – Ormus, Vina artık o çamurlu kolların arasında kayboldu ve ikimiz de onu sonsuza dek yitirdik – söyledin işte, Ormus, bunlar senin sözlerin, dünya sallanıp yuvarlanmayı öğreniyor – Deli Adam, şimdi seni suçlayayım mı yoksa sana sarılayım mı? – bunu şarkılarında söyleyerek gerçek olmasına mı neden oldun? – O halde başka bir şarkı söyleyerek onu hayata döndürebilirsin, hem kendin, hem de benim için?

Aşkı için dünyanın başlangıcından bu yana
Kadınların yaktığı tüm ağıtlardan
Daha fazla ağıt yakılmış olan
Kadın işte bu. Yası bir dünya yapan – *her şeyi*
Tekrar geri getiren, ormanları, vadileri, yolları
Ve köyleri; hayvanlarını, tarlalarını ve nehirlerini;
Güneşin etrafında döndüğü, bizimkilere benzer
Yıldızlarla çevrili bizimkine benzer bir dünya
Ama diğer cennetlerin arasında farklı bir yerde.
Öyle çok sevildi işte.

Bu acil durumun büyüklüğü bireysel trajedileri önemsiz kılıyor. Öyle çok ölü var ki, hem yapısal hem altyapısal öyle büyük hasar, bir ülkenin ruhuna indirilmiş öyle büyük bir darbe ki ve etkilenen yalnızca bu değil: insan ırkının dünya yüzeyinde kendini rahat hissetme duygusu da var. Yollar, köprüler, havaalanları, koskoca dağlar yerle bir olmuş ya da denizin dibini boylamış

durumda. Muazzam bir yardım operasyonu başlatılarak yıkılan bölgelere ulaşılmaya çalışılıyor, askerler ve yardım kuruluşu çalışanları dışında giriş yasak. Onay belgesi verilen birkaç televizyon haber ekibi ve fotoğrafçı ordu helikopterleriyle bölgeye sokuluyor. Uluslararası yardımın fotoğrafa ihtiyacı var. Bizler de işe yarıyoruz. Nabukadnezar Ajans kartım –resmî olarak istifa etme fırsatım olmadı– içeri girmemi sağlıyor.

İşte Vina fotoğrafı tüm dünya gazetelerinin manşetlerini süsleyerek meşhur olduğunda; yani Vina bu felaketin yüzü haline geldiğinde ben de bu yıkımın tam kalbindeyim. Bir savaş fotoğrafçısının midesini bile kaldıran, Bosch resimlerinden fırlamış sahnelere bakıyorum – kırık ağaç dallarından sarkan kesik çocuk başları, "kaskatı" topraktan çifte kılıç gibi fırlamış çıplak kadın bacakları. Bir efsane yaratılmasına yardım etmiş olduğuma dair en ufak bir fikrim yok. Basın işlerinden sorumlu albay ortadan kaybolan Villa Huracán'ın üzerinden uçakla geçmemi sağlamak için elinden geleni yaptığında bile hiçbir şey anlamıyorum. Herhalde Batı dünyasının şöhretlerine yaltaklık ediyor, diye düşündüm. Haklı olsa gerek: En az birkaç manşet eder, bu da dolara çevrilirse yolculuğun bu kısmı tam anlamıyla para basıyor demektir. Bunun diğer fotoğraflardan hiçbir farkı yok: çatlak toprak, araya giren okyanus, tersyüz olmuş ağaçlar. Standart afet fotoğrafı, ne bir *palapa*[1], ne bir yüzme havuzu, ne de ölü bir yıldız adayı var. Kafam tüm bu belalı düşüncelerle doluyken hiç beklenmedik bir anda kendimi kaybediyorum. Oturduğum yerde iki gözüm iki çeşme ağlamaya başlıyorum. Sahibesinin mezarı başındaki bir köpek gibi ağlıyorum. Sonunda televizyon ekibindeki ses mühen-

1. Genellikle tropik bölgelerde sahil kenarında kullanılan dört yanı açık, saman çatılı bir yapı. (Ç.N.)

dislerinden biri, helikopter pervanelerinden bile daha fazla gürültü yaptığımı, üzüntümün lanet olası salıneyi berbat ettiğini söyleyerek çenemi kapamamı istiyor.

Bu devrik kayalar onun mezar taşları, bu çatlaklarsa onun mezarı. İsmini haykırıyorum. Vina, Vina.

Guadalajara askerî pistine indiğimizde benim yaşlarımdaki albay yanıma geliyor. Sanırım onu tanıyordun? – Evet, diyorum. – O halde bu fotoğrafı sen mi çektin? Cüzdanından çıkardığı katlı fotoğraf, tekila kaplı caddede sallanıp duran Vina'nın fotoğrafı. Soluk ve kirli gazete kâğıdının üzerindeki kalitesizce çoğaltılmış fotoğrafa bakarken rüzgâr onu ellerimin arasından çekip almaya çabalıyor. Señor, bu sizin için zor bir an olmalı, diyor albay ve kişisel acınıza sonsuz saygım var, ama lütfen, bu fotoğrafı benim için imzalar mısınız?

Şaşkın bir şekilde imzamı atıyorum.

Ormus Cama üzerinde siyah bir keten takım, gözündeyse kadife bir göz bandıyla Guadalajara'ya onu dünyanın geri kalanından koruyan Singh ordusunca çevrilmiş vaziyette, koca Will Singh'e ve ufak tefek antika Clea'ya yaslanmış halde geliyor. Yanki tarzındaki Zona Rosa bölgesindeki Plaza del Sol'da yer alan devasa Hyatt otelinin iki katını tutmuş: bir katı kendisi, diğer katsa Singhler için. Clea kentin eski kesimindeki mütevazı sığınağıma beni aramaya geliyor. Lütfen gel, diyor. Tüm dünyada görmeyi istediği tek kişi sensin.

Clea'nın üzgün, ince yüzü taşıdığı yükten ötürü bir hayli mustarip gibi: şeffaf plastik çerçeveli iri gözlüğünün camları öyle kalın ki gözlüksüz herhalde önünü göremezdi. Yaşını kestiremiyorum; altmış ila altı yüz arasında herhangi bir yaşta olabilir. Yetkinliği, Ormus'a olan sarsılmaz bağlılığı, Ormus söz konusu olunca yorulmazlığı göz önünde bulundurulduğunda yaşını tahmin etmeye gerek kalmıyor.

Uzun zaman oldu, diyorum. (Bu matemli ve kırık kalbe ne diyebilirim ki? demek istiyorum. Hem de ben. Ona gerçeği mi söylesem? Dürüstlüğün bitip zalimliğin başladığı sınır neresi? Asıl önemli olan ne: Vina'nın sevgilisi olduğumun bilinmesi mi, yoksa onun bunu bilmek istemeyişi mi? Bırak bunu bilmeden yaşasın. Dünyanın kaçınılmaz sonu falan, zaten tüm bunlar onu yeterince meşgul ediyordur.)

Clea dudaklarını büküyor, uzun, kemerli eteğini düzeltiyor, belli belirsiz başını sallıyor. Belli ki verdiğim yanıt ondan onay almamış.

Bir zamanlar arkadaştınız, diyor sanki bu her şeyi çözebilirmiş gibi. İtaatkâr bir şekilde onu bekleyen limuzine kadar takip ediyorum.

Ormus'un Hyatt otelindeki katı *Marie Celeste*'den farksız: olağandışı olarak nitelendirilebilecek kadar sessiz. Kentin zirvesinde beş yıldızlı bir hayalet şehir. Kendi minimalist zevklerine göre döşetmiş. Neredeyse tüm eşyalar, resimler ve süs eşyalarıyla birlikte kapıların çoğu da çıkarılmış. Duvarlarla halıların üzeri beyaz çarşaflarla örtülü. Asansörün yanında duran ufak bir levhada ayakkabıların çıkarılması rica ediliyor. Burası çıplak ayaklı, apayrı bir dünya.

Ay yüzeyini andıran zeminde çoraplarımı çıkarmadan ilerleyip o yüce adamı arıyorum. En sonunda hâlâ kapısı olan bir odadan akustik gitar sesleri duyuyorum. Eski bir şarkı, ama sözleri yeni olmasına rağmen hemen tanıyorum.

Hayatım boyunca ona taptım. Kadife sesine, güzelliğinin nefesine. Bize hissettirdiklerine, beni gerçek kılışına ve ayaklarının altındaki toprağa.

Ve artık hiçbir şeyden emin olamıyorum, siyah aslında beyaz ve soğuk aslında sıcak; çünkü taptığım kadın aşkımı çalıp gitti, ayaklarının altındaki toprağa.

O benim bastığım topraktı, en sevdiğim ses, köy yolum, kent yolum, gökyüzüm, tek aşkım ve ayaklarımın altındaki topraktı.

Hadi durma karanlık yolunda ilerle, hadi durma yeraltına in, bir gün ben de oraya geleceğim, seni buluncaya dek rahat etmeyeceğim.

Bırak seni tüm kalbimle seveyim, bırak seni kurtarıp yolların kesiştiği yere götüreyim. Hadi çık yukarı, burada yalnızca aşk var ve toprak ayaklarının altında.

Belki de diğer dünyada ölmemiştir. Onu orada arayacağım, diyor kapı eşiğinde şaşkın bir şekilde tir tir titrediğimi görünce. Demek bu sözde paralel evren Rilke'nin matemiyle yarattığı dünyaya döndü, *bizimkine benzeyen ama tüm o diğer cennetlerin arasında farklı olan* bir tür ağıt evreni. Şarkıyla, sanatla gerçek olan acı dolu bir dünya. Neyse ne. Kendimi müziğin büyüsünden kurtarıyorum. Vina öldü ve bu hayaller işime yaramaz.

Hiçbir şeye güvenmemekte haklıydı, diyorum yüksek sesle. Bastığı toprak bile ona ihanet etti. Yine de hiçbir şeye güvenmemesine rağmen aşk konusunda kumar oynamaya hazırdı ve bu tam da kahramanlara yaraşır bir davranıştı. Konuyu burada kesiyorum: kime ya da kaç kişiye karşı duyulan bir aşk olduğundan bahsetmiyorum. Bırak öyle olsun.

Bomboş odanın ortasında yere bağdaş kurmuş, on iki telli gitarı dizlerinin üzerinde. Korkunç görünüyor; saçları neredeyse bembeyaz ve iyice incelmiş. Teni gri ve hasta görünüyor. Hiçbir zaman fazla kilolu değildi, ama yine de kilo vermiş gibi görünüyor. Yaşlı görünüyor. Daha elli iki yaşında.

O sen miydin, diye soruyor bana bakmadan. Villadaki diğer kişi, sen miydin? Fotoğraf vs. Bilmem gerek.

Hayır, diyorum. Fotoğraf daha önce çekildi. Oraya çok sonra basın ekibiyle birlikte gittim.

Hep başkaları, daha doğrusu bir başkası olduğunu biliyordum, diyor sıkkın bir ses tonuyla, hâlâ gitarın tellerine bakıyor. Benim ricam üzerine hiçbir ayrıntı vermedi. Tek söylediği şey bana hiç benzemediğiydi.

(Ben söylediği başka bir şeyi anımsıyorum. Birbirinize tahmin edebileceğinden çok daha fazla benziyorsunuz... Tek fark o düşüyor... sen ise yukarı çıkıyorsun.)

Yalnızca, diye devam etti konuşmaya Ormus, bunun fiziksel bir çekim olduğunu söylüyordu, oysa bizim aramızdaki şey eksiksizdi: aşk. (Ağzı acı içinde büzülüyor. Aslında benimki de öyle.) Bu durum aynı anda hem acı veriyordu, çünkü görünüşe bakılırsa ihtiyaçlarını karşılayamıyordum, hem de rahatlatıyordu, çünkü yanımda kalacağına dair bir işaretti. Ama şimdi gazeteler bu diğer adam her kimse aynı bana benzediğini yazıyor. Hatta bir an için onu ben sanıp Meksika'ya gidip gitmediğimi sormuşlar. Bununla Clea ve ofisin ilgilenmesi gerekmiş. Çok komik öyle değil mi. Onun ölümünü duymamın nedeni insanların benim de bir ceset olup olmadığımı öğrenmek istemeleriydi.

Bu yalnızca bir spekülasyon, diyorum. Bildiğim kadarıyla bırak ona dair herhangi bir tanımı, başka bir adamla ilgili en ufak bir iz dahi yok. Ya da kadınla. Gazetelerde yazanlar saçmalık.

O hayattayken bu diğer adamı umursamamayı beceriyordum, diyor Ormus. Şimdiyse kim olduğunu öğrenmem gerek. O beni Vina'ya ulaştıracak olan kapı, bunu anlayabilirsin. O Vina'yı geri getirebilir. Kim olduğunu düşündüğümü söylememi ister misin?

Kalbim yerinden fırlayacak gibi çarpıyor. Kim, diye soruyorum.

Gayo, diye yanıtlıyor. Beynimin içinden kaçan ikizim Gayomart. Bu çok mantıklı, görmüyor musun. İkinizle de oyun oynuyordu, Vina'nın hikâyenin iki yüzü-

nü de öğrenmesi gerekliydi. Ve belki de Vina'yla birlikte o da ölmüştür, ya da belki hâlâ oralarda bir yerdedir. Hangisinin doğru olduğunu bilmem gerek.

Artık sahiden de aklının başında olmadığını anlıyorum. Onun bilinci uzun, zarar verici aralar boyunca belirip belirip kayboluyor ve artık önüne çekmiş olduğu puslu duvarların ardındaki gerçekleri olduğu gibi görebilecek durumda değil. Yanılıyorsun, diyorum ona. Bu işe yaramaz, aptalca. Sadece şarkını söyle Ormus, şarkını söyleyip veda et.

Anlamıyorsun, diyor ilk kez gözlerimin içine bakarak. Hayatının gizemi artık öldüğü gerçeği kadar korkunç. Sen onun arkadaşıydın Rai. Birbirimizden uzaklaştığımızın farkındayım, ama seni hep severdi. Bana yardım et.

Gitme zamanı. Omuz silkip başımı iki yana sallıyorum.

Hayır.

Odadan çıkarken arkamdan bağırıyor. *Deprem bölgesi*, bilmek istiyor. *Dayanıksız mıydı?* Bunun üzerinde durup arkama dönüyorum. Eğer bunu kastediyorsan tam bir felaketti, diyorum. Sanki güzel bir şeyin fotoğrafını çekip sistematik bir şekilde fotoğraftaki her şeyi parçalamışsın gibi. Öyleydi.

Başını sallıyor. Her yer inceliyor, diyor. Daha fazla dayanabileceğini sanmıyorum, yeterince güçlü değil. Yani buraları, bu yırtıkların olduğu yerler, neredeyse yarı saydam olmalı. Bunu gördün, görmedin mi? Dayanıksızlığı. Her şeyin zayıflığını.

Ben bir felaket gördüm, diyorum. Ben onun öldüğü yeri gördüm.

Ormus, Vina'nın hayalî sevgilisini bulmak için hatırı sayılır kaynaklarının tümünü kullanacak. Özel dedektif-

ler tutacak ve ödüller konulacak. Bunlar New York'ta, yani her yerde duyulduğunda insanlar kıs kıs gülmeye başlıyor. Ormus kendini komik duruma düşürüyor ve bunu umursamıyor.

Birden çok kez (Clea Singh'den daha sonra öğrendiğim kadarıyla) tuttuğu dedektifler beni işaret etmişler. Bu olduğunda Ormus sadece gülüp onları kovduktan sonra yenilerini tutmuş.

Olayların yüzeyinin altını görüp daha derinlerde yatmakta olan bir başka gerçeğe ulaşabileceğine inanıyor, ama burnunun dibindekini dahi göremiyor.

Ormus ile benim ortak bir noktamız var. İkimiz de âşık olduğumuz kadının gerçekliğine tutunmaya, onun anısını koruyup derinleştirmeye çabalıyoruz. Ve evet, ikimiz de yeniden canlanmasını, imkânsız da olsa dirilmesini arzuluyoruz: Vina'mız, olduğu haliyle. Ne var ki isteklerimiz gerçekleşecek gibi değil. Vina öldükten sonra onu bir kez daha yutan ikinci bir sismik sarsıntıya maruz kalıyor. Onu yeniden yutup binlerce ama binlerce korkunç parçaya ayırarak kusan bir sarsıntıya.

Bu sarsıntı aynı zamanda aşk olarak da biliniyor.

16

Vina Divina[1]

Sevildiğini elbette ki hep biliyordum. Kamuoyundaki kişiliğiyle ilgili gerçekler şüphe götürmüyordu: yani hiç gitmediği ülkelerdeki insanların onu sesinin güzelliği için el üstünde tuttukları; milyonlarca erkeğin bedenini arzulayıp geceleri hayalini kurdukları; her yaştan kadınların onun açıksözlülüğünü, korkusuzluğunu, müzisyenliğini takdir edip bu yüzden ona minnettar oldukları; açlığa karşı ya da Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin borçlarının hafifletilmesi için yahut çeşitli çevresel ve vejetaryen kuruluşlar yararına çalıştığında onu hor görmek, sırtını sıvazlayıp isteklerini duymazdan gelmeyi bekleyen dünya liderlerinin önce etkilendikleri, sonra baştan çıktıkları ve en nihayetinde onun kurak zekâsı, kararlılığı, anlayışı karşısında art arda tavizler vermeye başlamaları; aynı anda hem muazzam bir üne, hem dillere destan bir fotojenikliğe, hem aşırı bir seksapele sahip olup hem de çok neşeli biri olması; itiraflar çağında yaralarını ortaya dökmek, özel hayatını herkesin gözü önünde yaşamak, çektiği acılar, yanlışları ve hataları hakkında konuşmak isteği sayesinde dünyanın utangaç

1. Burada Vina'ya tanrısal bir nitelik atfedilişini belirten *divine* (kutsal, tanrısal. mükemmel, çok güzel) sözcüğünü Vina ile ses uyumu yaparak Divina'ya dönüştüren bir kelime oyunu var. (Y.N.)

güvensiz kalbine uzanan yolu bulan ilk süperstardı, öyle ki her ne kadar olağanüstü ve güçlü ve başarılı olsa da aslında tüm bunlardan da çok kusurlu ancak hak eden, güçlü ve zayıf, kendi kendine yeten ve muhtaç sıradan bir kadın olarak görülüyordu. Altın çağın rock tanrıçasıydı, ama aynı zamanda beklenmedik bir şekilde bizden biriydi.

Yine de tüm bunları bilmek, ölümüne dünya çapında verilen tepkiye tam olarak hazırlıksız olunması anlamına geliyordu. Ne de olsa o "yalnızca bir şarkıcıydı" üstelik bir Callas ya da Sutherland değil sadece VTO adlı grubu neredeyse iki yıl önce dağılmış olan basit bir popüler "altkültür" sanatçısıydı. Geri dönme çabalarının başarılı olduğu söylenemezdi, solo albümü de makul seviyelerde satmış olmasına rağmen çok başarılı olmamıştı. Tüm bunlar kaymakta olan bir yıldızın belirtileriydi. Sahip olduğu şöhret göz önünde bulundurulduğunda çöküşüyle ilgili radyo ve televizyon haberlerinin ağır olması; yas tutan bir grup hayranın bir araya gelmesi; pek çoğu timsah gözyaşı olan yaşların serbestçe ya da fırsatı bulundukça dökülmesi; anısını karartıp yok etmeye çalışan kararlı bir şekilde düşmanca tavırlar takınmış olan profesyonel karşı grupların olması; zamanında örtbas edilen skandalların dahi ortaya çıkması beklenen şeylerdi. Ancak bunların da ötesindeki tepkiler tamamen emsalsizdi. Eski şarkıların toplandığı albümler, anma albümleri, hayır kurumlarına yapılan bağışlar, eski albüm satışlarında ani artışlar, birkaç anma konseri ve sonra işe devam: tüm bunlar bu tür bir geçişin alışılageldik evreleriydi.

Gelgelelim ölü Vina'nın hepimizi şaşırtacak bir sürprizi vardı.

Öldükten sonra tanrıçalaşan, bu yeraltı post-Vina, Yeraltı kraliçesi korkunç Persephone'yi tahtından ederek tam anlamıyla görkemli bir hal aldı. Hayatta ve kariyerinin zirvesindeyken sevilen hatta ikonlaşmış bir kadın, heyecan

verici bir sahne sanatçısı ve karizmatik bir çalçeneydi ama hepsi bu kadardı; kendimizi daha fazla kaptırmaya gerek yok. Dünyanın sarsılmasıyla birlikte öldüğündeyse devrilen bir Sezar gibi hızla Tanrı katına çıkarıldı.

1989 depreminin ardından futbolcu Achilles Hector onu kaçıranlar tarafından hemen serbest bırakılınca bu dehşet verici trajediden fayda sağlayan belki de tek insan oluyor. Bir basın toplantısında her ne kadar ölüme bu kadar yaklaştıktan sonra yeni bir hayata başlıyormuş gibi hissediyor olsa da yeniden sahip olduğu bu özgürlüğü ölümden sonra yaşam, ölümlü dünyamızıysa Cennet'in ta kendisi olarak görmeye başladığını ifade ediyor. Bu düşüncesiz sözlerinden ötürü muhtemelen Kilise liderleri tarafından kınanınca mutluluk içinde sarf ettiği bu abartılı sözleri küçük düşürücü bir şekilde geri çekmek zorunda kalıyor.

Bu esnada Vina Apsara'nın ölümden sonraki şaşırtıcı hayatı ruhani yahut dünyevi tüm yetkililerce sansürlenemeyecek boyutlara ulaşıyor.

* * *

Vina'nın ölüm haberi tüm dünyada duyulur duyulmaz insanlar henüz adlandıramadıkları bir kuvvetin çekimine kapılıp evlerinden çıkarak saate aldırış etmeden sokaklara akın ediyor. Onları harekete geçiren şey depremle ilgili haberler değil, Meksikalı depremzedelerin yasını tutmuyorlar, olay yalnızca Vina. Tanımadığımız insanlar için alışılageldik ve rutin olanın dışında yas tutmak güçtür; ölen yüz bin kişinin yasını tutacak olanlar da ölenler arasında. Ama Vina yabancı değil. Kitleler onu tanıyor ve Yokohama, Darwin, Montevideo, Kalküta,

Stockholm, Newcastle, Los Angeles sokaklarında insanlar onun ölümünü tekrar tekrar kişisel bir kayıp, aileden birinin ölümü olarak nitelendiriyorlar. Vina ölerek insanların bir an için de olsa daha büyük bir ailenin, yani insanlık ailesinin bir parçası olduklarını hatırlamalarını sağlıyor.

Dünyada süregelmekte olan silahlı çatışmaların ön cephelerinde, kadim nefretlerin zehirli kokuları arasında erkekler ve kadınlar delik deşik olmuş yollarla keskin nişancıların kol gezdiği sokaklarda bir araya gelip kucaklaşıyorlar. Ormus Cama hep insanların –ve kendisinin– tenin sınırlarını aşmasını, renk çizgisinin yalnızca üstünü çizmekle kalmayıp tamamen silip atmalarını ummuştu; Vina buna şüpheyle yaklaşıyor, onun evrensel önerilerini sorguluyordu, oysa ölümüyle birlikte tüm sınırları aştı: ırk, ten, din, dil, tarih, millet, sınıf. Bazı ülkelerde generallerle din adamları, Vina fenomeninden, onun başkalığından ve küreselliğinden ötürü paniğe kapılıp bastırmaya çalışarak sağa sola emir ve tehditler yağdırıyor. Tüm bunlar boşa çıkıyor. Cinsel ayrımın mevcut olduğu toplumlardaki örtülü kadınlar örtülerini kaldırıp atıyor, baskıcı askerler silahlarını indiriyor, ırksal anlamda avantajsız konumda olan insanlar yaşadıkları varoşlardan, kasabalardan, gecekondu mahallelerinden çıkıyorlar, paslı demir perde alaşağı ediliyor. Vina duvarları yerle bir etti ve bu da onu tehlikeli kılıyor. Çamura bulanan ışıltısına karşı duyulan sevgi, bastırılan insanların yaşadığı bölgelerin en derinlerine kadar ulaşıyor. Yetkilileri hiçe sayıp, tanklarının önünde dans edip, titreyen tüfeklerinin önünde kol kola girerek Vina'nın hayalet müziğiyle onun yasını tutanlar gitgide daha çok bir şeyi kutlarmış gibi görünmeye başlıyorlar ve hatta onu şehit mertebesine yükseltmeye hazır görünüyorlar. Ölü Vina dünyayı değiştiriyor. Sevgi dolu kalabalıklar hareket halinde.

Standart evren modeli bize büyük patlamanın ardından maddenin evrene düzgün bir şekilde yayılmadığını söyler. Bazı yerlerde kümeleşmeler olmuş ve bu madde kümelerinden galaksilerle yıldızlar meydana gelmiş. Benzer şekilde insan ırkı da bir hışım dışarı çıktığında kümeleşir. Tercih edilen toplanma mekânları dünyanın üst tabakasında yer alan saraylar, meclis binaları, ibadethaneler yahut büyük meydanlar değil. İnsanlar önce dans kulüpleri, plak dükkânları, barlar gibi yerlerde müziğin getirisi olan sosyal çevreyi arıyorlar. Ancak bu mekânların uygun olmadığı anlaşılıyor: yeterince büyük değiller. Kalabalıklar bunun yerine stadyumlara, arenalara, parklara, meydanlara –yani en büyük alanlara– gidiyorlar. Shea Stadyumu, Candlestick Parkı, Soldier's Field, San Siro, Bernabeu, Wembley, Münih Olimpiyat Stadyumu, Rio'daki meşhur Maracanà. Eski Altamont[1] otoyolu bile hıncahınç dolu. Vina'nın profesyonel olarak sahne almadığı Bombay'da –çeyrek yüzyılı aşkın bir süre önce Five Pennies ile birlikte sahnede bulunduğu o kısacık an dışında– Wankhede ağzına kadar doluyor. Tokyo'da, Sidney'de, Johannesburg'da, Beijing'de, Tahran'da insanlar kalabalık gruplar halinde toplanıp öylece bekliyorlar.

Yavaş, hatta saldırgan bir başlangıcın ardından dünya yetkilileri istemeye istemeye boyun eğmek durumunda kalıyor. Günler süren resmî yas ilan ediliyor, anma etkinlikleri öneriliyor. Toplanmış olan kalabalık yüce ve güç sahibi tabakanın gösterdiği bu gecikmiş tepkiyle ilgilenmiyor. Hükümetlerinden yalnızca yiyecek, su ve tuvalet olanağı istiyorlar ve bunlar yavaş yavaş sağlanıyor.

Hıncahınç dolu stadyumlarda ses sistemlerinden

1. California'da, 1969 yılında meşhur bir konserin düzenlendiği otoyol. (Ç.N.)

onun sesi yankılanıyor. Bu hediye büyük bir coşkuyla kabul ediliyor. İmkân olan yerlerde Vina'nın sahne performans kayıtlarından kesitler gösteriliyor. Pek çok ülkede ulusal spor karşılaşmaları erteleniyor, sinema ve tiyatrolar kapanıyor, restoranlarsa bomboş. Görünüşe bakılırsa tüm dünyada yalnızca bu tek ve bir araya getirici etkinlik var: stadyumların mucizesi, insanlar kayıplarını paylaşmak için bir araya geliyorlar. Eğer onun ölümü tüm dünyanın mutluluğunun ölümüyse süregelmekte olan ölümden sonraki yaşam bu mutluluğun yeniden ve katlanarak doğuşu gibi.

Stadyumlardaki kalabalık salınelerin inşa edilmesini istiyor ve çok geçmeden bu istekleri yerine getiriliyor. Erkekler ve kadınlar tek tek bu sahnelere çıkıp hararetli konuşmalar yapıyorlar. Basit, bencil olmayan kişisel konuşmalar yaparak bu müziği ilk kez duydukları anda nerede olduklarından, hayatlarındaki öneminden bahsediyorlar, evliliklerinde, çocuklarının doğumunda, sevgililerinin ölümünde; yalnızlıklarında ve arkadaşlıklarında, özel günlerde ve her gün, yaşlılıklarında ve gençliklerinde.

Sanki insanlar Vina'nın yaşayan-ölü anısından güç bularak ortaya çıkıp tuhaf ya da etkili sevgi sözleri sarf ettikçe müziği –Vina'nın müziği ve parçası olduğu müzik– apaçık görünür bir hal alıyor. Müzik –Ormus'un şarkılarını seslendiren Vina'nın sesi– tüm sınırları aşıp aynı anda hem her yere ait olup hem de hiçbir yere ait olmadan dünyanın dört bir yanında yükseliyor ve müziğin ritmi hayatın ritmi haline geliyor. Ve *Vina'ya Şarkı* adlı parçasını seslendiren Ormus ona karşılık veriyor. Şarkılarda ayrılan, daha doğrusu tek vücut olan ve artık tensel yahut geçici tüm kısıtlamaları aşmış olan aşkları havada asılı kalıyor. Bu aşk artık müziğe dönüşüyor.

Ölümsüz, diye düşünüyorum. Kendi ölümlü aşkıma

dair en ufak bir kalıntının dahi olmadığı onların ölümsüz hikâyeleri.

İşte Gary Larson'ın çizdiği bir Vina ve Jesse Garon Parker karikatürü, gülünç derecede Vegas tarzı elmaslarla süslenmiş Şişman Jesse hap yutup burger yiyip durduğu günlerinde. Bir motel odasında dünyaya jaluzilerin ardından bakıyorlar. Bu da ne demek şimdi, yaşayan ölülerin soyunma odası mı? Öte Yaka'daki zombi geçiş bölgesi mi? Ha ha ha.

Vina Apsara'nın ölümü ve ölümünden sonra meydana gelen olayların beklenmedik boyutu karşısında bilgi lordları hazırlıksız yakalanıyor, ama birkaç saat içinde Olimpiyat oyunlarını, Cannes Film Festivali'ni, Oscar ödüllerini, kraliyet düğünlerini ve dünya kupasını bile gölgede bırakabilecek yüzyılın en büyük medya operasyonu başlatılıyor. Ödülü seyirci yüzdesini yahut reklam payını artırmaktan çok daha büyük olan küresel çapta bir mücadele başlıyor. Ödülün kendisi anlam. Bir gece içinde Vina'nın ölümünün anlamı dünyadaki en önemli konu halini aldı.

Vina significat humanitatem.

İşte Madonna Sangria kadınların çektiği acılardan, erkeklerin insan bilincinin sınırlarını aşan bir anlayışa erişebilmek için tek yolmuş gibi bahsediyor –*Vina, erkekler hissetmeyi öğrenebilsin diye öldü*– ve güdülerin iyiye yönlendirilmesiyle ilgili olarak ayrıntılı yazılar yazıyor. *Artık kesin olarak öldüğüne göre eşlerini üzmeden onu nasıl arzuladıklarını rahatça söyleyebilirler.* (Yakın zamanda Vina'yı ve müziğini yerden yere vuran Madonna Sangria bayrağı teslim alan kişi olarak kendini yeni baştan yaratıyor.)

İşte ancak gelecekte moda olabilecek Maymunlar Cehennemi kostümü giymiş olan genç ve güzel bir Japon kadın hayran Vina Apsara'nın hayatının aşkı oldu-

ğunu; hiçbir erkek ya da maymunun hiç tanışmadığı bu kadının yanına dahi yaklaşamayacağını söylüyor.

İşte Vina'yı yüzyılın kadın kahramanlarının arasına sokup VTO'nun sesi mucizeler yaratan asıl beyni olduğunu iddia eden geveze bir İtalyan kadın. Ormus Cama mı? Peh! Bir parazit. Bir sülük.

İşte çivili-dil-ve-deri aksesuarlarıyla zamanda yolculuk yapmış son Runt hayranlarından şişman bir İngiliz kadın, Vina'ya rock yapmak için çok yaşlı olduğunu söylediği anla böbürlenip duruyor. Çekilsene anneanne, büyükbaba Cama'ya da söyle haberi olsun.

İşte ünlü bir Amerikalı entelektüelin asıl özgürleştirici gücün Vina'nın ölümü değil hayatı olduğunu ve kaçınılmaz olanın yeni olan karşısındaki intikamı olarak görülmesi gerektiğini belirttiği "Bir Metafor Olarak Ölüm" başlıklı makalesi.

İşte Vina fenomeninin dünyanın ruhani açlığını ve ruhunu besleme ihtiyacını ortaya çıkardığını iddia eden yeni rahibe olmuş bir kadın. Stadyumdaki kalabalıkları her pazar mahallelerindeki kilisede toplanmaya çağırıyor, *tıpkı büyük olasılıkla Vina'nın da isteyeceği gibi*.

İşte üzerlerine kuş kafesi geçirmiş gibi görünen İslamcı kadınlar. Katı görüşlerine göre tek bir ahlaksız kadına dair bu çılgınlık çökmekte olan tanrısız Batı dünyasının ahlaki olarak iflas ettiğinin ve sonunun yakın olduğunun bir kanıtı.

Evden eve, bir yerden bir başka yere sürülen Vina, onu istemeyip kovalayan bu yerler tarafından sahipleniliyor: Virginia kırsalı, New York eyaleti. Hindistan onu kan bağı dolayısıyla sahipleniyor; İngiltere şarkıcılık kariyerinin başladığı yer olarak; Manhattan ise günümüzde dünya yüzeyinde efsaneleşmiş olan her şeyin New York'a ait olmasından dolayı.

İşte bir kültürel çalışmalar gurusu olan Primo Uomo,

Vina'nın belirsizlik çağının koruyucu ilahı, kil ayaklı tanrıçası olduğuna dair sık sık dile getirilen görüşü bir milyonuncu kez tekrarlıyor.

İşte iki İngiliz psikanalist. İçlerinden genç, baygın-bakışlı, iriyarı olanı, *Göz Kırpma, Isırma ve Yalama* ve *Seks: Ertesi Sabah* kitaplarının yazarı muazzam bir hazırlıksız grup terapi seansından bahsediyor. Diğeri, yani demode olmuş yöntemleri savunan huysuz ihtiyar ise son derece kibirli, Vina olayında katıksız duygusallığın mantığın önüne geçtiğini, böylelikle artık düşünemeyip yalnızca hissediyor olduğumuzu belirterek durumu eleştiriyor. Genç olan bu fenomeni popülist-demokratik olarak nitelendiriyor. Yaşlı olansa tahammülsüz yeni bir çete olan kripto-faşistlerin doğuşu olmasından korkuyor.

İşte edebiyat ve tiyatro eleştirmenleri. Edebiyat eleştirmenleri bölünmüş durumda; peltek eski topraklardan olan Alfred Fiedler Malcolm, Marlowe'un *Faustus*'undan alıntılar yapıyor –*Ardından toprağa balıklama dalacağım: Toprak, aç ağzını! Ah, hayır, beni kabul etmeyecek!*– ve büyük şöhretin Prometeusvari bir ilahî ateş hırsızı olduğu, bedelininse ölüm sonrası bir dünya-üzerindeki-cehennemde ölü kadının bir türlü ölemeyip tıpkı Prometeus'un ciğeri gibi durmadan yenilenerek kendilerine hayran adını veren doyumsuz akbabalar tarafından mideye indirilmek olduğu yolunda karmaşık bir teori geliştiriyor. Bu sonsuz aşk maskesi takmış sonsuz bir işkence, diyor. Bırakın da kadın huzur içinde yatsın. Aynı paneldeki iki acımasız genç, Nick Caraway ve Jay Gatsby[1] onun kötü şöhret yapmış olan seçkinciliğiyle dalga geçiyorlar, ama kendileri de tepeden bakarak stadyumda konuşma yapanların kullandığı dilin kalitesizliği, birbirleri-

1. F. Scott Fitzgerald'ın ünlü *Muhteşem Gatsby* romanının karakterleri. (Ç.N.)

ni tekrar edip durmaları, edebî değeri olmayan uyaklar ve bulvar gazetelerinde rastlanan klişeleri kullanmaları, (Vina'nın yıldızlarda, kalplerimizde, her çiçekte ve her yeni doğan çocukta sonsuza dek yaşayacak olması gibi) ölümden sonraki hayatla ilgili kulaktan dolma görüşlerin endişe verici yaygınlığını hor görmekle birlikte, rock müziğin toplumdaki yerini hararetli bir şekilde savunuyorlar. Bu görüşler, diyor Gatsby, pek modern değil, rock'n'roll'a da yakışmıyorlar.

Tiyatro panelinde de kutuplaşmalar söz konusu. Bu fenomenin hızlı, doğaçlama, sokak-tiyatrosunu andıran hamlığına övgüler yağdırılırken İngiliz katılımcılar küresel çaptaki matemin gereğinden çok uzamış olmasından dolayı homurdanıyorlar, Fransızlar otoriter bir idare mekanizmasının olmamasından yakınıyorlar, Amerikalılarsa öne çıkan kişiler yahut uygun bir ikinci perde olmamasından endişeliler. Ne var ki tiyatroyla ilgili herkes fikir birliği içinde görüşlerinin yeterince ilgi görmemesi ve her zamanki gibi fakir akraba yahut ziyafetteki dilenci gibi görülmelerinden şikâyetçi.

İşte Vina'nın benzerini arayan biyografik film yapımcıları. İşte oyuncu seçimi için yapılan çağrılar. İşte birkaç blok uzunluğundaki umut dolu aday kuyruğu.

İşte bu fenomenin boyutuna *geribesleme döngüsünün* bir ürünü diyen Rémy Auxerre. Kitle iletişimi küreselleşmeden önceki günlerde bir organizasyon gerçekleşir, doruk noktasına ulaşıp silinip gitmeden dünyadaki pek çok kişinin haberi bile olmazdı, diyor. Şimdilerdeyse televizyonlaştırma olayların başlangıçtaki saflığının yerini neredeyse anında alıyor. İnsanlar, bir kez televizyona çıktılar mı oyunculuğu bir kenara bırakıp *performans* sergilemeye başlıyorlar. Yalnızca yas tutma değil, bir *yas tutma performansı*. Medya tarafından kurgulanmadan kendi ham tutkularından yeni bir fenomen yaratmak ye-

rine, televizyonda gördükleri fenomenin bir parçası olmak için harekete geçiyorlar. Bu bağ artık öylesine sıkı ki sesi yankıdan, organizasyonu medyanın tepkisinden ayırt etmek mümkün değil. Rémy'nin ısrarla kullandığı deyişiyle *tarihin şimdileştirilmesi.*

İşte biri paranoyak bir diğeri gizemci olan ve Vina'nın ölümünü yadsıyan dağınık saçlı iki Yeni Devrimci, muhtemelen her ikisi de Gary Larson hayranı... Ceset nerde? Bana cesedi gösterin, tamam mı? O ölmedi, birileri onu yolundan çıkarmak istedi hepsi bu, Pentagon'a, Birleşmiş Milletler'e falan gitmeliyiz, anlarsınız ya?.. Hayır, o özgür adamım, ama biz onu hak etmiyoruz, kendimizi saflaştırmalıyız ve o saflık düzeyine ulaştığımızda Vina bizi kurtarmak için bir uzay mekiğinden, ya da tanrıların arabasından inip geri gelecek. Tıpkı Buda İsa gibi adamım, o yaşıyor.

Televizyon.

Soğuk kış günü Orpheum'da tek başıma ve matemli bir vaziyette kendi kendime sarılarak bembeyaz nefesim havada donup kalırken titriyorum. Şapkamı ve paltomu giymiş, çatıda öylece oturuyorum, ellerimle soğuktan yanan kulaklarımı tutmuş yazın en civcivli günlerinde Vina'yı çırılçıplak bir şekilde güneşlenirken hayal etmeye çalışıyorum, Vina gerinip yüzünde uyuşuk, güvenilmez bir gülümsemeyle bana dönüyor. Ama hava çok soğuk ve her yer gürültülü, anlamların savaşından kaçmak olanaksız, bembeyaz hava sözcüklerle dolu. *Artzamanlı olarak konuşacak olursak tarihin bir parçası olan bu olay doğrusal zaman içinde sosyal, kültürel ve politik mazisi olan bir fenomendir. Eşzamanlı olarak ise olabilecek bütün biçimleri aynı anda var olarak toplu halde sanat ve hayatla ilgili modern bir ifade ortaya çıkarmaktadır... bu-*

nun önemi ölümün rasgele manasızlığında yatmaktadır... onun aniden ortadan kaybolu şu, içine bir anlamlar selinin akabileceği bir boşluk yahut uçurumdur... o boş bir alıcı, bir konuşma arenası haline geldi ve tıpkı Tanrı için yaptığımız gibi onu da kendi zihnimizde yeni baştan yaratabiliriz... bu fenomenin yakın zamanda silinip gitme olasılığı yok çünkü istismar süreci başlamış durumda, üzerine son fotoğrafın basıldığı tişörtler... anısına hazırlanan demir paralar, kupalar, yapışkanlık, hikâyelerini satan eski okul arkadaşları, günlük sevgili ordusu, yanında çalışanlar, arkadaşları... tüm bunlar çarpan etkisi yapıyor, Vina bir yankı odasına sıkışıp kalmış durumda ve sesler gitgide boğuk, anlaşılmaz ve bulanık bir hal alarak duvarlara çarpıp duruyor... artık yalnızca sesten ibaret... ve düşünün, eğer yaşasaydı alevinin sönmesi, ününü yavaş yavaş yitirip bir hiçliğe doğru yuvarlanması... bu sahiden bir son, Yeraltına düşüş olurdu ve en kötüsü de hâlâ hayatta olurdu. Belki de böylesi daha iyidir. Sonsuza dek genç kalacak, öyle değil mi? Eh, en azından genç görünecek. Onun yaşındaki bir kadın için şahane.

Aniden ayağa kalkıyor, gelişigüzel haykırıp yanaklarımdan akan yaşlar donarken karanlık gökyüzüne doğru kollarımı savurmaya başlıyorum. Sanki çatı bir Sessizlik Kulesi ve Vina'nın yaşayan anısı burada, dönüp duran akbabaların altında benden başka hiçbir koruması olmadan öylece çırılçıplak yatmakta.

Kırk gün sonra bizzat Ormus Cama'nın ricası üzerine kalabalıklar stadyumları boşaltıyor ve gezegenin gündelik hayatının yüzeysel sıradanlığı yavaş yavaş belirmeye başlıyor. Singhler, Ormus'un adına sık sık mahkemeye giderek "Vina mülklerini" duygusuz bir istismardan korumaya çalışıyorlar. Üzerinde durduğu sahne önce titremeye başlayıp ardından açılıp onu yutana dek aptalca bir şarkı söyleyip duran yeni Vina benzeri Quakette ise baş

hedeflerden. Vina fenomeninde peş peşe gelen duygu seli sermayenin köle pazarında son bulacak gibi görünüyor. Bir an tanrıçayken hemen sonra *mal* haline geliyor.

Onun çapını bir kez daha yeterince değerlendiremiyorum. Elbette ki ticari çıkar gruplarının onu ele geçirip kullanmak için ellerinden gelen en ahlaksız şeyleri yapacak olmaları, yüzünün dergi kapaklarını süslemeye devam edecek olması, hayatta kalma olasılığı üzerine bilgisayar oyunları ve CD-ROM'lar ve kısa biyografiler ve korsan kasetler ve alaycı tahminlerin yanı sıra türlü türlü internet sohbet odası geyiklerinin dönecek oluşu doğru. Aynı zamanda onun "tarafının" –plak şirketi ve menajeri ile takım çalışanları olarak Ormus ve Singhler– Vina Etkisinden çıkar sağlayacakları, onun yüzünü süt, ekmek ve şarap ambalajlarının yanı sıra vejetaryen yemekler ve plakların üzerinde kullanacak olmaları da doğru.

(Bir keresinde uyuşuk ahmağın teki olan kocasından nefret eden bir kadınla ilgili bir hikâye okumuştum. Adam öldükten sonra kadın onu yaktırıp küllerini bir kum saatine doldurup şömine rafına yerleştirerek üzerine şöyle yazmış, *Seni piç kurusu, en sonunda biraz iş yapacaksın.* Ormus'un Vina'ya olan aşkından şüphe edilemez, ama o da Vina'nın hayaletini aile şirketi için çalıştırıyor.)

Tüm bunlar doğru. Ancak bu yıl insanların içinde depreme benzer bir şeylerin gelişmekte olduğu, dünya çapında tüm ülkelerde Vina'nın hayranları arasında toplu hareket ve radikal değişime karşı bir merak uyandığı ortaya çıkacak. Dengesizlik, modern durum artık onları korkutmuyor; artık bu bir olasılık gibi görünüyor. İşte Vina'nın gerçek mirası bu, sürüsüne bereket iğrenç yorumlar ya da zevksiz bebekler değil.

Ve sallanan dünya da kendi içinde birçok değişim barındırıyor.

Ben olayları böyle hatırlıyorum.

O öldükten sonraki ilk yıl dengemi çok kötü kaybetmiştim, en iyisinin ne olacağını, acımla nasıl başa çıkacağımı, yaşamaya nasıl devam edeceğimi kestiremiyordum. Sürekli olarak Jiuhu Plajı'ndaki o günü ve ABD bayrağı desenli mayosuyla önüne çıkan her şeye küfredip duran o kızı düşünüyordum. Zihnimde dünyanın olmasını istediğim resmini işte o gün çizdim ve o günden itibaren Vina ölene kadar da o dünyada yaşadım. Şimdiyse sanki birileri o resmi elimden çekip almış ve paramparça etmiş gibi hissediyorum.

Dünyaya dair bir resminiz olmadığında –ister maddi, ister önemsiz, ister ahlaki olsun– nasıl seçim yapacağınızı bilemezsiniz. Ne yönün yukarısı olduğunu, iniyor mu yoksa çıkıyor mu olduğunuzu ya da kaç fasulyenin beş ettiğini kestiremezsiniz.

(1984 aynı zamanda diğer herkesin dünyaya dair resminin de paramparça olduğu bir yıldı, hepimizin çerçevesiz bir ara bölgede asılıp kaldığımız bir yıl: şekilsiz gelecek. Bu gerçeklerin farkındayım. Ama bu yalnızca politika ve sismolojiden ibaret ve bu konuya daha sonra geri döneceğim. Şimdiyse bana olanlardan bahsediyorum.)

Onun odada olduğunu düşünerek uyanır ve sonra karanlıkta titreyerek öylece yatardım. Gözucuyla köşelerde hareket ettiğini gördüğüm gölgeler de onundu. Bir keresinde Rhodopé'deki özel hattını aradım ve ilk çalışta açtı. *Merhaba. Şu anda telefona yanıt veremiyorum. Lütfen mesajınızı bırakın, en kısa zamanda sizi geri arayacağım.* Ormus'un bir türlü bu ses kaydını silemeyişini anh-

yordum. Sonrasında o numarayı günde en az bir düzine kez arar oldum. Çoğu zaman meşgul olurdu. Daha başka kaç kayıp ruhun da yalnızca o birkaç kelimeyi duymak için aynı numarayı çevirip durduğunu düşünürdüm. Sonra aklıma belki de o numarayı arayan yalnızca bir kişi daha olabileceği geldi. Ormus Cama da tıpkı benim gibi ölü eşinin son ses kaydını durmaksızın dinleme ihtiyacı duyuyordu.

En kısa sürede sizi geri arayacağım, tutmasına ihtiyacım olan bir sözdü. İyi de nasıl bir mesaj bırakmalıydım? Onu ölülerin arasından geri getirebilecek şey ne olabilirdi?

Kısa bir süre için aşk konusundaki rakibim Ormus Cama'nın acısını paylaştım. Artık elde etme konusunda rakibim olduğu kimse yoktu. Bu "aşk" okyanusunun ortasında gemileri batan iki âşık olan Ormus ve Rai hissettiklerini birbirleriyle paylaşamıyor, birbirlerine yardım edemiyor ve batmakta olan sallarından ölülere aptalca telefonlar ediyorlardı.

Vina'nın ölümünden bir yıl sonra birisi o kaydı sildi –tahminimce bu kişi Ormus'u içine düştüğü ümitsiz bataktan çekip çıkarmaya çalışan Clea Singh'di– ve o gün sanki Vina açgözlü dünya tarafından henüz o an yutulmuş gibi yeniden ağladım.

Hakkında söylenip yazılan onca şeyin arasında aklıma yatanlar ölümün yalnızca ölüm olduğunu belirten, herhangi bir anlamlandırmaya karşı olan yorumlardı. Kadını bir metafor haline getirmeyin. Bırakın da huzur içinde yatsın. Dalga dalga çoğalan anlam alevlerine karşı savaşmak istiyordum, itfaiyeci kaskımı takıp bu alevlere hortum tutmak istiyordum. Uydu dolu gökyüzünden anlamlar ışınlanıyordu, şekilsiz uzaylılara benzeyen bu anlamlar vakumlu yalancı bacaklarını uzatıp onun cesedini emiyorlardı. Bir keresinde kendim bir yazı yazmaya

çalıştım, anlamlandırmayı reddetmedeki kahramanlık ve absürdlüğü kucaklamanın yıpratıcı cazibesiyle ilgili bir saçmalık. Fakat ahlaki değerler arasında boğulup kaldım. Absürd bir evrende ahlaklı bir yaşam sürmenin nasıl mümkün olacağı falan filan. Sessizliği tercih etmek, insanın kendi bahçesini ekip biçmesinin daha iyi olacağını söylemek istemiyordum. İçimde bir şey hâlâ dünyayla mücadele etme isteği barındırıyordu. Yazdığım yazıyı yırtıp attıktan sonra günlerimi çekmiş olduğum Vina fotoğraflarına bakarak ve bant kaydı silinene dek ona telefon ederek geçirdim.

O ilk yıl boyunca dışarı neredeyse hiç çıkmamaya başladığımı, yemek istediğimde eve sipariş verdiğimi, bu siparişlerin çoğununsa sıvı olduğunu ve uzun zamandır gelen temizlikçinin ev gitgide bir harabeye dönmeye başladığı için işi bıraktığını fark eden Orpheum sakinleri "beni kurtarmayı" kendilerine vazife edindiler. Johnny Chow ciddi bir şekilde ölüme çok fazla önem verdiğimi söylemeye geldi. Bu komikti işte. Sugar Ray Robinson, Lucille Ball, Ayetullah Humeyni, Laurence Olivier, R.D. Laing, Irving Berlin, Ferdinand Marcos, Bette Davis, Vladimir Horowitz, "La Pasionaria," Sakharov, Beckett *ve* Vina, üstelik hepsi aynı yıl içinde, diye belirttim: dışarısı Mahşer Yeri gibi. Hiç iyi bir tartışmacı olmayan Chow o kibar başını sallaya sallaya geri çekildi. Mack Schnabel Vina fotoğraflarımdan bir seçki yapıp binanın galeri bölümünde sergilememi önerdi. Bu zordu işte. Böyle bir sergi Vina için yapılan haysiyetli bir anma olarak mı görünürdü, yoksa yalnızca fırsatçı salağın tekinin ilerleyişi engellenemeyen Vina lokomotifine atladığı bir başka örnek mi olurdu? Kararımı veremiyordum. Zaten fotoğraf seçkisini tamamlamam epey bir vaktimi aldı. Çoğu zaman bula-

nık, hatta çift görmekten yakınıyordum. Mutsuz geçen o aylar boyunca netlik pek benden yana değildi.

Basquiat kızlar hakkında konuşmak için geliyordu, şaşırtıcı seçimleri göz önünde bulundurulduğunda bu hoş davranış tam da ondan beklenen bir şeydi. Etraf harika kadınlarla kaynıyor, diye beni bilgilendirdi. Bu kadar uzun zaman geçmişken hâlâ burada hayaletlerinle tek başına oturman doğru değil.

Hayaletler doğru bir tabir oldu, dedim. Nasıl bilmiyorum ama sürekli olarak fotoğraflarıma giren güzel bir kadın var. Boş bir odanın, hatta belki epey vakit geçirdiğim banyomun fotoğrafını çekiyorum ve sonra filmi banyo edince fotoğraftaki aynaların birinden bana bakıyor. Hayır, Vina değil, bambaşka biri. Bana dadanmış olan bir yabancı. Görüyorsun ya artık iki taneler.

Şu senin ikili pozlama fikrin, dedi. Sanırım biraz fazla ileri gittin.

En sonunda sevgi dolu bir şekilde verip veriştirmek için grup halinde geldiler. Hayata evet de, kendine çeki-düzen ver, gülleri koklamak için bir dakikanı ayır, her zamanki formül işte. Epey çaba sarf ettiklerini itiraf etmeliyim. Evi bir şekle soktular, içki ve banyo dolaplarını boşalttılar, beni zorla berbere götürüp saç sakal tıraşı olmamı sağladılar ve evimde bir parti düzenleyip tanıdıkları tüm çekici bekâr kadınları (ve mesleğimiz nedeniyle de doğal olarak hayli kalabalıktılar) çağırdılar. Benim için yapılanları ve neden yapıldıklarını biliyordum. Ağırlıklı neden arkadaşlıktı, evet ve bunun için hâlâ sonsuz müteşekkirim. Ama işin bir de diğer yüzü vardı. İnsanlar etraflarında umutsuzluk olmasından hoşlanmazlar. Gerçek anlamda ümitsiz olanlara, hayattan geri dönüşü olmayan bir şekilde kopanlara karşı olan sabrımız son derece sınırlıdır. Hoşumuza giden acıklı hikâyeler biz sıkılmadan bitiverenlerdir. Bu üç adamın gerçek ve iyi birer

dostum olduğunun, hepimiz birimiz birimiz hepimiz durumunun ve onların benim şövalyelerim olduğunun farkındaydım. Aynı zamanda onlar için de iyi davranmam gerektiğini anlayabiliyordum. Onların sızlayıp duran diş ağrısı, gündelik acı dozları, ülserleri haline gelmiştim. Kendilerini benden kurtarmaya karar vermeden önce iyileşmem gerekiyordu.

Dostluk bir yakıtsa bile sonsuz değildir.

Sözde depresyondan çıkış partimde Aimé-Césaire'e baktım ve üzerinde ölümün işaretini gördüm ve parti bir anda şarkıdaki Finnegan gibi neşeli bir şekilde kendi veda partisinin tadını çıkaran bu güzel adam için bir uyanış gibi görünmeye başladı. Schnabel'i de biliyordum, yorucu boşanma sürecinin ardından iki çocuğunun bir kilometre yakınına dahi yaklaşmasını engelleyen bir mahkeme emri çıkarmayı başaran, Mack'in babasını ölüm döşeğinde ziyaret ederek Mack'in bir eroinman olduğu ve oğullarına karşı hem şiddet hem de cinsel tacizde bulunduğuna dair yalanlar uyduran eski-eşi Molly ile savaş halindeydi. Johnny Chow'un da çoğu kumarla ilgili kendine özgü efsanevi felaketleri vardı. Öğüt almayı beklediğim insanlar bunlar mıydı?

Evet, dedim kendi kendime. Rahibe olmaktansa orospu olmak, hiç silah sesi duymamış bir asker olmaktansa gazi olmak daha iyidir.

İşte tam o esnada Johnny Chow'u şeytani bir şekilde sırıtarak eğlence düşkünü kalabalığı yararken gördüm, kolunda da Vina Apsara vardı.

Benzerlik çılgınlığını duymuştum, sonsuz farklılıkta insanın olduğu Birleşik Devletler'deki amatör gecelerinde boy gösteren Marilyn ve İrikıyım Texaslı benzerlerinden bile çok sayıdaki Vina'nın gece kulübü/kabarelerde-

ki benzerleri, altkültür, heavy metal ve reggea Vinaları, rap Vinaları, zenne Vinalar, transseksüel Vinalar, Vegas Bulvarı'ndaki orospu Vinalar, kablolu yayınla kapalı devre otel televizyonlarının yetişkin kanallarındaki pornocu Vinalar, el altından dağıtılan video-Vinaları ve yılda iki kez bir araya gelen masum ve şaşkın karaoke Vinalarının yorulmak bilmeden *Uzay Yolu* toplantılarına katılanların sayısına rakip olan sayıları. Aslına bakılırsa Vina bir keresinde *Yeni Nesil* televizyon dizisine konuk oyuncu olarak katılmış, hologüverteye ışınlanarak meftun Worf için şarkı söylemişti. Worf ona Klingonca öğretirken Vina da ona Sarıl-Bana ya da buna benzer bir dil öğretti. Uzay Yolu ekibi bunu anımsayınca Vina'yı kendilerine katılmaya davet ettiler, ama Vina artık *Atılgan*'dan çok daha büyüktü, kendi uzay-zamanının hatta belki de efsanevi Q'nun içindeydi.

Ünlü bir *Hamlet* uyarlamasında Danimarka Prensi'ni oynayan Jonathan Pryce adh aktör tıpkı bir aracı ya da ruh medyumu gibi Hayaleti kendi içinden muazzam bir beden ve ses kontrol gösterisiyle "çıkarıyordu". Vina taklitçileriyse bunu kolay yoldan kostümler ve albümlerle yapıyorlardı, ama fikir aynıydı. Kendi bedenlerinde hayali sevgililerini ölülerin arasından çekip çıkarıyorlardı.

Artık bu da Mizoguçi'nin birkaç adım ötesi diye düşündüm. *Yağmurdan Sonraki Soluk Ayın Öyküleri*'nde gizemli bir aristokrat güzeli tarafından eve alınan zavallı hödük aslında bir hayalete âşıktı. Oysa tüm bu insanlar yalnızca ölü bir kadının büyüsüne kapılmış değiller, onlar sahiden de Vina olmaya çabalıyor, onun kimonolarını giyiyor, yüzlerini pudralıyor, onun gibi yürüyorlar. Bu yeni bir oto-erotizm. Vina kılığına giren bu taklitçi kadınlar kendi kendileriyle sevişiyorlar.

En çok hangi Vina'nın anıldığı konusunda bazı anlaşmazlıklar vardı, gençlik dönemlerinde kabarık saçlı,

çalçene ve cinsel anlamda azgın delifişek Afro-Vina'mı, yoksa daha yaşlı olmasına rağmen hâlâ çekici olan, sesi şimdiye kadar olduğunun en iyisi, aurası da biraz daha bilgeleşmiş olan Meksi-Vina'mı, yoksa çatlayan toprakların hanımefendisi olan üzgün bakışlı Ölüm-Vina'mı. Genç taklitçiler eski Vina'yı örnek alırken daha yaşlı erkekler (evet, kadınlar da) daha sonraki dönemlerdeki Vina'yı seçiyorlardı.

Chow'un kolundaki Vina'nın daha yaşlı bir erkek olduğu barizdi. Üstelik de Çinli oluşu ister istemez benzerliği bozuyordu, ama belli ki makyaj aynasının önünde saatlerini harcayıp tenini koyultarak gözlerinin şekliyle oynamıştı. Vina'nın sallana sallana yürümesini, dudak hareketlerini, tavırlarını incelemişti. Ve kırmızı peruk çok iyiydi. Bu kötü bir fikirse söyle, dedi Johnny yanıma gelince, ama biz eğer Vina bir şekilde burada olursa ne bileyim işte bir şeyleri yatıştırabilir diye düşündük. Tıpkı Alkoliklerin Yetişkin Çocukları gibi, o grubu biliyorsun değil mi, yalnız olmadığını bilmek işe yarayabilir.

Sizi hayal kırıklığına uğratmak istemem dedi Çinli-Vina dostça, sesi oldukça hoş bir baritondu ve sahiden de eğilerek selam verdi. Bu kadar da değil. Kendisine çok değer verdim, hem de çok uzun bir süre, şimdi de ona olan saygımı ifade edebilmemin yolu bu.

Güzel, dedim Johnny'ye. Sahiden. Harika. İyi iş çıkardın, diye ekledim minnettar kılık değiştiriciye. Sonra şarkı söylemek ister misin, ne dersin?

Ben banttan çalan müziğe eşlik ediyorum, dedi kocaman, gururlu bir gülümseme takınarak. Kasetçalarımı getirdim, kullanmamda sakınca var mı?

Keyfine bak, diyerek parlak bir gülümseme takınmak için kendimi zorladım. Chow'un yüz ifadesindeki rahatlamadan doğru şeyi yaptığımı anlamıştım. Artık dostlarım benim hakkımda daha iyi şeyler hissedecek ve

–her yönden gelen bir rahatlama duygusuyla– beni yalnız bırakma konusunda daha rahat davranacaklardı.

* * *

Vina'nın ölümünden sonraki ikinci yılda uzun süreler boyunca Amerika'da deniz kıyısında tek başıma yaşadım. *Sen ne seversin?* diye sormuştum ona Juhu'da ve o, *Ben denizi severim*, diye yanıtlamıştı. Her ne kadar Vina artık burada olmasa da en azından bunu yeniden hissedebiliyordum: okyanus esintileri arasında keskin, kayıp parfümünün kokusunu alabiliyorum. Altın rengindeki bu uzun kıyı şeridi, Cuffe Parade'in zarif kent dokusu ve Apollo Bunder'ın hareketliliğinden çok farklıydı, ama yine de nostaljik hislere kapılmama neden oluyordu. Patates ve mısır tarlalarını, sıra sıra dizilmiş dönüp duran ayçiçeklerini, gösterişli polo atlarını, gençliğin tatlı kuşlarıyla keneli geyikleri; pantolon paçalarını keserek yaptıkları şortları, boyundan bağlamalı elbiseleri, chino pantolonları, polo yaka tişörtleri, klasik spor arabaları, Range Roverları, paralı yaşlılıkları, parıltılı çocuklukları ve kudretli orta yaşlılıklarıyla egzotik Amerikalı zenginleri; çalı çitleri budayan ve havuzları temizleyen ve tenis kortlarının bakımını yapan ve çimleri biçen ve genel anlamda bu pahalı, çalıntı topraklara göz kulak olan Shinnecock Kızılderililerini; tren yolunun gürültüsünü ve hışırdayan yaz bahçelerini geçerek okyanusa doğru koşarken uzun bir süre sonra evimi düşünmeye başladım. Bir başka kayıp mücevher olan ve tıpkı diğer her şey gibi zaman ve yaptığımız seçimler tarafından yutulan evimi. Batık bir hazine gibi suların içinden ışıyan, Cehennem'in derinliklerine gitmiş bir sevgili gibi tersyüz olmuş toprağın altında acı dolu bir şekilde soluk alıp vermeye çalışan ve artık kavuşulması olanaksız bir şey gibi olan evimi.

Vina'dan Sonra adını verdiğim ve son derece olumlu, ciddi eleştiriler alan fotoğraf gösterimi gerçekleştirebilecek kadar toparladım kendimi. Bunun beni memnun ettiğini yadsıyamam. Gerçek şu ki Vina'ya bir anlam verme hastalığına karşı bağışıklığım yoktu ve benim için anlamı kesinlikle aşktı, fakat bunun yanı sıra ölçmesi ve anlaması mümkün olmayan gizemli bir kadın, açıklanamaz olana açılan bir kapıydı.

Anlamın kalbinde yatan gizem. İşte Vina buydu.

Ormus'u açılışa çağırdım, ama gelmedi. Zaten gelmesini beklemiyordum. Ufak bir arbede oldu: bir ara Yeni Depremci mensubu bir grup Vina'nın öldüğünü ima ederek beni açıkça suçlamak üzere Orpheum galerisine daldı ve motorcu çetelerini andıran bu ele avuca sığmaz grubu dışarı atmak epey güç oldu. Onlar gittikten sonra kendimi üzerinde J. Crew marka damalı bir gömlek ve kot pantolon olan ve bu serbest etkinlikte ilk bakışta tanıyamadığım ince uzun, yaşlıca bir Hintli'nin yanında buldum.

Size teşekkür etmek istiyorum, dedi tuhaf ve donuk bir aksanla, kızımı benimle paylaştığınız için. Burada olmak gerçekten olumlu ve iyileştirici bir deneyim. Evet efendim, kesinlikle öyle.

Bu konuşan Rhodopé'nin kapıcısı Shetty'den başkası değildi. Kendi acımın derinliğinde duyarsızca davranarak Vina'nın babasının hâlâ hayatta olduğunu unutmuştum.

Kapıcı Shetty ile karşılaşmam yüzüme çarpılan soğuk su etkisi yapıyor. Beni uzun süren sağlıksız dalgınlığımdan, kederli içine kapanıklığımdan çekip çıkararak olup bitenlerin acilliği ve şimdiliğine dair farkındalığımı –bir fotoğrafçının sanatı için en temel olan şey– artırıyor.

Ertesi gün vardiyası bitince yeniden üniformasını giymiş olan Shetty ile buluşup Orpheum'un karşı sokağındaki Budist-organik mekâna; Doğu-kokuları, harika sert kahve, basit koyu renk ahşaplar ve boğazlarına kadar ilikledikleri yerleri süpüren uzun beyaz elbiseli, çıplak ayaklı garsonların olduğu yere kahve içmeye gidiyoruz. Shetty sakin görünüyor, ama anımsadığım neşesinden eser yok. Mutlu olduğunu söylüyor, Vina onu yaşlılığında da olsa bulduğu ve aralarındaki mesafe en sonunda biraz olsun azaldığı için. Bunları bana özsaygının yeni kelime dağarcığını kullanarak anlatıyor. *Bazı konuları hallettik. Yüzleşilmesi gereken öfkeyle yüzleşip bazı iyileştirici çalışmalar yaptık. Kucaklaştık. Birbirimizin yanında rahat eder hale geldik. Kaliteli zaman geçirdik.*

Hatta anlattıklarına bakılırsa birlikte terapiye bile gitmişler. Tutucu Nikaragualı kökleri olan Wall Street komisyoncularından biriyle evli, Honey adında Çinhindili bir kadın olan terapist bir gün ofisinin tavan pervanesine tavşan şeklinde dev bir pembe *piñata*[1] asıp Vina'ya ahşap bir sopa uzatmış. Vina *piñata*'ya vurup dururken kime ve neden vurduğunu söylemesini istemiş. Vina öfkeli bir şekilde bağırıp çağırmış ve Shetty de kendisiyle ilgili acı verici şikâyetler duyarak bundan nasibini almış, ama ünlü kızının geri zekâlı bir Sado-Mazo kraliçesi gibi elindeki sopayla somon rengi kâğıttan bir kuklanın canını çıkarması öyle absürd bir görüntü oluşturuyormuş ki elinde olmadan gülmüş. Ağlayana kadar gülmüş, özellikle de *piñata* Vina'nın hiddetine daha fazla dayanamayıp patlayarak Shetty'nin kızına çocukken veremediği o sı-

1. Meksika'da düzenlenen bir festivalde geleneksel olarak kullanılan ve sonra çeşitli partilere konu olmuş cisim. İçinde şeker bulunan ve yüksekten sallandırılan, yumuşak maddeden yapılmış çeşitli şekillerdeki bebektir. Sopa ile vurularak kırılır ve şekerlerin yere düşmesi sağlanır. (Ç.N.)

radan şekerlemelerle süslü oyuncaklar yere yuvarlanınca ağlamış.

Neler hissettin, diye sormuş terapist Honey, Shetty'ye. Shetty gözlerini silmesine rağmen kıkırdaması kesilmek bilmemiş.

Ne düşündüğümü söyleyeyim, demiş ve kahkahalara boğulmuş.

Ne düşündüğünün önemi yok, diye araya girmiş terapist. Ne hissettiğine gelelim.

Bu ifadenin gülünç aptallığına müsamaha göstermesi mümkün olmayan Shetty ayağa kalkıp kahkahalar atmaya devam ederek odayı terk etmiş.

Sorun şu ki, diyor bana pişman bir şekilde, Vina *piñata*'nın harika bir fikir olduğunu düşündüğü için benim ona güldüğümü sandı. Sonrasında, nasıl desem, eski çözümsüz akraba negatifliğini yeniden yaşadık. Arkadaş olarak kalmaya devam ettik, ama artık konuşmuyorduk. Bu klasik bir kaçınma davranışıydı. Yüz yüze gelmiyorduk. Yolumuzu değiştiriyorduk. Samimi davranmıyorduk.

İtiraf etmek istediği daha çok şey var: başarılı bir kasapken perişan bir aylaklığa uzanan çöküşünün genç Vina'yı Gökkuşağı Odası'nda akşam yemeğine çıkarıp Doodhwalalarla yaşaması için apar topar Bombay'a göndermesinin ardından başladığını anlatmak istiyor. Kaderden, insanın kendi kendini lanetlemesinden, bir baba olarak yaptığı hataların acısını yeterince derinden çekip bedelini yeterince uzun süre ödemiş olduğundan bahsetmek istiyor. Ölü kızından bir türlü tam olarak alamadığı kefareti benden talep etmeye hazırlanıyor. Kapıcı Shetty de ölü Vina'nın peşinde, o da tıpkı hepimiz gibi huzura ermek için Vina'yı diriltmeye çabalıyor.

Bu ilave yükü taşıyamayacak kadar dengesiz olduğumdan sözünü kesiyorum. Kaba görünmemek için da-

madı Ormus hakkında sorular soruyorum. Efsanevi rock yıldızı kaybıyla nasıl başa çıkıyor? Öylesine sorduğum bu soru hararetli bir tiratla yanıtlanınca şaşırıyorum.

Baksana sen, bunların hepsi *National Enquirer*'da yazıyordu! *People* dergisinde de vardı! Ne, duymadın mı yani, şehir dışında mıydın?Herhalde aya gitmişsindir.

Unutuşun denizini, fırtınalı denizi, bembeyaz kumları ve denizi düşünerek, neredeyse diye yanıtlıyorum.

Shetty homurdanıp yemeğine devam ediyor.

Namlı münzevilerden olan Ormus Cama tuhaf takıntılarına gitgide büyümekte olan taklit-Vina sanayisini de ekleyerek ulaşılabilen tüm pornografik film ve video kayıtlarını toplayıp taklitçilerin kalitesini denetlemek üzere iriyarı Sih korumalarıyla birlikte gece kulüpleriyle striptiz mekânlarına gitmeye başlıyor. Ünlülerin benzerlerini çalıştırma konusunda uzmanlaşmış olan bazı genelevler ve seçkin "eve servis" hizmetlerinin patronu olduğuna inanılıyor. Bir keresinde bir süper-limuzinin arkasında sahte Vinalardan biriyle *in flagrante*, yani iş üstünde yakalandı, ama orospunun limuzinden gelen bir işaret üzerine arabaya bindiğini fark eden keskin gözlü polis neler olduğunu fark edip hangi taklitçinin kime ne yaptığını anlayınca olayı daha fazla uzatmadan ve zorluk çıkarmadan onları kendi hallerine bıraktı. (Söz konusu orospu, yani Celeste Blue bu olayı maddi çıkar sağlamayı umduğu bir skandala dönüştürmeye çalıştıysa da herhangi bir suçlama olmadığından başarılı olamadı. Blue'nun *Enquirer* dergisine verdiği röportaj hakkında yorum yapan Clea Singh sadece şunu söyledi: Görünüşe bakılırsa kadının kocaman bir ağzı var.)

Uzun yıllar boyunca özel hayatını herkesten gizli tutmaya çalışan erkeklerden biri olan –göz bantlı ve ku-

lak tıkaçlı– Ormus artık mantar gibi çoğalan Vina toplantılarının müdavimi oldu, diyor Kapıcı, Vina benzerlerinin katıldığı güzellik yarışmalarında çoğu zaman tek jüri olma koşuluyla kararını bildirmeyi kabul ediyor. Kazanan Vina'ya yeterince benziyorsa yarışma sonrasında Ormus'un süitine çıkartılıyor ve ardından asık suratlı Clea Singh tarafından dışarı kadar eşlik edilerek öyle yüklü bir para ödeniyor ki şimdiye kadar hiçbir şikâyet gelmemiş.

Ormus aynı zamanda –ömür boyu süren tavrını değiştirip– düzenli olarak bir guruya gidiyor. Kadının adı Tanrıça-Ma ve çağın kargaşaları gitgide artıp daha dramatik bir hal aldıkça onun da küresel dengesizlik ve yüksek sesler karşısında kolaylıkla panik olan New York sosyetesinin seçkinleri arasındaki ünü dur durak bilmeden artıyor. Tanrıça-Ma Hintli, sözde okuma yazması yok, Düsseldorf'ta adını duyurduktan sonra "bir mucize eseri" Birleşik Devletler'e gelmiş. Söylentilere göre hiçbir havayolu şirketi yahut taşıma şirketinde New York'a gelişine dair herhangi bir kayıt yok. Yine de göçmenlik durumunun hiçbir zaman araştırılmamış olması kuşkucu gözlemcilere gerçeğin gösterilmeye çalışılandan çok daha alışılagelmiş olduğunu düşündürebilir, ancak Tanrıça-Ma'nın hayranları bu durumu onun aşılması olanaksız kutsama ve koruma aurasının varlığına dair bir kanıt olarak görmekte. Tanrıça-Ma ufak tefek, ama bir film yıldızı olabilecek kadar genç ve güzel ve onu Rhodopé Binası'nda tam da Ormus'un üç kat altına yerleştirmiş olan güçlü –ve isimsiz– destekçileri var. Tanrıça-Ma kentin daha seçkin bölgelerinin nadide havasında yankılanan bir dizi "Tanrıça Deyişi"ni bu görkemli binadan ortaya atmış. Hindistan-falan, Bharat-filan, sözde Doğu Bilgeliği kesinlikle yeniden moda. Hatta Hindistan hiç olmadığı kadar popüler: yemekleri, kumaşları, çekik gözlü gü-

zelleri, Ruh Merkezi'yle dolaysız bağlantısı, davulları, kumsalları, azizleri. (Hindistan nükleer bir aygıt patlattığında Kutsal Ana kavramı zarar görmekte, ama Manhattan *le tout*[1] olarak Hindistan'ın mantıksız davranan politik liderlerinin ülkenin gerçek doğasına ihanet ettikleri görüşüne hemen katıldı. Sarsılıp duran gezegenin aksine değerli Şark Bilgeliği kavramı çok az kalıcı hasar görür.)

Tanrıça-Ma şaşırtıcı olmayan bir şekilde Vina fenomeniyle ilgili yorumlar yapıyor. Tüm kültürlerde daima dengesiz toprağın altında her şeyi bir arada tutan bir kadın mutlaka olmuştur, diyor. Tanrı Ram velvele yaratanların öğütlerini dinleyerek Ravana tarafından kirletilmekle yalan yere suçlanan saf Sita'yı reddettikten sonra Hintli toprak anamız dudaklarını aralayarak onu yuttu. Yunanlı anamız Persephone yeraltı krallığında Hades'in yanında oturuyor.

Şimdiyse Vina, sevgili Vinamız bu kadınlara, gökyüzünü yukarda tutan Atlas gibi, yeraltından destekleyerek dünyayı yukarda tutan bu yüce kadınlara katılıyor.

Ey raks eden Dünya, diyor Tanrıça-Ma. Hint Puranalarımızdan Tanrı Şiva'nın Seni dans ederek oluşturdu-ğunu öğrendik. O, yani Dans Tanrısı. Oysa Yunanlılar Eurynome'dan bahsediyorlar, yani dans etmeyi çok sevdiği için üzerinde dans edebileceği bir yer olsun diye toprağı ve denizleri yaratan her şeyin tanrıçası. İşte ben de Biz, Erkekler ve Kadınlar! da böyleyiz diyorum, dünyayı dans ederek var ediyoruz. Dans Edin! diyorum ve dünya sallanırsa bilin ki Vina dans ediyordur, o zaman görün bakın ne mucizeler yaratır.

Güzellik ve kutlamanın başarıya uzanan en emin yolu oluşturduğu bir kentte, Tanrıça-Ma'nın ünü yayılıp

1. (Fr.) Bütünüyle, tamamen. (Y.N.)

güzel yüzü ve insanı iyi hissettiren Deyişleri karşı konulmaz etkilerini hissettirmeye başladıkça New York'taki Hintli topluluğunda farklı farklı görüşler beliriyor. Onu eleştirenlerle ilgili bir soru yöneltildiğinde Tanrıça-Ma sert. Asıl Hint yolu benimki, diyor tam bir güvenle. Bu din değiştirenler ve sürgün edilenler göz alıcı hale getirilmiş egzotiklikleriyle caka satarken daha mutlular.

(Tanrıça-Ma durumu tersine çevirmenin kurallarını öğrenmiş bile. Hakkınızda söylenen en kötü şeyi alıp sizi suçlayanları siz de aynı şeyle suçlayın, bunu onlardan daha güzel ve medyaya yönelik bir şekilde yaparsanız bir fırtına gibi herkesi önünüze katarak ilerlersiniz.)

Bunları yazarken Darius Cama'yı düşünüyorum. William Methwold'u düşünüyorum. Doğu ve Batı mitolojileri arasında köprü kurma çabalarını hatırlıyorum. Darius'un kütüphanesinde geçirdiğim saatleri, anlatıp durduğu o eski hikâyelerin beni nasıl büyülediğini hatırlıyorum. İlim âşığı olan ve hokus pokusla ilgileri olmayan bu iki yaşlı centilmenin Tanrıça-Ma ve onun ölü Vina'yı da oyuna katıp meşhur trajedisinden faydalanan kültürlerarası kutsallıklara dair cesur ifadeleri hakkında ne düşünürlerdi merak ediyorum. New York'un, yani çok başarılı olmanın adresinin Tanrıça-Ma'nın agresif satış taktikleriyle bir alıp veremediği yok, hatta bunlar son derece beğeniliyor ve hayranlarının sayısının artmasını sağlıyor. Kentin dans edilebilecek mekânlarının sayısında da ciddi bir artış oluyor. Manhattan gençliği bu bodur kâhinin dansa yönelten öğütlerini ciddiye alıyor.

Shetty hem güzel, hırslı Tanrıça-Ma'yı hem de onun söylediklerini dinleyenleri küçük görüyor. Kapıcı Shetty'nin zorla ağzından aldığım görüşüne göre Ormus Cama'nın haftada birkaç kez üç kat aşağı inip onu ziyaret ediyor olması tamamen keçileri kaçırdığının göstergesi.

Üstelik daha kötüsü var. Görülen o ki Ormus önüne

çıkan her tavşan deliğinde ölü Vina'yı arıyor. Shetty'ye göre bu rock tanrısı artık yoğun bir şekilde uyuşturucu kullanarak beyaz tozların izlerinde ölü karısının peşine düşüyor, üflediği dumanlarda onu arıyor, damarlarında onun iğnelerini hissediyor. Gündelik işler, telif hakları, kadınlar, uyuşturucular, artık her şeyi Singhler halledi-
yor, sarsılmaz sadakatleriyle Ormus'u iyice çevrelemiş durumdalar, artık onun yanına yaklaşmak eskisinden de zor. Sadık maiyeti –her ne kadar onun her kaprisini yerine getirmek, her tür açlığını dindirmek, geri getirilemez kaybını bir an için bile olsa unutturabilecek her tür şeyi yapmaya hazır olsalar da– aslında aşırı sevgiyle onu yavaş yavaş öldürüyor olabilirler.

Bu korkaklara göre bir tavır, diyor Shetty ve sözlerindeki beklenmedik gaddarlık beni şaşırtıyor. Eğer zavallı kızımla birlikte olmayı bu kadar çok istiyorsa ağzına bir silah dayayıp tetiği çekebilir. Evet. Neden her şeyi siktir edip kafasını uçurmuyor? İşte o zaman sonsuza dek birlikte olurlar.

Neşeliyken seni daha çok seviyordum, diyorum. Tüm zorluklara rağmen keyfin kaçmazken çok daha iyiydin.

Aynısı senin için de geçerli diyor giderken. O zamanları hatırlayan tek OÇ sensin sanma.

Kapıcı Shetty farkında değil ama Platon'un söylediklerini tekrarlıyor. İşte *Diyaloglar*'ın aşk hakkındaki ilk konuşmasında büyük filozofun Phaedrus'a söylettikleri. *Tanrılar aşka uzanan gayret ve kahramanca fazileti onurlandırırlar. Ama Orpheus... ona sevdiği kadının siluetini gösterip Hades'ten eli boş gönderdiler... çünkü onlara bir korkakmış gibi geliyordu... Alcestis gibi aşkı uğruna ölmeyi göze almak yerine halen hayattayken Hades'e girmenin bir*

yolunu buldu. Hor görülen, müziğiyle hilekârlığını kullanarak Apollo ve Dionysos, insan ve doğa, doğru ve yalan, gerçek ve hayal, hatta yaşam ve ölüm arasındaki sınırları aşan *citharode* –lir çalan şarkıcı, ya da hadi gitarist diyelim– Orpheus görünüşe bakılırsa Platon'a uygun değildi. Ölmeyi yas tutmaya tercih eden aşkın ayetullahı Platon.

Aşkı ölümün ötesinde kovalamak zorludur ve hiç keyifli değildir. Ormus'u Platoncu Phaedur, ya da onun kişisel bekçisi ve ölü karısının babası olan şu diğer çakma düşünür kadar sert bir şekilde yargılamıyorum. Neler yaşadığını biliyorum, çünkü ben de o yollardan geçtim. Ben de *oradayım.*

İşte Ormus: çalışamıyor, kendini Vina'nın zaaflarına –içki, uyuşturucu– bırakarak, aynı hataları kendisi de yaparak onu bulabilmeyi umuyor. Ve bunlar Ormus'un aldığı kimyasallarla Vina'yı türlü çeşit şekle soktuğu rüyaları. İşte Vina, Bombay'dan kaçtıktan sonra Ormus'un onu aradığı binlerce kadınla Ormus'un cinselliğe veda ettiği on yıl boyunca vazgeçtiği binlerce kadının yüzünü taşıyor. Artık hepsi Vina.

İşte şimdi Vina kendisi gibi. Ormus ona bakmaya devam ederken taşlaştığını hissediyor.

Vina fenomeni büyüyüp geliştikçe, Ormus, Vina'nın gerçekliği elinden kayıp gidiyormuş gibi hissediyor; onun Vinası sonsuza dek elinden kaçıyor, bir kez daha ölüyor. Deprem onu bir kez aldı zaten ama depremden sonra gelen gelgit dalgası Vina'yı kendi benliğinin tsunamisi altında boğuyor.

Vina herkes için her şey olurken Ormus için hiçbir şey halini alıyor – bildiği yahut âşık olduğu bu değil. Üstelik daha kötü bir düşünce de var: Vina boşluğun derinliklerine kaydıkça, çığ gibi artan benliklerinin altında kalarak o karanlık tahtına oturmak üzere yeraltının koridorlarına girdikçe acaba onu unutuyor olabilir mi?

Rilke'nin yeraltı dünyasına giren Eurydikesi ışığı hemencecik unutur. Karanlık gözlerini ve kalbini lekeler. Hermes, Orpheus'tan bahsettiğinde bu Eurydike korkunç bir yanıt verir: *Kim?*

Euyrdice/Eurydike ismi hüküm süren anlamına gelir. Orpheus öyküsünü anlatmak için bu ismin kullanıldığına dair var olan ilk kayıt MÖ birinci yüzyıla dayanıyor. Bu nedenle hikâyeye yapılan yeni bir ilave olabilir. MÖ üçüncü yüzyılda adı "vahşi gözcü" anlamına gelen Agriope idi. Bu aynı zamanda Cadı Tanrıça Hecate ve büyük bir bölgede hüküm süren Kraliçe Persephone'nin diğer adlarından biriydi.

Bu durumda sorular çığ gibi artıyor: –hikâyenin orijinal metninde bir orman perisi, bir dryad olduğundan bahsedilmesine rağmen– köklerine dair çok az şey bildiğimiz Eurydike, Orpheus'un kalbini çalmak için Yeraltından mı çıktı? Yoksa Karanlığın Kraliçesi'nin insan bedenine bürünmüş hali olarak yukarıdaki ışıldayan dünyada aşkın peşine mi düşmüştü? Yani toprak tarafından yutulurken aslında evine geri mi dönüyordu?

Yoksa Orpheus'un onu kurtarmayı başaramaması aşkın kaçınılmaz kaderinin (eninde sonunda ölür); ya da sanatın güçsüzlüğünün (ölüleri diriltemez); Platon'un belirttiği korkaklığın (Orpheus onunla birlikte olmak için ölümü seçmez; hayır Romeo, hayır); ya da tabiri caizse tanrıların inatçılığının (sevgililere karşı kalpleri kaskatı kesiliverir) bir kanıtı mı?

Yahut –en şaşırtıcı olanı da bu– Eurydike'nin asıl kimliğini, karanlıkta kalan yüzünü, geceye ait oluşunu yeniden gözler önüne sermesinin bir sonucu mu? Ve Gayomart, Ormus'un ölü ikiz kardeşi, geceye ait benliği, onun Ötekisi: camdan tahtında yanında oturan gerçek kocası Gayo mu?

İşte yanıtım. Takıntılı bir şekilde ölümü düşündüğü-

müzde ölülerin nasıl yaşamış olduklarına dair fısıldadıklarını duymaya başlayabiliriz. Hades, Persephone, benim için tüm bunlar o sözde dünyaya ait. Ama Vina'nın *hayatta olduğu dönemdeki* gizli benliği kesinlikle bir metafor değildi. Birlikte saklandığı kişi bendim, kocasından gizlediği kişiliğini bana açıyordu. Gayomart'ı unut; ben onun yanındaki kanlı canlı Ötekiydim. Ben onun diğer aşkıydım.

Belki de Ormus'un kendi kendine itiraf edemediği şey budur: yani onun tanımadığı Vina'nın kendi ölümü ya da ölümden sonraki hayatının bir biçimi olmadığı. Katlanamadığı şey Vina'nın dünyada geçirdiği zamanın gizemi. Yerüstünde geçirdiği gecelerin.

Bu çözebileceğim, ancak çözmeyeceğim bir bilmece. *Evet, bendim*, diyebilirdim, *seni terk edecekti, seni kaçık piç kurusu, seninle birlikte göz bantlı hayallerini ve çınlayıp duran kulaklarını ve on yıllık jestlerini ve o ünlü büyük tutkunu terk edip büyük pirinç yatağıma kestirmeden giriverecekti.*

Onun Yeraltı Dünyasının Kralı benim, diyebilirdim. O *bana ait*.

Ona bunu söyleyemem çünkü Vina'yı ben de kaybettim ve artık ikimiz de aynı yangının ortasındayız. Ey Ormus, kardeşim, öteki yarım. Sen haykırdığında sesin benim gırtlağımdan çıkıyor. Ben ağladığımda gözyaşlarım senin gözlerinden akıyor. Seni bir kez daha incitmeyeceğim.

Ve çünkü bunu yapamam, yapmayacağım, başı sonu görünmeyen karanlık bir uçurumun derinliklerine doğru yuvarlanıyor: Vina'nın değil kendisinin uçurumu. Vina toprağın derinliklerinde yatıyor olmasına rağmen Ormus buna inanamıyor. Toprak ve taşların sisinin arasından Vina'nın ışıldadığını görüyor. Onun cesedini asla sönmeyen fosforlu, ışıl ışıl bir mum olarak hayal ediyor.

Ormus'un aşkı Vina'yı aydınlatıyor. Ormus, Vina'yı gecenin karanlığında arıyor.

Ormus her gece uyanıp penceresinin kenarında durmuş şafak sökmeden önce parktaki gölgeleri izleyen tanıdık birini görmeyi umuyor. Yatağından sessizce çıkıp onun o tatlı siluetinin yanında durarak yüksek binalarla ağaçların arasından sızan günün ilk ışıklarını izlediğini kim bilir kaç kez hayal ediyor.

Onun tüm korkularını, umutlarını, hayallerini biliyorum çünkü hepsi aynı zamanda benim.

Bilimadamları depremlerin sıradan olaylar olduğunu söylüyorlar. Küresel boyutta konuşacak olursak her on yılda yaklaşık on beş bin deprem olur. Asıl zor bulunan şey sarsılmazlıktır. Anormal, aşırı, abartılı olan durumlar: asıl egemen olan bunlardır. Normal hayat diye bir şey yoktur. Yine de ihtiyacımız olan şey gündelik olandır, değişim denen kötü kurda karşı kendimizi korumak üzere inşa ettiğimiz evimizdir. Eğer, sonunda, bu kötü kurt gerçeklikse fırtınaya karşı sığınabileceğimiz en iyi yer evimizdir: Adına uygarlık diyelim. Saman ya da tuğladan duvarlarımızı yalnızca içinde yaşadığımız zamanın kurnaz dengesizliğine değil, aynı zamanda kendi vahşi doğamıza; içimizdeki kurda karşı da öreriz.

Bu bir bakış açısı. Ev aynı zamanda hapishane de olabilir. Büyük kurtlar (Maugli'ye, Romus ve Romulus'a, Kevin Costner'a sorun, Üç Küçük Domuz'a güvenmek zorunda değiliz) kötü olmak zorunda değildir. Hem zaten sismologlar bile bu yeni sarsıntı ve çatlak çağının normal olmadığı görüşüne katılıyorlar. Sarsıntı sayısı *yılda* on beş bine çıktı.

Herkes gazeteleri okuyor, doğru, bu yüzden şu son yıllarda dünyanın nasıl değiştiği hakkında, Himalayalar'da

meydana gelen ani yükselti kaybı, Hong Kong-Çin sınırında oluşarak Yeni Bölgeleri bir ada haline getiren çatlak, Robben Adası'nın batması, Kikladlar'ın en güneyinde Santorini-Thea hattında Atlantis'in bulunması, rock'n'roll'un Panama'nın kaçak-diktatörünü saklandığı yerden çıkaran bir silaha dönüşmesi gibi olaylarla ilgili ayrıntılı bilgi vermem gerekmiyor. Herkes yeni haber kanallarını izlediğinden artık hepimiz depremleri, yıkılan eski dünya düzenini canlı canlı izledik, hapishane kapılarının açıldığını gördük, tabiri caizse yedinci mührün[1] kırılması önemli bir son dakika haberiydi ve hepimiz dört atlının kim olduğunu düşünüyorduk. Pinkerton'ın adamlarının peşlerini bir türlü bırakmadığı Butch Cassidy ve Sundance Kid[2] gibi birbirimize meraklı bir şekilde *Bu adamlar da kim?* diye sorup duruyoruz.

Lafın gelişi.

Bu sınır depremleri çağımızın harikaları, öyle değil mi? Demir perdeyi baştan aşağı yırtan şu çatlağı gördünüz mü? "Unutulmaz" kelimesi bu durumu anlatmaya yaklaşamıyor bile. Peki ya Çinliler Tiananmen'de ateş açtıktan sonra *bütün* Çin Seddi boyunca oluşan çatlağı gördünüz mü? Yani artık Çin'de ayın yüzeyinden görülebilecek bir şey yok (ama Japonya'da yeni bir büyük havaalanı var) bu onlara ders olmuştur, öyle değil mi? Öyle.

OfTanrım, bu depremlerin kustuğu şeyler yok mu? Başkan olan şairler, ırk ayrımının sona erişi, elli yıl boyunca İsviçre banka hesaplarında yatan Nazi altınları, Arnold Schwarzenegger, *Titanik* ve komünizmin de bu-

ralarda bir yerde gömülüp kaldığını tahmin ediyoruz. Peki ya Çavuşeskular? Kaçırmak *mümkün mü?*

1. Ingmar Bergman'ın ölümle satranç oynayan bir şövalyeyi anlattığı filmine gönderme. (Ç.N.)

2. Butch Cassidy ve Sundance Kid, Amerikalı ünlü tren soyguncuları. (Ç.N.)

Değişimler böylesine büyük olduğunda politikacılar kendilerine pay çıkarmak için sıraya girecektir. Görünüşe bakılırsa demir perde depremleri Batılı devletlerce yıllardır sürdürülen gizli operasyonların bir sonucuymuş. Görünüşe bakılırsa baskı noktalarının yerlerini tespit edip her şey alaşağı olana dek o noktalara baskı yapmak için elimizden geleni yapmışız. Görünüşe bakılırsa en büyük kitle imha silahı olan depremler artık emrimizde. Sorun çıkaran biri mi var, kelimenin tam anlamıyla ayağının altından halısını çekip alıveririz. Arabistan'ın Sallanması[1] olarak adlandırılmaya başlayan olayda Saddam Hüseyin'e olan işte tam da buydu. Hayır, bu doğru, eğer müşkülpesentlik yapıyorsan yüzde yüz başarılı olmamıştır, kurtuldu falan filan, ama *gözünle gördün mü?* Bizim oğlanların hakkını vermelisiniz, harika bir gösteri yaptılar. Vay be! Her yer sallanıyor. Ve umarım o aşırı önemli Suudi petrolünün süperyapılarıyla altyapısına hiçbir hasar gelmemiş olduğunu fark etmişsinizdir. *Nada*. Zilcho. Zip.

Ne, şimdi de Meksika, Birleşik Devletler ya da Avrupa Birliği casuslarının bu büyük depremde parmakları olup olmadığını bilmek mi istiyor? Bu bir tür test atışı, aşırı gücün Küçük Çocuk-Şişman Adamvari[2] bir gösterisi miydi? Tanrım, hep bir oyunbozan vardır. Dudaklarımızı okuyun. *Elbette ki hayır*. Vina Apsara'nın bir tür asker-sanayi mega komplosuna kurban gitmesine izin verir miyiz? Bu delilik. O kadını seviyorduk. Onun şimdi hayatta olup burada şarkı söylemesi için neler ver-

1. Burada Beatles'ın *Sheikh of Araby* yani *Arabistan Şeyhi* adlı parçasına gönderme yapılarak bir kelime oyunu yapılmış. *Sheikh* aynı zamanda İngilizcede sarsıntı, deprem anlamına gelen *shake* kelimesiyle aynı fonetiğe sahiptir. (Ç.N.)

2. Küçük Çocuk (Little Boy) ABD tarafından 6 Ağustos 1945'te Hiroşima'ya, Şişman Adam (Fat Man) ise 9 Ağustos günü Nagasaki'ye atılan atom bombalarının adıdır. (Ç.N.)

mezdik. Meksika depremi elimizden gelen her şeyi yaparak anlamaya çabaladığımız doğal bir fenomendi. En iyi adamlarımız bu konu üzerinde çalışıyor. Tabiat Ana'nın da kendini kötü hissettiği günler vardır ve evimizde, yani dünyada rahat yaşamak için bunlarla da iç içe olmalıyız. Böyle bir felaket riskini en aza indirgemek için sistemler ve teknolojiler geliştirmek üzere çalışmalar yapabilmek için bilgilenmeliyiz. Kalbimiz büyük kayıplar yaşamış olan Meksika halkının yanında.

Tamam mı? Bu konuda anlaştık mı? İyi o zaman.

Tamam.

Sovyetler Birliği'nin çöküşü iyi bir şeydi. Özgür dünyanın zaferi iyi bir şey. Bizler iyi adamlarız. Kara bereliler kaybetti. Dünyanın yeni işi iş dünyası. Keyfinize bakın.

Barışla kalın.

Ben mi? Sormayın. Size anlatmaya çalıştığım gibi Vina'nın ölümünden bu yana aklım başımda değil. Bana sorarsanız (sormayın) Vina fenomeni insanlara ayağa kalkıp hayatlarını değiştirmelerini sağlayan bir ilham verdi. Bana sorarsanız tek ihtiyacınız olan şey aşk. Sallanan dünya mı, sormayın. Belki bu Tabiat Ana ya da NATO ya da Pentagon'la ilgilidir. Ben mi, ben hayaletler görüyorum. Ömrüm boyunca mantıksız olanı reddettikten sonra mantıksız olan sonunda burada, çalışmalarımın içinde. Mantıksızlığın mucizesi: fotoğraflarımda beliren bir kadın silueti. Çarpışan dünyalar. Aklıma çılgın düşünceler geliyor –tüm bu böbürlenmeler, kasılmalar, dünyanın-sonu-abartılarına rağmen– şu anki felaket silsilesinin zafer yahut yenilgiyle bir alakası olmayabilir, depremler kontrolümüz dışında olabilir, asıl olayın yaklaştığına dair ufak uyarı işaretleri olabilirler: yani, dünya-

nın sonunun. Ya da dünyalardan birinin sonunun. Bizim dünyamız mı yoksa başkasının dünyası mı diye sakın sormayın.

Tekrar ediyorum: Darius Cama'nın mitoloji kütüphanesi fantastik olana en çok yaklaştığım yerdi. Eski dinlerin halen aktarılan efsaneleri Dişbudak Yggdrasil[1], İnek Audumla[2], Ouranos-Varuna[3], Dionysos'un Hindistan gezisi, beyhude Olimpialılar, şaşılası yaratıklar, mahvolmuş, kurban edilmiş kadınlar, dönüşümler – dikkatimi çekmeye devam ediyor; oysa Yahudilik, Hıristiyanlık, İslam, Marksizm, Borsa beni hiç etkilemiyor. Bunlar manşetlik ya da CNN'lik dinler, bana göre değil. Bırakalım da eski ve yeni Kudüsleri için savaşıp dursunlar! Beni asıl cezbeden Nibelunglar[4], Indra[5] ve Cadmus[6].

Üstelik küçüklüğümden beri Ormus ve Vina yaşayan efsanelere dair birer örnek olarak bilgimi artırdılar. Bunlar bana yetti de arttı.

Vina'ya âşık olurken boyumdan büyük işlere kalkıştığımın farkındaydım. Yine de bu işe kalkıştım ve yüzüm kara çıkmadı. İşte bu insanın kahramanlığıdır. Hiçbir şey için bu kadar gururlanmadım. Erkekler için aşk bir tür öz-değerlendirmedir. Yalnızca yakınlık göstermeye hakkımızın olduğunu hissettiğimiz, arzulamaya cesaret edebildiğimiz kadınlara âşık olmamıza izin veririz. Genç ve

1. Norveç mitolojisinde etrafında dokuz dünya bulunduran dev dişbudak ağacı. (Ç.N.)

2. Norveç mitolojisinde insanın yaratılışında rolü olan bir inek. (Ç.N.)

3. Yunancada gökyüzü anlamına gelen *ouranos* ve Hinduizmde gökyüzü tanrısı olarak bilinen Varuna. (Ç.N.)

4. Hem Norveç hem de Alman mitojisinde geçer. (Ç.N.)

5. Hinduizmde hava ve savaş tanrısı. (Ç.N.)

6. Yunan mitolojisinde Fenikeli bir prens. (Ç.N.)

yakışıklı Ormus tanrıçaların hayalini hakkıyla kurabilirdi. Kendine onlarla hayal etme, onların peşinde koşma ve (bu örnekte) genellikle rüyalarını gerçekleştirme izni verdi. Sonra asıl tanrıçası olan Vina geldi ve gitti. Onu ilk terk edişinde Ormus, Vina'yı başka kadınların bedenlerinde aradı, başka dudakları öperken Vina'nınkileri hissetmeye çalıştı. Ama bu işe yaramaz. Ya Vina olmalı ya da kimse. –Fakat Vina artık bu dünyada değil.– O halde her neredeyse bul onu.

İtiraf etmeliyim ki benim de şu anki tavrım bu. Çünkü bunun için Ormus Cama'ya kıyasla çok daha az nedenim olmasına rağmen ben de Vina'yı arzulama cesaretini buldum ve o bana da gülümsedi; ve beni bomboş bir kalple tek başıma bıraktı.

Ormus'la ilgili bir şey daha: gençliğindeki önsezi yeteneği, gelecekten gelen müzikleri zihninde duyabilmesi fantastik-karşıtı içgüdülerim için ilk ciddi test oldu. O an mantıklı her insanın yapabileceği gibi konuyla ilgili sınırlı bilgiimin olduğu savunmasına sığındım: bir fenomeni anlamadığımızı itiraf etmek mucizevi bir olayın varlığını değil, yalnızca mantıklı bir şekilde insan bilgisinin sınırlarını kabullenmek anlamına gelir. Tanrı, atalarımızın anlayamadığı bir olguyu açıklamak için icat edildi: var oluşun parıltılı gizemini. Oysa anlaşılmaz olanın varlığı Tanrı'nın bir kanıtı değildir... Dinle, eğer eski defterleri yeni baştan açıyorsam bu bana tuhaf gelen şeylerden bahsetmek üzere olduğum içindir; bunlar bana tuhaf gelir çünkü "büyülü" ve açıklanamaz olanın dünyasına aittirler. "Maria" ve onun "öğretmeninden" bahsedip yetişkinliğimde erkeklerin kabullenmekte güçlük çektiği, Hamlet'in de hayalet gördükten sonra bilgili Horatio'yu kabullenmeye zorladığı şeyi kabullenmek zorundayım: cennet ve cehennemde onun –ve benim– felsefesine göre hayal ettiğinden çok daha fazla şey olabileceğini.

Uzun süren mecburi bir işsizlik döneminin –yani 1991 sonbaharında Orpheum'da yaptığım Vina fotoğrafları gösterisinden bir süre sonra– ardından yeniden çalışmaya dönerek belleklerdeki Vina, bellek ve belleğin eksik ve hatalı bir şekilde geçmişi sahiplenişine dair bir dizi fotoğraf hazırlamaya karar verdim. Yeniden deniz kenarındayım, Mack Schnabel'in yüksek ve geniş kayalıkları döven okyanus dalgalarının hava açıkken bile insanda fırtına hissi uyandırdığı Montauk Burnu yakınlarındaki evinde. Bu fotoğraf dizisini hazırlamak için iki tane sert, düz arkalıklı sandalye, iki aynayla birlikte birkaç insan boyunda manken ve daha birkaç aksesuar alıyorum. Olay şöyle olmalı. Maskeli bir adam –maske aslında ipleri alında çapraz birleşip X harfi oluşturan iki göz bandı– içinde fotoğrafın henüz yeni keşfedildiği dönemlerde Niépceler ve Daguerreler tarafından çekilmiş belli belirsiz bazı kadın fotoğraflarının yer aldığı oval çerçevelerin asılı olduğu duvara dayalı sandalyede oturuyor olacak. Adamın kucağındaysa yuvarlak bir ayna olacak. Dizinin ilk fotoğrafında, bir kadının çıplak bedeninin yansıdığı dikdörtgen şeklindeki aynanın kendisi daire şeklindeki aynadan yansıyacak, ışıl ışıl parlayan bedenin dış hatları dişiliğini vurguluyor olacak.

Dizinin diğer fotoğraflarında yansıyan dikdörtgeni içeren daire şeklindeki ayna, fotoğrafın daha büyük bir kısmını kaplayacak ve yavaş yavaş kadının baş kısmı belirginleşerek dikdörtgen aynayı dolduracak. Bir noktada bunun Vina'nın başı olduğu açık seçik görülecek. Sonra değişerek Vina'ya çok benzeyen ama o olmayan bir kadının başı olacak. (Bir şekilde böyle bir kadın bulmalıyım.) Dizi ilerledikçe çerçeve işlevi gören aynalar teker teker "kaybolacak" ve Vina-olmayan kadın yavaş yavaş önce orta sonra da uzak çekime doğru küçülecek. İlk fotoğrafta göz bantlı adamın oturduğuna benzer sert, dik

arkalıklı bir sandalyede –benzer fakat aynı sandalye değil– otururken görülecek; elinde dikdörtgen bir ayna olacak ve içinde dış hatları ışıl ışıl parlayan çıplak bir erkek bedeninin yansıdığı daire şeklindeki bir aynanın yansıması olacak. Vina-olmayan kadında da göz bantları olacak. Adam önce ben olacak, sonra bir başkası, bana Vina'nın benzerinin ona olan benzerliğinden daha az benzeyen bir adam, yani sadece bir ben-olmayan değil. Elbette ki bu dizi sonsuza dek uzatılabilir fakat ben görüntüleri beyaza boyayarak sonlandırmayı planlıyorum. Anımsadıklarımızı değiştiririz, sonra onlar da bizi değiştirir ve bu böylece hem anılarımız hem de biz silikleşene dek devam eder. Böyle bir şey işte.

Fotoğrafı hazırlamak için mankeni bir sandalyeye oturtuyorum. Sonra çapraz yansımaları ayarlıyorum, manken bir dikdörtgen aynada, dikdörtgen ayna oturmakta olan ikinci mankenin kucağındaki daire aynaya, ikinci manken fotoğraf makineme.

Evde yalnızım. Fotoğrafı ayarladıktan sonra kendime bir bardak şarap koyuyor ve oturup bu sahneye bakıyorum. Yorgun olmalıyım, çünkü şarap uykumu getiriyor. Hoşnut bir şekilde uykuya dalıyorum.

Deklanşörün basılma sesine uyanıyorum. İki kez. Uyku ve şaraptan sersemlemiş bir halde oturduğum yerde doğrulup sesleniyorum, ama karşılık veren olmuyor. Sahne bozulmamış. Üç ayaklı fotoğraf sehpasındaki Leica'ya bakıyorum. Makaranın ilk iki karesi çekilmiş.

Vina, diye fısıldıyorum manasız bir şekilde. *Vina, sen misin?*

Gelgelelim fotoğrafı banyo ettiğimde içinde Vina yok. Ama bir başkası var. Daha önce zaman zaman farklı film makaralarımda bir hayalet gibi belirmiş olan o genç kadın. Foto-hayalet. Fakat bu kez, mankenin olması gereken yerde –ve *hâlâ* da olduğu yerde– oturmuş

üzerinde bir şeyler yazan bir kart tutuyor.

İlk fotoğrafta kartın üzerinde *YARDIM ET*, yazıyor.

İkinci karedeyse kadın bitkin görünüyor, hatta bitkinin de ötesinde, sanki gösterdiği bu çaba onu tamamen bitirmiş gibi. Oyuncak bir bebek gibi sandalyeye gömülmüş. Elindeki kart yere doğru sarkmış.

YARDIM ET YOKSA

Kimsin sen? diye fısıldıyorum fotoğrafları kurusunlar diye asarken. Ne demek istiyorsun? Nasıl yardım edeceğim? Yardım etmezsem ne olacak?

Ama fotoğraflar söylemeleri gerekeni söylemişler.

Video kamera fikrinin aklıma gelmesi birkaç gün sürüyor, kente inip gerekli malzemeleri alarak dinmek bilmeyen fırtınaların yaşandığı eve geri dönmemse bir gün daha sürüyor. Her şeyi hazır ettiğimde saat gece yarısı olmuş bile, hem zaten ben uyanıkken hiçbir şey olmayacağını hissediyorum. Kamerayı açık bırakıp yatıyorum.

Sabah heyecandan titrer bir halde erkenden odaya giriyorum, ne var ki kameranın sayacı 0000'da durmuş, hiç hareket etmemiş gibi görünüyor. Hayal kırıklığı tokat gibi çarpıyor. Yere oturup kendi halime öyle çok acıyorum ki teybin tamamı kullanıldıysa otomatik geri sarma mekanizmasının onu başa sarmış olabileceği ancak beş dakika sonra aklıma geliyor. Apar topar doğrulup dizlerimin üzerine çöküyorum. Şu ilk-temas türü bilim-kurgu filmlerinden birinin kahramanı olmak böyle bir şey olsa gerek. Video kamerada uzaylılar var. Dünyaya düşmüş dünya dışı varlıklar. Bizler iyiyiz, vs. vs. Teslim olun Dünyalılar, gezegeniniz sarıldı. Panik yapmayın. Nedense gülmeye başlıyorum.

Video kameranın çekimleri oynatma özelliği var. Gözümü merceğe dayayıp Oynat tuşuna basıyorum. Teyp dönmeye başlıyor.

Mankenin olması gereken sandalyede oturan kadın

bir gün önceki genç hayalet değil. Bu kadın daha yaşlı, ellilerinin ortasında gibi, sevecen yüzünde endişeli bir ifade var, kırlaşmış saçları başının üzerinde toplanmış. Bir Hintli gibi görünüyor ve bir Hintli gibi konuşuyor, ama daha önce onu hiç görmediğime eminim.

Çekingen bir şekilde hafifçe öksürüp konuşmaya başlıyor.

Bak, eski filozoflarımızdan biri sıradan bir yarasayı ele alalım der. Ne demek istediğimi anlıyorsun, değil mi? Gerçekliği bir yarasa gibi deneyimlememiz gerektiğini söyler. Bu ahştırmanın amacı bırak anlamayı, hakkında hiçbir fikrimiz olmadığı başkalık, radikal bir yabancılık halini keşfetmektir. Anlıyor musun? Yeterince açık mı?

Yarasalar da bizimle aynı zaman ve mekânda yaşar, fakat onların dünyası bizimkinden çok farklıdır. Yani benzer şekilde: Bizim dünyamız da tıpkı yarasalarınki gibi sizinkinden farklı. Ve böyle çok fazla var, inan bana. Tüm bu yarasalar, hepimiz birbirimizin etrafında kanat çırıpıp duruyoruz. Sanırım bunu düzgün bir şekilde anlatamıyorum.

Şey, bizler birbirimizin yarasalarıyız, işte bu.

Maria için üzgünüm. Kız harika, ama anlarsın ya, iyi değil. Üstelik doğası gereği biraz kaprisli, kibirli, herkesin işine burnunu sokan tiplerden, biraz da erkek delisi, tamam mı? Ailenin bu gibi konularda hiçbir kontrolü yoktur. Sanırım senin, nasıl desem, *rüyalarına* girdi, doğru mu? Evet, rüyalarına. Lütfen onu mazur gör. O biraz şey, zayıf. Korkarım olacakları atlatamayacak. Yeterince güçlü bir karakteri yok. Belki benim bile yoktur. Hiçbirimiz soru sorulmadan nasıl bir yanıt verileceğini bilmiyoruz. Ben şu büyük sorudan bahsediyorum, tamam mı? Yaşam mı ölüm mü.

Söylediklerimi takip edemiyorsun. Elbette ki. Öyle aptalım ki.

(Duraklama.)

Bunu anlayabileceğin şekilde nasıl ifade edebileceğimi bilmiyorum. Varsayalım bir gün yolda giderken bir köşeyi dönünce daha önce var olduğunu dahi bilmediğin bir videocu dükkânı görüyorsun, içinde de daha önce hiç duymadığın yüzlerce film var. Tamam mı? Varsayalım birkaçınız bu dükkânı buluyor, çok azınız, herkes değil, çünkü dükkânın yerini tarif ettiğin pek çok insan ertesi gün gelip orada öyle bir dükkân olmadığını söylüyor. O, dükkân. Dükkânın kapısı. Tam olarak böyle değil aslında, ama elimden geleni yapıyorum.

Fark etmedin, zaten nasıl fark edebilirsin ki, biz ziyaret ettiğimizde yaşlanmıyoruz, tamam mı? Bu tıpkı video film izlemek gibi, filmde yüz yıl geçebilir ama senin için sadece yüz dakika geçmiştir, üstelik ileri geri de gidebilirsin. İleri sar, dondur, geri sar, ne istersen yap. Senin zamanın filmdeki insanların zamanı gibi değildir.

Ama bu yanlış, çünkü bizim, yani az sayıdaki –belki de çok az değildir ama çok fazla da değil– insanın bulduğu şey şu, of Tanrım, eğer kapıdan geçersek filmin içine girebiliriz, anlıyor musun? Verdiğim bu örneğin işe yaramadığı çok açık, çünkü kapının dükkânın kapısı olduğunu ve video filmin dükkânın içinde olduğunu söylemiştim, ama aslında ne dükkân ne de video film var, sadece bu kapılar var, kapı aralanıyor ve içeri ışık doluyor, mucizeden farksız ışık bir başka gerçekliği lekeleyerek ardında izini bırakıp gidiyor.

Daha iyi anlatamam. Biz başka bir yerden gelen ışıklarız.

Sanırım geri kalanın bir kısmını tahmin etmişsindir. Kazara uçurtma ipleri gibi birbiri içine geçmiş olan zaman dilimleri. Çarpışmak üzere olan dünyalar, zaten başladı bile, şu depremler, sanırım sen onların gerçek anlamını kavradın. Dostun Ormus uzun zaman önce en

kötüsünden korktu ve bu ona çok büyük zarar verdi, onun için üzgünüm. Sizin uçurtma ipinizin sonunu gördü. Oysa gerçek şu ki sizin ipiniz tahmin ettiğimizden çok daha güçlü ve bizim ipimize verdiği hasar korkunç, gerçekten korkunç. Koca koca bölgeler yerle bir oldu, yırtıldı, paramparça oldu, artık yok. Bir zamanlar bulundukları yerde şimdi insanların çıldırmasına neden olan bir boşluk var. Anlaşılması güç bir hiçlik. Düşünsene.

Gerçekliğin böylesine hasar görmesine akıl erdirebiliyor musun? Dün gerçek olan şey –New York metrosuna teröristlerce düzenlenen bir şarbon saldırısı– bugün artık gerçek değil: sanki şarbon saldırısı hiç olmamış gibi. Dün *güvenli* olan bugün artık *tehlikeli*. Tutunacak hiçbir şey yok. Artık hiçbir şeye kesin bir şekilde *öyle* diyemeyiz.

Anlıyor musun? Sizin uçurtma ipiniz güçlü, *kala manja* yani uçurtma misinası gibi. Görünüşe bakılırsa biz sizi değil de siz bizi keseceksiniz. Siz var olmaya devam edeceksiniz ve biz bir sona, uçuruma, acıya ulaşacağız. Biz sizin, nasıl desem, solan hayaliniz olacağız.

Hasar şimdiden çok fazla; kurtulamayız. Kapı, yani şu aralık sıkıştı kaldı. Camdan bir süre daha görebiliriz ama şu an yaptığım gibi mesajlar iletemez, bu tarafa geçip yanınızda olamayız. Özgürce keşfettiğimiz, evrenler arasında keyifli bir şekilde dolaşıp durduğumuz günlerin sona ermeyeceğini düşünmek ne büyük aptallıktı! Belki de buraya birer mülteci gibi gelebilirdik, bazılarımız artık bunu söylüyor, ama diğerleri zaman dilimi sona erince içindeki tüm anların da sonlandığını söylüyor. Her şey bitmeli. Biz bittik.

Bizden geriye yalnızca tek bir şey kalacak: gözlerinizdeki ışık. Fotoğraflarınızdaki gölgelerimiz. Yer, ayaklarımızın altındaki kaskatı toprak yok olduktan sonra boşlukta yuvarlanan siluetlerimiz.

(Videodaki görüntü bulanıklaşmaya başlıyor. Ses ve

görüntü kalitesi gitgide bozuluyor. Görüntü titreyip kırılmaya, ses cızırdayıp çatlamaya başlıyor. Kadın sesini yükseltiyor.)

Uzun zaman önce – bir uçakta – arkadaşınla konuştum – Mr. Cama'dan bahsediyorum! – O, yani Maria ona yaklaştığında önce onun da bizden biri olduğunu düşündüm. – Beni duyuyor musun? O da bizim oradan geliyor sandım! – ama hayır – Mr. C*ama bizim oradan değildi* – bu yalnızca Maria'nın çılgınlığıydı – diyorum ya bir hayal dünyasında yaşıyor – fanteziler görüyor! hepsi numara! – zavallı kız.

Ç*at*. C*ızz*. *Pat*.

Ah Tanrım! – Ah sevgili Tanrım! – Yırtılıyor, paramparça oluyor! – Öyle ince, öyle zayıf ki! – Yeterince güçlü değil. – Çok geçmeden hepimiz sadece sizin hayal dünyanız haline geleceğiz.

(Kadını ekrandaki "kar fırtınasının" içinde seçmek ya da sesini gitgide yükselen cızırtıların arasında duymak iyice güç bir hal alıyor. Bağırıyor; bir görünüp bir kaybolurken avazı çıktığı kadar bağırıyor. Kesilen, sonra yeniden duyulan ve hemen sonra yeniden kesilen sesi bana iyi çekmeyen cep telefonlarımızı hatırlatıyor.)

Dinle! – o Ormus'a kendini kaptırdı! – tam anlamıyla kaptırdı – kötü bir kız değildir, tamam mı? – bizler kötü insanlar değiliz – bizim dünyamız da sizinki kadar güzel – ama onun aşkı – yani Ormus'un – *o kadına olan aşkı!* – bu Maria'nın kaldıramayacağı kadar zordu. – Beni duyabiliyor musun? – Maria'nın sana söylememi istediği şey bu. – Onun son isteği. – Benim için de son. – Ormus'a göz kulak ol. – Bizim sonumuz yakın. – Beni duyabiliyor musun? – Ormus'un ölmesine izin verme.

... ORMUS'A YARDIM ET ...

Burada görüntü son kez kesiliyor. Kar fırtınası her yeri kaplıyor. Sanırım bir dünyanın sona erişini izliyo-

rum. Hareket edip duran karlı görüntünün içinde kulelerin yıkıldığını ve okyanusların yükselip yabancı bir dünyayı sular altında bıraktığını görür gibiyim. Beyaz gürültünün cızırtısı arasında koskoca bir ırkın ölüm çığlıkları, bir başka Dünyanın ölüm sarsıntıları duyulabiliyor.

Görüntü değişiyor. Ekrandaki kar fırtınası kayboluyor. Onun yerine sandalyede, elinde bir mankenin yansıması olan dikdörtgen bir aynanın yansıdığı daire şeklindeki bir ayna tutan bir başka mankenin görüntüsü beliriyor.

Günün büyük bir bölümünü orada mankenlerim ve onların ekrandaki görüntüleriyle baş başa geçirip Maria ve onun öğretmeni ve onların hikâyesi ve eriyip giden her şeyi düşünerek geçiriyorum. Bu durum, absürd ya da çok da absürd olmayan bir şekilde aklıma bir film sahnesini getiriyor: Süpermen kutuplardaki buzdan sarayında kristalleri birleştirerek uzun zaman önce ölmüş olan ebeveynini çağırıyor, zamanın ötesinde yok olmuş bir dünyadan akıl veren sakin ve ölü bir çift. Aklı havada, dengesiz Maria ve onun kargacık burgacık yazılmış mesajları ve diğer kadın ziyaretçim, isimsiz, sakin, sonsuza dek yok olacakken bile vakur: onları neredeyse hiç tanımıyordum –ne de olsa benzer bir başka yerden kendi gerçekliğimize hayal bile edilemeyecek bir yoldan ulaşmış olan uzaylılardı– yine de kayıpları beni son derece sarstı. Bunun nedenini anlamaya çalışıyorum. Sonunda bunun nedeninin onları aslında benim tanımıyor olmama, bizim tanımıyor olmamıza rağmen onların bizi tanıdığı olduğuna karar veriyorum, ne zaman sizi tanıyan birileri ortadan kaybolsa kendinizin bir şeklini yitirirsiniz. O başkası tarafından görüldüğünüz ve tanındığınız şeklinizi. Sevgili ya da düşman, anne ya da arkadaş; varlığımızı bizi tanıyanlar oluşturur ve onların hakkımızda-

ki düşünceleri tıpkı bir elmas ustasının kullandığı aletler gibi kişiliğimizin farklı yüzlerini şekillendirir. Yaşanan her kayıp bizi var olan tüm şekillerimizin birleşip yok olacağı mezara doğru götüren bir adımdır.

Bu düşünce, bana zihnimdeki her yolun hâlâ uzandığı Vina'yı hatırlatıyor. Bana dair öyle çok şey biliyordu ve onun beni gördüğü halim öylesine etkileyiciydi ki çeşitli kişiliklerimi bir arada tutuyordu. Kendimizi kaybetmemek için benliğimizin sürekli savaş halinde olan farklı halleri arasından birini seçeriz; ben onunkini seçtim. Onun bana verdiği ismi, yaptığı eleştirileri ve aşkını seçip buna *ben buyum* dedim.

Vina'nın ölümünden ve onun tarafından görülen benim, yani onun Rai'sinin yok olup gitmesinden bu yana pek çok kez gitgide artan farklı ve birbiriyle çelişen anlara bölündüğümü hissettim: tutarlılığımı yitirdiğimi şimdi anlıyorum. "Video kasetteki mucize" bana uzun zaman önce kendi kendime fark etmiş olmam gereken şeyi gösterdi: yani Vina'nın kurtarıcı hükümlerinin kaybı için yas tutan iki kişi olduğunu ve Ormus'la aramda yıllar içinde gitgide büyüyüp yılan gibi kıvrılan açıklığı kapatma vaktinin geldiğini. Artık Vina burada olmadığına göre belki de kurtuluşumuz birbirimizin ellerindedir.

Ormus'a yardım et. Evet. Ve belki o da bana yardım eder.

Kente dönmek üzere cipi yüklerken Ormus'la birlikte Bombay'da, onun soyunma odasında ya da Apollo Bunder'ın çatısında geçirdiğimiz eski günleri düşünüyorum. Aslında yeterince neşeliyim, çocukluk günlerimdeki duygu yoğunluğunun ve mutluluğunun geri döndüğünü hissediyorum. Ama işte beyaz gömlek ve haki pantolonuyla Mack'in savaş düzenine geçmiş olan birinci

sınıf küfürbazlardan olan eski karısı Molly Schnabel elleri ceplerinde küstah bir şekilde yan yan gülümseyerek bahçe patikasından bana doğru geliyor.

Bak bak, bir başka adamın karısının ölümü üzerine acısı dinmek bilmeyen Hintli çocuk değil mi bu. Seni harika kız, Rai, haline bir baksana. Niobe gibi iki gözü iki çeşmesin.

Tepki vermiyorum. Hey, Molly, *quelle surprise*.

Kıvrak İrlanda aksanından Sarıl-Bana'ya geçiyor.

Hey, baba, ne var ne yok? Benim araç az ileride bozuldu. Düşündüm de, telefonu kullanıp tamirciyi bir arasam diyorum? Rahatsızlık verdiğim için özür dilerim.

Hindistan'da uzun bir süre kalmış –kendisi tam bir çokuluslu yavru, babası havaya salınan zehirli gazlar olayına dek Union Carbide şirketinde önemli bir konumdaydı; yaşlı Molony bu Hİ[1] felaketinden etkilenen yöneticilerden biriydi– ve Hint aksanını taklit etme yeteneğiyle gurur duyuyor. Bir keresinde Colchis'in düzenlediği partilerden birinde bu aksanıyla Yul Singh'i çileden çıkardı, öyle ki adam sonunda dayanamayıp çıkıştı, Tanrı aşkına Molly, burası Amerika. Amerikalı gibi konuş.

Karım gelirse ne olursa olsun onu eve sokma, diye uyarmıştı Mack. *Vurulmuş ve kan kaybediyor olsa bile umurumda değil. Gerekirse kendini içeri kapatıp savunmaya geç. Ciddiyim. Bir keresinde U-Haul kamyonetiyle çıkagelip evi boşaltmak istediğinde Chow oradaydı.* İşte başını yana eğmiş, Veronica Lakevari saçları iri gözlerinden birinin ve uydurduğu bahanelerle sırnaşık Sarıl-Bana aksanının üzerine kat kat düşüyor. Dinle Molly, diyorum, buna izin veremeyeceğimi biliyorsun. Eğer telefon etmek istiyorsan işte cep telefonum.

1. Halkla İlişkiler'in kısaltması. (Ç.N.)

Cep mep telefonu, şu tuhaf cihazdan bende de var diyor uydurma hikâyesinden anında vazgeçip sesini yükselterek. Beni kendi evimden uzak tutabileceğini mi sanıyorsun? Ne yani kamışını kendi oğlunun eline veren adam istedi diye mi?

Kes şunu, diyorum. Molly, hemen kes şunu.

Ne yani, kendi bıcırıklarının burnuna narkotik zehirler tıkıştıran adamdan talimat aldın diye mi? Aile yatağının içinde ve dışında hem hayvani hem de koprofilik cinsel sapkınlıkların peşinde koşan adamdan, öyle mi? İçinde yalnızca ahlaksızlık kurtlarının kımıldayıp durduğu o bembeyaz mezardan farksız yatak odası?

Sizi bir arada tutan biçimleriniz olduğu kadar darmadağın edenler de vardır. İşte kendi geçmişinde kalan bu bahçede uydurma aksanlarla bağırıp durarak bir zamanlar âşık olduğu adama hakaretler yağdıran, insanların zihinlerinde otomatikman suçlu hükmüne varmalarına neden olacak suçlamalarda bulunup kendi güzelliğinin yanı sıra "eş" ve "anne" gibi kelimeler kullanarak yalanlarını kanunlarla desteklemeye çalışan otuz üç yaşındaki bu kadın da dostum Mack'i darmadağın edenlerden. Schnabel'in itibarını lekelemekle kalmayıp elinde ne varsa almak isteyen kurnaz bir düşman. Mack'in hayatının geri kalanında ne yapacağı umurunda bile değil. Mack bu etiketle alnının ortasından damgalandı. Bu, paltosuna kırmızı iplikle işlenmiş bir harf. [1]

Seni arabana bırakayım, diyorum. Ya da eğer salıiden bozulduysa tamirciyi çağıralım.

Gözünü kan bürümüş üçüncü-dünya ülkesi despotlarından biri için harika bir ayakçı olurdun Rai, diyor Hint aksanını bırakarak. Ya da Başkan'ın en sevdiği yağcı

1. Nathaniel Hawthorne'un *Kızıl Damga* romanına gönderme yapılıyor. (Y.N.)

dalkavuğu ve köpeği olabilirdin. Ya da asilzadelerin pis işlerini yaptırdığı yoz bir asker. Taciz edecek, argoda nasıl derler, bozum edecek, yerinden yurdundan edilecek bir kadın mı var? Ukala dümbeleği Rai'yi çağırın. Ona siktir olası cep telefonundan ulaşabilirsiniz.

Bin şu arabaya Molly, diyorum. Ve biniyor; biner binmez de elini kucağıma uzatıyor. Hey, hepsi bu mu, yaşlı Âdem öyle mi, diyor kontrol edemediğim hareketlenmeyi hissederek. Artık anahtarlarını burada mı tutuyorsun, neden söylemedin zavallı sevgilim, bak seni nasıl yoluna sokuveriyorum, Molly'de senin kilidini açacak anahtar var.

Elini itip arabayı çalıştırıyorum.

Borcun olsun, tamam mı? diyorum biraz fazla öfkeli bir şekilde ve gaza basıyorum.

Orpheum'a vardığımda Clea Singh aşkla ilgili Latince bir şeyler yazan tabelanın altında, elinde Ormus Cama'nın –genellikle titrek– elyazısıyla yazılmış bir zarfla beni bekliyor. Yine size ihtiyacı var efendim, diyor Clea. Gelmelisiniz.

Zarfın içindeki notta yalnızca üç kelime yazılı.

Onu buldum. Hayatta.

17

Duvardaki Mira

Rhodopé Binası'na vardığımızda Kapıcı Shetty görev başında değil. Ufak tefek, büzük dudaklı Clea bana en sonunda onun zorla emekli edildiğini söylüyor. Kendisi de eskimeden antikalaşmış olan Clea küçümser bir tavırla ve hiç alay etmeden Shetty'nin emekli olma tarihinin çoktan geçtiğini belirtiyor. *Onu yalnızca Madam'ın hatırına tutuyorlardı*, diyor, *fakat artık dinlenmesi daha iyi.* Şu anda Mineola, N.Y.'da, orada mükemmel bir huzurevi var, krematoryuma yakın ve Clea'ya göre *cömert bir maaşı var, buna hiçbir mecburiyetimiz yoktu ama ne de olsa o Vina'nın babasıydı*. Shetty ve Singhler bir türlü iyi geçinememişlerdi ve Vina'nın korumasını kaybettikten sonra Shetty'nin kaderi mühürlendi. Belirli bir süre geçtikten sonra Clea son hamlesini yaptı. Shetty'nin onunla mücadele edebilecek hiçbir şeyi yoktu. Tek hamlede şah ve mat.

Gürültü patırtısız bir veda konuşması yapmayı öneriyorum. Yaşlı adam, görev başında ölmek istedin, ama yaşlılıkta kendi senaryolarımızı yazma gücümüz azalır ve son sahnelerimiz yeniden yazım tüccarı tarafından şekillendirilir. Elveda Kapıcı. Mümkünse günbatımlarının tadını çıkar.

Kapıcı Shetty konusunda Clea her zamanki gibi sert ve açıktı, bu da şehrin dış semtlerine doğru ilerlemekte

olduğumuz limuzinde soğukkanlılığıyla meşhur bu kadının son derece telaşlı olmasını daha da çarpıcı kılıyor. Az sayıdaki Singh dışında çok az insanın gitmek üzere olduğum yere gitmiş olduğunun farkındayım: Ormus Cama'yı artık tamamen sarıp sarmalamış olan sessizlik ve gölgelerin kalbine. Ormus Guadalajara'daki Hyatt otelinde onun yanına götürüldüğümden beri neredeyse tamamen görünmez oldu. Shetty'den neler yaptığına –Tanrıça-Ma'ya yapılan ziyaretler vs.– dair bilgi alıyorum fakat sıkı korunan sığınağında şimdiye dek onu kimsenin ziyaret etmemiş olması da mümkün. Clea'nın aşırı endişesi de kesinlikle bu olayın sıra dışı özelliğinin bir belirtisi. Yola çıkmadan önce çekim yapmak yok, diye ısrar ediyor. Zaten çekim yapmayı planlamamıştım, ama bu yasak ilgimi çekti. Ormus bu aralar ne kadar kötü görünüyor? Onun ve yardımcılarının dünyadan saklamaya çalıştığı şey nedir?

Meslektaşlarım hep böyle düşünür, diyerek kendi kendimi azarlıyorum. Bir adam sadece bir fotoğrafçıyla konuşmak istedi diye fotoğrafının çekilmesini de isteyecek diye bir kanun yoktur. Rahat bırakın adamı.

Clea Orpheum'dan Rhodopé'ye kadar hiç durmadan konuşuyor. Mr. Rai, bildiğiniz gibi insanların zehir gibi dilleri vardır ve belki de Efendimize iyi bakmadığımıza dair söylentiler duymuşsunuzdur. Muhtemelen fiziksel ve ruhsal sağlığına dair kötücül yorumların yanı sıra mal varlıklarının idaresi konusunda yaptıklarımız için zalimce ithamları da okumuşsunuzdur. Mr. Rai, sizden yalnızca zihninizi açık tutmanızı istiyorum. Dilerseniz tüm defterleri, tüm hesapları açabilirim, her sentin karşılığı olduğunu ve tüm kuruluşların çok iyi durumda olduklarını göreceksiniz. Gerek duyarsanız sizi kendisinin emirlerine mutlak surette uyduğumuzu onaylayabilecek olan kişisel doktoruyla tanıştırırım. İsterseniz her şey apaçık bir şekilde ortaya dökülebilir.

Aniden farkına varıyorum, Ormus ölüyor. Bunlar onun son anları ve Clea ile adamları çok korkmuş durumda.

Bunları bana neden anlattığını bilmiyorum, diyorum.

Görüyorsunuz ya Mr. Rai, Efendimiz çok yalnız bir adam. Günde yirmi dört saat, haftada yedi gün yalnızca sevgili Madam'ı düşünüyor. Madam'ın eski ve iyi dostlarından olduğunuz için sizi kardeşi gibi görüyor. Bu kadar uzun zamandır birbirinizden uzak kalmış olmanız onu üzüyor.

Bu dikkate değer ifadeye itiraz etmemeye karar veriyorum. *Ormus'a yardım et.* Artık niyetim bu ve ufak meseleler, eski kindarlıklar ya da husumetlerle kaybedecek vakit yok.

Clea'nın limuzinde itiraf edeceği daha çok şey var. Mr. Rai, Efendimiz sıkıntıda. Kaybının acısına dayanabilmesi için yanlış şeylere çok fazla bel bağlıyor. Onun için korkuyorum Mr. Rai.

Yanlış şeyler, diye tekrarlıyorum. Yılgın görünüyor ve ellerini kavuşturuyor. Sonra alçak bir sesle yasadışı uyuşturucuların isimlerini saymaya başlıyor. Bugünkü şoför Will Singh. Önüne dönmüş ifadesiz bir şekilde arabayı sürüyor.

Bu maddelerden ne kadar kullanıyor, diye soruyorum ve kadının yanıtını duyunca felaketin fazla uzak olmadığını anlıyorum. Bunlara nasıl ulaştı? diye soruyorum.

Clea küstahça bir bakış atıyor. Efendimiz her ne isterse sağlayabilecek yetenekteyim, diyor basitçe. Bu benim görevim, tıpkı eski günlerde Mr. Yul ve Madam için yaptığım gibi.

Clea'yı sarisine sarınmış bir şekilde Uyuşturucudiyarı'nın arka sokaklarında At Harry ve Şekerustası C

gibilerle pazarlık ederken ve sakinliği, detaycılığı, yüksek kalite konusundaki ısrarlı tutumuyla saygınlık kazandığını hayal ediyorum. Görüyorsun ya Clea, diyorum dostane bir şekilde konuşmaya çalışarak, çoğu kimse Ormus'un alışkanlıklarını besleyip büyümelerine izin verirken aslında gerçek bir dost gibi davranıyor olduğunu kabul etmeyecektir. Çoğu kimse bunu yapma nedenlerini sorgulayacaktır.

Clea Singh limuzinde vakar bir şekilde doğruluyor; neredeyse şaşkına dönmüş bir şekilde dimdik duruyor. Fakat Mr. Rai, ben onun dostu değilim, böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsiniz? Ben onun hizmetçisiyim. Madam ve Efendimiz bizi kurtardığından beri hepimiz ona hizmet etmeye yemin ettik. Kendisinin ihtiyaçlarını ne sorguluyor ne de tartışıyorum Mr. Rai, yalnızca olduğu gibi kabul ediyorum. Yapıyorum.

Peki ya şu doktor, diyorum. Olanlardan ötürü vicdan azabı çekiyor mu?

Müzik piyasasını yakından tanıyor, diye yanıtlıyor Clea Singh ve sesi yine eskisi gibi sert. Mr. Rai, eminim siz de bu dünyanın bir parçasısınız. O halde böyle masum sorulara ne gerek var? Dünya neyse odur işte.

Bunca uyarıya rağmen asansörün kapısında beni bekleyen Ormus'u görmek yine de şok etkisi yaratıyor. Dik duruyor ama güçlükle. Bu hiç inandırıcı olmayan sıhhat gösterisinin bile benim için planlandığını hissediyorum. Ben burada olmasam eminim Singhlerden birine yaslanırdı. Gözucuyla beyaz kung fu kıyafetleri giymiş genç ve güçlü adamlar görüyorum, endişeli gibiler.

Guadalajara'da zayıftı; şimdiyse tam anlamıyla bir deri bir kemik. Muhtemelen tek elimle tutup havaya kaldırabilirim. Saçları neredeyse tamamen dökülmüş ve

her ne kadar kalan saçı sıfır numara kazınmış olsa da görebildiğim kadarıyla bembeyaz. Burnu endişe verici bir şekilde incelmiş ve omuzlarının üzerine ince bir paşmina şal atmış olmasına rağmen bu ılık öğleden sonra güneşinin altında bile titriyor. Bastonla yürüyor, kırk dokuz yaşında ellisine girmek üzere. Ona yardım etmek için artık çok geç olabilir.

Göz bandı yok. Onun da diğer dünyanın sona erdiğinin farkında olduğunu anlıyorum. O konuda hem haklıydı –çünkü sahiden de çarpışmak üzere olan iki dünya olduğunu artık biliyorum– hem de haksızdı, çünkü diğer dünya özünde hiçbir şekilde bizimkinden daha iyi değildi. En nihayetinde sonu gelen o dünya oldu. Bizimki başardı – ya da sadece hayatta kaldı diyelim.

Ormus'un deliliği şöyleydi: düşüncelerinde dünyanın bir başka halini içinde yaşadığı dünyadan üstün tutuyordu. Belki de şimdi, eğer hayatta kalabilirse, akli dengesini geri kazanma, sahiden var olan dünyaya yeniden girme şansı olabilir. Bizim dünyamıza.

Geldiğin için teşekkürler, diye fısıldıyor. Görmen gereken yalnızca bir şey var: şey, onaylaman gereken. Bunun üzerine arkasını dönüp bomboş ve bembeyaz evreninde ilerliyor.

Apartman dairesinin boyutu inanılmaz, Meksika Hyatt'taki odası bile bunun yanında küçücük kalıyor: sonsuz albino mekânlar, açık kapılar, boşluklar, *oda*. Devasa bir boşluğun uzak köşesinde beyaz bir şilte ve alçak, beyaz bir masanın üzerinde beyaz bir okuma lambası görüyorum; başka bir büyük boşlukta beyaz bir kuyruklu konser piyanosuyla sehpa duruyor. Etrafta ne bir gram toz ne kullanılmış bir bardak ne de kirli bir elbise var. El değmemiş gibi görünen bu dünya dışı ortamı korumak için Ormus'un peşinde kaç tane Singh dolaştığını tahmin dahi edemiyorum.

Yürürken bir yandan fısıldıyor. Söylediklerini duyabilmek için iyice yakınında yürümem gerekiyor.

Curtis Mayfield felç oldu, Rai. Üzerine ışık teçhizatı düştü. Ve *sonra* evi yandı. Evet. Steve Marriott yanarak öldü, bunu duymuşsundur. Başka bir yangın. Doğru. Ve Doc Pomus öldü. David Ruffin aşırı dozdan gitti. Baştan çıkmış olsa gerek[1], öyle değil mi? Peki ya Shamen' den Will Snott? Boğuldu. Leo Fender, Uncle Meat, Johnny Thunders, Professor Longhair, Stan Getz, hepsi öldü adamım. Çatı katı odasından düşen şu çocuk da. Korkunç. Söylentilere bakılırsa Mercury'nin de fazla vakti kalmamış, Brian Jones da öldürüldü, *Brian Jones*, kanıtları var. Neler oluyor Rai, neler olduğunu anlamıyorum. Hepimizi ortadan kaldırıyorlar.

Bunun kendisine özgü tuhaf, aykırı ve serbest çağrışımlı gevezelik olduğunun farkına varıyorum. Onu yargılamıyorum. Kısa bir süre önce Johnny Chow'a sayıp döktüğüm kendi ölü listemi unutmuş değilim. Farklı isimler, aynı tutku. Bunlar Vina'nın yeni eşlikçileri, cennet ya da cehennemindeki ilk sosyal çevresi.

Ormus'u hektarlarca beyaz alan boyunca takip ettikten sonra bir köşeyi dönünce dış kısmı yumuşak bir malzemeyle kaplanmış beyaz bir kapı açılıp kapanıyor ve hiç beklemediğim bir anda kendimi Houston Görev Kontrol Merkezi'nin minimalist bir benzerinin içinde buluyorum: en az yüz metrekarelik bir alanı kaplayan, duvarları tabandan-tavana televizyon ekranlarıyla kaplı bir stüdyo ve tam ortasında bir uzay-yolculuğu komuta kompleksi: bilgisayar bankoları, ses ve görüntü karıştırma üniteleri, Yamaha, Korg, Hammond, MIDI-B ve Kurzweil

1. Burada baştan çıkarıcı bir şey anlamına gelen *temptation* sözcüğü kullanılıyor. The Temptations aynı zamanda David Ruffin'in solistliğini yaptığı grubun adı. (Ç.N.)

klavye ekipmanları ve iki tane beyaz döner sandalye.

Her ekranda –üç yüzden fazla olmalı– farklı bir sahte Vina dudak bükerek dönüp duruyor. Ses kısılmış; üç yüz tane sessiz Vina-olmayan aptalca bir şekilde bir şeyler söyleyip hoplayıp zıplıyor. Eğer henüz tamamlamadığım fotoğraf dizimde Vina-benzeri bir model kullanmak istiyorsam –ve sanırım istiyorum– doğru yerdeyim.

Bunca yıl sonra bile rock müziğin sağladığı para beni hâlâ şaşırtıyor. Böyle büyük bir mekâna sahip olup mekânın tam kalbine yeniden programlansa orta-menzilli bir güdüm sistemini etkin bir şekilde idare edebilecek yüksek teknoloji yüzer noktalı müzik-bilgisayarları içeren ve PixelPixie morf teknolojisinin çok ötesinde çalışabilen bir ses-görüntü tesisi inşa edip ardından yüzlerce ama yüzlerce Vina benzerini bulup görüntülesin diye video kayıtçılarından oluşan ufak bir ordu tutmak: inanılmaz. Bir şey istediğinizde insanların bunu mutlaka yerine getireceğini ve ne kadara mal olduğunu dahi bilmeyecek olmanız da inanılmaz.

Dünyanın oyuncak gibi elinize tutuşturulması.

Başım dönmez olduğunda kalbim sızlıyor, yalnızca kendim için değil, Ormus için de. Saplantı gizli acının kalıplaşmış halidir. Notunu şimdiye kadar ciddiye almamış olduğumu fark ediyorum. Bunu çok üstünkörü bir şekilde boğulmak üzere olan bir adamın yardım çığlıkları gibi yorumladım; abartısız bir şekilde bakmak hiç aklıma gelmedi. Şimdi bakışlarım sahte Vinaların üzerinde dolaşırken bu zavallı taklitlerden birinin sahiden asıl Vina, yani ikimizin de âşık olduğu Vina'nın uçurum-mezarından çıkıp eski ünlü şarkılarını kovboylara, askerlere, olası Unabomberlara ve Grand Island, Nebraska'daki ya da müzik dünyasının başka bir uğultulu merkezindeki ayyaşlara söylüyor olduğuna inandığını fark ediyorum.

Sonra Ormus kontrol masalarından birine oturup,

Şuna baksana, diyerek birkaç düğmeye basıyor ve dört bir yandaki ekranlardan üç yüz kez daha Vina beliriyor. Ses kontrol düğmelerinden birkaçına basınca o harika –taklit etmesi olanaksız– sesi yükselip beni boğuyor.

Vina. Vina ölüler diyarından geri gelmiş.

Bu sana bağlı değil, diye şarkı söylüyor. Ve bu eski şarkı gitgide sonlanmaya yaklaşırken üst üste tekrarlıyor *hayır; sana bağlı sana bağlı sana bağlı değil.* Sesi olağanüstü şeyler –hem yeni hem tanıdık şeyler– yapıyor, tıpkı kendini Tatil havasında hissettiğinde yaptığı gibi şarkıyı eğip bükerek bir caz havası katıyor. Hatta Ellavari sonlandırıcı bir doğaçlama bile yapıyor.

Be-bop! Re-bop! Rreee!
Skeedley-ooh!
Oh, mam'! Rama-lam'!
Wo, pop! De-dop!
Yapabileceğin hiçbir şey yok...
Wo, pop! De-dop!
Mop! A-lop-a-doo!
Oh bu sana, hayır hayır, bu sana, whoo, whoo
Sana bağlı değil.
... Ah, evet ...

Görünmez kalabalık çılgına dönüyor. Vina gülümsüyor: en karanlık odayı bile ısıtan o gülümseme. Ah Vina, Vina, diye düşünüyorum. Nereden çıktın sen, bu mümkün değil, sen öldün. Üç yüz Vina beni sarmış, kahkahalar atıp selamlıyorlar.

Bu performansı anımsamıyorum, diyorum kekeleyerek. Ne bu, eski bir korsan kayıt ya da sonradan bulunmuş bir kayıt falan mı.

Ama kasetin üzerinde tarih etiketi olduğunu görebiliyorum. Kaydedileli bir hafta bile olmamış. Ve aynı zamanda bunun Vina, sonuna kadar Vina olduğunu görmeme rağmen aynı zamanda tuhaf, aslında hiç var olmamış bir Vina. Kızıla boyalı saçlarını çok iyi anımsadığım şekilde kabarık bir topuz yapmış, Ağaçkakan Woody'nin yuvasına benziyor ve üzerinde Vina'nın son kez sahneye çıktığında giymiş olduğu altın payetli büstiyerle deri pantolon var, ama bu kırklı yaşlarının ortasında olan bir kadın değil, bu yeniden sahnelere dönme yolundaki olgun sanatçı değil. Yine de parmağında ay taşı bir yüzük var.

Ormus'a dönünce gözlerinin dolduğunu görüyorum.

Ben de öyle düşünmüştüm, diye fısıldıyor. Bunun yalnızca hayal gücüm olmadığını biliyordum.

Adı ne, diye soruyorum. Fısıldadığımın farkına varıyorum.

Bana ince, beyaz bir dosya uzatıyor.

Mira diyor öksürerek. Artık bu ismi kullanıyor.

Dosyaya göre Mira Celano tam buralı, yani Manhattanlı. Lenox Hill Hastanesi'nde 1971 yılının Ocak ayında doğmuş, yarıi yaşını doğru tahmin etmişim. 1971, Ormus'un evlenmeme yemini ettiği yıl, işte *o kadar* genç. Bu kız daha çocuk. Doğduğunda babası Tomaso altmış bir yaşındaydı. Mira onu, yaşlılığında gelen bu sevgi dolu çocuğun yanında tuhaflaşarak ona hızlı hızlı ve sertçe sarıldıktan sonra vakit kaybetmeden ailenin en yakındaki kadın üyesine uzatan kısa boylu, geniş göğüslü, kalın-aslan yeleli saçlı bir adam olarak anımsıyor. Onurlu bir adamdı, Yukarı Doğu Yakası adresli başarılı bir kurum avukatı olmasına rağmen yine de toplumuyla arasındaki yakın bağları koparmamış ve Assisi, İtalya'daki

kökleriyle gurur duyan bir adam. Aynı zamanda Midway Muharebesi'nde Japon uçak gemisi *Hiryu*'yu batıran en eski Amerikan pike-bombardıman uçağı pilotlarından biri olarak II. Dünya Savaşı'nda üstün hizmet madalyası almış bir kahramandı.

Buna ilaveten kısa bir süre önce seksen bir yaşında öldü.

Mira'nın annesi İtalyan değildi. Bir neslin genç Amerikan-İtalyan kadınını hayal kırıklığına uğratacak kadar uzun süre bekâr kalan Celano kadar tutucu bir adamın altmışıncı yaşının sonunda Central Park'ın güneyinde Hintli bir kadın doktorun bindiği taksinin Ibo adındaki şoförü kasıtlı bir şekilde Hausa adlı şoförün kullandığı Celano'nun taksisine çarpınca ancak romantik komedi filmlerinde rastlanacak bir şekilde tanışmış olduğu bu kadına abayı yakması çok şaşırtıcıydı. Biafra'nın Nijerya'dan ayrılma girişimine dair gitgide artmakta olan kanlı çatışmasında birbirine karşı olan iki ayrı tarafın tutkulu destekçisi olan bu taksiciler arka ve yan camlara görünür bir şekilde yerleştirdikleri bayrak çıkartmaları ve tampon yapıştırmalarından birbirlerine düşman olduklarını anlamışlardı. Hemen ardından pencerelerini indirip taksileri yoğun iş çıkışı trafiğinin dur kalkları arasında gıdım gıdım ilerlerken birbirlerine küfrederek –*Ağaç maymunu! Petrol pisliği! Gowon şavalağı! Ojukwu hödüğü!*– atışmaya başladılar: ta ki genç Ibo ayrım fikrinin kanını kaynatmasıyla ya da sadece o nemli yaz akşamüzeri sıcaktan bunalıp direksiyonu kırarak alay edip durmakta olan Hausa'nın aracına bir cam kırığı sağanağı gibi çarpıncaya dek. Şoförler yaralanmadı, ama iki arka koltukta oturmakta olan yolcular o daracık alanda sağa sola çarptıklarından biraz sarsıldılar.

Daima nazik bir beyefendi olan Tomaso Celano diğer taksideki kadının yaralanmamış olduğundan emin

olmak için ısrar etti, fakat sonra her şeyi çift gördüğünü itiraf ederek kendi deyişiyle kulağının çın çın çın edip durduğunu söyledi. Neyse ki kadın vasıflı bir tıp doktoru çıktı. Mehra Umrigar Celano Bombay'da doğdu (şu Bombaylı Parsilerden kaçış yok), tıp okuluna gitmek için Batı'ya geldi, oraya yerleşti, Biafralı Taksi Savaşı'ndan sadece dokuz hafta sonra Tommy ile evlendi, hem Hindistan'da hem de İtalya'da kullanılan bir isim olduğundan, üstelik söylemesi kolay diye kızlarının adını Mira koydu ve New York Hastanesi'nde danışman onkolog olarak çalışmasına rağmen kırkıncı doğum gününden önce, kızı henüz dört yaşındayken son derece hızlı ilerleyen bir göğüs kanserinden öldü. Bebeğe bakamayacak kadar moruklaştığını söyleyen yaşlı Celano, Mira'yı bir dizi akrabaya gönderdi ve küçük kız çok geçmeden bu akrabaların tipik İtalyanlar olmadıklarını fark etti: Uzak akrabalıklarından dolayı kendisine karşı taşıdıkları sorumluluklar yüzünden sinirliydiler, sevgi gösterme konusunda yetersizdiler ve uzun süre yanlarında kalmasına istekli değillerdi. Bu belirsiz, gezgin ev yaşantısına ve üç ayrı ilçedeki liselere yayılan eğitim hayatının zorluklarına rağmen çok başarılı bir öğrenci, bir çalışkanlık abidesi olan Mira, Columbia Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'ne kabul edilir edilmez sanki o güne kadarki sıkı çalışması ve iyi davranışları salıverileceği günü bekleyen bir tutuklunun kurnazca davranışından ibaretmiş gibi anında kendini kaybetti. Hayatı boyunca kanatlarını gizlemişti ve artık uçmaya niyetliydi.

Üniversitenin birinci sınıfında onu anında kampüsün yıldızı haline getiren sesini fora etti, kalabalık bir grupla takılıp hamile kaldı ve tüm bunlar bir sömestr içinde oldu. Bebeği doğurmaya karar verdi, üniversiteyi bıraktı ve bunun üzerine babası onu evlatlıktan reddedip ardından Porpoise Burnu, Maine'de tenis oynarken

düşüncesizce ölüvererek barışmalarını olanaksızlaştırdı. Rakibinin servisini karşılamak için iki büklüm olmuşken bir kalp krizi onu öldürdü –ace attı– ve kortun sert beton zeminine yüzüstü düştüğünde raketi hâlâ elindeydi fakat ne yazık ki hükmen mağlup oldu. Kollarını kaldırıp yüzünü koruyamadan öldüğü için gelen top burnunu kırınca vakur görünüşü bozuldu ve ölümünde hayatta olduğundan çok daha kaba biriymiş gibi göründü. Sağa doğru ezilmiş olan seçkin burnu nedeniyle artık önemli bir kimse gibi değil de yenilginin kaçınılmaz olduğu bir dizi mücadelenin sonuncusunu da kaybetmiş zorba bir boksör gibi görünüyordu. Hızlı bir ölüm oldu, ama Mira'yı vasiyetinden çıkaramayacağı kadar hızlı da değildi. *Yaşlılığımın hayal kırıklığı olan kızım Mira'ya tek bir kuruş bile yok.*

Para bölündü. Bir kısmı İtalyan topluluğunun Manhattan, Brooklyn ve Bronx'ta yürüttüğü hayırseverlik projelerine, kalanıysa Mira'nın çocukluğunu zehir etmiş olan akrabalardan bazılarına gitti. Şanslı vârisler vasiyetten çıkarılmış olan akrabalarına yardım etmek için kıllarını kıpırdatmak şöyle dursun, babasının cenazesinde ona sen bu işi unut kızım, ne ara ne sor, tek başınasın dermiş gibi davranarak terslediler. Mira bu meydan okumayı kabul etti. En kalitesiz türünden bile olsa muhabir olarak bir işe girmeyi başaramamasının ardından loş piyano barlarında akşam yemeği parasına şarkı söylemeye başladı, henüz daha bebek olan kızını da bir ana kucağına yatırıp ya sahnenin arkasına ya piyanonun altına ya kadınlar tuvaletine ya da nereye olursa bırakarak sahnede kaldığı süre boyunca uyuması için dua ediyor, eğer uyanırsa onunla ilgilensinler diye komilerle garsonlara bahşiş veriyordu.

Kız artık bir yaşını biraz geçti. İsmi Tara, yani –Sarıl-Bana dilinde– *yıldız*.

Ben dosyayı okurken Ormus aksak topal tuvalete giderek epey bir süre kalıyor. Benim de ara vermem gerek fakat bunu nasıl yapabilirim bilmiyorum, en azından şimdilik. Hem zaten ben de okuyorum. Üstelik tuvaletin nerede olduğuna emin değilim.

Şu Mira Celano'nun Vina'ya olan ilgisinin nereden kaynaklandığını kestirmek güç değil, diye düşünüyorum. Aralarındaki tüm toplum, fırsat ve sınıf farklılıklarına rağmen idolüyle çok ortak noktaları var: melez bir aile, erken yaşta yetim kalmak, sevgisiz geçen çocukluk yılları, kimsesizlerin içine oturan istenmeme ve sürgün hissi. Sınır çizgisinde olup güçlü bir merkezcil kuvvetle içeri, oyunun kalbine çekilme hissi. Ve şimdi meteliksiz, tıpkı Vina başladığında olduğu gibi.

Ve elbette ki sesi var, onca zaman boyunca gizlediği sesi. Belki de tıpkı Vina gibi şarkı söylemeye gittiği gizli yerleri vardı. Parkın içinde bir yerlerde kendine ait bir Jefferson Lick.

Columbia'da tek başına geçirdiği o sömestr boyunca şarkı söylemeye başladığında çok geçmeden ona Vina Apsara diyen, hatta daha da ileri giderek gazeteciliği boşverip bir demo kayıt yaparak yıldızlara ulaşmasını öğütleyen hayranlarla çevrelendiğini hayal edebiliyorum. Ne var ki sonra bir anda meteliksiz kaldı, iyi-gün üniversite arkadaşları gitti ve demolar ve prodüktörler ve yıldızlık çok uzak görünmeye başladı. Çakma-Vina işiyse gün geçtikçe gelişiyordu. Yani sonrasında bana söylediği gibi: *Eğer yeni Vina olamayacaksam, eskisi olacaktım. Duruma böyle bakıyordum. Senin çektiğin fotoğrafı – biliyorsun işte, deprem anındaki Vina – odamın duvarına astım ve Tamam, dedim, ben şimdilik Vina'yım.*

Ormus tuvaletten döndü, hem daha iyi hem de

daha kötü görünüyor. Elimde başka kayıtlar da var diyerek düğmelere basmaya başlıyor.

Aynı anda üç yüz ekranda Mira Celano beliriyor, uyuyan bebeği yanında, tavanın köşesindeki gizli kamera kayıtta. Ufacık, kasvetli bir soyunma odasında, üzerinde kimono-tarzı ince bir sabahlık var ve sahne makyajını silmeye hazırlanıyor. Kızıl peruğu ve hemen altındaki saç filesini çıkarınca elimde olmadan bağırıveriyorum. Kapkara saçları beline kadar iniyor. Saçlarını savurup bir tarak alarak saçları yüzünün önünden yere değene dek eğilip taramaya başlıyor. Sonra aynaya dönüp makyajını temizlemeye başlıyor. Bir kez daha şaşkına dönüyorum. Koyu renk teni çıkıveriyor. Kız aslında koyu esmer tenli Vina rolünü oynamak için tenini boyamış, o çok iyi korunan renk sınırını kendince aşmış. Kendi teniyse –her ne kadar kaydın kalitesinden anlamak güç olsa da– açık zeytin renginde gibi görünüyor.

İşini bitirdi. Artık aynada biraz hafifmeşrep de olsa güzel bir genç kız var, Hintli'den ziyade Latin'e benziyor, genç ve bekâr bir anne kentin pisliği içinde yaşam mücadelesi veriyor ve aslında ekmek parası kazanmasını sağlayan kısır Vina'dan, Mrs. Ormus Cama'dan, ölü sevgilimden çok farklı. Bunun farkına varmak bir rüyadan uyanmak gibi.

Bunu yapmamalıydın, diyorum Ormus'a, bir yandan da kentin yukarı yakasında röntgencilik yapabilelim diye aşağı yakasında kaç kişiye rüşvet verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu yanlış, diyorum.

Bak, diye fısıldıyor endişelerimi duymazdan gelerek. Ekranlarda Mira Celano kimonosunu çıkarıyor. Vina'nın çıplak bedeni beliriyor. Teni Vina'nınkine göre daha açık ama yine de en ufak detayına varıncaya dek Vina işte, kilosu ve göğüslerinin açısı, havalı bir şekilde sallanan kalçaları, dolgun, benzersiz Vina poposu, cinsel organı-

nın etrafındaki kalın tüyler. Ormus'un hemen arkasında elimi yumruk yapıp sertçe ısırıyorum. Şaşkınlık içinde bir ses çıkaracak olsam sırrım açığa çıkacak ve artık bu sırrı eskisinden de çok saklamak istiyorum.

Geri döndüğüne göre, diye çılgınca düşündüğümü fark ediyorum. Mezardan çıkıp geldiğine göre.

Ormus daha başka düğmelere basıyor. İşte Mira Celano eve yürüyor, minik Tara pusetinde. Bowery, Cooper Union, St. Mark's'ı görünce kalbim yine yerinden fırlayacakmış gibi oluyor. Demek kız tam da benim oralarda oturuyor. Beleşçi uyuşturucu satıcılarına el sallıyor, puseti yarım düzine basamaktan çıkarıp kapıyı açıyor. İçeri girerken bir şeyler diyor ama ses kalitesi çok kötü olduğundan ne dediğini duyamıyorum.

Pekâlâ, bekle bir dakika, diye mırıldanıyor Ormus ve o an yüksek sesle konuştuğumu fark ediyorum. Sonraki otuz saniye içinde bir ses mühendisliği mucizesi yaratarak kızın sesini arka plandan ayırıyor ve sesini yükseltmenin getirisi olan cızırtıları ortadan kaldırıyor. Tamam, işte oldu, diye fısıldıyor. Bu çok iyi.

Hey, ahali, ben geldim! Hey hey hey ahali!

Eğer içeride bir adam varsa, diye düşünüyorum, eğer birkaç kız arkadaşı yerine sevgilisine sesleniyorsa sanırım o adamı öldürmem gerekir.

Bize ne söylediğini anlıyor musun, diyor Ormus görüntüyü dondurup Mira Celano'yu merdivende ikinci-hey'in tam ortasında yakalayarak. Geri döndüğünü söylüyor. Merhaba tatlım, eve döndüm, diyor.

Bu delilik, diyorum bir kez daha kendime gelerek. Ormus, buna bir son vermelisin. Kıza musallat olmuş gibisin. Evet, *sahiden* kıza musallat oldun.

Mary Virgin'e de musallat olan biri var ve o da aynı sözleri söylüyor, diye fısıldıyor ilgisizce. İnanabiliyor musun? Adam her gece kızın evine gelip dokuz-beş ça-

lıştığı işinden çıkıp evine dönen kocasıymış gibi megafona konuşuyor. *Merhaba tatlım, ben geldim.*

Evet, diyorum soğuk terleri alnımdan silerek, buna inanırım ve bu kez o deli sensin.

İnatçı bir şekilde birkaç düğmeye daha basıyor. İşte bir teleobjektifle uzaktan izlenen Mira Celano binanın üçüncü katında ön cephedeki odasında, ışıklar açık ama perdeleri çekmemiş. Odanın içinde dört dönerken üzerinde emzirme sutyeni ve krem rengi bir slip külot var, sürekli olarak telefon ediyor, çikolata ya da cips olmayan şeyler yiyor, Evian ya da Pellegrino olmayan bir sıvı içiyor, pat diye yatağına oturuyor –pirinç bir karyolası var!– televizyonda kanal değiştirip duruyor, basketbol izliyor ya da belki Tara, kollarındaki minik yıldız mutlu mesut annesini emerken o sadece dalgın dalgın bakıyor, ay dansı[1] yapıp gökyüzünü izliyor. Mira halen emziriyor olmasa göğüsleri Vina'nınkilerden daha az dolgun olurdu, diye düşünüyorum. Öte yandan Vina da spor karşılaşmalarını izlemeyi severdi, özellikle de basketbolu, yani bir ortak noktaları var. Vina Magic'i Kareem'den ya da Bird'den ayırt edebilirdi ve yeni çocuk çıkageldiğinde yarı şaka yarı ciddi bir şekilde, Hadi hepimiz Chicago'ya taşınalım, böylece Mike'ı izleyebiliriz, demişti.

Düşünüyorum: Odada bir erkek yok. Bu beni çok mutlu ediyor.

Ve düşünüyorum: Bu genç kadın sanki sevgilimmiş gibi düşünüp duruyorum.

Ormus aniden sistemi kapatıyor. Mira Celano yok oluyor ve onu özlüyorum, bana yardım edin, sahiden özlüyorum. Özel hayatına gizlice girdiğim bu yabancıyı. Hayatım boyunca gerçekten âşık olduğum tek bedene

1. Burada Van Morrison'ın *Moondance* isimli parçasına bir gönderme yapılıyor. (Ç.N.)

–geçici olarak da olsa– sahip olan bu hiç kimseye. Acınacak haldeyim, diyorum kendi kendime, Ormus'un durumuysa daha kötü. Ormus Cama kır sakallı bir deli.

Ormus, yardıma ihtiyacın var, diyorum kendimi zorlayarak. Beni buraya çağırdığına göre artık söylemem gerek. Eğer yardım almazsan bir sene içinde ölürsün.

Hâlâ kararmış ekranlara bakıyor. Eğer oysa, diye fısıldıyor, her şey mümkün olabilir. Eğer oysa o zaman hâlâ umut vardır.

Bu o değil, diyorum. Benzerlik inanılmaz, ama bu bir başkası. Bu Mira Celano, her kimse işte o. Tanımadığın biri, suç işleyerek özel hayatını izlediğin biri. Vina'nın yarı yaşından bile daha genç olan, üstelik çocuk sahibi olabilen biri. Üstelik makyaj kaydını da gördün. *Hadi* ama.

Eğer bu şekilde belli etmeden, gizlice, kimliğini değiştirerek, adım adım gelmeyi seçtiyse bunu anlayabilirim, söyle ona. Ona beklediğimi söyle.

Beklenmedik bir şekilde canlanınca alaycı bir tavır takınıyorum. Yani bu kadının hayatına girip ne dememi istiyorsun? diyorum. Rock-yıldızı cennetinde ölmekte olan bir uyuşturucu müptelasının her hareketini izlediğini, ölü karısının kimliğine yalnızca sahnede para karşılığı değil ömrünün geri kalanı boyunca onun yatağında da bürünmesini istediğini mi, yoksa *senin* ömrünün sonuna kadar mı demeliyim, bu hastalıklı bir düşünce Ormus, benden bunu bekleme.

Gitmelisin, diye fısıldıyor ve artık açık açık yalvarıyor. Bunu senin yapman gerek. Ben gidemem. Halime baksana. Gidemem.

Skeedley-ooh, hatırlıyorum. *Mop! A-lop-a-doo!*

Gitsem bile, diyorum ve ikimiz de teslim olmaya başladığımı biliyoruz, ikimiz de Mira Celano'nun –bu arada *Selayno* diye telaffuz ediliyor, İtalyan *Chelahno*'nun

Amerikancası– benim de artık tanışmam gereken biri olduğunun farkındayız, yani varsayalım sahiden oraya gidip bu saçma buluşmayı gerçekleştirdim diyelim, ne boka yarayacak bu? Bunu neden yapacağımı söylesene, ona ne önermemi istiyorsun? Teklifini söyle.

Sadece eve dön, diye öyle alçak sesle fısıldıyor ki çatlak, ölmekte olan müptela dudaklarına doğru iyice eğilmem gerekiyor. Sadece Vina, sevgilim, eve dön.

Bowery'de, Orpheum'dan birkaç blok ötede, çoğunlukla trans müziği ve yeni asitçiler (LSD geri döndü) için tekno çalan Izvestia, mezbaha mahallesinde grunge müzik çalan Soundgarten ve Doğu Onuncu Cadde'yle A Bulvarı'nın kesişiminde acemi indie gruplarının heyecan verici bir yenilik arayan sektörün zeki tazılarından oluşan bir kalabalığa karşı sahne aldığı CBGB-sonrası Voodoo Dollhouse, yeni açılan mekânlar. Bu mekânlardan hiçbiri normalde Mira'nın Vinası gibi sahne gösterisini kabul etmezdi, ama postmodern ironinin sarmalları dönüp duruyor ve beş dakikalığına da olsa Mira'nın lehine dönüyor. Dolls'taki biri –seyircilerin de sahne alanların da en sevdikleri ölmüş olan ünlüler arasından birinin kılığına girecekleri– "nekro-temalı" bir gecenin muhteşem bir off-kitsch örneği ve hatta sektördekilerin ölülerin yılı olarak adlandırdığı böyle bir zamanda müziğin hayatta oluşunu kutlamak için bir fırsat olacağını düşünüyor. Böylelikle Voodoo Dollhouse bu gece için neonlarla süslü bir tür mezarlığa, müzikal bir nekropole dönüştürülüyor ve ben de müzik hayatının dönüm noktası olabilecek o gecede Mira'yı ilk kez yakından görüyorum.

Onun sahneye çıkmasını beklerken –bana göre– tamamen unutulabilecek olan bir dizi performans izliyorum, Beach Boys grubunun Monster Mash yorumunun

elektronik bir yorumu, bir grup senkronize ancak ruhsuz Temptations kopyası, kafasına çadır geçirip çay içen yetkin bir Mama Cass Elliot, hatta bir de sınır-tanımayan, tamamen ironi-özürlü bir Liberace. Sıra Mira'ya geliyor ve ağzını açar açmaz gecenin seyri değişiyor. Artık bu sadece gösterişli bir maskeli balo değil. İnsanlar dinliyor. Kız sahiden *iyi*.

Ben kılık değiştirmedim, ama Ormus'un adamlarından –Clea'dan– gelen bir telefon içeri girmemi sağladı. Bardan dinlemeyi tercih ediyorum ve üçüncü margaritamı –tekila kendimce Vina'nın anısına gösterdiğim saygı– içerken eski rutine nasıl da kolayca yeniden kapılıverdiğime hayret ediyorum. Bir kez daha Ormus'un itaatkâr "erkek kardeşi" oluverdim. Bir kez daha onun Yurttaş Welles'inde[1] Joe Cotten rolünde kirli işlerini yapıyorum. *Ormus'a yardım et*. Tanımadığım bu kadına Ormus için yalvarmaya geldim, çünkü bunun Ormus'un hayatını kurtarabileceğini düşünüyorum.

Orada, Dollhouse'un sahnesindeyse Mira Celano'nun Vinası kalbime bıçaklar saplayıp duruyor. Acımı hafifletmek için margarita içiyorum.

Başarı beraberinde aşırılığı getirir. Gösteriden sonra Mira'ya yaklaşmam uzun sürüyor. İyi dileklerini iletmeye çalışan bir kalabalığın yanı sıra bir grup $A\&R^2$ ve onu baştan çıkarmaya çalışan erkekler var. Kadınların soyunma odasının hemen önündeki dar koridorda duvara yaslanıp hayran takımıyla diğer sanatçıların gitmesini bekli-

1. Orson Welles'in *Yurttaş Kane* adlı filmine bir gönderme. Aynı adlı bir Orson Welles biyografik belgesel filmi de mevcut. (Ç.N.)

2. *A&R: Artists and Repertoire*. Bir plak şirketinin gözü kulağı olarak çalışan ve sanatçı avına çıkan kişiler. (Ç.N.)

yorum: Lady Day, Bessie, Judy, Janis, Patsy Cline, Tammi Terrell, Mamas Cass ve Thornton, *Aynan Olacağım* adlı parçayla Mira'nınkine en çok yaklaşan performansı sahneleyen, rahatsızlık verecek kadar sıska yalancı-ikon Karen Carpenter. Sıra bana geldiğinde Mira Celano bir an önce gitmek istiyor. Peruğunu çıkarıp makyajını silmiş, çok yorgun ve gergin –şaşkın, sinirleri bozuk görünüyor– ve minik Tara bitkinliğin de ötesinde, üstelik çok asabi. Eee, senin plak şirketin ne Abel, diye homurdanıyor Mira kibar olamayacak kadar perişan bir halde. Ben bu sektörden değilim, diye yanıtlıyorum, ama çok çok harikaydın. (Margaritalar beni duygusal yaptı.) Sakın bana büyük bir Vina hayranı olduğunu, hayatındaki en önemli şeyin o olduğunu ve ben ruhuna dokununcaya dek kocaman, kalp şeklinde bir boşluk bırakarak çekip gittiğini söyleme, diyor omuz silkerek. Bana sırtını dönüp alışkın, alaycı bir tavırla sigarasını yakarken yere eğilip aralarında dolu bir küllüğün de olduğu birtakım şeyleri fırlatmaya başlayan küçük kızı görmezden geliyor. Küllük kırılıyor, her yere cam ve sigara izmaritleri yayılıyor. Mira Celano hiç oralı olmuyor. Kendini daha iyi hissediyor musun? O halde rahatla, diyor ve minik kızın buna kanıp köşedeki minderlerden birinin üzerine oturup uslu uslu iç geçirerek sakinleştiğini görünce şaşırıyorum. Annesi bana dönüyor. Ne var? diye bağırıyor, bir fikrin falan mı var? Hiçbir fikrim yok, diyorum. Başını sallıyor, umurunda değil, sonra suratını asıyor. İmzalı bir resim almaya geldin değil mi. Hayır, diyorum, imzalı resim almaya gelmedim. Bu önemli. Hangi uyuşturucuyu kullandıysan bir an önce etkisinden kurtulup dikkatlice beni dinlemeni istiyorum.

Gergin konuşuyorum, onu biraz korkuttum. Kızıyla arama geçip, yalnızca iki dakika, sonra dışarı, diyor. Omzunun üzerinden duvarda asılı olan ve Vina'yı Tequila'da

sendelerken gösteren fotoğrafı işaret ediyorum. Ben Rai, diyorum, fotoğrafçı. Üniversite terk bir muhabir özentisi ve bir Vina öğrencisi olduğundan adımı biliyor. Gözleri irileşiyor ve anında o sert kabuğu kırılıveriyor, bir kez daha her şeye sıfırdan başlayan ve hâlâ etkilenebilen genç bir kız oluyor.

Sen *Rai* misin? *Sen* Rai misin? Tanrım, bu doğru. Sen sahiden Rai'sin.

Ne yani bu gece taklit mi yapıyorsun, diyorum gereksiz bir şekilde, o benim hayatımdı, hayatımın aşkıydı, onu sevdim, kollarıma aldım, gelecekti, gelirdi, beraber olurduk, neyse, helikoptere bindi ve ben bir daha asla, kimse bir daha asla. Etrafa baktım ama gitmişti.

Gidivermişti. Tam bu esnada ağlamaya başlayarak şaşkına dönüyorum. Yine gözyaşları! Benim hakkımda kim bilir ne düşünüyordur, onun yaşının iki katı yaşında olan, o Resim'i çekmiş olan bu adam gözlerinin önünde yüzünü elleriyle örtmüş bebek gibi ağlayıp duruyor. Kendimi kontrol etmeye çalışıyorum. Çocuk ve annesi şaşkınlık içinde bana bakıyorlar. Seni görmek istiyorum, deyiveriyorum, seni yeniden görmeye sahiden çok ihtiyacım var ve bunun ne kadar komik, ne kadar savunmasız ve zamansız olduğunun ben bile farkındayım. Birkaç saniye sonra hepimiz gülüyoruz, aramızdaki buzlar çözüldü ve en çok da küçük kız gülüyor.

Tamam, seri katil mi yoksa sadece bir tecavüzcü mü olduğunu anlamaya çalışıyordum ama iyi biri olduğuna karar verdim, diyor Mira Celano gözlerini silerek. Şimdi gidebilir miyiz, benimle eve kadar yürür müsün, çocuğun yatması gerek.

Bir keresinde yaşlı bir adam beni takip etti, diyor yürürken (uyuyan Tara'nın turuncu pusetini itiyorum), adı-

nın Ormus Cama olduğunu söyledi. Benim gibi birinin bile takip edilmesi inanılmaz. Ne kent ama, değil mi?

Öyle, diyorum. Bir yandan da düşünüyorum: hata, hata, bu iş rayından çıktı, koca O'ya yardım ediyor, onun adına konuşuyor olmam gerek. Ama Vina'yla birlikte öldüğünü sandığım arzuların yeniden doğduğunu hissediyorum. İlginç olan şu ki bunun artık Vina'ya olan benzerliği ya da onu taklit etmesiyle ilgisi yok. Bu hareketlenmelerden sorumlu olan Mira Celano'nun kendisi, *qua* Mira. Vina'nınkiler ne kadar fırça gibiyse Mira'nın uzun saçları da bir o kadar yumuşak, adımlarındaki yaylanma, gülümsemesinden yayılan mutluluksa zor insan tavırlarının birer numaradan ibaret olduğunun kanıtı. Bu sürekli umut dolu bir kız, öyle ki bu zor bulunan şeyi başkalarına dağıtacak kadar umut dolu.

Yaşımın beni dizginlediğini hissediyorum. Aklımdan geçenleri söylersem herhalde sadece gülmekle yetinir. Evet, tabii dedeciğim, ancak rüyanda.

Kendisinden bahsediyor, dikkatimi vermiyorum, hızlı konuşuyor ve kimi zaman konudan kopabiliyorsunuz, ama yeniden dinlemeye başladığımda babası tarafından miras dışı bırakıldığından bu yana takındığı o sahte kişiliği anlattığını fark ediyorum: Bu geceki gösteri, diyor, sahneye çıkanların yarısı kalburüstü özel okul tiplerindendi, fark ettin mi, sırf meraktan bu kenar mahallelere geliyorlar, yani bu insanları anlamıyorum, ben kenar mahallerden falan geliyorum, dövmelerim var, altkültüre aidim. Ergenliğini geçmiş bir çeşit evsiz kadın, işte ben oyum.

Bunlarla beni kandıramadığını söylemenin zamanı geldi. Mira, diyorum, bu saçmalık. Nereden geldiğini biliyorum. Sonra ona Ormus Cama'nın dosyasında okuduklarımın özetini geçiyorum. Ve bu süre zarfında bunca zırhın altında aslında çok kırılgan biri var diye düşü-

nüyorum. Onunla oyun oynama Rai. Gerçekten ciddi değilsen kalbini kazanmaya çalışma. Zaten yeterince acı çekmiş.

Onun sokağına giriyoruz. Aniden durup puseti elimden kaptığı gibi arkasına alıp bağırmaya başlıyor. Bu da nedir, ne istiyorsun benden, siktir olası röntgenci, lanet olası casus, diye bağırıyor çantasına uzanırken. Tamam, tamam, silah kullanabildiğimi biliyor olmalısın.

Uyarıyı sert bir tıslamayla sonlandırıyor: biliyor *olmalıssssın*.

İnsanlar dönüp bize bakıyor. Kıpırdamıyorum.

Mira, seninle konuşmak üzere gönderildim, diyorum. Ormus Cama tarafından, yani gerçek Ormus Cama. Senin şovunu seviyor, seni araştırtmış, ne diyebilirim ki, seninle tanışmak istiyor, hepsi bu, bu kadar.

Sakinleşiyor fakat hâlâ çok sinirli. Bunu anlayabiliyorum. Fırlatıp atmaya çalıştığın kişiliğinin parmakla işaret edilmesi insanı sinirlendirir. Daha yirmi yaşındayken geçmişin peşini bırakmadığını, hiç beklemediğin anda hortlayıvererek kokuşmuş, çürüyen pençeleriyle ayak bileklerine yapışıvereceğini bilmek. Hâlâ benden uzak duruyor, gergin bir şekilde bacaklarını iki yana açmış, sağ eli çantasının içinde, hafifçe belinden öne doğru eğilmiş, sol kolu bana doğru uzanmış durumda, avuç içi yukarıya bakıyor, parmakları açık. *Uzak dur siktir olası manyak*, diye bağırıyor bedeni. Ve kesinlikle beni çantasında silah taşıdığına inandırmak istiyor.

Teslim olan bir kovboy gibi kollarım havada. Elçiye zeval olmaz, diyorum bayağılaşarak, bir yandan da sırıtıyorum.

Ormus Cama mı? diyor bağırmaya devam ederek. Onun sorunu ne? Yani bu aralar buna mı taktı, taklitçilerden mi tahrik oluyor? Vina'nın benzerlerinin peşine adam mı takıyor? Bir pizza, biraz kızıl Vina, belki yanın-

da biraz da acı biber, bu durumda sen ne oluyorsun bayım, Domino'nun dağıtım elemanı mı? Yoksa onun pezevengi mi?

Burası New York, üstelik gece vakti. Kimse bize yanaşmıyor; Mira Celano'nun performansı sokağı boşalttı. Artık yalnızca biz, uyuyan bebek ve karanlık pencerelerin ardındaki izleyiciler var.

Yaklaştın, ama olmadı, diyorum usulca. Mira, sakin ol. Bu bir seks olayı değil. Çok daha fazlası, Orınus ölüyor, Vina öldüğünden bu yana uyuşturucuyla kendini yavaş yavaş öldürüyor ve kanımca acilen hayatta kalmak için bir nedene ihtiyacı var.

Yani benden ne istiyorsun? diyerek sesini alçaltıyor, bedeni rahatlıyor, ruh hali çabucacık öfkeden uzaklaşıveriyor. Tam olarak anlamış değilim. Benden ne yapmamı istiyorsun?

Senin Vina olduğunu düşünüyor. Gerçekten geri geldiğine inanıyor. Ya da gerçekdışı bir şekilde geri geldiğine desek daha doğru olacak sanırım. Sanki bunu yarım yamalak düşünüyor, yarım yamalak düşünürken tamamen inanıyor, diğer zamanlardaysa, hayır. Kendini kandırmaya ve hepimizin de bu kandırmacayı devam ettirmemize ihtiyacı var, eğer bunu yaparsak –yani yaparsan– bu onu kendine çekidüzen verip hayatta kalmak için harekete geçirebilir. Bunu onun için yap. Kılık değiştirip yanına git. Ona umut ver.

Bana seksle ilgili bir şeymiş gibi geliyor, diyor yeniden kendini kontrol altına alarak, söylediklerim ilgisini çekmişe benziyor. Karşımda ruh hali son derece hızlı değişebilen bir kadın duruyor.

Şu anda otuz bir bile çekemeyecek kadar güçsüz, diyorum. Uzun süredir yakın olmadığımızı biliyorsun, yani Ormus'la benim. Bunu ona acıdığım için yapıyorum. Artık hayatta olmayan bir ortak dostumuza verdiğim bir

söz. Ormus'u ölümün kapılarından çekip almak.

Ön kapıya uzanan basamaklara kadar ilerliyor.

Yani bu inanılmaz bir bencillik olmalı, diyor yeni bir ses tonuyla: neşeli, neredeyse hoşnut. Başka bir adam için o korkunç gösteriye geldin, koridorda bekledin ve benimle konuşmak için bunca zaman harcadın.

Hayır, ben aziz falan değilim, diyorum, konu bu değil. Yani Ormus'a yardım etmek bunun bir parçasıydı, ama şey olmasa gelmezdim, yani şey.

Ne olmasa, diye soruyor gülümsemeye başlayarak, ama halime gülüyormuş gibi değil, çok daha neşeli, dile getirmekten neredeyse korktuğum şeyi söylememi isteyen bir gülümseme

İstememiş olsam, diyebiliyorum yarım yamalak bir şekilde.

Peki senin tutkun ne, senin bir zamanlar istediğin, diyor yaklaşarak. Bu da mı ölülerle ilgili bir şey? Sen Vina'yı istiyorsun, ama kırk-beşlik o yaşlı kadını değil: Sen Vina'nın yine yirmi yaşında olmasını istiyorsun, bu doğru değil mi? Onun hortlamasını istiyorsun ama gençleşerek.

Belki başlangıçta öyleydi, diyorum başımı öne eğerek. Ama şimdi sensin, sadece sen.

Longfellow okur musun? diye soruyor aniden cahil-kenar-mahalleli numaralarını bir kenara bırakarak, artık iyice yanımda, öyle ki nefesini nefesimde hissediyorum. Hayır, pek değil. Ama onun Miles Standish adında az konuşan bir askerle ilgili bir şiiri var, arkadaşı John Alden'dan kendisi için gidip Miss Priscilla'ya evlenme teklif etmesini istiyor ama John Alden'ın da aynı kadına âşık olduğunun farkında değil. Ve iyi kalpli John Alden arkadaşlık hatırına istediğini yapıyor, ama Miss Priscilla kabul etmiyor. Şimdi hatırladın mı?

... Ve işte bu mucizevi genç kadının aniden çağırdığı XII. John Mullens Standish'in ruhu yanı başımda, de-

vam etmem için ısrar ediyor. Ama ben hiç tanımadığım bir yerdeyim, nasıl ilerleyebileceğimi, adımlarımı ne yöne atmam gerektiğini bilmiyorum. Kaldırım artık güvenilir değil, çatlıyor. Hareket edemiyorum...

Neden kendi adına konuşmuyorsun John, diye şiirden bir dize okuyor Mira Celano usulca. Kadının söylediği buydu.

Evet, hatırlıyorum, diyorum. (Asıl hatırladığımsa yatağımdaki Vina, sonsuz tiratlarından, Ormusiadlarından birinin ortasında bana Ormus'un Londra uçağında Mull Standish'le ilk karşılaşmasını anlatan Vina.)

Mira Celano beni öperek, Öyleyse yarın yine gel Rai, diyor. Elçi olarak değil, kendi adına konuşmak için gel.

Mira'yı Ormus'a götürene dek sırlarından bazılarını öğreniyorum, o ise benim tüm sırlarımı biliyor. Kollarımda yatıyor, ya da ben onunkilerde ve uzun süreler boyunca hiç durmadan konuşuyorum (bu süreler Tara'nın devamlı değişen uyku düzenine göre farklılık gösteriyor). Kendimi sürekli olarak Mira'ya Vina'dan bahsederken buluyorum, tıpkı bir zamanlar Vina'nın bana Ormus'tan bahsedip durduğu gibi. Yani sevdiklerimizin hatalarını tekrarlıyoruz. Mira'nın yüzlerce farklı pozda fotoğrafını da çekiyorum, onu kiklop-göz kamerayla keşfediyorum, o da şaşkınlık verici bir açıklık ve özgürlükle kendisini kameraya veriyor. Ne var ki konuşurken kendisini son derece hissiz ve dikkatli bir şekilde ifade ediyor. Çok geçmeden onu dikkatlice dinlemem gerektiğini anlıyorum çünkü bir şeyi bir kez söylüyor ve tekrar etmeyi reddediyor. Hayat hikâyesinin en küçük bir ayrıntısını unutursam gözlerini iri iri açıp yüzüme ihanete uğramışçasına bakıyor. *Dinleyecek kadar bile umurunda değil öyle mi.*

Daha en başından bana yalnızca erkeklerle kadınlar

arasında nadiren görülen bir duygusal bağla ilgilendiğini söylüyor: tam bağlılık, tam sadakat, hem de hemen. Daha en başından ya hep ya hiç, ya tüm kalbin ya da unut gitsin. Vermeye hazır olduğu şey bu ve eğer ben buna karşılık veremeyeceksem, uzun vadeli düşünmüyorsam o zaman hoşça kal, seni tanımak güzeldi, alınmaca gücenmece yok, elveda. Kızının hayatında annesinin yatak odasından geçen yetersiz erkek sürüsüne değil sürekliliğe ihtiyacı olduğunu söylüyor ve kendisinin de aynı ihtiyacı duyduğunu ekliyor.

Bu konuda Vina'nın tam zıttı olduğunu ortaya koyuyor.

Onunla ilgili daha çok şey öğrendikçe bu mutlakçılığını kahramanlık olarak görmeye başlıyorum. Masumların korkusuz cesareti –güven içinde elini ateşe uzatan çocuk, bir diktatörün heykelinin başına palyaço şapkası geçiren şakacı öğrenci, yeni üniformasını giyip ışıltılı cesaret hayalleri kuran genç ya da aşk çukuruna ilk atlayışını yapan Güzel– beni hiçbir zaman etkilememiştir. Hayatın tecrübesiz askerleri yalnızca bilmedikleri şeylerin kör edici muazzamlığı yüzünden sınırları aşmaya kalkışırlar. Fakat Mira'nınki deneyimden gelen bir cesaret, gözü açık, yeterince yaralanmış ve korkusuz. Babası ve ailesi tarafından reddedilen, babası tarafından daha çocukken terk edilen, yarım kalan aşklarının açık yaralarını taşıyan Mira yine de kalbini bir kez daha ateşe atmaya hazır. En kötüsünden korkmasına rağmen en iyisi için her şeyi denemeye. İşte ben buna *cesaret* derim.

Mira da aşkını kaybetmiş. Benim kadar üzgün görünmeyip yas tutmuyormuş gibi numaralar yapmaya çabalasa da o da beyninde bir hayalet taşıyor. Tara'nın babası Luis Heinrich intihar etti, kendini başından vurdu ve ölmesi üç gün sürdü, bunu bile eline yüzüne bulaştırdı, diye homurdanıyor Mira dişli-orospu aksanını takınarak.

Sorunlu bir kişilik olan Luis de müzisyendi, Wallstreet adlı Doğu Yakası grunge gruplarından birinin solistiydi. New York, Seattle'dan etkileniyor: zaman her şeyi nasıl da değiştiriyor. Şu eski çevre semtleri ve merkez fikri, müziğin kenar mahallelerden ışıklı salonlara giden yolda bir bilet olduğu görüşü artık geçerli değil. Luis yıllar boyunca Manhattan'da bir sokak-ve-metro müzisyeni olarak çalışmıştı, müziğe geç başlamıştı fakat asıl sonunu getiren şey başarı oldu, Soundgarten'ın başarısı, ilk albümün başarısı, hepsi. Albümün çıkış tarihi yaklaştıkça daha sık intihar etmekten bahsetmeye başladı. Silahları sevdiğimizi söylemiştim, dedi Mira, beş ya da altı silahı vardı, tabancalar, tüfekler, hepsine de çok iyi bakardı. Ölüm hakkında konuşmaya başladığında birinden bütün silahları alıp götürmesini rica ettim ama sonra sokaklardan tanıdığı eski bir dostu ona başka bir silah getirdi, şu işe bakar mısın, öyle değil mi, birkaç gün sonra da dediğini yaptı, plak şirketinin lobisinin ortasında kendini vurdu, yani sanırım demek istediği her neyse ifade etmiş oldu.

Tabancaları. Tüfekleri. Dostları.

Olayı yarım yamalak hatırlıyorum. O dönemde kısından köşesinden gazetelerde de çıkmıştı. Sonra bana adamın fotoğrafını gösterince onunla daha önce tanışmış olduğumu fark ediyorum. O günlerdeki sokak grubunun adı Mall'du, neden isimlerini değiştirip M'yi tersyüz ettiklerini anlamak güç değil. Gözleri kızarmış, paspal keçi sakallı Luis'nin hibrit gisitar çalıp Rhodopé'den apar topar uzaklaştırılırken Kapıcı Shetty'ye tehditler yağdırdığını anımsıyorum. *Meşhur olunca bayım, yani acayip meşhur olunca buraya geri gelip bu siktir olası binayı satın alacağım.* Ne, diye soruyor Mira. Hiç, hiçbir şey, diyorum, sadece öldüğünü duydum, ama aranızda bir şey olduğunu bilmiyordum, yani onun Tara'nın babası olduğunu, demek tam adı Tara Heinrich, öyle mi.

Hayır, diye çıkışıyor dudaklarını büzüp sinirden bembeyaz kesilerek. Tara Celano tamam mı ve bunu unutmasan iyi edersin, yani o yılan Luis'yi siktir et, tamam mı, o korkak herifi ve onun sikindirik Latin-Cermen ismini. O artık Del Shannon ve Gram Parsons ve Johnny Ace ve Şarkıcı Rahibe'yle birlikte salaklar kulübünde. Geride kalan ebeveyn benim.

O öldükten sonra Mira bir süre darmadağın olmuş, keşfedilmiş olan her tür uyuşturucuyu denemiş, midesi bir kez yıkanmış, yani Ormus'un neler hissettiğini biliyorum, diyor bana, ben de o yoldan geçtim; hatta neredeyse geri dönmeyecektim. Ambulanstaki iki doktor benimle iyi adam kötü adamı oynadılar, biri *hadi tatlım sakın uyuma başarabilirsin baksana kocaman harika bir bebek gibi görünüyorsun bu yüzden sakın uyuma bebeğim bunu başarabilirsin bebeğim hayatta kalmana ihtiyacımız var bunu benim için yap hadi bebeğim evet evet* diye telefon seksi yaparmış gibi bağırıp dururken diğeri *siktir git pislik orospu lanet olası kaltak dikkatimizi çekmek mi istiyorsun becerdin işte bu lanet şehirde vurulan ya da sahiden hastalanan insanlar var ama biz buraya gelip seninle ilgilenmek zorundayız seni kahrolası bencil orospu seni hemen şuracıkta sokağa bırakıp ölüme terk etmeliyiz aslında* diye kükrüyordu. Beni kurtaran o oldu, yani kötü adam, diye itiraf ediyor. Sürekli olarak, *Tanrım, hayatta kalıp son yapacağım şey bile olsa şu orospu çocuğunu ağzının ortasından vuracağım* diye düşünüp duruyordum.

Midesi yıkandıktan sonra hamile olduğunu öğrenmiş ve ardından vasiyetten men edilmiş, üçlü felaket, fakat bu kez darmadağın olmak yerine çalışmaya koyulmuş. Hamile Vina halimi görmedin, diyor aniden kahkahalarla gülerek. İşte *bu* çok acayipti.

Ailesi hakkında pek fazla konuşmuyor. Temel bilgileri öğreniyorum ve sonra konu tamamen kapanıyor. Vina'nın Chickaboom'da geçirdiği kötü çocukluğuna dair uzun sessizliğini anımsıyorum ve Mira'ya tatlım, Vina'ya ne kadar benzediğinin farkında değilsin, demek istiyorum, ama bundan pek hoşlanmayacağını hissediyorum. Aynı yatağı paylaşmaya başladığımızdan bu yana kendisini selefinden ayırmak onun için çok önemli bir hal aldı. Vina'nın sevdiği, kendisininse katlanamadığı şeyleri sıralıyor. *Tolkien'den nefret ederim, biliyor musun? siktir olası Uzak Ağaç'tan da, bence onu kesmeliler vejetaryenlerden* tamamen *tiksinirim, ben etçil bir kadınım, bana et verin.* Onu dinlerken gülmemek için kendimi zorlamam gerekiyor çünkü Vina Hindistan'ın aralarında ben ve Ormus'un da bulunduğu iyi yanlarını henüz keşfetmemişken Juhu Sahili'nde Hintli olan her şeyden nefret ettiği gün nasıl konuştuysa aynen öyle konuşuyor.

Bir gün Mira kutsal müzikler hakkında konuşmaya başlıyor. Görünüşe bakılırsa her ne kadar babası Assisili olsa da aslında pek de barışçıl Aziz Francis meraklısı tiplerden değillermiş. Muhtemelen, diyor Mira, asıl Tomaso di Celano (ölüm yılı *tahminen* 1255) Aziz Francis'in hayatını kaleme alan kişiydi, ama aynı zamanda dünyanın sonuna dair o dehşetli muazzam ilahinin, yani *Dies Irae*'nin[1] de bestecisiydi. Aşk ve barış, kuşlar ve böceklerle pek işi yokmuş öyle mi, diyorum. Düzensizliğin olduğu yerde düzeni sağlayabilelim, işte yanılmıyorsam Aziz Francis'in bakış açısı buydu, ama görülen o ki şu Tomaso di Celano denen adam ilahi sevgiden çok ilahi öfkeyle ilgiliymiş.

Alaycı sözlerimi duymazlıktan geliyor. Hepsini La-

1. Sözcük anlamı gazap günleridir. Yaygın olarak kıyamet günü anlamında kullanılır. (Y.N.)

tince olarak ezberden okuyabilirim, diyor gururla ve ona izin veriyorum. Yeni bir aşk insana her şeyi yaptırır.

Rex tremendae maiestatis
Qui salvandos salvas gratis,
Salva me, fons pietatis.

En sonunda kurtarılmaya layık olanları ücret almadan kurtaran muazzam görkemli kral için yazılmış olan bu çarpıcı övgü patlamasıyla sona eriyor. Mira'nın gözleri ışıl ışıl. Dünyada ruhani bir yaklaşıma karşı büyük bir açlık var, diyor vaaz verirmişçesine, sanırım bunun şu depremlerle ve felaketlerle, yani sonun yaklaşıyor olması hissiyle bir ilgisi var, insanlar anlam peşinde, ne dediğimi anlıyor musun?

Düşünsene, diyorum alaycı bir şekilde, daha yüce bir aşk olmalı. (Bir yandan da umarım maskesini çıkarıp eski Ifredis Wing'e dönüşmez, diye düşünüyorum.)

İşte bu, diyor, ne demek istediğimi anlamayarak – insanların eksikliğini duyduğu şey alaycılık – ve bir anda yirmi yaşında, zeki, aşırı heyecanlı herhangi bir kıza dönüşüveriyor, *sahiden* bu işte, diye tekrarlıyor ve sen *bunları* daha önce duymuş muydun, diye soruyor. Örneğin Sufi müziği, Azerbaycan ya da Özbekistan ya da Fas kökenli olabilir, inanç sistemi konusunda pek *au courant*[1] sayılmam, tamam mı, ama inanılmaz davullar ve muhteşem katmanlı bir müzik, trompetler ve kendini kaybetmişçesine dans. Ama bu yalnızca Sufiliğe özgü bir şey değil, artık bu tür pek çok müzik sınırları aşıyor, dünyanın dört bir yanından farklı farklı müzikler, Yoruba davulları, İspanya'dan sürgün edilen Yahudilerin eski şarkı-

1. (Fr.) Güncel bilgi sahibi. (Ç.N.)

ları, gizemli şiirlerle eşlik edilen İran-Irak makamları, Shinto davulları, ilahiler, Budist şarkıları ve minimalist müzikle New Age'in birleşimi olan Arvo Pärt'ın çalışmalarını biliyor musun? Fatty Ahmed'i duydun mu, Ruby Goo ile birlikte çaldı.

Evet, işte onu duydum, derken artık kendimi tutamayarak gülüyorum. Yakın bir tarihte yüz yetmiş kiloyken öldü, düzenbaz eşlikçileri için kötü haber, zavallı adam sanki bu dünyanın dışında, her şeyden habersiz bir şekilde Hollywood Bowl'da kendi ağına hapsolmuş bir örümcek gibi ruhani şarkılarını söylerken onlar kazanabilecekleri dolarların peşindeydi. İşte sana ilahi müzik.

Komik olan ne, bilmek istiyor. İnsanlar o büyüyü ve güvenliği, bu hayatın ötesinde daha yüce, daha iyi bir şeyler olduğu fikrini sahiden istiyorlar. Meditasyon, kutsanış, yakarış, bu... siktir git Rai, ne diye gülüyorsun?

Hayır, sahiden sorun yok, diyorum. Sadece bu bana geçmişi hatırlattı. Bir zamanlar böyle konuşan birini tanıyordum.

Lanet olsun, diyor. Benim halkım bunları lanet olası on üçüncü yüzyılda konuşuyordu, ama önceliğin Vina'da olacağını tahmin etmeliydim.

İşte on yedi aylık Tara Celano, üzerinde tüylü bir ceket ve misket limonu yeşili taytla çatı katı terasımda *Da Doo Ron Ron* parçasının sözsüz bir yorumu olduğunu tahmin ettiğim bir şekilde mırıldanarak bizi izlemekte olan Chrysler Binası ve Dünya Ticaret Merkezi'ne serenat yapıyor. Mira ise bir halının üzerine rahatça uzanmış sigara içiyor ve kızını tamamen görmezden geliyor. Kendi haline bırakılmış olan Tara büyümüş de küçülmüş çocuklarla şans eseri hayatta kalanların tuhaf bir karışımı şeklinde büyüyor. Bir yandan annesinin sahne gösterileri

esnasında artık şikâyet etmeden kuliste tek başına bekleyebiliyor; *twist* yapabiliyor, *stomp* ve *mashed potato* da, *wah-watusi* ve otostopçu ve *locomotion*'ı da beceriyor ve eğer bilmiyorsan sana köpek nasıl gezdirilir onu da gösterir[1]; üstelik sahne arkasını ve Manhattan'daki sağlıklı ve sağlıksız düzinelerce kulüp ve barın soyunma odalarını da iyi biliyor. Öte yandan çakıllı kaktüs saksılarının tepesinden topladığı taşları yutmaya çalışıyor. Evimdeki elektrik prizlerinin onun üzerinde büyülü bir çekim gücü var. Her gün hayatını düzinelerce kez kurtardığımı hissediyorum, fakat bu yaşa kadar bensiz gelmiş, yani Mira onu başıboş bırakıyormuş gibi görünürken bir yandan da göz kulak olmuş olmalı. En azından ben böyle düşünmeyi tercih ediyorum, ama bir yandan da Tara çatı katı terasının duvarına çıkmayı başarıp Doğu Beşinci Cadde'ye balıklama atlayarak zamansız bir şekilde ölmesin diye uğraşmaya devam ediyorum.

İlginç bir şekilde ruhani konu bir daha açılmıyor. Leb demeden leblebiyi anlayan Mira bu konuyla ilgili iki şeyi anlamış durumda: birincisi bu tür yorumları pek hoş karşılamadığım ve ikincisi de bu konunun kısacık hayatında karşısına çıkan ilk ciddi rakibin, yani Vina'nın hayaletine uzanan bir yol olduğu. Bu nedenle sahiden dindar mı yoksa ergen gizemciliğiyle karışmış Katolik kalıntıları mı olduğu anlaşılamıyor. Ya da hakkını vermek gerekirse belki de ilahî müziği sadece kullanılacak bir şey gibi görüyor, yani şey, nasıl demişti, *au courant* olmaya gerek yok, bu yalnızca insanların dinlemelerini sağlamanın bir yolu, kendi amaçları için yağmalayabileceği bir ambar, tıpkı Picasso'nun bir zamanlar Afrika'nın görsel

1. *Twist, stomp, mashed potato ve woh-watusi* 1960'lardaki dans çılgınlığı sırasında meşhur olan dans stilleri. İngilizcede köpek gezdirmek anlamına gelen *walking the dog* da bir dans stilinin adı. (Ç.N.)

ana damarını ya da Batı krallıklarının bir zamanlar tüm dünyayı yağmaladıkları gibi.

Nesil farkı böyle bir şey demek ki, diye düşünüyorum. Kimi konularda böylesine genç ve taze bir beynin nasıl çalıştığını anlayamıyorum.

Silahlarr konusuna gelince; bununla ilgili özel bir teori geliştirdim. Bence silahların *dövmelerr* (ayak bileğinde bir kelebek ve sol kürek kemiğinde ufak bir ejder), orospulara yaraşır kıyafetler, teşhircilik (ısrarla rica etmeme rağmen evin içinde yarı çıplak dolaşırken perdeleri çekmeyi reddediyor) – yani kısacası baştan ayağa kendisiyle bir ilgisi var. Bunların tümü sınıf başkaldırısı, onu reddedenlere karşı kendini tanımlamanın bir yolu. Silahlar yalnızca pandomimin bir parçası. Mira'nın çantasını karıştırınca Giuliani & Koch marka 9 mm'lik bir tabanca buluyorum, ama dolu değil, üstelik yanında şarjör taşımıyor. Şehir Mira'nın tiyatro sahnesi, silahsa sahte.

Ormus'la randevumuzun olduğu sabah ilk buluşmasına gidecek bir yeniyetme kadar heyecanlı, öte yandan yanına yaklaşan herkese bağırmasını saymazsak son derece sakin: *Gidip moruğu göreceğim!* Johnny Chow kahvaltıya gelmiş ve Mira bağırarak ona bu haberi veriyor. Çok konuşuyor, öyle mi, diyerek sırıtıyor Chow yabanmersini kekinden bir ısırık alırken. Dikkatli ol evlat, hiçbir şey başını ağzın kadar derde sokamaz. Sonra Mira yatak odasından Vina kılığında çıkınca Chow'un lokması boğazına diziliyor. Birkaç kez sırtına vurmam gerekiyor ve kendine geldiğinde gözlerini ovuşturup nefes nefese Tara'ya dönüyor: Ne dediğimi anladın mı?

Mira'ya ise dönüp düşünceli bir şekilde, Rai bana iyi olduğunu söylemişti ama ben hiç böylesini hayal etmemiştim, lanet olası aklımın ucuna bile gelmemişti. Kah-

retsin! Onun gibi şarkı da söylüyorsun. Vay canına. Bu durum beni çok rahatsız ediyor.

Başını sallayıp dışarı çıkarken bir yandan da hâlâ boğazını temizliyor. Tanrım, özgüvenini sağlama konusunda iyi bir eleştirinin yerini hiçbir şey tutamaz diye bağırıyor Mira kararsız bir gülümsemeyle.

Şehrin yukarı bölgesine gitmek üzere bindiğimiz takside –Ormus, Will Singh ile bir araba göndermeyi teklif etti ama ben oraya bağımsız bir şekilde gitmemizin daha iyi olacağını düşündüm– Mira, Ormus'la ilgili kontrol listesini gözden geçiriyor. Hayat hikâyesi, çıkardığı albümler, etkilendiği şarkıcılar, onu sahneye camdan bir kafes içinde çıkmaya mahkûm eden kulak çınlaması gibi hassas noktalar. Bu günlük hayatta onu pek rahatsız ediyora benzemiyor, diyorum. Mira'nın sesini duyabileyim diye gizlice kaydettiği teypteki sesleri nasıl temizlediğini anımsıyorum. Kendi kendine duyduğu cızırtı ve seslere rağmen hâlâ karıştırıcı kullanabilecek kadar iyi duyuyor. Of, Tanrım, diye düşünüyorum bir anda, kıza gizli kayıtları izletecek kadar deli değildir, değil mi? Mira eğer üç yüz ekranda birden kendini görürse ikimizin de hayatından çıkıp bir daha asla dönmez ve bunun için onu suçlayabileceğimi söyleyemem.

Yani artık ben de gerginim.

Heterotopik eğilimleri, alternatif gerçeklikler konusundaki deneysel girişimleri, bunlar Mira'ya hem çekici geliyor hem de onu korkutuyor. Ormus'un şarkıları ve diğer dünyayla ilgili açıklamalarıyla büyüdü, ama oranın daha iyi değil yalnızca farklı bir yer, başarılı olamayan bir varyasyon olduğu fikrinden hoşlanmıyor, o dünyanın yok olması fikrinden ve Ormus'un artık göz bandına ihtiyaç duymamasından da hoşlanmıyor. Ona kısaca Gayomart'tan da bahsettim, ne de olsa Ormus'un heterotopik keşfiydi. Gayomart ve gelecekten gelen şarkılardan.

Uzun zaman önce Ormus'un geçirdiği bir trafik kazasında Gayomart'ın onun kafasının içinden kaçışından. Ormus'un Vina'nın son anlarını Gayo'yla birlikte geçirdiğinden, belki orada Gayo'yla birlikte olmasından şüphelendiğinden. Bu bilgileri yansız bir şekilde aktarmak benim için hâlâ çok güç fakat Mira şaşkına dönüyor. İyi bir ikiz hikâyesine bayılırım, diyor. Olay sadece beynin farklı bölgeleriyle ilgili, yani beynimizin kullanmadığımız potansiyeli, aslında sahip olduğumuz güçlerinden haberimiz bile yok, tamam mı? Bu adam sahiden kendi karanlık tarafına geçmiş. Şaşırtıcı. Rai?

Sanırım ikiniz çok iyi anlaşacaksınız, diyorum. (Yalnızca gerginleştiğimi değil aynı zamanda sinirlenmeye başladığımı da hissediyorum ve ses tonum değişiyor.)

Kıskanıyor musun? diye soruyor son derece keyifli bir şekilde, onun yaşlı ve bombok olduğunu, üstelik kulaklarının da çınlayıp durduğunu sanıyordum. Rakip olamaz, öyle değil mi? Kıskanıyorsun, diyerek kolumu yumruklarken ağzı kulaklarında. İşte *şimdi* rahatladı.

Çınlayan kulak, diyor Tara taksinin içinde sıkıştığı köşeden. Çınlayan kulak bombok.

Rhodopé'nin lobisinde bizi bekleyen Clea kalın camlı gözlüğüyle sarilerine sarınmış yaşlı Mrs. Mole'a iyice benzemiş. Mira'yı görünce şaşkınlığını gizleyemiyor, Ah, Madam, Tanrı'ya şükürler olsun! Sonra hislerini gizlemek için büyük bir çaba sarf ediyormuş gibi titriyor ve Tara'ya dönüp eski dostlarmış gibi önce aşağıdan sonra yukarıdan eline çak yaptırarak küçük kızın kalbini anında fethediyor. Asansörde Tara ve Clea yüzme dansını yaparlarken (müzik sisteminden VTO yayını yapılıyor) ben de aynada kendime bakıyorum. Kötü görünmüyorum, ama Mira'nın yanında kare gibi görünüyorum. Üstelik kare gibi kelimeler de kullanıyorum, Ormus ise bu bitkin haliyle bile sanırım hâlâ çok *cool*. Şah-

sen ben ona havalıdan çok zavallı derdim ama rock müziğin kutsal ilahlarından birinin özel odasına girmek üzere olan yirmi yaşında bir kız değilim.

Ormus asansör kapısında bizi bekliyor, bitkin fakat sabırsız, üzerinde bembeyaz Uzakdoğu dövüş sporu kostümleriyle Will Singh'e dayanmış duruyor. Mira'yı görür görmez Will'in kolunu iyice sıkıyor. Will kımıldamıyor; bu iriyarı adam hissizliğiyle ünlü.

Evet, diyor Ormus Cama. Sadece tek bir kelime. Mira ile sessiz bir sonsuzluk boyunca bakışıyorlar: on beş saniye, on yıl, öyle bir şey. Mira'nın yüz ifadesinden şaşkınlığını gizlemeye çalıştığını fark edince memnun oluyorum. Hayalet görmüşe benziyor, sanki asıl hayalet olan, hortlayıp gelmiş olan Ormus ya da bir zamanlar Ormus Cama olan bu harcanmış varlık. Tabii bugünkü bölümde oynayacağı rol tam da bu.

Lütfen, diyor Ormus Cama ve Will'e dayanarak Yamaha marka beyaz kuyruklu konser piyanosuna doğru ilerliyor. Birkaç adım sonra Mira, Will Singh'in omzuna dokunuyor. Ben yapayım, diyerek kendi genç kolunu Ormus'a uzatıyor. Ormus gözleri duygu yüklü bir şekilde iki kez başını salladıktan sonra yeniden yürümeye başlıyorlar. Will grubun en arkasında. Tara, Clea Singh'in elinden tutmuş. O an için herkes sessiz.

Piyanoya varınca Ormus oturup ilahileri andıran yavaş ve rahatsız edici bir melodi çalmaya başlıyor. Mira hemen yanında, biraz arkasında duruyor. Geri kalanlarımız kendimizi davetsiz misafir gibi hissederek çekingen bir tavırla bekliyoruz. Birkaç dakika boyunca Mira onun çalmasına izin veriyor, gözlerini kapayıp kendini müziğe bırakarak sallanmaya başlıyor. Ellerinden biri Ormus'un omzunun üzerinde ve elini çekmiyor, hatta biraz daha ilerletip parmak uçlarını ensesine değdiriyor. Ateş bastığını hissetmeme rağmen araya girmiyorum.

Sonra Mira şarkı söylemeye başlıyor ve oda onun insana şaşkınlık verecek kadar güçlü ve nehir-kadar-derin-dağlar-kadar-yüksek sesiyle doluyor. Vina'nın sesiyle. Ormus Cama bunu duyunca durmak zorunda kalıyor, çünkü parmakları titremeye başlamış durumda, ama Mira yıkık dökük bir kiliseyi aydınlatan gün ışığı gibi kendi kendine söylemeye devam ediyor.

Beni ışığına götür, diyor, ah tatlım beni gündüzüne götür, sonsuz gecenin dipsiz karanlığındayım, lütfen bana yolu göster. Eğer beni buradan çıkarmazsan bebeğim korkarım asla çıkamayacağım.

Şarkı eski bir VTO klasiği, kayıp bir ruhun sevgilisine yakarışı, fakat bu kez Ormus'u karanlıktan kurtaracak, onu içine düştüğü çukurdan çıkaracak olan kişi Mira. Ormus o dipsiz zindanın derinliklerinde ve onu özgür kılan şey Mira'nın sesi.

Ormus'un elleri yeniden piyanonun tuşlarında dolaşmaya başlayınca Mira'nın sesi de keyifli bir şekilde yükselerek buna karşılık veriyor. Clea ve Tara ellerini çırpıyorlar. Will Singh, yani Mr. Taşsurat bile katılıyor. Ben mi? Ben ellerimi çırpmıyorum. Müzikten pek anlamam.

Daha sonra evdeki akşam yemeğinde Tara mutlu mesut yatağımda uyurken tabağına koyduğum *fettuccine* ve *chianti*'nin karşısından Mira'ya bakınca bir yabancı görüyorum: sert ve inancını yitirmiş genç bir kadın, aynı zamanda önüne çıkan fırsatları kaçırmayıp sevgilisinin gözü önünde bir başka adamla flört edebilecek kadar zeki bir kadın. Yaşadığının müzik kariyerinin en önemli karşılaşması olup olmadığına hâlâ karar verememiş olan bir kadın. Belki onu yepyeni bir gelecek bekliyordur, ya da belki bu yalnızca gün ağarırken silinip gidecek çılgın bir fanteziden ibarettir. Böyle bir geleceği hayal ettiğini

görebiliyorum, kendini Vina'nın yerine koyarak efsanevi gruplardan birinin doğduğunu düşünmeden edemiyor.

Kendini fazla kaptırma, diyorum biraz fazla sert bir şekilde. Ne halde olduğunu gördün. Uyuşturucuyu ya bırakır ya bırakmaz. Şansı pek fazla değil, biliyorsun, kullandığı uyuşturucuların insanı nasıl esir ettiğini biliyorsun, etkisi senin yaşadıklarından bile daha güçlü olabilir. Hem zaten şu andan stadyum konserlerine varıncaya dek kat edilmesi gereken uzun bir yol var.

Kahretsin, ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu, diyor sinirlenerek. Tüm bunların senin fikrin olduğunu sanıyordum. Ona aramızdaki ilişkiden bahsetmeyelim diyen de sendin. *Ormus'a Yardım*, tabii, doğru, ama Mira'ya yardım etmeyelim, o kadar uzun boylu değil.

Ne söyleyeceğimi bilemiyorum. Sadece oturup yemeğe devam ediyorum.

Bana güvenmiyorsun öyle mi, diye soruyor. Sana verdiğim sözlere inanmıyorsun. Benim orospunun teki olduğumu düşünüyorsun.

Hayır, diyorum uzunca bir aradan sonra, tamam, sana güveniyorum, gerçekten güveniyorum.

Hatta onun aşkından, beklenmedik şaşırtıcılığından emin gibiyim, ona körü körüne güvenmek istiyorum, ama bir yandan da Ormus Cama'nın halen sağlayabilecek olduklarının gücünü hesaba katmadığımın farkındayım. Müziği, efsanevi kişiliği ve evet, bir de güzelliği. Mira bu konuda son derece açık. Tamamen körsün, diyor, hayatımda gördüğüm en güzel erkek. O gözleri, o yumuşacık sesi, kahrolasıca bir dayanılmazlığı var. Evet, doğru, biraz hırpalanmış, ama bunun onu daha az çekici kıldığını düşünecek bir *erkek* olamazsın.

Yaşı ne olacak, diyorum kaygısız görünmeye çalışa-

rak. Yani 1940'lı yılları, II. Dünya Savaşı'nı, "Beyaz Noel"i, Bölünme İsyanlarını, New Look kıyafetlerini, O*klahoma*'yı hatırlayan bir adamdan bahsediyoruz. Günümüz gençliği böylelerini mi tercih ediyor?

O sadece dışarıdan öyle görünüyor, içindeki alevi koruyan bir lambadan bahsediyorsun, tamam mı? Ruhu hâlâ genç, alevi hâlâ güçlü ve önemli olan da bu. Tıpkı senin ruhun gibi, diye ekliyor rahatlatıcı bir şekilde, kalkıp yanıma geliyor, bu arada senin de kabuğunu seviyorum.

Geceleyin Tara'yı yan odaya aldıktan ve hem o hem de Mira uykuya daldıktan sonra tavan vantilatörüne bakıp kaderin işleri nasıl da tersyüz edebildiğini düşünüyorum. Vina varken onun gizli sevgilisi, ikinci adamı daima bendim. Bu kez Mira ve ben birlikteyiz, beraberiz, sevgiliyiz, neyse ne ve onun Ormus'la olan gizli hayatından endişe etme sırası bende. Yani yine rakip olduk, Ormus ve ben, bu bakımdan Mira da Vina'nın yerini almaya başladı bile. Her ne kadar bu yeni üçgenin enerji akışının yönü değişmiş olsa da bazı şeyler hiç değişmiyor: Sorun yine güven ve Ormus Cama'nın kendi hayat hikâyesindeki önemime dair en ufak bir fikri yok.

Gizli saklı çekilen görüntüler Ormus'la benim Mira'dan sakladığımız ve sonsuza dek saklamamız gereken bir sır. Sevgili olduğumuz gerçeğiyse Mira'yla benim Ormus'tan gizlemek üzere anlaştığımız bir sır. Bu sırrı hemen şimdi açıklamak isterim, ama sevdiğim kadın beni korkunç bir ceza vermekle tehdit ederek bunu yapmamı engelliyor. Mira ve Ormus'a gelince, müzik aralarındaki gizli bir dil ve onu kullanarak kurdukları iletişimi bana anlatma zahmetine katlanmıyorlar.

İşte Vina'yla ilgili hazırladığım fotoğraf-dizisinin son fotoğrafı. Ben kucağımda daire şeklinde bir aynayla oturuyorum. Daire şeklindeki aynadan Vina Apsara'nın görüntüsü olan dikdörtgen şeklindeki bir başka ayna

yansıyor. Hayır, aslında Vina değil, Vina-olmayanların en iyisi. Mira Celano, yeni işkencem, sevgilim.

Mira, Mira, söyle bana, en güzelimiz kim?

Vina'nın ölümünün dördüncü yıldönümünde Colchis Plak Şirketi'nden Mo Mallick, çok yakında Ormus Cama'nın yeniden sahnelere döneceğini ve süpergrup VTO'nun yeni bir ekiple tekrar birleşeceğini haber vermek için kesin hit olacak bir parçanın ilk notasını duymuş gibi gülümseyerek müzik basınını çağırıyor. Ritim gitarist Simone Bath'in yerini ısrarla küçük harf kullanan, takım elbise giyip monokl takarak saçlarını Louise Brooks gibi kestiren ve bir ekspresyonistin rüyası gibi gitar çalan, yıldızı parlamakta olan gay ikon lil dagover alacak. (Vina'nın yeteneğiyle ilgili saldırgan sözleri karşısında hırçınlaşan Bath, VTO isminin haklarını almak için Ormus'u dava açmakla tehdit ediyor fakat bu kimseyi endişelendirmeyen ve hiçbir yere varmayan bir tehdit olarak kalıyor.) Vokalist ve lead gitar Ormus Cama eskiden olduğu gibi grubun başında olacak, diye konuşmasını tamamlıyor Mallick ve vokalde görüp görebileceğiniz sevgili Vinamıza en çok benzeyen harika şarkıcı Mira Celano'yu tanıtacağız.

Bu tıpkı Beatles'ın yeniden bir araya gelmesi gibi bir şey, ama çok daha büyük bir haber. VTO'nun eski albümleri hâlâ popüler pek çok grubun albümlerinden daha fazla satmakta ve ek olarak *Ayaklarının Altında* şarkısının yenilenmiş halinin bulunduğu klasik *Quaker-shaker* albümü Vina'nın öldüğü günden bu yana *Billboard* listesinde ilk üçten aşağı inmiş değil. Gruba dagover'ın da alınması grubun yeniçağa ayak uydurma gerekliliğinin farkına vardığının bir işareti olarak çok olumlu karşılanıyor, elmas lil'in özgeçmişi bir hayli kabarık.

On yedi yaşında Kraftwerk'in gizemli elemanlarıyla takılırken bir yandan da tüm çalışanları kadın olan ve yarısı erkek gibi giyinerek kadın hayranlarca neredeyse tapılan Japon-Batı karışımı Takarazuka dans şirketi için müzik yapıyordu ve sonra şöhreti aldı yürüdü. Glimmer Twins, Mutt Lange ve DJ Jellybean ile Whitney ve Debbie H.'nin prodüktörü Toni C. kadar geniş bir yelpazeye yayılmış olan prodüksiyon ustaları tarafından son derece başarılı bulunuyor. VTO ile geçireceği bir ya da iki yıl dagover'ı en tepeye taşımaya yetecektir, yani bu hem kendisi hem de grup için çok zekice bir hamle.

Mira Celano ise gözlerden uzak tutuluyor –röportaj yok, fotoğraf yok, kayıt yok– ve bu pek popüler bir strateji değil. VTO için daima Ormus, Vina ve diğerleri denirdi ama Ormus'un gitgide kötüye gittiği çok iyi biliniyor, iyileşip iyileşmeyeceği şüpheli ve aksini iddia edecek hiçbir kanıt olmadığından Mira'nın yüce Vina Apsara'nın yerini doldurmaya layık olmadığı düşünülüyor. Mira'ya yoğun bir spekülasyon ve şüpheci tavırlarla yaklaşılıyor ve kariyerine Vina'nın basit bir taklidi olarak başladığı öğrenilince tavırlar daha da çirkinleşiyor. Her zamanki gibi saldırının başını Sangria ikizleri çekerek Ormus'u kendi efsanesine zarar vermek, VTO'nun adını bir şakaya, bir lunapark gösterisine dönüştürmekle suçluyorlar. (Artık Rémy Auxerre'den şatafatlı Frankofonluklar duyulmayacak. Kendisi Hastalıktan öldü, artık yalnızca bulmacanın bir parçası. Rémy gitti ve bir zamanlar sevgilisi olan dostum Aimé-Césaire Basquiat da Hasta.)

VTO operasyonuna gelince, Nassau Bölgesi'nde artık kullanılmayan bir uçak hangarında etrafımız ordudan farksız bir güvenlik kordonuyla çevrilmiş halde prova yapıyoruz. Bu da modern rock müziğin bir özelliği: sallanıp yuvarlanmak dışında hiçbir sebep olmadığı halde işlerin askerî sır boyutuna ve hassasiyete ulaşması. Bir

zamanlar Jerry Apple ve gitarı sahne kapısına gösteri başlamadan beş dakika önce gidip menajerinden nakit olarak on bin dolar aldıktan sonra kendisine eşlik etmesi için toplanmış gruba şöyle bir bakarak sahneye çıkıverirdi. Grup üyelerinden herhangi biri o geceki repertuvar hakkında soru sorma cesaretini gösterirse onu şöyle yanıtlardı, *evlat bu gece biraz Jerry Apple çalacağız*. Artık çok farklı. O bir zamanların ördek-adımlıları[1] gezgin birer düşünürdü. Bu müzisyenlerse birer sanayici.

İşte *sequencer*'lar, sentezleyiciler, örnekleme cihazları – Fairlightlar, Synclavierler. İşte konser boyunca üzerinde zıplayıp duracakları teknolojik ses yataklarının, çalkalanıp duran seslerin üzerine kendi müziklerini nasıl yerleştirebileceklerini düşünen müzisyenler. Özellikle Ormus ve lil dagover arasında derin bir müzikal bağ var, teknoloji *gandalf*'ı Eno Barber ile kimsenin anlayamayacağı şeyleri değiştokuş edip duruyorlar. (Evet, Radyo Freddie'deki Eno; bu aralar tekrar eden melodilerin tartışmasız kralı, doku çarı, Kral Kulak. Hayatlarımız ayrılır ve yeniden birleşir, yaşamaya devam ederiz ve daha sonra yeniden karşılaşıp sonra tekrar birbirimizden uzaklaşabiliriz. İnsan hayatının hissedilen şekli budur, ne dümdüz ne tamamen virajlı ne de sonsuza dek çatallanıp duran bir yol değil, tam aksine çarpışıp ayrılmalardan oluşan bir olaylar dizisidir.) Ormus, Eno'yu yeni gösteri ve sonrasında çıkacak olan yeni albüm üzerinde çalışması için getirdi ve şu anda sürekli olarak bir araya gelip çalışıyorlar. Mira bundan nefret ediyor. Şarkıcı olduğundan müzisyenlerin özel kulübünün çoğunlukla dışında tutuluyor. Ormus'un bu yönü ona göre değil; Orrnus, dagover ile birlikteyken Mira kendisini benim onun yanında hissettiğim gibi hissediyor.

1. Chuck Berry'nin geliştirdiği bir tür dans. (Ç.N.)

Bugün Mira gergin, kararsız, yerinde duramıyor, birkaç adım oraya, birkaç adım buraya, avuçlarını birbirine yapıştırıyor, parmaklarını çıtlatıyor, hızlı konuşuyor, gözleri ürkütücü, gece-kadar-kara deniz gözlüğü kadar büyük bombeli güneş gözlüğünün ardında saklanmış. Clea Singh'in bakıcılığındaki Tara, Mira'nın karavandan oluşan özel alanında bir yerlerde. Annesi böyle bir ruh halindeyken ondan uzak durması gerektiğini bilecek kadar akıllı bir çocuk. Ben henüz bu kadar akıllı olmaya hazır değilim. Ben oradayım, onu rahatlatmaya çalışıyor olmama rağmen tek yaptığım bağıracak birilerine ihtiyaç duyduğunda azar işitmek. Onun karısı gibiyim.

Kendi kendine konuşup duruyor ve Mira böyle davrandığında sakinleşene kadar sabretmeniz gerekir. Medyanın tepkisi onu sarsmış, zamanından önce göz önüne çıkmasın diye saklanmasının beklediğinden daha stresli olduğunu anlamış. Ülkedeki basın mensuplarının yarısı peşindeyken saklanmak ya da acımasız şeyler söylediklerinde karşılık vermek yerine sessiz kalmak kolay değil. Ama Mallick şöyle demişti, eğer seni şimdi göz önüne çıkarırsak saldırılarına karşılık vermeye hazırlanamadan hedef göstermiş oluruz. O siktir olasıca ağızlarını sahnede kaparsın, o zamana kadar bekle, sadece bekle, lütfen. Ormus da Mallick'i destekledi, onlar profesyonel oldukları için de Mira durumu kabullendi, fakat şimdi şüphe duyuyor, artık Vina gibi giyinerek sahneye çıkmaması gerektiğini hissediyor, yaptığı taklitler yüzünden kapana kısılmış gibi hissediyor ve kendisi olmak istiyor.

Hadi ama, onu komadan bu kez çıkaran Vina değildi, diye kükrüyor, bendim, Mira, onu ölülerin arasından çekip alan, kapıyı gösterdiğimde üstüme yürüyen o nefesi soğan kokulu, eciş bücüş doktorunu kovan, onu sivri dişli ve gözbebekleri dönüp duran diğer tiplerle birlikte rehabilitasyona sokan ve programı uygulayarak siktir

olası takdirnameyle mezun olmasını sağlayan hep bendim. Geceleri birine ihtiyaç duyduğunda beni çağırıyordu ve bebeğim ben de her seferinde kalkıp gidiyordum, şey, tamam, en azından haftada altı gün sabah bire kadar, yani gecenin köründe biz şey yaparken, şey, yani ne demek istediğimi biliyorsun işte, çocuğumu sana bıraktım, tamam mı, sana ve bazen bakıcıya, tamam mı ve bazen onu gönderdiğinde Clea Singh'e de bıraktım, ama lanet olsun kimse ona benden daha fazla gitmedi, ben onun tüm o deli saçması oyunlarını oynadım, kendi ayakları üzerinde durabilecek kadar güçlenene dek benim aracılığımla Vina'ya tutunmasına izin verdim ve şimdi ona bir baksana, yeniden doğmuş gibi, harika, bravo, aferin ona, yani bana borçlu olduğunu söylemeye çalışıyorum, kimse kapmasın diye yerini tuttum, artık beni serbest bırakma vakti geldi. Onu Cehennem'den geri getirmem, onun yerine ateşler içinde yanmam gerektiği anlamına gelmez. Şu Vina saçmalığı, bunun bir hata olduğunu biliyorum ama bir türlü sesimi duyuramıyorum ve sahneye çıktığımızda mahvolacak biri varsa o da benim.

Tam bu noktada dile getirmediğim şey şu: A ben de Cehennem'e düşmekteyim. Provalar yoğunlaştıkça benden daha çok uzaklaşıyor, lil dagover'dan nefret ettikçe Ormus'a daha çok yaklaşıyor. Mira'nın faydacılığının neredeyse hiç sınır tanımadığını keşfetmeye devam ediyorum. Sloganı: İşe yarayan neyse o. Ormus'un yatak odasını düşünüp duruyorum. Aşılmaz bir sınır mı? Yoksa işe yarayan başka bir şeyler bulmak üzere onu da mı aşacak?

(*Bana güven. Bana güvenmiyor musun?*)

(*Evet sevgilim, sana güveniyorum bebeğim, gerçekten güveniyorum. Ama belki de aptallık ediyorumdur, aşka kendini kaptıran bir başka aptalın tekiyimdir. Bir rock'n'roll'cu karısı daha.*)

Uçak hangarının içindeki anlaşmazlığa dair söylentiler dış dünyaya da ulaşıyor. Mira bu sızıntılardan dagover'ı sorumlu tutuyor. İki kadın sürekli olarak kavgalı, ikisi de dik kafalı, inatçı bir şekilde kendi fikirlerini öne sürüp durarak Ormus Cama'nın saygısını kazanmak için mücadele ediyorlar. Mira, Ormus'a teknolojinin başını döndürmesine izin verdiğini, işleri tersinden yaptığını söylüyor, akıllı bombaları olan generaller gibisiniz, erkekler ve lanet olası oyuncakları. Gece kulüplerini tanıyan benim, diye ekliyor, oralarda ikinizin de toplamından daha uzun süre geçirdim, artistik görünmek için bir şeyler zırvalayıp duruyorsunuz fakat bir bok bildiğiniz yok. Gece kulüplerinde bunlar çoktan bitti, yeterli değildi. İnsanlar aç, tamam mı, makineler onları beslemiyor, yani onlara ilgilerini çekecek bir şey vermek, ruhlarını beslemek bize kalmış. özelkitapgrubu

Ormus dinliyor.

Gelgelelim lil dagover, teknolojinin müziği köklerine, Kuzey Afrika'nın atonal *call-and-response*[1] ritimlerinde yatan temellerine geri döndürdüğüne dair iyi düşünülmüş bir teoriyle karşılık veriyor. Köleler denizden geldiklerinde ve davullarını, konuşan davullarını kullanmaları yasaklandığında İrlandalı köle arabacılarının üç akortlu müziğini dinleyip blues'a dönüştürdüler. Ve kölelik sona erip de davullarına kavuşunca bu *r&b*[2] oldu, sonrasında beyaz çocuklar bunu onlardan alıp sesini yükseltince rock'n'roll doğdu. Daha sonra bu müzik yeniden okyanusu aşıp İngiltere ve Avrupa'ya ulaştı, orada stereo teknolojisini kullanan ilk büyük rock grubu Beatles tara-

1. Blues müziğinin temel özelliklerinden biri. Solist bir cümle söyler, buna enstrümanla yanıt verilir, (Ç.N.)

2. *Rhythm and blues*, genellikle 1940'larda popüler olan Afrika kökenli Amerikan müzik türü. (Y.N.)

fından dönüştürüldü ve bu stereo dönüşüm Amerika'ya geri gelip VTO oldu vs. vs. Ama teknoloji değiştirmeye devam ediyor, örneklemenin keşfiyle birlikte en eski müzikleri en yeni seslerle birleştirebilirsiniz ve sonra, hokus pokus!, hiphop müziğinde, *scratching*'de[1] bir anda *call-and-response*'a dönüverirsiniz, geleceğe dönüş. Teknoloji düşman değildir, diye iddia ediyor lil, araçtır.

Bu da ne, diye çıkışıyor Mira, Ormus'a, tarih seminerı mi yoksa rock grubu mu? Eğer lil haklıysa o halde müzik kapalı bir döngü, VTO'nun yapmaya başladığı şeyi, Vina'nın temsil ettiğini düşündüğüm şeyi ilerletmeye devam etmeliyiz. Yani sınırları aşmaya. Siktir olası dünyanın geri kalanını da buna katmaya.

Bu bir çıkmaz ve ilginç bir şekilde Ormus liderlik yapmaya, bir çıkar yol göstermeye hevesli değil, yahut bunu yapacak durumda değil. Çözüm, bunu şaşırtıcı derecede basitleştiren Eno Barber'dan geliyor. Eno hâlâ başka bir gezegenden gelmiş gibi, günün her saatinde son derece bakımlı, yemek yediğini ya da bir şey içtiğini ya da çiş yaptığını gören yok, soğukkanlılığın timsali. Mira ve lil'i mixing masasına çağırıp usulca şöyle diyor, Düşünüyordum da, iki şekilde de yapabiliriz. Ve *sequencer*'larını kullanarak saf sentezlenmiş seslerle birlikte işlediği tekrar edip duran melodilerini, tabla ve sitar ritimlerini ve evet Vina seslerini dinlerken ve Eno bu fokur fokur kaynayan karışımı kısıp, dengeleyip karıştırırken bir şeyler olmaya başlıyor, lil gitarını alıp eşlik ederek ritimlerin onu ele geçirmesine izin veriyor ya da yeni ritimler buluyor, ses dalgalarının üzerinde dolaşıyor ve Mira'nın caz vokali Ormus'un şarkı sözleri ve Hint *ból*'leriyle[2] karışınca Or-

1. Özellikle DJ'lerin kullandığı ve pikap üzerindeki plağın elle çevrilmesiyle çeşitli sesler elde etme yöntemi. (Ç.N.)

2. Hint müziğinde kullanılan tek heceli sesler. (Ç.N.)

mus Cama gülümsemeye başlıyor. Kocaman hangardaki tüm elektrikçiler ve ustalar ve sahne amirleri ve plak-şirketi sorumluları her ne yapıyorlarsa bırakıp dinlemeye başlıyorlar. Bu, doğmakta olan bir bebeğin sesi. Bu, yeni bir hayatın ritmi.

Grubumuz oluştu.

Nefret dolu mektuplar da alıyorlar. Tabii ilginin odaklandığı yerde nefret mektupları her zaman olur, her zaman tutucu cahilin teki çıkıp *geberin komünist sapıklar* der, din manyakları *benden kaçabilirsiniz ama Tanrı'dan kaçamazsınız* gibi eşine ancak fallı kurabiyelerde rastlanan tehditler savururlar, hayal kırıklığına uğramış cinsel sapıklar, düşman grupların hayranları, sıkıcı işlerde çalışıp pazar günleri arka bahçede mangal yapan ve dergilerden keserek yatak odası dolap kapaklarının iç kısmına yapıştırdıkları sayfalara varoluşsal nefretlerini kustukları şeyler karalayanlar hep olur. Ve bu zehir zemberek tepkiler her zamankinden çoksa bunun nedeni kısmen de olsa grubun çok uzun zamandır gözlerden uzak olması ve köprülerin altından çok su geçmiş olmasıdır. Çok sayıda destek çıkan hayran mektubu da gelir ama bunların etkisi aynı olmaz, gündelik işlere devam ederken aklınızı kurcalayıp durmazlar. Ve bu kez düşmanlıklar, grubu normalden daha çok etkiliyor, çünkü, evet, sessizlikleri çok uzun sürdü ve sahneye yeni bir ekiple çıkıyorlar, yeni belirsizlikler var. Üstelik gelen nefret dolu mektupların içeriği yalnızca standart çirkinlikler içermiyor. Çoğunda yeni bir düşmanlık, ekstra bir öfke var.

Vina olmaya çalışanlar kendileri yerine Mira'nın seçilmiş olmasını protesto ediyorlar, safçılar grubun hortlatılmasını protesto ederek böylesine zombivari bir şekilde yeniden ortaya çıkmak yerine grubu ait olduğu al-

tın geçmişinde bırakmaları gerektiğini yazıyorlar, lezbiyen-düşmanları lil dagover ve onun Sapphocu kardeşliğine dair altı-harf içeren görüşlerini yazarak yolluyorlar ve bunlar en kibar olanları. İrtibata geçenlerin çoğu okunması neredeyse olanaksız bir şeyler karalayarak halihazırda yaşanmakta olan sismik felaketlerden VTO'nun deprem şarkılarının sorumlu olabileceğini ifade ederek grubun bu tehlikeli şarkılardan uzak durması için ısrar ediyor. *Yine her zamanki gibi sorun çıkarmayın, insanların acısından yeterince para kazandınız.*

Başka bir grup, grubun uzun süren sessizliğinden ötürü Ormus'u suçlayarak bunun bir ihanet olduğunu ifade ediyor. Bu grubun üyeleri Ormus'un grubu dağıtmasının asıl nedeninin Vina'nın dehasını kıskanması olduğunu ve bu nedenle sonrasında yaşanan olaylardan onun sorumlu tutulması gerektiğini iddia ediyorlar. VTO dağılmış olmasa Vina'nın solo çalışmaya başlamasına gerek olmazdı ve büyük olasılıkla o uğursuz Sevgililer Günü'nde Meksika'da olmazdı, yani hâlâ hayatta olurdu seni siktir olası katil, Ormus Cama, unuturuz ya da affederiz sanma.

Diğer mektup yazanlarsa daha pozitif yaklaşarak Ormus'un eski şarkılarının kehanet benzeri kesinliğine övgüler yağdırıyor, müziğinin dünyayı değiştirebileceğini ifade ederek o büyülü güçlerini iyi yönde kullanması için Ormus'a yalvarıyorlar. *Paramparça olan gezegenimizi iyileştir. Bize şarkı söyleyip acı çekmekte olan dünyamızı rahatlat.*

Mira'nın ilk kez sahne alacağı günü heyecan içinde bekleyenlerin arasında farklı nedenlerden ötürü başarısız olmasını uman beş kişi var.

Tüm bunların yalnızca bir düşünceden ibaret oldu-

ğu aylarda –yani uçak hangarına girmeden önce– kendimi biraz kaptırıyorum. Mira bana Ormus'un yeni sahne gösterisini hayatı boyunca boğuşup durduğu bizim dünyamız/diğer dünya ikiliğinin keşfi üzerine kurmayı planladığını söylüyor. Dünyalar arasındaki sınırları ortadan kaldırma temasıyla ilgilendiğinden bir tür yerüstü/yeraltı aşk hikâyesi, hatta belki de bir kurtarılma hikâyesi üzerinde düşünüyormuş... Ormus'un kendisinden önce gelen müzikler hakkında hiçbir şey bilmediğini fark edince –bilgili babasından bilinçaltında hâlâ nasıl da nefret ediyor, ne çok şeyi bastırıyordur!– aşırı derecede sinirlenip dışarı çıkarak bir sürü eski opera CD'leri alıyorum, Ottavio Rinuccini librettosuyla Jacopo Peri'den *Euridice* (1600), Alessandro Striggio librettosuyla Monteverdi'nin 1607 *Orfeo*'su ve elbette ki Vina'nın Tequila'da son şarkısı olarak bir bölümünü söylediği Gluck. Giulio Caccini'nin Rinuccini librettosuna rakip olarak hazırladığı kaydı bulamıyorum, ama umursamıyorum, çünkü o kadar da iyi değil.

Mira'nın Rhodopé'ye bir sonraki gidişinde ben de ona takılıp Ormus'a CD'leri götürüyorum. Hediyemi kabul edip Peri'yi çalmaya başlıyor, hatta tüm opera tarihinin bu eserlerle başladığına ve aynı zamanda bunun tüm kültürel sınırları aşan bir efsane olduğuna dair söylediklerimi sabırlı bir şekilde dinliyor, bazı bölümlerine Odin hikâyesinde, Kelt geleneklerinde, hatta bazı Kızılderili hikâyelerinde dahi rastlayabileceğine inanıyorum ve bunların tümünde şarkının farklı yorumları vardır, birilerinden bunu araştırmalarını istemelisin. Ona on altıncı yüzyıl Floransası'nda, 1570'lerin sonlarına doğru Kont Giovanni Bardi'nin maiyetinde yeni bir eşlikli solo şarkı tarzının –kendi sanat biçimi!– doğuşundan bahsediyorum: metnin anlamını ifade etmeyi amaçlayan bir şarkı. Operayı, aryayı, akılda kalıcı melodisiyle üç daki-

kalık Tin Pan Alley hit parçasına varıncaya dek tüm modern geleneği mümkün kılan şey parçaların bölünmesi ile süsleme gibi madrigal bir ilkeden böylesine radikal bir şekilde uzaklaşma olmuştur. Bu da kendi tarihinin bir parçası, diyorum ve bunu bilmeli.

Ona Maria de' Medici'nin Fransa Kralı IV. Henry ile evlenmesi nedeniyle Peri'nin operasının Pitti Sarayı'nda ilk kez sahneye konuluşunu ve sonrasında Gonzaga dükünün hem Monteverdi hem de Striggio'nun hamisi olduğu Mantua'daki karnavalda Academie delgi Invaghiti'deki Monteverdi galasını çağrıştırmaya çalışıyorum... Fakat teknik ayrıntılar, beyit çeşitliliği, *stile concertato* vb. konulardan bahsedemeden nazik bir şekilde araya giriyor. Anlıyorum, bu eski bir hikâye, daha önce söylenmiş, özellikle de İtalyancada, diye fısıldıyor nezaketi elden bırakmadan. Bu her hikâye için geçerli olsa gerek. Ama benim burada yapmaya çalıştığım şey hâlâ bana ait ve senin için sakıncası yoksa bu engebeli yolda ilerlemeye devam edeceğim.

Pekâlâ, özür dilerim, diye homurdanıyorum utanarak, ben sadece herkesin operanın sonunda hata yaptığını söylemek istemiştim, çünkü bildiğin gibi Eurydike'nin kurtarılmaması gerekiyor. Herkes bir şekilde mutlu sonla bitiriyor, ama bu yanlış. Sadece bunu söylemek istemiştim. Ne de olsa Vina kurtarılamadı; ve bunu dedikten sonra susup dilimi ısırıyorum.

Güzel, diyor Ormus son söylediklerimi duyduğu hakkında hiçbir tepki vermeden. Mutsuz son. Anlıyorum. Uğradığın için teşekkürler.

Vina tüm bunları biliyordu, diye aptal aptal ve belki birazcık da isyankâr bir şekilde mırıldanıp eve dönüyorum.

(Klasiklerden bahsederken Ormus'un *Dies Irae*'yi bestelediğini belirtmeliyim. Mira bunu Ormus'a da söy-

lemiş olmalı ve Ormus'un *onun* başını okşayıp kovalamadığı çok açık. *Ey Hiddetli Gün, duecento*[1] bir İtalyan rahibin yazdığı Latince orijinalinden rock müziğe uyarlanmış ilk şarkı sözü olabilir.)

* * *

Devam edelim: öncelikle Roseland, United Center, Cambridge Corn Exchange, Labatt's Apollo gibi daha ufak salonlarda kısa bir Anglo-Amerikan turne yapılacak, toplamda yarım düzineden fazla konser olmayacak, altı ay sonra başlayacak ve on sekiz ay sürüp altı kıtayı kat edecek olan stadyum programından önce grubun uyum sağlamasına olanak tanınacak. Ünlü stadyum rock konseri tasarımcısı Mark McWilliam bu görkemli turne için görkemli bir fanteziyi andıran bir sahne tasarımı hazırlıyor. Buna karşın daha sade ve katkısız ilk konserler köklere dönüş hissi uyandıracak. Sahneye çıkmadan önce müziği hatasız çalalım, diye mırıldanıyor Ormus.

Kendi sesi yine çok iyi durumda, ama bu kez eskiye kıyasla daha kısık olduğundan yükseltilmesi gerekiyor. Gelgelelim haddimi aşarak müzik kulağıyla asla tartışmaya girmeyeceğim Eno'ya göre Ormus'un gitar çalışı eskisinden daha iyi ve daha duygusal. Sahiden geri döndü ve grubun sesi dolgun ve heyecan verici. Uçak hangarında geçirdiğimiz son gün davetli misafirlere baştan sona bir canlı konser veriliyor, her şey sahnede olacağı gibi, tek fark kimsenin sahne kıyafeti giymemiş olması. Kot pantolon ve tişörtlerle bile harikalar. Uzun süren alkışlar son derece içten. VTO yaşıyor.

1. İtalyanca iki yüz anlamındaki sözcük, sanat referansı olarak 1200-1299 yıllarındaki İtalyan sanatını ifade etmek için kullanılır. (Ç.N.)

Hangardaki konserden sadece bir hafta sonra 1993 yılının Eylül ayında Roseland'deyiz ve dönüp duran spot ışıklarıyla beklentisi iyice artan birkaç bin hayran heyecan içinde bekliyor ve işte VTO makine dairesi işareti veriyor.

Bir-iki-üç-dört!

Meşhur olan ilk kadın davulculardan gerçekten uzun boylu Texaslı Patti LaBeef kendi tek-heceli tarzıyla en az başı çeken Ormus ve Vina kadar meşhur. Eski günlerde seyircilerin arasında *Tanrım, çok seksisin* diye bağıran genç erkekleri duymazdan gelip tükürerek işine bakardı. VTO'nun deprem ve ses stüdyolarıyla meşhur Montserrat Adası'ndan gelen basçısı Bobby Bath hayattaki tek hırsı tutarlılıkmış gibi çalıyor. *Daha marifetli bir sürü müzisyen var*, diyor, *ama ben hep işin en temelini sevdim, tutarlı bir şekilde çalmak, tamam mı?, basta dengeli bir ritim tutturup öndekileri dans ettirmek.* Bobby Bath dışlanan Simone ile kısa süreli bir evlilik yaşadı, ama gruba geri dönmekle ilgili herhangi bir sorunu yok. *Simone'un karşı çıktığı her şeye varım*, tavrında. O *tadı berbat bir rom gibiydi ve ben yeterince içtim.*

Ve işte dagover, bu gece elmas lil için büyük alkış var, kendi kişisel hayran kulübü tam kadro burada ve sonra duman dağılınca Ormus elinde pedallı gitarıyla cam küresinin içinde belirerek *Ahh Katran Bebek* adlı eski hit parçanın yenilenmiş halini çalmaya başlıyor. İlk dörtlüğü o söylüyor ve her şey eskisi gibi, hatta daha bile iyi çünkü lil dagover çok iyi uyum sağlayarak grupta Bath'in bıraktığı boşluğu dolduruyor ve sonra Mira koşarak sahneye çıkınca işler çok kötü gitmeye başlıyor.

Ben Mo Mallick'in yanındayım ve ikimiz de sorunu anında fark ediyoruz, Mira'nın yüzde yüz haklı olduğunu ve Vina Apsara'nın dirildiğine inanma ihtiyacı yüzünden gözü kör olan Ormus'un çok ama çok hatalı ol-

duğunu görüyoruz. Seyirciler hiç hoşnut değil. *Ne yani Vina kostümüne bürünmüş bir kız göndereceksiniz ve biz de yutacağız öyle mi?* Bu tepkiyi görür görmez gecenin fiyaskoyla sonuçlanacağını ve VTO'nun bir kez daha ölebileceğini anlıyoruz. Bu eski balo salonunda Ormus Cama son dansını ediyora benziyor.

Ya da belki bu dans bile değil, çünkü seyircilerin en önündeki gençler öylece durmuş ifadesiz bir şekilde sahneye bakarak sessiz düşmanlıklarını Mira'ya yöneltiyorlar. Yuhalamaya başlayana dek ne kadar bekleyecekler? Ya da çıkıp gitmek için?

Tam bu esnada Mira Celano şaşırtıcı bir şey yapıyor. Elini havaya kaldırıyor ve müzik kesiliyor. Sonra öfkeli kalabalıkla konuşuyor.

Tamam, ben de sizi siktir ederim, diyor. Dış görünüşümden hoşlanmadınız ve aslını isterseniz ben de hoşlanmıyorum ama şimdilik bununla idare etmemiz gerekiyor, o halde neden müziğin iyi olup olmadığına bakmıyoruz, tamam mı, yani eğer müzik iyi değilse tamam beni haşlayın, buna hakkınız var, ama eğer müzik dinlemeye geldiyseniz bizde fazlasıyla var ve kıyafetimi beğenmediyseniz önerimi dinleyin, kulaklarınızı açın ve siktir olasıca gözlerinizi kapayın.

Patti LaBeef burada devreye giriyor: zille sonlanan gök gürültüsünü andıran bir davul solosu. Patti kızı destekliyor ve biletli seyirciler arasında Patti'nin sözü geçer, Patti güvenilirdir. Tam olarak ikna olmayan kalabalık homurdanarak sakinleşiyor. Sırada lil var, bu geceye varıncaya dek Mira'yla uğraşıp duran dagover o meşhur *Katran Bebek* melodisini çalıyor. İşte bu kadar. *Beş-altı-yedi-sekiz.* Ahh Katran Bebeğim beni sımsıkı sar. Gece boyunca böyle kalabiliriz.

Ormus ve Mira sahneden seyircilerin arasına atlama fikrini tartıştılar. Ormus bunu yapamaz –elli altı yaşında

ve ses geçirmeyen bir kürenin içine kapanmış vaziyette– ama Mira bunu yapması gerektiğini düşünüyor. Eğer sınırları ortadan kaldırmaktan bahsediyorsak, diyor, o halde onlarla bizim aramızdaki çizgiden başlamalıyız.

Ben buna karşıyım, ama korumacı davranrnam Mira'yı tehlikeye doğru itmekten başka bir işe yaramıyor ve karar veriliyor, konserin yarısında, *Quakershaker* şarkılarının ortalarına doğru bunu yapacak. Ama konser bu kadar kötü başlamışken ve grubun mükemmel çalmasına rağmen kalabalığın yalnızca yüzde sekseni onlara eşlik ederken bunu yapmayacaktır, diye düşünüyorum, kendini tutacak kadar akıllı davranacaktır.

Mira sahneden atlıyor.

Bir an için *onu tutmayacaklar*, diye düşünüyorum, bedeninin kalabalığın ölümcül ayaklarının altında ezildiğini hayal ediyorum, Tara'yı düşünüyorum. Ama kollar kalkıyor, onu tutuyorlar, Mira bir kol denizinde yüzüyor, güvende.

Ben böyle düşünüyorum, ama onun gördüklerini göremiyorum –çaresiz bedeninin altındaki öfkeli bakışları– ellerin vücudunu çizmeye başladığını hissedemiyorum. Neden sonra biri kırmızı Vina peruğunu söktüğünde olay anlaşılıyor. Ayaklanıyorum, Mallick telsize bağırıyor, isyan çıktı, kızı kurtarın, ama güvenlik görevlileri kalabalığa saldırmadan önce Mira bir şekilde yeniden sahneye çıkmayı başarıyor ve ayağa kalktığında karnında, sırtında, hatta yüzündeki çizikleri görebiliyoruz, uzun siyah saçları sırtına çarpa çarpa dalgalanıyor, büstiyeri çıkmış ama yine de şarkı söylemeye devam ediyor, tek bir nota atlamıyor, yırtık deri pantolonuyla öylece sahnenin ortasında durup kanayan yaraları ve çıplak göğüsleriyle lanet olası ölümcül nankör suratlarına doğru şarkı söylüyor ve işte o esnada ben ve Roseland konser salonunda bulunan herkes, Mira Celano'nun büyük ama

çok büyük bir yıldız olacağını anlıyoruz.

Sonrasında kuliste ona sarılıp rahatlatmak ve Ormus'un da çılgınlıklarının da canı cehenneme demek istiyorum. Ama Mira iyice tutuşmuş durumda ve hiçbir erkeğin gücüne ihtiyacı yok. Sahneden inip kuralları koyuyor. Bulunduğumuz yer pek de kulis sayılmaz ve hepimiz o daracık yere tıkılmış durumdayız ve ne söylenmesi gerektiğini biliyoruz ve güvenemeyeceği bir kalabalığın arasına atlama cesaretine sahip bir kadının Ormus Cama'nın karşısına dikilip en derin yarasındaki kabuğu söküp atabileceğinin de farkındayız.

Artık Vina falan yok, diyor. Ormus'la dip dibeler, Mira daha uzun ve güçlü ve Ormus'un bu işten yakayı sıyırmasına izin vermeye niyeti yok. Ya benim istediğim gibi yaparız ya da bu işi unutalım gitsin. Beni dinliyor musun? Bunu yapabilir misin? Kimse yeraltından çıkıp gelmez. Kimse hortlamamıştır. Vina Apsara öldü.

Ama Ormus Cama Bombay'daki bir plak dükkânında uzun boylu, reşit olmayan bir kızla *Heartbreak Hotel*'in kimin şarkısı olduğunu tartışıyor.

Mira bağırıyor. Ormus? Ne dediğimi duydun mu?

Evet, diye fısıldıyor Ormus. Şarkıyı mırıldanmaya başlamış.

Bana deli numarası yapma Ormus. Artık o kadar deli değilsin. Hemen yanıtını bilmem gerekiyor.

Ne? diyor Ormus Cama usulca. Vina Apsara mı? Ah, üzgünüm, o öldü.

18

Dies Irae

Ey öfkeli gün, Ey öfkeli gün, Zaman kül gibi savurur.
İşte Kral Davud ve Sibyl[1] böyle der.

Batı'da depremler sona erdi ve inşaat ekipleri devreye girdi. Bankalar ve sigorta şirketleri yaramazlık yapan dünya üzerinde bile hüküm sürdüklerini göstermeye çalışırmışçasına bu fay hatlarının üzerine yeni saraylar inşa ediyorlar. Depremlerden geriye kalan yaralar yenileme bölgelerine, bahçelere, ofis bloklarına, sinema komplekslerine, havaalanlarına, alışveriş merkezlerine dönüştürülüyor. İnsanlar unutmaya başladılar bile ve dolayısıyla hâlâ hatırlayanlara sinirleniyorlar. Ormus Cama ve VTO *Quakershaker* şarkılarıyla Celanolu Thomas'ın ürkütücü dizelerinden esinlenerek yazdıkları ilahî tarzındaki yeni şarkıları çalmaya devam ettikleri için olumsuzluk ve korku tellallığı yapmakla suçlanıyorlar.

Güney'deyse yıkım devam ediyor. Sanki dünya en yoksun çocuklarına karşı bir ayrım uyguluyor gibi. Evlerin çamur ve hayallerle inşa edildiği, yaşam yapılarının kırılgan olduğu, temellerinin üçkâğıtçılık, fakirlik, fanatiklik ve ihmal yüzünden zayıfladığı Hindistan'daki ha-

1. Kâhin kadın. (Y.N.)

sar korkunç. Hindistan'ın başka yerlerden farklı olmadığını iddia edenler, bir yeri oluşturan özel koşullar olduğunu inkâr edenler için bu durum hiç hoş değil. Gerçek şu ki Amerika'nın zemini sallanmıyor ama Hindistan'da şu ya da bu bölge yahut Hint sokaklarından biri ya da öbürü hemen her gün bu depremlerle sarsılıyor.

Üçüncü Dünya Ülkeleri'ndeki çoğu gözlemci için depremlerin yeni hegemonyacı jeopolitik güç, deprem-yaratan süper güçlerin yeni yeni boy gösteren Güney, Güneydoğu ve Pasifik Kıyısı[1] ekonomilerini sarsıp parçalamak için kullandıkları yeni bir araç olduğu çok açık. Batı'nın 1989-90 yıllarındaki devrimci ayaklanmalar sırasındaki kibirli zafer gösterileri hortlayarak ona dadanmış durumda. Artık dünyadaki her sarsıntı bir tür Avrupa-Amerika silahı olarak algılanıyor, bir zamanlar sigorta komisyoncuları tarafından takdiriilahi olarak görülen şeyler şimdi neredeyse tüm hükümetler tarafından savaş nedeni olarak değerlendirilecek ve sıradan Batılı vatandaşların afet fonlarına yaptıkları yardımlar, hatta yorulmak bilmeden çalışan uluslararası yardım kuruluşlarının gayretleri *post-facto*, yani iş işten geçtikten sonra güçlü olanların vicdanlarını rahatlatma çabaları olarak görülüyor. Hindistan, Pakistan, İsrail, Suriye, İran, Irak ve Çin "fay savaşları" bütçesi adı altında muazzam bütçeler ayırdıklarını açıklıyorlar. Yeni bir silah kargaşası başlamış durumda.

Şüpheci Batılı muhabirler ve politikacılar tarafından 1989-90 yıllarında yaşanan küresel deprem fenomeni hakkında kendi ordu-sanayi tesisleri tarafından ortaya atılan sorumluluk iddialarının araştırılıp sorgulanması için sarf edilen muazzam çabalar deprem yarı-

1. Pasifik'e kıyısı olan ülkelerin ittifakı. (Ç.N.)

şına yeni katılanlar tarafından yanlış bilgilendirme olarak görülüyor ve uluslararası barışı sağlama kuruluşlarının çabaları çoğunlukla görmezden geliniyor. Dünya liderleri tarafından deprem-yarışçılarına yapılan ve dengeleri tehlikeli bir şekilde sarsan "yer çatlağı bombası" geliştirme programlarının dondurulması yolundaki çağrılar kibirli ve ikiyüzlü damgası yiyor. BM Genel Sekreteri'nin, tüm ilgili tarafları uyuşmazlığın çözümlenebileceği tartışmalara katılabilecekleri ivedilikle toplanan bir FAHÇEÇ (FAy Hatları ve Çatlaklardan Elinizi Çekin) sempozyumuna katılmaya ikna etmek üzere uyguladığı mekik diplomasisi girişimi de etkisiz kalıyor. Sismik Yedi paktı ülkelerinin liderlerince alınan kararları desteklemek için geniş katılımlı gösteriler düzenleniyor. Özgüven ve ulusal gurura başvuruluyor ve insanlar Kâinat Güzeli yarışması ve Dünya Kupası gibi diğer prestijli mücadelelerle eş tutuyormuş gibi göründükleri dünyayı sarsma becerisine sahip olmak için çocuklarını aç bırakmaya bile hazır olduklarını açıklıyorlar. Delhi, İslamabad ve dünyanın diğer sismik-çaylak başkentleri deprem teknolojisi lehinde sloganlar atıyorlar. *FAHÇEÇ önlemlerine hayır. Dünyayı sarsabildiğimiz zaman el sıkışma zamanıdır.*

Hindistan depremleri devam ederken yerel politikacılar (tıpkı Batı dünyası gibi) ülkenin kuzey ve kuzeybatısındaki geleneksel düşmanlarını suçlamaya devam ediyorlar ve bu durum savaşın sürekli olarak bir ihtimal olduğu ateşli bir ortam yaratıyor. Suikasta kurban giden Piloo'nun dul eşi Golmatol Doodhwala bu öfkeli grubun başını çeken politik yandaşlardan. Öldürülen erkeklerin dul eşlerinin sık sık iktidara yükseldikleri bir yüzyılda şişman, cahil Golmatol bitmek bilmeyen intikam talepleriyle bu kuyruğa son katılanlardan – eğer savaş tellallığı sonuç verir ve dünya sona ererse gerçekten so-

nuncu olacak. Patlamayla değil de titremeyle[1].

Artık herkes Yeni Depremci.

Yıllardır gizli kalan pek çok şey dur durak bilmeyen sarsıntılar nedeniyle yeniden gözler önüne seriliyor. Yeniden doğan rock müziğin süper grubu VTO'nun maratondan farksız turne programına Bombay ve Delhi'yi de eklemeyi planladığı ve bu tarihlerde grubun Batılı barış girişimlerini desteklemek için *Ey Öfkeli Gün* ve *Quakershaker* şarkılarını çalacağı açıklandığında Ormus Cama'nın geri dönüşüne karşı itirazlar en beklenmedik yerden geliyor. Erkek kardeşi Cyrus Cama'nın Tihar Hapishanesi'nden yaptığı açıklama geniş bir halk kitlesinin desteğini alıyor.

Altmış bir yaşındaki Cyrus Cama hâlâ tehlike yaratacak kadar akli dengesi bozuk olarak görülüyor, şartlı tahliyeyle serbest bırakılma talebinde bulunmamış. Ölene dek "çok sevgili Tihar"ında kalması gerektiğine dair sarsılmaz bir görüşe sahip, çünkü içinde uykuya yatmış olsa da Yastıklı Adam'ın yeniden ortaya çıkarak işleyebileceği korkunç cinayetlerden ancak hapishanede korunabilir. Elbette ki seri bir katil olduğu da hâlâ doğru; yine de hapishanedeki ılımlı mizacı pek çok arkadaş edinmeye devam etmesini sağlıyor. Gardiyanları ne kadar sıklıkla değiştirilirse değiştirilsinler yanından birer müridi olarak ayrılıyorlar, çünkü Cyrus yıllarını sessiz bir şekilde titizlikle çalışıp Darius Cama gibi kadim dilleri öğrenip eski kitaplar hakkında ustalaştıkça bilge bir adam olup çıktı. *Kalki Üzerine Görüşler* –Kalki, yani yalnızca dünyanın sonunu bildirmek üzere gelecek olan Vişnu'nun son alameti– adlı çalışması uzmanların görüşlerine yer verilen dergilerde yayımlanıp felsefi kitaplar basan bazı

1. T.S. Eliot'ın "*Wasteland*" şiirinin son dizelerine yapılan bir gönderme. (Ç.N.)

ufak yayınevleri tarafından *feuilleton*[1] ve cepkitabı olarak yayımlandı ve onu ülkemizdeki derin düşünürlerden biri, içinde bulunduğumuz sorunlu ve muhtemelen ölümlü çağın sesi olarak görüyor. Çalışmaları yayımlanmış seçkin bir yazar ve (her ne kadar kaçınılmaz da olsa) kararlı bir şekilde sürdürmekte olduğu basit hayatı ve ilkeli feragatiyle dikkat çeken biri olarak Cyrus kendisine verilenleri bir kez kabullendikten sonra insanın dünya üzerinde geçirdiği kısacık sürede neler yapabileceğinin bir kanıtı. Bedeni hapishanede olabilir, ama hayranlarının beğeniyle belirttikleri gibi ruhu tıpkı bir kuşun neşeli cıvıltısı gibi gökyüzünde yankılanıyor.

Cyrus, Ormus Cama'ya öfkeden çok keder dolu bir mektup yazmayı seçiyor: Kardeşim, kendi türünden nefret eden biri haline geldiğini üzülerek söylemeliyim. Bu açılış cümlesi Cyrus'un kederli bir şekilde tartışma yaratacak olan metninin önce Hint ve sonrasında dünya basınında yer bulmasını garantileyecek. Ormus'un yakın zamanda deprem savaşlarına karşı çıkarak kullandığı ifadeler bile aleyhine kullanılıyor. Ormus alaycı bir şekilde şöyle demişti: *Bana gelince, elimde hiçbir kitle imha silahı yok, yani ikiyüzlülükle suçlanmamayı umarak*... ah, Cyrus üzülerek de olsa bu iddiaları çürütüyor, ama kardeşim son derece alçak gönüllü; yeni Deprem Çağı'nın totemsi marşları haline gelen acınası şarkıları besteleyen kimdi acaba? Ormus Cama'yı kendisi gibi alçaltarak yalnızca basit bir âşık ya da popçu gibi görmemeliyiz; çünkü kendi kendinden nefret eden, köklerinden kopmuş olan müziği uzun zamandır dünyadaki trajedilerin hareketli bir ritim eklenerek gençler için eğlenceye dönüştürüldüğü Batı'ya özgü o kibrin hizmetinde, hatta tam kalbinde diyebilirim.

1. (Fr.) Yazı dizisi. (Y.N.)

Cyrus'un başlattığı şeyi diğerleri devam ettiriyor. Hükümetin o anki gözde sofularından Ulurishi ve Aurhum Baba eski Hintli ve Zerdüştlükten çıkmış olan "sismopropogandacı" Ormus Cama'nın gerçekten de Batı'nın deprem-yaratan "felaket senaryoları"ndan sorumlu tutulması gerektiğini; şarkılarının ve sahne gösterilerinin kültür içi ve kültürlerarası dengelere açık birer saldırı olduğunu ve bu nedenle koşullar ne olursa olsun o ve işbirlikçilerinin Hindistan topraklarında sahne almasına izin verilmemesi gerektiğini açıklıyorlar. Rishi ve Baba'nın eşi benzeri görülmemiş ortak açıklamalarının üzerine İçişleri Bakanı Golmatol Doodhwala (Piloocu fraksiyonu sallanmakta olan koalisyon hükümetini destekleyi kabul edince Golmatol'un ödülü İçişleri Bakanlığı olmuştur) hem halkın hem de bu öfkeli ortamda kişisel güvenlikleri garanti edilemeyeceğinden grup üyelerinin yararına onlar dahil olmak üzere tüm VTO turne personeline giriş vizesi verilmemesini onaylıyor.

Böylelikle geçmiş pençesini uzatıp Ormus'u ayak bileğinden yakalayarak onu aşağı çekmeye çalışıyor. Ve Cyrus'un mektubunun yayımlanmasının ardından Hindistan'dan gelen nefret dolu mektupların sayısı artıyor. Şiddet tehditleri savruluyor, fakat bu yeni bir şey değil. Yıllar boyunca Vina'nın yerini almak isteyen düzinelerce hayran, Ormus onları sevmeyi başaramadığı, sağlıksız olduğuna inandıkları bir şekilde kendisini ölü eşinin anısıyla ölüm orucuna mahkûm ederek etrafında dört dönmekte olan aşk şölenine katılma fırsatını geri teptiği için Ormus'u ve/veya kendilerini öldürmekle tehdit etmiştir. Ormus bu tür gözdağlarını asla ciddiye almamış ve Clea Singh'in endişelerine rağmen bu yeni Ormus'un, kozasındaki Ormus'un, Mira onu Vina hakkındaki gerçeklerle yüzleştirdiğinden bu yana tuhaf bir dalgınlık içine giren Ormus'un, boşlukta asılı kalmış gibi savrulup duran

bu belli belirsiz Ormus'un da Hindistan'daki öfkeli hayranlarına karşı bağışıklığı var. Yine de Clea'nın ısrarları üzerine Singhler herhangi bir soruna karşı alarm durumuna geçiyorlar.

Hindistan yasağının haberleri New York'taki Sangrialara ulaşınca Cyrus Cama'nın VTO fenomeninin henüz kaleme alınmamış taze bir hikâyesi olduğuna karar vererek ilk uçakla Delhi'ye gitmek üzere plan yapıyorlar.

Ey öfkeli günler, Ey öfkeli geceler. Vina Apsara'nın üç ölümünü takip eden iki uzun yılı işte böyle görüyorum: öfke dolu gece ve gündüzler. Ey nihai, tükenmiş zamanlar.

Bence Vina ilk kez El Huracán'daki uçurumda öldü, ikinci ölümü dünya onu ikonlaştırıp Vina Divina haline getirerek Clea Singh telesekreterdeki sesini silinceye dek alışılmadık olsa da insan olduğunu unuttuklarında çok yavaş bir şekilde gerçekleşti ve son olarak da üçüncü ölümü sevgilim Mira Celano, Vina'yı en çok seven Ormus Cama'yı onu sonsuza dek öldüren kelimeleri sarf etmeye zorladığında gerçekleşti. Ormus bu kelimeleri sarf ettikten sonra onu dünyada tutan en son bağı da kestiğini anlamıştı ve tüm yaşama sevincini yitirdiğinden ölümü aramaya, tanıştığı her yeni insanın yüzüne o sen misin dermişçesine bakmaya başladı. Lütfen, dost, yabancı, beklediğim ödülü verecek olan kişi sen ol.

Vina için muazzam bir anma töreni olarak düşünülen *Yeraltına* turnesinde taklit-Mira artık sahneye çıkmıyor, konserin başından sonuna dek sahnenin arkasındaki dev Vidiwall'da sessizce, ağır çekimde dans ediyordu. Bu karar da bazı çevreler tarafından bir yeni-çağ azizinin anısını aşırı ticarileştirmekle suçlanarak eleştirildi ve hatta sona ermeye mahkûm sallantılı bir evlilikten çıkar

sağlamaya çalışan küstah bir girişim olarak nitelendirildi, yine de Ormus eleştirilere karşı vurdumduymaz bir tavır takınıp sessizce gülümseyerek seçtiği yolda ilerlemeye devam etti. İster bir golf sopası ister evcil bir köpek olsun erkekler bir şeye ait olmalıdır ve Ormus artık bir anıya aitti. Ona yalnızca kaybettiği şey acı verebilirdi; Ormus Vina'ya aitti ve de müziğe.

1994 ve 1995 yıllarının büyük bölümünde Ormus turnenin dünyasında, yani Cehennem'in daireleri gibi kademelendirilerek seyircileri her gece cennet ve cehennemin gerdek otelleri ve ateşte-pişirilen-hamburger barları, video oyunu salonları ve bale okulları, futbol kalabalıkları ve savaş alanları, buz çölleri ve politik gösteriler, sörf yapılan sahiller ve kütüphaneler olarak gösterildiği ve hangi görüntünün cenneti hangisinin cehennemi temsil ettiğine seyircilerin karar vermesi gereken sonu gelmeyen görüntülerin gösterildiği o güne dek inşa edilmiş en büyük Vidiwall ile çevrelenmiş yapay bir yeraltı dünyasında yaşadı. Bu tekno-cehennem onun için McWilliam tasarım ekibi tarafından inşa edilmişti fakat asıl fikir Ormus'a aitti. Ormus kendi yarattığı bu hayal dünyasına dalarak tam iki sene boyunca çıkmadı. Sahne gösterisinin hayalî evreni gerçek dünyadan kopuk bir şekilde havada asılı olan ve insanlar ziyaret edip sallanıp yuvarlansın diye her seferinde bir ya da iki geceliğine gerçek dünyayla temas eden apayrı bir gerçeklik hissi uyandırıyordu. Ormus Cama kendisini gönüllü olarak rock'n'roll sürekliliğinin içine hapsederek boşlukta süzülen bir varlık, insanoğlundan daha yabancı bir öte dünyalı, O'dan daha gösterişli bir şov halini aldı.

Ormus insanların içeriyi görmemesinden çok dışarıyı görmeyi olanaksız kılmak için camları siyah filmle kaplanmış limuzinlere binip her tür fazlalıktan arındırılarak beyaz piyanolar, ses ve görüntü düzenleme süitleri

ve eski Toskana tipi ekmek fırınlarıyla bembeyaz boşluklara dönüştürülen otel katlarıyla dünyanın her neresinde olursa olsun değişmeyen stadyum ortamı arasında gidip gelirken bu süreklilik sanrısı içinde yaşamayı becerebiliyordu. Grubun özel olarak elden geçirilmiş 727'sine binerek havalanma vakti geldiğinde uyku ilaçları alıyor ve limuzinin kapalı dünyası ve beyaz hotel ve artık dünya üzerinde olması yahut görmesi gereken tek yer haline gelmiş olan yeraltı sahnesine girene dek uyanmıyordu.

Sanki gösteri olduğu yerde duruyordu da dünya stadyumun etrafında dönüyordu, sanki gösteri kalıcıydı da insan hayatı geçici bir şeydi, sanki stadyum hep aynı stadyum ve Clea Singh, Ormus'un yanında otururken Will Singh tarafından sürülen limuzin hep aynı limuzindi ve sanki sahne dışında tüm zamanını ekmek pişirip yiyerek geçirdiği otel katları aynı otel katlarıydı da pencerenin dışındaki kentler Uzak Ağaç'ın tepesindeki ülkeler gibi değişip duruyordu.

Rio, Sidney, Londra, Hong Kong, Los Angeles, Beijing: buraları gerçek değildi. Hindistan yasağı önemli değildi çünkü yalnızca bir başka geçiş bölgesi olan Hindistan da gerçek değildi. Kalabalıktaki yüzlerin değişen renk ve ırkları, onunla birlikte içki içip ısrarla ikram ettiği ev yapımı ekmekleri yemek üzere kulise gelen ünlüler, yerel kahramanlar ve turne sponsorları ve uzattığı ekmek dilimlerini kibarca kemirip ne kadar yakışıklı göründüğüne dair yalanlar söyleyen kapak kızları, hiçbirinin önemi yoktu çünkü onlar da hayal ürünüydü. Gerçek olan tek şey gösteriydi. Gösteri, müzik asıl eviydi. Bunun ötesi hayalden ibaretti, evren sahteydi.

Hayal ettiği, yoktan var ettiği ve onsuz var olmayan, olamayacak olan bir şeyin üzerinde duruyordu. Artık tüm bunlar yaratılmış olduğuna göre yalnızca bunların içinde var olabilirdi. Üzerinde durduğu bölgeyi kendisi

yarattığından başka hiçbir zemine güvenmiyordu.

Gösteri esnasında sahneye vuran ışık öylesine yoğundu ki aslında kalabalığı güçlükle seçebiliyordu, yalnızca ilk birkaç sırayı görüyordu ve onun ötesinde evcilleştirilip tıpkı bir enstrüman gibi çalınması gereken vahşi bir hayvan vardı, fakat bunu nasıl yapacağını biliyordu, asıl hayatı buydu. Aslan kafesinde başını aslanın ağzına sokan aslan terbiyecisi asıl gerçekliğinin bu olduğunun farkındadır, parmaklıkların ardındaki neşeli, ışıl ışıl, renkli, balon-ve-patlamış mısır dünyasıysa önemsiz, renkli bir sahne, bir setten ibarettir. Gösteri küresinin içindeki Ormus da son derece rahattı, kendisini evindeymiş gibi hissediyordu ve genel görüş birliğine göre performansları sıra dışıydı, gitar çalışı daha önce hiç tıpkı bir çöl gezgininin soğuk, temiz bir kuyu bulma hayali kadar acı verici olmamış, şarkı söylerken sesi hiç bu kadar hoş ve güçlü çıkmamıştı. Son zamanlardaki cılız ses gitmiş, yerini Vina'nın tüm dünyaya koloratür sesiyle haykırdığı eski günlerdekinden bile daha kuvvetli olan iddialı enstrümana bırakmıştı.

Her konserin sonunda diğer grup üyeleri Ormus'tan çıkan bu ses karşısında hayranlık ve hatta neredeyse korkuyla mırıldanırlardı. LaBeef ve Bath bile onun bu kadar uzun bir süre boyunca böylesine inanılmaz bir performans sergilediğini görmediklerini itiraf etmişlerdi. *Sanki son yakıtı kullanıyor gibi*, demişti Patti La Beef bir keresinde, *çifte yakıt kullanabilir çünkü eve dönmek için yakıt artırmasına gerek olmadığını biliyor.* Bir keresinde Patti, tüm grup elemanlarının Ormus'un ölmekte olduğunu, sahnede yakıt olarak hayatın ta kendisini kullandığını bildiklerini söylemişti. Sanatının ateşinde kendi kendini yakıyordu, her geceki gösteri yalnızca Vina'ya sunulan bir hediye değil, aynı zamanda yaşama arzusunu Vina'nın ellerinde tuttuğu bir unutulma, var olmama haline doğru atılan bir adımdı; gösteri sona erdiğinde artık şarkı

söylemek ya da konuşmak ya da hareket etmek ya da nefes almak ya da var olmak zorunda olmayacağını biliyordu. Sonrasında müzisyenler onun bir başka dünyadan, belki de gökyüzündeki bir yırtıktan, Vina'nın hâlâ hayatta olduğu alternatif bir boyuttan geldiğini düşünmeye başladılar. Ama artık ne onun için ne de başkası için bu tür yırtıklar vardı. lil dagover Mira'ya şöyle demişti, Kendimi bildim bileli onların hayranıyım, bu duruma seyirci kalmak çok zor ama dinle, en azından ucuz mumlar gibi eriyip gitmiyor, bu lanet olası bir alev sönmesi, bir süpernova, gerçek bir yıldızın ölümü.

(Gerçekte gösterinin sürekliliği her şeyi üçlü yaparak sağlanıyordu. Sahnenin kurulumu bir hafta sürdüğünden üç farklı çelik ekibi dünyanın dört bir yanında dolaşarak sahneyi kuruyor ve söküyordu. Son gösterinin olduğu mekânda sökülen, o günkü stadyumda kurulmakta olan ve bir sonraki durakta kurulmayı bekleyen sahneler vardı.

Bir de enerji ihtiyacı vardı. Yeraltına *tırnesi altı bin beygirgücündeki jeneratörlerin ürettiği dört milyon vatlık enerjiyi tüketiyordu. Ses sistemindeki üç yüz elli kabin bu ihtiyacın bir buçuk milyon vatlık bölümünü oluşturuyordu. Bir de iki bin spot vardı, yani gösteriyi aydan bile izleyebilirdiniz.*

Gösterileri altı milyon kişi izledi. Yirmi milyon CD ve kaset satıldı. Yüzlerce milyon dolar kazanıldı. Ormus Cama dünya etrafında dönerken kendisinin hiç hareket etmeden durduğunu hayal ederken belki de yanılmıyordur: Hayal gücü işte böyle bir güce sahiptir.)

Uzun bir "parmağın" sonundaki –üç başlı animatronik bir Cerberus tarafından korunan Cehennem Kapıla-

rını anıştırması için tasarlanmış– geniş ağzın da ötesinde, üzerinde tıpkı Thesprotis'teki Aornum'da Orpheus gibi tek başına korkunç çöküşünü düşünen Ormus'un daha en başında keşfedildiği ufak bir ikinci sahne vardı. Ormus bu sahnede açılış solosu olan *Ayaklarının Altında* parçasının akustik yorumunu çalarken Vina'nın Vidiwall'dan yansıyan görüntüsü stadyumun üzerinde yükseliyordu. (Akustik bir solo olduğundan Ormus bu parçayı açık havada kulaklarına zarar gelmeden çalabiliyordu.) Şarkının sonunda mekanik köpek yere uzanıp uyudu ve Ormus yürüyen bir bant üzerinde ilerleyerek o geniş Ağız tarafından "yutulan" şeffaf küreye girdi. Sahneleri birbirine bağlayan iskelenin altından o ana dek üretilmiş en hızlı ilerleyen geçidin üzerinden asıl sahneye taşınarak diğer grup üyelerinin yanı sıra alev-püskürten demir şeytanlar, dev şişme yaratıklar ve hem kostümlü pandomimciler hem de makinelerden oluşan Pandemonium sakinlerinin onu beklediği, McWilliam'ın hayal ürünü Hadesi'ne çıktı. Sahnenin zeminine karmaşık bir dizi yol işaretleri yerleştirildiğinden Ormus küresinden çıkmadan bu muazzam setin içinde dolaşabiliyordu; bir ara muazzam bir tiyatro tekniğiyle cam küre, metal kollar tarafından kavranarak Ormus'u çığlık çığlığa bağıran kalabalığın üzerine taşıyan camdan bir asansöre dönüştürüldü. Böylelikle Ormus artık hareketten uzak değildi; küre hayatın ve ölülerin ülkesindeki macerası esnasında yaşayanların dünyasının bir parçası olmaya devam edişinin metaforu halini aldı.

Ve elbette Karanlığın Prensi'ni kurtarmaya gelen kadın olarak Mira da oradaydı. Artık kılık değiştirmeyen Mira canla başla şarkı söyleyerek kaderi olan şöhrete günden güne yaklaşıyor, Vina'nın gölgesinden kurtulup Cehennem'de hapsolarak özgürlüğü arzulayan Aşk rolünü oynuyordu.

Bakın, artık fark etmiyor, sahnede nasıl davrandıklarının önemi yok, bunu anlıyorum. Kıskanıyordum, tamam mı, bunu hemen itiraf edeyim, kıskançlıktan çıldırıyordum ve hataliydım. Ama benim Miram meğer öyle yetenekli bir oyuncuymuş ki, bunu Ormus'un kıvrılıp duran küresine yaslanmasından, göğüslerinden başlayarak kalçalarını, ardından kıvrımlı sırtını ve poposunu dayayarak o lanet olası şeyle sevişiyormuş gibi üzerinde yuvarlanıp durmasından anlayabilirdiniz; bunları izleyemiyordum. Ve sonunda içeri giriyordu, Ormus'la birlikte içerideyken küre ışıl ışıl parlayıp yok oluyor ve bir anda ikinci sahnede beliriyordu, Cehennem'den çıkmış, küreden kurtulmuşlardı ve Ormus gitarını seks yapar gibi çalarken Mira da bedava içki gibi ona sırnaşıp duruyordu, ah işte buna dayanamıyordum, sırtımı dönmem gerekiyordu. Oradan siktirip gitmem gerekiyordu.

Konserlere gitmemeye başladım. Turneyi yarıda bırakıp New York'a dönerek çalışmaya koyuldum, hatta yıllar sonra ilk kez foto muhabirliğine dönerek Amu Derya'daki Urgench-Turtkul, Transilvanya'daki Târgul-Sačuesc ve Sovyetler-sonrası dönemin popüler mekânlarından Altynaï-Asylmuratova ile çok uzaklarda kalan Nadezhda-Mandelstán gibi telaffuz edemediğim yerlerde kurşunlardan kaçmaya başladım; yine de geceleri Mira ve Ormus'la ilgili pornografik rüyalar görmeye devam ediyordum. Ara sıra bilinçaltım olayı abartarak lil dagover ve birkaç Singh'i de işin içine katıyordu ve Kiril harfleriyle çevrili leş gibi, ürkütücü bir batakhanede aletim kalkmış vaziyette kan ter içinde uyanınca ülkelerinin ırzına geçilmesi ya da kız arkadaşlarının gerçekte ya da hayallerinde baştan çıkarılması gibi bir durumla yüzleşerek yeterince uyarılan her insanın şiddete başvurabileceğini anlıyordum.

Bunun aynı şey olmadığını biliyorum, Allah kahretsin, sadakatsizlik ve soykırım arasındaki siktir olası farkı

biliyorum ama ücra bir yerde, hiç tanımadığın birinin Jeep'inin arka koltuğunda karafatma dolu bir uyku tulumunda Slav ve Asyalı böcekler tarafından ısırılıp, Katolik ve Rus Ortodoks ve Siyonist ve İslamcı haşereler tarafından sokulurken, dağılıp yok olan sınırlar ve parçalanan gerçekliklerle dolu havaya uçan bir evrenin parçasıysanız, böyle bir anarşi ve değişkenliğin ortasındayken uzun boylu çıplak ayaklı güleç bir Budist sarışın tarafından servis edilen böğürtlenli keki yiyip dumanı üzerinde organik kahveyi yudumlarken *Post*'un Altıncı Sayfasını okuyabilmek için New York'un Doğu Beşinci Caddesi'ne gidebilmeyi umarken, ah evet, bir kez daha, lütfen ve *madrabaz Budizm hakkında bir daha tek bir şaka bile yapmayacağım, barışsever Buda'ya hemen şimdi ihtiyacım var; onu bana verin, Ey Rinpoche Ginsberg, Ey Richard Lama, Ey Steven Seagal, alın beni, sizinim* diye dua ederken kafanız kişisel olarak dahil olmadığınız ve sevgilinize ait olduğunu çıkarabildiğiniz beden tarafından ve o bedenin üzerinde sözü dahi edilemeyecek şeylerin yapıldığı hayalî bir cinsellikle dolu vaziyette uyandığınızda... sizi böyle bir durumda *così fan tutte*[1] diye düşünüp ıslıkla mutlu bir melodi tutturarak rüyalar âlemine geri dönülmediğine dair temin ederim, aksine yalnızca küçük Fiordiligi'nizi, sevgili Dorabella'nızı[2] değil, onu yoldan çıkaran kahrolası domuzu da öldürmeye hazır bir şekilde doğrulursunuz, o piç kurusunu bana getirin de şehvet düşkünü kalbini söküp alıvereyim.

Ve yanılıyordum, tamam mı? Yanılıyordum, yanılıyordum.

Ormus Cama'yı bir kez daha yanlış anlamıştım.

1. Mozart'ın opera-komik türündeki bir yapıtı. Bütün kadınlar böyledir anlamına gelen bir terim. (Y.N.)

2. Operadaki karakterler. (Y.N.)

Vina'ya olan aşkının insanların sevme kapasitesinin çok üzerinde, neredeyse insanüstü olduğunu unutmuştum. Bu, zaman sona erinceye dek sürecek bir aşktı ve onu ölülerin arasından geri getirmeyi başaramayınca –yani Mira, Vina'nın hayata döndürülemeyeceğini anlamasını sağladıktan sonra– kadınlar onun için sonsuza dek bitmişti. Artık Mira sadece Mira olduğundan Vina'nın yerini almasını istemiyordu; Mira tüm vücudunu yağlayıp çırılçıplak ve ateşli bir şekilde yanına gelse bile Ormus dalgın dalgın başını okşayıp üşütmeden önce bir şeyler giymesini öğütlemekle yetinirdi.

Böylelikle Ormus'un Vina'ya duyduğu aşkın benimkinden çok daha yüce olduğunu da itiraf etmiş oluyorum, çünkü her ne kadar Vina için şimdiye dek hiç olmadığı kadar yoğun bir şekilde yas tutmuş olsam da sonunda yeniden âşık olmuştum. Ama Ormus'unki hiçbir aşkın yerini tutamayacağı bir aşktı ve Vina'nın üç ölümünün ardından artık yalnızca ölümün şehvetli kollarında kurtulabileceği son bekârlık dönemine girmişti. Bundan sonra kabul edebileceği, Vina'yla paylaşabileceği tek sevgili, ölümdü; çünkü Ormus ve Vina'yı sonsuz ölümün o nahoş ormanında ancak o yeniden bir araya getirebilirdi.

Ve son olarak da Mira'ya güvenmiş olmam gerektiğini itiraf ediyorum – ve tüm dünyanın gözü önünde ondan özür diliyorum. Tahmin edebildiğimden de şanslıydım: Eski aşkın küllerinden bir yenisi doğmuştu. Mira, Ormus'la ilgilenmiyordu, belki sadece profesyonel olarak, belki de benim dürüst olmamı sağlamak için biraz-cık ilgilenmişti. Buna inanmayacak kadar aptaldım, ama bu uzun ve bahtsız destanın sonunda turnayı gözünden vuran ben oldum.

Dört yüz yıl önce Francis Bacon Orpheus'un Yeraltındaki macerasında başarısız olması gerektiğine, Eurydike'nin kurtarılamayacağına ve Orpheus'un paramparça olması gerektiğine inanıyordu, çünkü Bacon'a göre Orpheus efsanesi yalnızca sanatın değil aynı zamanda medeniyetin başarısızlığının da hikâyesiydi. Orpheus'un ölmesi gerekiyordu, çünkü kültür ölmeliydi. Barbarlar kapılara dayandı ve onlara karşı koymak mümkün değil. Yunanistan dağılıyor; Roma yanıyor; gökten yıldız yağıyor.

Delhi'ye vardıklarında kokulu, gürültülü ve ısrarcı gerçekliği orayı Queens'ten ancak birkaç kademe daha kötü bir yer olarak hayal etmiş olan Marco ve Madonna Sangria'yı dehşete düşürdü. Yürüyen dolar banknotları ve daha da kötüsü saf yabancılar olarak görülen Amerikalılar için Hindistan zorlu bir ülke olabilir: mantıklı birer hedef, kolay lokmadırlar. Beş yıldızlı Güney Delhi oteline giriş yaptıktan birkaç saat sonra henüz otelden ayrılmadan yeşil papellerine kentteki en iyi karaborsa kurunu vereceklerini iddia eden dövizciler, cilalanmış çakıltaşı bile olabilecek yarı değerli taş satıcıları, kuzenleri yakınlarda bir yerde mermer fabrikası işleten taksiciler, otel lobisi falcıları, kamera ve kıyafetleri için ciddi ciddi para teklif eden saygın genç erkek ve kadınlar, Marco'yu çevirip önce Madonna'nın eğitimli, sonra da müsait olup olmadığını ve eğer müsaitse ne kadar istediğini soran yaşlı bir adam ve Marco, elinin yanlış cepte olduğunu belirtince gülümseyip dostane bir şekilde omuz silkerek, Burası kalabalık bir ülke, ne yapabilirim ki, biz komşularımızın ceplerini kendimizinki gibi kullanmaya alışığız diyen hem beceriksiz hem de soğukkanlı bir asansör kapkaççısı.

Beklendiği üzere Tihar Hapishanesi çok daha kö-

tüydü. Bırakın hücreleri ya da hapishane çahşanlarını, diğer suçlulardan da hiç bahsetmeyelim, yalnızca zemin bile korku filminden fırlamış gibiydi, *Çığlık Doğuda* ya da *Delhi Sokağında Kâbus*, pislik tatlım ve böcek dediğimde çizgi filmlerde gördüklerimizi kastetmiyorum. Yani Narciso marka pantolonlu bir hanım evladının Jimmy ayakkabılarını giyebileceği ya da Madonna ayarında bir kısrağın Isaac tasarımı tülbent elbisesine ya da topuktan bağlamalı yeni Manolosuna takılıp düşme riskini alabileceği bir yer değildi. Ve Tanrım, dedi Madonna, insanlar sürekli olarak avazları çıktığı kadar *bağırıp* duruyorlar ve İngilizceden başka diller de konuşuluyor, *bu da* ne demek oluyor?

Ama Cyrus görüşme odasına zincir ve kelepçelerle girince Madonna aniden hoş vakit geçirmeye başladı. Sonrasında çevresindekilere söylediği gibi, Kendimi *bilgeliğin* huzurunda hissettim, öyle bir şey *aurası* vardı ki, ve ben, ne bileyim. *Şaşkına* döndüm.

Cyrus'a şöyle dedi, Şimdiye dek gördüğüm en *tatlı* hapishane kuşusun.

Tihar Hapishanesi'nden ayrıldıklarında Sangrialar bu muazzam insanın erken salıverilmesi için uluslararası bir kampanya –para toplayan ünlüler, konsolosluk görevlileri, Washington lobicileri, yapılabilecek her şey– başlatmaya yemin ettiler. Marco bu ısrarcı grubun merkez üssünü oluşturmak üzere vakit kaybetmeden Amerika'ya döndü. Madonna Hindistan'da kaldı, evde örülmüş ip sandallar giydi, yüzündeki makyajı sildi, postişlerini çıkardı, yeni gelinler gibi elleriyle ayaklarının kenarlarına kınadan desenler çizdirdi ve izin verilen günlerde Cyrus'u haftada iki kez ziyaret etti. İlk buluşmalarındaki dış görüntüsü için ondan özür diledi –Tanrım, *orospu* gibi görünüyordum herhalde, öyle değil mi, ama bu benim *kültürüm, fakat hata* yapar gibi ona takılıp kalmak

istemiyorum, sizin şeyi öğrenmek istiyorum, nasıl diyorsunuz, tamam tamam, *âdetleri.*

Hindistan'a gelişinin ardından gazete ve dergilere göndererek Cyrus'a Özgürlük girişimini başlattığı ilk yazısında başından beri yanlış Cama'yı dinlemişiz, diye yazdı. Hadi artık Ormus'un artık hükmünü yitirmiş olan rock'n'roll basitliklerini bir kenara bırakıp ağabeyinin kalıcı felsefesinin derinliğine inelim. Eğer öğrenmek için yaşlı değilsek Cyrus Cama'nın bize öğretebileceği çok şey var. Not: Çok tatlı biri, tabii biz erkekleri taş gibi kıçları için sevmeyiz öyle değil mi? Tabii tabii.

Uzun süren VTO dünya turnesi esnasında Cyrus kampanyası hız kazandı. Yeni eğilimleri daima yakından takip eden Tanrıça-Ma New York'ta Rhodopé Binası'ndan taşınıp Ormus Cama'yı tam da Cyrus'a yakışır sözlerle kınadı. *Irk ve ten rengi sınıflandırmalarını çürüyen Batı'nın evrensellik dogması yararına bastırmaya çalışması aslında kendi özünden kaçarak arzu edilen, hayranlık beslenen Öteki'nin kollarına atılmaktan başka bir şey değil.* Hem New York hem Hindistan'da yetkin avukatlar Cyrus davasını kabul etti; bu ilgiden rahatsız olan Hindistan yetkilileri esnek olma niyetlerini açıkladılar ve en sonunda Madonna Sangria ilerleme kaydedilmesini sağlayacak cazip bir yol önerdi. Kendisinden hiç beklenmeyecek şekilde heyecanlanarak, Beni dinle, tamam mı, dedi Cyrus'a. Bunun çok *ilerici* olduğunu ve sizin kültürünüzde kadınların bu şekilde davranmadığını biliyorum ama sanırım sadece, hayır, hayır, bu çok yanlış bir yere doğru gidiyor, ben sadece seninle evlenirsem, *tamam mı* Cyrus, o zaman *ABD pasaportu* alabileceğini söylüyorum, ne heyecan verici, seni bir uçağa bindirdiğimiz gibi eve götürebiliriz.

Cyrus Cama yanıt verdiğinde 1995'in son aylarıydı ve VTO Güney Amerika'da turnenin son ayağını tamamlamak üzereydi.

Bayan Madonna, siz ve erkek kardeşiniz gelip bana yardım etmeyi teklif ettiğinizde şimdi zayıflık olarak nitelediğim bir nedenden ötürü kabul ettim. Çok güzel ve ikna ediciydiniz ve ben şöyle düşündüm, iyi, eğer bana inanıyorlarsa ben hazırım, kendimi onların kollarına bırakıp sevgili Tiharımdan çıkacağım. Ama aynı şekilde en başından beri eğer sizinle gelirsem çok geçmeden sizi ve evet, erkek kardeşinizi ve belki beni evlatlıktan reddeden annemi ve ikiz kardeşim Ardaviraf'ı ve yol üzerinde daha pek çok kişiyi ve yolculuğumun sonunda da nefretinden ötürü hayatımı mahvettiğim küçük kardeşim Ormus'u öldürmek zorunda kalırım.

Lütfen bunun son derece cazip olduğunu anlayın. Ne var ki uzun süre düşündükten sonra bu teklifinizi reddetme gücünü kendimde buldum. Yine de ilginiz, sevginizi ifade etmeniz, evlilik teklifiniz ve hediyeleriniz için size tekrar teşekkür ederim. Özellikle de rica ettiğim video aygıtını ve kardeşimin konser kayıtlarını getirerek hapishane yetkililerinin kuralları çiğneyip bunları mütevazı hücremde tutmama izin vermelerini sağladığınız için. Videoda kardeşimi yakından izledim ve bu hayatı çoktan terk etmiş olduğunu gözlemledim. Gözlerine bakın. O ölmüş ve Cehennem'e gitmiş. Yani artık sizin de görebileceğiniz gibi onu öldürmeme gerek kalmadı. Ömür boyu bir zorunluluk olarak gördüğüm şeyden sonunda kurtuldum. Benim için bu değişmiş koşullar altında cinayet işlemek zevksizliğin daniskası olacağından mutlu bir şekilde hapishanede kalmaya devam edeceğim. Siz teşekkür ederim Miss Madonna ve elveda.

Artık son şeyleri hatırlıyorum.

Yeraltı turnesinden sonraki kış, gördüğümüz en zorlu kışlardandı. Mira ve ben her zamanki gibi Rhodopé'ye

tıkılıp kalan Ormus'u pek fazla görmedik, ama görüşmek için de herhangi bir çaba sarf etmedik. Onu ölmek için güzel bir gün olduğuna karar verip seçtiği yere giderek öylece oturup meleğin gelmesini bekleyen Kızılderili kabile şefi gibi düşünüyordum. Zaten zamanımın çoğunda dikkatim başka yerdeydi. Kurtarmam gereken bir ilişkim vardı. En iyi zamanlarda bile müzisyenler için turneden sonra eve dönmek zordur. Turneye çıktıkları grupla bir arada yaşamaya, sıkı programlara, uykusuz geçen gecelere ve dünyanın dört bir yanındaki heyecan verici kulüplerde dağıtmaya, dünyanın ilgi odağı olmaya, sahneye çıkmadan önceki heyecana, konserin hızına, sonrasında gelen terk edilmişlik ve yorgunluk hissine, müzikten sıkılmaya, müziği yeniden keşfetmeye, diğer grup üyeleriyle yaşanan iniş çıkışlara, sürekli var olan cinsel yüklenmeye, grup içinde yaşanan ilişkilere, kendilerini okulu asan öğrenciler ya da yağmur altında kaçıp duran haydutlar gibi hissetmeye alışırlar.

Turneye küçük çocuklarını da alarak çıkan müzisyenler için durum çok daha zordur. Tara Celano artık okula gidecek yaştaydı, Little Red'de yeri bile hazırdı, ama yaşıtı diğer kızlar Manhattan'ın şeklini dahi bilmezken Tara öğretmenlerinin idealist liberal hassasiyetlerini hiçe sayıyor olmaktan korkarak gemiyle birkaç kez dünyanın etrafını dolaşmış, hazır olduğundan fazla heyecan yaşamıştı.

Ve en zor dönüşse düzenli bir ilişkiye dönmektir, çünkü köksüz geçen yıllardan sonra düzenlilik fikri hayal gibi gelir; ben de özellikle bu kez bir çuval inciri berbat etmiştim ve Mira bunu biliyordu. Ona bir başka erkek konusunda güvenmemiştim (Hah!). Sadakatsizlik girdabının ortasında dürüst olabileceğine inanmamıştım. Burada bir aksilik, ilgilenmemiz gereken bir sorun vardı.

Parktaki bir pazar gününü hatırlıyorum. Noel yaklaşırken kar yağmaya başlamış ve durmak bilmemişti. Renkli ortamlarda ve kulis olarak kullanılan karavanlarda sürekli hareket halinde geçen iki yılın ardından Tara bu beyazlığı, boşluğu ve sakinliği seviyordu. O pazar kartopu yaparken evde, bizimle olmaktan mutluydu ve mutluluğu yeniden birbirimize yaklaşmamıza yardımcı oldu, onun hayatındaki ortak önemimizin, ikimize de ihtiyacı olduğunun farkına vardık. Modern çağ aileleri böyle işte: dehşet ve umutsuzluğa karşı seçilmiş ittifaklar. Bu kız, bu ölü yabancının kızı dünyada kendim için gelecek olarak nitelendirmeye en yakın şeydi.

Mira eldivenli elimi ellerinin arasına aldı ve sonrasında aramız düzeldi. Birlikte sinemaya gittik, birtakım canavarlar ya da uzaylılar her zamanki gibi New York'u yok etmeye çalışıyordu (bu Los Angeles'ın Manhattan'ı aslında önemsediğini ifade etmesinin bir yolu) ve eve döndüğümüzde telesekreterde Clea'dan bir mesaj vardı.

Spenta ölmüştü. İngiltere de soğuktu ve bu seksenlik kadın Thames'i tepeden gören beyaz bir evin oturma odasında "oğulları" ile birlikte köhne bir gazocağının etrafında ısınmaya çalışıyordu. (Virus altmış üç yaşındaydı, Waldo ise kırklarının ortasında ve öz kardeş olmadıklarını yıllar önce unutmuş olsalar da burada biyolojiden ziyade koşullar tarafından sağlanan bir aile ilişkisi söz konusuydu.) Isıtma sistemi yıllardır çalışmıyordu ve o gece çıplak, aralıklı zemin döşemelerinden gaz sızmasına neden olan bir kaçak oluşmuş, evin üç sakinini önce huzurlu bir uykuya yatırdıktan sonra tutuşarak malikâneyle birlikte iki yüz yılı aşkın bir süredir bahçede olan birkaç meşe ağacını yakıp kül etmişti. Spenta her şeyden elini eteğini çekip gündelik hayatın detaylarını Waldo ve Virus'a bıraktığından bu yana evin durumu gitgide kötüleşmişti ve yangından sonra civar köylerde insanlar baş-

larını iki yana sallayıp durumu kınarmışçasına dudak büzmüşlerdi. *Bu her an olması beklenen bir kazaydı*, herkesin ortak görüşüydü. *Oğulları bu işin altından kalkacak tipler değildi. Kadının bunu anlamış olması gerekirdi.*

Clea'nın mesajında ölülerin ardından yas tutmak üzere bir araya gelmek ya da herhangi bir şekilde buluşmaktan bahsedilmiyordu. Ormus yalnızca bilmek istersiniz diye düşündü, diyordu mesajın sonunda, eski günlerin hatırına. Bu Ormus'la aramızdaki son iletişim oldu.

Ormus cenaze töreni için İngiltere'ye gitmedi. Spenta'nın vasiyeti okunurken birkaç avukat Singh gönderdi. Spenta'nın yasal vârislerinin kendisiyle birlikte ölmüş oldukları anlaşılınca orada bulunan Methwold kuzenler savaş hazırlıklarına girişti. Ev yanmıştı, ama arazi ve mal varlığı savaşmaya değerdi. Methwoldlar Amerikalı Singh avukatları açık bir korku ve nefretle süzdüler: yine mi Kızılderililer! Bunların sonu gelmeyecek mi? Sonra Singhler, Ormus Cama'nın Methwold arazisi üzerindeki tüm haklarından vazgeçtiğini açıkladılar ve ayağa kalkıp nazik bir şekilde selam verdikten sonra diğer hak sahiplerini ağzı açık bir şekilde mahalli, yersiz, kanlı, vahşi savaşlarıyla baş başa bıraktılar.

Mezarından uzak durmaya çalışsa da annesinin ölümü Ormus'u derinden sarsmıştı. Vasiyetin okunduğu gün Clea'ya donmuş parkta tek başına yürüyeceğini söyleyerek dışarı çıktı. Clea onu vazgeçirmenin olanaksız olacağını anlayınca bir çift kaliteli kar botu ve en kalın paltosuyla birlikte lacivert bir kaşmir kazak giydirip yumuşacık paşmina şalını boynuna doladı, uysalca uzattığı yaşlı ellerine eldivenlerini geçirdi ve kafasına en sevdiği, Vina'nın yıllar önce Kanal Caddesi'nden on altı dolara aldığı, Çin tavşanı kürkünden kulaklıklı kasketi taktı. Clea kulaklıkları çenesinin altından sıkıca bağlayıp par-

mak uçlarına kalkarak onu her iki yanağından öptü. Sen iyi bir adamsın, dedi. Annen seninle gurur duyardı. Aslında yıllardır yaptığı gibi kendisini annesi olarak gördüğünü, ama Spenta hayattayken bunu bir türlü dillendiremediğini kastediyordu. Aslında onu sevdiğini ve onunla bir annenin duyabileceği kadar gurur duyduğunu kastediyordu.

Ormus belli belirsiz gülümsedikten sonra asansörden indi, caddeyi geçti ve parka girdi.

Elbette ki Clea, Uzaktan takip et, sakın seni görmesin, diye uyararak peşinden Will'i yolladı. Fakat kar ve buz nedeniyle hiçbir aracın yola çıkamadığı ve insanların bomboş caddelerde kayarak işe gittiği o gün bunu yapmak hiç de kolay değildi. O gün New York görüp görülebilecek en güzel terk edilmiş şehirdi, bizlerse onun soğuktan titreyen hayaletleri. Dışarısı bir film setinden farksızdı, bizlerse oyunculardık. Sanki gerçeklik başka bir yerdeydi, bu masalsı kar yağışının kutsamadığı başka bir yerde.

Yürüyüşü uzun sürmedi. Hava çok soğuktu, ciğerlerinizin donduğunu hissedebiliyordunuz. Aşağı yukarı yirmi dakika sonra eve doğru hızlı hızlı yürümeye başladı ve dışarı çıktıktan otuz beş dakika sonra Rhodopé Binası'nın yüksek kemerli girişine ulaştı. Hava öyle soğuktu ki dışarıda, saçağın altında kapıcı yoktu. Herkes içeriye sığınmıştı.

Ormus girişe doğru ilerlerken Rhodopé'nin karşısında, parkın kenarındaki kaldırıma yaklaşmakta olan Will Singh buzda kayıp düşerek sağ ayak bileğini burktu. Tam o esnada kızıl saçları başının üzerinde fıskiye gibi toplanmış olan uzun boylu, koyu esmer tenli bir kadın neredeyse yoktan var olup Ormus'a yaklaştı. Hava koşullarına rağmen şaşırtıcı bir şekilde üzerinde yalnızca ışıltılı payetlerle süslü altın rengi bir büstiyer, daracık

deri pantolon ve ince topuklu ayakkabılar vardı. Omuzlarıyla karnı açıktı.

Ormus Cama ona doğru dönüp duraksadı. Kadının kime benzediğini görünce gözlerinin açıldığına eminim, yani kendisine doğrultup yakın mesafeden göğsüne boşalttığı silahı da görmüş olmalı. Sonrasında kadın Giuliani & Koch marka 9 mm otomatik tabancayı Ormus'un karların arasında yatan bedeninin yanı başına bıraktı ve ince topuklu ayakkabılarına rağmen şaşırtıcı bir hızla uzaklaşıp bir ara sokağa saparak gözden kayboldu. Will Singh acı içinde hoplaya zıplaya köşeyi döndüğünde kadın çoktan gitmişti. Karın üzerinde bir kadının ayak izleri vardı. Ayak izlerinin sonlandığı yerdeyse kırmızı bir peruk, deri pantolon, payetli bir büstiyer ve bir çift ince topluklu ayakkabı duruyordu. Başka da hiçbir şey yoktu. Tekerlek izi yoktu. Ne o gün ne de daha sonra tek bir görgü tanığı dahi çıkmadı. Sanki çırılçıplak bir kadın Manhattan'ın Yukarı Batı Yakası'ndan uçarak kaçmıştı ve kimse de onu görmemişti.

Her ne kadar Will Singh suikastçının eldiven takmadığını hatırlıyor olsa da (buna yemin edemiyordu) silahta hiçbir parmak izine rastlanmadı.

Mükemmel bir cinayetti.

Ormus birkaç dakika sonra başı Clea'nın kucağındayken karların arasında öldü. Clea endişeli bir şekilde lobide volta atarken silah sesini duyunca hedefin kim olduğunu tahmin etmesi güç olmadı. Koşa koşa dışarı çıktığında köşeyi dönmekte olan bir kadının sırtını görüp Will'e peşinden koşması için bağırdı; ama kendisi, hava koşullarının böylesine acımasız olduğu bir günde ilkyardım araçları kar zincirlerini taksalar bile acele etmeye çalışırken buzlanan zeminde kayıp duracakları için zamanında yetişemeyeceklerini bildiğinden Ormus'un yanında kaldı, üstelik Ormus'un güzel paltosunun üze-

rindeki delikler ona bilmesi gereken her şeyi anlatıyordu. Delikler birbirlerine öyle yakındı ki yapılabilecek hiçbir şeyin olmadığı açıktı.

Ormus, dedi Clea hıçkırarak ağlarken ve Ormus gözlerini açıp ona baktı. Ah Ormiem benim, diyerek ağladı, benim zavallı küçük oğlum, senin için ne yapabilirim? Ne istediğini biliyor musun? Neye ihtiyacın olduğunu?

Ormus boş boş bakıp yanıt vermedi. Sonra Clea çaresizlik içinde, Ormus, kim olduğunu biliyor musun, diye sordu. Bunu hâlâ biliyorsun, öyle değil mi? Kim olduğunu biliyor musun?

Evet, dedi Ormus. Evet, anne, biliyorum.

Cinayet aleti Mira'nınkiyle aynı marka olduğundan iki utangaç dedektif tarafından kısa bir süre sorgulandı. *Yeraltına* turnesi sırasında Ormus'un Mira'ya olan yakınlığını delicesine kıskandığım alenen bilindiğinden daha az utanan dedektifler tarafından ben de sorgulandım. Ama birbirimizin tanığıydık ve Tara ikimizin söylediklerini de doğrulayabilirdi ve Mira'nın silahını incelediklerinde yıllardır kullanılmadığını gördüler. Sonunda polis katilin rasgele bir deli, bir serseri mayın, belki de nefret mektubu gönderip duran Vina taklitçilerinden biri olduğuna kanaat getirdi, bu durumda bu model silahın kullanılmış olması ya bir tesadüf ya da dedektifleri yanlış bir hedefe yönlendirmek için kasıtlı bir girişimdi. Bu teori kamuoyuna duyurulduğunda her iki cinsiyetten birkaç Vina anında suçu itiraf ettilerse de itiraflarının doğru olmadığı ortaya çıktı.

Araştırmacıların katilin ortadan kaybolma bilmecesine dair en ufak bir çözümleri yoktu. En iyi tahminleri ortadan kaybolduğu sokaktaki apartmanlardan birinde

bir suç ortağı olduğu ve bir şekilde ayak izi bırakmadan oraya girip kıyafetlerini değişerek olaydan bir süre sonra oradan ayrılmış olduğu yönündeydi. Belki de suç ortağı tüm izleri ortadan kaldırmak için elinde süpürgeyle bekliyordu. Dedektifler bile tüm bunların son derece şüpheli olduğu konusunda hemfikirdiler. Ama eninde sonunda pes edip, Hey, faili meçhul bir sürü cinayet işleniyor, diyorlardı. Bu da onlardan biriydi.

Bana sorarsanız katil Vina'ydı, gerçek Vina, Vina Apsara'nın ta kendisi. Benim Vinam. Hayır: Bunu da kabul etmeliyim, yani onun hâlâ Ormus'un Vinası olduğunu ve sonsuza dek daima öyle kalacağını. Ormus onu ölülerin arasından çekip alamayınca bu kez Vina Ormus'la birlikte olmak için onu ait olduğu yere, yanına aldı.

Bu benim fikrim. Ah, doğru, neredeyse söylemeyi unutuyordum: sözde.

İşte böylece ocak ayının buz gibi bir gününde Mira Celano, kızı Tara, Clea Singh ve ben Batı Yakası Helikopter Pisti'nde Mo Mallick'in özel helikopterine binerek Ormus Cama'nın külleri Clea'nın kucağındaki kapta olduğu halde dünyanın öteki ucunda başlamış olan ve aslında orada ya da burada değil, müziğin içinde geçirilen bir hayat için son vazifemizi yapmak üzere havalandık.

(Aklıma gelmişken, vasiyette Clea ve tüm Singhlere cömertçe davranılmıştı; bir daha asla aç kalmayacaklardı. Fakat onlara ayrılan yüklü ödemenin yanı sıra Ormus'un tüm parası, artı eski albümleriyle notaların satışından, fırınlar, şarap evi, gayrimenkuller ve ineklerden gelen muazzam meblağ, kısacası multi-milyon dolarlık Cama mal varlığının tümü temel sosyal imkânlardan yoksun çocuklara yardım edecek bir Ormus ve Vina vakfının kuruluşuna harcandı. Vina'nın kısırlığı yüzün-

den Ormus'un çocuk sahibi olmamasından ötürü pişmanlık duyduğunu gösteren tek şey bu vasiyetti. Bu muazzam bağış asla dillendirmediği acısının derinliğinin bir göstergesiydi.)

Tara yanında bir teyp getirmişti. Helikopter pervanelerinin gürültüsünden dolayı sesi sonuna kadar açıp annesinin yıldızlara yaraşır bir performans sergilediği son VTO CD'sini çalmaya başladı ve ben ona yanlış bir seçim yaptığını, böyle bir anda Vina'nın da bizimle olması gerektiğini söylemedim. Kent buz kaplı, sarp ve görkemli Himalayalar gibi hemen altımızda uzanıyordu. Birkaç kayakçı ve kat kat giydikleri kıyafetlerle ayıları andıran birkaç yalnız yürüyüşçü dışında park bomboştu. Çeşmeler ve yapay göl donmuştu ve gökyüzünden Manliattan'a bakarken hâlâ bir hediye paketi gibi kışla sarmalanmışa benziyordu.

Pilot külleri kendisinin savurması konusunda ısrar etti. Clea istemeye istemeye kül kabını uzattı ve sonra Ormus o çok sevdiği kentin üzerine yayılarak bizden uzaklaştı, bu koskoca beyaz metropolün üzerinde ufacık bir kara bulut halini aldı, tüm bu beyazlığın içinde yitip gitti; beyazlıkla birleşip yok oldu. Külleri kentin üzerine birer öpücük gibi konsun, diye düşündüm. Düştüğü kaldırım ve otların arasından müzik fışkırsın. Müzik yaşasın. Tara'nın teybinden *Dies Irae*'nin son dizelerini söyleyen Mira'nın sesi yükseliyor, Mira da yanımda şarkıya eşlik ediyordu.

Ey, kurtarılabilecekleri bedavaya kurtaran
görkemli Kral
Ey hürmet kaynağı, lütfen beni de kurtar

Ortada hiçbir sebep yokken aklıma aniden Persis Kalamanja geldi, kendini Ormus'a saklarken tamamen kaybeden dünyalar güzeli Persis. Onu tekrar gördüm,

genç ve güzel haliyle, çok önce yerle bir olan Bombay'ın Malabar Tepesi'ndeki evi "Dil Kuş"un çatısındaydı, Hindistan'ın aynı anda hem savaşan hem de oynayan rengârenk uçurtmaları gökyüzünde alçalıp alçalıp yükseliyordu. Persis, her neredeysen sakın hareket etme, diye düşündüm. Yaşlanma, değişme. Hepimiz küle dönüşüp rüzgârda savrulalım, ama sen o eski çatında kal Persis, akşam esintisinde sonsuza dek sessizce kalıp gökyüzündeki dansçıları izle. Seni böyle hatırlamak istiyorum: sonsuz, değişmeyen, ölümsüz. Bunu benim için yap Persis. O rengârenk uçurtmaları izle.

Bugün gazetede bir başka *rai* şarkıcısını vurdukları-nı okudum. Dünyada şarkı söylemenin kökünün kazınmaya çalışıldığı, müzik yeteneğiniz olduğu için öldürülebileceğiniz yerlerin sayısı gitgide artıyor. Bahsi geçen bu *rai* şarkıcısı Kuzey Afrika'daki evini terk edip Marsilya'da izbe bir odada sürgüne dahi gitmişti. Yine de katilleri peşinden gidip onu vurdular. *Pan! Pan!* Şimdi ölüm haberini *Times*'ta okurken kendi kendime ne kadar harika bir dünyada yaşıyoruz diye düşünüyorum.

Rai müziktir. Rai mutluluğun uygunsuz bir şekilde yasaklanmış sesidir.

Kısa bir süre önce İtalya ve Assisi'de şiddetli bir deprem oldu, Mira'nın atalarının yaşadığı kasaba büyük hasar gördü. Bu haberi duyduğumda aklıma deprem savaşları ve yer çatlağı bombaları gelmedi. Aklıma diğer dünyadaki Maria ve dünyası paramparça olurken video kameramın karşısında sakin bir şekilde konuşan öğretmeni geldi. Belki de yeniden başlıyor, diye düşündüm. Bir başka dünya bizim dünyamızla çarpışmak üzere ve şimdi ilk sarsıntıları, çarpışma öncesi yaşanan titremeleri hissediyoruz. Belki de Büyük Çöküş'ün vakti geldi ve her ne

kadar dayanıklılığımızı kanıtlayıp çok uzun bir süre boyunca hayatta kalmış olsak da bu çarpışmadan sağ çıkamayacak olan taraf biziz. Ya da belki kendi gerçekliğimize çarpan bir başka gerçeklik hayal etmeye gerek yok. Dünya sadece açgözlülüğümüz ve acımasızlığımız ve kibrimiz ve yobazlığımız ve beceriksizliğimiz ve nefretimizden, şarkıcılarımızı ve diğer masum insanları öldürüp durmamızdan bıkmış olabilir. Belki de dünya bizimle ne yapacağına bir türlü karar veremiyordur ya da ağzını iyice açıp bizi, zavallı insanoğlunun tümünü yutmaya karar vermiştir. Tıpkı bir zamanlar Zeus'un insan ırkını bir selle yok ettiği ve sonrasında dünya yüzeyini ölülerden daha iyi ya da kötü olmayan varlıklarla doldurmak üzere yalnızca Deukalion'un hayatta kaldığı gibi.

Bu sabah erken kalktım, kahve hazır ve portakalları sıktım ve kekler güzelce ısınıyor. Hafta sonu. Mira ve Tara'nın arka tarafta atışıp gülüştüklerini duyabiliyorum, Tara'nın kırma köpeğiyle, yani artık bakımını üstlenmişe benzediğimiz minnettar sokak köpeği Cerberus'la oynuyorlar. Yakında gelirler. Birlikte Orpheum'a taşındık –Basquiat öldükten sonra Mira onun katını da aldığından yeterince yer var– ve her şey güzel, çok güzel. Sorun yok demiyorum, çünkü var, özellikle de yeni bir bebek konusunda, ama bu konu da aslında düşündüğünüz gibi değil. Çünkü çocuk isteyen taraf benim. Mira'nın bir çocuğu var ve çok başarılı bir kariyeri var, ilk solo albümü *Sonra* yalnızca iki haftada platin plak aldı, yeni bir filmin çekimlerini henüz kısa bir süre önce tamamladı, tekliflerin ardı arkası kesilmiyor. Hamile kalması için iyi bir zaman değil, en azından o öyle söylüyor. Ama konuşmaya devam ediyoruz. Askıya almış değiliz. Hâlâ gündemde.

Bir de benim geçmişim var. Mira'ya göre Vina'yı ak-

lımdan tamamen atabilmiş değilim. Fiziği, psikolojisi ve sesini hâlâ içten içe Vina'yla kıyasladığımı düşünüyor. Eğer bunu yapıyorsam da aslında istemediğimi, yapmamak için uğraştığımı söylüyorum. Sabırlı bir kadın ve o günün gelmesini bekliyor.

Ve Tara: sevdiğim Tara. Nasıl oluyor da büyüdükçe Vina'nın dağınık, fırça gibi saçlarına ve annesinden birkaç ton daha koyu bir tene sahip olabildiğine dair en ufak bir fikrim yok. Belki de Luis Heinrich'in bilmediğimiz bir büyükannesi vardı. Neyse, Tara ile benim çok önemli bir ortak özelliğimiz var: Etrafımız hep müzisyenlerle çevrili olmasına rağmen tek bir nota dahi çalamıyoruz. Bu da, hallerinden hoşnut bir şekilde dalgın dalgın mırıldanıp duranların hiç durmayan alaylarıyla dolu bir dünyada, bizi müttefik, ölümüne birlikte olan iki şövalye yapıyor.

Albüme adını veren *Sonra* adlı şarkı Mira'nın Ormus'a yazdığı bir ağıt. İhtiyacım olan yabancı sendin, diyor şarkıda, çağrıma yanıt veren gezgin. Kulak verince değiştiğim sendin. Şimdiyse yalnızca duvarımda bir fotoğrafsın. Ve senden sonra her şey daha yabancı.

Eski hikâyelerde tanrıların artık ölümlü erkek ve kadınlarla hayatlarını paylaşmayıp öldükleri ya da yitip gittikleri ya da emekliye ayrıldıkları bir an mutlaka gelir. Sahneyi terk edip bizi orada repliklerimizi kekelerken tek başımıza bırakıverirler. Bu, efsanelerin olgun bir uygarlığın böyle bir şey olduğuna dair verdiği ipucudur: tanrıların bizi itip kakmaktan, kadınlarımızı baştan çıkarmaktan ve hastalıklı dalaşmalarını çocuklarımızın kanıyla yıkamak için ordularımızı kullanmaktan vazgeçtikleri bir yer; şehvet düşkünü bir şekilde kötü kötü bakarak akıllarına eseni yapmaya devam ederken asıl dünyadan o

sözde ülkesine –Olimpos, Valhalla– çekilip hayatlarımıza despotça burunlarını sokmadan iyi ya da kötü bir şekilde yaşamamız için bizi özgür bıraktıkları bir zaman.

Hayatım boyunca efsanevi, sonsuz ve ilahî olan bir şeye en çok Ormus ve Vina'nın aşkında yaklaştım. Artık gittiklerine göre büyük heyecan sona erdi. Geriye yalnızca sıradan insan hayatı kaldı.

Mira ve Tara'ya, fırtınanın ortasında sığındığım limanlara bakınca öfkeli dünyanın bizi yeryüzünden silip atma kararını sorgulayasım geliyor, tabii ortada sahiden böyle bir karar varsa. Mükemmellik bu, öyle değil mi? Kargaşa sürüyor, bunu yadsımıyorum, ama bunu da becerebiliyoruz. Portakal suyu içip kek yiyen mükemmellik. İşte sıradan insan aşkı ayaklarımın altında. Ey kibirli dünya, illa yapman gerekiyorsa çekil altımızdan; kayaları erit ve taşları salla. Ben olduğum yerde kalacağım, tam burada. Bunu ben keşfettim ve uğruna çalıştım ve hak ettim. Bu benim.

Uzaktan kumanda Tara'nın elinde. Kahvaltıda televizyonun açık olmasına hâlâ alışamadım, ama bu kız Amerikalı, durdurmak mümkün değil. Ve bugün rastlantı sonucu kablolu televizyon evreninde her nereye gidersen gitsin karşımıza Ormus ve Vina çıkıyor. Belki de haberimiz dahi olmayan bir VTO hafta sonu falandır. İnanmıyorum, diyor Tara kanal değiştirmeye devam ederek. *İnan-mıyorummm*. Of, *yok ar-tık*. Artık *sonsuza* dek böyle mi olacak? Onlar *öldü* sanıyordum, ama gerçek hayatta şarkı söylemeye devam edecekler.